PREFACE

At long last, the second volume of Nagpur Affairs is seeing the light of the day, after an unconscionable delay of five years. It contains diplomatic correspondence and news-letters from Nagpur for a period of dozen years and more. Part of it is political and the rest, containing the bulk of the volume, is social in the widest sense. Clue to it will be found in the following short Introduction. As a third volume of Nagpur Affairs is to follow, final remarks and description of the Nagpur *milieu* will appear in that volume.

What has been said about the transcription of Modi letters into Nagari characters in the previous volume applies to this volume also. It has not been found possible to stick to one uniform line of conduct in the matter, due to the dearth of trained and educated copyists as well as the prevailing anarchy in the printing of Marathi. There appears to be no hope in near future that matters will improve in this sphere. In the meanwhile, history scholars will have to fend for themselves as best as they can.

21st March 1959 — T. S. S.

CONTENTS

INTRODUCTION

This Second Volume of 'Nagpur Affairs' contains the news about the Nagpur Court from 1780 – 1790 It consists of Letters of Sadashiv Ram Gune, the Peshwa's Vakil at the Nagpur Court and other diplomats and news-writers The first Volume also was drawn from the same material but only in so far as the Bengal Campaign of 1779 – 1781 was concerned, together with the lives of its general Khandoji Bhosle alias Chimna Bapu and its chief architect the statesman Divakar Purushottam Chorghode The present Volume contains the remaining portion of the material of the same period till the death of Sadashiv Ram, which marks the close of a period in Nagpur history

The News-Letters which form the bulk of the volume give in bear outline the daily activities of the Ruler of Nagpur from morning till night, in so far as his life was visible to the public It was almost a C I D Diary for the ruler as he appeared to the Peshwa's observers specially detailed for this work These ill-educated Maratha Jasuds worked under the eye of the Vakil when he was at Nagpur, which was not always the case however Sadashiv Ram was at Nagpur from 1779 to 1785 in the first instance Then he left for Poona and accompanied Mudhoji Bhosle on his Poona trips in 1785–86 Mudhoji had been charged by the Peshwa's Court with half-heartedness in carrying out the Bengal Campaign against the English in 1780–81. In order to wipe out this impression, Mudhoji undertook to help and join the campaign against Tipu For inducing him to join the said campaign, he had been offered the territory of the old Gond kingdom of Gadha Mandla, which was a bone of contention between the Bhoslas and the Peshwas since 1742 Raghuji Bhosle I had thought it as falling within his sphere of influence as alloted by Chhatrapati Shahu But the boundaries of the respective spheres of influence had never been clearly demarcated In this respect the Maratha ignorance of geography and want of maps for the same were to a great extent mainly responsible It was offered as a bait to Nagpur for inducing it to equip a campaign against the English in Bengal in 1779 As that campaign led to nothing, Nagpur could not insist on the delivery of that territory In the meanwhile, Balaji Govind Kher and his assistant Visaji Govind Chandorkar of Saugor who had also an eye on the same territory for a long time, being its neighbour, conquered Mandla in 1782–83, which put an effective stop to the ambitions of Nagpur in that region The wily Poona statesmen Nana Phadnis and Haripant Phadke thought of making use of this grievance of the Nagpur Court in inducing it to join with its army against Tipu Sadashiv Ram advised the Poona Court that Mudhoji was not a man to be believed till he actually joined and took part in the campaign The Poona Court again offered the bait of Mandla, but again held it back from Nagpur after the campaign was over, under the plea of its previous commitments and its obligations to Chandorkar, who had conquered it and died in the attempt He had spent men and money in conquering Mandla and though theoretically he was a revenue collector of the Peshwas who must obey his master, morally it was impossible to claim Mandla from him till the money spent by him was paid back with suitable compensation for

his personal sacrifice Nagpur was unwilling as well as unable to pay the money required and so was ultimately cheated out of its wished for prize in nick of time This led to great heart burning and heart break of Mudhoji in his last days before he died in May 1788. As Sadashiv Ram was the chief adviser of Poona in this respect, he came to be hated by Mudhoji and as a result had to absent himself from Nagpur for years–1785–1788 After Mudoji s death, Raghuji who feared his brother entered into a secret pact with the Poona Court to safeguard his interests against the encroachments of his bold brother With this view he recalled Sadashiv Ram to Nagpur and settled matters with him Raghuji consented to send a party of Nagpur cavalry in aid of Haripant Phadke who had joined Cornwallis in his campaign against Tipu For arranging the terms of aid, Sadashiv Ram while coming to Nagpur in July 1790 died on the way in Berar Thus closed one chapter of Nagpur–Poona relations in a rather unforeseen manner

The news-letters kept aside from the first volume and given here form the major portion of this the Second Volume It will be found that they are not continuous for the whole period. The years 1783 1784 1787 1788 & 1789 are better represented than the other years. Some gaps can be explained by the movements of the rulers Mudhoji and Raghuji Bhosle. When Mudhoji went to Poona, the report of his daily life to be sent to Nana Phadnis became unnecessary Similar was the case during the Badami Campaign of 1786 when Mudhoji was on the spot and in the same camp with Nana Phadnis and Haripant Phadke For this very reason there is but scanty description of the military activities of Mudhoji in the Badami Campaign. Only the diplomatic side is represented in the news letters. The military side will be found in the letters of Haripant Phadke when they are published. The news-writers were supposed to move with the ruler as they had to report his daily life in the main.

It will be found that the news-letters have been divided under three different Sections. The first gives the letters of Dattaji Toradmal only The second gives letters written under the name of both Dattaji and Malharji Vorpe combined and the third forming the bulk gives letters from the pen of Malharji Vorpe alone This division is purposely kept distinct in the arrangement of these volumes. Though both of these news-writers were literate and Maratha by caste Dattaji is far more superior to Malharji in intelligence observation and shrewdness. These virtues are found sufficiently represented in the letters of the first two Sections wherein he has his hand. Malharji s letters are more of a routine nature and prosaic, repetition being his main *forté* It is well to remember though ostensibly they are news writers and Naiks (heads) of the Jasuds (letter-carriers) they also perform the duties of *chargé d affaires* simultaneously When the Vakil or the envoy is present their duties under this head fall to reporting the conversation between the envoy and the ruler at the place The Vakil sends his own diplomatic notes to his master as Sadashiv Ram is found doing in his correspondence given under his name But the same thing is reproduced in another form by these news-writers, with slight comment on the mood and the behaviour of the parties concerned All this has been well illustrated in the correspondence published in the 1st Volume of Nagpur Affairs because a dominant political and diplomatic tussle was going on then. There is no such all-absorbing topic in the correspondence of this volume nor is there a towering personality like Divakarpant behind it. However the common routine represented

in the present volume throws correct light on the general tenor of the activities of Nagpur

The first topic which occupies many letters is the conquest of Nirmal by the Nizam Ibrahim Beg Dhausha alias Jabitjung Jafar-ud-dowlah was a renowned captain of cavalry under the Nizam and had taken a prominent part in the quarrels between the Bhosle brothers, the Nizam and the Peshwas He had made his position strong by building forts in his domain on both the banks of the Godavari and could dictate terms even to his master, the Nizam His advice was sought by all especially in military matters and his inclination had to be taken into account by the parties coming into contact with him Before the battle of Panchegaon in 1775 in which Sabaji and this partisans were killed point blank by Mudhoji, the Nizam was supporting Sabaji as an ally of the Peshwa in the matter, as against Raghoba and his partisan Mudhoji After the unexpected sanguinary result of the battle Jabitjung, who was following Mudhoji, would have captured him, but taking into consideration that one party in the Bhosle internecine quarrel had ceased to exist, he made a move to patch up the quarrel between the new Peshwa and Mudhoji by bringing him to the side of the Barbhais, with the result that Muhammad Esuf, one of the prominent conspirators in the murder of the Peshwa Narayanrao, was handed over by Mudhoji to Haripant Phadke But for Jabitjung's intervention, Mudhoji would have been nowhere by now Divakarpant was also a party to this patching up of the Bhosle family quarrel He became a surety for the future behaviour of Mudhoji and that is why as long as he lived, Mudhoji had to follow his advice When Jabitjing died, Mudhoji and Diwakar both put in a word for Eteshamjung, his son, for the continuance of his father's Jagir But Divakar also followed Jabitjung to the grave soon after, and the Nizam was in no mood to keep such an overbearing servant in his place Jabitjung had employed English gunners and captains of battalions in his army from the neighbouring region of the Northern Sarkars and his army was in a position to stand sieges at his various posts But this was the very reason why the Nizam had decided to finally dismember this semi-independent dukedom of Nirmal. At the beginning of 1783, he invaded Nirmal and defeated Eteshamjung after a war of three months, which is reported in detail in the papers published in this and previous volumes Though it was comparatively a small and a local affair, it throws considerable new light on the relations between the Nizam, the Bhosla and the Peshwa Mudhoji had to send help in cavalry to the Nizam in this quarrel and so also the Peshwa Nirmal had assumed the position of almost a buffer state between the three kingdoms of Poona, Hyderabad and Nagpur Its destruction brought these three States face to face in their internal quarrels henceforward

The second topic discussed is about the Mandla state and its conquest by Visaji Govind Chadorkar, which has already been mentioned above No details about this episode in Maratha History ware available up till now But in the present correspondence some much-wished-for information is forthcoming for the first time It will help to form some idea of the achievement of this Saugor family of rulers and the pusillanimous conduct of the Nagpur Court in relation with it

The third point on which new light is thrown is the position of Bimbaji, the younger brother of Mudhoji, who had been placed by their father in charge of

Chhattisgad that is the present districts of Raipur and Bilaspur This was a fertile region growing an abundant crop of rice for which there was no market—its situation being so inland—and therefore was financially always in a weak position. Bimbaji ruled at Ratanpur in a semi independent manner but was always chafing at his isolated lonely and politically unimportant position. When Nana Phadnis feared an English invasion of Peshwa s territories by Goddard who was coming from Bengal via Hoshangabad and Burhanpur he had instigated Bimbaji against Mudhoji, whose conduct appeared to him rather suspicious Bimbaji thought that this was the much hoped for chance of his life to come to the forefront in Maratha politics but his hopes were soon dashed to pieces by the tactful behaviour of Mudhoji and Divakar on the one hand and the letting down by the Poona politicians on the other How all this happened is for the first time made clear by the letters in the two volumes Sakharam Bapu Moroba Dada, Dhondo Apa Purandare Baburao Vishwanath Vaidya Satvoji Bhosle and Yeshwantrao Naik Nimbalkar are some of the prominent men who were connected with this affair The wheels within wheels of Maratha politics are shown working in this affair in a very subtle manner

On the social side the forthcoming marriage of Peshwa Savai Madhavrao is found much discussed in some papers The question of the attendance of Mudhoji and Raghuji Bhosle at this function in Poona was much-sought for but very cleverly declined by Mudhoji who had been slighted by the Poona Darbar in the affair of the treaty with the English A suitable excuse in the form of a personal illness is reported from day to day by both news-agencies represented in this correspondence The diplomatic agency of Sadashiv Ram reports the workings behind the mind of the Nagpur Court while the Dak news gives a detailed account of how a medical case of urinary nature was treated in those days It would be of some interest to the medical profession even now

Another topic occurring off and on in this correspondence is the relation between Nagpur and Hyderabad courts Sohrabjung alias Mushir ul mulk of Kharda fame in Maratha history was coming to occupy a prominent place at the Nizam s Court After the engineered assassination of Ruqn ud-daula in 1775 the Nizam was carrying on the administration himself without appointing a Diwan, but about 1781 Sohrabjung wormed himself into his master s favour and slowly assumed the role of a chief minister though actually not appointed to the post for many more years Jabitjung and Divakarpant had both expressed themselves adverse to the promotion of this man in the administration of Hyderabad. It should be noted that at that time the Nizam had to care for the opinion of the Marathas in appointing his Chief Minister and a person who was not a *persona grata* with Poona and Nagpur found himself unable to carry on the Hyderabad administration because of the Maratha claims of Chauth Sardeshmukhi and Ghasdana on the Nizam s territories. Divakar had correctly envisaged wicked propensities of Sohrabjung but he flattered Jabitjung and won him over by suitable promises to respect his position in the Nizam s domain The deaths of these two personages one after the other in the same year strengthened Mushir s position. He leaned more and more on the English. He made the position of the big Maratha Jagirdars at the Hyderabad Court untenable The great Nizam who founded the dynasty had learnt much by bitter experience in his dealings with the Marathas and had advised on his death-bed his successor Nasarjang to remember

that the Marathas were the natives of his dominion and could never be completely suppressed, and therefore it was good that a ruler over them should keep himself on amicable terms with them This advice was generally followed by the majority of the occupants of the Nizam's Masnad But occasionally a man like Mushir went the other way The part played by this man in Nizam–Maratha relations is found reported to a certain extent in this Nagpur correspondence As a result of the encouragement of this man, a change came over the administration in Berar which was a region of double Government of the Bhoslas and the Nizam The Muslim population in this region became more fanatic and expressed their attachment to their faith by breaking Hindu functions like the procession of images, singing of religious songs on the Ekadashi day in the month of Ashada etc Their another prank was to desecrate Hindu images and shrines by putting a garland of bones around their necks *This is an illustration of the whole tenor of Muslim rule in India for centuries*

The Bhosla family of Nagpur had somehow become more brahmanical in its religious observances Mudhoji used to perform the annual thread-renewing-ceremony in the month of Shravana, and to celebrate the Ganapati and the Ram festivals in great eclat The members of this family are found going through the daily brahmanical ritual punctiliously They went out for ceremonious baths to tanks and rivers on various occasions They built temples, endowed them, made pilgrimages to them, fed and made donations to the Brahmins in large numbers and washed their feet in general public Another good social trait of the ruling family at Nagpur is their equalitarian behaviour in their dealings with their subjects They are found attending dinners in the houses of their humble servants like the brahmin priests and clerks—not to say ministers and military grandees They visit these men on the occasion of festivals, birth and marriage ceremonies, at funerals, for consoling the bereaved persons, for inquiring of the health of ailing persons Of course they were treated according to their rank and offer of the ceremonial dress articles to them was a usual practice on their visits In return, they themselves had to confer dresses on others on social occasions Such a mutual exchange had a very good result on society. The ruler was not a distant unapproachable demi-god but a human person acting under well understood social usage He was respected and loved according to his desserts In general the Maratha society, not only at Nagpur but in other capitals of the various chiefs, was always more democratic in its behaviour than the North Indian society evolved after the advent of the Muslims

Though the Bhosle family had the possession of Orissa for half a century, very little was known till now about the Maratha rule there, from Marathi sources Some welcome light is thrown on this dark corner of the Maratha dominions in this correspondence The names of the governors, the chief local grandees, their relations with the Udiya people, revenue derived by the Bhosla from this province, pilgrimage to the Jagannathpuri temple and such other items are found noted in the news-letters, in so far as they were known at Nagpur Manju Chaudhary, who is styled a banker at Cuttack, had his house at Nagpur and seems to have acted as a middleman in revenue collection Similar was the case with Lala Harabamsa, son of Hirderam, the Mughal Diwan of Orissa Kameshwar Bharati Gosavi was a Mahant of some prominent Math

at Puri. One Krishnamaraj seems to be a chief of the Khandayats or local Udiya militia, which consisted mainly of foot soldiers on a feudal tenure All these persons were often visiting Nagpur and lived there for months together for their official business.

Direct contact with the English at Calcutta had made the rulers of Nagpur more familiar with the form of Central Government under the British aegis. This knowledge naturally made them more circumspect. The statesman Divakarpant knew the weak and almost precarious position of the Bhosla rule in Orissa. Equally well the British were conscious of their strong position in relation to Orissa. They coveted the prize but were very cautious in their steps. It was due to the timid behaviour of the Bhosla that they kept possession of this distant province for half a century at least, in face of such men as Clive Warren Hastings Cornwallis and Sir John Shore But when a man of Wellesley s aggressive type appeared on the scene this domain had to succumb to the British invasion after nominal fighting

Slowly but surely the British were feeling their way towards the conquest of the eastern part of India. The Nagpur Court could not understand why Calcutta sent English emissaries to their distant capital. There was very little work for these men at Nagpur but they kept a watch, collected information of all sorts, mapped out the area through the agency of traveller s notes and in general saw to it that the Nagpur court never made a common cause with the rest of the Marathas against the British. The Bhoslas had however to keep on amicable terms with Poona because that was the only refuge left to them if threatened by the British or any other power After Mudhoji s death Raghuji fell under the influence of Nana Phadnis because he had to settle matters with his neighbour the Nizam. But when he carried further this alliance in relation with the Sindia he had to lose both Berar and Orissa during Wellesley s times Such a clever man as George Forster had been deputed to Nagpur by Cornwallis and in his two periods of envoyship he took a perfect measure of Bhoslas weakness He was acting humbly outwardly speaking but shrewdly collected detailed information about the dominion of Berar The Bhosla Court was quite ignorant of the intentions of the English. Raghuji allowed Captain Blunt to travel from Benaras to Rajmahendry across his dominion from North to South. The ostensible reason offered for permission to travel was the preparation of a map. But Blunt completed reconnoitring of the region in a military sense getting a clue to the position of Nagpur amongst the jungle states surrounding it. The simple news-writers could not guess the deep intentions of the English, when writing to Nana Phadnis at Poona. They say as much. They could only report the public behaviour of Forster and his companions Forster never sat on a chair in the presence of Raghuji but always on the floor Once when he was offered the Maratha style of dress on the occassion of the Vasant Panchami festival—which had been adopted by the Nagpur Court from North India—he donned it and attended the festival taking personal part in it. But the news writers had absolutely no scent of the journals kept by Forster and his companion Leckie which throw such powerful light on the affairs of Nagpur These are still more valuable detailed and accurate for understanding the Nagpur Darbar of the time than any of the letters published in this collection

Though the Badami Campaign is not found fully described in this correspon-ce, still the news from the Bhosla camp to Nana Phadnis who was in a separate denIp at a distance is found communicated by Malharji Vorpe in certain letters in this canection Mudhoji's return journey from Poona to Nagpur is reported in a number collonsecutive letters Descriptions of marriage festivals, religious ceremonies like of cilashasthi, Raghuji Bhosle's journey to and sojourn at Poona and the area to its Kajth, as well as his return journey to Nagpur, are also reported in detail in a sounber of letters These have been reproduced here because they throw light on nuncondition of the area travelled and add to our geographical knowledge of the thees As historical material about Nagpur published up to now is very scanty, timhave thought it necessary to publish these repetitious news-letters, so that they we y add to our existing stock of knowledge in however humble a manner Those mao may think these letters trivial will do well to have a look at similar diaries whdlished in English, e g the English translation of the diaries of Ananda Ranga pullay, the interpreter of the French Governor Dupleix, published in twelve bulky and Pillly volumes, which contain so much that is trivial and worthless that a reader cosipmes sick while plodding through that repetitious stuff, for gleaning any grain bec may be hiding therein Marathas are not men of many words, when compared tha ther races They have written very little about themselves, of the great events in to qch they took part For judging them historically, so little is known of them wh we have to take what little has come down to us as precious Hoping to place thapre the history-reading public a third volume of similar news-letters about befgpur, covering a period of five years from 1790 to 1795 and containing the news of Naj Nizam–Peshwa–Bhosla relations which finally ended in the battle of Kharda and the a detailed account of that military event, we close

giv

1 सदाशिव राम गुणे यांचीं पत्रें

१

रु न. ८८ श्री १७७९
फा न १४
पत्र न १३

सेवेसी विज्ञापना. राजश्री खंडोजी भोसले सेनाबहादर याच्या नावची सिकें सुधा कटार स्वामीनीं दिल्ही त्यात नाव खावदाचे नाहीं. येविसी विनंती पेस्तर सेवेसी लिहिली आहे. त्यास याचे मानस खावदाचे नाव घालून सिकें नवे करून पाठवावे असे आहे येविसींचें उत्तर यावें. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२

रु न ६२ श्री १७७९
फा न ८
पत्र न. ७८

सेवेसी विज्ञापना मगलवारी राजश्री देवाजीपताकडे मेजवानी जाली तेव्हा तेथे होतो. आडीच प्रहर रात्रीस आकस्मात पोटात तिडीक उठली. प्रात:कालपर्यंत त्याणी बहूत उपाय केले परंतु काहीं उतार नाहीं. इतक्यात राजश्री आपा बलवत याचे येणे तेथे जाहले त्याणी आवस्था पाहिली तों कठीण त्यावरून पालखीत घालून पुण्यात रात्रौ राजश्री बाबाजी प्रल्हाद याचे वाड्यात राहिलो. ऐसे येथे येऊन औषधी उपाय व रक्तश्राव व मांत्रीक उपाय केले तेंव्हा कालपासून उतार आहे. आष्टौ प्रहर चरणाचा निजध्यास चितात आहे आरोग्य जाहाले म्हणजे निघोन येतो सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३

रु न ८८ श्री ता. १५ मे १७८०
फा न १४ पौ छ २३ जावल,
पत्र न. ५ समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी—सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील क्षेम तागायत छ १० जमादिलावलपर्यंत यथास्थित असे विशेष. इकडील अधिकोत्तर वर्तमान लिहावयायोग्य नाही. कलकत्याची पत्रे पहिली आली त्याची मुसनापत्रे तेथून खानगी जाहाली होती ती पत्रे येऊन पोहोचली. त्यातील मजकूर व हैदराबादेकडील पुरवणीपत्री विनंती लिहिली आहे त्यावरून विदीत होईल मडले परगणा राजश्री सेनाबहादर (यास सरजाम) सरकारातून दिल्हा आहे त्यास राजश्री विसाजी गोविद याणी त्या प्रांती येऊन मडल्याची ठाणी घेतली व पहिला अधिकारी मडल्यात होता त्यास काढून दुसरा लालसाहा सरस्थानिक करून मडल्यात बसविला आहे म्हणून याची खातमी आली, त्यावरून यास विस्मय वाटले आहे जे, मडले आम्हास सरजाम दिल्हा असता विसाजीपत तेथील बदोबस्त करतो, हे काय आहे. इतके दिवस विसाजी गोविद याणी मडल्याकडे पाहिले नाहीं. सालमजकुरी येऊन फौज सुधा राहून ठाणी घेतली, सरस्थानिकाची घालमेल केली, तेव्हा सरकारची आज्ञा घेऊन उद्योग केला असेल विना सरकारआज्ञा करणार नाहीत. आम्हाकडून अतर नाहीं आणि आम्हास सरजाम दिल्हा त्यात सरकारातून बदोबस्त देखरेख (होत्ये) येविसीचें उतर तुम्ही पुण्यास लिहून आणवावे म्हणून सागितले त्यास मीं उतर यासी केले जे, सरकारातून तुम्हास सरजाम दिल्हा आहे त्यात घालमेल करणे ही आज्ञा विसाजी गोविद यास नाहीं, तुम्हास सरजा(म) दिल्हा हें विसाजीपतास कळले नसेल पहिल्या सरस्थानिकाने विसाजीपताकडील महालास उपसर्ग दिल्हा होता त्याजमुले विसाजीपतानी येऊन त्याचे पारपत्य केले असेल, तुमचा सरजाम सनदे प्रो तुम्हाकडे येईल, सरकारातून घालमेल होणार नाहीं. तुम्ही निष्ठेने सरकारात चालता तेव्हा घालमेल होणार नाहीं व श्रीमतासही लिहून उतर योविसीचें आणवितो म्हणून, त्यावरून विनंती लिहिली आहे. विसाजी गोविद यास येक पत्र, मडले परगणा सेनाबहादर यास सरजाम दिल्हा आहे त्यास, तुम्ही त्या माहालात देखरेख न करणें, सनदेप्रो भोसले देखरेख करितील, याप्रो येथे पाठवावयाची आज्ञा करावी व सेनाधुरधर व दिवाकरपतदादा यास व विसाजी गोविंद यास पत्र पाठविलें आहे त्याप्रमाणें ते वर्तणूक करितील, तुम्ही सनदेप्रो अमल करावा म्हणून, येकून तीन पत्रे पाठवावीं म्हणजे याचे समाधान होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४

र नं ८८ श्री ता मे अक्टोबर १७८०
फा नं १४
पत्र नं १८५

सेवेसी विज्ञापना ऐसीजे राजश्री सेनाधुरंधर यांची आज्ञा घेऊन माता कल्याणयात्रेसी स्वामी भोसले यांची कनिष्ट स्त्री भार्गीरथीबाई नांवाची हाती पनास पंचावन वर्षे वय होते ती निश्चीत स्वाधीन निर्विघ्न होऊन छ १४ जमादिलावलीं गुरुवारी संध्याकाळीं मृत्यु पावली पुढील कर्तव्यास पुत्रत्व सेनाधुरंधर यांजकडेच आहे त्यापक्षीं तुम्हांस वेळून पाठविल्य पाहिजे सूचना असावी यास्तव सेवेसी लिहिलें आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

५

र नं ८८ श्री १७८०
फा नं १४
पत्र नं १४

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर यांच्या घरीं मुख्य देवी आल्या आहेत घारगी एक भरी बाहेली देवी येऊन घारटी कन्या प्यार पांच वर्षांची तिच्याच देवी येऊन पांच मास निवृत्त जाहाले हल्लीच आहेत राजश्री सेनासाहेब सुभा यांच्या पुनरपि देवी निघाल्याम दोन दिवस जाहाले आहेत आराम होत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

६

र. नं ८८ श्री १७८०
फा. नं १४
पत्र नं १०

सेवेसी सा नमस्कार विज्ञापना ऐसीजे रा गोविंदपंत बोंदरहून पावली आणि स्लोक मजकूर जे, गंगागीरी यांचा गाव मुक्कामी सर्वतर्फेचा यांस भगीम साहेबाबरोबर हैद्राबादेहून आले त्यांच्या यांच्या भेटी जाल्या सवगौरव मारल व त्यानंतर नबाबांच्या मनांत साहेबांनीच यांस काम्मावीस ... होत परंतु ग तोतर्फे यांच्या निताम न व यांणी ... तीत ... वासमर्फेत कारभारीत भगल्याम आणि गायकवाड दूर आहे त्यावरून आवरला तें पत्र नव्हते

इली वाशीतर्फेच यांजकडे आपणच परमार्ता असला ऐसें साहेबराजश्री यांणी यांस दर्शवून बहुत ममतेचे भाषण व परस्परें शपथ जाली पुढें येण्यास येताने अंतर देऊं नये व साहित्य करीत असावें ऐसीं भाषणें जालीं आतिथ्य फार जालें वाशीतर्फेस निमखेड येणार ते त्यांस घेऊन येणार. इली सिरपेंच बहुमानें देऊन निरोप करणार. ते येथून प्रेम करून हैद्राबादेस गेले म्हणजे नबाबांच्या चित्तात आवश्यक होतेच व इलीही इकडे आले ते नबाबांच्या संमतीनेच आले असतील तेव्हां कारभारी हेच होतील ऐसे आहे. यांचा सरच्ये मुक्कामीहून साहेबराजश्रींनी राजश्री सेनाधुरंधर यांस व राजश्री दिवाकरपंतदादा यांस सलाम सांगोन पाठविला हे वर्तमान लिहिलें आहे व रा आनंदराव नरसी यांच्यासमक्ष आहेत त्यांणीही सलाम सांगितला आहे म्हणून लिहिलें आहे ही पत्रेंच दादांनी मजला दाखविली—आणि सांगितलें जे, आम्हांस सलाम सांगोन पाठविल्याचे कारण वाशीतर्फेचे व आमचें इखलास, त्यांसी विस्तारानी नव्हती ते आपण करून घेतली आतां नबाबाजवळ जाणार, कारभारी होणार, हा इत्यार आम्ही समजावा म्हणून त्यांणी सांगोन पाठविलें त्यास साहेबराजश्री माणूस त्या अधिकारायोग्य नाहीं श्रीमंतांचे व नबाबाचे आमपक्ष जास्त आलें तैसे तो चालूं देणार नाहीं थोडा माणूस आहे. परंतु नबाबांनीं हें याजकडे असल्यास पुण्यास राजश्री कृष्णरावजी यांचे द्वारें लिहून संमत आणिलें असेल, तैसेंच साहेबराजश्रींनीही श्रीमंत नानाकडील साधन केलें असेल त्यावेगळें घडणार नाहीं नबाबांनी जर ही गोष्ट केली तर आमच्या चित्तास येणार नाहीं व आमच्या उपयोगी नाहीं हें आम्ही तुम्हांस सांगतो याप्रमाणें श्रीमंतांस सूचना लिहा म्हणून सांगितलें त्यावरून विनंती लिहिली आहे त्यापक्षीं यांच्या चित्तास येत नाहीं त्यापक्षीं वाशीतर्फेसही उपयोगी पडणार नाहीं व श्रीमंतांच्याही उपयोगी साहेबराजश्री नाहीं, ऐसे दादांनी दोन च्यार वेळ सांगितलें विदीत व्हावें म्हणून लिहिलें आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७

र. नं. ८८ श्री १७८०
फा. नं १४
पत्र नं ११६

सेवेसी विज्ञापना ऐसीजे मशारनिल्हे सरकारच्या चाकरीं जोडल्या आहेत यांच्या राज्यव्यवहारविषयीं काय आज्ञा म्हणून

पेशजी विनती लिहिली होती. त्याचे उत्तर आले जे सबनीसास आज्ञा केली आहे ते लिहितील त्यावरून कळेल. त्यास सबनीसानी येविसी कांहीं लिहिले नाही जासुदास रोजमरे तेरीख लिहून दिल्याअन्वयें द्रोन. पावले. पुढें तेरीख भरल्यास द्यावयाचा. यास्तव ध्यानात येऊन काय ते आज्ञा जाली पाहिजे. म्हणजे त्या प्रमाणे करीन. यानतर मल्हारजी नाईक व दत्ताजी नाईक याजकडील जासुदास रोजमरा हुडाभाड्याच्या ऐवजावर गुदस्ता देविला. त्याप्रमाणें ऐवज पाऊन बाकी येक रोजमऱ्याचा ऐवज कमाविसदार राघो गोविद याजकडे राहिला आहे त्यास कमाविसदार म्हणतो अखेरसाल जालें, रोजमरा येक द्यावयाचा तो दुसऱ्या सालात आषाढ मासी पडला आहे. एविसी मजला सरकारची आज्ञा पाहिजे म्हणतो. त्यास आज्ञापत्र पाठवावें. व चौदासे पैकी काही बाकी कमाविसदाराकडे राहील्ये तोही ऐवज इकडेच देवावा. रोजमऱ्याच्या हिसेबी येईल म्हणून व पुढील रोजमऱ्याचा ऐवज नेमून दिल्हा पाहिजे तोही हुडाभाड्याच्या ऐवजी द्यावयाचा असल्यास सालमजकुरीं मामलेदारावर वरात सरकारची देविली पाहीजे म्हणून उभयेता नाईकानी विनती केली आहे जासुदाच्या रोजमऱ्यास ताण न बसला पाहिजे यास्तव ध्यानात आणून येविसीं आज्ञा जाली पाहिजे. हा ऐवज व ज्याजती जासुदाच्या रोजमऱ्याच्या आकारास लागेल त्या दिवसी आज्ञा होउन वेगमी जाली पाहिजे. मजबा जासूद व खासबारदार व कामाठी व सारवान हीं माणसे आहेत. याच्या रोजमऱ्याची आज्ञा व्हावी. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

८

रु. न. ८८	श्री	मे १७८१
फा. न. १४		
पत्र नं. १९६		

सेवेसी विज्ञापना यशवतराव नाईक निबालकर याचे वर्तमान स्वामींनी मजला लिहून पाठविलें, त्यावरून मी यास सागितले व स्वामींनी यास पत्रे लिहिली त्यातही मजकूर होता त्यावरून याणी आश्चर्य मानिले जे, आम्ही वसवास यशवतराव वगैरे मिलाले याचा खातो आणी आमच्या नावें रोखे करून पैका सरकार तालुके वगैरेयात घेतात हें काय आहे कलत नाहीं. सरकारची आज्ञा नाहीं आम्हाकडून इतला नाही. आपल्या मतेच फौज ठेऊन बखेडा उभा केला याचें कारण काय कलत नाही. ते बिंबाजी भोसले याजकडून सदर्भ त्याजकडे असेल हा निश्चयच मानिला, परतु त्या गोष्टीस सरकारचे आश्वासन असावें ते नाहीं. तेव्हा ही गोष्ट कसी आहे (फाटलें) त होते इतकियात तपसिल्याने यशवतराव याचे खूल उभें राहिलें त्याकाली यास वसवास पडला होता. तेव्हा याणी त्याजकडे बातनीस येक ब्राम्हण व चार जोड्या जासूद शाहाणे पा. होते ते तेथे जाऊन महिना पधरा दिवस राहून तेथून भाबुराव याच्या सैन्यात जाऊन तेथून नागपुरास आले. त्याच्या सागण्यात यशवतराव यास पोट भरावयास जावयास आज्ञा सरकारची जाहाली त्यावरून फौज ठेऊन गेले या कामाची मध्यस्ती राजश्री धोंडोबाआपा पुरदरे याणी करून परवानगी घेतली. जिकडे पैका मिलेल तिकडे पैका घेऊन पोट भरावे, सरकारात बदमामली करू नये, याप्रा. करार करून दिल्हा येशवतराव यास निबण्यास पैका (पुरदरे याणी दिल्हा) तो पैका निबालकर याणी खडणीच्या ऐवजापैकी पाठऊन दिल्हा बिंबाजी भोसले याजकडून राजकारण पुरदरे याजकडे आहे. निबालकराकडे पहिलेंच सधान होते, परतु निबालकराचे अवसान आश्रयाकरिता जाहाले नव्हते. पुरदरे याचा आश्रय मिळाल्यावर फौज ठेऊन उद्योग केला दहापाच हजार मेलऊन वराडात यावें, तेथें पैका घेऊन छतीसगडाकडे जावें, हे वराडात आल्यावर बिंबाजी भोसले याणी छतीसगडाहून जमावसुधा निघून यावे, परस्पर भेटून मग याच्या प्रातात दगा होईल तो करावा हा मनसबा आहे. त्यास तहवरजगाची फौज व सरकारची फौज आली त्यास टाला देऊन नेमल्या कार्यास जावें. इतकियात मालोजीनाईक निबालकर वारले म्हणून यशवतराव घरास गेले लोकही जिकडील तिकडे गेले. परतु भाबुराव याजवल फौज आहे. यशवतराव फिरून त्याजकडे जाणार आहेत. त्यास (पर्जन्य – – – दिव)सात मसलत बनून येणार नाही हाही विचार करीत आहेत म्हणून बातनीवाल्यानी सागितलें. धोंडोबा पुरदरे या कामाचे मध्यस्त व वाली पुरतेपणे आहेत, पैकाही निबण्यास त्याणी दिल्हा होता, पुढेही ते साहित्य सर्व प्रकारे करणार म्हणून सागितले व यशवतराव व भाबुराव याणी लोकास पत्रे पा. होती, तुम्ही सरंजामसुधा तयार होऊन यावे, आपल्यास बगड प्राती जाणे आहे, ती पत्रेच येक दोन याच्या बातनीवाल्यास सापडली, तीही आणिली ती मी पाहिली सरकारचा इनला या गोष्टीस जाला म्हणून बातनीवाल्याने सागितल्यावर मी

निगरगा पुरनरणे करून भिवाजी भोसले याजविशी महाराजांचा इतल्ला नाहीं ही खानगमना यांची जाहाली आहे, परंतु पुरंदर यांनी निश्चिती होत नाहीं पुरंदर यांजकडील संभान पंचांशी मारग महिन करून त्यावर त्यांनीं गोष्ट रसम केली हें आतां यांच्या ध्यानांत आलें, त्यावरून लिहिलें आहे सदर्सी श्रुत होय हे विज्ञापना

९

क न ८८ श्री १७८१
फा मं १४
पत्र मं ११६

सदर्सी विज्ञापना राजश्री सेनासाहेब सुभा यांस कार्तीक मासीं ज्वर जाहाला होता निजून त्यास पारंत चौदीसी जाला त्यावरून पौष वद्य नवमीस इंदुवारी प्रातःकाली निधन पावले सेनासाहेबांस आदौन तीन वर्षांचे आहे राजश्री सेनाधुरंधर असी याद हीमालरा इताय नाहीं म्हणून विवेक करून आहे याजविशी श्रुत होय हे विज्ञापना

१०

क म ८८ श्री ता १६ डिसेंबर १७८२
फा मं १५ मजकूर
पत्र मं ९८

श्रीमंत महाराज्यादय साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक चाकर मिस्तरद्रजीन विज्ञापना ऐसीजे यथास्थित कुशल ता ७ १० माहे मार्गम गणून स्वकीय वृत्तांत लिहीत असावें आज्ञा करीं पाहिजे विशेष ७ ४ डिसेंबरमध्यें पत्र सादर जालें व इमानुद्दीन याज गस्ति व मिस्तर त्यांजवरून साहेबांनी पत्र लिहिलें पत्र ७ २ डिसेंबरी पावली आपल्या नवाब इमानुद्दीन याज प्रविष्ट करून आलियानंतर आज पर्यंत गस्तिदा दिसमारें गिर्दिगिर्द आहे तो यांचेपासूननंतर दुसरा गस्तिदा प्रविष्ट करणें नवाब यांस हालीस आज्ञाप्रमाण गस्तिदा प्रविष्ट करून तुमचा गस्तिदा मजकूर ऐकून सरकार यांस हर्ष आला करणें की, तुम्हास दिसमारें आज्ञा आहे त्याचा तत्काल व निगनिज विश्वंभर मिस्तर सम्च पत्राचा इन्सा करून यांनी त्यानंतर उभयतां पत्रांची गस्ता इसलासाठ करून गुदरनन्त शिस्मानी महाराजा

मजकूर विस्तारें खुप होऊन भाषण केलें कीं, शिंदांचे विद्यमानें तहाचा प्रकार जाला तो श्रीमंत महाराजसाहेबांचे सल्लेन जाहाला आम्हापासी पत्र इस्तापेशकी आहे शिंदे मातबर सरदार यांसही पत्र पाठवावें सल्लाप्रमाणें पत्रें पाठविलीं पुण्याहून शिंदास मुख्त्यारी आली आम्ही मिस्तर ईंटरसन यास रवाना केला आज्ञाधारकाने विनंती केली कीं आज्ञापत्रांत लेख आहे कीं, शिंदाची मारफत तहनामा, त्यांत श्रीमंत महाराज साहेबांचा जिकर नाहीं हें अपूर्व त्यावर भाषणें केलीं कीं मिस्तर इंटरसेन यास लिहिलें कीं शिंदांनी सिलसिला केला तो श्रीमंत महाराज साहेबांची सल्लाप्रमाणें त्यास तहनाम्यावर श्रीमंत महाराज साहेबांची मोहोर असावी मिस्तर मजकुरास चक्रती पाठविली तदनंतर दुसरी भेट जाली खलित्यांच्या प्रत्युत्तराविशई विनंती केली त्यावर च्यार घडी भाषणें होऊन खुपखुश होऊन आज्ञा केली कीं तुम्ही श्रीमंत महाराज साहेबांस लिहा कीं, सारांश तुमचा खलिता पाठविला, त्यांत लढाई व दुष्मारी व यानानगतीचा मजकूर लिहिला तो वाचून फार संतोष जाला, खुषी जाली त्याची नक्कल आम्ही विलायतेस कुंपनी यांजकडे पाठविली खलित्याचें प्रत्युत्तरही देऊं. याप्रमाणें मजकूर जाला तो निवेदन केला आहे पेशजी विलायतेच्या अंमिरेजाचें पत्र आलें होतें कीं, विलायतींत सरदारांची मरली जाली हिंदुस्तानांत सरदारांची मरली जाली आहे गरमा फार होती प्रस्तुत विलायतेचा पारक आला त्यांत नवाब इमानुद्दौला यास सावरजमेस्तव पत्रनी आली मोठी खुषी जाली मुबारकवादीचा खलिता सत्वर जाला पाहिजे विलायतेच्या पारकाची रवानगी आहे, यास्तव खलित्याच्या प्रत्युत्तरास विलंब जाला उपरांत पारक रवाना होइल त्याचे राजांनी खलित्याचें प्रत्युत्तर रवाना होत आहे येणेंकरून सविस्तर मजकूर विश्वंभर सिवमहे निवेदन करितील साहेबांचे पुण्यप्रतापें सर्व उत्तमच घडेल बहुत काय हे विज्ञापना

११

क. मं ८८ श्री १७८२
फा म १५
पत्र मं २०

सदर्सी विज्ञापना स्वामींस विनंती मनोमय मी करून आज्ञा ज, तर्फे गल्पायर राय मनार दृष्टीनें पाहून त्यास

मजकूर असेल तो शेवेसी लिहून पाठवीन. येथे आल्याउपर समग्र करणे पाहिलें. त्यातील यथार्थ भाव आतबाहीर दिसला तो सेवेसी वरचेवर लिहिण्यात आला आहे. याचे सागितल्याप्रमाणें आईकून येक प्रकार असता स्वामींस बनाऊन लिहून पाठवीन हे गोष्ट मजपासून परपरागत घडली नाहीं, ती कसी घडेल? अन्यथा लिहावें ही गोष्ट कदापि घडावयाची नाहीं आजपर्यंत खरे तेच लिहिले आहे व पुढेंही खरें असेल तेच लिहीन. तें प्रमाण वाटत असावें. लोभावर येथे दृष्टी ठेऊन अप्रमाण सर्वथैव लिहिणार नाहीं. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१२

रु. नं. ८८	श्री	ता. ६ जानेवारी १७८३
फा. न. १४		पौ छ १८ सफर
पत्र न. १०८		सलास समानीन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदासीव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागायत छ २ सफर यथास्थित असे विशेष. स्वामीनीं मुजरद जोडी-समागमें पत्रें पाठविली ती पावली श्रीमत राजश्री रावसाहेब याच्या लग्नाची योजना माघ वद्यात केली आहे आगाऊ सूचना असावी राजश्री सेनाधुरधर व राजश्री सेनासाहेब सुभा याचे येणे घडावें. समारभाची शोभा पाहावी येविसी त्याच्या चितात उल्हास आहेच. तुम्ही बोलावें म्हणून मजला आज्ञा व धुरधर यास पत्र होते ते पत्र प्रविष्ट केलें वाचून पाहून सतोष पावले. शरीरप्रकृतीपुढे उपाय चालत नाहीं दुखण्याचा अडथला नसता तर येक मास अगोदर पुण्यास जाऊन राहाणें जालें असते याप्रमाणें बोलून जाण्यास दुखण्यानें अडथळा केला आहे याजमुले श्रमी जाले नतर आराध्य देवताचे स्तवन केलें जे सर्व सकटें व विघ्नें निवारणकर्ता तूच आहेस. आमचे मनोरथ पूर्ण करावे या प्रमाणें बोलले. कारभारी यास सागून कारखाने व सरजाम याची तयारीची जलदी असावी ज्या दिवसीं आपण निघून स्वार होऊ त्या दिवसीं कोणतीही गोष्ट उणी नसली पाहिजे याप्रमाणें ताकीद जाली. लग्नास यावयाची उत्कठा मोठी यास आहे. शरीर-प्रकृतीस आरोग्यता होऊन पालखीत बसून मजलीचे आयास न होत असे जालें म्हणजे निघून येतात, गुता नाहीं. पत्राचे उतर याणीं लिहून दिल्हें तें शेवेसी पाठविलें आहे त्याजवरून विदीत होईल. शेवेसी श्रुत जालें पाहिजे हे विज्ञापना.

१३

रु. न. ८८	श्री	ता ८ जानेवारी १७८३
फा. न १४		पौ छ १३ सफर सलास
पत्र न. ३४		पौषमास.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ ४ सफर यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याचे शरीरी शूलाची व्यथा मुख्यत्वे-करून होती ते उपायेकरून शमन जाहाली आहे, परतु ज्वर आहे तोही उपशमास आला आहे, कफ त्यातच जाला आहे. अलीकडे पधरा दिवस मूत्रावरोध होऊन पिडा जाहाली त्यासही उपाय जाले व्यथा शमलीसी जाहाली आहे चौप्रकारचे उपाय जाले व होत आहेत. वैद्य सग्रहीचे बहुत चागले शास्त्रज्ञ आहेत. प्रकृत सभाळून उपाय करितात परतु व्यथेचा सकर जाला आहे. येकास उपाय करावा तो दुसऱ्यास विरुध पडतो. तगातही शास्त्रमतें बहुतकरून प्रकृ(त) पाहून औषध देतात. वैद्याच्या सागितल्याप्रमाणें औषधसेवन व पथ्य खासा करितात. तुलागज इत्यादीक दानें व शातीही जाल्या. मात्रिक सग्रही आहेत त्याचे उपाय जाले व होत आहेत. प्रस्तुत आरोग्यता होत आहे तीन महिन्याच्या श्रमामुले शरीर अशक्ततेस पावले आहे. सामर्थ्य यावयास दिवसगत पाहिजे आठ पधरा दिवसात सामर्थ्य येऊन आपल्या जातीनें दुसऱ्याचा हात न धरिता चालणें फिरणें घडेल असे दिसण्यात येत नाही. आजपासून दिवसेदिवस आरोग्यतेची वृधी जाल्यास येक मास इतके घडावयास पाहिजे. श्रीमताच्या लग्नास आपण जावे हा मोठा हव्यास आहे नित्यशः लग्नास जाण्याविसी मजकूर मजपासी बोलतात व वैद्यासही सागतात. पालखींत बसावयापुरतें आरोग्य करून देणे म्हणजे निघून जाऊ. बाग कागदी व आतषबाजी करिता येथून कारीगार पैका देऊन राजश्री बलवतराव याजकडे पाठविले आहेत ते येऊन पोहोचले असतील आपल्या निघण्याचा सरजाम सर्व कारखानेयाची तयारी करून ठेविली आहे. रामटेकी विड्याची पानें वीस बैल पाठविले आहेत. मजला सरकारची आज्ञा, पानें दहा लक्ष पाठविणे म्हणून आली त्याप्रमाणे तरतूद करीत होतों तें वर्तमान मुख्यास कललियावर मजला बलाऊन सागितले तुम्ही पाने न पाठवावी, पाने आम्ही पाठवितो, तुम्हास पानाविसी लिहिलें, खरेदी करून पाठवणे म्हणून तें आम्हास का न लिहिलें इतका सकोच का धरिला. तुम्ही पानें न पाठवावी, आम्हीच

पाठविला म्हणून यांस वेथवरून तेथ रुक्ष पाने येथून मलशी आहेत. तर्पे पार्लेमेंटाग किती हे पाहाचस्याकर मनस्तील त्याचा लिपून येमार यविसत्या टळाद मनांत माठा आहे. त्यांच्या शमाराम आपली पाने येतील विशेष लिहावयायोग्य मजकूर नाहीं. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञपना

१४

र. नं. ८८	श्री	
फा. नं. १४		जानवारी १७८३
पत्र नं. ९७		पहिला मलवडा

सेवेसी विज्ञापना कलकत्त्याहून मणीराम सिवमद्र यांचे पत्र राजश्री सेनाधुरंधर यांस आलें तें मजकूर सेनाधुरंधर यांनी पाठविलें त्याची नकल करून पाठविली हें येथें पद्धे दिलें नाहीं. ती नकल मजिलस यांचेसी पाठविली आहे त्यावरून भागार्थ यांच्या हातून समूळ पाहतो किंवा नाहीं हे ध्यानात यावें. नकलेचें वर्तमान सर्व्यांखेरीज पागामधीं मासल्यामधीं व नवाबामधींची वगैरे कोणी तिसरे असतील त्यांस कळूं नये. या मजकुराप व विचारांपर्यंत आपण विनंती करितील तरी श्रवण करून घ्यावें, आप स्वतः पत्र असें स्वतः पत्र नये यामा मजकूर घ्यावे. सेना धुरंधर यांचा साधु सापत्नीगण व शिंदे यांचा साधुत्व दररोज गांठीचा मेळ सागला आहे. इकडील कमिशनर व त्यास निकड जाल तितकील इकडे येतात, यामुळें कमिश्नर पडता दान सागर पागर लिंबाळेनीस सर्व आहेत. त्यांस पत्र येथून लिहिलें परंतु मानीत नाहींत. यामुळें सेनाधुरंधर यांनी समाधानांत म्हणून पाठवून शिंदे यांजकडे राहा पडाग नाहीं पाठविण्या आहे. सेवेसी श्रुत होय. नवाबाशी गाठी निमलन राम आणि लिहाप्रायांच्या पायथा पोरांची समजूत करून उठविलें, पाहेरांन रम बगैरे केले गांठी निम्मल्याच्या लिहार ज्यान्य यामा पालनीचें वर्तमान यथे आले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

१५

र. नं. ८८	श्री	जानवारी १७८३
फा. नं. १४		पहिला मलवडा
पत्र नं. १०		

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर यांनी पांच सात पत्रें लिहिलीं आणि ... राजश्री रामभान यांच्या विवाहाचा समारंभ होईल तेव्हां आपण त्या समारंभास असावें शोभा पाहावी हे मानस फार करून आहे. तर आमहास मागविलील तर जाणें घडेल त्याचें उत्तर मी केलें जे तुम्हास मागविलीस परंतु तुमचें जाणें घडेल न घडेल समयास हे कळत नाहीं. त्यावर त्यांणी उत्तर केलें जे आमहास मागवण्याचें प्रयोजन येईल. ते येथून पाहसेल पुण्याहून तोपर्यंत समाचार लिहीत पावेल. मग जाऊन घडल काय? तर आमहास त्यांचें आमही समारंभास असावें हे मानस असेल तर दोन महिने अगोधर पत्र आमहास येण्याविसी यावें. कारण येथून निघण्यास आठ पंधरा दिवस पाहिजेत येक मास मार्गी पाहिजे तेथ गेल्यावर पुढें समारंभ आठ पंधरा दिवसांचा अवकाश असावा म्हणजे जाणें चांगलें दिसेल आमहास शोभा दिसेल. मनोरथ पूर्ण होतील असें आहे. याकरितां दोन महिने येण्याविसी त्याच्या मुहूर्ताअगोधर पत्र येऊन पोहोचावें. कितेक अमिनस लिहितील तितकेच घेऊन येऊं. मकटेच योलाविरे तरी येऊं, परंतु समारंभास तेथ असावें हे मानस यांचें फार करून आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

१६

र. नं. ८८	श्री	जानेवारी पहिला
फा. नं. १४		पंधरवडा १७८३
पत्र नं. ५२		

सेवेसी विज्ञापना नवाब गंगाउत्तरतीरास येऊन निमले-पासून बारा कोसावर उतरले आहेत. निमलेपासून लिहाल म्हणून ठाणे निमल्याच्याखाली नदीम मदारीचा मजबूत पाहिला आहे. त्यास नवाबांनी मोर्चे लाविले आहेत. निमलच्या मोर्चेवाल्यांस पक्का बाराच्या अंतराने नवाबाकडील छबिने फिरत आहेत. निमल्याचा लिहाल आराम आहे. निमल्याचे ठाणे मजबूत आहे. मातिम्मा गोळा लिहाल जाऊं पावत नाही, पार जाता तें ठाणे घेऊन निमलेस मोर्चे लावावे हे योजना आहे. ठाणें किती दिवस घेईल तें पाहावें. राजश्री बाविसगार कृष्ण सरकाराहून त्याच्या भावनगाम नवाबाकडे गेले आहेत. त्यांची भेट आपली नवाबाची त्याचें भाषण जालें. नवाबांनीं सांगितलें जे, आपण त्याम यावें हे मानस पुरें असतें तर त्या पुढें यांतीलें असतें. आपण निमलची समस्त लोकांच मेळवास पाहानायितो तुम्ही मुहूर्ताचा विचार पुढें पत्र अग करावें

म्हणून सागून पत्रे गोविंदराव याजकरवी स्वामीकडे लिहिविली आहेत व साहेबजादा धाकटा याची रवानगी करावी ही योजनाही करीत आहेत गोविंदराव यास कललें जे, नवाब येत नाहींत. याजवरून आपल्यास निरोप द्यावा म्हणून बोलले. त्यास नवाबानी उतर केले जे चौ दिवसानी निरोप देऊ, याप्रो वर्तमान रा बगाजीपतानी लिहिले आहे त्यावरून विनती लिहिली आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१७

रु न. ८८ श्री जानेवारी १७८३
फा. न. १४
पत्र न. ४८

सेवेसी विज्ञापना. नवाब निजामअलिखान बहादर जगतालावर फौज पाठविली होती तिकडे खासा जाणार होते. इतकीयात पुण्याहून बातनीची पत्रे श्रीमताच्या लग्नाची योजना जाली म्हणून आलीं. त्यावरून दुसरे दिवसीं जगतालावर जाणार होते ते महकूब करून मनसबदार सरदार पाठउन दिल्हे. आपण दोन मजली माघारे आले. तेथून हैदराबादेस व औरगाबादेस लिहून पत्रे पाठविली व दोघे मातबरही पाठविलें. त्यास लग्नाच्या सरजामाची तरतूद करून पुण्यास तुम्ही येणे. इकडून पुण्यास खासा स्वारी जाईल या प्रमाणें ताकीद करून पाठविले आहेत. निरमलवाल्याच्या मसलतीवर तहवरजग वगैरे सरदार ठेवावयाची तजवीज करून आपण पुण्यास लग्नास जावें ही योजना करून सरदारास पत्रे लिहावयाची परवानगी जाहाली आहे. निरमलवाल्याच्या मसलतीवर खासा अडकून राहावें त्यात बदलौकिक आपला आहे. कोणत्या निमीत्यें करून फौज ठेऊन आपली सुटका करून घ्यावी हें पहात होते. त्यास लग्नाचें निमित्य आपल्यास निधावयाचें मोठे जाणून या प्रमाणें करीत आहेत. खासा नवाब लग्नास जातील लग्नाचा समारभ आपण जाउन करूं म्हणून बोलण्यातही आणितात. आमत्रणाची पत्रें पुण्याहून आली नाहीत. पत्रे बलावण्याची आल्यावर नवाब जातील गुता दिसत नाहीं म्हणून बगाजी रघुनाथ याच्या पत्रात लिहून आले आहे. त्यावरून विनती लिहीली आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१८

रु. न. ८८ श्री जानेवारी १७८३
फा. न १४
पत्र न. ४७

सेवेसी विज्ञापना श्रीमताच्या लग्नास यावयाची पूर्व सुचनेची पत्रें पहिली राजश्री सेनाधुरधर यास आली होती व नवाबाकडे ही बातनी गेली त्यावरून नवाबाकडून जाण्याचा उद्योग आहे म्हणून बगाजीपत याचे लिहिण्यात आलें होतें याजकडे पत्रे आलीयावर याणीही पत्रे नवाबास लिहून पाठविली आहेत. पतप्रधान याच्या लग्नाचा समारभ आपण करावा उचीत आहे. गुदस्ता खासा स्वारी जाणार होती त्यास लग्नाची योजना राहिली. सालमजकूरी निश्चय कार्याचा ठरला आहे. त्यास आपण अगत्य जावें म्हणून दोन तीन रवानग्या जाहाल्या आहेत. उतरे आली नाहीत. निरमलेच्या कामावर कोणी येक सरदार मुकरार करून ठेवावा खासा स्वारी पुण्यास जावी विहित आहे म्हणून लिहिलें. आपणही जाणार आहो, हे लिहिले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१९

रु नं. ८८ श्री ता. १७ (सुमारे)
फा न. १४ जानेवारी १७८३
पत्र न. ११०

सेवेसी विज्ञापना. नवाबास पत्रें श्रीमताच्या लग्नास जाण्याविसी राजश्री सेनाधुरधर लिहीत असतात. नवाबानी लग्नास यावें ही इच्छा याची फार करून आहे. सेनाधुरधर याचें येणें लग्नास घडेल्च असे दिसत नाही. शरीरीं सामर्थ्य नाही व व्यथेचाही भरोसा निशेषतेचा नाहीं असी भावना आहे तथापि नवाब गेले तर आपण सकट सोसूनहि जावेंच जावें ही कल्पना मनातील आहे. या अर्थी नवाबाच्या लस्करात डाक नूतन बसविली आहे चवथे पाचवे दिवसी जाब येत असतात त्या लक्षावर लक्ष आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२०

रु न. ८८ श्री ता. १९ जानेवारी १७८३
फा. न १४
पत्र न ३८

श्रीमत राजश्री पत प्रधान स्वामींचे सेवेसी.

विनंती सेवक सदाशिव राम पुवानेकर साष्टांग नमस्कार विज्ञापना यथास्थित कुशल तागायत छ १८ सफर स्वामींच्या कृपावलोकनेंकरून यथास्थित असे विशेष रविसंक्रमणाचे तीळ शर्करायुक्त पाठविले आहेत, त्यांसी प्रविष्ट होईल गमटकी शिरप्याचीं पानें आज्ञाप्रमाणे पाठविलीं नाहींत राजश्री सेनाधुरंधर यांचीं पानें घेऊन बत्तीस लक्ष पाठविली आहेत सत्वर येऊन पावतील आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२१

र. न. ८८ श्री ता. २८ जानेवारी १७८२
फा. नं. १४
पत्र न. १०९

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी—सेवक सदाशिव राम पुवानेकर साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २४ सफर यथास्थित असे विशेष स्वामींनी राजश्री सेनाधुरंधर यांस व सेवकास पत्र छ १४ तारखेचीं पाठविलीं तीं पावलीं सेनाधुरंधर याची प्रकृती नीट जाली नाहीं परंतु आज दिवस आराम चांगला दिवसास पालखींत बसावयाचें सामर्थ्य आलें म्हणजे निघून यावें ही योजना आहे निघण्याची तयारी सर्व करून ठेविली आहे म्हणून विनंती त्यांस सांप्रतीन महिने शरीरीं पीडा राहिली याकरून अशक्तता आली आहे यास्तव उसका मोठी याकरितां पालखींत बसावयाचें सामर्थ्य आल्यावर निघणें पण त्याग लक्षून यांच्याचा पथ दूर. शरीर प्रकृत निघून जाली नाहीं तथापि निघून सर्व तयारीस मार्गी जाण्याचा विचार, पाणी दुसरा पडेल व हवा व मासाभराची श्रम यांमुळें विकार प्रकृतीस जाल्यास उत्तम नाहीं याकरितां सेनाधुरंधर यांनीं पुढें आगमन होऊन राजश्री नागपूर आल्यानंतर नि(घान मार्ग) प्रकृत नीट जाली नवता निघावयाची करावी (पर्ण नव) रविसंक्रमणाच्या मुहूर्तास दिवस फार राहिले नाहीत याकरितां राजश्री सेनासाहेबसुभा यांची रवानगी पुढें अविलंबें करावी त्यांचे सर्व त्वरेनें घडावें, समारंभ पाहून लाभ करावी, करावी, न्यून असल्यास पुरवणी म्हणून करावी याकरून यथोक्त निरोप संवाद व गोष्टी करून मागून आराम जाल्यानंतर आनंदें येणे करावें व पत्र लिहिलें असे पत्र राजे समारंभाचा दिवस आहे म्हणून लिहिलें तीं पत्र पाहून पावन सेनाधुरंधर अति संतोषास पावले व स्वामींचे पत्रीं आज्ञा होती त्याप्रमाणें मी विनंती केली व रा. बल्वंतराव व भिवाजीपंत यांजवळ आपण बोलण्यात आणिलें त्यावरून तपशिलवार उभयतांनीं आपल्या संतोषाचे प्रकार सेनासाहेबसुभा यांनीं पुढें यावें म्हणून लिहिलें तें पाहून आनंद जाहाला त्याच वेळेस चौतिसी प्रश्न करून सेनासाहेब यांच्या निघण्यास दिनशुद्धी पहावयास अर्पिलें आपलें आणें त्या दिवसांस पडावें ही योजना आठ दिवस करीत असतां या दिवस प्रकृतीमुळें आपल्यास साधत नाहीं यावरून चित्तांत संकोच करून सेनासाहेबांच्या समारंभाचा उद्योग याजकरितां लागले त्यावर चौकशी योजना करीत असतां जोतिसी यांनीं दिनशुद्धीचा दिवस (पाहून) घेऊन समजाविलें त्यांत माघ शुद्ध पंचमीपर्यंत अलीकडे दिनशुद्धी सर्वथैव नाहीं असें आलें पंचमीचा दिवस घेऊन निघण्यास तरी मोठ्या त्वरेनें जावें लागेल मजलीनी जरी या स्वारीनें गमनास चौदा दिवस तेथें पाहिजेत नवमीचा दिवस मुहूर्ताचा तो त्यावर दिवस राहतो तेव्हां आणखी नाहीं समारंभाकरितां पाठवावे ते दिवस अगोचर होतात हें चित्तांत आणून आपण समक्ष जोतिसी यांसी बोलून नक्षत्रवेळ चांगली निघते की काय तर वेळ व नक्षत्र चांगलें वलिष्ठ असल्यास अगोचर रवानगी करितां पाहात होते परंतु निघालें नाहीं यावरून चित्तांत बहुत करून विरसता मानिली आहे पंचमीस दिवस पुढें आहेत सांप्रत आपल्याच शरीरीं देखील आरोग्यता दिवसास सेनासाहेबांसच पुढें पाठवावें ही योजना करणें पाहिजे आपणच निघून जाऊं म्हणून योजना करून ठेविली आहे आपण यावें व पुढें सेनासाहेबास पाठवावें याचा संतोष मानला आहे कोणेही प्रकारें समारंभविषयी आपलें जाणें न घडेल तर तथापि संतोषप्रमाण तरी सेनासाहेबांचें जाणें घडावें हा हेत मोठा आहे, परंतु मुहूर्त साधारणही सेनासाहेबांस पंचमी अलीकडे निघत नाहीं दूर पथ मूल-स्थानास पाठवावे, मुक्कामास, देही सत्वर आपल्या विचारास येणार नाहीं यामुळें सेनासाहेबांचे रवानगीचा मजकूर पंचमीपर्यंत ठेविला आहे राजश्री माधवराव गंगाधर आठे स्वामींनीं आपले आज्ञाप्रमाणें मागण करण्यावर मोठा आनंद जाहाला तदनंतर आपल्यास पालखींत बसून शरीर गमनास मार्गींचे श्रम सोसतील कम यावा असल्यास पडता हें चित्तांत आणून मुक्कामांत आठपाठ देवस्थानें आहेत सर्व स्थानें करावीं हा संकल्प जाहाला होता तो उगाच दुसरे दिवशीं करून यात आगमन सिंहासनांतयस

देव आहे त्याचें दर्शन करून घरास आले. च्यारसाहा घटिका लागल्या घरास आल्यावर सांईकाली मूत्राची वेदना जाहाली तथापी दुसरे दिवसीं आणिखी येका देवाचें दर्शन घेऊन आले आज रविवारी श्रीखंडेरायाची यात्रा करावयाची आहे त्याची मार्गपूजा करावी म्हणून दोन कोस बाग तेलगखडीवर आहे तेथें सर्व साहित्य करऊन आपण गेले आहेत. तेथें देवाची मानता व भोजनें सर्वांची करऊन आपण सध्याकाली हवेलीस येणार. याचे कारण नित्य देवदर्शनास म्हणून जाऊन स्वारीच्या कसाला शरीरप्रकृतीस सोसला पाहिजे याचा आभ्यास होत आहे कोणे प्रकारे स्वारीचा अभ्यास होऊन प्रकृत दृढतेस यावी म्हणजे निघावे हीच योजना आहे. दुसरा विचार नाहीं येथील सतोष ज्यात आपला सतोष तें घडावें म्हणजे सर्व गोष्टीची गोष्ट आहे याजखेरीज दुसरी योजना व साधन आमच्या पाहाण्यात येत नाहीं. ईश्वरकृपेनें आपली व याची भेट लौकर घड(वावी) असें दिमत आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२२

रु न ८८	श्री	ता ३१ जानेवारी १७८३
फा न १४		
पत्र न ४०		

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना, येथील कुशल तागायत छ २७ सफर यथास्थित असे विशेष श्रीमत राजश्री पतप्रधान याच्या लग्नसमारभास राजश्री सेनासाहेबसुभा याची रवानगी करावी, आपल्या शरीरी अशक्तता आहे व व्यथेचीही निशेषता जाहाली नाही, असी प्रकृत असता निघाल्यास मार्गीच्या श्रमामुळें प्रकृतीस विकार होईल हें ठीक नाहीं, याजकरिता चागलें आरोग्य होऊन सामर्थ्य शरिरास येईतों निघून आपण येण्याची त्वरा न करावी पुढे सेनासाहेबास पाठवावे लग्नसमारभ सपादितील, मागून आपण यावयाचें करावें म्हणजे बहुत चागलें व आम्हास मोठा सतोष व लौकिक आहे म्हणू(न) आपली पत्रे राजश्री सेनाधुरधर यास आली त्याजवरून सेनासाहेब याच्या निघण्याचा मुहूर्त पाहिला परतु माघ शुध ५ निघाल, आलीकडे दिवस नाहीं, येविसीचा विस्तार पूर्वी विनतीपत्रीं लिहिला आहे त्यावरुन विदीत असेल पचमी पासून नवमीस दिवस थोडे राहिले याजमुळें सेनासाहेबाचें येणें घडत नाही व सेनाधुरधर याचे येणें (फाटलें) दोनच्यार दिवस ग्रामामधी देवदर्शनास बाहीर जाऊन आले. पालखीचे श्रम साहातात किंवा नाहीं याचा अजमास पाहिला आठ दिवस प्रकृतीस काही विकार जाहाला नाहीं नतर येके दिवसी मूत्रास चार प्रहर विकृत होऊन श्रम बहुत जाले. याप्रमाणे शरीरभावना याची आहे. लग्नास येणें घडत नाहीं, आपलें व सेनासाहेबाचेही पोह्चणें होत नाही मुहुर्तामुळें, तेव्हा लग्नसमारभ आपल्यापासून गेला हे जाणून चितात आपल्या खिन्न आहेत. राजेश्री माधवराव गगाधर निरोप घेऊन दोचौदिवसी येणार आहेत. येथील प्रकृतीचें वर्तमान व येण्याचा सतोष किती आहे याचा अर्थ निवेदन करितील त्यावरून ध्यानास येईल शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२३

रु. न ८८	श्री	पौ छ १२ रावल सन
फा. न १४		सलास. माघमास.
पत्र न ४३		ता. ४ फेब्रुवारी १७८३

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १ रबिलावल यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर यास चार महिने शरीरी समाधान नाहीं. काहीं गुण दिसतो फिरून उपद्रव होतो याजमुले स्थलातर असावे म्हणजे काहीं पिडा होणार नाही ही कल्पना मुख्यास व सर्वत्रास भासली त्याजवरून व रामक्षेत्रास देवदर्शनास यात्रेच्या दिवसात जाणार होते तेव्हा राजश्री सेनासाहेबसुभा यास कन्या जाली त्या वृधीमुलें जाणें न जालें. हली देवदर्शन घ्यावें व स्थलातरही आठच्यार दिवस तेथेंच प्रकृतीस सतोष वाटल्यास राहून यावे म्हणून छ २९ सफरीं निघाले जुना वाडा याचाच, पूर्वी साबाजी भोसले राहत होते तेथें जाऊन प्रातःकालच्या च्यार घटिका रात्रीस राहिले. उदय जाहाल्यानतर देवदर्शनास जाणार ही योजना होती, त्यास देवदर्शनास बारा चौदा कोस जाणे, दोन दिवस पाहिजेत येका दिवसात मार्गीचे श्रम साहाणार नाहींत व येका दिवसाचेही श्रम साहावयास सामर्थ्य पाहिजे (त्यासु) लें विचार करून च्यार दिवस सामर्थ्य येईतोपर्यंत (फाटलें) (राहा) वे हा विचार करून जुन्या वाड्यात सेनाधुरधर (फाटले) (राहि)ले आहेत. वरकड सर्व पहिल्या वाड्यात आहेत दो वाड्यास तफावत शंभर हाताची आहे, दूर नाहीं. याजमुले दिवसरात्र सर्व धुरधर याजवल जात येत आहेत. शरीरभावना जी आहे तीच

आहे मूत्राचा विकार व ची रोगांनी होतो औषधें त्याप्रमाणें ती घेत आहेत परंतु परिहार विशेष होत नाहीं सेवसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२४

रु. नं ८८		श्री ता १० फेब्रुवारी १७८६
फा नं १४
पत्र नं. ४५

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील क्षेम तागायत छ ७ रबिलावल यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर यांचे प्रकृतीचें वर्तमान पेशजी लिहिलें आहे त्या अलीकडे पहिल्या आठवड्यापासून निघून स्वल्पांतर अशाय म्हणून सायंकाळी मासले रहात होते त्या बाहेर निघून जाऊन राहिले सर्व आराम व्हावे आराम जाहलें म्हणजे रामदासास जाऊन देवदर्शन करावें ही भावना होती, दोनतीन दिवस प्रकृत चांगली राहिली वसंतपंचमीच्या दिवसी मूत्राचा विकार होऊन सञ्चन्य वेदना झाली, ती दोन दिवस राहिली त्यांनी कष्ट करून श्रम विशेष झाले आहेत प्रकृत त्यावर मलिन्याच्या व्यथेमुळें क्षीण जाहाली आहे राजश्री माधवराव यांस निरोप पंचमीस घावयाचा सिधांत गर्भाच्या पुढे दिवसीं करून ठेविला होता त्यास यथाविधानें निरोप दर्णे राहिला याउपर स्वस्थ प्रकृत जाहलीयावर निरोप देणार आहेत व्यथेस गुण औषधांचा व जप, होम, दान यांचा होत नाहीं नियमीत वेळ व्यथेची उत्पन्न होण्याची व निरोप होण्याची नाहीं कोणत्या वेळेस उत्पन्नता होईल व काय काल्पन्त श्रम देईल हें यांचाही अनुमान होत नाहीं दोनचार दिवस होतही नाहीं येणारे दिवसी पौरनिरोप समाप्त पावल्या काय दिवसी आणखी प्रहर राहाते याप्रमाणे भावना आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२५

र नं ८८		श्री ता १४ फेब्रुवारी १७८४
फा न १४
पत्र नं ५४

सेवसी विज्ञापना राजश्री हरीपंत तात्या दिवसी ... राजश्री ... पागेदार निरोप ... स्वामी ... त्यावरून चाकरीस येथें आले आहेत बहिरराव यांस राजश्री सेनाधुरंधर यांणी येण्याविसी पत्र पाठविलें होते त्यांचे कनिष्ठ बंधु येथें पहिले चाकरीस आहेत त्यांणींच पत्र रवाना करून येऊन आणविले धामणगावी आहेत निपाणकर पत्रासेराव आले आहेत त्यांचे येणें व्हावें नाहीं राजश्री बेसिंग मोहिते, राजश्री रणसिंग मोहिते यांचे भाऊ व रणसिंगाचे चिरंजीव राजश्री सोमाजी मोहिते हेही सेवेत स्वारीनिसी चाकरीस आले आहेत त्यासही येण्याविशीं पत्र येऊन गेलें होते शरीरसंबंधी आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२६

रु. नं ८८		श्री ता ११ फेब्रुवारी १७८६
फा नं १४
पत्र नं ५६

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री हरीपंत तात्या स्वामींचे सेवेसी पोष्य सदाशिव राम कृतानेक सा नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल ता छ–१३ रबीलावल यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरंधर यांचें शरीर प्रकृत व्यथाग्रस्त झाली आहे घुळ आदी करून व्यथास्थिर असा उपाय प्रकृत चांगले करते तेणेंकरून ज्वर व्यथा शमास पाऊन मूत्रकृच्छ दोष राहिला त्यासही उपाय व पथ्य निग्रह चालत आहे तथापि दोन तीन दिवस कोठेंसे मध्यामध्यें गेले तर जातात, सवेंच दिवसी पुन्हा पहिल्या प्रमाणेंच मूत्रास अवरोध होऊन श्रम होतात सांप्रत छ ९ रात्रीं बुधवारीं प्रहर रात्रपर्यंत प्रकृत बरी होती दुसऱ्या प्रहरापासून मूत्रास निरोध जाला तो दुसरा दिवस गुरुवाराचा संपूर्ण पडून रात्र प्रहरपर्यंत निरोध व मुत्राचा थेंब बाहेर नये प्राणांतिक श्रम जाले उपाय पोटांतील व बाहेरील पदार्थ व द्रवरोम ... जे समजे त करत. सेवट श्रमापश्चात ईश्वरीकृपा यथायोग्य औषधी ... प्रमाणे करून दर्भाचे तेल होत होत मूत्र मोकळें जाले मूत्र निरोध होता त्या विझर्ने च श्रम होतात आणि ग्लानी व होत ते पाहातांच अशक्त मग अनुभवणारांस तर कष्टच आहे याप्रमाणें प्रकृतीचें वर्तमान जाले आहे यानंतर राजश्री माधवराव भाषा यांस छ १० रात्रीं निरोप जाला काल येऊन निघाले ... समक्ष येऊन पाहा... निरोप पाल्याचे (आकण) नवानाका राजश्री गोविंदराव कृष्ण यांच्या

फाजेतून ल्पिवरडंग फरासिस समिम्त घेऊन नबाबाकडील फौजेवर चालून चालून घनल नबाबाकडून सरदारांनून घर्फनगेल्याचा पुत्र थयल्लस्ग व आणखी सरदार यांणी त्यावर (चाल) केली, गार्दीकडील ल्फार तरवारेची जाहाली सवल्लतजग (फारसे) वाफचा गोळा लागून पाय गुडघ्यापासीं जाया जाहला आणिखी पाय, माणूस मिळून स्वामी व ठार हजार सारास माणूस निरमलकरांकडील चारपांचसें स्वामी ठार घायाळ माणूस माणूस नबाबाच्या लोकांनी येक तोफ व कांहीं सामग्री धरून आणिली परस्परें माघार सर पडले सवल्लतजग त्याच पालखीत घालून नेला, परंतु लोक स्वामी आपले सामान गेले नबाब त्याच दिवसी सवल्लतजंगाच्या परामर्षास गेले होते दुसरे दिवसी लष्करात स्वामी यांच्या परामर्षाकरितां नरसंग यांस पाठविले होते सवल्लतजंग येक दिवस जिवंत राहून दुसरे दिवसी प्राण जाहला निरमलकरांकडील ल्पिवरडंग घम मानस गालीची स्वम व साकिनजंग याच्या पुत्रास तरवारेचा स्वम यामप्राणे जाहले त्यामुळे दुसरे दिवसी गर्दीवरील गोला चार जाहाला सवल्लतजंग यांच्या रागामुळे नबाबांनी स्वारी केली नाहीं तिसरे दिवसी निरमलकरांकडून ल्पामगपर्यंत, इसमाईलखानाचा पुत्र व बिसम्लान यांच्या विचमाने मोयनुनौल्लाका आला, त्यांणी नबाबाकडे नेऊन भेटविला मिठाई व गुलगाची फुलें नबाबास पाठविली होतीं सलुखाचा पगामही माल्म होत नंतर निरोप घेऊन किल्यांस गेला, फिरून येणार आहे स्वारीची गरमी शाहीकडील नरम जाहली आहे याप्रमाणें वर्तमान पातसीच आले आहे त्यावरून लिहिलें आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३०

र. नं. ८८ श्री ता. १९ फेब्रुवारी १७८१
पा. नं. १४
पत्र नं. ५९

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १६ रबिलावल यथास्थित असे विशेष राजश्री गंगापुरकर यांनी प्रहर मीर च्यार दिवस राहिली होती बाट करून मुत्राच अपराध जा(ला) तणेकरून निर्जिदी जाली, तान प्रहर राहून माघारा पाहिले मूत्र मारा जाहले त्यानंतरें गर्मिमारनंतर वर्तमान आहे निरमलकरांनी

माई छ ११ रोजी निरमलेहून निघून नबाबाच्या लष्करांत आली, नबाबानी सामोरा मातबर पाठऊन लष्करांत आणिली खानान्यांत मकसी बेगम नबाबाची आहे तिच्या डेन्यांत जाऊन बसून च्यार घटिका खलबत जाहाले नंतर नबाब खानान्यांत गेले तेव्हां निरमलवाल्याच्या आईनें नजर केली, मिठाई गुलाबफुलें दिल्ही नबाबासी च्यार घटिका खलबत जाहाले, नबाबानी जवाहीर व वस्त्रें तिजला देऊन बिदा करून दिल्ही ती निरमलेंत गेली छ १२ रोजी यतेशामजंग यांनीं नबाबाच्या भेटीस यावे नबाबांनी भेटावे याप्रा। सिधांत जाहला आहे, म्हणून नबाबाच्या सैन्यांतून सगामी रघुनाथ यांची पत्रें आलीं त्यावरून विनंती लिहिली आहे (फाटलें) (ल्या)ंस राहिली, सलुख जाहल्या मोहनुगेल्याही (फाटलें) आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३१

रु. नं. ८८ श्री ता. २१ फेब्रुवारी १७८१
फा. नं. १४
पत्र नं. १

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २० रबिलावल यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनापुरें (घर) बुधरिया वाड्यांत स्थळांतर करून जाऊन राहिले होते, तेथें कांहीं गुणावह होईल म्हणून प्रतिष्ठा होती, त्यास छ १६ राजपासून दिवस पूर्ववतच गेले छ १७ रात्री दिवस रात्रींत मिळून च्यारपांच वेळ मूत्राच अपराध जाहाला तणेकरून व्यथा बहुत पावले मध्यरात्रीस सीत ज्वर घटीका राहिले नंतर ज्वर आला तो प्रातःकाळीं निघाला त्याउपरी छ १८ रात्रीं दीडप्रहर दिवस आल्यावर त्या वाड्यांतून निघून पहिल्या वाड्यांत येऊन राहिले तृतिय प्रहरीं ज्वर सितपूर्वक आला तो बहुतच होता, तीन प्रहर रात्रीस ज्वर उणा जाहाला, त्यापूर्वी मूत्रापराध होऊन पिडा जाहाली होती कालचा दिवस ज्वर दोन राहिला तणेकरून ग्लानीच राहिली उपाय जसे करावयाचे तसे करीत आहेत कोणताही उपाय लागू पडून आराम्यता शरीरास पोहोंचली होत नाहीं मूत्राचे अपराध होता त्यास उपाय विचारांचा चालत आहे, विचारी जाहाली असतां याजवर वैद्य दिवसांत रात्रंचार येळ उपद्रव होता याजवर पाव्य यत्नान दिवस गुणावह होत आहे

याप्रमाणें भावना प्रकृतीची होऊन राहिली आहे. साडेच्यार महिन्याच्या व्यथेमुळे शरीरी असामर्थ्य बहुत जाहाले आहे. च्यार दिवस प्रकृतीची भावना येकसारखी राहात नाहीं. श्रीमताचा विवाह जाल्याचे व समारभाचे वर्तमान राजश्री बलवतराव व जिवाजीपत याणी लिहून पाठविलें. ती पत्रे वाचून पाहिल्यावर मजजवल सेनाधुरधर याणी भाषण करून नेत्रास उदक आणिले. हे दिवस आपल्या दैवी पाहावे असे ईश्वरें घडविले नाही. आठा वर्षाची योजना होती ती निरफल भोगाने केली, याप्रमाणें बोलून श्रमी फार जाहाले नतर दोन घटिकानी सतोष पाऊन बोलले जे, आमचें दैवत श्रीमत रावसाहेब आहेत. ज्या दिवसी आम्ही पाहू तोच दिवस आमचा सर्व समारभाचा होईल लग्नसमारभाची शोभा व तरतूद व साहित्य त्याच्या लिहिल्यावरून श्रवण करून बहुत सतोषास पावले. तेथून कोणत्याही गोष्टीची तालीक सर्व घेऊन जात आहेत याप्रमाणें बोलले. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

निरमलवाल्यास घेऊन नवाब गेले. तेथे दोन घटिका बसून सिरपेच व जिगा देऊन निरोप दिल्हा. समागमे मोयनुदौला यास जावयास सागितले. त्यावरून मोयनुदौला व निरमलकर येका हतीवर बसून निरमलेंत गेले. नतर मोयनुदौला माघारे आले. आगोधर प्रहरभर निरमलकराची आई व लक्ष्मणपत पुढे येऊन नवाबाजवल दाखल जाहली आणावयास चौघास पाठवावे म्हणून विनती केली त्यावरून नवाबानी चौघास पाठऊन घेऊन आले. निरमलकराचे सधान जनान्याकडून हैदराबादेपासूनच चालले होते तेंच सेवटास पोहोंचलें निरमलचा किला पाहावयास नवाबाची स्वारी जाणार आहे किल्यात नवाबानी मोयनुदौला व आणिखी मातबर पाठऊन स्थलशुधी करीवली आहे निरमलेत आपण जाऊन, मेजवानी घेऊन येऊन, मग कूच करावे ही योजना आहे देणेघेणे याचा ठराव जाहालाच आहे परतु परिस्पुटता जाहली नाहीं याप्रमाणें वर्तमान बातनीचें आलें त्यावरून लिहिले आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३२

रु न. ८८ **श्री** **ता २३ फेब्रुवारी १७८३**
फा. न. १४
पत्र न. ६२

सेवेसी विज्ञापना निरमलवाल्याची आई नवाबाच्या सैन्यात येऊन, जनान्याकडून नवाबाची भेट घेऊन, सलुखाचा ठराव करून मागती निरमलेंत गेली होती त्याजवर दुसरे दिवसीं येतेशामजग याणे नवाबाच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठरावात आणिलाच होता, त्याप्रमाणें निरमलवाला बाहीर निघून आला. नवाबानी मोयनुदौला व करनूलवाला व सलाबतखान व दिलदरखान यास पुढे पाठविले, त्याच्या भेटी जाहाल्यानतर निरमलकरास घेऊन नवाबाच्या भेटीस आले. निरमलवाल्यानें हात बाधून, नवाबाजवल कायद्याने कुरनिषात करून उभा राहिला. नवाबानी हात सोडून पोटसी धरिला. निरमलवाल्यासमागमे दिलावरजग फरासिस जखमी असता व सेख फैजुला व मिर्जाज्यान व इनसार-अलीखान हे मातबर होते वरकड पाउणशें स्वार व शागिर्दपेशा माफक होता. चौघा मातबरानी नजरा केल्या. निरमलवाल्याने आपल्या सिरस्त्याप्र॥. नजर केली. च्यार घटिका बसले नतर निरमलवाल्यास घेऊन मोयनुदौलासहीत खलबतास गेले, तेथें दोन घटिका बसून जनान्याकडे

३३

रु. न ८८ **श्री** **ता २३ फेब्रुवारी**
फा न १४ **१७८३ नतरचे पत्र**
पत्र न. ५५

सेवेसी विज्ञापना नबाब निर्मलेत येउन राहिल्यावर निर्मलवाल्याची जमीयत व मुलें माणसे सर्व बाहेर काढून चार कोसावर उतरविली आहेत निर्मल किला व बाग येथे जमीयत नबाबाची आहे निरमलवाल्यानें सर्व दौलतीच्या यादी तपसीलें नबाबानी मागितल्याप्रमाणे लिहून दिल्हा व किल्या कुलपेंही दिल्ही त्यावरून नबाब त्याजवर बहूत सतोषी होऊन त्याच्या बापाचे किताब होते त्याप्रमाणे यास दिल्हे. निरमलचे ठाणें व पहिला सरजाम होता त्याच्या मुबदल्यास दुसरा द्यावा हे मानस नबाबाचे आहे नबाबानीं राजश्री कृष्णरावजी यास पत्र लिहून पाठविले आहे जे, आम्ही लग्नास येणार होतो व तिकडीलही मानस यावे म्हणून होते, त्यास दरमीयान त्याच दिवसात निरमलचा गुता पडला याजमुळें येणे न जाहालें त्यास प्रस्तुत येथील गुता उरकला आहे या उपरी आम्ही यावे असी सलाह असलीयास लिहून पाठवावे त्या प्रमाणे दरकूच निघून येऊ, भेटी होतील. राजश्री राव पतप्रधान यास पाहिले नाहीं, तेही पाहू. कितीक कामें होऊन येतील. न येण्याची

फार्मानून निश्चयरत्न फरासिस जामिन घेऊन नवाबाकडील फौजेवर चालून घेतले नवाबाकडून सरदारांनून धाकटे नौरंगाचा पुत्र सयलसंग व आगम्मी सरदार यांणी त्यावर (चाल) केली, शहाकडील इंग्रेज तरवारेची झाली सवलतखान (फलान) तोफेचा गोळा लागून पाय गुडघ्याखाली जाया झाला आणिखी घाव, माणूस मिळून जखमी व ठार हजार मानस जाहाले निरमलकरांकडीलही चारपांचस जखमी ठार घाव माणूस जाहाले नवाबाच्या लष्करांनी येक तोफ व कांहीं गाडी धरून आणिल्या, परंतु माघारे सर केले सवलतखान डेऱ्यास पालखीत घालून नेला, धक्का येक जखमी आपले गाडीस गेले नवाब त्याच दिवशी सवलतखानाच्या परामर्शास गेले होते दुसरे दिवशी लष्करात जखमी यांच्या परामर्शी करितां नवाब यास पाठविले होते सवलतखान येक दिवस जिवंत राहून दुसरे दिवशी शांत जाहाला निरमलकरांकडील निजामखान यास मानेस गोळीची जखम व साबितबेग यांच्या पुठ्यास तरवारेची जखम याप्रमाणे जाहाले त्यामुळे दुसरे दिवशी गढीवरील गोळा मार जाहाला सवलतखान यांच्या मरणामुळे नवाबांनी स्वारी केली नाही तिसरे दिवशी निरमलकरांकडून खानसामा, दस्तगीरखानाचा पुत्र व मिर्जाखान यांच्या विद्यमाने मामलतीकडे आला, त्याणी नवाबाकडे नेऊन भेटविला मिठाई व गुलाबाची पुडे नवाबास पाठविली होती सलूखाचा पैगामही घेऊन होते नंतर निरोप घेऊन किल्यांत गेला, फिरून येणार आहे इंग्रेजी तमाम गढीवरील लोक जाहाली आहे. याप्रमाणे वर्तमान घडलेले आहे त्यावरून लिहिले आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३०

रु. नं. ८८ श्री ता १९ फेब्रुवारी १७८१
फा. नं. ११
पत्र नं. ५९

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १६ रबिलावल यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनापुरंधर यांसी प्रहर रात्र च्यार दिवस राहिली होती सारे दिवस मूत्राघात अवरोध जा(ला) तेणेकरून निशिदिनी उष्णता, शांत प्रहर गेल्यावर तमाम पावसी मूत्र मार्गे उष्ण याप्रमाणे मूत्रकृच्छ्राचे वर्तमान आहे निरमलकरांसी माहे छ ११ रोजी निर्मळेहून निघून नवाबाच्या लष्करांस आली, नवाबानी सामोरा मातबर पाठऊन लष्करांत आणिली जनान्यांत बडी बेगम नवाबाची आहे तिच्या डेऱ्यांत जाऊन बसून चार घटिका खलबत जाहाले नंतर नवाब जनान्यांत गेले तेव्हां निरमलकरांच्या आईनें नजर केली, मिठाई गुलाबफुलें दिली नवाबासी च्यार घटिका खलबत जाहाले, नवाबानी जवाहीर व वस्त्रें शिरपाव देऊन रुजू करून दिली ती निरमळेस गेली छ १२ रोजी येरेघोमाजी यांनी नवाबाच्या भेटीस यावे नवाबांनी भेटावे यास्तव सिर्फांत जाहाले आहे, म्हणून नवाबाच्या सैन्यांतून बगाजी रघुनाथ यांची पत्रें आली त्यावरून विनंती लिहिली आहे (फाटलें) (जा)ई राहिली, सलूख जाहाला मोहनुद्दौलाही (फाटलें) आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३१

रु. नं. ८८ श्री ता २१ फेब्रुवारी १७८१
फा. नं. ११
पत्र नं. ६०

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २ रबिलावल यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनापुरं(धर) बुखरिया बाग्यांत स्थलांतर करून जाऊन राहिले होते, तेथें कांहीं गुणावह होईल म्हणून प्रतिक्षा होती, त्यास छ १६ रोजपर्यंत दिवस पूर्ववतच गेले छ १७ रोजी दिवस रात्रीत मिळून च्यारपांच वेळ मूत्राम अवरोध जाहाला तेणेकरून व्यथा बहुत पावले मध्यरात्रीस सीत ज्वर घटिका राहिले नंतर ज्वर आला तो प्रातःकाळी निघाला पाऊणप्रहर छ १८ रात्रौ शेषप्रहर दिवस आल्यावर त्या बाग्यांतून निघून पहिल्या वाड्यांत येऊन राहिले तृतिय प्रहरी ज्वर सितपूर्वक आला तो बहुतच होता, तीन प्रहर रात्रीस ज्वर उणा जाहाला, ज्वरपूर्वी मूत्रावरोध होऊन पिडा जाहाली होती कालचा दिवस ज्वर दोष राहिला तेणेकरून ग्लानीच राहिली उपाय जसे करावयाचे तसे करीत आहेत वोसमाची उपाय लागू पडून आराम्यता धारियास चाली होत नाहीं मूत्रास अवरोध होता त्यास उपाय विचारांत चालत आहे विचारी जाहाली आहेत चेमादे वलस दिवसांस सानवार वेळ उपाय होता यादे वलस वर्तमान दिवस गुणावहही होत आहे

याप्रमाणें भावना प्रकृतीची होऊन राहिली आहे. साडेच्यार महिन्याच्या व्यथेमुले शरीरी असामर्थ्य बहुत जाहाले आहे. चार दिवस प्रकृतीची भावना येकसारखी राहात नाही. श्रीमताचा विवाह जाल्याचे व समारभाचे वर्तमान राजश्री बलवतराव व जिवाजीपत याणी लिहून पाठविलें ती पत्रें वाचून पाहिल्यावर मजजवल सेनाधुरधर याणी भाषण करून नेत्रास उदक आणिले. हे दिवस आपल्या दैवी पाहावे असे ईश्वरें घडविले नाही. आठा वर्षाची योजना होती ती निरफल भोगाने केली, याप्रमाणे बोलून श्रमी फार जाहाले. नतर दोन घटिकानी सतोष पाऊन बोलले जे, आमचें दैवत श्रीमत रावसाहेब आहेत. ज्या दिवसी आम्ही पाहू तोच दिवस आमचा सर्व समारभाचा होईल लग्नसमारभाची शोभा व तरतूद व साहित्य त्याच्या लिहिल्यावरून श्रवण करून बहुत सतोषास पावले. तेथून कोणत्याही गोष्टीची तालीक सर्व घेऊन जात आहेत याप्रमाणें बोलले. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

निरमलवाल्यास घेऊन नवाब गेले. तेथे दोन घटिका बसून सिरपेच व जिगा देऊन निरोप दिल्हा समागमे मोयनुदौला यास जावयास सागितले. त्यावरून मोयनुदौला व निरमलकर येका हतीवर बसून निरमलेंत गेले. नतर मोयनुदौला माघारे आले. आगोधर प्रहरभर निरमलकराची आई व लक्ष्मणपत पुढे येऊन नवाबाजवल दाखल जाहली. आणावयास चौघास पाठवावे म्हणून विनती केली त्यावरून नवाबानी चौघास पाठऊन घेऊन आले. निरमलकराचे सधान जनान्याकडून हैदराबादेपासूनच चालले होते तेंच सेवटास पोहोंचलें निरमलचा किला पाहावयास नवाबाची स्वारी जाणार आहे किल्यात नवाबानी मोयनुदौला व आणिखी मातबर पाठऊन स्थलशुधी करीवली आहे निरमलेंत आपण जाऊन, मेजवानी घेऊन येऊन, मग कूच करावे ही योजना आहे देणेघेणे याचा ठराव जाहालाच आहे. परतु परिस्पुटता जाहली नाही याप्रमाणें वर्तमान बातनीचें आलें त्यावरून लिहिले आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३२

रु. न. ८८ **श्री** **ता २३ फेब्रुवारी १७८३**
फा नं. १४
पत्र न. ६२

सेवेसी विज्ञापना निरमलवाल्याची आई नवाबाच्या सैन्यात येऊन, जनान्याकडून नवाबाची भेट घेऊन, सलुखाचा ठराव करून मागती निरमलेत गेली होती त्याजवर दुसरे दिवसीं येतेशामजग याणे नवाबाच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठरावात आणिलाच होता, त्याप्रमाणें निरमलवाला बाहीर निघून आला नवाबानी मोयनुदौला व करनूलवाला व सलाबतखान व बिलदखान यास पुढें पाठविले, त्याच्या भेटी जाहाल्यानतर निरमलकरास घेऊन नवाबाच्या भेटीस आले. निरमलवाल्यानें हात बाधून, नवाबाजवल कायद्याने कुरनिपात करून उभा राहिला. नवाबानी हात सोडून पोटसी धरिला. निरमलवाल्यासमागमे दिलावरजग फरासिस जखमी असता व सेख फैजुला व मिर्जाज्यान व इनसारअलीखान हे मातबर होते. वरकड पाउणशें स्वार व शागिर्दपेशा माफक होता. चौघा मातबरानी नजरा केल्या. निरमलवाल्याने आपल्या सिरस्त्याप्र॥. नजर केली. च्यार घटिका बसले नतर निरमलवाल्यास घेऊन मोयनुदौलासहीत खलबतास गेले, तेथें दोन घटिका बसून जनान्याकडे

३३

रु न ८८ **श्री** **ता २३ फेब्रुवारी**
फा. न. १४ **१७८३ नतरचे पत्र**
पत्र न. ५५

सेवेसी विज्ञापना नबाब निर्मलेत येउन राहिल्यावर निर्मलवाल्याची जमीयत व मुलें माणसे सर्व बाहेर काढून चार कोसावर उतरविली आहेत निर्मल किला व बाग येथे जमीयत नबाबाची आहे निरमलवाल्यानें सर्व दौलतीच्या यादी तपसीलें नबाबानी मागितल्याप्रमाणे लिहून दिल्हा व किल्या कुलपेही दिल्ही त्यावरून नबाब त्याजवर बहूत सतोषी होऊन त्याच्या बापाचे किताब होते त्याप्रमाणे यास दिल्हे. निरमलचे ठाणें व पहिला सरजाम होता त्याच्या मुबदल्यास दुसरा द्यावा हे मानस नवाबाचें आहे. नवाबानीं राजश्री कृष्णरावजी यास पत्र लिहून पाठविले आहे जे, आम्ही लग्नास येणार होतो व तिकडीलही मानस यावे म्हणून होते, त्यास दरमीयान त्याच दिवसात निरमलचा गुता पडला याजमुलें येणे न जाहालें. त्यास प्रस्तुत येथील गुता उरकला आहे या उपरी आम्ही यावे असी सलाह असलीयास लिहून पाठवावे. त्या प्रमाणे दरकूच निघून येऊ, भेटी होतील राजश्री राव पतप्रधान यास पाहिले नाही, तेही पाहू. कितीक कामें होऊन येतील. न येण्याची

याप्रमाणे भावना प्रकृतीची होऊन राहिली आहे. साडेच्यार महिन्याच्या व्यथेमुले शरीरी असामर्थ्य बहुत जाहाले आहे. चार दिवस प्रकृतीची भावना येकसारखी राहात नाहीं. श्रीमताचा विवाह जाल्याचे व समारभाचे वर्तमान राजश्री बलवतराव व जिवाजीपत याणी लिहून पाठविलें. तीं पत्रें वाचून पाहिल्यावर मजजवल सेनाधुरधर याणी भाषण करून नेत्रास उदक आणिले. हे दिवस आपल्या दैवी पाहावे असे ईश्वरें घडविले नाहीं. आठा वर्षाची योजना होती ती निरफल भोगाने केली, याप्रमाणे बोलून श्रमी फार जाहाले. नतर दोन घटिकानी सतोष पाऊन बोलले जे, आमचें दैवत श्रीमत रावसाहेब आहेत. ज्या दिवसी आम्ही पाहू तोच दिवस आमचा सर्व समारभाचा होईल लग्नसमारभाची शोभा व तरतूद व साहित्य त्याच्या लिहिल्यावरून श्रवण करून बहुत सतोषास पावले. तेथून कोणत्याही गोष्टीची तालीक सर्व घेऊन जात आहेत याप्रमाणे बोलले. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

निरमलवाल्यास घेऊन नवाब गेले. तेथे दोन घटिका बसून सिरपेच व जिगा देऊन निरोप दिल्हा. समागमे मोयनुदौला यास जावयास सागितले. त्यावरून मोयनुदौला व निरमल्कर येका हतीवर बसून निरमलेंत गेले. नतर मोयनुदौला माघारे आले. आगोधर प्रहरभर निरमल्कराची आई व लक्ष्मणपत पुढे येऊन नवाबाजवल दाखल जाहली. आणावयास चौघास पाठवावे म्हणून विनती केली त्यावरून नवाबानी चौघास पाठऊन घेऊन आले. निरमल्कराचे सधान जनान्याकडून हैद्राबादेपासूनच चालले होते तेंच सेवटास पोहोंचलें. निरमलचा किला पाहावयास नवाबाची स्वारी जाणार आहे किल्यात नवाबानी मोयनुदौला व आणिखी मातबर पाठऊन स्थलशुधी करीवली आहे. निरमलेंत आपण जाऊन, मेजवानी घेऊन येऊन, मग कूच करावे ही योजना आहे देणेंघेणे याचा ठराव जाहालाच आहे परतु परिस्फुटता जाहली नाहीं याप्रमाणे वर्तमान बातनीचे आलें त्यावरून लिहिलें आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३२

रु न ८८ श्री ता २३ फेब्रुवारी १७८३
फा न १४
पत्र न. ६२

सेवेसी विज्ञापना निरमलवाल्याची आई नवाबाच्या सैन्यात येऊन, जनान्याकडून नवाबाची भेट घेऊन, सलुखाचा ठराव करून मागती निरमलेत गेली होती त्याजवर दुसरे दिवसी येतेशामजग याणे नवाबाच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठरावात आणिलाच होता, त्याप्रमाणे निरमलवाला बाहीर निघून आला नवाबानी मोयनुदौला व करनूलवाला व सलाबतखान व बिलदखान यास पुढें पाठविले, त्याच्या भेटी जाहाल्यानतर निरमल्करास घेऊन नवाबाच्या भेटीस आले. निरमलवाल्यानें हात बाधून, नवाबाजवल कायद्याने कुरनिषात करून उभा राहिला नवाबानी हात सोडून पोटसी धरिला. निरमलवाल्यासमागमे दिलावरजग फरासिस जखमी असता व सेख फैजुला व मिर्जाज्यान व इनसार-अलीखान हे मातबर होते. वरकड पाउणशें स्वार व शागिर्दपेशा माफक होता चौघा मातबरानी नजरा केल्या. निरमलवाल्याने आपल्या सिरस्त्याप्र॥ नजर केली च्यार घटिका बसले नतर निरमलवाल्यास घेऊन मोयनुदौलासहीत खलबतास गेले, तेथें दोन घटिका बसून जनान्याकडे

३३

रु. न. ८८ श्री ता २३ फेब्रुवारी
फा. न. १४ १७८३ नतरचे पत्र
पत्र न. ५५

सेवेसी विज्ञापना नबाब निर्मलेत येउन राहिल्यावर निर्मलवाल्याची जमीयत व मुले माणसे सर्व बाहेर काढून चार कोसावर उतरविली आहेत निर्मल किला व बाग येथे जमीयत नबाबाची आहे निरमलवाल्यानें सर्व दौलतीच्या यादी तपसीलें नबाबानी मागितल्याप्रमाणे लिहून दिल्हा व किल्या कुलपेंही दिल्ही. त्यावरून नबाब त्याजवर बहूत सतोषी होऊन त्याच्या बापाचे किताब होते त्याप्रमाणे यास दिल्हे निरमलचे ठाणें व पहिला सरजाम होता त्याच्या मुबदल्यास दुसरा द्यावा हे मानस नवाबाचे आहे नवाबानीं राजश्री कृष्णरावजी यास पत्र लिहून पाठविले आहे जे, आम्ही लग्नास येणार होतो व तिकडीलही मानस यावे म्हणून होते, त्यास दरमीयान त्याच दिवसात निरमलचा गुता पडला याजमुले येणे न जाहालें त्यास प्रस्तुत येथील गुता उरकला आहे या उपरी आम्ही यावे असी सलाह असलीयास लिहून पाठवावे त्या प्रमाणे दरकूच निघून येऊ, भेटी होतील. राजश्री राव पतप्रधान यास पाहिले नाहीं, तेही पाहू. कितीक कामें होऊन येतील. न येण्याची

सल्यास स्पिर्शी तर तसेच लिहून पाठवणें, त्या प्रमाणेच करण्यांत येईल, उजयची इतिबारी आहे म्हणून लिहिलें आहे त्यावरून पत्रांची उत्तरें आल्यावर कोणता विचार जाणे, राहणे, फौजोकडे खर्च करणें याचा निश्चय होईल म्हणून यातनीचें वर्तमान आहे रावसी श्रुत जाहलें पाहिजे हे विज्ञापना

३४

र. नं ८८ श्री फेब्रुवारी १७८२
फा नं १५
पत्र नं ४९

सेवेसी विज्ञापना कसलाच्या किल्ला नबाबांनी घतल्या टाणे समर्थ जफरगच्या किल्लेदार आहे त्याचा भाऊ नबाबाजवळ आहे त्याच्या हातून संधान किल्याचे करून किल्लागमम जागीर दावयाचा करार जाला आहे किल्ला हातांच येईल शान बाग निमलवाल्याचे त्यांची याप्रमाणें गती जाहली चार्की राहिली निमख ठेवी नबाब सत्ता पुढे गंगेच्या मुकामास आलीयावर तथीलही संधान लागल निमलवाल्यास कोणी रस्त चाकर राजी नाहीत त्यांची संधानें नबाबाकडे आहेत याप्रमाणें निमखेंकून यातनी येथें आम्ही आहे निमलवाल्याची फौज गंगा उतरतीरास आहे नबाबाची फौज दक्षणतीरी सालब खास गंगा सोडून आहे शरफउनलास बसमतकडे होते त्यांस पल्याच्या तोफा किल्यास लावावयास पाठवाव्या म्हणून नबाबाकडे लिहून पाठविलें त्यावरून नबाबांनी शरफउनलाकडेच लिहून पाठविलें जे मुग्री दुसरे यणें, निमख घतल्यावर बरकत बाग सहजांत न जुम्ना यतील भ्रम लागणार नाहींत म्हणून त्यावरून शरफउनलास नबाबाकडे गेले या प्रमाणें यातनी आली आहे रावसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३५

र. नं ८८ श्री ता. १२ मार्च १७८२
फा. नं १५
पत्र नं. ६१

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी—सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत ८ रबिलाखर यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरंधर यांची प्रकृत निशाप आरोग्यास येत नाहीं मूत्राचा अवरोध होऊन व्यथा होते त्याचा नियम नाहीं दोनतीन दिवस चांगलेपणांत जात असतात, एखादे दिवशी येकायेक वेल्हीं उपद्रव होत असता आन्यथा दिवशी शीतपूर्वक ज्वर येतो दो तीन चौ दिवशी निवृतीस पावता उपाय चालत आहेत नवाब निरमल्येस घागांत चालून राहिले आहेत सर्व बगेचास्त नबाबाचा आहे पोळदळ पुण्याहास गेले आहेत, तिकडून माघारे यतील तोपर्यंत नागांतच राहावें लागे नाबितखानी बहुत चांगला केला आहे उष्णकालचे दिवस याजमुळे चार दिवस तथेच राहावें, पुढें यावयाचीं नरूप किल्याचे जागेयाची सोय दिसेल तसें करावें म्हणून वर्तमान आहे श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांच्या लग्नाचा समारंभ बहुत चांगला होऊन शोभा विशेष सभांच्या विशेष दिसली म्हणून विस्तारयुक्त पत्रें धुरंधर यांस राजश्री बलवंतराव व विश्वासराव यांनी लिहून पाठविलीं तीं वाचून पाहिल्यावर संतोषास पावले चार घटिका सोहळा, स्वामींच्या करण्याचा, करीत होते रावसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३६

र. नं ८८ श्री ता २१ मार्च १७८२
फा नं १५ पौछ. २० रात्र
पत्र नं ६२ सम्मास फाल्गुनमास

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १७ रबिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर यांची शरीरप्रकृत पूर्ववत्प्रमाणेंच आहे मूत्रावरोध दूर होत नाहीं व कणे येऊन होतें याचा नियमही नाहीं दोनचार दिवस चांगल्यपणानें जातात, येखादे दिवशी शानच्यार वेळ उपद्रवही मूत्राचा होतो, उपाय आरोग्यादिक जे करावयाचे ते करीत आहेत परंतु गुणावर होत नाहींत आन्यथा दिवशी शीतपूर्वक ज्वरही येतो, यकायक दिवस राहून निवृत्तीस पावतो साहा महिने अस्वस्थ होत आले, येणेकरून शरीरीं क्षीणता बहुत जाहली आहे नाभीपासून उष्ण अंगास शक्ति आहे आधोमार्गी सामर्थ्य न्यून जाहले आहे शिपांनी धरून उभे करावे लागतें शानच्यार पावलें चालल्यास नमास ओघानी येते मग्राच्या समुद्र स्नान करून (घागस) पुन्हा शानप्रयोग यांही करावा दुत्तक्रियांत (घडले) त्याजमुळें भ्रम बहुत जाहला

न्यारसाहा घटिकानी ज्वर आला तो दिवसी दोन प्रहरानतर निवृत्तीस पावला चितात दानधर्म करावयाचा होता तो राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकरवी करविला. याप्रमाणे जाहाले. नवाब निर्मलेंतच आहेत. त्याचे चिरजीव पुण्याहून जातील तेव्हा जो मनसबा करणे, जाण्याराहाण्याचा कोणीकडे तो करणार याप्रमाणे वर्तमान आहे. जावितजगाच्या बागात आनदरूप आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३७

रु. न. ८८ श्री ता २७ मार्च १७८३
फा. न. १४
पत्र न. ६५

शेवेसी विज्ञापना नबाब निर्मलेस बागात आहेत पुण्याहून पोलादजग आल्यावर निघावें म्हणून म्हणतात. वैरण जवळ नाही. चौ दिवसानी कही भरून लस्करची येते याजकरिता हती उट चारणीस वीस कोसी, तीस कोसी पाठविली आहेत. येतेशामजग यास किताब त्याच्या बापाचा व माहीमरातब साहेबनौबत या प्रमाणे दिल्ही दररोज मोयनुदौला याचे व येतेशामजग व लक्ष्मणपत त्याचा कारभारी, याचें खलबत होते. परतु देणे घेणे काही नाही येतेशामजग याच्या लोकानी पोटाचा दगा त्याजवर केला. एक दिवस उपास जाला. तेव्हा मोयनुदौलानी नवाबास सागितले त्यावरून नवाबानी पनास हजार रुपये याची चिठी देविली. भारी दरमाहाकरी दूर करणे, सरकार सेराप्रमाणे सागू तितके ठेवणे, म्हणून परवानगी दिल्ही. त्याप्रमाणें येतेशामजग करीत आहे. पैका जव्हाहीर कापड वस्तभाव जीनस झाडून निर्मलेंतच होता ते सर्व नवाबानी काबू करून किल्या आपल्याजवळ येतेशामजग याजपासून घेतल्या. आता येका पैशास माहाग होऊन राहिला आहे. सोयराजीपत याणी आपला पैका आमलाचा निरमलकराकडील येणे त्याचा जाबसाल नबाबास पुसला, त्यावरून पुण्यास नवाबानीं लिहिले आहे जे, येतेशामजग याणें पैका सिबदीस खर्च केला. आता त्याजवल काही राहिले नाहीं सिबदीचे देण्याच्या पेचात आला आहे तेव्हा याची तऱ्हा काय करावी म्हणून लिा। आहे. व सोयरोपतास आम्ही पुण्यास लिहितो म्हणून उतर केले याप्रमाणे निर्मलचें वर्तमान आहे. सागरवाल्याची फौज चौरागडास मोर्चे लावावयास आली आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३८

रु. न. ८८ श्री मार्च १७८३
फा. न. १४
पत्र न १११

सेवेसी विज्ञापना. नवाबानी पुण्यास पत्रे पाठविली आहेत. तिकडून उतरे आल्यासारखा पुढें निर्मलेहून जाण्याचा विचार करावा ही योजना करून बागात राहिले आहेत निरमल जागा यतैशामजगास न द्यावी हेही मनात आहे पुण्याकडील उतराची वाट पाहात आहेत तोपर्यंत जाहीगणा केला आहे जे, बाग तारफेचा पाहावयास व राहावयास योग्य आहे. याजकरिता हैदराबादेहून जनाना राहिला आहे, त्यासही आणावयास पत्रे पा आहेत जनाना सर्व आणून बाग दाखवावा, उपरातीक जावे, हा लौकीक केला आहे. हैदराबादेस पत्रे जनाना आणावयास पाठविली आहेत. पुण्याकडील उतरे यावयाची प्रतीक्षा करीत आहेत. तिकडील जसी उतरे येतील त्या सारखा पुढे मनसबा करितील या प्रमाणे वर्तमान आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३९

रु. न ८८ श्री ता. ३ मे १७८३
फा न. १४
पत्र नं. ७९

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदासिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागायत छ १ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर याची शरीरप्रकृत दिवसेदिवस चागली होत चालली आहे रामक्षेत्रास देवदर्शनास गेले होते तीन दिवस तेथे राहून, मार्गी येतेसमई नदरधन गाव क्षेत्राहून तीन कोस आलीकडे आहे, तेथे दोन तीन दिवस राहिले गढी नवी बाधली आहे वाडा नवा तयार जाहाला याजकरिता सहकुटुब तेथें दोन दिवस राहून आठवे दिवसी येथें कुशलरूप आले. प्रकृत नीट आहे सामर्थ्य दिवसेदिवस येत आहे येका दो दिवसी आदासे गाव आठ कोस येथून आहे, तेथें गणपती देव आहे, त्याचे दर्शन करून ब्राह्मणभोजन करावयाचा सकल्प आहे, तेथेही जाणार आहेत. रामक्षेत्रीं दोन सहस्त्र ब्राह्मणभोजन जाले.

आणिखी गनगम जाहला राजश्री भवानी काळो यांचे चिरंजीव मल्हारराव व यशवंतराव व पुतण्ये पांडुरंग राव या तिघांच्या लीला मार्गशीर्षमासी गत जाहल्या होत्या त्यांची लग्न पुन्हा करावयाची यशवंतराव यांचें लग्न फाल्गुनमासी नागपुराहून आणा काशीकर नवरी आणून कळ यशवंतराव यांचे लग्न करावीत तदनंतर दुसरा मल्हाररावाचे, तथ मांडिल वैशाख शुध द्वितियेचे मल्हारनिले फौज घऊन नवाबजवळ निघलेस होते तेथून आम्हाकरितां नवाबाच्या निरोप घऊन गनरा स्वारानिसी तलेगांवास आले आहेत त्या संपादून पुन्हा निमलेस जाऊन पुढे नवाब निरोप देतील तेव्हा येणार. पांडुरंगराव येथून येशवंतराव यांच्या समागमे तलेगांवास गेले तर्थील त्याचे लग्न करून त्यास निरोप देऊन पुढे आपण उमरखेडास आपल्या लग्नाकरितां जाणार यागम वद्य द्वितियेस लग्न त्यांचे आहे न जाहल्यावर मागारे येतील समागमें स्वार पांचशे व गारद गनरा नसी आहे इंग्रजांचा सलूख शिंदे यांच्या विद्यमाने जाहला, आपल्या विद्यमाने नाही, म्हणून नवाब विचारांत आहेत या प्रमाणें लोकवार्ता आहे. इंग्रजी सलूख जाहल्या मग करून स्वराज्याचा वेध तुरुक यणकरून सेनाधुरंधर यांस लवाप आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

४०

पा॥ छ २० जमादिलाखर श्री ता १० मे १७८२
रु. नं. ८८
फा. नं. १५
पत्र नं १५०

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशीव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ ८ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर यांच्या शरीरी आगम्यता जाहली आहे भगुता दिवसाच्या श्रमामुळे अशक्तप्य जाहले होते दिवसन्दिवस कमी करून शमन पत आहे गणपतीच्या स्थानास (आमगांव) यात्रेचा संकल्प (असाव) शुध प्रतिपदेस जाऊन देवदर्शन करून ब्राह्मणभोजन करऊन शिवर दिवशी परत आले शुध पंचमीच्या दिवशी नवा वाडा पाहिला त्यांत वास्तुशांती करावयाची आहे त्यांनी वास्तु करी प्रवेश मुहूर्त पाहिला आहे त्या दिवशी प्रवेश करून नवी वाडा पाहणार यांनी लग्न

वाड्याचे काम चांगले मातबर आहे तीन चौकें काम चालत आहे आणिखी दोन तीन चौकें तयार व्हावयास पाहिजेत नवाब निमलेंहून कूच करून हैदराबादेस जाणार. इच्छेने चारणीस पाठविले होते त्यांस आमलपास मामस गेली आहेत अलजपुराहून सरंजाम निरमलेस गार वगैरे सरंजाम जात आहे निरमलचे काम मशीरमल्क यांच्या स्वाधीन करावें अलजपुरचा सुभा येतशामजंग यांस द्यावा येतशामजंग यानी आपली पागा व हत्ती नवाबाकडे सारे पाठवून दिले त्या प्रमाणें वर्तमान आहे. पाल्य माहालची विनंती पेशवी शेवेसी लिहिली आहे त्यावरून ध्यानांत यावी परंतु विनंतीपत्र पावलें न पावलें हे कळत नाही परंतु पत्र पावल्याचे उत्तर मजला पावलें आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

४१

रु. नं ८८ श्री ता १७ मे १७८२
फा. नं १४
पत्र नं. १११

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १५ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर यांची शरीर प्रकृत प्रस्तुत चांगली आहे आठव तारखेस उपद्रव जाहला तो शमन जाहला *अलिकडे निरुपद्रवतेनें दिवस क्रमत आहेत नव्या* वाड्याची वास्तु जाहली प्रवेश जाहला नवमी तो प्रथमदिवशी प्रात रात्री दोन घटका दिवसास मुहूर्तेंकरून सहपरिवार प्रवेश करून तयेंच नवमी राहिले आहेत प्रकृत नीट आहे राजश्री चिमाजी भोसले यांस तिल्गुलाच्या थैल्या व पत्रें व श्रीमंतांच्या लग्नाचे आमंत्रणपत्र पैकी येथ आम्ही पुढे रवाना करणें म्हणून आज्ञा होती त्याप्रमाणें छत्तीसगडास चिमाजी बाबा यांजकडे दोन जासूद जासुदाच्या पत्रें देऊन पाठविल्या होत्या त्यास पत्र व तीलगुल पावते करून त्वरें त्यांणी चिठी ती जासूद घेऊन आले ती पत्रें सेवेसी पाठविली आहेत निजाम अलीखान बहादूर निरमलेहून कूच करावे या यत्नांत आहेत मतशामजंग यांजकडील बंदोबस्त मशार हाता तो नबाबाकडे रुजु जाहला आणिखी ठाणें यक दोन ठाणी आहेत तीही थोडक्यांत येतील मतशामजंग यांस आलजपुरची सुभेदारी

नबाबानी सागून वस्त्रे व सिरपेच दिल्हा जग आलजपुरास येतो न येतो याचा विचार आहे. पहिल्या दौलतीपैकीं जगाजवल काहींयेक राहिले नाही. सर्व नबाबानी सरकारात दाखल केले. बहीरमजग यास निरमलेस ठेवावे ही योजना नबाबाची आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४२

रु न. ८८ श्री ता. ३ जून १७८३
फा. न १
पत्र न. ५३

सेवेसी विज्ञापना. श्रीमत राजश्री रावसाहेबाच्या लग्नाचीं वस्त्रे राजश्री सेनाधुरधर यास सहकुटुब पाठविलीं तीं सुतरस्वार घेऊन येथे आले. आज्ञेप्रमाणें पत्रे व वस्त्रे धुरधर यास नेऊन दिल्ही पत्रे वाचून पाहिली. वस्त्रें घेऊन स्वीकार केला. वाड्यात नेऊन यादीप्रमाणें ज्याचीं त्यास दिल्हीं त्याणी स्वीकारली. धुरधर बहूत सतोषास पावले. सेवकाचीं वस्त्रे होतीं तीं आज्ञेप्रमाणें मस्तकी वदिली. सुतरस्वारास येथील उत्तरें सर्वोची घेऊन रवाना करून देतो शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

४३

रु न ८८ श्री ता ३ जून १७८३
फा न. १४
पत्र न ५९८

सेवेसी विज्ञापना. श्रीमताच्या लग्नाची वस्त्रे राजश्री सेनाधुरधर यास व घरात सर्वांस नावनिसीवार आली ती प्रवीष्ट केली. बाईकास वस्त्रे दर आसमीस च्यार, लुगडे चोलीचा खण व शालजोडी येकून च्यार प्रमाणे आली आणी कन्या दोघी बालाबाई व ठकूबाई यास दोन दोन होती गालजोड्या नव्हत्या. येविसी घरात बोलण्यात आले जे श्रीमताचे लग्न मोठा समारभ जाला व खर्चही तादृशाच मोठाच जाला. सर्वांस वस्त्रे आली त्याप्रमाणे दोन शालजोड्याच न्यून केल्या किमर्थ? आम्हाकडे हें बाईकात उणेपणसे भासले आहे. दुसरे वस्त्रे दिली ते वेलेस वाड्यात जाउन सौ चिमाबाई चीकाच्या पडद्यात बसून राजश्री सेनासाहेबसुभा मजला तेथे घेऊन गेले. आणि पडद्यासमीप आपण बसले. वस्त्रे नावनिसीवार मजपासून घेऊन आपण पडद्यात मातुश्रीजवळ देउन पातले ते समईच नेसावयास सागितलीं सर्वांनी या प्रमाणेच घेतली. तेच समई सौ. बाकाबाई जानोजीबाबाची सहोदर बहीण मानसिंग मोहिते याची स्त्री चिमाबाईची भावजये जवल बसली होती. रघोजी भोसले यास कन्या तेवढीच जाली. धुरधर यास बहीण हेच आहे. दुसरें नाते सेनासाहेबसुभा याची सासू इतके अस्ता वस्त्राच्या रवानगीच्या यादीत ही आली नाहीं. हेही चर्चा बोलण्यात आली. हे वाड्यातील बातनी ऐकली व धुरधराच्याही बोलण्यात किचीत आपल्या मडलीत आले. ते सेवेसी निवेदन व्हावें म्हणून लिहिले आहे. मर्जीस आल्यास बाकाबाईस वस्त्रे पाठवावी असे असल्यास उतम. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४४

रु. न. ८८ श्री ता. २ जुलई १७८३
फा. नं. १४ पौ छ ११ साबान
पत्र न. ११५ सन आर्बासमानीन
आषाढ मास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी. सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागाईत छ १ शाबान यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याणी दुखण्याच्या दिवसात देवाचा नवस केला होता यास्तव गीरड जागा पीराची आहे तेथे नवस पुरवावयास काल प्रातःकाली गेले समागमे राजश्री सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर, व्यकोजी भोसले नेले आहेत. स्वार दोन हजार बरोबर आहेत आठ दिवस लागतील यावयास येथून वीस कोस आहे. तीन दिवस तेथे राहून येतेसमई पागेचे गाव आहेत तेथे पागा पाहून यावें या प्रमाणे योजना करून गेले आहेत. छ २० रजबची पत्रे आली त्यात मजकूर इग्रजाचा तह राजश्री माहादजी सिंदे याच्या विद्यमानें जाला. त्यात श्रीमत राजश्री दादासाहेब यास इग्रजानी सरकारात हवाली करावें याप्रमाणे ठराऊन घेतले. त्यावर दादासाहेबानी भास्कर बलाल कारकून याजबा आम्ही मातुश्री बाईसाहेबाचे दर्शन घेणार व गगातीरी स्नानसध्या करून राहणार याजकरिता तुम्हाकडून राजश्री हरीपत व होल्कर व रास्ते व पाडुरगराव बागमर्नीस याणी कोडाईबारीपावेतो येवून खातरजमा करावी आम्ही निश्चयरूप येता म्हणून सागून पाठविलें. त्यावरून चाबाची

रवानगी करणें जेष्ठ वद्य पंचमीस हरीपंत उरेवास्तव जाहाले श्रीमंत घाशीरामारीपर्यंत येतात तों हरीपंत व हालजमादि जाऊन पाहनवील भीमंतांस घेऊन यतील राजश्री सेनाधुरंधर यांस येविसी पत्र पा। आहे. मनिद करार व तुम्ही वर्तमान लिहिल्याप्रमाणें सांगणे म्हणून आज्ञा त्यावरून धुरंधर यांस पत्र दिले आज्ञाप्रमाणें वर्तमान सांगितलें अवमकरून पत्र वाचून पाहून उत्तम जाहालें म्हणून उत्तर केले धुरंधर देखाहून आम्हावर पत्राचे उत्तर घेऊन पाठवितों रायेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

४५

रु नं ८८	श्री	ता १९ जुलै १७८२
फा नं १४		
पत्र नं १८		

सेवेसी विज्ञापना नबाब निमर्लेहून गडे येसमाह येते शामजग यांस आळजपुरच्या सुमा देऊन वराडांत रवाना केले व येऊन आळजपुरास दाखल जाले समागमे पांच सातसे स्वार व हजारपर्यंत गारद व तोफा होत्या येथें आल्याउपरी येक ठेवीत आहेत व सरा टाकांस भारी प्यादा ठ्याना त्यास साहा रुपये दरमहा व जमातदारास दाहा रुपये याप्रमाणें ठवीत आहेत चाल अन्यवस्थीत दिसते मुर्तजा नाईक यांस पाठविला तो येथांचें येथील चार्यास माहीत तथां ठथील कितक वाल्यां घेऊन आला त्यांत विशेष जोर धार्हीच नाहीं फिरोन माघारेही व्यथिला आहे प्रस्तुत उमरावतीहून बातमी आली त्यांत वर्तमान दहा मिया ज्योतीजग याचा पुतण्या फेत्तव निमलेत होता तो नवाब आले त्या प्रसंगी सोडिला तो मागाहून यदशामजग यांचा सरंजाम, तोफा सोसा व गरनाम्य स्वार व गारद पोलवात्री व गमन्यागज स्वार हवल्यानिशी येतां मार्गी गोर रस्ता चांगला पाहिला तथ राहमी मनसी प्यादी उमरावतीस आला त्यांणी मागितली तेव्हां कमाविसदार सरकारचे हात त्यांनी साफ उत्तर केलें जे तोफा नियावयाची नाहीं तथां नाव करावा या कैल्यावर मीरा मल्हार आज हें यवान धटम सांगितलें तथां लाग राय धरून म्हणून आक्षेप करणें हे नाहीं तस हजार पत्र करून या सरकार न मान्य करून ठसनत करी पुढें देतो मागी सरकारची दगा दिल्हा नवाबांकडील हा पुढें विचार न केला उपद्रव करीत आहे. हे वर्तमान

आल्याउपरी राजश्री सेनाधुरंधर यांणीं मजपासी बोलण्यांत आणिलें जे येदेशामजंग याची चाल मुर्लापासून मदमासळीची अनुमवास आलीच आहे प्रस्तुत वराडच्या सुभा करून आले आहेत लस्कर ठेवितात मागून मंधू आले त्यांणी सरकारचा माहाल उमरखेड व राजश्री गणेशपंत बेहेरे फौजसुद्धां त्या प्रांतीं आहेतच ऐसें असतां नाहक करावयास अंदेशा करून नाहीं यावरून पुढील वर्तणुकेचा अर्थ कळलाच आहे येविसी तुम्ही सुचना लिहावी व आम्ही रा कृष्णराव व बिवाजीपंत यांस लिहितों यांची पैरवी लौकर जाल्यासच बरी आहे. राजश्री विठ्ठल बल्लाळ सुभेदार वराडांतून परतून आणिले आहेत योसमागमें जमाव देऊन वराडांत विदा करिता तिकडून गणेशपंत यांस लिहिलें सरकारचें मार्गे सरकारच्या माहालास उपद्रव देणे हे अमर्याद त्यांजकडून जाहाली आहे. याचें पारपत्य करावयास उचीत आहे यविसींची सुचना नबाबासही लिहिली आहे म्हणून मजपासी सांगोन आपण कृष्णराव, बिवाजीपंत यांस लिहिलें आहे ते निवेदन करितील धुरंधर यांणी लिहावयास सांगितलें त्यावरून विनंती लिहिली आहे रायेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

४६

रु. नं ८८	श्री	ता २१ जुलै १७८२
फा नं १४		पौ छ ८ रमजान
पत्र नं ११०		भाद्रा समासीन

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक खंडासीव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २५ शाबान पर्यंत यथास्थित असे विशेष स्वामींनीं छ १२ माहेमजकूरचीं पत्रें येक सेवकास व येक राजश्री सेनाधुरंधर यांस पाठविलीं तीं डाकेवर येऊन पावलीं सेवकास पत्रीं आज्ञा श्रीमंत राजश्री नानासाहेबांनीं मास्कर पल्लव पारखून याजला सांगून पाठविलें आम्ही मातुश्री बाईसाहेबांचें दर्शन घेणार व गंगातीरीं स्नानसंध्या करून येणार याजकरितां तुम्हांकडून राजश्री हरीपंत व तुकाजी होळकर व यस्त व पांडुरंगराव पटवर्धन हे चार सरदार फौजीनसी येऊन आमची सातरजमा करावी म्हणजे आम्ही निर्भयरूप येतों म्हणून त्यावरून चौघांची रवानगी दाणादेशांकडे करणें यविसी पत्रें धुरंधर यांस व तुम्हांस लिहिलेंच आहे. हल्लीं रवानगी केल्याप्रमाणें हरीपंत व

होल्कर व रास्ते व पाडुरगराव जाऊन पोहोचले. तिकडून श्रीमत कराराप्रमाणे आले. आषाढ शुध द्वादसीस श्रीमताच्या व हरीपत व तुकोजी होलकर वगैरे याच्या भेटी जाहाल्या तुम्हास कलावे म्हणून लिहिले असे व येविसीचा मजकूर धुरधर यास लिहिला आहे, त्यास तुम्ही पत्र प्रविष्ट करून उतर घेऊन पाठवणे म्हणून आज्ञा. त्यास पुण्याहून डाकेवा पत्र धुरधर याच्या येतात. त्यास माझ्या नावचा येक लखोटे करून वरते नाव लिहिले असते याप्रमाणे तेथून दताजी नाईक रवानगी करीत असतो. हलीची ही रवानगी त्याप्रमाणेंच सारे लखोटे याचा येक लखोटा मोठा करून वरते माझे नाव लिहून पाठविला होता यापूर्वी डाकेची पत्रे धुरधर याजवल जासूदानी गुजरल्यावर आमचा लखोटाच आम्हाकडे पाठवीत होते. हली धुरधर याच्या चितात काय कल्पना आली असेल कलत नाही. माझ्या नावाचा येकदर लखोटा होता तो फोडून आपला लखोटा काढून घेऊन वरकड लखोटे मोकले मजकडे पाठऊन दिल्हे. त्यावेलेस माझ्या चितात कल्पना आली, परतु लखोटे आणिले ते जासूदाजवळून घेऊन फोडून वाचून पाहिले. त्यात स्वामींची आज्ञा तुम्ही पत्र धुरधर यास प्रविष्ट करून उतरें घेऊन पाठवणे असे असता धुरधर याचा लखोटा काय जाहला याचा शोध करिता धुरधर याणी मोठा लखोटा फोडून आपला लखोटा काढून घेऊन वरकड लखोटे पाठविले याप्रमाणे ठिकाणी लागल्यावर धुरधर याजकडे जाऊन माझे पत्र दाखविले व दताजी नाईकाचे दाखविलें. वाचून त्याणी पाहिलीं व तीर्थरूप राजश्री कृष्णरावजी याणी लिा होते तेही दाखविले तेव्हा धुरधरानी उतर केले आम्हासही लिहीले आहे. तेव्हा मी उतर केले जे माझ्या पत्रात आपल्यास पत्र लिहीले आहे हे देऊन उतर पाठविणे म्हणून आज्ञा व तीर्थरूपानी व दताजीनें लिहिले आहे श्रीमतानी दोन लखोटे येक तुमचा व येक धुरधर याचा दिल्हा. जलद पाा म्हणून आज्ञा त्यावरून पाा आहेत म्हणून लिा असता आपला लखोटा आला नाही तेथे विसरून राहिला असेल याजकरिता दताजीस लिहून पाठविता म्हणून त्यावर धुरधर याणी उतर केले जे. आमच्या नावचा लखोटा आम्हास पावला, त्यात हाच मजकूर आहे तेव्हा मी पुसले जे आपला लखोटा आमच्या लखोट्यात होता, मोकला नव्हता, व आमचे लखोटे पुण्याहून मोकळे येत नाहीत (यावर) याणी उतर केले तुमचे लखोटे मोकळेच होते. आमचा निराला होता

(पुढे नं. ४७ वर चालू)

४७

रु. नं. ८२ | श्री | ता. २६ जुलई १७८३
फा. न. २
पत्र न. ६९

(न. ४६ वरून पुढे) आम्ही काढून घेतला म्हणून सागून आपला कागद स्वामीचा आला होता तो काढून लखोटा येक बार माझ्या नावचा दताजीने करून पाठविला होता तो फोडून घेतला होता. तो मजला दाखविला व राजश्री बलवतराव व जिवजीपत याणी पत्र यास लिा होते व राजश्री तात्यासमागमें तानकोपताचा पुतण्या बालाजी सिवाजी गेला आहे त्याणे बलवतराव यास पत्र श्रीमताच्या भेटी तात्याच्या जाहाल्या म्हणून लिा होते तेच पत्र मारनिले याणी येथे पाठविलें ते उदाजी जासूद आहे याचा बलवतराव याजवल त्याणे बातनीचे पत्र दिनचर्येचे लिहिले होते, यैसी मजला दाखविली ती पाहिली. पत्राचे उतर द्यावयाविसी विचारीले तेव्हा आम्ही लिहून पाठवितो म्हणून उतर केले. परभारें बलवतराव याचकडे त्या पत्राचे उतर लिहून पाठविले आहे आम्हाकडे दिल्हे नाही, मारनिलेकडे पाठविले आहे ते प्रवीष्ट करितील. त्याप्रमाणे जाले वर्तमान सेवेसी लिहीले आहे. याचे कारण काय असेल ते तेथे उभयता आहेत त्यास किंवा येथे धुरधर यास ठाउक असेल. च्यार मास होत आले धुरधर नित्य नवीन चाल काढीत आहेत. यानतर बजाजी रघुनाथ याज कडून छ २३ माहे मजकूरी पत्रे आली त्यात नबाबाच्या चितात मलीणता फार करून आहे. राजश्री गणेशपत वेहरे याणी नबाबाच्या माहालात काही पैका घेतला हे वर्तमान नबाबास कलल्यावर नबाब मायेनूतदौला याजवल बोलले, ते बोलणे मोयनूदौला आपल्या घरी येउन बोलत होते, तेव्हा बगाजीपत जवल होते. त्याणी उतरे केली तो मजकूर सविस्तर येका पुरवणीत लिहून पाठविला आहे. ती पुरवणी मजला धुरधर याणी काल बलाउन दाखविली. नतर बोलण्यात आणिले, आम्ही पुरवणी बलवतराव याजकडे पाठवितो ते पुरवणीच दाखवितील. तुम्ही पुरवणी पाहिली परतु मजकूर न लिहीणे. आम्ही पुरवणी पाठवितो याजवरून कलेल म्हणून. त्यावरून त्याणी सागितल्याप्रमाणे मोघम पुरवणी पाठविली आहे म्हणून लिा आहे. साप्रतकाली याच्या सागितल्याखेरीज काही करता येत नाही याजकरिता पुरवणीचा मजकूर लिा नाही. याचे उभयता कारभारी तेथे आहेत त्याजकडे

पुरवणी गहीं आहे ते स्वामीजवळ आणून निवेदितील त्यावरून सकळ अर्थ ध्यानांत येईल मगाजीपंतास येथून आरम लिहून पाठविता व तुम्ही मामलुदारांसी उतरे करीं ही लिहिली त्यावरून कळली परंतु पतप्रधान यांजकडील मजकूर निघाला तो आइकून घेत जाणें, त्याचें उत्तर कांहीं यकून न करणें तुम्ही उत्तरें करीत असीन करावयास लागल्या म्हणजे तुम्हा देखत कांहीं त्यांजकडील मजकूर चालण्यांत आणणार नाहींत, म्हणून मजकूर सांगितले त्यावरून लिहिले आहे सिंदे यांजकडे येथील करकून गेला आहे, त्याची पत्रें छ ७ साबानची आली त्यांत मजकूर नजबखान याचा चेला व पातशाहाचा आम्यास आला होते तेथून त्यांणीं पत्रें सिंदे यांस पाठविली कीं, आम्हीं तुम्हांकडे येतो सिंदे याणीं उत्तर पाठविली तुम्ही न यावे त्यावरून उमरावगीर गोसावी आला त्याणे भेटीच्या परस्परें ठहराव ठरविला तिकडून नजबखान याचा चेला टपलूरच्या घाटावर नदीआलीकडे आला सिंदे म्वालेरीहून पांच हजार फौज सहीत गेले तोफा व बाणाचे उंट घेऊन स्वार मजली घाटावर गेले परस्परें भेटी जाहाल्यानंतर शाहाआलमदे याच्या भेटीचा मजकूर ठराविला, तेव्हा तेथून कोस कारावर माग शाहाआलमदे होते तथ सिंदे गेले पाव कोस उरे राहिले तव्हां पायउतार होऊन स्वारी सासे व चेतसिंग व इंद्रसेन यांस घेऊन देवदीस्वर गेले परवानगी लागली नंतर आंत गेले पातशाही कायद्याप्रमाणें मुजरे करून नजर केल्या, उभे राहिले त्याच वखत शाहाआलमदे याणीं पर्थ जवाहीर हती घोडे ढाल तरवार सिंदे यांस व चेतसिंगास पर्थ जवाहीर हती घोडे व इंद्रसेनास वस्त्र व घोडे या प्रमाणें देऊन निरोप केला दुसरे दिवसी शाहाआलमदे यांणी सिंदे यांस सांगून पाठविले कीं तुम्ही फौज सुधा दिल्लीस यऊन बंदोबस्त करून देणे सिंदे याणीं उत्तर केलें या साली पैका नाहीं फौज खरचात गाडल्ये काम करून तिकडे यऊन बंदोबस्त करून देऊं म्हणून उत्तर केलें नजबखान याचा चेला आगऱ्यास होता त्याची भेट घ्यावी म्हणून त्यांनीं आग्रह केला परंतु सिंदे यांनीं मान्य न केले निघून पऊन ग्वाल्हेरीस आले शाहाआलम आगऱ्यास गेले ग्वाल्हेरीस भारच आहेत मुलूख लावितात परंतु पातशाहास रसद फार नाहीं मारामार आहे, त्यांच एक मदत आहेत म्हणून लिहिले त्यावरून लिहिले आहे. मशरी मुन हरु दद सियानत पुरंधर यांची महमी मोगरी आहे छ सियानत

४८

क्र. न ८८　　श्री　　ता ८ ऑगस्ट १७८१
फा. नं १४
पत्र नं १२

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे शेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ १ रमजान यथास्थित असे विशेष येथील आमचा अल्पपुरुष राहून वऱ्हाडांत राजश्री सेनासाहेबसुभा यांजकडील कमाविसदारांसी नवीन अमलाच्या गोष्टी सांगावयास लागले आहेत ठाणीयाल तुम्हांकडे करावयास पाहिजेत तुम्ही नेमणूकी वसूल करावा ठाणी आपली राहतील जमीर ज्याची त्याची ठाणी असावी म्हणून शास्तार्थ करीत आहेत वऱ्हाड प्रांतात जमीनदार गांवात आहेत त्यांची ठाणी उठऊन आपली बसवीत आहेत जागीरदारांस अल्पपुरुष घेऊन राहाणें तुम्हास नेमणूक करून देऊं त्याप्रमाणें पैका घणे ठाणीयासी संबध नाहीं याप्रमाणें आचरण आरंभिले आहे मागाहून सावीतबेग याचे पुत्र निर्मलेहून निघून येत असतां मार्गी उमरखेडास उपद्रव मनस्वी करून पैका घेतला तेथून वऱ्हाडांत आले, मरंज्याजवळ मुक्काम करून आहे करंज्याजवळ खानास रुपये मागतात ती जमीर हल्ली बेग याची त्याणी सांगितले तुम्ही पैका मागता हे उचीत नाहीं तुमची मेजवानी आम्ही करणें ती करूं परंतु उपद्रव देणे ठीक नाहीं हें मान्य करून जमीदार नेऊन बसविले आहेत समागमे घोडा तोफा व पांचसे स्वार दीड हजार गारद याप्रमाणें सरंजाम आहे हे वर्तमान राजश्री सेनाधुरंधर यांस कळल्यावर राजश्री विठल बल्लाळ याजकडे मुभंगर यांस पाठऊन दोन हजार स्वार त्यांच्या तैनात करून वऱ्हाडच्या आपल्या मुलामुत अमलांच्या बंदोबस्तीकरितां काल रवाना केले आहेत मुहूर्तकरून बाहीर जाऊन उतरले आहेत लवकरच तयारी होऊन निघाल्यावर वर्तमान लिहूं वऱ्हाडच्या बंदोबस्तास फौज रवाना करावी ही योजना करीत आहेत गंगथडीच्या यांस गांवांच्या मामलतदारांस या आपाजी गोपाल दिगरती पाठवीत आहेत त्यांनी रवानगी जाहली आहे त्याजसमागमे पांच पांचसे स्वार पावेत असा निश्चय आहे या माहाराजांची स्वारी सावरगडकर यांजकडे परिस्थ साबाजी भोसले यांच्या पत्रांपासून कर(क) या सुमा होता गोंड्या वारकिर्दीची दोन साले होतां त्यांना हिसेब पिरड लागला राहिला होता हा हिसाबाचा फडशा करून देऊन महाराजांनी यांस मुलखापीची

मामलत सालमजकुरीं सागितली आहे. लक्ष्मण कोनेर याच्या चिरजीवानी गुदस्ता कारकून येथे पाठविला होता त्यावरून धुरधर याणी त्यास येण्याविसी पत्र दिल्हे होते. कारकून पत्र घेऊन पुण्यास गेला त्यावरून रा त्रिबकराव लक्ष्मण येथे आले आहेत येक मास जाहाला धुरधर याची भेट जाहाली. राहावयास घर दिल्हे आहे खर्चाची सोय करून दिल्ही आहे. नित्य धुरधर याजवल येऊन बसत असतात. कुटुबातर्गत पहिल्यापासून परपरेने आहेत त्या प्रा लोभ करीत आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४९

रु. न ८८	श्री	ता. ६ नोवेंबर १७८३
फा. न. १४		पौ छ. ६ मोहरम
पत्र न. ११८		सन आर्बा समानीन
		मार्गशीर्ष मास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदासिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागायत छ १० जिल्हेज यथास्थित असे विशेष श्रीरामचद्रजीची यात्रा कार्तीक मासी पौर्णिमेस प्रतीवर्षी होत असल्ये राजश्री सेनाधुरधर यास या देवाची भक्ती विशेषाक्कार आहे. धुरधर याचे राहाणे नागपुरी जाहाल्यापासून प्रतिवर्षी आपण यात्रेस जाऊन देवाच्या समीप समारभ चागला करीत असतात गुदस्ता यात्रेस जाणें शरीरप्रकृतीमुले जाहालें नाहीं. प्रस्तुत यात्रेचे दिवस समीप. वराड प्रकर्णी महिपतराव येतेशामजगाकडे आले. तेथील समारभ करावयाकरिता धुरधर दशमीस रात्री निघून राजश्री सेनाबहादर यास समागमे घेऊन गेले आहेत त्रयोदसीस राजश्री सेनासाहेबसुभा सर्वास घेऊन जाणार आहेत. द्वितियेस तृतियेस निघून नागपुरास येतील. महीपतराव दिनकर अलजपुरास येतेशाम-जग याजकडे वराडच्या बदोबस्ताकरिता गेले आहेत. इसमाईलखान याचा जेष्ठ पुत्र सलाबतखान याच्या विद्यमाने जगाची भेट व बोलणे जाहाले. सुदामत आमल इकडील आहे त्याप्रमाणे अमलदारानी करावा या निश्चयात येउन रा. विठ्ठलपत सुभेदार वराडचे इकडून आहेत त्यास सागितले. व जगानी आपल्या अमल्दारास परवानगी दिल्ही दोहीकडून किस्त न पडता सुदामत चालीप्रमाणें चालनें असे जाहाले आणिखी जगाकडील जावसाल उगउन येणे आहेत. याजकरिता सलाबतखान नागपुरास येणार आहेत. जिल्हेजची ईद करून आलजपुराहून निघतील म्हणून महिपतराव याची पत्रें धुरधरास आली आहेत. अलजपुराहून त्यास यावयास पाच सात दिवस मार्गी लागतील. द्वितियेपर्यंत त्याचे येणे घडेल त्या सुमारें धुरधर रामक्षेत्राहून येतील आठचार दिवस कामकाजाच्या बोलण्यास लागतील. नतर निश्चय ठरेल तोपर्यंत कार्तिक-मास जाईल. मार्गशीर्ष शुधात अगर वद्यात निघण्यास मुहूर्त असेल त्या दिवसी धुरधर प्रस्थान करितील मुहूर्ताची योजना हा कालवर जाहाली नाहीं. इकडील कारभारी तेथे आहेत त्याची लिहिली येतील तदनुसार येथून उद्योग होईल व येथील लिहिले कारभारी यास जाईल त्याप्रमाणें ते विनती करून इकडे लिहितीलसे दिसते. येथे निश्चयात जसे येईल त्याप्रमाणे विनती लिहीन शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५०

रु न ८८	श्री	ता. २७ डिसेंबर १७८३
फा. न १४		पौ छ ११ सफर, पौष,
पत्र न ११९		सन आर्बा समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २ सफर यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर मागशीर्ष वद्य ३ गुरुवारी मुहूर्तेकरून डेरियास जाऊन राहिले. वरकड लोकाची तयारी होत चालली, आगखी आठा दिवसाचा गुता येथून निघण्यास होता. शाहा मिर्जास येतेशामजग याणी कैद करून अलजपुरास घेऊन गेले. आजपर्यंत मिर्जा अलजपुरास पोहचले असतील सलाबतखान येथे येऊन राहिले आहेत. जगाकडील सुरलीतपणा चालावा याजविसी बोलणे बोल्त आहेत शाहा मिर्जा येतेशामजग याचे सागणें मानीत नव्हता. अलजपुरास न जाता परभारे आमनेराम जाऊन, निराक्षेपणें राहून वर्तणूक करावी हा मनसुबा योजून राहिला हे बातमी जग याम कळलीयावर याणी लस्कगत त्याच लोकाकरवी धरून कैद करऊन अलजपुरास नेला आहे. त्यास मिर्जाबराबर सिबदी होती ती सर्व तशीच आहे. रोहिला पाचसे जमियततिसी मात्र निघून गेला. वरकड सारे आहेत ते अलजपुरास पोहोचल्यावर, जग सिबदी दूर करितात किंवा ठेवितात हे कळावे जर त्यांनी सिबदी

दूर फळी तर गुंता काहीं राहिला नाहीं, कदाचित शिंदे ठेऊन घतली तर त्याचा इतबार पुरत नाहीं म्हणे येतेस पाय धरितील, याजकरितां त्याची याचना करून ठेऊन आराम दमलळ चालावे यांजकरितां काहीं दिवस लागतील नितक्ष गुंता इतक्यांत पुण्याहून तानका कृष्ण यांची पत्रें मातनीचीं आम्हांस आलीं लिहिलें जे, दादासाहेब कुमारीस गंगाजळतीर्थी राहिले होते तेथ समाधान फार नव्हतें म्हणून त्यांचें लिहिलें आलें त्यावरून राजश्री खिमाजी आपाजी यांची रवानगी येथून केली होती ते तेथ जाऊन पाहाचल्यावर त्यांस आराम जाहला, नंतर विसाजीपंत मागारे निरोप घेऊन पुण्यास येऊन दाखल जाहाले, त्याउपर फिरून त्यांच्या व्यथेस चढ जाहला त्यामुळें मार्गशीर्ष वद्य तृतीयेस गुरुवारीं दादासाहेबांस कैलासवास प्राप्त जाहला म्हणून लिहिलें आलें तीं पत्रें धुरंधर यांणी वाचून पाहिल्यावर चित्तांत हिंदु मानिली जे, आम्ही ज्या दिवशीं मुहूर्त करून पुण्यास जावयास निघालें त्याच दिवशीं हे गोष्ट घडली याजकरितां निघण्याचा दिवस चांगला नाहीं श्रीमंतांच्या गुंत्यास आम्ही आठदहा दिवस लागतच आहेत तोपर्यंत दुसरा मुहूर्त पाहून त्या दिवशीं घरींहून प्रस्थान करावें ही याचना करून पौष शुध १२ इंदुवारीं प्रस्थान करावयास मुहूर्त पाहून धुरंधर उरियांत होते व छ २ मोहरमी डेरे प्रस्थ घरपावेतों येऊन बागांत दाखल जाहाले, डेरे व इतर कारखाने बाहेरच ठेविले आहेत शुध त्रयोदशीच्या दिवशीं निघावें ही विचारणा करून योगी ठेविली आहे राजश्री मल्हारराव यांस धुरंधरांनीं लिहिलें आहे तेही विनंती करितील नायसी शुध हाय ६ विज्ञप्ति

५१

रु. नं ८८	श्री	ता १ जानेवारी १७८४
फा नं. १४		पौ छ २७ सफर सन
पत्र नं. ७२		अर्बासमानिन, पौषमास

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी—

सेवक रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ १२ माहे सफर यथास्थित असे विशेष. राजश्री धुरंधर यांणी पुण्यास यावयाकरितां मार्गशीर्ष वद्य घरींहून मुहूर्तें करून निघून गेरियांत जाऊन राहून निघावयाचा प्रकार केला त्याउपरी पुण्याहून यांची मातनीची पत्रें दादासाहेबांनी कैलासवास तृतीयेस केला म्हणून आलीं त्यावरून त्या मुहूर्तावर जाणे प्रशस्त नाहीं ज्यांच्या भरास जावें म्हणून उद्योग केला ज्या दिवशी त्याच दिवशीं त्यास अवरोध जाहाला याजकरितां दुसरा मुहूर्त पाहून घरींहून निघावें हें चांगलें असा निश्चय करून पौष शुध त्रयोदशीस मुहूर्त निघावयाचा निश्चयांत आणून ठेऊन त्यांस घरियाहून निघून घरास छ १० मोहरमीं घरास आले उपरांत मस्करथी पत्रें त्रयोदशीस निघतो म्हणून लिहिविलीं व आपण राजश्री मल्हारराव व विसाजीपंत यांस पत्रें लिहिलीं तीं डाकचौकेकर रवाना जाहाली उपरांत धुरंधर यांणी गुदस्ताच्या दुखण्याची कसर कांहीं प्रकृतींत आपल्या राहिली आहे ती निर्दोष व्हावी याजकरितां औषध घेतलें होतें तें सिध जाहालें, त्याचा व्यापताप कळ हेमंतऋतु पुढें नाहीं म्हणून व्याख्यास प्रारंभ केला व राजश्री व्यंकोजी भोसले यांच्या गस्त्यास उजवीकडे कानाच्या खालीं गोस्त निघाल्या त्यामुळें त्यांस ज्वर यावयास लागला मध्यें मोठ्या जाहाल्या सूज दाढेस आली त्यामुळें मोकळ्यास व घोटण्यास श्रम यावयास लागले त्यास जखमेचा उपाय केला व घोटण्यास आपली औषधीचा लेप केला व पोटांत औषधे दिलीं तेणेंकरून शमास व्यथा पावली हा कसकर निर्दोष जाहाली नाहीं, परंतु आठाचौ दिवसांत आरोग्य होईल, गुंता नाहीं नित्य मजपाशीं घालण्यास गाडी आणीत होते निघण्याचे दिवस समीप आले, परंतु येतेसमयीं यामुळें गुंता ठरत नाहीं श्रम कायें आमची तर स्वारी जावयाची जाहाली गुंता राहिला नाहीं सत्यवंतराव यांस निरोप देऊन अलजपुरास पाठवावे हा विचार जाहाला आहे. आम्ही पुण्यास गेल्यावर मागें राजश्री सेनासाहेबसुभा आहेत व कारभारी या मजानी करितो आहेत फौज आहे श्रम करितील पदार्थ घरा मिवाभी जमियत(त) माहुराकडे होती ती अलजपुरास वेग भरून गेली त्यावरी।। यांहीं दूर करीत नाहीं व दिल्लीकडून जमातदार दोनशे स्वार व प्यादे माणूस परकदाज भूपाळाकडून आले त्यास वेगान चाकर ठेविले पहिली जमियत आहे त्या व्यतिरिक्त तलब्या चालवणे जागा नाहीं असे असतां नवी ठेविता यास पत्र करून देणार आहे। नवाबाची परवानगी आपणासिवाय जमियत वाढवावयाची नाहीं व माहीमही पहिलें सांगितली नाहीं भरा अथवा वेग जमियत बाळगून राहावा याचे पुढे काय करणें। सत्यवंतराव यांचे सांगितलें सिंदे दूर करण्याविषयी मानीत नाहीं सारी वेगळाली जमियत आहे हजार स्वार व गारदी मिळून आहे, गर्दीत सौख्य आहेत

हशमतजग यास नवाबानी डागोपत याची जागीर होती ती दिल्ही, त्या जागीरीत हशमतजग आपली ठाणी घालीत आहेत, त्याजबा सेनासाहेबाकडील गाव पाटीलकीचे होते तेथे याची ठाणी होती ती उठऊन त्याणी आपली ठाणी घातली. हशमतजग लाखनवाड्याचा घाट उतरून वराडात वाडेगावाकडे जमियत आणवीत आहे. हजार स्वार व हजार गारद आहे. आबडापूर वगैरे डागोपत याची ठाणी उठऊन आपली त्याणी बसविली. अजिमुदौला औरगाबादचा सुभा याचा व सेलगावकर आटोले याचा कजिया पेसजीचा आहे. अजिमुदौलाची फौज आटोले याणी लुटली होती त्याचा प्रतिकार दौला करणार होता. इतकियात शहरसुभा दौलाचा नवाबानी काढला याजमुलें आटोले स्वस्थ होते साप्रत फिरून शहराचा सुभा दौलास नवाबानी सागितला. याजवरून अजिमुदौला याणी स्वार व गारद व तोफा सेलगावावर पाठवावयाची योजना केली. हे वर्तमान आटोले यास कलताच सेलगावची वस्ती उज्याड केली व आणिखी पाचसात गाव उज्याड केले. औरगाबादेहून फौज व गारद व तोफा निघाल्या आहेत म्हणून येथे बातमी आली त्यावरून धुरधर याणी विचार केला जे, हशमतजग याची फौज व गारद व तोफा लाखनवाड्याचा घाट उतरून येणार, अजिमुदौलाची जमियत घाटमाथा येणार व अलजपूरकर जमियतीने तयार आहे तेव्हा सारी जमियत नवाबाचीच आहे, याचा पुढील मनसबा काही कलत नाही याजकरिता आपण पुण्यास गेल्यावर मागे खटला पडला तर परिणाम चागला नाही. याजकरिता हशामतजग याची व अजिमुदौला याची जमियत व येतेशामजग काय विचार करितात तो पाहून ज्यात आपल्यास विरुध न पडे असे असल्यास निघण्याचा उद्योग करावा नवाबाकडील कागदपत्र स्वछतेचे येतात. विरुधभाव काही नाही परतु जागिरदार नवाबाचे याची चाल स्वस्थपणाची दिसत नाही. कदाचित सारे येकत्र वराडात जाहाले तर मोठी मसलत आपल्यास पडेल. त्यासमई फौज बाहीर निघण्यास दिवसगत लागेल याजकरिता भवानी काले याजसमागमे जरिपटक्याचे निशाण व नौबत देऊन वरधेच्या उतरतीरी जवल्यास फौज व तोफा घेऊन ठेवावे, जरकरिता वराडात त्याणी दुरबुध धरून दगा आरभिल्यास याणी जाऊन त्याचे पारपत्य करावें. आपल्या फौजेच्या दबावाने ते आपल्या जागाच सिराले तर आपली फौज माघारे आणवावी हा सिधात करून भवानी काले यास निघण्यास मुहूर्त पौष वद्य प्रतिपदा पाहून ठेविला आहे. धुरधर प्रस्थानेकरून डेरियास गले तेव्हा निशाण व देव नेले आहेत ते हा कालवर आणिले नाहीत. भवानी काले याची रवानगी डेरियात जाहाली म्हणजे आपले निशाण व देव आणावे व लोकासही केवल जात नाहीत असे कळू नये म्हणून डेरे बाहीर निशाण व देव ठेविले आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५२

रु न. ८८	श्री	ता. ८ जानेवारी १७८४
फा न. १४		पौ छ २७ सफर
पत्र न. ७६		सन आर्बा समानीन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी. सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ. १४ सफर यस्थास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर याणी मार्गसीर्ष वद्य तृतियेच्या मुहूर्ताने अग प्रस्थान करून डेरीयात गेले. त्या मुहूर्ताची दिकत चितात आली याजमुले दुसरा मुहूर्त पौष शुध त्रयोदशीस निघावयास निश्चय करून हवेलीस माघारे डेरीयातून आले त्रयोदसीच्या मुहूर्तास निघावे तो वराडातून बातम्या याच्या आल्या हशामतजग व अजीमुदौला याची फौज घाटमाथा आली याजकडील येक दोन ठाणी होती तेथे आपली ठाणी बसविली. येतेशामजग याणी शाहा मिर्जास धरून अलेजपुरास आणविला असता त्याजवलची जमीयत दूर करावी ते न करता नवे काही हिदुस्थानातून भूपालच्या मार्गे लोक दोनशे स्वार व च्यारसे प्यादे आले ते नवे चाकर ठेविले म्हणून वर्तमान आले. राजश्री व्यंकोजी भोसले याच्या गल्यास उजवीकडे कानाखाली सुज आली. त्याजमुले ज्वर जाहाला त्यास उपाय केले तेणेकरून गुणावह जाहाले विशेष आरोग्यता जाहाली नाही. त्रयोदसीच्या मुहूर्तावर निघावे असा निश्चय होता त्यास घाटमाथा फौज जमा जाहाली. अलजपुरास येतेशामजग याची जमीयत आहे. सारे येकत्र जाहाल्यावर काय करितील याचा मशार चितात आला म्हणून निघाले नाहीत मध्ये बातम्याची पत्रे आली ती दाखविली, याप्रमाणे नागेद असता उपेक्षा याची करून जाणे रूजू नाही म्हणून सागितले. त्यावरून विनंती लिहिली आहे. पुढे जाणे तर येविसींची राजश्री दफ्तरदार विष्णु राम येथे दो लिहिली जातील. व स्वामीनही येथील ध्यानात आणून लिहावे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५३

ऐ. सं. ८८
फा. नं १४
पत्र नं ७२

श्री ता १५ जानेवारी १७८४
पौ छ १२ रबिलाखर
सन अर्बा समानीन
माघमास

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी—सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २ रबिलाखर यथास्थित असे विशेष सलाबत खान यांजकडून मध्यस्थीस आले होते पावणेदोन महिने येथे राहिले, इंग्रजांच्या तर्फेने बोलणे निम्मा इलाख्याविषयीचे बोलणे होते, त्यासी राजश्री सेनाधुरंधर उत्तर करीत होते जे, इंग्रजांचा इतबार, बाकी सिबंदी नमकहलालीशिवाय आहे ती दूर करितील, तेव्हा येईल यासरीज तुम्ही मध्यस्थीस जाल्यां परंतु आम्हास प्रमाण भासत नाहीत त्यावरून सलाबतखान यांणी इंग्रजास येविशी लिहून पाठविले होते जे, तुम्ही नबाबाच्या नेमणुकीसेरीज सिबंदी जाजती ठेविली आहे यामुळे खर्चास पडल्य आहे तर कारण नसतां जाजती सिबंदीचे कामही नाही याहा सिवायरांखेरीज व पहिल्यापेक्षां नेमणुकीसिवाय जमियत बरतरफ करावी म्हणून त्यास उत्तर इंग्रजाकडून आलें त्यानास, तुम्ही आल्यानंतर यविसीचा मजकूर तुम्हासी बोलण्यांत येईल हें पत्र खान यांजकडून धुरधर यांणी पाहावयास आणिलें होते त्यावरून व याहा सिवास बंद करून अलजपुरास आणविले असतां पारपत्याहीर उत्तरदिले होते, तंव जसा याउन भटले, सिवास समारंभाने शहरांत आणून नियली हवेली उतरावयास दिल्ही, कुमराजाच्या जमियतीस सवारास शिवे, तोफखाना होता तो आरस्य भागांतल्यांत ठेविला, सिवाती बहुत भद्र पाठविल्या नवी जमियत पाचसे पायत स्वार व गारदी, मिळून ठेविली, भागिरथी शिष्यतिचास ठेवावयाची उमेद आ५, दुनाजी भारी पाहर्डीत मनास याहता त्यास भिसंद यान यांजकडी आणून त्याचा लेक व भाऊ चाकरीस ठेविल्या ही कर्नी अलजपुराहून व गायकवाडहून धुरधरांशी भार्गी ही सलाबतखान यांस ठेवयिली त्यावरून सलाबत खान गड उठावे जे, इंग्रजांनी आपल्यास सदुस्ताच्या कामास पाठविले त्या मजकूर आम्ही करीत असतां मात्र परस्पर घरांत उत्तर करितात दुलाजी पाशी बस ठेविले तर्फेनी गर्मान्चर शिपाई जबाबी बुद्ध आहे. भिन्नतेच्या ज्यांस दुलाजी याच्या भाव नाही हे प्रत्यक्ष आहे. याकरितां आपल्यास निरोप द्यावा, अलजपुरास जाऊन इंग्रजांस विचाराच्या गोष्टी सांगून मागावर आल्यास आणू येथून लिहिल्यावर गोष्ट मनात नाही यांप्रो बोलणें धुरधरांनी मान्य केलें सलाबतखान यास येकदांपासच अळजपूर परगणा सरंजाम दिल्हा तेव्हा अळजपुरच्या अमलाचा मजकूर धुरधरांसी बोलत होते त्याप्रमाणें धुरधरांनी मान्य केलें नाहीं यावरून भटे जाले छ २७ सफरी निरोप घेऊन सलाबतखान नागपुराहून गेले खिजरखान यांस आष्टेर आष्टाय वगैरे महालची जागीर आहे, ती गावेलच्या किल्ल्यास लगत आहे तेथें किल्ल्याची नेमणूक पहिल्यापासून यांचीच आहे पहिले जागीरदार लहान होते तेव्हां त्यास अमल किल्लेवाले यांणी दिल्हा तो घेऊन राहात होते, त्याप्रमाणें खिजरखानास हे सांगतात ती गोष्ट खिजरखान मानीत नाहीत आम्ही जागीरदार आहों तुमचा हिसा यावयाची होईल या हिशेबाप्रमाणे देऊ म्हणतात किल्लेवाले यांजकडील कमाविसदारास पहिल्याप्रमाणें अमल करू देत नाहीत यावरून खिजरखान यांची कटकट वाढेल असें आहे, इस्मतजंग यांणी गानच्यार ठाणी राजश्री सेनासाहेब-सुभा यांजकडे बहुत दिवस चालत होती ती घेऊन आपली ठाणी बसविली म्हणून बातमी आली आहे प्रस्तुत इस्मतजंग जमियत घेऊन आपल्या आम्हास कारंजियास गेले, घाट माथा जागिरीसेरीज गढ्या पांच सात घेतल्या गढीवाले यांस धरून पैका घेतला, धणी कैदेंत ठेविले आहेत आपल्या जागिरीसेरीज इतरांची जागीर होती तेथें संटणी घेतली त्याप्रमाणेच वराडांतही वर्तणूक करून कारंजियास गेले आहेत सेनासाहेब सुभा यांजकडील विठल बल्लाळ सुभेदार वराडांत दोन हजार फौजनिशी उमरावतीपासून पलीकडे गावा कोसां वर आहेत धुरंधर पौष शुध त्रयोदसीस निघणार होते, ते गोष्ट न घडली यावरून राजश्री भवानी काळो यांस पौष वद्य प्रतिपदेच्या मुहूर्ते करून तीन कोसावर उतरावले होते, फौजेची समजावीस करून पुढे कोठेच्या सुमारे रवाना करणार होते, त्यास भवानीपंत यांनी भाऊची सुन निघून पावली म्हणून मा।रनिले माघार घरास आले आठ दिवस जाहाले, अद्याचितितीची महालीयावर दुसरा मुहूर्त पाहून रवाना करावे ही कल्पना आहे. राजश्री यशवंतराव भवानी गुदस्ता नबाब निमगव आले होते तथा त्यांणी धुरंधरांशी फौज मागितली त्यावरून मा।रनिले फौज देऊन त्याजकडे पाठविले होते निरमलचे काम जाहाल्यावर नबाबांनी फौजेस निरोप देऊन मा।रनिल्हे समागम पाऊन हैदर पारेस गउ ते आजपर्यंत तपेच होते संप्रत यशवंतराव

यास नवाबा(नी) निरोप दिल्हा ते हैदराबादेहून निघून नागपुरास येत आहेत, पधरा दिवस येथे यावयास लागतील. ते येऊन पोहोचल्यावर नवाबाच्या येण्याच्या बोलण्याचे व करण्याचे अर्थ कलतील त्याप्रमाणे विनती लिहीन साराश अलजपुरकराचा व बिलदखान याजकडील जाबसालाचा गुता उरकण्यात आला नाही. सलाबतखान अलजपुरास जाऊन काय निश्चयात आणून लिहितील त्याचा प्रत्यय येईल त्याप्रमाणे जो विचार करावयाचा तो धुरधर करितील राजश्री व्यकोजी भोसले यास आरोग्यता चागली जाहाली आहे. स्वारीसिकारीस जात असतात. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५४

रु. न. ८८ श्री जानेवारी १८७४
फा. न. १४
पत्र न. ९२

सेवेसी विज्ञापना. येतेशामजग अलजपुराहून नवरोजा करावयाकरिता बाहीर निघून तीन कोसावर रानात डेर देऊन राहिले आहेत जनाना समागमे आहे भोवत्या चौक्या गारदी पाच पाच कोसी ठेऊन आहेत. गावेलचा लता जवळ, याजकरिता गावेलकरानी खबरदारी करून राजश्री धुरधर यास पत्र पाठविले आहे. त्यात मजकूर, पेंढारी भूपालाकडे गेले होते, ते माघारे फिरून आले, त्याणी येतेसमई खाडवे प्रातीचे गाव चार लुटले व बोरगाव प्रात अशेरचा गाव मातबर लुटून, पस्त करून, बराणपुरानजीक कालाचौत्रा आहे तेथे मुकाम करून राहिले आहेत. त्याजकडे जगानी पहिले सुत्र अशेर किला घेण्याविसी करून ठेऊन नवाबास लिहून पाठविले होतें जे, अशेरचा किला आम्ही घेतों त्यावरून नवाबानीं उतर पाठविले जे तुम्ही सूत्र किल्याचें पकेपणें केलें असेल तर चागले आहे. कचें काम जाहाल्यास गोष्ट वाईट आहे तुम्ही उद्योग केल्यावर सिधीस न गेले हें वर्तमान पतप्रधान यास कलल्यावर, त्याजकडून उपाध चालीस लागल्यावर, तुम्हाकडून पुरी पडणार नाही. याजकरिता जें करणें तें पकेपणें काम होऊन येईसे असल्यास आम्हाकडे पकेपणाचा मजकूर लिहून पाठवणे कचें काम न करणे म्हणून त्यावरून त्यावेलेस ती गोष्ट राहिली. हली पेंढार येऊन किल्याजवल राहिले आहेत जगही जमियतसुधा नवरोजाचें निमितेकरून बाहीर निघाले आहेत, याजवरून अशेरचे राजकारण काहीं असेल असे दिसण्यात येते म्हणून पत्रे आली आहेत हें वर्तमान शेवेसी निवेदन असावें याजकरिता लिहिले आहे. जगाची चाल चागली नाही बोलणें व करणें व दाखविणें प्रथकाकारे आहेत, येकास येक मिलत नाही. ढुमाजी कोली किलेजातचा माहीत त्याचा पुत्र व भाऊ चाकरीस ठेविला आहे याविसी सिंद्याकडील कारभारी तेथे असतील त्यास सावधाईविसी सागावयाचे असल्यास आज्ञा करावी सिदे गोहदेचे काम उरकले असता देशास येतील तेव्हा जगाचा परामर्ष केला तर सहजात घडेल शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

५५

रु न. ८८ श्री ता. ३ फेब्रुवरी १७८४
फा न. १४ पौ. छ २९ रविलाबल.
पत्र नं. १३५

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदासिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ. ११ माहे रविलाबल येथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर मार्गसीर्ष वद्य तृतियेस मुहूर्ते करून बाहीर निघून डेरियात जाऊन राहिले. निघण्यास मुहूर्त चागला न जाहला म्हणून दुसरा मुहूर्त पौष शुध त्रयोदसीचा करार करून फिरून हवेलीस डेरियातून आले. त्रयोदसीच्या मुहूर्ते करून प्रस्थान करणार आहेत म्हणून विनती पूर्वी लिहिलीच होती. त्यावरून विदीत जाहाले असेल. आलीकडे दुसऱ्या मुहूर्तावर निघावें येविसी सर्व सिधता करून ठेविली असता अलजपुरकर येतेशामजग याजकडून सलाबतखान मध्यस्तीच्या बोलण्यास आले. उभयपक्षीं सौरहस्य करून घ्यावें म्हणून बोलत होते. त्याच्या बोलल्याप्रमाणें परीणाम होईल हा भरोसा येत होता त्यास शहा मिर्जास पहिली येक दोन पत्रें जगानी पाठविली ती त्याणें मानीली नाहीत. जगास उतरें धृष्टतेची लिहीत गेला. त्यावरून जगानी मिर्जाची पुढील वर्तणूक ध्यानात आणून दोघे भले माणूस पाठवून कुमदानाकरवी मिर्जास कैद करउन अलजपुराकडें आणविला. त्यावरून जगाकडील बोलण्याचा इतबार पडत होता येविसीचा तपसील विनती लिहिलीच आहे त्या उपरी मिर्जास आलजपुरास कुमदान घे
त्यावर जगानें बाहीरच उतरविले त्यास
यावयाची परवानगी नाही. असा ब

होता त्यावर कुमरनाम व आणिखी दोन तीन मातबर जमातदार यांस घेऊन भेट घतली नंतर कुमरनाकडील सरदारांचा तलबचा बखेडा पडला तेव्हां त्यांची दिलभरी करून व तुम्हांस निरोप द्यावयाचा नाही त्याचा देतो तो पदरी घ्यावा म्हणून पांच हजार टके देविले त्या दिवसांत हिंदुस्थानांतून सात हजार स्वार व दोनचारशे फरंगी लोक बुऱ्हाणपुराचे मार्गे अलजपुरास आले त्यांची हजीरी घेऊन चाकरीस ठेविले म्हणून अलजपुराहून पत्रें आलीयावर सलाबतजंगानी यांस धुरधरानी पुसलें, तुम्ही येथून सबुराच्या धारण्यास आलां तेथापासून तुम्हासी बोलण्यांत सत गळे त्यानी नवाबाकडील करारप्रमाणे दोन हजार गारद व हजार स्वार ठेवावी जास्ती ठेऊ नये ते आलजपुरी जास्ती शिबंदी आहे ती व भिवाकडील शिबंदी मिळून सात आठ हजारपर्यंत आहे ती साडून दूर करावी जास्ती शिबंदी नमशुलप्रमाणें ठेविल्यास मराठा सर्वथैव येणार नाही म्हणून त्यावरून तुम्ही सांगत आला जास्ती शिबंदी येक वेळेस दूर करावी तर मागील तलबेचा पैका द्यावयास नाही याकरितां थोडी थोडी दूर करण्यांत येईल. नहमी ठेवावी ती नमशुलप्रमाणेच ठेवण्यांत येईल म्हणून म्हणत होता त्यास जुनी शिबंदी दूर करणें सांडून त्या उपरांत दिलभरी करीत व नव लोक आले त्यांची हजिरी घेऊन चाकर ठेविले तरी पुढे मराठा काय घ्यावा याचे उत्तर सांगावे त्यावरून … बोलले व आम्हाशी करार केल्यानी केला होता त्यांत नवी शिबंदी ठेवावी असे नव्हते बहुत रदबदल … करून … घ्यावी म्हणून सांगून आम्हांस पाठविले तुम्ही आमची मध्यस्ती करून द्यावी म्हणून आम्हांस … व नवाबाची परवानगी … आम्हास आणून दिली त्यावरून आम्हीं त्यामध्ये पडल्यास आम्ही … परस्परें विरुद्धता न यावी … विचार असावा याविशी … त्यास आम्ही लिहून पाठविले असतां त्यांनी उत्तर आम्हांस न लिहितां आपले अलजपुरी … ठेविले तेव्हां आपल्यासाठी इसनार त्यांस … असा पुरा नाही परंतु आणिखी आम्ही … मंजूर … लिहून पाठविले आहे … उत्तरें त्यांकडून काय येतात ती पाहून … यावरून … नवाबांनी … दिल्ही, त्यांना अमल … हजार स्वार व … व तीन हजार … गारदींना …

घेण्यास तालीम असूं नये, असे असतां प्राचीनपासून मोगलाई अमलाचा दाखलाच नाही असे काही एक येन होत ते जबरदस्तीनें घेऊन आपली ठाणी घातली तेथील ठाणेदार मराठे होते त्यांस व रयतांस कैद करून मन मानेल तसा … गुरें घोडी चीजवस्त सर्व मालीयत घेऊन प्राणाचे सुद्धां घेत आहेत यातावर इतके कृत्य करून त्याची वराडांत येऊन उपसर्ग करावा हा विचार धरिला आहे राजश्री सेनासाहेब सुभे यांची ठाणी दोन तीन जागांवर होती ती उठवून आपली बसविली वराडांत यांची ठाणी आहेत त्यांजवर येणार. दरम्यानें गांव उध्वस्त मारले आहेत औरंगाबादचा सुभा मीर कुमरू यानें दोनतीन हजार जमाव भरून आटले यांजवर पाठविला आहे त्या दरम्यानें सेलगांव व आणिखी गांव उध्वस्त मारले आहेत पुढे भाग्यानगर निजामअल्लीची बखीस्त ताफसुद्धां, मागें औरंगाबादच्या सुभ्याची व अलजपुरास ज्याची बखीस्त मिळून मोगलाई फौज व गारद मिळून शिलदारसुद्धां पंधरा वीस हजार खेरीज तोफा हे येकत्र जाहलीयास भारी मसलत दिसते अलजपुरकराचा … गाडीचा विश्वास नाही हुमायूं वगैरे … मवाशी पाहारांत बहुत दिवस आहे. त्यास भेटीस बोलाऊन अलजपुरानजीक आणिला आहे. त्यासी काय बोलतो, पुढे त्याकडून काय करवितो त्याचा मनसबा समजण्यांत येत नाही बहुता दिवसापासून धुरंधर यांच्या चित्ताचा हेत पुण्यास जाऊन श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांस पाहावें भेटावें, आपल्याकडून भेटावें, सरकारच्या उपयोगी विचार जे असतील ते पुढील करण्याचे निश्चयांत आणून आपला निरोप घेऊन वराडास यावें याप्रमाणें आहे. त्यास तिकडून लिहून येण्याविशी समयावरोक्त पत्रें स्वामींची आलीं त्यावरून बहुत आनंदास पावून उद्योग करीत होते तो … मर्ज(ग) रहित यामुळे जाणें न जाहालें गतवर्षी … प्रसंगास यावयाकरितां चित्तांत मोठा उल्हास असतां शरीरप्रकृतीने जाणे घडून दिले नाही त्याउपरी वैशाखमासापासून आरोग्यता होत चालिली तेव्हां भाद्रपद मासापासून पुण्यास जावयाचा उद्योग आरंभिला डेरे बाहेर दिले … होतात निघावे तो अलजपुरकरांनी फिसादी आरंभिल्या त्या दिसीं दिसल्या तेव्हां त्याच्या बंदोबस्तास फौज रा। विठ्ठल सुभेदार याजबरा। देऊन पाठविले व तोफा वगैरे सरंजाम त्यांना केला तरी त्यांनी तोफा न पाठविल्या आम्हांकडून अंतर पडणार नाही म्हणून पत्रें पाठविलीं त्यावरून तोफा माघारा आणिल्या पुढे त्यांजकडील संशय न राहावा असा बंदोबस्त करून निघावें या

उदेश रा॥ महिपतराव दिनकर अलजपुरारा पा॥ होते. त्यास महिनाभर ठेउन सलाबतखान यास बोलण्याचा निश्चय नागपुरी करितील म्हणून समागमे देऊन महिपतराव याची रवानगी करून दिल्ही. ते खानास वेऊन आले. इतक्या कार्यात मार्गसीर्ष मास आला. खान येथे आल्यावर त्यासी बोलणी जाहाली. त्या प्रो॥ ठगवात येईल या भरवसीयाने मार्गसीर्ष वद्यात मुहूर्ताने बाहेर निघाले. जगाकडील ठराव होणेचा होता तो घडून आल्यावर खानास निरोप देऊन आपण कूच करावें ही योजना होती. त्यास ज्या दिवसी मुहुर्ताने तिकडे येण्यास निघाले त्याच दिवसी दादासाहेबाचा समातीचा दिवस असे लिहिले पुण्याहून तानकोपताचे आले त्याजवरून धुरधर याच्या चितास प्रशस्तता न वाटली जे, ज्या मुहूर्तावर निघाले तो मुहूर्त दिवस उभयपक्षी आनदाचा शुभदायक असावा असा न जाहाला. याजकरिता जगाकडील बोलण्यास आठ च्यार दिवस लागतच आहेत तोपर्यंत दुसरा मुहूर्त पाहून निघावें हे प्रशस्त आहे म्हणून दुसरा मुहूर्त पाहून ठेऊन वाड्यात आले. मुहूर्ताचे दिवस जवल आले, जगानी मिर्जास धरून आलजपुरास नेतात तेव्हा पुढे सिबदी दूर करितील फदफिसाद करणार नाहीत, प्राचीन आमलदार वराडचे होत गेले त्या प्रो॥ चालतील हा भरोसा होता तो येकीकडे राहून मिर्जास आलजपुरास घेऊन गेले. त्या उपरी सिबदी त्याच्या समागमीची आहे ती दूर करावी ते न करून मिर्जासमागमीच्या लोकाची दिलभरी केली व करितात. व नवी सिबदी आणिखी ठेवितात. व पर्वतवासी कोली यासी सधान करून भेटीस आणितात. तेव्हा जगाचा इतबार कोणत्याही गोष्टीचा पुरतच नाही. हा येक व दुसरा हगमतजग याची जमीयत घाटावर, त्याच्या मागे मिरजुमलाची जमीयत, इतके तयार आहेत. याजखेरीज वराडात बिलदखान वगैरे लहानसाहान जागीरदार आपल्या जागा तयारीनिसी आहेत याचा मनसबा पुढील कर्तव्याचा समजण्यात किमपी येत नाही. इतका समाज मिलाला आहे पुढे काय करितील हे न पाहाता निघून पुण्याकडे जावें, तिकडे गेल्यावर मागे याणी हगामा आरभिल्यास ती गोष्ट चागली नाही याजकरिता च्यार दिवस हे काय मनसबा करितात हा पुर्ता पाहावा तेव्हा जाणे घडे, मध्यतरी गेल्यास जागीरदाराचा इतबार नाही तेव्हा तीढण बसेल हलीच्या येण्यास हा प्रतिबध आला आहे यास इलाज नाही याजकरिता दुसरा मुहूर्त निघावयास योजिला होता तो सिधीस पावला नाहीं नवाबाची पत्रें जगास दोन तीन आली असता पत्राप्रमाणे वर्तणूक करावयास त्यास अनकूल पडतच नाही. धुरधरानीं नवाबास दोन तीन वेल जगाच्या चालीविसी लिहीलें त्याची उतरें नवाबाची आली. जगास आम्ही लिहिले आहे, तुम्हासी दुसरा विचार करणार नाहीत नवाबाचे लिहीणे या प्रकारे, चाल तर असी आहे. तेव्हा नवाबाच्या मनातील मनसबा काय आहे हाही भाव कलत नाही. आपण फौज पाठउन जरबेने राहावे तर सध्या आपणच विरुध वाढविलें असे होऊन मोठया मसलतीस पेच बसेल तेव्हा तो विचार करता येत नाही. याजकरिता राजश्री भवानी काळो यास फौजसुधा बाहेर दहावीस कोसी उतरवावें. जसा त्याजकडून मनसबा द्रिष्टीस पडेल तसा आपण करता येईल याजकरिता अगोधर फौजेची तयारी असावी. हा विचार ध्यानात आणून मशारनिले याची रवानगी होत होती इतकियात मशारनिलेची स्त्रन निधन पावली त्याजमुळें प्रस्यानें करून डेरीयास गेले होते ते भवानीपत घरास आले आहेत सलाबतखान निरोप वेऊन आलजपुरास गेले आहेत. ते जगासी बोलून काय निश्चयात येते, काय लिहून पाठवितात हे कललियासारखा पुढे येथून जो विचार करणें तो करावा ही योजना धुरधर याची आहे. सध्या जगाकडील चाल सुधी नाही ही मसलत येऊण पडली आहे. याचा परिणाम कसा लागावा ही योजना येथे होत आहें सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५६

रु. न ८८ श्री फेब्रुवारी अखेर १७८४
फा. न. १४
पत्र न. ९४

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरधर याणी आपल्या कन्येच्या लग्नाचा निश्चय केला आहे तिथीचा निश्चय नाही परतु वैशाख शुधात करावे असा सिधात नेमला आहे रामनवमीचा उछाह जाहाल्यावर लग्नपत्रें पाठवावी, तावत्काल-पर्यंत देशीहून मोहिते येणार आहेत तेही येतील चैत्र पौर्णिमेपासून गडगनेर करणारानी करावें. मागे पुत्राची लग्न जाहाली तेव्हा येके दिवसीं दोनचार घरी गडगनेर व्यावी लागलीं त्याप्रमाणे या वेलेस करावयाचें नाहीं, नित्य येकाच्या घरीं गडगनेरास जावे, दुसरीयाच्या घरी त्या दिवसी जाऊ नये, म्हणून सर्वास सागून ठेविले आहे. त्यास येथील कारभारी गडगनेर करावयास लागतील तेव्हा मजलाही सागतील त्यावेलेस गडगनेर करावें लागेल याची आज्ञा होईल त्याप्रमाणें करीन. गडगनेर सरकारतर्फेचें करा म्हणतील

त्यावरुन काय करावें ! व त्यासमई अवेर करावा लागल त्याविशीं काय करावें पत्र आपल्याकडे याजकरितां विनंती लिहिली आहे. यविशीं तेथून सर्वांचे गंगथडीचे व वऱ्हाडची पाऱ्हायची असल्यास गंगथडीची सर्वांचे येथ पौर्णिमेकरितां येऊन पावल्यास सर्वांच्या समारंभावरावर करण्यास उपयोगी पडतील. येथें समपत्र तयें आल्यावर मग पाठवावयाची याजना तेथून जाहल्यास यथ प्रसंगास येऊन पावणार नाहींतस स्पष्ट याजकरितां आगोधर विनंती लिहिली आहे, यविशीची जशी आज्ञा येईल तशी वर्तणूक करीन गतवर्षी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांस गंगथडीचे पर्यांत तर्फेच या मल्हारराव यांणी फर्ल व वऱ्हाडही पर्यांत पर्यांत करभागी गंगथडीचे करा म्हणून सांगतील तर्हां त्यांसी उत्तर काय करावयाचें याची आज्ञा येईल त्याप्रमाणें करीन सदैव लोभ असु देत हे विज्ञापना

५७

ह मं ८८ श्री ता. १५ मार्च १७८४
फा मं. १४
पत्र मं ९१

सेवेसीं विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर आपले कन्येचें लग्न येणार मासीं करणार याजकरितां राजश्री निंबाजी मासले यांणीं सहकुटुंब यथ यावें हे मानस धुरंधराचें आहे याजविशीं त्यास पत्र पाठविल्यानेच यांतील अर्थ घडणार नाहीं यास्तव राजश्री नेमाजी भोसले याची रवानगी छत्तीसगडाकडे रामपुरास पाठवावें, समागम या यशवंतराव मवानी व आणिखी दोनशें स्वार व अंबारियांचे हत्ती व पालख्या, घोडीं, उंट, व ऊंट (?) दुस्या पाठवून त्यांस आणावें, ही याजना केली आहे. फाल्गुन वद्य प्रतिपदेस येथून रवानगी करावयाचा मुहूर्त पाहिला आहे, लिहून गेल्यावर गेले म्हणून लिहून पाठवीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

५८

ह. मं ८८ श्री ता १७ मार्च १७८४
फा. मं. १४
पत्र नं २२

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसीं सेवक रघोजी भोसले कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २४ रबिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर यांणीं स्वामींच्या भेटीस यावयाकरितां मुहूर्त पाहून पत्रें राजश्री बळवंतराव यांजकडे पाठविली होती निघण्याची सिद्धता जाहली असतां मुहूर्त निघावयाचा पुढें आहे तो दरम्यान बळवंतराव यांजकडून उत्तर आलें त्यांत मजकूर की, पत्रें श्रीमंतास दाखविली, पत्रें पाहून संतोषास पावून उत्तर केलें की, धुरंधराचें येणें इतक्या दिवसांत होऊन परस्पर बोलणी स्नेहाची व सल्लामसलतीची होऊन हे दिवस येथून निरोप घेऊन नागपुरास जावयाचें होतें त्याप्रमाणें त्यांणीं उद्योग केला असतां विकलील जागीरदारांच्या तिढणी याजमुळें दिवसगत लागत आली असतांही हा काल्पनिक तो म्हणजे उरकला नाहीं तो पत्र तयार ठेऊन व श्रीरामचंद्रजीचा उत्सव पुढें आला त्या दिवसांत मत नियम असतांही निघून येवावें तेव्हां येण्यास मार्गी मास पंधरा दिवस पाहिजेत येथें आल्यावर भेटी होऊन बोलणी सर्व होण्यास तर महिना दोन महिने पाहिजेत त्यास हल्ली श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान पुण्यांत, आम्ही सिद्धटेकाच्या सुमारें देवदर्शनास जाणार व राजश्री हरीपंत मुरारपुराच्या सुमारें गेले आहेत असे असतां धुरंधराचें येणें जाहलें तर सर्वांच्या भेटी घडणार नाहींत हरीपंत व आम्ही येकत्र श्रीमंतांजवळ असावें तेव्हां भेटी व्हाव्या म्हणजे सल्लामसलतीस चालण्यास चांगले पडेल याजकरितां सध्या निघून येतात हे ठीक नाहीं विकलील जागीरदार यांचा गुंता उरकून घ्यावा देवाचें नवरात्र करावें व पुढें समयाप्रमाणें वैशाखमासीं संपादून घेऊन मागें यावें इतक्यांत हरीपंत व आम्ही येकत्र होऊन पुण्यास गेल्यावर आषाढ श्रावणमासीं येण्याविशीं पत्र पाठऊं तर्हां निघून यावें ही सल्ला चांगली आमच्या विचारास आली आहे याजकरितां तुम्ही बळवंतराव यांजकडे लिहून पाठवावें म्हणजे निघणें होणार नाहीं मागाहून आम्ही पत्र पाठऊं ते पाठवावें व हरीपंतही विकल्पून यांस प्रमाणें लिहून पाठवितील म्हणून होता त्यावरुन धुरंधर यांणीं निघावें न निघावें हा संदेह घडला होता इतक्यांत आपलीं पत्रें येऊन पोहचलीं व तात्याकडे मुतरस्वार यांचे गेले होते ते उत्तरें घेऊन आले त्यांतील मजकूर जो बळवंतराव यांणी लिहिला तोच आहे. त्यावरुन धुरंधर यांणीं निघून जावयाचा उद्योग होता तो ठेऊन राहावयाचा विचार करून कल्पना घेत होते जे आम्हास सध्या न यावें म्हणून लिहावयाचें कारण काय आहे ! आम्ही तर निघावयाचा कबूल करीत नव्हतों स्वामींनीं लिहिलें तर्हां चिंता काय आहे. आम्ही करार ठरविल्या

आहे त्या प्रो। निघून जातो. आधी ज्याची भेट घडेल त्याच्या विचारानुरूप पुढे जें करणे तसे करावयास येईल. परतु आता राहाणे ठीक नाही म्हणून आग्रह करीत होते. तेव्हा मी सागितले जे येथील व तेथील विचार दोन नाहीत. तेव्हा तेथील पत्रे आली आहेत त्याप्रमाणे करावे हे चागले, त्यावरून मान्य करून राहावे हा निश्चय करून वैशाखमासी कन्येच्या लग्नाचा उद्योग करण्याचा सरजाम करावयास सागितला, व देवाच्या उछावाचा समारभ करिविला आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

५९

रु न. ८८ श्री ता २८ एप्रिल १७८४
फा न. १४
पत्र न ११४

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदासिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ ७ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष स्वामींनीं सिवटेकच्या मुक्कामीहून राजश्री सेनाधुरधर यास पत्रे व सेवकास त्या पत्राची नकलसुधा पत्र पाठविले ते डाकेबरोबर राजश्री बलवतराव विष्णु याणीं आपल्या पत्रासुधा पाठविली, ती येऊन पावली. सेवकाच्या पत्री आज्ञा जे, नवाबाच्या भेटीचा सिधात जाहला आहे, याजकरिता भेटीच्या समारभसमई सेनाधुरधर याणी असावें हें चागले आहे. आजपर्यंत नवाबाच्या भेटीचा निश्चय नव्हता, हली गोविदराव भगवत नवाबाचा निरोप घेऊन आले. ते येत आहेत पोहचले नाहीत, तो नवाबाची पत्रे दोन आली जे, भेटीचा योग जमला पाहिजे. आम्ही कूच करून सुरापूरच्या रुखावर येतो आपण लौकर आले पाहिजे त्यावरून भेटीचा निश्चय करून आम्ही मुकाम मजकुरास आलों, येथें काही मुकाम करून राजश्री हरीपत सुरापुरच्या सुमारे पुढें आहेत त्या सुमारें जाणें घडत आहे पहिली पत्रे धुरधर यास लिहिली आहेत जे तुम्ही या समई तिकडील जागीरदाराच्या तिढणी व रामनवमीचा उछाह घरचा समीप आला आहे व पुढे वैशाखमासी लग्न करावयाचें मानस आहे असे गुते ठेऊन येणार. त्यास आम्ही बाहेर व हरीपत पढरपुरच्या सुमारें व श्रीमत पुण्यात आहेत असे असता सर्वांच्या भेटी येकेस्थली होणार नाहींत याजकरिता आम्ही व हरीपत श्रीमताजवल येकत्र जाहाल्यावर तुम्हास लिहून पाठवू तेव्हा यावयाचे करावें म्हणजे येके जागा भेटी होऊन बोलणे सलामसलत जे होणे ते होईल म्हणून. त्यावरून धुरधर याणी लग्नाचा उद्योग आरभिला असेल. त्यास तेव्हा नवाबाच्या भेटीचा निश्चय नव्हता म्हणून लिहिले. हली भेटीचा निश्चय जाहाला आहे या समयास त्याणी जरूर असावें. यास्तव लग्नकार्य चिरजीवाच्या स्वाधीन करून देऊन आपण लावलाव मजली करून सत्वर समयास येऊन पोहचावें म्हणून तुम्ही धुरधर यासी बोलून लवकर त्याचे निघणे होय ते करणे म्हणून आज्ञा. त्याप्रमाणे धुरधर यासी बोलण्यात आणिलें तेव्हा त्याणी सागितले जे आम्ही तीन वेळ निघण्याचा उद्योग करीत असता सिधीस न गेला. चौथ्याने निघत होतो त्यास पुण्याहून पत्रे आली जे पुढे यावयाचे करावे, सध्या आल्यास सर्वांच्या भेटी एक जागा घडत नाहीत म्हणून त्यावरुन लग्नाच्या कार्यास उद्योग आरभिला. सर्व साहित्य जाहाले आहे. या मुलीचें लग्न आपल्या हाते कर्तव्य आहे नवाबाच्या भेटी होत आहेत. तेव्हा परस्परें प्रेमच विसीष्ट घडेल. स्वराज्याची मसलत जी ठरेल त्यात आम्ही हाजर आहो—श्रीमताच्या दौलतीत ही दौलत आहे. ते जी सला ठरावितील त्यास आम्ही सर्व प्रकारें अनकूल्च आहो लग्नकार्य चिरजीवाच्या स्वाधीन करून जावें असी निकड मोठ्या मसलतीची नाही भारी मसलतच असती तर लग्न ठेउन जाणेच प्राप्त होतें तसा विचार नाही. भेटीचा प्रसग आहे त्या समई तेथे जो निश्चय जाहला आहे त्याप्रमाणे भेटीचा योग घडावा. त्यासमई मात्र परस्परें दारमदार ठरतील त्यात स्वराज्याची दुरुस्ती कैलासवासी माधवरावसाहेब होते त्याप्रमाणें राहावी ही दरज जरूर ठेवावी नबाब काबुची आहेत या समयात भेटीचा आक्षेप त्याणी केला आहे. त्यात काही नफा पाहिला असेल हे पुर्ते चित्तात ठेउन दारमदार होणे तसा व्हावा. आम्ही लग्न जाहाल्यानतर वैशाख सरताच जेष्ठ मासी जाऊन भेट घेऊ. पुढे तेथे गेल्यावर सलामसलत ठरावणे ती ठरण्यात येईल याप्रमाणे बोलणें जाहालें जाहाले याचे येणे भेटीस होत नाही लग्नाचा समारभ मोठा माडला आहे. वैशाख शुध पचमीस वराचे सिमत-पुजन करून जानीवास घरी आणून राहाविले आहेत. ती जागा हवेलीपासून कचा कोसभर आहे. लग्नाचा निश्चय तिथीचा वद्य चतुर्थी शनवारचा योजिला आहे द्वादसीचा मुहूर्त राहिला गडगनेरे गावात नित्य च्यारपाचप्रमाणे चालीस लागली आहेत. वृतदिवस येकादसी सोमवार, अक्ष तृतिया आमावास्या असे रिकामे जातात. वरकड दिवसी दोन

तीन मगज येथून फिरती च्यार पांच, काट मारून, कोठे मिळाल यांस हात आहे गडगनेयास असामी पुष्प बाहेर चालीस पचेचालीस हात आहेत खच मोठाच लागतो मध्याची शामा चोमळी फली आहे छिनमापी छत आहेत फागर्दी शग माटा थार केला आहे आसवन्यामीचा जीनस चढून आहे आज्ञेप्रमाणें आहेर व गडगनेर करितां शवती श्रुत होय हे विज्ञप्ति

६०

रु. म ८८	श्री	ता २ मे १७८४
फा मे १४		पौ छ २८ जाखर
पत्र म १२०		सन अर्बा समानीन वैशाख

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १२ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष स्वामींनीं पत्रें टांकसमागम, राजश्री बळवंतराव विष्णु यांजकडून राजश्री सेनाधुरंधर यांस, दोन पाठविली तीं येऊन पावलीं व सेवकास पत्र व धुरंधरांच्या पत्राची नक्कल एसें पाठविली ती पावली सेवकाच्या पत्रीं आज्ञा जे, नवाबाच्या भटीचा निश्चय जाहला आहे, तिकडून नबाचार्य कूच होऊन पत्रें आलीं ज, आम्ही कूच करून आराम कूच करून यावे, म्हणून राजश्री गोविंदराव भगवंत येऊन पोहोचले नाहींत तो अगोधर आली, त्यावरून आम्ही कूच करून शिघ्रदपास आलो, नवाबाच्या भेटीच्या प्रसंगास धुरंधर यांनी अगत्यरूप जाहालें पाहिजे यास्तव तुम्ही सांगून त्वरेनें येणे होय तें करून करणें विषयीं निघाले हे वर्तमान पुढें बजद व यतात कोण दिवसीं हे लिहून पाठवणे म्हणून आज्ञा, त्यावरून धुरंधर यांसी बोलणें जाहालें व पत्र त्यांची त्यांणीं पाहून मजकूर ठाम्यविली नंतर धुरंधर यांणीं निश्चय यांस आणिलें ज, पहिलीं पत्रें आलीं त्याच्या अगोधर आम्ही निघण्याचा उद्योग करीत होतो तो त्वरा करून यावे म्हणून पत्र आलीं, त्यावरून दसऱ्यास उद्योग केला, सर्व साहित्य जाहालें, दोन तीन दिवसांनंतर किमोतमूल्याचा निरोप आला, वराडी येऊन गेन कासोवर राहिले, अशा विचार सर्व येऊन राहिले आहे तिकडे तर नवाबाच्या भेटीस पाठविलें, सर्व उचित आहे, परंतु मधून टाकून गस्ताख सर्वांचा बेजार राहावे नाहीं याकरितां योजिलें मार्ग विचित गेल्यावर निघून जाऊ ही दौलत त्या दौलतीच्या पोटांतील आहे, दुसरा अर्थ नाहीं कोणत्याही विचारास आम्ही आपल्याकडून द्वैतार्थ दिसू यावा असें पहिल्यापासून घडत आलें नाहीं, तें पुढेंही द्वैत दिसणार नाहीं याप्रमाणें होऊन स्वामींस पत्राची उत्तरें लिहून पाठविलीं आहेत लग्नप्रसंग होत आहे. वैशाख शुद्ध ४ शनवारीं रात्रौ लग्न आहे यशवंतराव नाईक निंबाळकर वेरीहून दोन अडीच हजार फौज घेऊन नागपुरास येत होते वराडांत कुरंदखेड्यास येऊन पोहोचले धारावर निंबाळकर फौज घेऊन आले म्हणून वर्तमान कळतांच येथून धुरंधर यांणी बिन्लवंत सुभेदार व सलाबतखान यांस लिहून पाठविले होते, निंबाळकरास येऊ न देणे त्यावरून त्यांनीं निंबाळकरास अटकाविलें आहेत पुढें येऊ देत नाहींत निंबाळकर यांस दोनसें स्वारांनिसी चाकरीस यांणी ठेवविले होते त्याणी तीन हजार फौज आणिली म्हणून अटकाविलें आहेत निंबाळकरांनी सुभेदारासी बोलणं लाविलें आहे जे, आम्हांस सुरक्षित माघारें जाऊं देणे, आम्ही नागपुरास जात नाहीं म्हणून वर्तमान आलें आहे, याउपर पुढें कस घडेल हें मागाहून लिहून निवेदन करीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

६१

रु. मं ८८	श्री	ता. ९ मे १७८४
फा मं १४		
पत्र नं १२२		

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर यांस गडगनेर व आहेर सरकारचा करण्याविशीं विनंती पेसजी लिहिली होती त्यावरून सरकारची आज्ञा आली, गडगनेर व आहेर सरंजाम खरेदी करून करणें व मागून मुतरस्वारसमागमें दागिना तनमणी पाठविला तो येऊन गडगनेराच्या पूर्वदिवशीं येऊन पोहोचला व मागें दोन वेळ सेनाधुरंधर यांच्या घरीं प्रयोजन जाहालीं त्यावेळेस सरकारांतून आहेर आला त्याची याद नांवनिशीची व सगगाची आंकसुमारीची पाठविली ती येऊन पावली सगग सरकारची पुण्याहून आली त्या सुमारें येथे मिळत नाहींत पेठस व मल्हारपूर पुण्याची तुर्णी यथे पाहिले त्यांत येथील लग्न प्रसंगानुकूल तर अर्धांहून माहगार सगगाची जाहाली त्यांत प्रसंग पाहून, यथाक्रम विचार पाहून, सरंग घेऊन, गडगनेर घरीं आणून आश्रम पाहून केलें आहेर लग्नाच्या

दिवसी केला. दागीना तनमणी दिल्हा. या प्रो सरकारचा. प्रसगास पाहून नतर स्वामींचा आहेर निराला आज्ञेप्रमाणे केला. त्याची याद नावनिसीची व किमतीची साडणीस्वारा-बरोबर शेवेसी पाठविता त्यावरून विदीत होईल. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६२

रु. न ८८ श्री ता. १६ मे १७८४
फा. न. १४
पत्र न. १२१

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २५ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर याणी आपल्ये कन्येचे लग्न वैशाख वद्य ४ शनवारी साईकाली गोधुलिक मुहुर्त-करून केले. समारभाचे दिवस बहुत सतोषाने नेले. साडे सातवे दिवसी करून वरात जानोसघरी समारभाने पोह्चाविली. नवऱ्यास दोन हत्ती व दाहा घोडी व जवाहिर व पोषाख व रुप्याची भाडी दिल्ही. लग्नाचा समारभ आपल्या हातें करून सिधीस जावा हा हेत धुरधर याचा होता तो सिधीस पावला आहे. याउपर पुढे जो विचार ठरावितील तो लिहून पाठवीन. रा यशवतराव नाईक निबालकर चाकरीच्या उदेशे दोन अडीच हजार फौज घेऊन वगडात आले होते, पुढे नागपुरास येणार तेव्हा विठलपत सुभेदार व सलाबतखान याणी येथील लिहिल्यावरून अटकाविले तुम्ही भारी जमियत घेऊन जाता कामाचें नाहीं. आम्ही जाऊ देणार नाही त्यावरून निबाल्कर अटकून राहिले, हे वर्तमान येथे धुरधर यास कललियावर निबाल्कर याचे माध्यस्त पहिले होते त्यास बलाऊन आणून निबाल्कराकडे पाठविले जे, पहिला करार दोनशे स्वाराचा करून दिल्हा आहे त्याप्रमाणें आल्यास आम्ही चाकरीस ठेऊ. अधिक स्वार आणिल्यास कामास येणार नाहीं. कराराप्रमाणें न पुरवल्यास माघारे जावें लागेल तुम्ही आमचें नाव करून देसीहून मनमानेसी फौज घेऊन येऊन लोकाच्या माहाली पैका घेतला आहे ते निमित्य आम्हावर त्याणीं ठेविले आहे त्याचा जाबसाल जो पैका घेतला असेल तो माघारा तुम्हास देणे लागेल म्हणून सागून पाठविले ते गेल्यावर हा कालवर जाबसाल आला नाहीं. यशवतराव कूच करून माघारे लाखनवाड्यावर गेले म्हणून वर्तमान आजच आले आहे. वराडात येतेशामजग याणी लहान जागीरदार याचे गाव आहेत तेथे मनस्वी वर्तणूक आरभिली आहे मौजे जलके येथे स्वारी पाठऊन गावची खरावी बहूत केली म्हणून वर्तमान आले आहे. जगाकडून येथील अमलास खलेल होत नाहीं. गोविदराव मुगुटराव व व्यकटराव कासी याजसमागमे फौज देऊन ब्रम्तर प्राती अमल बसवावयास पाठविले होते, त्याणी जाऊन येका टाण्यास मोर्चे लाविले होते आतील ठाणेवाले याणी याची गोष्ट मानिली नाहीं म्हणून याणी हला केली तेव्हा ठाणेवाले याणी हला मारून दिल्ही. गोविदराव याच्या हातास गोली लागली. व्यकटराव यास दगड डोकीवर लागला. काहीं माणसे ठार व जखमी जाहाली, मोर्चे उठऊन अलीकडे आले. त्यावर प्रातातून त्याणी दगा फार केला फौजेचे रान नाहीं. झाडीमुले घोड्याचा लाग नाहीं म्हणून माघारे आले आहेत लौकरीच येऊन पोह्चतील. चवरागडवाले याणी गोड व गोसावी जमा करून मडलेप्राती दगा केला होता त्यास मोरो विश्वनाथ याणी फौजसुधा येऊन त्याचे पारपत्य केले, गोसावी व गोड मारून काढीले. चवरागडास मोर्चे बसविले आहेत किला मोठा जागा अवघड आहे कसे करितील पाहावे. सध्या याप्रमाणे जाले आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६३

रु. न. ८८ श्री ता १६ जुलै १७८४
फा. न. १४ तौ छ १२ रमजान,
पत्र न. १२२ सन खमस समानिन,
श्रावण मास.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २७ शाबान यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याणी स्वामींच्या भेटीस यावयासाकरिता कन्येचा विवाह जाहाल्यानतर आपल्या निघण्याचा मुहूर्त पाहिला त्या दिवसी प्रस्थान ठेवले. त्याच दिवसी श्रुषा प्रसूत जाहाली, त्याजमुलें तो दिवस प्रशस्त नाहीं असे जाहालें. त्याउपर दुसरा मुहूर्त आषाढ वद्य सप्तमीस निघावयाचा मुहूर्त योजून ठेऊन कारखाने वगैरे सरजामाची तयारी करावयास सागितली. दहाबारा दिवस

मुहूर्तास अवकाश राहिला असतां राजश्री संताजी भोसले यांस ज्वर बहुत आला तो पांचसात दिवस राहिला तेव्हां मुहूर्तावर यावयाचा, निघणे घडेल किंवा नाहीं हा संदेह सर्वांस होता परंतु आठवे दिवशी ज्वर त्यांचा उतरला पुढें च्यार दिवस मुहूर्तास राहिले निघावयाचा निश्चय सर्वांस समजला त्याउपर षष्ठ सप्तमीचा दिवस निघण्याचा तो अगोदर दोन दिवस राजश्री व्यंकोजी भोसले यांस पंचमीस ज्वर माघारा आला त्यास समागमें न्यावयाचा निश्चय केला होता तेव्हां कारभारी याणी व आणिकही इतर लोकांनी सांगितलें जे, ज्वर जगार त्यासच समाधान नाहीं (असे) जाहालें तथा त्यांचे निघणे कसे घडे त्यास धुरंधर यांणी उत्तर केलें जे, ज्वर आहे तो पांचों दिवसी निघेल, आम्ही मुहूर्तास निघतो, पुढे जाऊं. मागून धरें ज्वरास्थावर तेही येऊन आठा दिवसांत पोहोंचवील, याप्रमाणें सांगून आपली सिधता करविली षष्ठ सप्तमीस शुक्रवारी, शनिवारा दिवसास धुरंधर निघून डेरियास मुहूर्त करून जाऊन राहिले व्यंकोजी भोसले यांचा परामर्ष निघते समई करून निघाले त्यावेळेस ज्वर फारच होता परंतु मुहूर्त दुसरा नाहीं याजकरितां निघाले समागमें पुढें जावें असा विचार पूर्वी केला होता त्यास त्यांचा ज्वर पाहून डेरियांत यांस आराम्य चांगलें होय तोपर्यंत राहून नंतर पुढें जावें असा विचार याजिला होता त्यास अष्टमी व नवमी दोन दिवस व्यंकोजी भोसले यांस ज्वराने बाधा बहुत केली त्यामुळें स्मृतीही राहिली नाहीं या दिवस अंगास घम यावा तणकरून अंगावरील व बिछाना दोन पर्यंत भिजत चालला, तव्हां दोन प्रहरानंतर दुसरी वस्त्रें आंगावर व बिछाने याप्रमाणे करणे लागलें शेला विशिष्ट जाहालें औषधोपचार यथा करावयाचे ते करीतच आहेत ज्वरास उतार नाहीं, अन्न पाणी जाईना, येणेकरून विकळता फारच जाहाली त्यामुळें सर्वांस संकट पडलें हें वर्तमान धुरंधर यांस कळल्यावर नवमीच्या दिवशीं रात्रौ त्यांच्या परामर्षास आले च्यार घटिका बसून औषधउपाय होत होते ते पाहून निघून डेरियास गेले त्याचप्रमाणे नित्य दोन प्रहर भोजनास वाड्यांत येऊन, भोजन परामर्ष करून, रात्री डेरियास जात होते ज्वरास न्यूनता नाहीं याजमुळें धुरंधरांस पुढचाही नवमीच येऊन डेरेतीत राहिले याउपरी दुसरा मुहूर्त निघण्यास प्रशस्त पाहून निघावे असा सिधांत केला आहे. ज्या दिवशीं निघावयाचा निश्चय होईल तो लिहून पाठवीन व्यंकोजी भोसले यांस ज्वरापासून किंचित स्वास्थ्य आहे याप्रमाणे दिवसें दिवस आराम्यता व्हावयास (कांहीं) दिवस पाहिजेत याप्रमाणें वर्तमान आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

६४

रु. न ८८	श्री	ता ५ आगस्ट १७८४
फा नं ११		पौ छ. ७ सवाल
पत्र न २५		सन खमस माखपद मास.

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १८ रमजान यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर आषाढ मासी षष्ठपक्षी मुहूर्त करून पुण्यास यावयास निघाले होते त्यासमई राजश्री व्यंकोजी भोसले यांस ज्वराचा उपद्रव विशेष जाहाला म्हणून त्यांच्या परामर्षाकरितां माघारे वाड्यांत आले याजकरितां तो मुहूर्त राहिला त्याउपरी श्रावण शुद्ध ५ चा मुहूर्त निघावयास पाहिला डेरे पहिले दिले होते तसेच बाहेर ठेविले होते सर्व तयारी जाहालीच होती त्यास व्यंकोजी भोसले यांचा ज्वर पंधरा दिवसीं उतरला परंतु निशेषता निघाला नाहीं मशारनिल्हे यांस समागमें न्यावे ही योजना केली होती याजमुळें ज्वराची कसर आंगात असतांनाही असे दर्शवीत होते स्नान करणें व बाहेर येणें बसणे करीत होते त्यास श्रावण शुद्ध येकादशीचा निराहार केला त्यामुळें द्वादशीस संध्याकाळी ज्वर आला म्हणून बाहेर आले नाहींत तेव्हां सर्वांस ज्वर आल्या हें कळलें वैद्यांनी औषध देऊन ज्वर उतरला श्रावण शुद्ध (त्रय?) तृतीयेस स्नान केलें आराम्यता चांगली जाहाली होती बाहेर येऊन बसत होते चतुर्थीस प्रातःकाळीच ज्वर मागती फिरून आला तो विशेषात्कारें करून आषाढमासी येत होता त्याचप्रमाणें भावना आंगांत ज्वराचा उष्मा असून घाम येऊन वस्त्रें भिजावयास लागलीं तेव्हां वैद्यांनी येऊन प्रकृत पाहून पूर्वीची भावना जाहाली आहे म्हणून सांगून उपाये चालीस लाविले त्यावर सौ यमुनाबाई थोरली कन्या धुरंधरांची इजला तृतीय प्रहरीं मागती ज्वर आला चतुर्थीच्या दिवशी संध्याकाळी व्यंकोजी भोसले व यमुनाबाई दोघांसही ज्वराचा अतिशय जाहला पंचमीस संध्याकाळी धुरंधराचा निघावयाचा मुहूर्त या दोघांची स्थिती या प्रकारची जाहाली तथापि निघावयाचा निश्चय केला तेव्हां सर्व कारभारी व वैद्य यांणी सांगितलें

जे आपण योजिल्या वेलेस निघणार परंतु निघण्यापुर्वी येक दिवस घरात उभयताची या प्रकारची स्थीत जाहाली आहे. हे पाहात असता निघून बाहीर जाता. तेव्हा बाहीर गेल्यावर जाणेच पुढे जाहाल्यास उत्तम आहे. जर करिता दुखण्यामुले विकलता यास जाहाली म्हणजे माघारे येणे लागेल तेव्हा बाहीर निघून मागती माघारे यावे हे ठीक नाही, व दुखणाईत मुलें नूतन ज्वर आले आहेत. यास पाहून बाहीर मुहूर्ताप्राने जावे हेही उतम नाही. याजकरिता आजचा मुहूर्त आहे याजवर निघून जाऊ नये किंचीत उतार उभयतास जाहाल्यावर निघून जावें म्हणजे चागले आहे. याप्रमाणे सर्वांनी सागितले त्याजवरून पचमीचा मुहूर्त निघावयाचा करार करून ठेविला असता सिधीस पोहोचला नाही. दुसरे दिवसी रात्रीस राजश्री सेनासाहेबसुभा याचे पुत्र राजश्री परसोजी भोसले यास ज्वर बहूत आला. त्याणी ज्वरामुले निद्रा केली म्हणून धुरधर पाहावयास गेले तेव्हा ज्वराचा मोठा उत्कर्ष, मूल लाहान, असह्य ज्वर आला याजमुले बलावयासही सामर्थ्य राहिले नाही त्याच्या ज्वरामुले सर्वांसच घरात व बाहिरल्यास श्रम जाहाले आहेत उपाय करावयाचे ते दैवी, मानवी, करीत आहेत. ईश्वर आरोग्यता करील. काही दिवस शरीरपिडा आहे तोपर्यंत श्रम होनील म्हणून जोतिषी व वैद्य याणी सागितले आहे. पचमीचा मुहूर्त निघण्यास पाहिला होता तो सिधीस पावला नाही आषाढमासी निघाले असता पुढे जाणे जाहाले नाही याजमुले धुरधर चितात खिन्नता धरून राहिले आहेत. याउपरी सर्वांस आरोग्यता होऊन मुहूर्त कोणता निघावयास योजितील तो लिहून पाठवीन. मार्गसीर्ष मासापासून दोन वेल मुहूर्ताने बाहीर निघाले असता पुढे जाणे न होता माघारे हवेलीस येणे जाहाले येक दोन मुहूर्त पाहिले असता निघणे जाले नाही अडथले येऊन पडले. धुरधर याचे मानस येण्याविसी उत्कठीत बहूत आहे निघून येण्याची गोष्ट योजिली असता सिधीस जात नाही सेवसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६५

र. न ८८	श्री	ता ६ आक्टोबर १७८४
फा. न १४		पौ छ ५ जिल्हेज, सन
पत्र न ९६		खमस समानिन
		कार्तिकमास

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना

येथील कुशल तागायत छ २० जिलकाद यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर दसरियाच्या दिवसी मुहूर्तेकरून डेरियास जाऊन, येका कोसावर सितासरडीजवल जाऊन राहिले आहेत पर्ज्यन्य नित्य येक वेल येत आहे. उटाचा कारखाना गावेलीजवल येथून असी कोसावर छावणीस आहे तेथून आणावयास माणसे पाठविली आहेत परंतु पावसामुलें मार्गी चिखल भारी जाहाला आहे याजकरिता उटाचा निभाव पडत नाही दाहापाच उट चिखलात जाया जाहाले म्हणून माणसे सागत आली. चालसा कोसावर उट येऊन राहिले. नदीस पाणी पूर आहे उटाचा कारखाना आल्यावर कुच करणार. उटास यावयास पर्ज्यन्य उघडल्यास आठ दिवस पाहिजेत इतकियात दिपवाली समीप आली आहे सहजात उटाकरिता व पावसामुले याच मुकामी दिपवाली करावी लागल. उपरातिक पावसाची उघाडी जाहाल्यावर कुच करून वराडात जातील. उमरावतीस गेल्यावर येतेशामजग व आणिखी जागीरदार याचा काय पडावयाचा असेल तो उरकून निघतील यास काय (दिवस) लागले तर लागतील दसरियाचे पोशाख स्वामीनी पाठविले ते छ १३ तारखेस येऊन पोहोचले, त्यानतर धुरधरास वर्तमान सागतले, दिनशुधी पाहून पोशाख घेऊ म्हणून उतर सागितले छ १९ तारखेस सध्याकाली दिवसास दरबार करून बसले तेव्हा पोशाख नेऊन दिले ते सर्वांनी अगीकारून साहा घटिकापर्यंत अगावर पोशाख घेऊन पाच खासे व राजश्री भवानी काले येसे बसले होते. साहा घटिका रात्रीस निरोप घेऊन घरास आले पोशाख घेऊन परम सतोषास पावले पत्र वाचून पाहून चिटनविस याच्या स्वाधीन केली आहेत. याची उतरे घेऊन सुतरस्वार जोडी बा मागाहून रवाना करून देता. सुतरस्वारास यावयास मार्गी पर्ज्यन्याने दिवस अधीक लागले याजकरिता दसरियाच्या दिवसी येऊन पोहोचले नाहीत चिखलामुले साडणीचा निभाव लौकर न जाहाला सेवसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६६

र न ८८	श्री	ता ६ डिसेंबर १७८४
फा. न १४		पौ छ ४ सफर
पत्र न २४		सन खमस समानीन
		पौषमास

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागायत छ २२ [illegible]

मुहूर्तास अवकाश राहिला असतां राजश्री साबाजी भोसले यांस ज्वर मंदुत आला तो पाचसाहा दिवस राहिला तेव्हां मुहूर्तावर यांजकडून निघणे घडेल किंवा नाहीं हा संदेह सर्वास होता परंतु आठवे दिवशी ज्वर त्यांचा उतरला पुढें ज्वार दिवस मुहूर्तास राहिले निघावयाचा निश्चय सर्वास समजला त्याउपर षष्ठ सप्तमीचा दिवस निघण्याचा तो अगोधर दोन दिवस राजश्री व्यंकोजी भोसले यांस पंचमीस ज्वर मारा आला त्यास समागमें घ्यावयाचा निश्चय केला होता तथापि कारभारी यांणी व आणिखी इतर लोकांनी सांगितलें कीं, त्यास नेमार त्यासच समाधान नाहीं (असें) जाहालें तथापि त्यांचें निघण फक्त घडे त्यास धुरंधर यांणी उत्तर केलें कीं, ज्वर आहे तो पांचो दिवसी निघेल, आम्ही मुक्ताम निघतां, पुढें जाऊं मागून घरें स्वाहास्थावर तेही येऊन आठा दिवसांत पोहोंचतील, याप्रमाणें सांगून आपली सिधता करविली परंतु सप्तमीस शुक्रवारी, दोनप्रहर दिवसास धुरंधर निघून डेरियास मुहूर्त करून जाऊन राहिले व्यंकोजी भोसले यांचा परामर्ष निघतं समई करून निघाले त्यावरून ज्वर फारच होता परंतु मुहूर्त दुसरा नाहीं याजकरितां निघाले दरमजल पुढें जावें असा विचार पूर्वी केला होता त्यास त्यांचा ज्वर पाहून डेरियांत यांस आराम चांगलें होय तावत राहून नंतर पुढें जावें असा विचार योजिला होता त्यास अष्टमी व नवमी दोन दिवस व्यंकोजी भोसले यांस ज्वरानें बाधा भारी केली त्यामुळें स्मृतीही राहिली नाहीं रात्रंदिवस अगास भम यावा सणकून अंगावरील व बिछाना दोन घटकेंत भिजत चालला, तशी दोन घटकानंतर दुसरी वस्त्रें अंगावर व बिछाने याप्रमाणें करणें लागलें घेतले विविध जाहालें औषधोपाय वैद्य करावयाचे ते करीतच आहेत ज्वरास उतार नाहीं, भम पायांत वाढला, येणेंकरून विकलता फारच जाहाली त्यामुळें सर्वास संकट पडलें हें वर्तमान धुरंधर यांस कळल्यावर नवमीच्या दिवशीं रात्रौ त्याचा परामर्ष आहे ज्वार घटीका प्रहर आरामठपाय होत होते ते पाहून निघून राजश्री गेले स्नानप्रमाणें नित्य दान धर्म ब्राह्मणास पारणें घालून, भोजन परामर्ष करून, गडी ठाण्यास येत होते नगरास न्यूनता नाहीं चतुर्थी दशमीस शुभयोगी नवमीच येऊन राहतात गेले याउपरी दुसरा मुहूर्त निघण्यास प्रशस्त पाहून निघावें असा विचार केला आहे चार दिवसीं निघावयाचा निश्चय होतो तो निघून पाठीमागून व्यंकोजी भोसले यास शनि गून किंचित स्वास्थ्य आहे याप्रमाणें दिवसें दिवस आराम्यता वाढल्यास (घटलें) दिवस पाहिजेत याप्रमाणें वर्तमान आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

६४

रु. नं ८८	श्री ता ५ आगस्ट १७८४
फा नं १४	पौ छ. ७ सवाल
पत्र नं २५	सन खमस भाद्रपद मास.

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १८ रमजान यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर आषाढ मासी वद्यपक्षी मुहूर्तें करून पुण्यास यावयास निघाले होते त्यासमई राजश्री व्यंकोजी भोसले यांस ज्वराचा उपद्रव विशेष जाहाला म्हणून त्यांच्या परामृषाकरितां माघारे शहरांत आले याजकरितां तो मुहूर्त राहिला त्याउपरी श्रावण वद्य ५ चा मुहूर्त निघावयास पाहिला डेरे पहिले दिले होते तसेच बाहेर ठेविले होते सर्व तयारी जाहालीच होती त्यास व्यंकोजी भोसले यांचा ज्वर पंधरा दिवसीं उतरला परंतु निशेषता निघाली नाहीं महाराजनिले यांस समागमें घ्यावे ही योजना केली होती यामुळें ज्वराची कसर अंगांत असतानाही असे स्वस्थचित होते स्नान करणें व बाहीर येणे बसणे करीत होते त्यास श्रावण शुध एकादशीचा निराहार केला त्यामुळें द्वादशीस संध्याकाळी ज्वर आला म्हणून बाहीर आले नाहींत तेव्हां सर्वास फार आश्चर्य वाटलें वैद्यांनी औषध देऊन ज्वर उतरला श्रावण शुद्ध (वद्य!) तृतियेस स्नान केलें आराम्यता चांगली जाहाली होती बाहीर येऊन बसत होते चतुर्थीस प्रातःकाळीच ज्वर मागती फिरून आला तो विशेषात्कारें करून आपाण्मासी येत होता त्याचप्रमाणें भावना आंगांत ज्वराचा उष्मा असून भ्रम येऊन वस्त्रें भिजवयास लागली तेव्हां वैद्यांनी येऊन प्रकृत पाहून पूर्वींची भावना जाहाली आहे म्हणून सांगून उपाय चालीस लाविले त्यावर सौ यमुनाबाई धाकटी कन्या धुरंधराची इजला तृतियेस प्रहरी मात्र ज्वर आला चतुर्थीच्या दिवशी संध्याकाळी व्यंकोजी भोसले व यमुनाबाई दोघांसही ज्वराचा अतिशय जाहाला पंचमीस संध्याकाळीं धुरंधराचा निघावयाचा मुहूर्त या उभयांची स्थिती या प्रकारची जाहाली तथापि निघावयाचा निश्चय केला तथापि सर्व कारभारी व वैद्य यांणी सांगितलें

जे आपण योजिल्या वेलेस निघणार परंतु निघण्यापुर्वी येक दिवस घरात उभयताची या प्रकारची स्थीत जाहाली आहे हे पाहात असता निघून बाहीर जाता तेव्हा बाहीर गेल्यावर जाणेच पुढे जाहाल्यास उत्तम आहे. जर करिता दुखण्यामुले विकल्पता यास जाहाली म्हणजे माघारे येणे लागेल. तेव्हा बाहीर निघून मागती माघारे यावे हे ठीक नाही, व दुखणाईत मुलें नूतन ज्वर आले आहेत. यास पाहून बाहीर मुहूर्ताप्राने जावे हेही उतम नाही. याजकरिता आजचा मुहूर्त आहे याजवर निघून जाऊ नये. क्चिीत उतार उभयतास जाहाल्यावर निघून जावे म्हणजे चागले आहे. याप्रमाणे सर्वानी सागितले त्याजवरून पचमीचा मुहूर्त निघावयाचा करार करून ठेविला असता सिधीस पोहोचला नाही. दुसरे दिवसी षष्टीस राजश्री सेनासाहेबसुभा याचे पुत्र राजश्री परसोजी भोसले यास ज्वर बहूत आला त्याणी ज्वरामुले निद्रा केली म्हणून धुरधर पाहावयास गेले तेव्हा ज्वराचा मोठा उत्कर्ष, मूल लाहान, असह्य ज्वर आला. याजमुले बलावयासही सामर्थ्य राहिले नाही त्याच्या ज्वरामुले सर्वासच घरात व बाहिरल्यास श्रम जाहाले आहेत उपाय करावयाचे ते दैवी, मानवी, करीत आहेत. ईश्वर आरोग्यता करील काही दिवस शरीरपिडा आहे तोपर्येत श्रम होतील म्हणून जोतिषी व वैद्य याणी सागितले आहे पचमीचा मुहूर्त निघण्यास पाहिला होता तो सिधीस पावला नाही आषाढमासी निघाले असता पुढे जाणे जाहाले नाही याजमुले धुरधर चितात खिन्नता धरून राहिले आहेत. याउपरी सर्वांस आरोग्यता होऊन मुहूर्त कोणता निघावयास योजितील तो लिहून पाठवीन. मार्गसीर्ष मासापासून दोन वेल मुहूर्ताने बाहीर निघाले असता पुढें जाणे न होता माघारे हवेलीस येणे जाहाले येक दोन मुहूर्त पाहिले असता निघणे जाले नाही अडथले येऊन पडले धुरधर याचे मानस येण्याविसी उत्कठीत बहूत आहे निघून येण्याची गोष्ट योजिली असता सिधीस जात नाही सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६५

रु. नं ८८	श्री	ता ६ आक्टोबर १७८४
फा. न १४		पौ छ ५ जिल्हेज, सन
पत्र न. ९६		खमस समानिन
		कार्तिकमास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना

येथील कुशल तागायत छ २० जिलकाद यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरधर दसरियाच्या दिवसी मुहुर्तेंकरून डेरियास जाऊन, यका कोसावर सिताबरडीजवल जाऊन राहिले आहेत. पर्ज्यन्य नित्य येक वेल येत आहे. उटाचा कारखाना गावेलीजवल येथून असी कोसावर छावणीस आहे तेथून आणावयास माणसे पाठविली आहेत परंतु पावसामुलें मार्गी चिखल भारी जाहाला आहे याजकरिता उटाचा निभाव पडत नाहीं. दाहापाच उट चिखलात जाया जाहाले म्हणून माणसे सागत आली. चालसा कोसावर उट येऊन राहिले नदीस पाणी पूर आहे उटाचा कारखाना आल्यावर कूच करणार उटास यावयास पर्ज्यन्य उघडल्यास आठ दिवस पाहिजेत इतकियात दिपवाली समीप आली आहे सहजात उटाकरिता व पावसामुले याच मुकामी दिपवाली करावी लागेल उपरातिक पावसाची उघाडी जाहाल्यावर कूच करून वराडात जातील उमरावतीस गेल्यावर येतेगामजग व आणिखी जागीरदार याचा काय पडावयाचा असेल तो उरकून निघतील. यास काय (दिवस) लागले तर लागतील दसरियाचे पोशाख स्वामींनी पाठविले ते छ १३ तारखेस येऊन पोहोचले, त्यानतर धुरधरास वर्तमान सागतले, दिनशुधी पाहून पोशाख घेऊ म्हणून उतर सागितले. छ १९ तारखेस सध्याकाली दिवसास दरबार करून बसले तेव्हा पोशाख नेऊन दिल्हे ते सर्वानी अगीकारून साहा घटिकापर्येत अगावर पोशाख घेऊन पाच खासे व राजश्री भवानी काली यैसे बसले होते साहा घटिका रात्रीस निरोप घेऊन घरास आलो पोशाख घेऊन परम सतोपास पावले. पत्रे वाचून पाहून चिटनविस याच्या स्वाधीन केली आहेत याची उतरे घेऊन सुतरस्वार जोडी बा मागाहून रवाना करून देतो. सुतरस्वारास यावयास मार्गी पर्ज्यन्याने दिवस अधीक लागले याजकरिता दसरियाच्या दिवसी येऊन पोहोचले नाहीत चिखलामुले साडणीचा निभाव लौकर न जाहाला. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६६

रु न ८८	श्री	ता. ६ डिसेंबर १७८४
फा न १४		पौ. छ. ४ सफर
पत्र न २४		सन खमस समानीन
		पौषमास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सदासीव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २२ मोहरम मुकाम पा नादगावदर्वे नजिक

तागायत प्रां वराड यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेना धुरंधर नागपुराहून निघून मुक्काम मजकुरास आले आहेत समागमें राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री गंगाजी भोसले आहेत सामान्यकर्ता चिमाबाई व नागम्मी राणी आहेत सलाबतखान व महमूदखान यांज-कडील कारकून परमेश्वर आले होते ते बोलून गेले आहेत उभयतां येथून छ २८ रात्री लष्करांत धुरंधर यांच्या भेटीस येणार आहेत त्यांच्या विचारें वराड प्रांतचा तह करून घ्यावा असे यांचे मानस आहे बिरुंखान व यतेशामबेग व इस्माइलबेग वगैरे किरकोळ जागीरदार असतील त्यांचा तह करून देऊन सेनासाहेबसुभा यांस निरोप नागपुरास जावयास देऊन आपण पुढें चालावें असा सिद्धांत करून ठेविला आहे सलाबतखान यांची भेट जाहाल्यावर प्रांताचा तह होण्यास दिवसगत लागावयाची नाहीं म्हणून बोलण्यांत आणीत आहेत परंतु किती दिवस लागतील कळत नाहीं यतेशामबेग यांची भेट होणे न होणे याचा सिद्धांत सलाबतखान आल्यावर होणे आहे राजश्री सेनासाहेबसुभा यांस नागपुराहून निघाल्यावर आठ दिवस ज्वरवरचेवर येत होता हल्लीं आराम जाहाले परंतु आरोग्यता आहे नागपुराहून चार कारभारी ब्राह्मण चार समागम आणिले आहेत सर्वांच्या मतानेच गुंते उमरावतीपर्यंत होणार आहेत उमरावती येथून पांच कोस आहे सलाबतखान यांची भेट येथ जाहाल्यावर उमरावतीस जाणार तेथ किती दिवस राहणे लागतील नितळ गुंता वराड आणिखी निघण्यास पुढील दुसरा पथ नाहीं याप्रमाणें धुरंधर यांच्या चालण्यांत येत आहे राजश्री बिंबाजी भोसले यांस पुत्र गत वर्षी आश्विनमासी जाहला होता, तो साल मजकुरी मार्गशीर्ष शुद्ध अष्टमीस निधन पावला म्हणून छत्तीसगडाहून पत्र कारभारी यांनी आणिली आहेत बिंबाजीबाबा बहुत श्रमी जाहाले आहेत येथ वर्तमान कळल्यावर धुरंधर बहुत श्रमी जाहाले सिरसगांवच्या बंदोबस्त उमरावतीस गेल्यावर करून देऊं म्हणत आहेत याप करून देतात तो करून घेतां त्याप्रमाणें विनंती लिहीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

६७

र नं. ८८ श्री ता १८ डिसेंबर १७८४
फा. नं १४
पत्र नं. ७८

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ सफर मुक्काम माण प्रांत वराड यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर उमरावतीस आल्यावर तीन दिवस सलाबतखान यांचा मार्ग येण्याचा पाहिला त्यास यावयास दिवसगत लागली म्हणून सिरसपुरी मुक्काम आहे त्यांचा नवस दर्शनाचा मागें बोलण्यांत कळला होता तेथें दर्शनास सहपरिवार लष्कर उमरावतीस ठेऊन छ २६ माहुरमीं गेले दुसरे दिवसी देवाची पूजा समाराधना ब्राह्मणभोजन केलें तिसरे दिवसी उमरावतीस जाणार होते तो सलाबतखान येतात म्हणून निरोप आला त्याज-मुळे मुक्काम केला संध्याकाळी स्नान मशारनिले आले भेट जाहाली दुसरे दिवसी कूच करणार होतें तो महमूदखान येतात याजकरितां मुक्काम करणे लागलें तिसरे दिवसी महमूदखान व ज्यानअलीखान यतेशामबेग यांचा मामा वैसे संध्याकाळचे आले त्यांच्या भेटी जाहाल्या त्यांच्या बोलण्या करितां मुक्काम केला उमरावतीस पाण्याचा तोटा, याजकरितां लष्करचें कूच करऊन मुक्काम मजकुरी आणविलें होते काल सिरसपुराहून कूच करून मुक्काम मजकुरी धुरंधर आले सलाबतखान व महमूदखान व ज्यानअलीखान येथ हे दोघे याच मुक्कामास येणार आहेत येथ वराडच्या बंदोबस्त व जागीरदारांचा ठराव घेण्याचा व मामलतीचे तह येथ व्हावे होणार आहेत सारा कारभाराचा गुंता याच मुक्कामी ठरवून राजश्री सेनासाहेबसुभा व सौ चिमाबाई यांस निरोप नागपुरास जावयास देऊन पुढे चालावें या प्रा विचार आहे कारभारास किती दिवस लागतील तोच गुंता आहे. परंतु लग्न नाहीं नागपुराहून माण पाऊणशें कोस आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

६८

र नं ८८ श्री ता ११ डिसेंबर १७८४
फा नं १४ पौ शु. २५ सफर
पत्र नं ७७ पौषमास, सन खमस
समानीन.

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ १८ सफर मुक्काम कसबे माण प्रांत वराड यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर मुक्काम मजकुरी आले याच मुक्कामी जागीरदारांचा न्याय होऊन सर्व गुंते उरकल्यावर व नागपुराकडे राजश्री सेनासाहेबसुभा यांनी

रवानगी करून आपण पुढे लाखनवाड्याकडे चालणार. येथील गुत्यास काय दिवस लागतील तितकाच गुता आहे म्हणून पेशजी विनती याच तलावरून लिहिली आहे. त्यावरून विदीत असेल त्याउपर सलाबतखान व बहलोलखान व ज्यानअलीखान धुरधर आल्यावर तीन दिवसानी आले. त्या दिवसापासून बोलणीच परस्परे होत गेली. त्याउपर परस्परे ठरावही जाहाला जे सुदामत चालीप्रमाणें दोहीकडील मामलेदार याणी अमल करावा. नवीन कोणीही करू नये. याप्रो सिधात जाहाल्यावर परस्परे डेरीयास जाणे, वस्त्रे जवाहीर घोडे हत्ती देणे जाहाले. ज्यानअलीखान अलजपुरास निरोप घेऊन जाणार इतर्कीयात तीन च्यार हजार पेढारी याचा जमाव पा पचगव्हाण येथे चालून येउन कसबा लुटून पस्त केला. सावकार मारले. घरे खणून पैका नेला. बहुता दिवसाची वस्ती आबाद व मातबर सावकार व ग्रहस्त व उदमी व रयत नादत होते. बायकाची आगावरील वस्त्रे काढून घेतली. दीड दिवस मुकाम करून राहिले. स्वस्थपणें गाबातील मालीयत वरील व सुर्मातील घरच्या धण्यास बेअब्रुरू करून ठिकाण लाउन काढून घेऊन गेले. नतर गाववाल्यानी लस्करात वर्तमान सागून पाठविले. त्यावरून धुरधरानी फौज आपली पाच हजार व सलाबतखान व बहलोलखान हजार दीड विटलपत सुभेदार दोन अडीच हजार येसे पाठविले. लस्करातून पचगव्हाण पचवीस कोस फौज दुसरे दिवसी पोहचली. तो पेढारी अगोधर तीन दिवस निघून गेले त्याचा साठ कोस अतर पडला चागदेवास पोहचल्याची पेढारी याची बातनी आली. त्याच्या मागे फौज पाठवावी तर सरकारचे महाल सारा खानदेश प्रात आहे. फौजेने खराबा होईल. सडी फौज गेल्यावर गावगना मार्गाने व जेथे राहातील तेथे उपसर्ग लागेल जी जाहाली ती गोष्ट होऊन गेली पेढारी कोठे राहातात याचा पताही लागला नाही. याजकरिता फौज माघारें आणिली पेढारी याणी माणसे जीवे मारली, लुट दाहा लक्षास अधीक नेली याप्रो वर्तमान गावकरी याणी सागितले फौज माघारे आल्यावर ज्यानअलीखान काल कूच करून निघून अलजपुरीकडे गेले हशमतजग याउपरी येणार आहे, त्याजकडील कारभारी आले होते जग आल्यावर त्याच्या कारभारास तीन च्यार दिवस लागतील. इतकाच बाहेरील गुता आहे. सौ. चिमाबाई यास नागपुरास रवाना करावी या अर्थे मुहूर्तेंकरून वद्य प्रतिपदेस लस्कराबाहीर जवल डेरे देऊन उतरविली आहेत हशमतजग याचा गुता उरकल्यावर नागपुरच्या रवानगीस दोन च्यार दिवस लागतील मग गुता दिसत नाही. जाण्याची जलदी म्हणून कामे निकडीने उरकीत आहेत. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

६९

रु न ८८ **श्री** १७८४
फा न १४
पत्र न १९३

सेवेसी विज्ञापना येतेशामजग यास मोयनुदौला याणी पत्र पाठविले जे हजरत पतप्रधान याच्या भेटीस जाणार आहेत. त्या वेलेस तुम्हास बलाऊन हारोली सागावी याप्रमाणे आम्ही निश्चयात आणिले आहे. याजकरिता तुम्ही आपली जमीयतसुधा तयारीत असावें. इनायतनामा हजरतीचा येईल त्यावेलेस सरजामसुधा येऊन सागतील ती चाकरी बजाऊन दाखवावी. म्हणजे तुम्हास हजरत सर्फराज करितील त्या वेलेस तुमचा पहिला जागीरीचा मुलूक आहे तो तुम्हास देवू याजकरिता बुराणुदौला अलजपुरकर निर्मलेस होते त्यास हुजूर बलऊन घेतले आहेत अलजपुरचे मागील हिसेबाचे काम त्याजकडील चालीस लाविले आहे. तुम्हास कलावे तुमच्या कामाची आम्हास जरूर आहे म्हणून पत्र लिहिले आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७०

रु न ८८ **श्री** १७८४
फा. न १४
पत्र न. १५

सेवेसी सा. नमस्कार विज्ञापना. नवाब निजामआलीखान बहादर यास किचीत समाधान नव्हते त्यास समाधान होऊन आरोग्य स्नान केलें हे वर्तमान यास कळलियाउपरी येयून राजश्री सेनासाहेबसुभा याणी नवाबास सतोषाचें जवाहीर व वस्त्रे पाठविली. त्यात येक पोशाख व येक कारचोपी व काही सणगे बगाली येकून च्यार पोशाख व सिरपेच व जिगा हे दोन दागिने याप्रमाणे हैद्राबादेस पाठवून दिले आहेत. पाऊन उतरे आली नाहीत उतरें आल्याउपरी सेवेसी लिहिन शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

७१

रु. न ८८ श्री १७८२
फा नं १४
पत्र न ८९

मवसी विज्ञापना माहरमसिंग परदेसी अलबपुरकर गारगार यास रिवासपंतगांनी अलबपुराहून नागपुरास आणिम होता मानकर यांचा माणूस होता त्यास वराड प्रांताची मामलत रिवासपतगांनी सांगितली होती त्यावर माए मामलत त्याजकडे चालली या साली माहाल्याच्या जमी यांनी माहरमसिंग यांजवर तगाग केली तेव्हां यांजकडून मामलत काढून बुधवीरांस सांगितली तबकराच्या पैवशाच्या घगता त्यास्वर केल्या माहरमसिंग सव मुलखाच्या घरास दाऊन सांगत होता जे, माझा हिशेब पाहावा वाजवी असेल त मजला द्याव, फाजील निघल त्याचा निकाल आरग करून देईन परंतु हिसेब पाहून करणा करावा नंतर फाजील निघल तरकारच त्याचा निकाल करीन अगोदर हिशेब पाहिल्याच्या तुम्ही घगता केल्या आहेत याचा पैसा वाजवास अनकूल पडत नाही यावतगारांस तुम्ही निकड करावयास सांगता त्याप्रमाण त निकड करितील तर आपण प्राण देईन इश्वरास पाहून धममाग असल त्याप्रमाण तुम्ही करावं म्हणत असतां म्हणी मागमारी कांहीं उत्तर देत नात ग्यारिगाची आग आह त्याप्रमाण आम्ही वरातांचा यव ण मग तुमचा हिसेब पाहू याप्रमाण सभानी उत्तर केलं सभानी त्यावरापून चार साल पद्मही पायल असतां पाणी उत्पन्नी त्यास उत्पन्न करावयाच्या आड नाहीस तेव्हां गमकपंत पाटणकर यांची वरात बारा हजार रुपयांची होती पाग्मरगेची मामग चारीस होती सरकारची चारी होती माहरमसिंगावर चारी होती चार महिन नारी म्हणून गर घ रून पाग्मरांस निकड करावयास सांगितल्या प्रमाण त्यांणी निकड करतांच चवमासी घरिसा यांनीस मुरी घऊन गळा कापून घतला प्राण गेला हे वतमान कळल्यावर सव कारकुनी व त्यांना वाल्यवयास लागल त्र हयगार हाता, म्हणून प्राण दिल्ह याप्रमाणे जाहाले त्या ती मुळ मार्ग होती परागांस, त्यास आमायवाम या गग तथ यऊन पाहन्त दुसरे दिवसी त्यास काढून आगार ना ाच वरीस परच्यासी घगम आग लाऊन दिली गा जाऊन मुले माणस घेऊन अलबपुरास गेले सुमार सांगारवाग आहे धाकटा माहरमामसगाचा मदुगा होता तो नागपुरी होती माहरमसिंग मल्या त्या गळ्यावर पडून मुलामाणसाजवळ गेला तर्थे वासुद आणावयास गेले तेव्हां वराड आग लाऊन मुलें माणसं घेऊन अलबपुरास गेला तर्थे आपण विष घेऊन मृत्यु पावला याप्रमाण वर्तमान जाहालें यथील रीत म्हणावी तर धुरेधर सांगतील त्याप्रमाण न्याय मनसुबी करणाराणी करावी. न केली तर त्यांणी आपल्या नाश करून घ्यावा यास्तव करितां कोणी कांहीं नगे म्हणत नाहीत जें धुरधर सांगतात त्याप्रमाण मानली, यथाय म्हणून करितात भट ब्राम्हण देशील शास्त्रायांची गोष्ट किंवा ब्रम्हहत्याचा विषय असला तरी धुरेधर यांणीं सांगावें त्याप्रा करावें न केल्यास त्यांचे गावसीब वस होतात यामुळें कोणी कोहा वारस्त नाहीत यांची मर्जी पाहातात त्याप्रमाणें करितात मनसुबीच्या वेळेस कचाहतास शपथा घालितात त्या करनानी आईकत नाहीत शपथ घातली असतां पंचांनी मर्जी प्रा केले तर बरें मर्जीविरीत केले तर पंचाचे पारपत्यास उशीर लागत नाही यामुळे कोणी कांहीं मर्जीविरीत बोलत नाहीत अशी रीत आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७२

रु. नं ८८ श्री ता २ जानवारी १७८५
फा नं १४
पत्र नं ९१

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २ सफर यथास्थित असे, विशेष राजश्री सेनाधुरधर मुधममखकुरी आम्हा विषयापासून रामरायाचा गुंता उरकण्याविसी जलदी करावयाची ती करीत आहेत अलबपुरकर यासकडील कारभार ज्यानअलीखान यास सलाबतखान यांणी आणून विस्कटे लाऊन ज्यानअली यांस निरोप दिल्हा न निघून अलबपुरास गेले हल्लीमत केस माहेवयाकडून आहे, त्यांची भट जाहली त्यांजकडीलही गुंता उरकत आल्या सलाबतखान राहिले तरी मळून दिवस लाऊन घऊन गेले माकोपरी खिलअतखान राहिले त्यास आणा हस्ता रेस आहेत त्यास एक महमदखान प्रांतांत आहेत त्यास कमावर्मीरी गाउ आहे हा काम्वर आहे नाहीत आला आहे तर त्याजकडील कारभार निर्दर लागेल न आल्यास त्याजकडील कारभार होणे ना याप्रमाणें

राजश्री सेनासाहेबसुभा आहेत ते विल्हे लावितील. केवल महबूबखान यास येण्यास दिवसगत लागली म्हणून अटकून धुरधर राहातात ऐसे नाहीं, लौकरीच येवून कुच करून निघतील असे आहे शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७३

रु. न. ६२ श्री ता. १७ फेब्रुवारी १७८५
फा न ८
पत्र न ८७

सेवेसी विज्ञापना तागायत छ ७ रबिलाखर गुरुवार प्रहर दिवस पहिला मुकाम जेजुरी. येथास्थित असे विशेष स्वामींनी सुतरस्वारासमागमे राजश्री सेनाधुरधर यास व सेवकास पत्रे पाठविली तीं पावलीं. धुरधर आज कुच करून लोणीनजीक नदीवर मुकामास येतात कूच जाहाले भोजनास खासा मात्र राहिले आहेत जातील. फौज व बुनगे तिकडून येवताहून त्या मुकामास आणविले आहे तेथेच येकत्र मुकाम होईल मजला व राजश्री बलवतराव यास शेवेसी जावे म्हणून सागितले त्यावरून उभयता येत असो सविस्तर चरणाजवळ निवेदन करीन शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

७४

रु न. ८८ श्री ऑगस्ट
फा. न १४ पहिला पधरवडा
पत्र नं १७१ १७८५

सेवेसी विज्ञापना राजश्री बलवतराव व भवानीपत मुनसी याणी येऊन स्वामींजवळ विनती होलकराच्या मेजमानीच्या समई राजश्री तात्यानी यावें म्हणून विनती केली तेव्हा त्यास आज्ञा जाहाली जे तात्या श्रीमताच्या स्वारीसमागमे गेले. राजश्री दाजीबा अथवा बाबा येयील मेजमानी उरकून घेणें खाली दिवस जाऊ न देणें त्यावरून उभयता मजकडे येउन सागून लस्करात गेले. राजश्री सेनाधुरधर यास आज्ञेप्रमाणें वर्तमान सागितले. त्याणी मान्य करून राजश्री मन्याबापूस होलकराकडे मेजमानीस येण्याच्या आमत्रणाकरिता पाठविले आहेत. मजकडे चिठी पाठविली आहे. दाजीबानी अगर बाबानी अगोधर दोन घटिका त्याच्या आले पाहिजे. यास्तव तुम्ही विनती करून याप्रो करावें त्यावरून विनती लिहिली आहे. उभयतातून ज्यास आज्ञा करावयाची असेल त्यास आज्ञा होऊन होलकर आल्यापूर्वी दोन घटिका धुरधर याच्या डेरीयास जाणे घडावे म्हणजे न्यून पडणार नाहीं. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७५

श्री ता १६ मे १७८५

रु न ८८
फा. न. १४
पत्र न. १८५

सेवेसी विज्ञापना तागायत छ ६ रजब यथास्थित असे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याजकडील बातिमीचे वर्तमान काल सध्याकाली आले सोमवारी सध्याकाली लस्करात येणार म्हणून लस्करवाल्याचे पत्र आले खाशाचे नाहीं आज येतील म्हणून कारभारीही म्हणत आहेत वराडात रा विठल बलाल सुभेदार च्यार हजार फौजेनिसी सुरजीअजण-गावानजिक होते. महबूबखान बिलदखानाचा लेक स्वार व पायदल मिलून तीन हजार आकोटास होता, त्याणें राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडील कामाविसदार आकोटच्या गावात राहात होता त्याच्या वाड्यावर चालून घेऊन चालीस माणूस कापून काढीले. कमावीसदार जखमी निघून गेला हे वर्तमान विठल बलाल यास कललियावर मुकामाहून फौजसुधा आकोटाकडे गेले तीन कोस आलीकडे मुकाम करून राहिले. महबूबखान यास वर्तमान कललीयावर चालून जमीयतसुधा आले सुभेदार तयार होऊन गेले उभे राहिले. त्याणी चालून घेऊन जग केली तेव्हा त्याणी तरवार धरली महबूबखान याचा मोड जाहाला चालीस पनास त्याचे माणूस ठार जाहालें. महबूबखानाचे डोचकें कापून याणी आणिलें सापडले ते मारले घोडी हती निशाण नौबत याणी लुटींत आणिली याजकडील दाहापधरा ठार व जखमी पनास साठ जाहाले. याप्रमाणे वर्तमान वराडातून पत्रे धुरधर याजकडे आली तीं काल त्याणी येथें पाठवून दिल्ही. वराडात जागीरदाराचा कलह याप्रमाणे जाहाला आहे. पुढें याचा परिणाम कोठपर्यंत लाब जाईल हे कलत नाहीं आले वर्तमान विनती लिहिले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७६

रु. नं ८८ श्री म १०८९
फा. नं १४
पत्र नं. ८८

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर स्वामी सा॥ घटिका रात्रीस स्नान करून चौ घटिका रात्रीस मोर्च्यास जाऊन बसले किल्ल्याखाल तिकडे सावधान करून ठेविले नागपुरी इमारत हाताने यांणी भार लावून हल्ला करविला तटाच्या नजीक भितापाशी लोक जाऊन शिड्या लाविल्या भिंतीस आमचे शिपाई उंची यामुळें उशीर लागला परंतु लोकांनी मोठी हिंमत धरली धुरंधर यांणी लोकांस सांगून पाच ज शान शिड्या एक जागा बांधून चढून जाण त्या ठिकाणी लोकांनी करून धरत चालले पांडुरंगपंत भागवताच्या दरवाज्याकडे होते त्यांणी निकडून हल्ला करून दरवाजीयास हिंमत चालविली त्यांकडे माणूस फार कामास आले इकडील पांच लोक धरत गेले त्यांणी राहिले नाहींत धुरंधर मागे बसून बरोबर हल्ला चालविण्याविषयीं ताकीद करीत आहेत यांजकडील लोक चालले त्यामुळे तर भारी चालली सेवटी आंतील लोक निघून गेले शिड्यांवरून फार लोकांस यास इलाज नाहीं शिड्या आणून असतां यांणी निकड मोठी करून चढून गेले मागाहून हाल त लवकरी लिहीन हे विज्ञापना

७७

रु. नं ८८ श्री ता १० मे १०८९
फा. नं १४
पत्र नं १२१

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर यांणी शहरकडील मार्ग पाहून सरासरी करून आपण चांदणीगडीं आले पुरंधर यांजकडील माणूस जातीने शंभर सवाशे पक्के व टाक चालीवरून जाहले म्हणून वर्तमान शान घेत आले तेथील लिहिले आले नाहीं शिड्या स्थान लहानस्या म्हणून शान शान बांधल्या त्या माझ्या पल्ल्या यामुळे तोफेच्या माराची उशीर लागला परंतु त्याभरून आपण स्वारी जाऊन उभे राहून मार मारवला चालला नाहीं गोळ्यांची मार फार चालती आहे किल्ल्यातील गोळी चालत आहे व शहराच्या वरील तोफा चालत आहेत गणपतराव व किल्ल्यावरील भाव अगर ठवा कोणास येतील त्यांस शिपायांनी ठेवू नयेत जे कोणी ठेवायास त ठेवावे अगर जीव मारावे त्यावरतीस पुढे सलामत असणार नाहीं घटकेस ज्यांचे असतील त निघून घालून त्यांशी ठेऊ नये हे जरूर करावें म्हणून धुरंधरांनी सांगितले त्यावरून लिहिले आहे धुरंधर यांची प्रकृत नीट नाहीं पोटांत मुरडा आहे बाट सरली आहे विचा उपाय करणे आहे औषध घेत आहे. दोवेसी बुध हाय मी मामलास लष्करांत आतांच आलों काल मध्य-रात्रीपासून तयेच होता हे विज्ञापना या शान प्रहर दिवस धनघार

७८

रु. म ८८ श्री १०८९
फा नं १४
पत्र नं ८५

सेवेसी विज्ञापना मुधरराव जाधव दक्षोतपंत गेले होते त्यांची दोर यांजविशी आहे दोरेंस पागाटे नाहीं कोपीन धारण आहे समागम स्वार शंभर आहेत राजश्री मुकनास कोही निश्चय होत प्रस्तुत लष्करजवळ आले आहेत त्याचे पत्र नागाजी जाधव येथें धुरंधर यांजजवळ चाकर ठेवण्यास पत्र केले आहेत त्यांणी धुरंधर यांजजवळ सांगितले ज मुधरराव येथें आले आहेत त्यांचे मानस आहे ज, श्रीमंत राजश्री नानांची भेट आपल्या हातून घ्यावी परंतु समासमयाची रंगस्थल किंवा आठ मुख यांही माल्यघमाला नाहीं श्रीमंतांनी कृपा करून गुमास्ता मालमिल असतां आपण सरंजामाची मसलत करून घ्यावी म्हणून आड पडली होती याकरितां भेटीस गेले नाहीं पैगाही नासिराव स्वारी गेली तेव्हां भेटीस जावें असें होतें, परंतु आपण मनसलशी सरंजामाची आढी करून मागितली म्हणून त्यांस विचार आला आहे याजकरितां आपण त्यांच्या भेटीस जाणार आहेत, समागमें आपल्यास घेऊन जावें भेट करून घ्यावी म्हणजे आम्ही श्रीमंतांची कृपा संपादून घेऊं तुम्ही आमच्या सरंजामाचे पालक व्हावें यामा मुधरराव म्हणतात, म्हणून सांगितल्यावर धुरंधर यांणी मान्य केले आहे पत्र देणार आहेत पत्र देऊन त्याजबरोबरी घेऊन भेटीस आणून आपल्या घा घेऊन स्वामीची भेट आपल्या

भेटी घ्या करीवणार आहेत. मजला धुरधर याणी सागितले जे, खडेराव केवटा माणूस लौकिकाचा त्याच्या लेकाची अशी दशा जाहाली आहे. त्याचे बोलणे याप्रो आहे. आम्हास त्याणी सागून पा तेव्हा आम्ही अव्हेर करावा असे नाही. याजकरिता आम्ही घ्या आणिल्यास तेथे भेट घेतील किंवा नाहीं? याजवर रोश करावयाचें कारण काय आहे मजला समजले नाही. लिहून पाठवून उतर आणऊन सागेन म्हणून उतर केले आहे, यास्तव विनती लिा. आहे. धुरधर याणी आपल्या समागमे मुरारराव यास आणून स्वामीची भेट केली तर कार्यास येईल किंवा नाही? धुरधर जाधवावीसी काही बोलत नाहीत याजवर कृपा करून सेवा घ्यावी इतकेच म्हणतील असे आहे. येविसीचे उतर येईल त्या प्रो धुरधर यास सांगेन. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

७९

रु. न ८८ श्री ता. १६ नोवेंबर १७८८
फा. न. १४
पत्र न २३

श्रीमत राजश्री पतप्रधान स्वामींचे सेवेसी विनती सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना. येथील क्षेम तागायत छ. १७ माहे सफर स्वामींच्या कृपेकरून यथास्थित असे विशेष. स्वामींची आज्ञा घेऊन निघाल्यावर छ. २४ माहे मजकुरी येथे येऊन पोहोचलो. दुसरे दिवसी कुयोग होता. तिसरे दिवसी छ. २६ रोजी राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा व राजश्री खडोजी भोसले सेनाबहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले याची भेट जाहाली. सरकार आज्ञेप्रमाणे त्रिवर्गास मातमपोशीचे शेले पाघरीवले त्या उपर गगाजलनिर्मल चिमाबाई व कमलजाबाई याची वस्त्रें वाड्यात जाऊन प्रविष्ट केली. त्यासमई मुधोजी भोसले यांच्या गेल्याचें स्मरण होऊन खिनतेस सर्वत्र पावले त्यासमई ईश्वरी सत्ता प्रमाण, होणार होतच आहे, तुम्ही विवेकी आहा, तुमच्या ठाई लोभ आहे इत्यादिक समाधानाच्या गोष्टी सरकारआज्ञेच्या आहेत म्हणून सागितल्यावर सतोषास पाऊन बोलले, आम्हास सर्व प्रकारें साभाळणार श्रीमत आहेत हें उतर करून बहुत सतोषास पावले शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

८०

रु. न. ८८ श्री ता. १६ नोवेंबर १७८८
फा. न. १४ पौ. छ ३० सफर, तिसा
पत्र न. ३३ समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी—

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञा-(पना) येथील कुशल तागायत छ १७ सफर मुकाम नागपूर स्वामींच्या कृपेकरून यथास्थित असे विशेष. स्वामींची आज्ञा घेऊन निघाल्यापासून पावसामुळे व शरीरप्रकृतीमुळे पाचसात मुकाम मार्गी दोचौ जागा जाहाले छ २४ मोहरमी येथे येऊन पोहचलो. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब-सुभा व राजश्री खडोजी भोसले सेनाबहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले यांची भेट छ २६ मोहरमी जाहाली. (त्रुटित)

८१

रु. न ८८ श्री ता. १२ जानेवारी १७८९
फा. न. १४ पौ. छ ३० रबिलाखर
पत्र न १२६ तिसा समानीन.

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी सेवक सादसिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ. १५ रबिलाखर स्वामींच्या कृपावलोकनेंकरून येथास्थित असे विशेष राजश्री रघोजी भोसले सेना-साहेबसुभा याणी स्वामींच्या भेटीस यावयाचा उद्योग करून पौष वद्यात मुहूर्त निघावयाचा पाहिला आहे म्हणून विनती पेशजी लिहिली आहे, त्यापासून निघ-ण्याची तरतूद होत होती काल पौष वद्य प्रतिपदेस इदुवारी दाहा घटिका दिवसास प्रात:कालच्या मुहूर्ते पाहिला होता त्यावेलेस सेनासाहेबसुभा याणीं प्रस्थान करून डेरीयास सिताबरडीजवळ वाड्यापासून येका कोसावर जाऊन राहिले आहेत कारभारीयापैकी रा पाडुरग गणेश व कुशाबा चिटणीस जाऊन राहिले आहेत रा. भवानीपत मुनसी पचमीस निघणार. वरकड कोणी येणार ते दोचौ दिवसात निघतील. राजश्री व्यकोजी भोसले यास नागपुरी ठेविले मुतालकिची सिकेकटार त्याच्या स्वाधीन केली राजश्री खडोजी भोसले

सेनाबहादर यास समागम घेतात किंवा नागपुरांत ठेवितात हा गोष्टीचा पुरता निश्चय जाहीरामा नाहीं येत मात्र ठेवायाचा आहे त्याचे चित्त प्रशस्त, राहण्याविशी नाहीं प्रस्तान करून करियास राहिले आहेत तेथें आगिन्ही आठ दिवस तयारीच्या गुंत्यास लागतील समागम फौज पांच हजार घ्यावयाची योजना केली आहे त्यास फौजेस समागम घेणे ठेवणें याचा विचार या समई निश्चयांत येत नाहीं अस्मानबाड्याचा घाट चढून खरत आल्यावर नगपुरीचा निश्चय होतो वराडांत नवेमीच फौज आहे नागपुरात नहमी आहे त्याचपैकी इकडील निवड निरर्थक लोक आणवितात, पाठवितात, हे चालत आहे मानकरी लोक आहेत ते मात्र साधा स्वारीस्वरीज कठ यात येत नाहीत आतां साधा निघार आहेत तथा त्यास समागम घ्यावयाचे त्यास समागम घेऊन वरकडांस व्यंकाजी भोसले यांच्याजवळ ठेवितील महमद आमीखान पठाण छपरेवाले सरकामी आहेत, त्यास समागम येण्याविशीं पत्र गेली आहेत, ते वराडांत येऊन पाहवतील पौष अखेरपर्यंत पावानगी आणिक दिवस लागतील माघमासीं वराडांत भेटीस मल्हार व भवानीपंत मुनसी यांस सेनासाहेबसुभा गणेस होत जे, आम्हीं निघावयाचा मुहूर्त पाहिला आहे त्याप्रमाणें निघत आहों त्यास तुम्हीं उभयतांनीं पुढ पुण्यास जावें म्हणून नमस्कार यांसे त्यांणीं सांगितलें तेव्हां उत्तर त्यास केलें जे, आम्हीं जाऊन पुढ काम करावे तुम्हीं नागपुराबदल राहिल्या इतके करावें, ती गोष्ट पतानेंही तथ घ्यानांत येईल तुम्हीं यर्थास गुंता उत्पन्न निघण्यास माफक होऊन नसस्थपर्याची गोष्ट आहे दुसरी नाहीं असे माहात्म्य आपण चांगले आहे म्हणून त्यांस मान्य होऊन तुम्हीं आम्हीं वराडांत जाऊं नधून तुम्हीं पुढ जाय यासा आग्रहास सांगितले त्याणा वराडांत गेल्यावर आग्रह यांस स्वामींकडे पुढ पाठविणार आहेत तेव्हां जाय लागेल स्वामींचे पत्र त्याजास सन्मान पाय त्यांत यण्याचा भावही असावा अस मानस मुख्याचा बहुत करून आहे याजकडे स्वाधिकार अस दुसरा नाहीं हा सारांश चालण्याचा पाहून आहे नागपुरी पुढें उस धनमान होऊन तर्मी विनंती लिहीन या अगत्यार सेनासाहेबसुभा यांस पत्र स्वामींचे यांच्या मनाप्रमाणें आल्यास गुंतार पाऊन पाहून येऊन पाहवतील असें लिहित जावयास भेत होय ही विनंती

८२

रु. नं ८८	श्री	ता ७ फेब्रुवारी १७८९
फा. नं १५		पौ ब २५ वालक
पत्र नं १२७		लिसा

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ ११ जमादिलाखर यथास्थित असे विशेष राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा प्रस्थानानें निघून सितावर्डीजवळ डेरियांत राहिले त्या दिवसापासून लोकांचे हिशेब करून, कांहीं थोडेबहुत सर्वांस देऊन, लोकांची समजुती निघण्याची बहुत करून केली कांहीं हजार पांचशें लोकांची समजूत होणे राहिली आहे, ती दोचौ दिवसांत करितील लोकांचे हिशेब केलियावर येणें फार निघावयास लागलें तितका पैका द्यावयास नाहीं याजमुळें माघमास निघण्यापुरता पाहून लिहिला आहे पांच हजार फौज, पागा व सिलेदार मिळून नेमणूक केली आहे गारद व शागिर्द पेशा मिळून पाईंच माणूस दीड हजार नेमले आहे येथून कूच करावयाचा निश्चय माघ शुध सप्तमीचा व त्रयोदसीचा केला आहे नागपुरीं राजश्री व्यंकोजी भोसले यांजवळ कारभारी भवानी काळू यांस ठेविले आहेत राजश्री खंडोजी भोसले सेनाबहादर यांस नागपुरीं ठेविलें आपल्यासमागमें कारभारी रा मवानीपंत मुनसी व महादाजीपंत लष्करी व कृष्णाजी चिटणीस व बाबराव यशवंत व पांडुरंग गणेश बक्षी व विठोजी उमाजी यांजसरीक कारस्थानगार घेतले आहेत व्यंकोजी भोसले कारभार करिता(त) त्यास वराड परियंत समागम घ्यावे असे मानस सेनासाहेब सुभा यांचें आहे परंतु सेनाबहादर यांस ठेऊन त्यांस (फक्त) घ्यावे हाही विचार पडला आहे याजमुळें समागम घेणे न घेणे याचा निश्चय ठरला नाहीं छत्तिसगडाकडील भोपत व महमदखान शेख आहेत त्यांजकडून पत्रें मोगलांतील अमीरगार व कमाविसदार यांस घेतलीं तुम्हीं यशवंतराव ठ्यानी यांस रुजू होऊन त्यांच्या आज्ञेप्रमाणें वर्तणूक करणें व आनंदराव यांस पत्रें लिहून घेतलीं, तुम्हीं यशवंतराव यांजकडे जमीदार व कमाविसदार पाठऊन द्यावे यासी लिहून त्यांच्याच समुदायाबरोबर पाठविली आहेत त्यांजकडील चाकरीन खास भमासांदी पाठविला आहे सप गेल्यावर आनंदराव काय करितील हे पहावे. सर्व शाप कारभारी आग आहेत, न यांच्या जरूर आहेत हे सांगताव त्याप्रमाणें यांजकडे मान्य करितात तर्थ न पडल्यास आमच्या

उपाय काय? आम्ही चाकर, ती धणी आहेत. आमचे आईकत नाहीत याप्रमाणें पुढे बोलणार आनदीबाई याचे आईकत नाहीं. यशवतराव तेथे गेले आहेत, त्यासी सरलपणा नाहीं. जमीदार व कमाविसदार येशवतराव याजकडे पाठवीत नाहीं. धोंडोपत व महमदखान दोघे नागपुरास जाऊन अटकले असे आनदीबाईस समजले आहे व दोघाचे आतून लिहिलेंही, आम्ही अटकलो, असे गेले आहे येशवतराव यास लग्नाकरिता माघारें बलावणे गेले होते त्याच्या कामावर महिपतराव दिनकर येथून पाठविले होते, त्यास येथून जावयास दिवसगत लागली. इतकियात येशवतराव रतनपुरास आनदीबाईजवल जाऊन पोहोचले, मागून महिपतराव गेले ते तोफा व गारदी व लोक हजार दीडपर्यंत मागे राहिले होते त्यास समागमे घेऊन यशवतराव याजपासून येका मजलीवर अलीकडे पोहचले. रतनपुरास पोहोचून पत्रे त्याची आली नाहीत. रतनपुरास पोहोचल्यावर आनदीबाईचे करणे व याचे करणे लिहून येईल त्याप्रमाणे विनती लिहीन दिलीहून याची बातनीची पत्रे आली त्यात मजकूर गुलाम कादर किल्यात जाऊन बसला होता त्याजवर राजश्री महादजी सिंदे याणीं राणेखान फौज देऊन पाठविले होते, त्याणी किलेबद त्यास करून आपण बाहीर होते मागून अलीबहादर याजबरोबर फौज देऊन राणेखानाकडे पाठविले होते (ते) जाऊन पोहचले त्यापूर्वी येकदोन दिवस गुलाम कादर किल्यातून निघून दाहावीस स्वारानिसी सर्व दौलत व पातशाजादे दिलीचा सरजा(म) नेला होता तो व आपला टाकून पलून गेला. त्याच्यामागे राणेखानानी फौज पाठविली होती. अलिबहादर गेल्यावर हेही मागून त्याच्यामागे गेले ज्या गावी तो, मार्गी याच्या फौजेसी लढाई करून जखमी होऊन जाऊन राहिला होता, त्या गावी यास सापडला. त्याजबरोबर आणिखी दाहापाच होते त्यासुधा धरून कैद केला. ज्या किल्यातून पलून गेला तेथे घोडी पाच हजार, हती वीस, तोफा ब्याणव व कापड व जवाहीर व नगदी पैका बहुत यास सापडला त्याजकडील कारभारी व सरदार बहुत दोनतीनसे सापडले ते कैद केले आहेत. गोसगट गुलाम कादराचा होता तो याणी घेतला म्हणून वर्तमान लिहून आले आहे. नवाबाची फौज चिनूरचे ठाणें जमीदाराकडे आहे तो आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक करीत नाहीं म्हणून नवाबानी पायदलची फौज २०००० व तोफा २५ ठाणे घ्यावयास पाठविले. त्याणीं मोर्चे लाविले आहेत. बाहीरून उपराला नाहीं. काहीं दिवसानी घेतील. हसामतजग व सलाबतखान व इतर जागिरदार यास पत्रे चेनूरास जावयाविसी नवाबाची आली आहेत. त्याचे काम लागल्यास जातील. इग्रजाकडील मातमपोसीची वस्त्रे यास आली नव्हती. कलकत्याहून इग्रजानी कासीस वस्त्रे व जवाहीर व पोषाख व हती पाा. ते कासीहून सुभ्याने येक काईत व माणसे देऊन येथे वकीलीस इग्रज आहे त्याजकडेस पाठविली, ती येऊन पोहोचल्यावर वसतपचमीच्या दिवसी वकीलाने वस्त्रे व जवाहीर व हती दोन आणून सेनासाहेबसुभा यास प्रविष्ट केली. कटार विलायती येक दिल्ही मकसुदाबादी टाकण अबलक येक दिल्हा टाकण वेणीरामपत वकील याचा आहे त्याणे पाठविला आहे. बगाजी रघुनाथ हैदराबादेकडून येणार आहे वराडात येऊन पोहोचले. सेनासाहेबसुभा पुण्यास येतात यात (शका) राहिली नाहीं. फाल्गुन वद्यात अथवा चैत्र शुधात येऊन पोहचतील. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

८३

रु. न ८८	श्री	ता. २० फेब्रुवारी १७८९
फा न. १४		पौ छ ५ जासर,
पत्र न १२८		तिसा समानिन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टाग नमस्कार विनती. येथील कुशल तागायत छ २४ जमादिलावल मुकाम वर्धातीर यथास्थित असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याणी माघ वद्य प्रतिपदेस नागपुराजवलून कूच दोन कोसाचे केले. त्या दिवसापासून पर्जन्य नित्य लागतच आहे नागपुरी असताच गारा व पर्जन्य पडावयास लागला. दोन मजली दाहा दाहा कोसाच्या केल्या, बरकट तीन कोस, दोन कोस, च्यार कोस, याप्रमाणे मजली जाहाल्या काहीं पर्जन्याचे कारण, काहीं फौजेच्या देण्याचे कारण मिळून दिवस लागले. समागमे फौज पाच हजार घ्यावयाची नेमणूक केली आहे. लोकास येवज सावकाराकडून देविला आहे त्याच्या पदरी पडल्यावर लोक येतील काहीं यावयास लागले, आठा दिवसात येतील. राजश्री खंडोजी भोसले सेनाखासखेल नागपुराहून वीस कोसपर्यंत आले होते, तेथून निरोप घेऊन छ २० रोजी नागपुरास गेले राजश्री व्यंकोजी भोसले समागमे आहेत ते फाल्गुन शुध १ निरोप घेऊन जाणार आहेत सलाबतखान यास दरबारी पाठविले आहे, ते

उमेद अगर परवान्या विषयीं येऊन भेटतील त्याउपर त्यांजकडील कारभार वराडसंबंधी होईल सिवायतीस उमरावतीबद्दल द्यावे असा सिध्दांत करीत आहेत फाल्गुन वद्यांत तेथें येऊन श्रीमंतांच्या व आपल्या भेटी घ्याव्या, याप्रमाणे माल्म्यात आहे मजकूर व राजश्री भवानीपंत मुनशी यांस पुढें रवाना करावे आम्ही स्वामीजवळ येऊन पोहचल्याउपर पत्र यावी नंतर वराडांतून कुच करून यावे असा विचार पाहिला होता त्यास, स्वामीची पत्रें यांच्या मुनशी(?)ब्राह्मणाबरोबर यांस व गोविंदराव आली व सरकारची नागपूरवाटे यथून पत्र देऊन पाठविली होती त्याजबरोबर पत्रांची उत्तरें आली त्यावरून यांसीं बोलून यांचा विचार, मागें राहून पुण्यास गेल्यावर आमची पत्रें येतील नंतर निघावें, हा होता तो राहिला आहे सरकार यांणीं वराडांत विषयगत त्यजावी यांची कारणें बहुत आहेत, ती सांगीन या विषयांत ठरविली घडे जाऊ नये, कामाकरितां विष सगत व्हावी नये याजमवर्जीन कितेक काम उल्हासतील तीं करावी फाल्गुन शुध प्रतिपदा द्वितीयेस उमरावतीहून स्वारी लक्ष्मणबाईयांचा घाट चढावा, तेथून आमची रवानगी करून द्यावी, पुढें माग चौघांचा मक्तेदारांच्या भेटीने यावें याप्रमाणें निश्चयानें आमिले आहे परंतु हेच ठरतें किंवा कम करितात हा भरोसा येत नाहीं फाल्गुन वद्यांत आपल्या भेटीस येतात, इतकें बोलण्यांत आणून ठरविलें आहे सरकार अधिकोत्तर विस्तार अस नाहीं सेवेसीं श्रुत होय हे विज्ञापना

८४

र. नं. ८८ श्री ता. १ माघ १७८९
का. नं. १८
पत्र नं. ११९

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसीं सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल तागाईत ७ ५ माहे रविलाखर मुा नजीक आसाले मान राज स्वामींच्या कृपेकरून यथास्थित असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यांचा उत्तरेकडील भाऊ तर्फ तीन मुक्काम पारसशिवणी(?) करिता केला नतर कूच करून ता मवर्जीनी उत्तरेकडील आले तेथें चार मुक्काम करून मार्गाने पुढें उठवून राजश्री व्यंकोजी भोसले यांस निरोप नागपुरास रवाना देऊन पुढें दिल्ली कूच मार्गे मामाच केलें त्यानंतर दोन दिवस साहा कोस प्रमाण कूच करून मुा. मजकुरीं आज दाहा कोस आले येथून लक्ष्मणवाडयाचा घाट सोळा कोस आहे नागपुराहून नव्वद कोस आले समागमें फौज घ्यावयाची नेमिली त्या लोकांस रोजचास येवढ देविला ता नागपुरीं पदरी पडला नव्हता म्हणून मामयास त्यांस दिवसगत लागली आहे हजार फौज आली आहे. आणिखी चार हजार यावयाची आहे दररोज दोनशें चारशें लोक येऊन मिळत आहेत पैठणपर्यंत सारे येऊन मिळतील सध्यांतस्थान आळंदपुरकर समागमें आहेत त्यांचे बोलणें आहे तें ठरल्यावर त्यास निरोप द्यावा असें आहे ते गांव घाटाखाली आहाती तर ठरावी अगर औरंगाबादपरावर ठरावी असें आहे इजाफावतंग नाहीत व यांणीही सलवणे पा नाहीं वराडच्या महालसंबधी त्यांचे वाकडेपण आहे सिद्दिमस्तान सात्कसहलेकर येऊन भेटले त्यांचे बोलणें काहीं आहे तें बरोबर विलेवारी लागावयाचें आहे त्यांस निरोप येथून गे रोजांत देणार आहेत सरकार कोणताही गुंता यांणी यावयास ठेविला नाहीं कदाचित पैठणावर येऊन मुक्काम केला तर करितील, नाहीं तर करीत नाहींत लौकर येऊन भेट घ्यावी हाच विचार यांचा आहे सोमाजी माहित मेहुणे समागम होते त्यांच्या बहिणीचें लग्न फाल्गुनमासीं पौर्णिमेच्या सुमारें आहे म्हणून त्यांस निरोप उमरावतीहून दिला समागमे जानश स्वार दिले. ते पुढें गेले लग्न करून सातारीयाहून पुण्यास भेटीच्या दिवसीं यावें असे गेले आहेत समागमे भाव सरोजी गुजरांचे नातू नवलोजी गुजर मात्र आल्यांत आहेत फाल्गुन वद्य पंचमीस भेटीचा मुहूर्त पाहिला आहे व दुसरा वद्य पंचादशीचा आहे. यांतून साधेल तो करितील. स्वा मा विठ्ठल मजकूर व मुनशीस पुढें पाठविणार होते ते मजकूर आम्ही दारव्हेत औरंगाबादपर्यंत नेला आहे तथून कसें ठरेल तसें करून लिहून पाठवीन इम बाचा मकील नागपुरीं होता त्यांस पत्रें पाठविल्याहून यांच्या विसीची आली त्यावरून त्यांणें निरोप नागपुराहून निघाले तयारी घेऊन गेला त्याचे पाणी राहिलें नाहीं हें वर्तमान मार्गे लिहावें तें चुकून राहिलें होतें पातशाहाजादा ईमद बेग होता तो निघून भेलजपुरास आला आहे. पेशव आल्या करावयाचा आहे. दीनदा स्वार, गाडा हत्ती, प्यादे माणूस उट घर कारखाना आहे. इलचबदेस आसार आहे यापुढें वर्तमान आहे फाल्गुन मासांत नर्मदा प्यावी पैन यव रेशमी पश्चिमेसी मध्यरसीस निराप घेऊन निघावें येथून पुढें कारसीम नागपुरास सुभाजी मामन यांच्या

श्राद्धाकरता यावें असा मनसबा याचा आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

८५

रु. न. ८८	श्री	ता. १३ मार्च १७८९
फा. न १४		पौ छ २० जाखर,
पत्र न ३१		सन तिसा फाल्गुन

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना तागायत छ १५ जमादिलाखर प्रातःकालपर्यंत मुकाम करजगाव पा. आवड स्वामींच्या कृपेकरून येथील क्षेम यथास्थित असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यानी वराडातील गुते सारे लाखनवाड्याच्या मुकामी उरकून राजश्री विठलपंत सुभेदार व सलाबतखान यास निरोप देऊन आपण कूच करून आवडापुरास आले. दुसरे दिवसी सेलगावास मुकाम केला. शेलगावकर आटोले समशेरबहादर याचा कारभारी सताजी ढवला त्याजकडे अन्याय बहुत आहेत आटोले यास घेऊन पुढे आला नाहीं. गावाजवळ मुकाम जाहाला असता मेजमानी काहीं दिल्ही नाही याजमुळे त्याजवर राग फार जाला. शेलगावीहून कूच जाहाले तेव्हा पाहाटेस लस्करचे लुगारी यानी गावाबाहीर घरे होती तीं लुटून नेलीं नतर अग्न लाविला, दोनतीनसे घर जळालें, काहीं माणसें व गुरें जळालीं, नाश फार जाला हे वर्तमान कळल्यावर ताकीद करविली, गुरें वस्तवानी बाहिरील लुटलीं गेलीं शेलगावीहून कूच करून वाघराल पो सिंदखेड येथे मुकामास आले त्या गावावर राग भोसले याचा परपरेने चालला आहे. ज्यासमई येणें जाणें होतें तेव्हा गाव लुटतात, याप्रो सुदामत चालत आलें आहे त्याप्रो वाघरालचें जाहालें तेथून काल कूच करून मुकाम मजकुरी आले, आज कूच करून पैठणास गगादक्षणतीरीचा नेमला आहे, उदैक मुकाम पैठणचा शनवारचाच करून रविवारी कूच करून स्वामींच्या भेटीस येत आहेत. भेटीचा मुहूर्त यकादसीस रविवारचा याणीं पाहून ठेविला आहे त्याप्रमाणे घडवितील असे दिसतें. फौज पाच हजार सागतात परंतु तीन हजाराच्या आत आहे, वर दिसत नाहीं. कारखाने व सल्तनत सुधोजी भोसले आले होते त्यावेळेप्रमाणे समागमे नाहीं लस्करास वैरण दररोज पाहिजे. रानात वैरण कोठें नाहीं. कडबे गावाजवळ आणून ठेविले आहेत त्याचा दाणा निघाला नाहीं, कणसे तर्साच आहेत, हरभरे व गहू व जोंधळे गावाजवळ माल जमा करून ठेविला आहे वैरणीकरिता माल लुटला जातो. याप्रो नित्य चाललें आहे. गगा उतरल्यावर सरकार माहाल लागतील. दाणा काढून घेऊन वैरण मोकली जाहाली नाहीं लस्करास तर वैरण लागत्ये. कडब्याखेरीज गवत प्रातात कोठेंही नाहीं यास सागितल्यावर उत्तर करितात आम्ही उपवास करीत जावे की काय, तेव्हा नका म्हणता येत नाहीं गावगनाचे बोभाट स्वामींजवळ येतील याजकरिता विदित असावें म्हणून विनती लिहिली आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

८६

रु. न ८८	श्री	ता १४ मार्च १७८९
फा न. १४		पौ छ २० जाखर,
पत्र न. १२९		तिसा समानिन,
		फाल्गुनमास.

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ. १६ जमादिलाखर मुकाम पैठण गगादक्षणतीर यथास्थित असे विशेष. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यांणीं श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांच्या भेटीस यावयाचा निश्चय ठराऊन नागपुराहून निघणें जालें त्या दिवसात स्वामींची पत्रे येऊन पोहचलीं. त्यात मजकूर भेटीस येणें होत आहे येणेंकरून बहुत संतोष जाहला आहे. त्यास पुढे उष्णाचे दिवस येतील याजकरिता येणें अविलंबे घडावें. भेटी लौकर घडाव्या. सिनलाईचे दिवस आहेत हे येण्यास चागले आहेत म्हणून ममतापूर्वक होतीं, तीं पत्रें वाचून पाहिल्यावर सेनासाहेबसुभा मनोपास पाऊन येण्याची त्वरा करून दरमजल चालले वराडातील दोन महिन्याचे काम होतें तें येकीकडे ठेऊन आठनऊ दिवसात जरुरीचे जाबसाल उरकण्यात आले ते उलगडा करून घेतला. बाकी ग(ही)हिला कारभार मामलेदारांचा वगैरे सर्व पुढे आल्यावर करावा याप्रा करून दरमजलानी लांब लांब मजली करून मुकाम मजकुरी काल येऊन पोहोचले. आजचा दिवस येथे मुकाम लस्करीकरिता जाहाला आहे. श्रीमंताच्या व आपल्या भेटीस मुहूर्ताचा दिवस याणीं पाहिला तो फाल्गुन वद्य पंचमी व येकादसी दोन दिवस या महिन्यात आहेत पुढे [illegible]

पौर्णिमेपर्यंत दिवस नाहींत पंचमीचा दिवस आटोपत नाहीं, याजकरितां फाल्गुनी रविवारचा दिवस भेटीचा निश्चय करून ठरविला आहे या निश्चयाप्रमाणे उदैक कूच करून नमल्या दिवसास भेटीस येत आहेत मार्ग सर्व लष्कर आरल्याजवळ येऊन राहिलें आहे आपल्या भेटी सत्वर घ्याव्या ईश्वर कृपे नागपुरांत असतां, आम्ही पत्र भेटीस यावयाची आम्ही त्यादिवसापासून आहे, त्याप्रमाणे उद्योग करून निरधनास आणून नामनिर्दे आहे यावेळच्या यम्पास अन्धरण व निछती व गुंत खर्च व चाहेरील किरकोळ होत व आदन तं येकीकडेच ठरविले, त्याची विनंती समक्ष परमोदकल स्वामींच्या नावे विनंती करील त्यावरून ध्यानास यावे सांप्रतच्या यम्पाचा विचार स्वामींच्या लिहिण्यावर व ममतेवरच घरला आहे राजश्री भवानीपंत मुनसी व मजमू पुढे रवाना करावे हा विचार मागे योजिला होता त्यावर आम्ही पण आम्ही तीं उभयतांनी पुढे यावें मागून आपले पण घरावे इतका विचार नसावा, आपण सत्वर यावें म्हणून आम्ही त्यावरून आमच्या लिहिल्याप्रमाणें आम्हा उभयतांस पुढे पाठवावयाचा मसलत करून आम्हांस समागम घेऊन त्यास स्वारीने चालावयाचा निश्चय करून येणे होत आहे आपली ममता जी यांच्या जागा आहे निश्चय यांणीं ठरून उद्योग केला व करीत आहेत, यांचा विस्तार किती लिहावा परस्परें भेटी जाहल्यावर स्वामींच्या ध्यानास येईल व मी विनंती करीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

८७

क. नं ८८ श्री ता. १५ मार्च १७८९

फा नं १४

पत्र नं ८९

सेवेसी विज्ञापना तागायत छ १७ जमादिलाखर राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी आज गंगथडी पैलाडून लष्करें कूच करून नागतल्याच्या सुमारें घाट उतरायाचा मुक्काम केला उदैक तेथून कूच करून नागतल्यास मुक्काम होईल, आपण सेनासाहेब सह आजचा दिवस पेटगांव मुक्काम घडल्या कामामुळे करून राहिले आहेत उदैक श्रीमंतांशीं दान स्नानानंतर पेटगांवाहून निघून नागतल्यास लष्करांत येतील. नमल्या रविवारी गाढी याजकरितां विश्रांत येत आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

८८

रु. न. ८८ श्री ता २० मार्च १७८९

फा. नं १४ पौ छ. २१ जमादिलाखर

पत्र नं ११० सन तिसा फाल्गुन

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

सेवक सदाशिव राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल तागायत छ २२ जमादिलाखर शुक्रवार प्रात:काळ पावेतों मुक्काम गारगोटी मिमा दमस्तीर स्वामींच्या कृपेंकरून यथास्थित असे विशेष राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा पैठणाहून कूच करून निघाले छ १८ रात्रीं, ते रमजल मजल मुक्काम मजकूरास पोहोंचल्याचे नामक जाहाले आज स्वत: तिनस स्वारीनिशीं कुरकुंभास श्री देवीचें दर्शन घ्यावयास गेले, तेथे भोजन करून सायंकाळी जेजुरीस मुक्कामास जाणार तेथे आजचा दिवस राहून उदैक देवाचा निरोप घेऊन करवेंवरून लष्करचा मुक्काम होईल तेथें मुक्कामास येतील लष्करचा मुक्काम आमचा यवताचा आहे, उदैक लष्करचें कूच करून करवी जवळ नदीतीरीं मुक्कामास लष्कर जाईल, तिकडून सेनासाहेब मुक्कामास लष्करांत येतील सेनासाहेबसुभा यांजकडील जानराव वाघमारे व कृष्णाजी चिटणीस व रघुपतराव पांडुरंग तिघेजण गेले आहेत पंडित पांडुरंग गणेश, भवानीपंत मुनसी व महादाजी पंत वगैरे मंडळी राहिली आहे उदैक अस्तमानपर्यंत स्वामींचे चरणाजवळ ध्यानास मी येईन सेनासाहेबसुभा यांजसमागमें मी गेलो नाहीं त्यांणीं चलाविलें नाहीं लष्करबरोबरच आहें श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांच्या भेटीचा मुहूर्त परवांचे दिवशीं छ २४ रात्रीं रविवारचा यांणीं निश्चयांत आणून ठरविला आहे सविस्तर मी चरणाजवळ उदैक आलियावर निवेदन करीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

८९

र नं. १२ श्री ता २१ मे १७८९

फा नं ९

पत्र नं. १८

सेवेसी विज्ञापना पेशजी राजश्री रघोजी भोसले स्वामींचा निरोप घेऊन निघालो ते आज छ १ माहे पठणास जाऊन दाखल जाहालों मसलतीचे शुभ अभिप्रायें आपण

या मा॥ घर जाय आह कृष्ण रकृच माहारायाकडे येतात, आमीस भुन हाये आपल्य प्रताप संकटरावजी जवळ पूणच आह धाग वहून आम्ही करताहि आहे तपाच करून श्रीमंतांच मनाप्रमाणे शीघ्र कार्य घडोन यावे सुज्ञेप्रति बहुत काय लिहीन हे विनंति

९३

रु. नं ६१ श्री मार्च १७५०
फा नं १४
पत्र नं ३

श्रीमंत राजश्री पतप्रधान स्वामीचे सेवसी

सेवक राव आपाजी मल्हार कृतानेक नमस्कार विनंति येथील कुशल जाणोन स्वकीये कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे यानंतर आपण कृपा करून पत्र पाठविले पावोन संतोषप्राप्ति जाहली राजश्री भाऊपती ज विनंती करणे ती करीच आहे राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यांस ज सांगणे त सांगोन त्यांचा वेध न लागे तें केलें जाईल म्हणोन पत्री लिहिलें येथीयास त्यांचा पैका त्यास पाऊन कराराप्रमाणे आणिखी मुलुखांत मऊन लढणी केली तोही मजकूर पावला आहे आम्ही आपले पदरचे सर्व प्रकारें असा अभिमान आपणांस आह बहुत काये लिहीणे, कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती

९४

रु. नं ६१ श्रीशंकर ता. १ जून १७०४
फा नं ९ पौ जद्य भुा ५
पत्र नं १ मंगलवार

गंगाभागीरथीसमान राजमान्य राजश्री नाना स्वामीचे सेवसी पाध्ये नारो कृष्ण जोशी सा नमस्कार विनंती येथील कुशल ता। यथास्थित असे । पर्यंत जाणोन स्वकीय कुशल लिहित असावे विशेष तबून मास्ती स्वानगी जल्दी पर्व आल्यानंतर ज अभ अल्ले स धर्मेश्वर लिहितच गले त्या अलिकडे राजश्री मुधोजी भोसले यांचे प्रांत आम्हापुढे जाऊन हस्तास्थान व त यत्र हाऊन नादर निघोन मुल्कात देश पावयासी प्रारंभ केला उमरावर्गास तरदी बहुतच केली, दोन अडीच लक्ष रुपये घतले हें वर्तमान येऊन यास बहुत निकड जाहाली यावरून राजश्री तात्या यांस विचारीले पुढें काये तेव्हां भाईसी बोलणे लागलें भाईचा मानस की येथे बोलणे पाहून तिकडे त्यास मुबीता पडावा या तात्याचा मान(स) की अपेस न यावें उभयेतांची येकवाक्यता करून याची याच अर्थी पचरा राज हेंच बोलणे होत होतें नित्य येक सिबंदी यादीत यांनी उत्तर येकच केले की आपली सरदारी राहून जो विचार कराल तो मान्य आहे तेव्हां राजश्री गंगाराव गरेकर व आपाजीराव पाटणकर व नरसिंग राव भायगुडे येसे मध्यस्त घातले त्यांचा मानस आपली फौज यांची समजावीशी नसती करावी आठरा महीनयाची व आपणास सरंजाम विसा लक्षाचा यावा नाहीतर निरोप द्यावा तेव्हा ठरता ठरले की बाईस बत्तीस सरंजाम वराड प्रांती पांच लक्ष रुपयांचा द्यावा फौज मानकरी असतील त्यांची समजावीस योजकडील मानकरीयांचे पुढें आहे मुदतीच देऊन निकड पाडावी बाकी फौज याजकडची आहे ती समजाऊन आपणाकडे आणावी हिशेब सात महिनेयांचा करावा करणी सेनासाहेबसुभा श्रीमंत दादा साहेबीं दिल्हा पा बाईकडे फौज लागली आमी माघारी आले मामानी भेट जाहाली आणी येथें राहीली यास्तव देणे तेही मान्य करून ठराव करून करण्या करावा हें त्याच चितास नये तों फौजेकडून आट धाडविली की आठरा महिन्याचा करण्या करणे तेव्हां चारस साडू नाहीतर सोग्गार नाहीं आशीच भाईची मसलत की येथें आरळ घर होत नाहीं तेव्हां आपला कील घेवून वीस कऱ्याकर आहे तर्थ निघोन जावे तिकडून फिरोऱ्याची मध्य हजार गान हजार गाड घेवून पंधरा कोसांवर आणून रात्रीस जावे येकदांच तयार जाहालीयास खबर पाहोंचस यास्तव छवीना म्हणून दोन हजार फौज तयार करविली व तीन आंशान्या हें वर्तमान राजश्री तात्याकडे आले त्यांनीं आग्रहास सांगोन पाठविले की तुम्ही सावध राहणें आमचे या अन्वये बहुतक बातमी तात्यांची जाहाली होती परंतु विश्वास न येत, आमचे भरीस हाता निग्ली हे या बाईचें पाहून छ २ रबीलाखरीं भाद्रकर्ण प्रहर रात्रीस सांगोन पा ती त्यांच फौजेत तयारी जाहली आहे तुम्ही तयार राहणे, मनके निघोन चालले तर सावधता असावी ता नबाब यांजकडेन खबर आली की भाइ तयार जाहाली गत तर तयार होऊन लष्कर मऊन पोहोचणे त्याजवरून तयारी केली मां गा तात्यांनी चिठ्ठी आली की नवाब

१ कसबेस अमराच्या परंतु मुक्काम

पुरत नाही त्यावरून हे स्वार होऊन गेले ते गर्भसंकेत भागे यांची लगाड सुरु जाहाली. हेही साऊन पोहचले निभालकर गणोजी नाईक वगैरे सरदार यांनी हत्यार धरिले म्हणू पाठीसी होती. त्यांचा मान होवावा म्हणूनी स्वतः घर टाकून गेले तत्पावेच लस्करचा राग धरिला. गडीमुळे दिमनास माघारे फौज येण्याचा देखील पळाली. भाद्रपदात तिकडे बात वर्तमान मनासारखे यांनी पाठविले करून ते सोलापुरास गेले. त्यास ही स्वस्थ नाही. नाद हिकडे यताच सोडणी म्हणून त्यांनी व आम्ही रवाना केले. पाडव्यापानंतर येथे मुक्काम केला, मग माघारे फिरोन मुकाम केला. कुवार शुद्ध सप्तमी मुक्कामास आले. भाद्र धावणीमुळे बहुत मेले, येथे येणे जाहाले. वर्तमान लिहिले आहे. पुढे कार्य विस्तार त्यास तो मागाहून सविस्तर लिहून पाठवितो. खरोखर त्यांचा भाव दुसरा नाही. सर्व प्रमाणे आपणांस अभिमान आहे. जाणून त्यास बंदोबस्त होऊन पुढे उपयोगी पडत तें आहेले पाहिजे. बहुत काय लिहूं. लोभ करावा हे विनंति.

९६

रु. नं. ११ श्री ता. २२ जून १७७४
का. नं. १ पा. छ. २८ रबिलाखर
पत्र नं. ३

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामींचे सेवेसी पा. नाना कृष्ण जोशी कृतानेक सा. नमस्कार विनंती येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. विशेष स्वामींनी कृपा करून पत्र पाठविले ते सुखरूप पावोन संतोषावाप्ति जाहाली. इकडील वर्तमान तरी राजश्री हरीपंततात्या यांनी राजश्री सेनासाहेबसुभा यांस आपल्या अरधमास मागमर निरोप दिल्हा ते आज जेष्ठ शुद्ध पौर्णिमेस समवेत मच्छरापूर येथे मुक्कामास आले. पुढे जात आहेत. मार्गात गेल्यावर सविस्तर सेवेसी लिहून पाठविले. सर्वांस स्वस्थ सर्वांत आशीर्वाद नाही. बहुत काय लिहिणे लोभाची वृद्धी व्हावी हे विज्ञापना.

९७

रु. नं. ११ श्रीशंकर ता. २८ जानवारी १७८
का. नं. १ पा. छ. १ सफर समानीन
पत्र नं. १

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

विनंती सेवक जिवाजी महादेव कृणे कृतानेक साष्टांग नमस्कार. विज्ञापना ऐसीजे स्वामींचे कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान पौष वद्य ७ पावेतो मुक्काम नागपुरीं यथास्थित असे विशेष स्वामीकडील पत्र येऊन (सेवकाचा) परामृष होत नाही तर सदैव पत्र पाठवून सांभाळ करीत गेले पाहिजे. नंतर आपली आज्ञा वरून तेथून निघाल्यावर मार्गशीर्ष वद्य १२ सोमवारी येथें दाखल जाहालों. तेच दिवशीं श्रीमंतांची व राजश्री दादांची भेट घेतली. दुसरे दिवशीं जाऊन आज्ञेप्रमाणे दादांस व मुत्सद्यांस ज्यांत त्यांस परम आल्हाद होय तैसे आपण सांगितल्याप्रमाणे सांगितलें, येकून परम आनंद पावले. येथे मी आल्यावर मनसुबी श्रीमंतांची व दादांची मर्जी कसी आहे ते पंधरा दिवस पाहिली. त्यास दादांची मर्जी प्रसन्न पूर्वीपेक्षां अधीकोत्तर व मुत्सद्यांचीही स्वच्छतेने वेगळी दिसते. येथील तात लोकांवांत सं(धी)च प्रतारणा किमपी नाहीं. त्यावरून माझीही आवरूमा जाली. फडनिसीची कामें मागें कांहीं करून दिल्ही कांहीं राहिली आहेत ती हरकिसा, करून देवीलस वाटत. आपले कृपेनी सर्व कामें होयेत. परंतु राजश्री हरीपंततात्या यांचे पत्रीं लिहीलें त्यावरून श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना. दत्ताजी नाईक आपले सरकारचा पाठविला आहे. दादांनी त्यांस इतके अगत्याचें काम नव्हते. परंतु नाहीं म्हणता नये यास्तव आला आहे. सर्व येथील वर्तमान ठाऊक आहे. निवेदन करील. सर्वेसी तीळ शर्करायुक्त सेवेसी पाठविले आहेत ते स्वीकारावे ते पाहिजेल हे विज्ञापना.

९८

रु. नं. ११ श्रीशंकर १७ जून १७८०
का. नं. १ पा. छ. २७
पत्र नं. ३ जमादिलाखर

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी

विनंती सेवक जिवाजी महादेव कृणे कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती येसी जे स्वामींचे कृपाकटाक्षेकरून मनवार वर्तमान ज्येष्ठ वद्य ५ पावेतो यथास्थित असे विशेष स्वामीकडून बहुत दिवस पत्र येऊन सेवकाचा परामृष होत नाहीं तर सदैव पत्र पाठवून सांभाळ करीत गेले पाहिजे. यानंतर इकडील वर्तमान राजश्री सवाईमाधवरावांचे गुण दिसतात त्यावरून सर्व निर्वाह होत असेल. प्रस्तुत

नाहीं आतां पत्र आगाविली तरी विक्षपास प्ररथ होवील यान्तव मी लिहीलें आहे त्याप्रमाणें मात्र नातची पत्रें भीमतांचे येक व तान्याचे येक व तुम्ही आपले येक यसीं तीन पाठऊन पा तींच पत्र आली म्हणजे निरोप मागन त्याप्रसंगें येऊ न्गार नाहीत उगच येगास्त करून (न) देतां आग्रह करर्माल तर मग यइनच, करून लिहावर राहीन मग ईश्वर घाग्ना प्रकार घरविता ह न जागा अपा आतां तर मी वस्मित जाला फार सीमा जाली आज पत्र सात पर्व जाली करू निर्ना आर्व पुढे परिणाम काय? आतां मी यदन तेव्हां तरीम मात्र चाळ्ळी आहे तीं मी टाकणार नाहीं जे म्परकन याल तो तो घालील, माणी हाकन मला फडी तर न जामा वसी तुम्ही आपले संरक्षमावर पुस आहा नवर्वाच हा राजगार आहे जर मी यकून निघाल्य तर पुढें फडनिसी गली प्राप्त (कठीण) तिथरवरूप मातुश्री श्रीमंत साष्टांग नमस्कार विनती येसी जे लिखितार्थ परिसो लोभ करीत जावा हे विनंती

१०१

रु. नं ११　　श्रीशंकर ता २९ जानवारी १७८१
फा नं १
पत्र नं १

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

विनंती सेवक भिराजी माहादेव फणे कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती येसीजे स्वामीचे कृपेकरून माघ सुध २ पावेतों मुक्काम नागपुरी सुखरूप असो विशेष स्वामीकडून कृपायुक्त पत्र येऊन सेवकाचा सांभाळ होत नाहीं तर सदैव सेवकास आज्ञा होऊन सांभाळ करीत असावा सेवकाचे वर्तमान सर्व राजश्री कृष्णराव अण्णा यांचे पत्रावरून निवेदन होईल मंगलगाव पत्रयुक्त सौख्य पा आहेत त सेवेसी पाहतील हे विज्ञापना

१०२

र नं ११　　श्री　ता. ३ फेब्रुवारी १७८१
फा नं १
पत्र नं १

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

विनंती सेवक भिराजी माहादेव फणे कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येसी जे स्वामीचे कृपाकटाक्षें करून सेवकाचे वर्तमान माघ शुध १ पावेतों मुक्काम नागपुरी येथास्थित असे विशेष बहुत दिवस जाले कृपायुक्त पत्र येऊन सेवकाचा परामृष होत नाहीं तर सदैव सेवकास आज्ञा करून पत्रीं सांभाळ करीत गेलें पाहिजे यानंतर राजश्री ग्रघुराव ख(रमर) (निमि)त्यें आले त्यासमागमीं मीही निरोप मागितला त्यासमई मज राहविलें तो प्रकार सर्व राजश्री अपा यांस लिहीला आहे ते निवेदन करतील. व राजश्रीही भेटीअंती सांगतील राजश्री दिवाकरपंत शहा माघ शुध पंचमीस कचेरीस येऊन श्रीमंतांपासून फडनिसीची वस्त्रं व शिक्के देविले सप्तमीस तरीस चाव्ही फडी पुर्वीप्रमाणें कामें श्री मुदामत आहेत तीं करून यांची यावीं हे त्यांनी श्रीमंतास सांगून पाठविलें परंतु निश्चये ठरला नाहीं ठरल्यावर सेवेसी विनंती लिहीन पुर्वीहून येक काम उणें जाल्यास मी घगार नाहीं हें त्यांपासीं बोलिलों आहे सर्व दिल्लास घईन प्रस्तुत स्वामीचे पत्र दिवाकरपंत यांस येकूणतिसावे तारसेपें आले त्यांत श्रीमंत राजश्री रावसाहेब आले व इकडील मासभर माणूस आला त्याजे मारफत बातमी तहीं ठरली, हें पत्र वाचून सेवकास फार आनंद जाला, ता कटकर विनतिपत्रीं लिहू श्रीमंत राजश्री रावसाहेब यांचा जन्म त्यापासून कृष्णस्वामीचे अवतारचरित्राप्रमाणें चरित्र जालें, व आपल्या साहासास भमास, ज्या मास जाले तो परमात्मा वामन असेल त्या साहासाचे, व श्रमाचे फल, फार चांगलें आलें यास कुणाची उपमा नाहीं आलें पत्र शक्यर आलें तें सरकारचा नाईक येथ मल्हारजी होता तो पाऊन श्रीमंत राजश्री आपासाहेबांकडे व राजांकडे गेला पत्र पाहून त्यांनीं फार नाहरास लिहिलें येथा येथें यांस आनंद जाहाला सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

१०३

रु. नं ११　　श्री　ता १५ सप्टेंबर १७८१
फा नं ५
पत्र नं २

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक माधवराव गंगाधर कृतानेक सा नमस्कार विज्ञापना ता छ १७ सवाल मुक्काम किल्ले ग्वाल्हेर

स्वामीचे कृपावलोकने करुन सेवकाचे वृत यथास्थित असे विशेष. आज्ञापत्र सादर जाले की प्रात बुदेलखड येथील माहाल राजश्री तुकोजी होळकर याजकडे आहेत.

पो आलमपूर मल्हारजी होळकर याचे छत्रीचे खर्चास आहे.	पो कोच हा महाल मगारनिलेकडे आहे याचे तर्फेने कमाविस रा. बालाजी गोविंद याजकडे आहे.

येणेप्रमाणे दोन माहाल आहेत. त्यापैकी आलमपुरास तुम्ही साम्रत ठाणे बसविले आहे व कोंचेचे ठाणे खाली करुन द्या यैसे बालाजी गोविंद यास म्हणता म्हणोन हुजूर विदीत जाले. यैसीयासी हे माहाल मगारनिलेकडे असता तुम्ही परभारे घालमेल करावयाचे प्रयोजन काय ? सदरहु प्रमाणे माहाली परभारे उपद्रव करणे परिछीन्न कार्याचे नसे. हाली हे पत्र सादर केले असे तरी याउपरी पत्र पावताच आलमपुरास ठाणे घातले असेल ते उठवून नेणे, कोंचेच्या ठाण्याविसी बालाजी गोविंद यास तगादा न करणे म्हणोन आज्ञा. यैसीयास दोही माहालच्या तपसीले आज्ञा जाली. त्यास माहितगारी सेवकासही आहे. यैसे असता पायरीस पाय लाऊन आमर्यादा करीन यैसे घडणार नाही. येद्यपि मनोरथ करावा तरी सिध्यर्थ अधीकार कोणता. मी त्याचे पदरचा पिडीजाद असता आमर्यादा करावयास कारण नाही. कोणी विनती केली त्यावरुन आज्ञा जाली, सिरसावद्य, परतु सुक्ष्म रितीनें शोध केल्यास खरें ते ध्यानास येईल. सेवकापासून आतर किमपी पडणार नाही. येविषई राजश्री बालाजी गोविंद याजकडील पत्र राजश्री तुकोजीबावा सुभेदार याचे नावे आहे ते सेवेसी पाठविले आहे. त्याजवरुन सविस्तर निवेदन होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

१०४

रु न	श्री	ता २८ ऑगस्ट १७८४
फा. न ७		पौ छ. २२ जमादिलावल खमस समानीन
पत्र न. १		अधिक चैत्रमास

श्रीमत राजेश्री नाना स्वामींचे सेवेसी.

आज्ञाधारक आपाजी गोपाल कृतानेक सा. नमस्कार विनती विज्ञापना येथील कुशल भाद्रपद शुध त्रयोदसी मुकाम कसबे सेवाल जाणुन माहाराजाचे कृपावलोकणे करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानतर सेवकाचे वर्तमान श्रीमत रो. सेनासाहेब यानी कृपाकरून गंगथडीस घासदाणीयाचे वसुलास स्थापिलें आहे यास दाहा वर्षे जाली परतु आपले पायासी सहवास ठेऊन ममता व्हावी हे लक्ष बहूत आहे याजविसी घरकृत्य मजकूर राजेश्री बाबुराव यास सागितला आहे. तो महाराजाणी ध्यानास आनोन लक्ष सेवकापासी ठेउन कृपा करीत असावी महाराजाची सेवा करुन दाखवावी हे मानस बहुत आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापणा.

१०५

रु. न. ६१	श्री	ता. २९ नोव्हेंबर १८७६
फा. न. ३		छ २० रबिलाखर
पत्र न. १		सन सवा माघ

श्रीमतर राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी आज्ञाकित जयकृष्ण हरी साष्टाग नमस्कार विज्ञापना ताा छ ७ माहे सफर मु॥ नागपूर येथे स्वामीचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष. पुर्वी येथोन विनतीपत्राची रवानगी रा(बा)चे पत्रासहित सेवेसी प्रेशिली होती. त्याचे उतराविसी आज्ञापत्र सादर जाले कीं तुम्हाकडील सविस्तर माा समजला. रा. बलवतराव नागपुरास सुखरुप पोहचले. उत्तम गोष्ट जाली. पुढे होईल ते लेहून पाठवावे म्हणोन आज्ञा यैसीयास येथे प्रविष्ट जाल्यावर वैद्याकरवी जे उपाय करावयाचे ते केले व अनुष्ठानादिकही जालीत परतु आमचे दुर्दैव त्या योगेकरून रायास परलोक प्राप्त जाला. या खेदाची परीगणणा नाही, एकदाच अश्रु तुटून पडते यैसी गति जाली मृत्यसमई उभयथा बंधुणी व मी रायासी बोलण्यात आणिले की पुढे आमची गती काय. कोण्या पयेकरुण वर्तावे, तेंव्हा सागितले की तुम्ही कोणते विशी घाबरु नये तिर्थस्वरुप कैलासवासी दादा याचे अभिमानावर लक्ष देऊन मला मनुष्य करून दाखविले तेच श्रीमत रा. नाना याचे पाय तारक असेत. तेणेकरुण सर्व उत्तम होईल. यैसे बोलून भगवतर स्मरण करून देहावसान जाले घडणे ते ईश्वरी सकल्पेकरूनच घडत आहे व तेथे निरोपाय असे. परतु आम्ही केवल निराधारासारखे जालो आहो. लक्ष पाई आहे. तेथोन कृपा होऊन मनुष्यात आलो तर आलो नाहीतर कोणती गोष्ट सुधी नाही. येथील मडळींचा व मु. (त्रुटित)

१०६

रु न ९१ श्री (गुरिन) ता. २९ नाव्हेंबर
फा नं ४ १७८९ पौ ष २१
पत्र नं १ रविलाक्षर सन सबा माय

श्रीमंतर रा नाना स्वामीचे सेवेसी पो कृष्णराव व व्यंकटेश विष्णु साष्टांग नमस्कार विज्ञापना ता छ ७ माहे सफर मु॥ नागपूर यथें स्वामीचे कृपावलोकनेकरून वर्तमान येथास्थित असे विशेष तिर्थस्वरूप रायसाहेब स्वामीपासोन निरोप घेऊन स्वस्थळास सुखरूप पोहचले दैवी मानवी उपाय पाहीजे तितके जाले संवत कार्तीक वद्य प्रतिपदेस प्रहर रात्र राहातांना काळ जाला येणा दैववशात महत पाप्त येऊन पडले याचा विस्तार पत्री काये लेहूं हरीवच्छ प्रमाण घडणे त श्रीसंकल्प करून घडलच आहे, परंतु या खेदास पारावार नाही, येकाएकी आकाश कोसळूनपडल्या प्रो जाले येथे आश्रय मिळान श्रीमंतर रा सेनासाहेबसुभा यांचे सर्वाचा व सर्वात्मना स्वामीचे पायाचा यास साक्षी आगनिवास असे तेथील कृपेनें तिर्थस्वरूप केलासवासी दिवाकरपंतदादा यांजपासून तरगापाय व सर्वात संभावित दिसणे रायपाषेतो हे सर्व स्वामीचे पायाने जाले व पुढें आमचाही निर्वाह होणे ता तेथूनच होईल पायासी दृढ मिठी घातली येसी आमची सत्ता आहे परकड सविस्तर मजकूर रा बाळकृष्णपंत यांणी रायाचे बोलणे आदीकरून लिहीले आहेत ते अक्षरशः मनन करून परामर्ष करणार स्वामी समर्थ आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

१०७

रु. म. ८८ श्री मे १७८९
फा. नं १५
पत्र नं २०

सेवेसी विज्ञापना राजश्री सेनाधुरंधर प्रात:कालच्या प्रहर दिवसास उरीयातून निघून आपल्या मोर्च्यास गले तेथ दोन घटिका बसून किल्याच्या पटीकडून टाया किल्या यकून राजश्री बाल्या यांच्या चोरणीस मोर्च्यास आले राजश्री नाऊ व बाल्या व धुरंधर यांचे बोलणे मोर्च्याविशीषचन घटिकाभर जाहालें बाल्यांनी धुरंधरास नजीक जागा मोर्च्याची पाहावयास न्यावी तयारी साररूपाच्या च्यार घटिका दिवस होता म्हणून धुरंधरांनी सांगून आपल्या लष्करांत गेले बारा घटिका दिवस राहातां बाल्या नवी जागा राजश्री विश्रामपंत यांणी तोफ लावावयाची करार केली तेथें गले तोफेच्ये गोळे पडेत चांगले डोंगरावरून लागू जाहाले च्यार घटिका दिवस राहातां धुरंधर आले त्यांणी जागा पाहिली त्यावर गोळे आणिखी पंधरा वीस लागू केले चांगली जागा तोफेच्या मार करावयाची सर्वांच्या चित्तास आली त्यावर खाली उतरून थोडसे डोंगरात आले तेथ वरून तोफखान्यांतून तोफा लागल्या तेथून गर्भछाटीचे गोळे च्यार गांवात टाकले ते आत जाऊन फुटले. याम पांच सात गांवांत टाकले नंतर खाली उतरून आले धुरंधरास निरोप दिल्हा ते आपल्या लष्करांत गले त्याउपरी तात्या भाऊसाहेब स्वाळी मोर्च्यांत आले असले. राजश्री रघुनाथराव यांच्या उजव्या हाताच्या पोटरीस निवाळी गोळी गांवातील येऊन पक्की बसली थोडासा हात मुरका आहे फार नाहीं मोठी खैर ईश्वर करी माऊ, रघुनाथराव, तात्या आपल्या मोर्च्यास मोर्च्यांत संध्येस आले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

१०८

रु. नं ९१ श्रीगजानन प्र॥
फा. म २ ता २९ जानेवारी १७८८
पत्र नं १

सेवेसी मोरो गोविंद चरणावर मस्तक ठेवून कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता पौष शुद्ध ७ मुक्काम श्रीनगर येथ आपले कृपे करून स्वस्तीक्षेम असावे सर्कीये कुशल स्वाहायमासी आज्ञा जाली पाहीजे विशेष रफईत मजकूर तर आपणमासी सरकारची आज्ञा मजला जाली की गढमंडळ (याचा) व्यवसाव भोसल्या कडील व्हावयाचा आहे याबद्दल तुम्ही तुत न यण मागाहून येऊन पा तणे प्रा करणे व एनस रुपयांची घपत पा आहे तो येवज घणे येसी आज्ञा जाली हे वर्तमान त्याचे वकीलांनीही बिा होते त्यावरून यानी आपल्या ध्यानांत आणिले की श्रीमंतानी भोसल्याशी नाव मसान आमचा प्रांत गढमंडळ देण्याचा बेध सांगीत नाहीत यविसी मोरोपंतास राहाये येसी आज्ञा जाली आहे हे यथ्ये सात महीने जाल पावेतो जाहाले सच पंथ पावत नाही हाकचिठ्या उभ्यास मनश्री करून यांच्या तय करकून पाठवावा, चाळीस पंनास रुपय उठवा रुच देणे येऊन चिठ्या घरी नयत, यायेदे मुन्शी करून मस्सरम पैसे होत दानस्याची ही परास तसीच आहे. सरकारच मर्जीस्तव राहणे यथील मर्जी सय कारभारीयांवर. उभस्ता

बधु यकचीत नाहीत याजमुळे मनस्वी मधीच घालमेली. ज्याचे हातीं जेथील कारभार तेथील तेच सर्वस्वी धणी. येविसीचा अर्थ लिहिता येत नाहीं. भोसल्याकडे गडमडळे प्रात होऊन त्यांनी ठाणी बसोन नतर कुवात प्राताची होती तरी सर्व अर्थ ध्यानास येत. येथे कर्जवामही मिळत नाहीं, पुढे आज्ञा कर्तव्य ते सत्वर जाली पा. सेवेसी आल्यावर सविस्तर अर्थ निवेदन होतील. बहूत काय लिहिणे कृपा लोभ करावा हे विज्ञाप्ति.

१०९

रु. न. ६१	श्रीगजाननप्र॥	ता. २८ फेब्रु, १७८८
फा. न. २		पो. छ ५ रमजान सन
पत्र न ३		तीसा समानिन जेष्ट.

सेवेसी मोरो गोविंद चरणावर मस्तक ठेऊन कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता. माघ वा ७ मुा० श्री प्रयाग येथे स्वामीचे कृपे करुन स्वस्ती क्षेम जाणोन स्वकीये कुशल ल्याहावयासी आज्ञा जाली पा. विशेष. गडेमडळ्याचे जाबसालाकरिता आपले आज्ञेप्रा श्रीमत रा बालाजी गोविंद यासमागमे आहे. श्रीमत रा रघुजी भोसले सेनासाहेब पुण्यास सरकारात जाणार म्हणोन यैकीले, आले आसतील, मजला कार्याविसी जसी आज्ञा येईल त्या आज्ञेप्रा सेवेसी हजीर आहे बुवले खर्चास देत नाहींत, उठोन जावे म्हणतात. राहण्याचे आता काये कारण, पुन्हा ताजी सनद आली तर रोजमरा देऊ, नाहीतर सनदही माघारी देणे नाहीं व खर्चासही देणे नाहीं, यैसे म्हणतात. येविसीची आज्ञा यास निक्षुण आली पा सरकारचे आज्ञे प्रा येथे राहिलो आहे. पुढे आज्ञा जसी येईल त्या प्रा करीन. सेवेसी श्रुत जाले पा बहुत काय लिहिणे. कृपा लोभ करावा हे विज्ञाप्ति.

११०

रु. न. ६१	श्री	ता. १४ मार्च १७८८
फा. न. २		पो. छ ६ रमजान सन
पत्र न. १		तीसा समानीन जेष्टमास

श्रीमत राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी.

पोष्य आज्ञाधारक मोरो गोविंद चरणावर मस्तक ठेऊन कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता. फाल्गुण शुा. ७ मुा कालपी येथे स्वामीचे कृपेकरुन स्वस्ती क्षेम जाणोन स्वकीये कुशल ल्याहावयासी आज्ञा जाली पा. विशेष. इकडील मजकूर तर श्रीमत रा. बालाजीपतबाबा त्रयेस्थळी माहायात्रा तपोवन राजगृही गडकी सुवर्णभद्र बद्री गोमतीसगम करुन आले. एका दो रोजा कालपीस दाखल होतील. मीही समागमे सरकारआज्ञे प्रा आहे. श्रीमताचे पुण्ये बाबाचे समागमे यात्रा जाली, सर्व प्रताप श्रीमताचा, पुढे आज्ञा कर्तव्य ते जाली पा. बहुत दिवस जाहाले. सेवेसी येऊन पुन्हा आज्ञेस सादरच आहे. आज्ञा जाल्यास येईन. कामच असल्यास जसी आज्ञा येईल ते कर्तव्य, परतु खर्चवेचास रोजमरा देत नाहींत. साल गुा सागरावर रोजमऱ्याच्या चिठ्या दिल्हा. त्यास यक वर्ष तेथे जेष्ट बधु यक वर्ष दररोज बेरजारा करुन दुबारा खर्च तेथे येथे बसून, आज उद्या यैसे म्हणोन आद्यापी दिला नाहीं. हाली यात्रेस समागमे आसता येक रोजमरा देखील दिल्हा नाहीं. येथे वो. रा. लक्षुमीनारायण भटजी कासीकर आहेत. त्याची मर्जी की आमचा प्रात आम्हाकडे कायेम सरकारातून जाला. भोसल्यानी आपले लोक बोलाउन घेतले. यास श्रीमत काये लिहितात, हे का राहतात ते हे व श्रीमत जाणत, आम्हास ठेवण्याचे कारण नाहीं. जावे हेही म्हणे नाहीं. येविसी येक दोन वेळा सेवेसी लिा. त्यास निक्षूण ताकीद येक वेळ जाल्या खर्चास देतील. च्यार सालें नालबदी कापड नेमणूक करुन पाठविल्या. परभारे पावले कुटुबवच्छल स्वामीच्या पदरचा आज्ञाधारक आहे. कृपा करून सरक्षण करणे सर्व प्रकारे आपणाखेरीज आम्हास कोण आहे. येविसी श्रीमत रा. त्रिबकराव बाबा गडबोले यास सविस्तर विनति केली आहे. तेणे प्रा. श्रुत करतील. ध्यानात आणून कृपा करणे ते करावी. मी आपला आहें. बहूत काय लिहिणे कृपा लोभ करावा हे विज्ञाप्ति.

१११

रु. न. ६१	श्री	ता. ४ जून १७८९
फा न. १२		पो. छ. ३ जिलकाद
पत्र न. २		तिसेन

श्रीमत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

सेवक श्रीधर लक्ष्मण कृतानेक साष्टाग नमस्कार विज्ञापना यैशीजे येथील कुशल ताा. छ. ९ माहे रमजानपर्येत

स्वामींचे कृपेकरून वर्तमान येथास्थित असे यानंतर स्वामींनी कृपा करून पत्र पाठविले ते उत्तम समयी पावोन संतोष जाहला तसेच यजमानापासून येथन येणे आहे याकरिता राजश्री ... नुकुल पाठविले आहेत येविशीच्या मा। मजकुराची सरमग घ्यावी प्रमाण आज्ञा जिल्हीली त्यास श्रीमंत यजमानसाहेबांच्या प्रकार यांजकडील खर्च ज्यास्त याज अधिक लागले राजश्री आनंदरावजी यांजकडे लाख रुपयांच्या हुंड्या आल्या होत्या त्याचा भरणा श्रीमंत यजमानसाहेबांनी करून दिला व काशीची मुंडी पत्रास हजाराची श्रीमंतांनीं दिल्ही आणि बाकीचे येव ज्याच्या हुंड्या सरोर्पंत यांसमागमे दारकुबा नाइक यांजला देऊन पाठविल्या आहेत येविशी श्रीमंत यजमानसाहेबांनी सर्व लिहिले आहे व मशारनिल्हेशी बोलण्यांत आमिले आहे बोलण्यावरुन त्याजवरुन ध्यानास येईल सर्व इकडील स्वामींचे जागा व स्वामींचा लोभ आहे पुढेही गौरविणे स्वामीकडेस आहे, स्वामी समर्थ आहेत तेथें येविशी ल्याहावे ऐसे नाहीं सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

3 दत्ताजी तोरडमल यांचीं पत्रें

११२

रु. नं. ११ श्री ता. १८ एप्रिल १७७९
फा. नं. १
पत्र नं. १०५

राजश्री मल्हारजी नाइक बापू गोसावी यांजला अखंडीत लक्ष्मीअलंकृत राजमान्ये श्रो। दत्ताजी नाईक तोरडमल मुक्काम नागपूर रामराम विनंती उपरी येथील कुशेल जाणोन स्वकीय कुशल लिहीत जाणे विशेष राजश्री ... वगैरा यांणा तुम्हास श्रीमंतांकडे कितेक आपण सांगोन ... पाठविले त्यावरुन य ... प्रकार घडला त्याचा ... तुम्हास ... लिहून पाठविले त्यावरुन तुम्हांस ... आसेल पुढे ... या कामास गेले ते सांप्रत ... काही नाही ... मसलतींचा घाट श्रीमंतांचे ... घडत आहे व श्रीमंत ... खलेट होऊन पूर्ववतप्रमाणे ... त्यांणी ... निमित्त्यान ... या ... घाट ... आहे व राजश्री ... स्वानगी श्रीमंतांकडे ... आहेत येविशी त्यांणी व ... श्रीमंतांस लिहीले आहे ... आहेत ... वर्तमान तदनंतर सर्व आपण ... त्यानंतर तुम्ही ... पत्र आलेस

१ ... तुम्हांस वर्तमान ... तुम्हास राजश्री ... त्याप्रमाणे ... राजश्री ... सांगोन चांगला घाट घडत आहे. यातील अर्थ पाहाताना सरकार कामाचा उपयोग फार आहे. याजकरिता राजश्री तुम्हांस सांगतील त्याप्रमाणें वर्तणुक करावी बहुत सावधपणे असावे छ २६ रबिलावल बहुत काय लिहिणें लोभ असु दिजे हे विनंती मोजुनदार याजबरोबर पत्र पाठविले ते पावले त्याप्रमाणे करणे जाईल मागुन लघु घरल्याजवळ पत्रें दिल्हे आहेत ते तुम्ही आपल्या जवळ घेऊन घडून राखणे आणि त्याचे उत्तर पाठवणे हे विनंती

११३

रु. न. ११ श्री ता. २० फेब्रुवारी १७८५
फा. न. १
पत्र नं. ९०

साहेबांचे सेवेसी, पर्यंत क्षेम ता। छ १ रबिलाखर मु. नागपूर वर्तमान येथास्थित आहे यानंतर इकडील वर्तमान छ २१ रबिलावली राजश्री सेनाधुरंधर व राजश्री रघोजीपंत यांचा निरोप आनंदपूरच्या मुक्कामीहून घेऊन रा। रामराम ... रा। सदाशिवपंत व रामराम मी निघाल्यावर छ ८ रबिलाखरी रामराम मुक्काम ... पाहिल्यावर ... राजश्री सेनासाहेबसुभा यांचा रामराम ... छ ५ रात्री सेनासाहेब व सेनाबहादूर यांची स्वारी ... दारा ... पायास ... मानन छ ८

रोजी साईकाळीं शुक्रवारी नागपुरास आले. तेच दिवसी सरकारची व तात्याची पत्रे व रविसक्रमणाचे तील शर्करा-क्त सेनासाहेब व सनाबहादर राजश्री चिम्राजीबाबा भोसले व राजश्री भवानी काळे यास आले. तेच क्षणी रा रामराव व मी जाऊन सेनासाहेब व सेनाबहादर यास पत्रे व थैल्या दिल्या रा. भवानी काळे (त्रुटित)

११४

र. नं. ९६ श्री १९ मार्च १७८५
फा. नं. ३
पत्र. नं. ७९

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता छः ७ जमादिलावल, मु. नागपूर वर्तमान येथास्थित असे. यानंतर साहेबी मला इकडे येण्याविसी आज्ञा केली ते समई राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा यास निरोप सागावयास आज्ञा केली. त्याप्रमाणे येथे येऊन सेनासाहेब यास विचारले. येका दो दिवसी ऐकोन घेतो म्हणून परतु बोलावयास सोये पडली नाही आणीख येकदोन वेळ विचारले की आपणास तरी ऐकोन घ्यावयास फुरसत नाही आणि येसेच राहिल्यास श्रीमंत नानासाहेब मनात आणितील की आम्ही निरोप सागोन पाठविला परतु दत्ताजीने न बोलताच दिखाऊन राहिला म्हणून उत्तर आले नाही येसे होईल. तेव्हा सेनासाहेब बोलले की तुम्ही म्हणता हे खरे, परंतु याच्या पोटातून दुसराही आर्थ निघेल की दत्ताजी नाईक तरी बोलला आसेल परतु सेनासाहेबसुभा याणी ऐकोन घेऊन उत्तर करावयास सकोच केला आसेल यामुले उत्तर दत्ताजी-कडोन येत नाही. तेव्हा आम्हाकडेही दोष लावतील यास्तव आम्हासही ऐकोन घेऊन तुम्हासी बोलावयाचे आहे उदेक रात्री निश्चये ऐकतो याप्रमाणे ठरून छ २६ रबिलाखरी मी सकेताप्रमाणे जाऊन साहेबाचे आज्ञेप्रमाणे येकांती सेनासाहेबास बोलणे ऐकोन घेऊन उत्तर जाले की नाना याचे व आमचे इमान होऊन श्री विष्णुमंदिरात बोलणे जाले तेच मनात आहेनिसी आहे. दुसरा आर्थ त्रिमपी नाही. राजश्री पतप्रधान याचे व आमचे दौलतेचे कल्याण व राजश्री नाना उभयेपक्षी योगक्षेम चालणार हीच मोठी गोस्ट आमच्या व त्याच्या समक्ष श्री विष्णुमंदिरात ठरून इमानप्रमाण जाले आस्ता चितान चालेल पर्ने [illegible] नये व [illegible] नये तेव्हा [illegible] नाही

कलतच आहे. मध्ये वरचेवर येविसीची पत्रे व निरोप जाऊन बलख पुरून कायेमसिजाज समजत असावी येविसी राजश्री नाना याणी तुम्हास सागोन विचारिले उत्तम आहे. हे गोस्ट आम्हाकडून काहीनी कमी दिरगान आली हे प्रमाण आहे. वरकड दुसरा विचार नाहीच नाही. श्रीविष्णुमदिरातील बोलणे फतरची लकीर येसे समजून आचळपणे आहे. तुम्ही याप्रमाणे राजश्री नाना यास लिहीणे उत्तर येईल ते आम्हास दाखवणे म्हणून सागितले त्यावरून विनती लिहीली आहे. दुसरे सेनासाहेबसुभा याणी सागितले की सेनापुरवर याचा प्रकार केल्यासवासी विचारक-पत याबाबर राजश्री नाना याणी दवी धुरधरास पाठविली त्याप्रमाणे कायेमसिजाजितही आहेत राजश्री पतप्रधान याचे दौलतेचे कल्याण ते गोष्ट रात्रदिवस मनात ठेऊन वर्तणूक करीत आहेत. राजश्री पतप्रधान याचे लग्न जाले त्या दिवसापासून पुण्यास जावे हे निश्चये ठरला आस्ता आजपर्यंत लाबले येविसी आम्हाकडोन सर्व गोष्टी आयोग्य घडल्या येविसी राजश्री नाना म्हणतील तें प्रमाण आहे. मीही येविसी उद्योग करणे तो केला परंतु [illegible] आहे नाही इतकेच. वरकड काही नाही. [illegible] याची [illegible] जाहाल हे राजश्री नाना यास सर्व ठावकी आहे. साप्रत उभयेताचा समय आहे. राजश्री [illegible] सध्यल आहेत तेव्हा सर्व कामाचा [illegible] उत्तमप्रकारे [illegible] उतरतील हे खातरजमा पकी आहे व सर्व पार पाडून उणे आसेल ते पूर्ण करून उभयेपक्षी [illegible] दिसावे हा आर्थ राजश्री नाना याजकडे आहे आमचे [illegible] याप्रमाणे आले म्हणून तुम्ही राजश्री नाना यास लिहावे म्हणून सागितले त्यावरून विनती लिहीली आहे राजश्री तात्या यास पत्र लिहीले नाही. [illegible] मुजरद [illegible] पाठविले आहे [illegible] उत्तर [illegible] करणे ते [illegible] नाईक [illegible] जासूदजोडी आहे [illegible] सेवेसी [illegible]

११५

र. नं. ९६ श्री ता. [illegible] एप्रिल १७८५
फा. नं. ३ [illegible]
पत्र नं. ८७ [illegible]

[illegible]

इकडील वर्तमान तरी सलाबतखान व बहलोलखान यांणी नवाबासुद्धां आलजपूर प्रांत वराड येथील सुभ्याच्या सनदा करून मऊन येतेशामबग यांस तगीरीची सनद घेऊन छ १ रोजीं सोळपुरास आले हें वर्तमान इंगास कळ-ल्यानंतर पहिली शिबंदी ठेविली होतीच व हली नवीन शिबंदी ठेवून वगैरेत सुद्धां आहेत व राजश्री देवाजी गवळी किल्ले आसर दिा राजश्री माहादजी शिंदे हेही इंगास सामील आहेत म्हणून खानमजकुरनिलेंच बातमी कळली, त्यावरून खानांनी राजश्री सेनासाहेबसुभा यांस पत्रें पाठविलीं कीं, आम्ही आलजपुरच्या सुभ्याच्या सनदा घेऊन आलों, परंतु इंगांनी सनदेवरच सुभा आमच्या स्वाधीन करावा असा भाव नाही त्यांतहि शिवाजीदीव किल्लेदार इंगास सामील, तेव्हा युद्धप्रसंग पडेल, तुम्हां नाहीं साहाय्य ज करणें तें पोक्तविचारानें करावें लागेल यांकरितां आम्हांजवळ जमेयतही फारशी नाहीं सबब मदतशा आपण आहे तरी राजश्री विठ्ठलपंत सुभेदार यांस मजकूर यांस आमच्या कुमकविषीं लिहावें म्हणून मधारनिले यांचीं पत्रं येथें आलीं त्यावरून सेनासाहेब व राजश्री मनानी कल्ये यांणी विचार केला कीं, राजश्री विठ्ठलपंत यांचा व महमूदखान यांचा साठचाळीसचा तह आयाप ठरत नाहीं व घरिल्यांची आशाही नाहीं आणि सलाबतखानाचा व आमचा माहचाय तेव्हा कुमकही करणे प्राप्त त्यास आले वर्तमान पुण्यास व दिल्लीस लिहावें, आज्ञा येईल त्याप्रमाणें करावयाचें येईल याप्रमाणें ठरवून यांनी सेनाधुरंधरांस पत्रें लिहिलीं आहेत टाक जलदीनें गेली म्हणून येथील वर्तमान सवेंसी विनंती लिहिली आहे मागाहून शोध करून लिहीन जंग शिबंदी ठेविता, परंतु कोणत्या मनसुब्यावर ठेविली हे समजलें नाहीं, म्हणून पाहणी विनंती सवसी लिहिली आहे. त्यास आता समजले कीं, सलाबतखान यांसकरितां शिबंदीचा उद्योग केला व करीत आहेत सवसी श्रुत होय, हे विज्ञप्ति

१९६

रु. नं. ११ धी ता. १ म १७८५
रुमा. नं १
पत्र नं ८१

राजश्री उपरी वर्तमान धाम ता छ २६ ज्यादिलाव्वल नागपूर येथें वस्तुस्थित आहे यानंतर इकडील वर्तमान तरी छ १९ राजी सेवेसी विनंतीपत्रें लिहिली आहे त्यांत सलाबतखान यांचें पत्र राजश्री सेनासाहेब सुभा यांस आलें त्यांचा मजकूर लिहिला तोच आहे दुसरा नाहीं परंतु नादिरच्या मुक्कामचे पत्र सलाबतखानाचें होतें छ १५ जमादिलाखरी सोळपुरास येऊन पोहचतो म्हणून लिहा आणि मी समजले कीं, पंधरावीसच सोळ-पुरास दाखल झाले म्हणून विनंती लिहिली शोध करितां पेस ठरले सेनासाहेबसुभा यांजकडील महस्त हुसेनखान आलज-पुरांत येतेशामबग यांजवळ आहे त्याचें पत्र छ १५ रोजचें सेनासाहेबांस छ २१ मिनहूस आलें त्यांत वर्तमान कीं, सलाबतखान याची मातुश्री व मुलेंमाणसें आलजपुरांत आहेत यांचीं पत्रें खानास नेहमी जातात, व खान मातुश्रीस नेहमी लिहितात, हा आदेशा इंगाच्या चित्तांत येऊन शहरच्या चौक्यांचा बंदोबस्त करून सलाबतखान यांचे मातुश्रीचें वगैरे त्यांच्या माणसांतील कोणाचें पत्रें बाहेर जाणे तरी इंगाच्या परवानगीखेरीज जात नाहीं व आजीमुद्दीन व राजश्री रामचंद्र दादा यास व आम्हांस इंगानें निरोप सांगोन खानाचे मातुश्रीकडे पाठविलें कीं, खानाची मातुश्री तीच आमची मातुश्री दुसरा भाव नाहीं त्यांणीं सुखरूप असावें त्यांच्या देखरेखीवर बहुत शिबंदी नसावी दोनशें माणसें पायेतां असावी, बाकीच ठेविल्यास आम्ही बुरजावर गरनाळ चढवून त्यांच्या हवेलीवर गोळे मारू म्हणून त्याप्रमाणें आम्ही तिघां खानाच्या मातुश्रीकडे जाऊन बोलिलों त्यांणीं उत्तर केलें कीं, आम्हांपाशी शिबंदी आहे तेच आहे सलाबतखानही जवळ आले आहेत त्यांस पत्र लिहून पाठवूं त्यांचें उत्तर येईल त्याप्रमाणें केलें जाईल दरम्यान त्यांणीं सख्ती केल्यास दोनशें माणसें ठार झाल्यानंतर आम्ही आपले गळे कापून प्राण देऊं परंतु देखरेखीखेरीज शिबंद निघणार नाहीं म्हणून तेव्हां आम्हीं इंगास सांगितलें, इंगांनीं कबूल करून खानास पत्रें लिहावयास परवानगी दिल्ही त्यावरून खानाचे मातुश्रीनें जाबें वर्तमान खानास लिहून पाठविलें आहे उत्तराची प्रतीक्षा आहे परंतु युद्ध होण्यास भावच राहिली नाहीं शहरपनाहेवर माततर तोफ हाती ती आत आणून ठेविली व शहरांत दर्शनी फिरविली कीं, सरकारतर्फेनें पावरस्मा रसोल राहणें म्हणून, व इंगाचे बोलणें हेंच कीं, आमची मातुश्री नवाब जवळ आहे त्यास नवाबास आव करून उत्तर होईल तें आम्हांस लिहून पाठवितील, त्याप्रमाणें केलें जाईल. तोंपर्यंत कोणी मक पडूं देणार नाहीं म्हणून हुसेनखान यांचें पत्र आलें त्याची नक्कल करून येथें ठेऊन असलपत्र सेना

धुरधर याजकडे पाठविले आहे. व त्याच पत्राची दुसरी नकल करून सलाबतखान याजकडे वर्तमान कलावयाकरिता पाठविली आहे. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाप्ति.

११७

रु. न. ९६ श्री ता. ६ मे १७८५
फा. न. ३
पत्र न. ८९

पुरवणी . ईजुदीन याची पत्रे आलीयावर सेनासाहेब व राजश्री भवानी कालो यार्णी मिर्जा अनवर वेग यास येतेशामजग याजकडे बोलावण्याकरिता रवाना केले की, तुमचा आमचा स्नेह आहे, व सलाबतखान याचा व आमचाही भाईचारा आहे, त्यास त्याचा व तुमचा विरुध वाढला आहे, त्यास जी गोस्ट नवाबापासून ठरली ते तुम्ही उभयेतार्नी उत्तम माणून त्याप्रमाणें वर्तावे, विरुध करून फल नाही सनदेप्रमो जागा खाली करुन खानास द्यावी, व खानाची मातुश्री व कुटुब आलजपुरात आहेत त्यास उपद्रव करू नये, हेच गोस्ट दुरदेसीस चागली आहे. खानाचा भाईचारा आम्हास आहे तेव्हा येथून त्याविसी काये घडावे हे सर्व तुमच्या ध्यानातच आहे यात्रमाणें युक्तीचे वाटेन बोलोन जग देहावर येऊन खानाच्या मुलामाणसास उपद्रव न करिता जागा खाली करून देत असे बोलावे म्हणून मिर्जास सागितले. व जगास व ज्यानआली यास पत्रेही बोध युक्तीचे लिहून, मिर्जाची रवानगी छ-२४ जमादिलाखरी केली. आणि मिर्जाचे रवानगीचा मजकूर सलाबतखान यास सर्व यार्णी लिहून पाठविला व खानास लिहीलें की, जगा(ची) चाल तरी याप्रमाणे आणि तुमची मुलेमाणसे त्याच्या कबजात तूर्त आहेत, त्यास जगाचा उपद्रव न होता मुलेमाणसे तुम्हाकडे यावी व जागाही हातास कटकट न पडता यावी त्या आर्थीच मिर्जा आनवरवेग याची रवानगी केली आहे. मिर्जा तेथे पोहोचून जग देहावर आल्यास बहुत उत्तम, नच ऐके तरी लडाई करणे प्राप्त आहे. परतु मिर्जा जगाची भेट घेऊन बोलणे होऊन उत्तर येईल तो पावेतो तुम्ही लडाईची जल्दी करु नये. उत्तर आल्यावर तुम्हास इतला देऊ, नतर लडाई करणे तरी करावी. लडाईचा नेम टरल्यास तुमच्या कुमकेस राजश्री विठल बलाल सुभेदार, प्रात वऱ्हाट, हे फौजसुद्धा येतील गुता नाही, म्हणून लिहीले आहे. व याचप्रमाणे इजुदीन याच्या पत्राचा व मिर्जाच्या रवानगीचा व सलाबतखान यास पत्र लिहील्याचा इतला रा. विठलपत सुभेदार यास लिहून पाठविला आहे. मिर्जाबराबर जगास व जगाचा कारभारी ज्यानआली यास पत्रे दिल्हीं त्याच्या नकला व सलाबतखान यास पत्र लिहीले त्याची नकल करून धुरधराकडे पाठविल्या आहेत सेवेसी श्रुत होये, हे विज्ञाप्ति.

११८

रु. न. ९६ श्री ता. ९ मे १७८५
फा. न. ३
पत्र न ८७

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ताा. छ. २९ जमादिलाखर मु. नागपूर येथास्थित आसे. यानतर इकडील वर्तमान राजश्री सेनासाहेबसुभा याची बातमी आकोटाहून आली की, महबुबखान यार्णी सेनासाहेबसुभा याच्या मोकासदाराच्या वाड्यावर चालोन जाऊन हला केला तेव्हा मोकासदार याची जमयेत काहीसी होती तेव्हा खानाची व याची लढाई जाली मोकासदार याजकडील च्यार पाच माणसे ठार जाली व पचवीस तीस जखमी जाले व पहिलवानखान जमादार चागला माणूस होता त्यास च्यार जखमा भारीच आहेत. व खानाकडीलही पाच सात चागले ठार जाले व पधरा वीस जखमी जाले. खानानी मोकासदाराचे ठाणे घेऊन आपला अमल बसवून सिबदी जुनी आस्ता आणिख नवीन ठेवून आकोटचा बदोबस्त करीत आहेत व ईजुदीन याचे पत्रे, व राजश्री विटल बलाल सुभेदार प्रात वराड याची पत्रे सेनासाहेबास आली त्यात वर्तमान की, येतेशामजग याची मातुश्री नवाबाकडे जात होती. तिजला सलाबत यार्णी आटक करून ठेऊन सागितले की, आमची मुलेमाणसे जगानी आलजपुरात आटकाविली आहेत त्यास मोकलीक होण्याविसी जगास लिहून पाठऊन आमची मुलेमाणसे आम्हाकडे येईतसे करावे, म्हणजे तुमचें जाणे नवाबाकडे सुरक्षीत होईल. त्यावरून जगाच्या मातुश्रीनें जगास पत्रे जाल्या वर्तमानाची लिहून पाठविली. त्यावरून जगाणी ईजुदीन व रा. गोविद दादो दिा सेनासाहेबसुभा यास सलाबतखानाच्या मातुश्रीकडे पाठविले की, तुम्ही सुखरुप जावे म्हणून. तेव्हा खानाच्या मातुश्रीने जगास सागोन पाठविले की, सलाबतखान याचा पत्र येईल त्याप्रमाणे केले जाईल. म्हणून त्यावरून जगार्नी आपले मातुश्रीस जाले वर्तमान लिहीले आहे. याप्रमाणे येथे वर्तमान आले ते पत्रेच सेनासाहेब यानी बजिनस गजश्री

सेनाधुरंधर यांजकडे पाठविण्यास पाठविली आहेत वराड प्रांती आनंदराव म्हणून तोतया नवा उत्पन्न जाला आहे त्याच्या पारपत्यास राजश्री विठ्ठल बल्लाळ सुभेदार यांनी पांचसे स्वार पाठविले आहेत हे वर्तमान विठलपंतांचेच पत्री लिहिले आहे. पेशजी शिंगनापुरी उत्पन्न जाला होता तोच हा आहे दुसरा नाही सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञप्ति

११९

र. नं. ११
फा नं. ३ श्री ता १ मे १७८६
पत्र नं ८८

माहाराज स्वामीचे सेवेसी येथील क्षेम ता छ ३० जमादिलावर मु नागपूर वर्तमान येथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तरी छ २१ जमादिलावरी सेवेसी विनंतीपत्र पाठविली आहेत त्या उपरी आज प्रातःकाळी राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी व राजश्री भवानी काळू यांणी राजश्री रामचंद्र निंबक यांस व मजला सांगितले की, वराड प्रांतीं नवाबाचा व येथील तह ठरल्याप्रमाणे माहाल निमनिम व जिल्हे जागीरीचे माहाल साठचाळीस प्रमाण आहेत त्यास जिल्हे जागीरीपैकी निजामअलीखान यांजकडे नवाबाकडून आसीट प्यार चार माहाल आहेत त्यास निजामअलीखान याचा पुत्र महबुबखान वासुदेपंत साठचाळीसाचा तह असतां निम निम करून घेऊ लागला तेव्हां येथून श्रीमंतांस पत्रे समाधान व लिहून पाहिले परंतु त्यांनी मागावर घातले आणि सेनाधुरंधर यांस तरी पुण्यास आपणापाशी ठेवून राजश्री वीस रुपये रसदेकडे ठेऊन एकीचा भाग निमे निम हरदु दिला प्यावा पुढे साठचाळीसाचा बंदोबस्त ठरल्यास रसदेकडे वीस राहिले ते मागती घेऊन निम निम ठरल्यास रसदपैकी येतील त्याप्रमाणे घ्यावे असे ठरऊन पानावर पान ठेऊन पुरंधर पुण्यास गेले नंतर महबुबखान यांनी मागती सब पत्रे ठेऊन निमनिम येतात सरकारात व अमीलांस कमरी करून घेऊ लागले व समर राजश्री निजाम अलीखान सुभेदार प्रांत मवरूर यांणी पत्रे लिहिले त्यावर त्यांनी आपण दुर्लक्ष करून पत्र राजश्री गोविंद ... स्वार पाठवून स्वार देऊन सुभेदारांचे पत्र त्याना घेऊ आणि ... दुर्दशा भय न घेऊ सम ... बहुत ... करू, व सुभेदार यांणीही ... प्रमाणेच म्हणून पत्री व त्यांनीही सर्व सुभेदारांनी भेटीस ... ठेऊन घेऊन बसले तसमध्ये

त्यांचे बोलणे मनस्वी होऊ लागले यामुळे म्हणे नाही खान ठाण आष्टेत गेले तेथे येथील सरकारचा मोकासदाराचा वाटा होता तो खानानी हस्त करून घेतला दुसरे शिवरी चैत्र वद्य १२ स खान हावभरी होऊन आष्ट्याबाहेर सावसे लोक व दोन हजार पायेदळसुधा निघोन सुभेदारावर चालून आला सुभेदार आष्ट्यापासून दोन आढीच कोस होते त्यास बातमी कळली की, खान चालून येतात ते वेळेस सुभेदारही सावध जाले मानाजीबल्ल येऊन, स्वारसुधा पायेउतार होऊन, गोळे चालऊ लागले तेव्हां सुभेदारांसही प्राप्त जाले यांची त्याची लढाई जाली उभयपक्षी वीस पचवीस लोक जखमी जाले खानाचा मोड जाला त्यांजकडील निशानाचा हाती येक दुसरा येक ऐसे दोन हाती व घोडी घाडे व निशान व नगारा रा विठलपंतांकडे पाठऊन आले येथे महकुब खानापुढील खानाकडील सबाहस्वान सुभेदाराकडे टाचक मागावयास आले त्यावरून सुभेदारानी महकुबखानाचे टोचक दिले, या प्रमाणे राजश्री गोविंद राव यांस पत्र व सुभेदारासमलत बाबूर नाईक आहे त्याची यातमी आली रा विठलपंत यांपही पत्र सांडणीस पाठवा येथेल हे वर्तमान मुंबईही राजश्री नाना व राजश्री तात्या यांस लिहून पाठवणे, आमची पत्रें पुरंधरांस रात्रीच गेली म्हणून त्यावरून सेवेसी विनंती लिहिली आहे. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञापना

१२०

रु. म. ११
फा नं. ३ श्री ता १५ डिसेंबर १७८१
पत्र नं ७१

पुरवणी राजश्री प्रगाजी रघुनाथ यांची पत्रें छ २६ माहरमची छ ११ सफरी आली त्यांत मजकूर की पहिल्यापासून यांनी नवाबास म्हैसूरवाल्याहून पत्र पाठविली की राजश्री सेनाधुरंधर वराड प्रांती आली दिवसापासून साड चाळीसचे सैन्यानी प्रांतात तमाम रोस्त करून पैवज घेतात, व त्या शिपानी सुभ्रम परिवार वर्ष सत पावून आणीतात फार धनापैसा पठ पगार चौरेचिथी गोव गाव पीटा करून मनस्वी उपद्रव करितात महबुबखान पारस्थपासून जमीदार यांच्या गावरेत नाहीत सुद्धा नपर करून आहे सस्यखान याचम होऊन राहिले

आहेत. मी सर्व प्रकारे खानाजाद आहे, मजला आज्ञा करावी म्हणजे महबुबखानाचा बदला करीन किंवा सरकार कामावर मरून जाईन म्हणून. ही पत्रे छ. २४ मोहरमी नबाबास पावली तेच दिवसी दीड प्रहरा दिवसास मुर्ते करून डेरे दाखल नबाब जाले. ही पत्रे पावताच मर्जी जाऊन मजला विचारीले की धुरधराणी साठचाळीसीच्या बाकीच्या यैवजी प्रातात रोखे करून यैवज घेतात. जागाजागा मुकाम करून उपसर्ग मनस्वी करितात आज मुहुर्त करून डेरेदाखल जालो, आणि हे जागा येशस्वी आहे म्हणून दक्षनेकडे रुख जालो आहे. परतु धुरधराणी यैसी चाल धरली तेव्हा दक्षनची मोहीम महकूफ करून वराड प्रातास स्वारी करून जाणे प्राप्त जाले. तेव्हा मी बोललो की धुरधर प्रातात मनस्वी वर्तनुक करून खरावी करणार नाहीत, ज्यानी लिहीले असेल त्याचेच प्रमाण मानून दक्षनेची मोहीम महकूफ करून वराडच्या रुखे जाण्याचा उद्योग करावयाचे कारण नाही. मीच धुरधरास पत्रे लिहून उत्तर आणवितो म्हणून तेव्हा नबाबानी उत्तर केले की तुम्ही लिहून उत्तर आणविणे आम्हीही येथून प्राताचे चौकसीस आमीन रवाना करितो. म्हणून राजश्री बगाजीपती लिहिले ती पत्रे छ. ११ रोजी आली. ती पाहून सेनाधुरधर याची मर्जी दिक जाली, आणि बोलले की आमच्या आचरेनात वाकडेपण पहिल्यापासून नाहीच नाही. नबाबाचा स्वभाव मसलत नमुद होत असली आणी त्यात पायेबद धावयाचा असल्यास कारण नस्ता भलते निमित्य उत्पन्न करून मागे पाऊल टाकून लटके दोष दुसरेयास लावावे हा त्याचा खवीस्त्व आहे आस्तु आम्ही जातच आहो, राजश्री नाना व राजश्री तात्या याचे भेटीनतर सर्व बोलण्यात येईल म्हणून बोलले. येविसी धुरधरानी हा मजकूर साहेबास विस्तारे लिहीलाच आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि.

१२१

रु. नं. ९६ **श्री** ता. १९ डिसेंबर १७८५
फा. न ३
पत्र न. ७२

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ताा छ. १६ सफर मु. लस्कर दर्यापूर वर्तमान येथास्थित आसे यानतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर याची स्वारी आलजपुरास गेली म्हणून विनती सेवेसी लिहिलीच आहे. तेथे जाऊन रहिमानशाबावा याचे दर्शन घेऊन सलाबतखान याचे घरी जाऊन च्यार घटका बसले. खानानी वस्त्रे धावयास आणी(ली) तेव्हा धुरधर याणी सागितले कीं तुम्ही आमचे चिरजीव आहा. तुमची वस्त्रे घ्यावयाची नाहीत. त्यावरून वस्त्रे महकूब ठेवून विडे घेऊन डेऱ्यास आले. छ. १० रोजी खानमशारनिले बहलोलखान व येतेशामजग याजकडील ज्यानआलिखान धुरधराच्या डेऱ्यास येऊन च्यार घटका बैठक जाली. धुरधर याणी सलाबतखानास सागितले की येतेशामजग याची मातुश्री व कबीला व ज्यानआली कारभारी जगाचा आहे याचे हरयेकविसी साहित्य करीत जावे. याप्रमाणे बोलोन त्याचे समाधान केले छ. ११ रोजी जाले छ. १२ रोजी सिगणापुरी लस्करात आले. छ १४ रोजी सिगणापुराहून कूच करून धुरधर याणी कूच करून साहा कोस सात कोस मुक्काममजकुरास आले. छ १५ रोजी मुक्काम जाला सलाबतखानही आलजपुरीहून याच मुकामी आहेत. राजश्री बलवतराव विष्णु यास धुरधर(ाणी) छ. १३ रोजी नागपुरास जाण्यास निरोप दिल्हा घरी पधरा दिवस राहून, बदोबस्त घरचा करून कुटुब समागमे घेऊन यावे म्हणून धुरधराणी सागितले आहे प्रगणे तलेगाव येथील गावची सनद करून घेतली जमीदार येथे आले आहेत. त्याजकडे दाहा पाच गावची ठाणी आहेत त्याचा मार्ग कसा तो उगउन घेऊन राजश्री सदाशिवपत याजकडील रा रामराव त्रिबक येथे आहेत ते कारकुनास कमाविसीचे कामावर रवाना येका दो दिवसी करतील. सन ११८८ चे सालच्या वसुलाची याद पाठविली आहे सेवेसी पोहोचेल. सालगुदस्ताची याद पाठवावी त्यास तफरीकच जाली नाही. गुदस्ताची बाकी माहाली राहिली आहे. त्यापैकी बेचाळीस गावाकडे बाकी जे कागदाचे रुईन निघेल ते व या मागील बाकी राहिली आसेल ते धावी लागेल म्हणून कारभारी बोलतात येका दो दिवसी ठरणे ते ठरेल त्याप्रमाणें विनती लिहीन. मल्हारजी नाईक बोरपे छ. ८ रोजी सिगणापूरचे मुकामी आले. छ मजकूरी येथून कूच करून सातकोस टह्याडे येथे धुरधर आले, सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि.

१२२

रु न. ९६ **श्री** ता. २८ जानेवारी १७८६
फा. नं ३
पत्र न. ७५

साहेबाचे सेवेसी. येथील कुशल ताा छ. २७ रबिला-

वल मु. लष्कर दर वाग पैठण वर्तमान येथास्थित असे. यानंतर इकडील वर्तमान तर राजश्री सेनासाहेबसुभा दरमजलीस येऊन राजश्री सेनाधुरंधर यांच्या लिहिल्या-प्रमाणें राजश्री भवानी नागनाथ व चिटनीस यांची रवानगी करण्याची व त्याचाच समजाविशीचे वर्तमान छ २० रोजी सेवेसी विनंतीपत्रे रवाना केलीच आहेत. त्याउपर पैठणकर सावकार यांजपासून ऐवज घेऊन खर्चास कर्जासमान देऊन निशान व फौज मांस छ २४ रोजी निरोप देऊन दान मासाचे कूच करविले. छ २५ रोजी तेच मुक्कामी राहिल्येन आनी पांडुरंग गणेश व जानराव यशवंत यांजकडे राहिली काम उरकून देऊन छ २६ रोजी फौजेचे कूच गान कोस करून आपगाही गंगा दक्षीणतीराहून उत्तर तीरास आले. छ मजकूरीही कूच जाले. पांडुरंग गणेश व जनराव यशवंत यांस दो चा घटकणी यांजकडे आवश्यक निरोप देणार. आज आठ गाहा कोसाची मजल नेमिली आहे. पांडुरंग गणेश यांजबरोबर पांच हजार फौज कुणी व वरील अक हजार गारदी या मुक्कामी ठेविले ते व गारद पांचशातस व तोफा चारा व बाणाची फेनी समास लिखपयत रवाना केले. आणिकही नवे व्येक ठेवीतच आहेत. सौभाग्यवती कमलजाबाई व गंगाबाई व गंगा-बाईंची ठकूबाई यांची रवानगी निशानाबरोबर केली. निशान गल्या. राजश्री फत्तेराव विष्णु लष्कर निशान वगैर म्हणून पत्रांनी विनंती लिहिली आहे. परंतु मयारनिल्ची मनिरे मारअदस पीप शुभ पोर्निमेस देवआज्ञा गनी याचे वर्तमान आले. त्याजवरून च्यार दिवस अधिक लागतील से दिसत आहे. त्याची मातुश्रीचाहि हदासाउ फारच अत्य आहे. यामुळे येणे घडते न घडत हेहि न कळे. राजश्री भवानी काळो सेनासाहेबा च्यार नागपुरास जात आहेत. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

खरापासून पांच लक्ष रुपये घेऊन गेले व राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी पैठणीचे सावकारापासून ऐवज घेऊन फौजेची (सम) जुती करून फौज धुरंधरांकडे रवाना केली ता (ऐवज) येथ आल्यावर कांहीं दुसरेया सावकाराचा (ऐवज) घराकन्या (सा)वकारास लिहून कांहीं येथे (दि)ल्हे व पैठणकरांचाही देणे आहे त्याचा क(रा) दावा योजीत आहेत. तो सांप्रत येथे राजश्री माधोजीनाईक काळे वगैरे सावकार यांस ऐवज लाऊन देऊन पांचसात लक्ष रुपये त्याजपासून नक्त आणखी हुंड्या घेऊन धुरंधरांचे फौजेचे वगमीस पाठवावे याच तजविजींत सेनासाहेबसुभा व राजश्री भवानी काळे रात्रंदिवस आहेत. ऐवज किती मिळतो याचा निश्चये ठरेल त्याप्रमाणे सेवेसी विनंती लिहीन. सेनासाहेब यांणी नव्या तोफा नवसेर गोळ्याच्या गेन व बारा सेर गोळ्याच्या दोन येथा च्यार ओतल्या आहेत. आणिकही सात तोफांचे साचे तयार करून ठेविले आहेत. त्यापैकी सात सेरापासून अकरा सेर गोळ्याच्या पांच व सोळा सेर गोळ्याच्या दोन येणेप्रमाणे आहेत. सोकरच ओततील. तोफा बहुत चांगल्या सीरे चाल्या व होत आहेत. श्रीरामनवमीचा उत्सव वार्षिकाप्रमाणें सेनासाहेब यांणी केला. पा तळेगांव बारा सहस्र प्रांत वराड येथील वेचाळीस गांवचे वर्तमान राजश्री सदाशिवपंत गुप्ते यांस लिहीले आहे ते विनंती करतील. किल्ले नरनाळा मावर निभीसिंग व मयानसिंग, संतासिंगाकडील वरले आले ते येथे आणविले. छ ४ मिनहूस येथें येऊन पोहो चले. गारदांच्या पाहान्यांत बलपासुदा कैदेंत आहेत. साहेबी कृपाळू होऊन छ ७ जमादिलावलचे आज्ञापत्र सादर केले ते पावले, पाहून सिरी वंदून सनाथ जाले. वरकड नवल विशेष वर्तमान लिहावेसे नाहीं. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

१२३

रु. नं ९९ श्री ता १९ एप्रिल १७८१

फा. नं १

पत्र नं. ८

साहेबांचे सेवेसी ध्रुव ता १९ जमादिलाखरपावेतो मुक्काम नागपूर. यानंतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरंधर वरहांत आले ते समई यांजसमागमें वार

१२४

रु. नं ९९ श्री ता १ मे १७८१

फा नं १

पत्र नं ९

साहेबांचे सेवेसी क्षेम ता छ १० रजब मुक्काम नागपूर येथास्थित असे. यानंतर इकडील वर्तमान तरी साहेबीं राजश्री सेनाधुरंधर यांस मंगळ वास्तुच्या समय किल्लेसुभा दप्पनिशी दान सनग दिल्हा, त्या त्यांनी राजश्री सेना-

साहेबसुभा याजकडे पाठविल्या. आपलेही पत्र सनदाप्रमाण मजकुराचें राजश्री बाळाजी गोविद यास होते, ती पत्रे येथे छ. २४ जमादिलाखरी आली. धुरधराच्या लिहिल्या प्रमाणे सेनासाहेबसुभा याणी राजश्री बापूजी मोरेश्वर याजकडे छ. २७ जमादिलाखरी पत्रे रवाना केली. राजश्री बालाजी गोविद यास पत्र देऊन ठरेल त्याप्रमाणे बापूजी मोरेश्वर याची पत्रे येतील, तेव्हा कलेल. राजश्री विठ्ल बलाल सुभेदार, प्रात वराड, यासही फौजसुधा मडळे प्रातास रवाना करावे. दोन महिने तेथे राहून, प्राताचा बदोबस्त करून मागारे येतील, याप्रमाणे सेनासाहेब व राजश्री भवानी कालो याचे विचारे ठरोन, सुभेदार मशारनिलेस येण्याविसी पत्रे गेली आहेत. पुढे ठरेल त्या प्रमाणे सेवेसी विनती पत्रे लिहीन वरकड नवल विशष वर्तमान लिहावेसे नाहीं. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाप्ति.

१२५

रु न. ९६	श्री	ता. २ जून १७८६
फा. न. ३		पौ छ २४ रमजान
पत्र न. १०		

साहेबाचे सेवेसी—क्षेम ताा छ ५ शाबान पावेतो मु० नागपूर येथास्थित आसे. यानतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडील राजश्री बापूजी मोरेश्वर याची पत्रे परण्याचे मुकामची छ. २८ रजबची सेनासाहेबास आली. त्यात मजकूर की, तीन सनदा आलियावर पुत्र व कारभारी याच्या येण्यावर गोस्टी ठेविली होती राजश्री लक्ष्मीनारायण भट आले आहेत. राजश्री खडेराव (हरी) सिंदे याजकडील सरदार कलींदरावर आहेत त्याचे मसलतीस राजश्री बाळाजी गोविद आहेत काहीं हावाला कफाला वगैरे कारभारात आहेत, आमचे कामाचे आद्याप कोणतेही ठरत नाही भटजी मशारनिलेस आम्ही व राजश्री मोरो गोविद तिखे बोललो की, आम्हास बहुत दिवस येऊन जाले, सरकारच्या सनदाही जशा पाहीजेत तशा आल्या, आता सनदाप्रमाणे आमल द्यावा म्हणून. तेव्हा भटमशारनिले बोलले कीं, या मसलतीस एकतीस लक्ष रुपये लागले तेंव्हा मडले हातास आले, याची वाट जाली पाहिजे म्हणून. तेव्हा आम्ही व राजश्री मोरो गोविंद बोललों कीं, मुकाम पुण्य येथें तुम्हाकडील केशो शकर याचे विद्यमान सरकारात तीन ल(क्ष) (रुपये श्री)मत सेनाधुरधर याणी भरणा केला. वरकड जाबसाल श्रीमत सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री नाना व तात्या याचे आनुमते करून ठरणे तो ठरलाच आहे. येविसी दिकत घ्यावयाचे कारण नाहीं. याप्रमाणे जाल्यावर त्यानीं येकाती विचार करून, भटमशारनिलेनी उत्तर केले की बारा दिवसानी किले मडले व चवरागडचे उत्तरतीर व दक्षिणतीर दरोबस्त प्राताच्या सोडचिल्या देऊ. ऐसा करार ठरोन बारा दिवसाचे मुदतीची चिठी आम्हास लिहून दिल्ही आहे. वाईदा जालीयावर ठरेल त्याप्रमाणें लिहीण्यात येईल म्हणून. ती पत्रे छ. ४ शाबानी सेनासाहेब याजवल आली. वर्तमान ऐकून सेनासाहेब फार दिक जाले आणि राजश्री भवानी कालो याचे विचारे ठरले की राजश्री नाना व तात्या यानी निर्मलपणे कार्ये करून दिल्हे असता बाळाजी गोविद लाबनीवर घालवितात तरी तोफा व बान व काही फौज्या ठेऊन जबरदस्तीने आमल बसवावयाचा विशाद राजश्री नाना व तात्या यास येणार नाही. याखेरीज परिणाम नाहीं. यैसे ठरवून छ. ४ रजबीं राजश्री पाडुरग गणेश याचा बधु राजश्री सिताजी गणेश याची रवानगी केली. नागपुराबाहेर मुक्काम आहे, समागमे तोफा पाच व काहीं बानाच्या कैच्या व काहीं लोक आहेत व राजश्री विठल बलाल सुभेदार यासही येण्याविसी पत्रे गेली आहेत. येका येकी रवानगी करतीलसे दिसत नाहीं आविरभाव दाखवून दाबाच्या सिकमात कार्ये करावे या वर्मावर करीत आहेत यैसे वाटते. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

१२६

रु. न ९६	श्री	ता. २८ जून १७८६
फा. न ३		पौ छ २४ रमजान
पत्र न. ११		

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ताा १ रमजान पावेतो मु नागपूर येथास्थित आसे. यानतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनासाहेबसुभा याणी राजश्री विठ्ठल बलाल सुभेदार प्रात वराड यास मडल्याकडे रवाना करावयाकरिता येण्याविसी पत्रे पाठविल्याचे वर्तमान पेशजी सेवेसी विनती पत्रे पाठविलीच आहेत. त्या उपरी सुभेदार मशारनिले छ. १९ साबानी येथे येऊन सेनासाहेबाची

भेट जाली उपरांतीक दोन च्यार वेळां सुभेदारांसी मजकुरे प्रकरणी बोलणी जाली आणि सेनासाहेबांनी सांगितले की मुलखी फौजेचा जमाव करून छ्यार नजीक लस्करालगतच्या मैदानांत असावे मागाहून लिहून पाठवूं त्याप्रमाणें करावें म्हणून आश्वीन छ १० शास्त्रांनी सुभेदारास वस्त्रे देऊन निरोप मंगळवारी पावणे दोन प्रहरांत दिल्हा बहिरघाटेवर डेरे दाखल जाले आहेत समागमे आठसे हजार फौजेत स्वार आहेत येथुनही फौज व तोफा व गाडे व मान वगैरे देऊन आठ दहा दिवसी कुच करवून रवाना करणार फौज व तोफा व गाडे व मान वगैरे काय देतील त्याची चौकशी करून मागाहून सवेंसी विनंतीपत्र लिहून पाठवीन सेना साहेब यांनी नव्या तोफा ओतावयास कारखाना ज्यारी करून पांच सात तोफा ओतून तयार जाल्याचे विनंतीपत्र पेशजी सवेंसी पाठविलेच आहेत सांप्रत दहा तोफा ओतून तयार एक तोफेच्या सांचा तयार जाला, त्यासही तरी पाऊस लागला म्हणून च्यारी मास मौकूफ जाले पारसीच तोफ आठ सेर गोळ्याची राहिली तोफा बहुत तारीफ लायेक जाल्या आहेत राजश्री सेनाधुरंधर यांनी आपल्या व राजश्री बाजींचा निरोप नागपुरास येण्याविसी घेतला म्हणून पत्र आले त्यावरून राजश्री सेनासाहेबसुभा यांच्या बोलण्यांत दोन च्यार वेळां आले की तिकडून धुरंधर निघाल्याची खबर आली म्हणजे आम्ही येथून निशान लस्कर पाऊसाच्या बाहेर काढून भेट घेऊ ऐसे बोलत आहेत परंतु नक्कल निरोप वर्तमान लिहावेसे नाही राजश्री रघोजीपंत यांस धुरंधर यांनी बाळाजी हजूर यावयास रुपयाचे मामलतीस लिहिले होते त्यास पंतप्रधानसाहेबांनीलगत धुरंधर यांना निरोप घेऊन नागपुराच्या लस्करांत गेले हे वर्तमान सेनासाहेबांस कळलें गांवाविसी धुरंधर यांचे पत्र येसी करण्याविसी सेनासाहेबांस आले त्यावरून पत्र मनास-निमे गांव नाहीं हे कळत सदरही भेट होय हे विज्ञापना

१२७

रु. नं. ९१	श्री	ता. १ ऑगस्ट १७८९
पु. नं. १		पौष ५ शिकस्त गळा
पत्र नं. ९१		भाद्रपद

राजश्री सदरी दर्शनी दीर्घ ता. छ ६ शवाल नु० नागपूर येथील सवेंस्मरण आम्ही पर्वतर हरदीन वर्तमान तरी प्रांत मंडलेपैकी च्यार माहाल व किले चवरागड बाबा करून बाकी प्रांताच्या सोडचिठ्ठ्या राजश्री बाळाजी गोविंद यांणी राजश्री बापुजी मोरेश्वर दिल्हा राजश्री सेनासाहेबसुभा (यांस) राजश्री मोरो गोविंद सरकारचे (कारकून) यांचे गुजारतीनें धर्मे मंडळे दिल्हा म्हणून बापुजी मोरेश्वर यांची पत्रे येथे सेनासाहेबांस आली त्याप्रमाणें पेशजी सवेंसी विनंती लिहिलीच आहे त्या उपरी तालुका भोसले यांस दिल्हा म्हणून राजश्री बाळाजी गोविंद यांणी सरकारच्या पत्राचे उत्तर व राजश्री सेनाधुरंधर यांचे पत्राचे उत्तर लिहीले होते की गढेमंडळे प्रांत सरकारांत मोठ्या मा(न)ती आला विसाजी गोविंद मातबर माणूस या महालावर कमावीस आहे तो बागा भोसले यांस सरकारांतून दिल्ही सरकारचे कारकून राजश्री मोरो गोविंद सनदा घेऊन आले आहेत ते प्रांत देण्याविसी निकड करीत आहेत म्हणून ऐकण्यांत आले त्यास आम्ही सरकार श्रीमंत नाना (यांना) पत्रे लिहीली आहेत त्याची उत्तरे येईतोपावेतो प्रांत न द्यावा तोपर्यंत निकड न करणे म्हणून राजश्री मोरो गोविंद यासही लिहील आहे, म्हणून व याच अन्वये मोरो गोविंद यांस लिहीले होते त्याची उत्तरे राजश्री बाळाजी गोविंद यांणी विसाजीस पाठविले की श्रीमंतांचे आज्ञेप्रमाणे प्रांत देणे यास विलंब करून परिणाम नीट नाही ऐसे उत्तर लिहीली आणि ही पत्रेही पत्र राजश्री बापूजी मोरेश्वर यांस हस्ते लिही त्याच्या नकला करून बापुजी मोरेश्वर यांणी राजश्री सेनासाहेबसुभा यांजकडे पाठविल्या त्या त्यांणी पाहून राजश्री सेनाधुरंधर यांजकडे रवाना केल्या त्या उपरी बापुजी मोरेश्वर यांची पत्रे सेनासाहेबांस आली की राजश्री बाळाजी गोविंद यांणी पहिल्या प्रकार ठेऊन सांप्रत म्हणतात की तूर्त सोडचिठ्ठ्याच करणे नाहीं आगाऊ प्रांताची रुजवात करून मग सोडचिठ्ठ्याही मिळतील म्हणून पत्रें आली आहेत राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार प्रांत गवाइ यांस त्यांकडे पाठवाव हे आचार बोलणे होतच आहे सुभेदार रामचंद्र आहेत पुढे ठरेल तेंसी विनंती सवेंसी लिहीन सौभाग्यवतीसंपन्न मातुश्री चिमाबाई गया देऊळगांव येथे आल्या आहेत पुणा नजीक दूर आहे उद्यां परवांपर्यंत येत असो तूत येऊन राहणार मुक्काम आहे म्हणून आजपर्यंत १० च पत्रे आली होती आणीक पत्रें आली नाहीं परंतु नक्कल विचार वर्तमान लिहावेसे नाही सदरही भेट होये हे विज्ञापना

१२८

रु न ९६ श्री ता. ७ सप्टेंबर १७८६
फा. नं ३ पौ छ. २९ जिल्काद
पत्र नं. ७८

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता छ. १३ जिल्काद मुकाम नागपूर येथास्थित असे. यानतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा याच्या भेटी होऊन श्रावण वद्य १० स शुक्रवारी सोळावे घटकेस ग्रह-प्रवेष केला. हे वर्तमान छ २६ शवाली विनतीपत्रे सेवेसी रवाना केलीच आहेत. त्या उपरी राजश्री भवानी नागनाथ बुनगे घेऊन मागाहून वद्य आमावशस येऊन दाखल जाले. धुरधराणी येतेसमई सलाबतखान यास नागपुरास येण्याविसी पत्रे गेली होती त्यावरून खान मशारनिले आले छ. २ जिल्कादी येथे येऊन धुरधराची भेट जाली. खानमशारनिलेकडून साडेतीन लक्ष रुपये आपल्या सरकारात येणे त्याचा जिमा धुरधराचा आहे, त्यापैकी यैवज राहिला त्याची निशा करावी म्हणून धुरधराचे बोलणे. (उत्तर) त्याचे खानानी केले की यैवजास ठिकान कोणतेही युक्तीने तूर्त होता दिसत नाही. मामलीतीचा प्रकार तरी कागदपत्र सर्व पाहावा. पुढे आपण सागतील त्याप्रमाणे वर्तणूक करीन म्हणून. पुढे जैसे ठरेल तैसी विनती सेवेसी लिहीन राजश्री भवानी नागनाथ व भवानी काळो याणी मजला सागितले की बालापूर प्रात वराड येथे कोणी ब्राह्मण आहे त्याचे घरी आगाडीचा उत्साह प्रतीवर्षी होत अस्तो त्या प्रमाणे सालमजकुरीही केला. उत्साहामुळे ब्राह्मणाचे घरी मणुशाचा समुदाये बहुत होता परतु गैरहत्यारी किर्तनास आले होते त्यास तेथील अविंध पीरजी म्हणून आहे त्याने सर्व मुसलमानाचा आळा करून हत्यारबद तयार होऊन ब्राह्मणाच्या घरावर चालोन गेले. दरवाज्यावर जाऊन उपाये केली, मानसे तोडो लागले, तेव्हा किर्तनातील लोक सावध जाले परतु गैरहत्यारी, उपाये नाही यामुळे आविधानी मारामार करून दहावीस मानसे जखमी व ठार आसामी च्यार जाले. दुसरे मोर्चुदापुरीहून श्री वेंकटेशास काठी जात होती ते जागजागचे काजी वगैरे मुसलमान मिलोन काठी मोडून याचाच लुटली, व कोठे कोठे हणमताचे गळा हाड-काची माळ बाधली ऐसा अनर्थ जाला. वराडप्रांती मुसलमान उन्मत्त जाले येविसी खानमशारनिलेस पुरून याचा बंदोबस्त करावा लागेल, परतु हे वर्तमान तुम्ही श्रीमंत राजश्री नाना यीस आधी आधी लिहून पाठवणे म्हणून त्यावरून विनती सेवेसी लिहीली आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

१२९

रु न. ९६ श्री ता ७ सप्टेंबर १७८६
फा. न. ३ पौ छ २९ जिल्काद
पत्र न. ९२ सबा समानीन

साहेबाचे सेवेसी राजश्री बापूजी मोरेश्वर याजवळ राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडील जासूद तैनातीस आहेत त्याची बातमी आली. तेथे लिहिले की, बदामीचे मुकामी श्रीमत नाना व सेनाधुरधर याचे वाकडे आले. ते समई नानानी राजश्री मोरो बापूजी व केशो शकर यास पत्रे पुण्यास पाठविली की भोसले यास व आम्हास वाकडे आले आहे त्यास बाळाजी गोविंद याणी मडल्याचा किल्ला तरी दिल्हाच नसेल, तत्रापि तुम्ही बाळाजीपतास पत्र लिहून पाठवावी की, च्यार दिवस प्रात देऊ नये. मागाहून लिहून (पाठवू ... . फाटले . .)

म्हणून व राजश्री सदासिव राम .. कामात आहेत म्हणून उभयेतास लिहीले त्याप्रमाणे उभयेता मशारनिलेनी राजश्री बाळाजी गोविंद यास पत्रे लिहीली आहेत. त्यावरून बाळाजीपतास बहुत सतोष जाला आहे त्या पत्राच्या नकला आपल्या मामलेदारास चहूकडे लिहून पाठविल्या आहेत म्हणून बातमी आली. ते पत्र धुरधरानी कारभारी यास सागून मजला दाखविले, ते समई राजश्री भवानी काळो बोलले की, [illegible] न गलत आहे मोरो बापूजीस नाना लिहीणार नाहीत. त्यास काही मिलत नाही. तेव्हा धुरधर बोलले की, राजश्री नाना व राजश्री तात्या याणी आम्हासी जे वचन केले त्याजवर आमची खातरजमा पक्केपणे होऊन कायम आहे. बातमीवर आमच्या मनात दुसरे यावे येसे नाही. परतु दत्ताजी नाईक राजश्री नानाकडील आम्हाजवळ आहे त्यास उगेच कळावे म्हणून दाखविले. आणि कारभारी बोलले की हे वर्तमान तुम्ही पुण्यास व लष्करात लिहू नये म्हणून. त्याचा [illegible] राजश्री [illegible] [illegible] [illegible] होऊ नये व धुरधराकडेही बोलणे पुढे न पडले. हे वर्तमान मी लिहून राजश्री नानाकडेही लष्करात [illegible] पाठविले आहे. लष्करातील नाना [illegible] [illegible] [illegible] आहे पत्रावरून पुण्यातील [illegible] नाना [illegible]

म्हणून साहेबाकडे मुजरदजोर्डीबराबर पत्रें विनंती पाठविले आहे. (फाल्ड)

(प.)श्र राजश्री तात्याकडे टाक (बराबर पाठवीत) आल्या सनापुरंधर पुण्याहून येत समई जल्दीनें आले यामुळें याटेन भापणी फळी नवती येथें आलियावर भाद्रपद शुद्ध १२ स भापणी फळी राजश्री मल्हारराव विष्णु येथें भमी आहेत यामुळें त्याचे घरची सव मालजी करितात त्याचा बंधू राजश्री कृष्णाजी विष्णु येथून पुरंधरांचा निरोप घेऊन पुण्यास गेले जाऊन सात भाठ दिवस जाले इटी त्यांचे घरचे पत्रही जाबीबराबर पाठविले आहे. मल्हारजी नाईक वारपे साहेबांची आज्ञा घेऊन घरास गेले आहेत आलियावर विनंती लिहीन सेवसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

१३०

र. नं ११ श्री नोव्हेंबर १७८९
फा. नं ३
पत्र नं. ११

पुरमणी (टचार्जीण पत्र) मल्हारराव विष्णु यांस देवआज्ञा झाली त्यास ईश्वरी इच्छेस उपाय नाहीं राजश्री कृष्णाजीपंत यांस सरंजाम व आम्ही आपले याप्रमाणें समाधानाची पत्रें पाठविली आहेत प्रविष्ट करणें आणि समाधान करणें म्हणून आज्ञा त्यास आज्ञाप्रमाणें पत्र मशारनिल्हेस देऊन समाधानयुक्त गोष्टी बोलला त्याणी विनंती करावयास सांगितले आहे सेवेसी आलियावर विनंती करीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१३१

र नं ११ श्री १७८७ पूर्वी
फा. न १
पत्र न १८

पुरमणी सरकारातून राजश्री बिन्हजी भवा मासल चोवदार साप्रुसत्ता रघोजीभोसले नागपूर सील व पत्र घेऊन नागपूरास गेली होती त्याच यास घेऊन ता १८ रविन्यवली आले त्यास राजश्री रावांची पत्रे दाखलदार पाठविली आणि सरकारचा व आपला स्नेहाचा इणी पाठविले आहेत. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१३२

र. नं ०१ श्री आरंभ १७८७
फा नं २
पत्र न ११

पुरवणी धुरधर याणी यावेच याचे भासी मर्जी आसल्यास खासदस्तुरचे पत्र आपले आल्यास इतकेही पेच येकीकडे ठेऊन येणे घडेल म्हणून मी विनती याच्या म्हटल्यावर व लिहविल्यावर लिहीली ते साहेबी समेत धरून धुरधरास खासदस्तूर चिठी पाठविली आहे येण्याचा मजकूर ठरेल तो लिहून पाठवणे म्हणून आज्ञा त्यास सुतर स्वारांबरोबर पत्रे आली खासदस्तुर पत्र धुरधराणी पाहून मस्याही दाखविले याचे उत्तर सांगता येसेच आम्हावर बोलत गले सांगत खुलासा बोलेन दाखविला की खासदस्तुर पत्राचा मजकूर आमच्या बोलण्यात आला तितकाच समेत धरून पत्र लिहीले आणि मोगीचा आर्थ तुम्हास सांगोन लिहविले त्याचे तरी उत्तरच नाहीं वराड्यांतील आविधानी उपद्रव करून येविषी नबाबास पत्रे गेल्याचा व मंडळे प्रकरणी मुधळे यास ताकीद केल्याचा व खासदस्तुर पत्राचा मात्र मजकूर लिहीला, मोगीचा प्रकार काहीच लिहीला नाही, येसेच राजश्री भवानी नागनाथ याचेही पत्री सर्व टाकून येण्याचाच आथ लिहीतात यास काये म्हणावे ! आतो राजश्री नाना याचे खासदस्तुर पत्र येण्याविसी आलियास येकटे येथ पालख्यांनसी जाणे घडेल, फौजेनसी जाणे होणार नाहीं येसे आणवी फौजेसुधा येणे म्हणून लिहीत आहेत तेव्हा खासदस्तुर पत्राचे उत्तर काये लिहावे, दौलतत थोर पेक्यामुळे कधी याचा लोप तुम्हांसी नाहीं या आर्थीच पुण्यास पत्रे राजश्री भवानी नागनाथ याणी लिहीली व तुम्हाकडूनही लिहविली या उपरी येकटेयाणे जाऊन उपयोग काये व त्यांनीही यजमानास बोलाऊं नये फौज सुधा तरी बोलाऊ जाणे कसे घडत ! सरकार या प्रसंगी चिरंजीव सेनासाहेब तथ माहीमवीर. यसिवाय तर राजश्री पंतप्रधान यांची व आमची दौलत दोन येसाही आथ नाही तरी आम्ही या समई त्या प्रसंगीच आसावे हे मनापासून आहे परंतु येथे आर्थीमुळे निरुपाय गोष्ट आहे. यथील बार्तीपासून मुक्त होऊन फौजेसुधा आमचे जाणे घडावे हा सर्व आथ राजश्री नाना यांजकडे आहे तुम्हांस सर्व समजले आहे करता येस लिहीणे याप्रमाणें उत्तर जाऊ मला ह रना समर्द जसे लिहावयास सांगतात तसी विनती लिहिली परंतु स्वार्थभाग जसा मनग दिसतो

त्याप्रमाणे पुरवणी वेगली विनती लिहीत आस्तो. याचे येणे घडत नाहीं. हे पुर्वी पत्री विनती लिहीलीच आहे त्याप्रमाणेच आहे. आलीकडे बहुत दिवस विनतीपत्रे लिहीली नाहीत म्हणून इतराजीचा आर्थ मनात येईल, परतु होता आर्थ तो पेशजी दोन रवानग्या सेवेसी लिहील्याच आहेत त्याउपरी सुतरस्वार व जासूद याचे जाब कसे देतील काये ठरेल त्या प्रमाणें लिहावे तरी ते गोस्ट काहीच ठरली नाहीं. तेव्हा काये विनती लिहू यामुले रवानगीस फार दिवस लागले. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापि.

१३३

रु न. ९६	श्री	ता. २१ जाने. १७८७
फा. न. २		
पत्र न ९७		

पुरवणी ..साहेबी कृपाळू होऊन छ २९ सफरचे आज्ञापत्र सादर केले ते छ १३ रबिलावली पावले. सिरी वदून सनाथ जालो. आपाजी विश्वनाथ बुदेल्याकडे पाठविले त्यासी बुदेले याचे खातरजमेचे पर्याय बोलण्यात आले होते. त्यास मशारनिलेस देवआज्ञा जाली. ईश्वरी इच्छेस उपाय नाहीं. हली बुदेल्याकडील वकील येथे आहेत. त्यास सागितले आहे व त्याजकडून पत्रे बुदेल्यास लिहीविली आहेत. धुरधराचे जाणे येथून जाले ते समई बोलणी जाली त्याचे स्मरण धुरधरास आसेलच. मसलतीचे वोझे त्यांणी पतकरीले आहे त्या आन्वये फौजसुधा येऊन शत्रूचे पारपत्य व्हावे. धुरधराची व राजश्री भवानीपताची पत्रे आली त्याचे जाब पाठविले आहेत म्हणून आज्ञा. त्यास मडलेप्रकरणी बुदेल्यास त्याच्या वकीलाकडून पत्र लिहीविली, हे वर्तमान धुरधरास सागितले, मर्जी सतोष जाली. येण्याचाही मजकूर धुरधरास सागितला. त्यांणी म्हटलें की, आमचेही पत्री हाच मजकूर लिहील्या आहे. त्याचे व पेशजीचे पत्राचे उत्तर तुमच्या जाण्यातच आहे, म्हणून बोलले. धुरधराचे व राजश्री भवानी नागनाथ याचे पत्रे त्यास पावले मल्हारजी नाईक घोरपे यास आज्ञापत्र सादर केले ते त्याजकडे पाठवितो. राजश्री व्यकोजी भोसले याच्या लग्नाचा आहेर सरकारचा व आपला व राजश्री दाजीबा याना सुतरस्वारासमागमे पाठविला तो पावला. छ. २९ रबिलाखरी काल बरोबरीत म्हणून घेतला नाहीं. आता नेऊन देतो. पोशाख पातळ चोळखण सुद्धा तिन्ही पोशाख सातसात सनगे आहेत. यादीही त्याप्रमाणेच आहे. परतु चिचपेट्या वरून व मोती सुमार चौसष्ट ६४ डब्यात घालोन मोहर करून पाठविल्या त्या पावल्या. परतु यादीत हा दागीना लिहीला नव्हता. याचेही उत्तर घेऊन पाठवितो. राजश्री बाळाजी शिवदेव तानकोपत याचा पुतण्या तानकोपताचे कामावर मजबरोबर पाठवीत आहेत. व राजश्री मनाबापू याचे लग्नाचे आहेराची वस्त्रे व काही धोत्रजोडे व आगावानी व जामदान्या सरकारात व आपणास व राजश्री दाजीबा यास व बा. राजश्री गोविंदभटताल्या यास व सरकारात येक हाती यैसे मजबराबर पाठविणार पुढे ठरेल तैसी विनती लिहीन कार्तीकमास राजश्री भवानी नागनाथ याचा नातू श्रीधरपत याणे व मी पुण्यास यावे यैसे ठरले होते. साप्रत श्रीधरपत याची रवानगी रहाविली, मलाच पाठवीत आहेत. पाय पाहीन तो सुदीन. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञापि.

१३४

रु. नं. ९६	श्री	ता. २२ जानेवारी १७८७
फा न. २		पो. छ २० रबिलाखर
पत्र न. ९५		माघ सवा

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता. छ. २ रबिलाखर पावेतो मु. नागपूर वर्तमान येथास्थित असे यानतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर याच्या येण्यास घोटीमुळे पेच वेवजा आहे. हा मजकूर पेशजी दोन वेळ विनतीपत्रे सेवेसी लिहीली आहेत त्या उपरी राजश्री मनाबापू याचे लग्न मार्गसीर्ष आस्टमीसह नवमीस जाले. सुतरस्वार व जासूद याचे जानाविसी नित्य विचारीत गेलो, सागतो व पत्राची उत्तर देतो येसेच बोलत गेले. परतु निश्चयात कोणतीही गोस्ट न ये. तेव्हा मी बहुत निकड लागमुळे केली त्यावरून मर्जीही गेली नेवटी राजश्री सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व राजश्री भवानी नागनाथ यांनी या दोघी दिवसात मजला सागितले की, राजश्री नाना यांनी फौजसुधा येण्याविसी पत्र लिहीले आहे आणि येथील प्रकार तर घोटीमुळे जाण्यास पारीनाद मोठा जाला, आणि दोघांना [illegible] लिहीले तरी येवेसरसे येतो [illegible] नाही. यामुळे त्याचा [illegible] नाहीं. [illegible] तास [illegible] जाले. राजश्री नाना [illegible]

करावयास तुम्हांस सांगितलें जाईल त्याप्रमाणें वाऊन चालून येणें नुतरस्वार व बामूद यांचें पत्रांची उत्तर देणे आहेत त्यांत इतके मात्र लिहिण्यांत येईल की, यांस प्रस्तुत पत्री ध्यानात्मा कारभार लिहावा त्यांशी नायक या गोष्टीत माहीत आहे यास पार्श्वविल आहे सब बोलल व राजश्री भवानी नागनाथ यांनी लिहिले त्यावरून कळेल म्हणून लिहिले जाईल व तुम्हास आवश्यक सांगू तोच मजकूर भवानी नागनाथ यांचे पत्रीं लिहिण्यांत येईल नुतरस्वार व बामूद यांसही समागम घेऊन जाणे अथवा त्यासही उत्तर वगळी देण्यांत येतील त्यांतही मजकूर तुमच्या आप्याधरस्थान लिहिला जाईल म्हणून तर्हा मी बोल्लें की येथ सरकारचा पक्षील नाहीं मल्हारबा नायक व मी आहो त्यांस नायक मल्हारजिल राजश्री बाळाजी गोविंद यांजकडे गेले मी पुण्यास गेलीयावर येथ आम्ही नाहीं वास्तव श्रीमंत मजबर गाय ठरविलें यसा बहुत पयाय करून बोलत्य त्याच उत्तर धुरंधरांनी केलें की, मल्हारजीच्या कामास राजश्री नाना रागास यांस आसी गोष्ट कसी भाव धरणार नाहीं हा जिम्मा आमचा आहे तुम्ही तेथ आवश्यक तुम्हांस काम राजश्री नाना यांनी सांगावें, येथ आवश्यक आम्ही सांगावें, यविसी दुसरा भाव चित्तांत आणावयाचा नाहीं, यासमार्गे उत्तर जालें तथा नियेपाये म्हणून जाता येसे बाळगुन हान निश्चय ठरवून नुतरस्वार व बामूद यांचे पत्रांची उत्तर लिहावयास सांगितलें आहे तेथ विनंती करावया ना मजकूर जसा सांगतील त्याप्रमाणें सेवेसी विनंती करीन आम्ही दिवसांत माझी रवानगी करतील सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञप्ति

१३५

रु. नं ९१ श्री ता. २५ ऑगस्ट १७८०
का. नं १
पत्र नं १२

साहेबांचे सेवेसी—येथील क्षेम ता छ ११ जिल्हाद नुमान समजून घडली वर्तमान यथास्थित आम च्यानंतर साहेबी माझी रवानगी नागपुरास करी न समज लागले दिवस परी राहून निघान व्हावे म्हणून आज्ञा त्याप्र आज्ञेप्रमाणे श्रावण शुद्ध ६ छ समरा मजकुरी पत्रास आल्या मास मातुश्रीस मदिना पत्रांत दिवस समाधान वाटत नाहीं दिवस दिवस बहुत श्रम होऊ लागले म्हणारी यांच्याविसी पत्र आलें शहरावाहेर पुलबसल पावले, त्यासरून निघून येऊन पावावचलो तो अगोदर तीन दिवस श्रावण शु॥ ८ छ शुक्रवारीं मातुश्रीस देवआज्ञा जाली गाइये दिवसी गंगेस जाऊन उत्तरकार्य संपादून घरास येऊन आठ पधरा दिवस राहून घरचा बंदोबस्त करून श्रावण आखेरीं निघोन जावे येसे आहे परंतु राहण्याची आज्ञा बारा दिवसांची आणि प्रसंग तरी येसा लग्नाचा घडला, हे कळावें वर्तमान येजमानांस विनंती लिहावी, आज्ञा यांस त्याप्रमाणे वर्तणुक करावी हा विचार मनांत आणून विनती लिहिली आहे साहेब कृपाळु होऊन आज्ञा करणार समर्थ आहेत आज्ञा येईल त्याप्रमाणेंच निघान आहे सेवेसी श्रुत होय (हे) विज्ञप्ति

१३६

रु. नं ९१ श्री ता. २० जून १७८९
का नं १
पत्र नं ८४

साहेबांचे सेवेसी येथील क्षेम ता छ २ शवाल पावेतो मु आष्टगांव यंबकनाथ दुधनातीर येथपर्यंत आसे यानंतर इकडील वर्तमान तरी पैठणचे मुक्कामीहून मल्हारबा नाईकाचे विनंतीपत्रावरून सेवेसी श्रुत जालेच आसेल त्याउपरी नांदुरवाडीचे मुक्कामी आलीयावर राजश्री सनाराहेबमुख यांणी राजश्री भवानी नागनाथ मुनसी यांस विचारीलें की, सध्यस्तम्यान यांस भेटी न येण्याविसी पत्र गेलें, परंतु त्याच विचारास कार्य यतें न म्हणू आल्यास भर होऊन धर्म उगवणे प्राप्त, व नवा सुभा नवाबाकडील याजकडून राणी यांचे त्याचेही जावयास स्नानसंध्यानिमित्तकरणी वगैरे मार्गे लागतील तथा आण्याच कमपक्षे तीन दिवस लागले आषाढ शुध १२ च मुहूर्तास दिवस धाकटे, आगामभार नाहीं वद्य ७ समर्थाच मुहूर्तावर जावे तरी जाव तरी दिवस लांबतात याकरितां आम्ही येथून स्वार होऊन धनगावीं जाल्नापूर किंवा मुक्ताबादेस जाईन्या मुकाम करिता, दुसरे दिवशीं औरंगाबादेच आसपास जाता तथून पुढे टाके हातीपाउलाची व भास्करिजमादार जामदार मल्हारजी वगैरे यांचा नागपूर पावता आहे त्या गोष्टींनी आषाढ शुध १२ स धनगावीं नागपुरास जाऊन पाहल्या, तुम्ही मागाहून यावा धरा घराच मजलीन यावे याप्रमाणे ठरवून समागम राजश्री पादुरंग गणेश व

व रुपये येक हजार लिहिले, नंतर श्रावण शुध १० स निशान कारखाना राज समागमे सामु व स्वी आहे. राजश्री चिम गाजी निगजी फारकून नि॥ छबीला हे मुनसीखावर मुतनिसीसमवेत आले आहेत पुढे त्यांची कशी सोय करितील त्याप्रमाणें विनंती लिहीन. चिंचमल्कर उमापती देव याच पुत्र यथ आले आहेत राजश्री महादाजी मल्हार उस्करी यांची भेट घेतली, त्यांचे हातून सेनासाहेबाची भेट घेऊन कांही द्रव्याचे संपादणेचा या उद्यम आले आहेत. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

१३९

स. नं ९९ श्री ता १ आगष्ट १७८९
फा न १
पत्र न ८

पुरवणी राजश्री माग कल्या फडणीसच्यार प्रगण करुणाय योणी साहेबांस विनंतीपत्रे तुमाजी गाय व तुळशमी नाइक वो॥ व रमाजी राजे गरूडराव व विश्वासराव रामचंद्र व त्यांचा कारकून व तुमाजी गाड याचे उक्त हेतु व चतु मजकूरी विस्तारे लिहील, व भावस्वोदवील शेन पत्र हातीं ती पुण्यास पाठविली ती पत्र सारखीं पाहून राजश्री सदाशिव राम गुणे यांस चिठी लिहून खलिता करून जमुर्रास जरुर भागवरी जासूद जोडी करार पाठविली. कारण सेनासाहेबांस गालबून मसून समाचारासारखे लिहिल्याप्रमाणें बंदोबस्त करून घेतील स्वराण यमुराजवळ किम्मत इतक्यांत सदाशिवपंत जमुर्रा हून सेनासाहेबांचा निरोप घेऊन पुण्यास आले. जमुराची गाड पुण्यात पत्र पत्र लिहिले. त्यांणी वाचून मासाअखेर पत्र व चिठी लिहिली मी राजश्री मुनसीब शास्त्रीयांनी त्यांणी म्हणाले श्री नागपुरास गल्यावर सांगूं. यथें आल्यावर पत्र व चिठी शास्त्रीयांनी नंतर यांनी निश्चय करून सांगितले कीं राजश्री माय मल्ल यांचा पारखून यथ यावा, महीनगर्रानें सांगतील त्याप्रमाणे बंदोबस्त करून देऊं. यावरही श्रीमंत राजश्री नाना सा॥ पत्र करुणाकरास माग फल्या यांस मागून नागपुरास पाठवून दस्ताविसी मर्जी प्रतान मुग्दी श्रीमंतांस विनंती प्रमाणें लिहून पाठवणे म्हणून मुनसीनीं सांगितले त्यावरून विनंती लिहिली आहे. तरी इजाज होऊन अरहून नागपुरास पाठवल्यावरही राजश्री माय मल्या यांस आरा करणार साहेब समर्थ आहेत. याप्रमाणे मी राजश्री सदाशिवपंत यांसही लिहिले आहे ते विनंती करतील. राजश्री तात्या याचे घरीं वो॥ राजश्री नारायणभट पुराणीक कसीकर यांणी घरीं काशी जावयास निरोप मागितला. तेव्हां तात्यांनी निरोप देऊन राजश्री सेनासाहेब व कारभारी यांस सांगितले कीं पुराणिकांस घाटेन सांभाळून नेऊन दस्तक देऊन नागपुराहून रवानगी करावी. त्याप्रमाणें पुराणीकाचे येणे मुनसीबराबर येथ जाले. सेनासाहेबांनी पागोटे व शालजोडी व हजार रुपये देऊन दस्तक वाटेचे देऊन श्रावण शुध १ स रवानगी केली. सचिवाकडील चिमणाजी निराजी कारकून मुनसीबराबर मुतनिसी समवेत आले आहेत पुढे त्यांचा बंदोबस्त कैसा करतील त्याप्रमाणें विनंती लिहीन. राजश्री रंगाजी नाईक बानवले व राजश्री बाळाजी मल्हार याथ श्रावण शुध १ स यथ येऊन पोहोचले. सेनासाहेबांची भेट जाली. बानवले याचे मसलत बाबानी विगड घातले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१४०

स. नं ९९ श्री ता. ११ नोवेंबर १७८९.
फा म १
पत्र नं ११

पुरवणी—राजश्री बाळाजी सिधदेव व उगाजी नाइक जागूड यांचीं खातमीचीं पत्रें आलीं त्यांत मजकूर कीं, श्रीमंत राजश्री रावसाहेब यांची स्वारी गंगास्नानास जाणार, समागमे राजश्री तात्या जाणार. संप्रत श्रीमंत सौभाग्यादि-संपन्न मातुश्री बाईसाहेब यांस आश्विन वद्य ७ स ऋतु प्राप्त जाल्या उत्साह होत आहे. गर्भाधान जालीयावर स्वारी जाणार म्हणून व त्या उपरी गर्भाधान होऊन छ २ सफरी मुहूर्ते करून माघ पक्ष रात्री श्रीमंत गंगास्नानास जावयाचें घगर वर्तमान लिहीले. त्यावरून राजश्री सेनासाहेब व मनाबापू व कारभारी यांस बहुत संतोष जाला. यांणीं गर्भा धानाचे आहेराची वस्त्र व जवाहीर श्रीमंतांस व श्रीमंत सौभाग्यादिसंपन्न मातुश्री बाईसाहेब यांस पाठविणार. वस्त्र व जवाहीर मोत्यांची कंठी मोत्यांची व सिरपेंच व गळ्यांतील कडा मोत्यांचा उंच पाहून निवडून ठेविली आहेत. येथून धारंगांस्यावरावर पाठविणार. राजश्री सेनासाहेब व मनाबापू व मातुश्री चिमाबाई गंगास्नानास मार्गशीर्ष मासीं जाणार. सेनासाहेबांस जागें नव पडे तरी चिमा

व रुपये येऊन हजर जाले, नंतर भादव शुध १० स निघोन फाळणा गेले. समागमे समस्त व स्त्री आहे. राजश्री चिमणाजी निगडी धरकून नि॥ सत्रीव हे मुनसीगरावर मुरनिधीसमवतें आठ आहेत. पुढे त्यांची कधी सोय करितील त्याप्रमाणे विनंती लिहीन. चिंचवडकर उमाजी देव याच पुत्र यथ आले आहेत. राजश्री माहादाजी पवार लस्करी यांची भट घतली, त्याचे हातून सेनासाहेबाची भेट घऊन कांही द्रव्याभ मेळवावा या उद्देस आले आहेत. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१३९

रु. न ९६ श्री ता १ आगष्ट १७८९

का नं १

पत्र न ८

पुरवणी. राजश्री मागे काल्य कमाविसदार प्रमाणे ऊळगांव यांणी साहेबांस विनंतीपत्र दुमाजी गाड व मुळाजी नाईक ओत व रामाजी राम गरुड्राव व विश्वासराव रामचंद्र व त्याचा धरकून व दुमाजी गाड याचे लेक दहा व चार प्रकरणी विस्तारें लिहीलें, व भाद्रपदांतील गोन पत्र होती तीं पुण्यास पाठविली तीं पत्र साहेबी पाहून राजश्री सदाशिव राम गुण यांस चिठी लिहून स्वारोता करुन मजुरास जस्ट आस्वरी जाहुर जाहो धरुन पाठविणे. धरम सेनासाहेबांस सांगून बाढून कमाविसदाराप लिहिल्याप्रमाणे बंदोबस्त करुन मतीस त्यावरून जामुदारस्त विगर इलकयांत समाविधपर्यंत जबुरी हून सेनासाहेबांचा निरोप घऊन पुण्यास आले. जामुनाची गाड पुण्यात पत्रे पत्र लिहि. त्यांणी वाचून मातबरल पत्र व चिठी लिही मी राजश्री मुनसीस ... विषी त्यांणी म्हणून की नागपुरास गम्यावर सांगू. यथे आम्हाकर पत्र व चिठी गारयेली नंतर यांनी निश्चय करुन सांगितल की राजश्री माय माल्य याचा धाराकून यथ याशा, माहीनगारांनी सांगतील त्याप्रमाणे बंदोबस्त करुन देऊं. यविसी श्रीमंत राजश्री नाना यांचे पत्र ऊळगांवास माय माल्य यांस मागून नागपुरास पाठून देण्याविसी गेले पाहिजे. तुम्ही श्रीमंतांस विनंती करुन लिहून पाठवणे म्हणून मुनसीनी सांगितलें त्यावरुन विनंती लिहीली आहे. तरी हुजूर होऊन धरकून नागपुरास पाठवण्याविसी राजश्री माय माल्य यांस आज्ञा करावयास साहेब समर्थ आहेत

याप्रमाणे मी राजश्री सदाशिवपंत यांसही लिहीलें आहे ते विनंती करतील. राजश्री तात्या याचे घरी वो राजश्री नारायणराव पुराणीक धारीकर याणी घरी काही ... निरोप मागितला तेव्हां तात्यांणी निरोप देऊन राजश्री सेनासाहेब व कारभारी यास सांगितले की पुराणिकांस वाटेने सांभाळून नेऊन दस्तक देऊन नागपुराहून रवानगी करावी. त्याप्रमाणें पुराणीकाचे यणे मुनसीनजवर येथ जाले सेनासाहेबांनी पागोटे व शालजोडी व हजार रुपये देऊन दस्तक वाटेचे देऊन भादव शुध १० स रवानगी केली सचिवाकडील चिमणाजी निराजी धरकून मुनसीजवर मुरनिधी समवेत आले आहेत. पुढे त्याचा बंदोबस्त जैसा करतील त्याप्रमाणें विनंती लिहीन. राजश्री रंगोजी नाईक वानवले व राजश्री बाळाजी मल्हार याव भादव शुध १० स यथे येऊन पोहोचले. सेनासाहेबांची भेट जाली. वानवले यांचे अकळून भाषानी निवाड धरले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१४०

रु. नं ९६ श्री ता १६ नोवेंबर १७८९.

का नं २

पत्र नं १०१

पुरवणी—राजश्री बाळाजी विश्वदेव व उमाजी नाईक जासूद यांचीं यादमीचीं पत्र आलीं त्यांत मजकूर कीं, श्रीमंत राजश्री रावसाहेब यांची स्वारी गणपतीनाम ज्ञागार. समागम राजश्री तात्या नागार. सांप्रत श्रीमंत सौभाग्यादि-संपन्न मातुश्री बाइसाहेब यांस आश्वीन वद्य ७ स पुत्र झाला उत्साह होत आहे. गर्भाधान ज्ञालीयावर स्वारी जागार म्हणून व त्या उपरी गर्भादान होऊन छ २ सफरी मुहूर्ते करुन घारा घटका रात्री श्रीमंत शरेगांवास आल्यांत यादर वर्तमान लिहील. त्याप्रमाणे राजश्री सेनासाहेब व मनाजीबापू व कारभारी यास बहुत संतोष जाला. यांनी गर्भादानाचे आहेराची वस्त्रे व जवाहीर श्रीमंतांस व श्रीमंत सौभाग्यसंपन्न मातुश्री बाइसाहेब यांस पाठविणार, सनगे व जवाहीर मागील कंठी माळाही व शिरपेच व गळ्यांतील पंचा माळांच्या उंच पाहून निवडून ठेविली आहेत. सौरस्त्र संपन्नीस्थापनेनंतर पाठविणार. राजश्री सेनासाहेब व मनाजीबापू व मातुश्री निमाई गंगास्नानास मागतीर मार्गी ज्ञावर. सेनासाहेबांचे मार्ग नव पडे तरी निमा

बाई व मनाबापू जातील. तजवीज होत आहे, निश्चय झालियावर सेवेसी विनती लिहीन. राजश्री महीपतराव दिनकर यांची पत्रे आली की, येथील बंदोबस्त करून लौकरच येतो म्हणून लिहिले आहे. राजश्री गोपाळपंत व राजश्री तात्या यांचे मेहुणे दाजीबाचे मामे यांचे चालविण्याविसी पुण्यास तात्याणी सेनासाहेब व कारभारी यास मागितले. याणीही कबूल केले. त्याजवरून गोपाळपंत तेथून निघाले उमरावतीस पोहचले. चौ पांच दिवसी येतील. मुनसीस ज्वर येत होता, तो राहिला. बारापंधरा दिवस जाले, परंतु शक्ती नाही. त्यास खरूजही जाली आहे. राजश्री देवाजी डोंगरदेव यांची पत्रे आलीकडे आली त्यात पूर्वीच्या लिहिण्याप्रमाणेच खीमा लिहीला आहे. राजश्री मुनसी याणीही पत्रे सेवेसी लिहिली आहेत. साडणीस्वार सरकारचे दसऱ्याचे पोशाख घेऊन आले त्याची उत्तरे याणी दिल्ही ती पाठविली आहेत. इकडे स्वारांच्या पाऊसाने आमद जाली. बाबर पेरली नव्हती बोलीमुळे राहिली होती ती हल्ली पेरीत आहेत. भवानी काळो चंद्रभागास रामक्षेत्रास गेले होते. रगोबा नाईक बानवले यास निरोपाची वस्त्रे छ. २६ रोजी दिल्ही. सोय कसी त्याची साटली येविसीचा शोध करून विनंती लिहीन. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

त्यावयास जात आहेत. मागे कीर्तनास गाव कोठे कोठे जात होते. श्रीमंत सौभाग्यवतीसह मातुश्री [illegible] यास ऋतु आश्विन वद्य ७ प्राप्त जाला म्हणून राजश्री [illegible] सिवदेव व उदाजी नाईक यांणी बातमी पा[illegible] त्यावरून राजश्री सेनासाहेबसुभा व मनाबापू व [illegible] यास बहुत संतोष जाला. गर्भादानाचा आहेर [illegible] श्रीमंतास व मातुश्री बाईसाहेब यास पाठवा[illegible] सरंगे निवडून ठेविले लौकरच पाठविले [illegible] श्रीमंतास कंठी मोत्याची व सिरपेच व श्रीमंत सौभाग्यवती सपत्न मातुश्री बाईसाहेब यास कंठा [illegible] थोरला पाठवणार आहेत. राजश्री सेनासाहेबसुभा [illegible] मातुश्री चिमाबाई व मनाबापू गंगास्नानास [illegible] मासी जाणार. सेनासाहेबांचे जाणे न घडे तरी [illegible] मनाबापूनी जावे ऐसी तजवीज होत आहे. निश्चय झालियावर लिहीन. राजश्री भवानीपंत मुनसी यास ज्वर येत होता तो राहिला परंतु शक्त नाही. त्यास खरूज जाली आहे. राजश्री गोपाळपंत हे श्रीमंत राजश्री तात्यांचे मेहुणे, दाजीबाचे मामे, यांचे चालविण्याविसी पुण्यास तात्याणी सेनासाहेबास व कारभारी यास मागितले, त्याणी कबूल केले. त्याजवरून गोपाळपंत तेथून निघाले आहेत, उमरावतीस पोहचले, चौ पांचा दिवसी येतील, [illegible] लिहिणे कृपालोभ असो दिजे हे विनंती.

१४३

र. म. ११ श्री ता ९ मे १७९०
रुमाल नं. ३
पत्र नं. १७

पुरवणी राजश्री बाबा महादेव हिंमत बहादूर येथील रघोजी बाबा भोसले यांचा कारभार राजश्री भवानी काळो व राजश्री महिपतराव दिनकर हे राजश्री सेनासाहेब सुभा यांस चांगले होते, परंतु सेनासाहेबांची मर्जी लक्ष दोन लक्ष रुपये घ्यावे आणि बाबा महादेव यांचे म्हणणे की, मजजवळ नक्त एक पैसा नाही, घोडी व उंटे वीस तीस व उंट सात आठ आहेत ते व घरांत चीजवस्त जे असेल ते घेऊन माझी मुक्तता करावी याप्रमाणें त्यांचें बोलणें ते यास सेनासाहेबांस अनुकूल पडेना याजकरिता गुंता मजकूर राहिलें पुढे ठरेल त्या प्रमाणें विनंती लिहीन येथें या चौ पांच दिवसांत आगीचा उपद्रव मोठा जाला आहे. छ १० साबानी, शहरचे दक्षिणेस घाशीराई मोहिते यांचा बाग आहे, त्याचे शेजारी नवी पेठ पांच सात वर्षांत वसली, तेथे प्रहर दिवस आलियावर आग लागली वाराही मोठा होता उणे पुरे हजार घर जळाली छ २१ साबानी, शहरांत दोन प्रहरीं आग लागली, सात आठ घर पठाणांची जळाली छ २२ साबानी, पेठवार पठाण दीड प्रहर दिवस आलियावर आग लागली शंभर पन्नास घर जळाली राजश्री माधव विश्वनाथ हिंमत बहादुर हे मंडळेश्वरांत होते ते दूर होऊन राजश्री माधव (कृष्णराव) यांस भासमान जाहली, त्याजकडील काही उपद्रव प्रांत खानदेश व वराड येथ जाला याविशीं राजश्री सदाशिवपंत गुणे यांस राजश्री श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांनी लिहिलें व मजकडून लिहिले आहे मशारनिल्हे विनंती करतील मंडळेश्वरासही पत्र पाठविणे म्हणून सेनासाहेब सुभा म्हणतात दिरंग नाहीं याचे म्हणण्याप्रमाणें देणे मोर्चा सेवेशी श्रुत होय हे विज्ञापना

१४४

र. म. ११ श्री ता १० मे १७९०
रुमाल नं. ३
पत्र नं. १८

पुरवणी साहेबांचे सेवेशीं छ १८ साबानी सेनासाहेब व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांनीं वाडयांत पुण्याकडील वातमीचीं पत्रें राजश्री काळोजी शिवदेव यांजकडील ही वाचून स्नान देवपूजा केली नंतर भवानी काळो वगैरे कारभारी आले दीड प्रहर दरबार जाला दक्षणचे राज्याकडून एक मनुष्य आला त्यांणीं एक बनावट कुंवरीचा सारखे व बंदुका दोन आणिल्या होत्या, त्या सेनासाहेबांनीं घेऊन सभावित राजा दक्षणच्या यास पत्राचें उत्तर व एक खिल्लतीची जोडी पाठविली मनुष्य आला होता त्यास घरास दिल्ही, रवानगी केली सायंकाळीं महिपतराव दिनकर आले, त्यांसी दोन घटका बोलणें जालें छ १९ रात्रीं, सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे कारभारी आले, च्यार घटका येथें होते उपरांत रघुनाथ मुकुंद यांजकडील पठाण चाकरीस आहे तो मागाहून आला त्याची भेट जाली त्यांणीं शिपायांनीं च्यार च्यार रुपये नजर केली सायंकाळीं स्वारी प्रभाकर आप्पाजी यांचे येथें समाचारास गेली मनाबापू व भवानी काळो व नागोजी गोविंद चिटनीस वगैरे समागमें होते घटकाभर बसून, महमंद आमीखान यांचे येथ स्वारी गेली त्यांस एक घोडा दिल्हा उपरांत वाड्यांत आली दीड प्रहर रात्र पावेतों दरबार जाला नंतर आजीच प्रहरीं रात्रीं उभयेतां बंधूंची स्वारी दाहा बारा कोस माधवनीभोंवर हा गांव गुरुप्रसाद गुजर यांस नवा दिल्हा, पांच साहा हजार रुपयांचा गांव चांगला आहे, त्याचे बंदोबस्तास गेले शिकारीस जातो छ २ रोजी, चित्यास सोडून तीन हरणें मारली, स्वारी पाहाचून तेथ नदी आहे नामें कन्हान तेथें पोहून देवपूजा जाली गुलामांनी मेजवानी केली मराठमंडळींही मोकनास होते तिसरे प्रहरीं डोम्या बसून नर्गित खेळले कल्याणीनदी टाप्यावर पर्वतिस्या होत्या उपरांत पाहिले, कल्यातनदी गुदरिस्या, मिळविस्या छ २१ रात्रीं उभयेतां बंधूनीं स्नान देवपूजा करून शिकारीस गेले चित्त सोडून दोन काळवीट व हरणी पांच मारून आणिले भाजनाचर नर्गीत नाग व साप धरून, आणि व मराठ व कल्यातनी धरते बसून, बाटे धरून, नीर काढून, मास धरले छ २२ रात्रीं स्नान देवपूजा उभयेतां बंधूंचे होऊन शिकारीस स्वारी गेली चित्त सोडून काळवीट तीन व हरणी पांच मारून आणिले भाजनाचर नाग प्रहरपासून उभयेतां बंधु व मराठ मंडळी कल्यातनी मासळ बांधून पाहिले दोन घटका रात्रीस आले भाजनाचरही कल्यातनीचा नाच जाला छ २३ रात्रीं उभयेतां बंधूंचे स्नान देवपूजा होऊन प्रहर दिवस आली माघार स्वार होऊन दोन प्रहरीं स्वारी वाड्यांत येऊन दाखल जाली तिसरे प्रहरीं सभा कारभारी आले घटकाभर बसून

स्वारी प्रभाकर आपाजी यांचे येथे जाऊन, समाचार घेऊन, श्री विठोबाचें देवदर्शन येकादसीचें करून, आले. कारभारी सर्व गेले. स्नान देवपुजा उभयंता बंधूनीं करून वाड्यात गले. छ. २८ रोजी सेनासाहेबांनीं स्नान केल्यावर कारभारी आले, दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला. सायंकाली नागेश्वरास स्वारी जाऊन दर्शन घेऊन येऊन, स्नान देवपुजा करून, सोमवार सोडला. श्रीधर लक्ष्मण व महिपतराव दिनकर व रघाराम मुकुंद आले. पावणे दोन प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाप्ति.

१४५

र. न ७६ श्री ता १० मे १७७०
फा न. ३
पत्र न. १६

म्हटले की, तुम्हा स्मरण असावें, परंतु सरकारात रोद, तुम्हा मातबर कमीही तोडजोड करून त्यांदरम्यान सर्दी व गणाचा बंदोबस्त करावा हात उत्तम आहे. त्यांनि उत्तर रघुनाथपंतानीं केलें की बंदोबस्ताचा मार्ग सांडणे तुम्हांस आहे. त्या उपर कारभारी यांनी सेनासाहेबास सांगितले, करार ठहरले की, प्रांतात कमर्ती व तूट बाकी वगैरे रुपये विसात सात लाख वजा करून बाकी अकरा लाख रुपये रघुनाथपंतांनी द्यावे, आणि प्रांतात येवज आहे तो सावकारास लावून देऊन, त्याजपासून ऐवज रुपये आकरा लाख घेऊन, सरकारात द्यावे. याप्रमाणें ठहरले. रघुनाथपंतांनीं कबूल केलें. सदरहु ऐवजाची तोडजोड बहुत करून लावून दिली. थोडी बहुत राहिली तेही लौकर लाऊन निरोप घेऊन जाणार आहेत. रावश्री महिपतराव दिनकर हेही रघुनाथपंतास बोलण्यात आहेत. त्यांचे बोलणें रात्र सांजानंतर दिवस लागली. हा कारभार उरक्यावर उभयेता सरदारांनी समागमेंच निरोप घ्यावा. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

पाठविली आहेत कलकत्त्याहून इंग्रजाकडील मजकूर येथे यावा म्हणून पेशजी विनंती लिहिली होती सांप्रत कलकत्त्याहून इंग्रजाकडील मजकूर निशाण सांडणीस आले तेथून राजश्री सेनासाहेबसुभा यांस पत्र पाठविले त्यावरून त्यांणी त्यास राहावयास मंगलपुरा गावाची याची हवेली तयार करावयास परवानगी सांगितली व महंमदभाई त्यासमागमे यांस सामोरे जाण्याविसी सांगितले समागमे सांडणीस्वार येन व चार प्यादे पाच व घोडी स्वार वगैरे कारभारी राहिली आहे आजच निशाण येथे येऊन हवेली जर असेल ते तोडून माग नीट करावा या करिता मामलेदारांस पत्र गेली आहेत कलकत्त्याकडील मजकूर यतात ते काही कळले नाही शोध लागल्यावर विनंती लिहीन औरंगाबादेत नबाबाकडील नवा सुभा याचा अमल छ २ रमजानी जाहाला आहे वर्तमान आहे राजश्री मालजी घोरपडे यांचे पुत्र राजश्री महाराव व राजश्री माधवराव येथे चाकरीस होते त्यांचे तलबेचा ऐवज गणिस ता उगवण्याकरिता घोरपडे महाराजनिकट यांस फडशा करून राजश्री शिवाजी (गायकवाड) येथे आहेत त्यांस माधवराव घोरपडे यांचे तलबेचा ऐवज रुपये आकरा हजार सेनासाहेबांनी दिल्हे महाराव घोरपडे यांचे तलब पैकी काही पावले नाही राजश्री जानोजीराव व राजश्री जय-राजराव पाटणकर यांची तलब सेनासाहेबाकडे व सेनासाहेबांचे कर्ज पाटणकराकडे त्याची फडफारीक होऊन पाटणकराकडे चौदा हजार रुपये निघाले त्याचा भाग पाटणकरापासून सेनासाहेबांनी घेतला राजश्री पिराजी जाधव यांचा ऐवज आधार देणे राहिलाच आहे सेनासाहेब वारंवार आपण जातीने सराव घेऊन करीत आहेत मातुश्री चिमणाबाई यांनी आज साडेतीन मासांविसी पेशजी विनंती लिहिलीच आहे सांप्रत भक्षितात परंतु आहार बहुत कमी जाला आहाच तरी आजाराने वाढ आहेत सर्वेसी श्रुत होय हे विज्ञापि

१४८

र. नं ९६ श्री ता २० मे १७९०
फा. नं ३
पत्र नं ३१

पुरवणी राजश्रीय सेवेसी छ २६ साबानी सेनासाहेब स्नान देवपूजा होऊन श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आठ च्यार घटका बसून जाहाले येन प्रहरी अग्नीचा उपद्रव जाला गो राजश्री भीमाजी शास्त्री वैद्य व केशवराव कुमार व देवाजी सरदेव व मयाराम गणेश वकील हिंग सखाराम मुकुंद वगैरे यांची घरे दाहा वीस जळाली तेथे सेनासाहेब व मनाबापू गेले समस्ती घरे पाच सात तोडवून आगी शांत जालियावर आले तिसरे प्रहरी राजा कुवरमश्या यांचे येथे स्वारी गेली समागमे मनाबापू व परसोजी बाबा व गुलाबा गुजर व कृष्णाजी माहिते यांस वस्त्रे सेवापावोती दिल्ही आगोदर आरंभ केलाच होता कलावंतनीचा नाच दोन घटका जाला नंतर वाड्यात आले श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव व जानराव येशवंत बरोबर होते छ २७ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला तिसरे प्रहरी पुण्यास [illegible] बाळाजी शिवदेव याजकडे पत्राची रवानगी केली पेठवार पेठेस आग लागून दाहा पंधरा घरे जळाली सायंकाळी उभयेतां बंधूची स्वारी शकरदऱ्याचे बागेत जाऊन गारद्यांची कवाईत पाहून देवदर्शन करून आले माहादाजी बल्लाळ यांसी तीन च्यार घटका खलबत जाले छ २८ रोजी श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी घटकाभर सेनासाहेबांचे बोलणे होऊन स्नान देवपूजा जाली दोन प्रहरी वो व्यंकोबा तात्या यांचे घरास आग लागली एकच घर जळाले तिसरे प्रहरी श्रीधर लक्ष्मण व भवानी काळो व कृष्णराव माधव वगैरे आले महिपतराव दिनकर यांजबरोबर च्यार उंट घ्यावयाचे ठरविले छ २९ रोजी श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव व बिसाजी उमाजी यांसी घटकाभर येकांत होऊन स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो आले दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला सायंकाळी उभयेतां बंधूंची स्वारी सिताबर्डीवर जाऊन घटका दोन च्यार राहून आले छ १ रमजानी सेनासाहेब व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांचे बोलणे घटकाभर होऊन स्नान पूजा जालीयावर राजश्री बिसाजी माहादेव पुण्याहून आले त्यांची भेट जाली नंतर फौजी भवानी काळो वगैरे आले दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला नंतर भवानी काळो यांचे येथे भोजनास सेनासाहेब व मनाबापू परसोजीबाबा व गुलाबा गुजर व रामाजी माहिते व कृष्णाजी माहिते गेले भोजनोत्तर अत्तर पानदान व कलावंतनीचा नाच घटकाभर जाला पुढेच हार गजरे दिले नंतर वस्त्रे सनंग च्यार च्यार दिल्ही सायंकाळी भवानी काळो व भानाजी गोविंद चिटणीस वगैरे आले प्रहर रात्र पावेतो दरबार

व पेशवेप्रधान आमकूल करून टिपूवर मसलत करीत त्यांत नवाब व पेशवेप्रधान यांचे मुद्दे उगवले आमचें बोलणें काहींच आले नाहीं यविसी कलकत्त्याहून तुम्हास चालाव यास सांगितलें त्याप्रमाणें बोलावें त्याचें उत्तर मिस्तर फारस्तगानीं केलें, तुमचा चालचाल पेशवेप्रधान यांचे बाबे सारसिंस आला, येगळ चालवयाचे प्रयोजन नाहीं येविसी पुणयांत चालणें उगवून मिस्तर मालिटानी धरलें आहे, मालिटची पत्रच आहेत म्हणून उत्तरप्रत्युत्तरें जाली या प्रमाणे येक शान ठिकाणी वर्तमान एकिले त्यावरून नवसी विनंति लिहिली आहे मेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

१५०

रु. नं ९१ श्री जून १७९
फा नं ३
पत्र नं ३०

पुरवणी साहेबांच सेवेसी राजश्री सेनासाहेबसुभा यांचे सांगितल्याप्रमाणें मंडल्यांस राजश्री माधवराव फडणीस यांस त्यांजी प्रकरणी पत्र लिहिले होते त्याचे उत्तर आले की तुम्ही पत्र पाठविले ते पावले लिहिला मजकूर कळला राजश्री विठ्ठल दिनकर यांणी त्यांजकडून सेनासाहेबांस पत्रें पाठविले की मंडल्याचे जमीदार त्यांजी प्रांतात उपद्रव करितात जमीदारांस मंडल्याचे आधिकारी यांचा सय आभा आहे जमिदारांसमागमं आपली जमयेत देऊन दंगा करवितात म्हणून त्यास त्याच कर्म आहे ! आपला कर्ताल मर्यादेत जमीदारावरावर यावयाचे कारण काय आतां तरी कर्जाचा होऊ नये म्हणून लिहीले त्या(स) हा कलह उत्पन्न व्हावयास कारण होईल म्हणून जमीदार गनीमोर्टीस आहे त्याण पिंडारांच्या म्हणी कांहीं स्वारी करून आणिल्या परभार गडमोर्टीस गेला येथील जमीदार जव्हां राज उठावानें आमच्या तालुक्यात उपद्रव करिता आहे आसतां त्यांजीसाठी याण गाग पटेल यासमागम भाकड नाना व स्वार वगैरे सात आठसे देऊन आमचा तालुका महु वगैरे सात गांव लुटून जाळून नास केले तव्हां आम्ही मेंस्यावर जमयत पाठविली परंतु सवास तादवि केली की सोनी तालुक्यास उपद्रव न करणे गाग पटेल व रामा पटेल यांणीं सारुयाचे चालण स्वविले परंतु हल्लीच्या म्हणी गागाच्या मधून गया आहे त्यास यांस महुची दूर आणीली व चितक मनस्वी भारम करें लागले तथा सलुख राहिला तव्हां ते हत्यास गेले आमची मीड मंडल्यास आली त्यांजीसाठी याणी नाहक कलह उत्पन्न केला आमची जागा मारून घेऊन गेले आम्ही आतपस्त गम खाला आसतां उलट ज्ञोमाट नागपुरास लिहीतात यांचा दोष कोणाकडे आहे यांचा दोष पुर्वी मनास आणून आमची खात्री दूर महु तालुक्याची हजार गुरे नेली सिवाये मारणी जाली ते याची याप्रमाण सेनासाहेबांस कळावे, येथून कांहीं कलोबस्त न जाला तरी यांचा बदला करावा लागेल म्हणून लिहिले ते पत्र मी सेनासाहेबांस दाखविले पाहून उत्तर आले की राजश्री विठ्ठल दिनकर यास पत्रें लिहून उत्तरें आणवितो म्हणून त्यावरून सेवेसी विनंती लिहीली आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

१५१

रु. नं ९१ श्री ता ४ जून १७९०
फा नं ३ पौ छ २ सवाल इहिदे तिसैन
पत्र नं २२ अधिक आषाढ वाधोली

पुरवणी राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी मजकूर सांगितले की स्योनी व छपारे तालुक्यात मंडले येथील जमीदार उपद्रव करितात कारण तिकडील व इकडील जमीदारांचा हागामा परस्पर आहे याजकरितां उपाय होत आहे ऐसे समजोन कांहीं मनास आणिले नाहीं प्रस्तुत राजश्री विठ्ठल दिनकर यांचे पत्र त्यांजकडून आली आहेत की मंडले येथील जमीदार नावास मात्र सरकारचे नमुद आहेत परंतु मंडल्याचे मामी आपली जमयेत जमीदारासमागम देऊन उपसर्ग करवितात सय आभा जमीदारास मंडल येथील आधिकारी यांचाच आहे म्हणून दोष पुर्वपक्ष करून लिहीला आहे येथील प्रकार तुम्ही सय जाणतां, वास्तव काय लिहीणे ते मंडल्यास लिहून बंदोबस्त करावा म्हणून बहुत बोलले त्यावरून आपणांस हे पत्र लिहीले आहे त्यास श्रीमंतांचा व यांचा दुसरा भाव राहिला नाहीं तव्हां तिकडून व इकडून हागामा नसावा आपल्या मोखांतील जमीदारांस ताकीद निक्षून करावी स्योनी व छपारे या तालुक्यात दंगा न होय तो भाव राखला पाहिजे जमीदार स्वार्थी करितात, परंतु निमित्तास जागा आराम यसे दिसत करितात जमीदारांचा कलह सव सरेल मागील उजर. उत्तर लेकर पायें म्हणून लिहीले आहे आराय उभयतां

श्रीमंतास विनंती करावी, कारण मी आपले पत्रावरून विनंती लिहीली आहे. राजश्री शिवरामपंतनाना गंगेहून छ. १० रमजानी आले. हे विनंती.

(सदाशिव रामास पत्र)

१५२

र. न. ९६ श्री ता. ६ जून १७५०

फा न. ३

पत्र न. २६

पुरवणी साहेबी कृपाळू होऊन छ १ रमजानचे आज्ञापत्र सादर केले ते छ २५ मिनहूस पावले शिरी वंदून सनाथ जाहलो. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब-सुभा यास पत्र पाठविली आहेत. ती प्रविष्ट करून उत्तरे घेऊन पाठवणे म्हणून आज्ञा त्यास छ. २१ मिनहूस पत्रे घेतल्याने आज्ञाप्रमाण राजश्री सेनासाहेबास प्रविष्ट केली. उत्तरे घेऊन आज्ञाप्रमाणे पाठवितो. दुसरे छ. १ व छ २० रजबचा आज्ञापत्रे सादर केली ती पावली शिरी वंदून सनाथ जाहलो सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

१५३

र. न. ९६ श्री ता. ७ जून १७५०

फा. न. ३

कृष्णराव माधव व मोरोबाजी मस्तद यांसी दोन घटका बोलून नवा फकीर आला त्याजकडे जाऊन आले मनाबापू तरवारबाजीचा बाग पाहून आले तिसरे प्रहरी स्वारी नागभैरवास जाऊन येऊन भवानी काळो यांसी बोलून स्नान देवपुजा साहेबांसी करून सामवार सोडला मिस्तर फारस्तर हवेलीस येऊन राहिले छ २८ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा जालियावर भीवर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला तिसरे प्रहरी मनाबापू इतुरवारास जाऊन देवदर्शन घेऊन आले सायंकाळी सेनासाहेब व कृष्णराव माधव यांचे येथील घटका भर होऊन स्वारी विटोबाचे दर्शनास जाऊन येऊन येथे सोबतीचे स्नान व देवपूजा होऊन फराळास गेले छ २ रोजी उभयतां बंधुचें स्नान देवपूजा जालियावर भीवर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी बोलून पारणे सोडून येथे रामचंद्र उपाध्ये काशीस पाठविले होते ते कुटुंब काशीस ठेऊन येथे आले त्यास पांच महिने जाले ते हल्ली काशीस जावयास बाहेर राहिले त्याजकडे स्वारी गेली घाटेचा मसाल्याचा बंदोबस्त करून आले सायंकाळी तुम्हांकडील नरसिंह यांच समाचारास गेले समाचार घेऊन पागा पाहात बसले भवानी काळो व बापूजी गोविंद चिटनीस वगैरे आले घाटी पाहून सेनासाहेब यांची स्वारी मनाबापू यांचे सासरे याचे येथे सो गिरजाबाई यांस समाधान वाटत नाही त्यांचे समाचारास गेले दोन घटका बसून आले दीड प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला छ २६ रोजी सेनासाहेबांचें स्नान देवपुजा जालियावर भीवर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी घटकाभर बोलणे जाले मनाबापू यांची स्त्री सौ गिरजाबाई माहेरी होत्या त्या वाड्यांत आणील्या, देवघरांत जाऊन देवदर्शन करून ब्राह्मणांस थोडी दक्षणा दिल्ही व पांच ब्राह्मण यांस उपायकरवीं अनुष्ठानाची सुपारी दिल्ही घरांतून कुंभारांनी घेऊन बाराखांबी फर्शीवर घरांत गेल्या सर्व मंडळी आली दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला सायंकाळी भवानी काळो व बापूजी गोविंद चिटनीस वगैरे आले नंतर दिवाणखान्यांत प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला सगळे दुपारी आपापले घरास साहेबांचे येथ होता यांतील भारांनी सवारीवर गाड्या करून पमास देव व काही मुद्रा नव्हती सगळे मुखी प्यार आघामी स्वर्मा जाय यांत ब्राह्मणांस मुम प्रहारा पावर्ष घरांतून चादर निघाल तरी सदरेवरांस मोकळे, ज्ञान मंत्र चौरी क्रमाक्रमी येथे अभयांगांत सेनासाहेबांचा मध्यरात्री नसल्यास गल्ला गोस्वार जाग जागा चौक्या बसविल्या परंतु चार सांपडले नाही छ ७ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो वगैरे आले च्यार घटका दरबार जाला सायंकाळी बापूजी गोविंद चिटनीस व भीवर लक्ष्मण वगैरे आले पांच घटका रात्र पावेतो दरबार जाला छ २८ रोजी सेनासाहेबांचें स्नान देवपूजा होऊन भीवर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले नंतर स्वारी मस्त हाती साठमारीस गेली मस्तुद मदली बराबर हाती हत्ती सोडला त्याणें तीनचार घर मोडले येक माणूस धरलें ते सोडविले यांचेलें उपरांत ठाणावर आणून बांधला तिसरे प्रहरी उभयतां बंधुनी स्वारी शुक्रवाऱ्यांत गेली भीवर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे समागमें होते तीन घटका रात्रीं स्वारी वाड्यांत आली पावणे दोन प्रहर रात्र पावेतो सेनासाहेब बसले होते महिपतराव दिनकर यांचे समाधान मुख्य पत्रीं विनंती लिहीली आहे छ २९ रोजी सेनासाहेबांचें स्नान देवपुजा जालियावर भवानी काळो वगैरे आले दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला तिसरे प्रहरी सर्व मनसुबी आले महीपतराव यांचे मारेकरी यांस हातीचे पायास बांधून मारले च्यार घटका रात्र पावेतो दरबार जाला नंतर उभयेतां बंधुनी स्वारी राजा सुन्दरमणी यांचे येथे गेली दोन घटका बसून आतर पानदान होऊन आले छ १ रमजानी सेनासाहेबांचे स्नान देवपुजा जालीयावर भवानी काळो वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला नंतर सेनासाहेबांची स्वारी महीपतराव दिनकर यांचे येथे जाऊन समाचार घेऊन आले तिसरे प्रहरी भीवर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव व पांडुरंग गणेश आले सायंकाळी स्नान देवपुजा करून सामवार सोडला छ १ रोजी उभयेतां बंधुचे स्नान देवपुजा होऊन परसोजी भोसले यांस सांगितले की, राजा सुंदरमणी प्रतीवर्षी रमजानच रोज धरितात उपरांत माहेआम्बरी वाड्यांत येतात त्यांस पुष्कळ वस्त्रें यांसी लागतात नंतर सिताबर्डीच्या दरम्यान उतरास जाऊन येत असतात त्यास त्याप्रमाणें तुम्ही त्यास वस्त्रें देणें याप्रमाणें सांगून ब्राह्मणांस तांबड करून उभयतां बंधूंची स्वारी फुटाळे तलावाचें पाणी पाहून आले परसोजी भोसले सांगितल्याप्रमाणें तिथी ठरवली तिसरे प्रहरी उभयतां बंधु व परसोजीबाबा व भारभागी सर्व मंडळी स्वारी मिस्तर फारस्तर हवेलीस येथे गेली दोन तीन घटका बसले नंतर उभयतां बंधु व परसोजी बाबा यांस फारस्तरानें घड्या व तीन बंदुका व तीन गुरखे व तीन कमच्या निरोप दिल्या परंतु यंत्र आंगावर घातल्या नाहीत सरपामोवर

घालून त्यांसही वस्त्र सन्मानार्थ दिल्ही नंतर गुंडो शंकर यास त्या वाड्याची वस्त्र दिल्ही सेनासाहेब यांचा फडनीस रावजी रामचंद्र निंबक याचे मुतालकीबद्दल फडके प्रांताचे फडनीसीची रावजी माहादाजी हरी यांस सेना साहेबांनी रामचंद्र निंबक याचे म्हणून दिल्ही रावजी राजाराम मुकुंद यां(नी) निरोपसमई सेनासाहेब व मनाबापु यास नजर मोहरा वीस वीस केल्या व मंजु चौधरी कलमान्त्रा सावकार याचे दोघां पुत्रांनी पांच पांच मोहरा केल्या रावजी राजाराम मुकुंद याचे दोघां पुत्रांस अंगावरील पोशाक सनग ४ च्यार व नातवास सिरपेंच सरपेच दिल्हा राजाराम मुकुंद छ ८ मीनहून कूच करून कटकास गेले रावजी माहादाजी हरी व मंजू चौधरी याचे पुत्र मागाहून आठ च्यार दिवसी जातील मंजू चौधरी याचे पुत्राने घरखर्चामुळे कांही पैका सेनासाहेबांस दिल्हा त्याचा खाप करून मागाहून विनंती लिहीन सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१५७

रु. नं. ११ श्री ता. २४ जून १७९
फा नं १
पत्र नं १८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी छ २ शाबानी सेना साहेबांचे स्नान देवपूजा होऊन भवानी कसबे व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी बोलणे होऊन दीड प्रहर पावेतो दिवाणखान्यांत दरबार जाला सायंकाळी श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव आले प्रहर रात्र पावेतो दिवाणखान्यांत दरबार जाला छ ३ रोजी उभयतां बंधु स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो व बापूजी गोविंद चिटणीस वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला व्यंकटगड गांव जमीनदार आसपासचे यांस व गुंडो शंकर यांस निरोपाची वस्त्रे दिल्ही तिसरे प्रहरी मनाबापू लष्करांतील भाग पाहून आले सायंकाळी बापूजी गोविंद चिटणीस वगैरे दोन घटका बसून गेले नंतर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव आले त्यांसी दीड प्रहर रात्र पावेतो मनसुबियाचे बोलणे जाले छ ४ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो वगैरे आले दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला सायंकाळी बापूजी गोविंद चिटणीस व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव आले दोन घटका रात्र पावेतो दरबार जाला छ ५ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले दोन च्यार घटका बोलणे होऊन उभयतां बंधु व परसोजीबावा व सौ गंगाबाई व बाळाबाई व ठकूबाई व मनाबाई दोन प्रहरी मानसिंग मोहिते याचे येथे भोजनास गेले भोजनोत्तर अत्तर पानदान वगैरे होऊन आले तिसरे प्रहरी उभयतां बंधू व परसोजी बावा यांची स्वारी वाघूळ खेड नागपुरापासून दीड कोस आहे तेथे गेली दोन वाघ गाड्यावर घालून नेले होते त्यापैकी येक वाघ गाड्या खाली उतरोन कुतरे सेनासाहेबांची वगैरे मराठ्यांची चाळीस पन्नास जवळ नेली स्वारी दोन च्यारसे हातावर पोरा उतरून पार उभे राहिले आणि वाघ व सब कुतरे मोकळे सोडले कुतऱ्यांनी जलदी केली नाही वाघाने दरवेशावर चाल केली तेव्हा दरवेशाने काठी मारली सेवटी वाघाने दरवेशाचे मांडीवर पंजा मारला इतक्यांत मानाजी घाटगे यांचे खासगीतील भला माणूस याने तरवारीचा वार चालवि(ला) तो पोटास लागून वाघ जरबेत आला दोन तीन घटकाने मेला उपरांत दुसरा वाघ नामुळीच्या झाडा खाली नेऊन गाड्यावरून उतरला आणि मारकस दोन माठे लावून येक दरवेशी झाडावर चढविला त्यास सांगितले की कुतरे वाघासी झोंबले म्हणजे तूं मारकस सोडून देणे या प्रमाणे करून स्वारी दूर जाऊन उभे राहून कुत्रे सोडविले परंतु येकही कुतरे वाघावर जाईना वाघ मोकळा सोडला तोही वाघावर जाईना नंतर सायंकाळी वाघ गाड्यावर घालून शहरांत पाठविला उपरांत मेलेल्या वाघाच्या मिशा काढून तोही गाड्यावर घालून पाठविला पांडुरंग गणेश याच्या बागांत भरमामर बसून हरदुरे घेऊन आले चार घटका रात्री कृष्णराव माधव आले दोन घटका येथवर जाले छ ६ रोजी प्रातःकाळी कृष्णराव माधव यांसी बोलून सेना साहेबांनी स्नान देवपूजा केली उपरांत भवानी काळो वगैरे आले दीड प्रहरी राजाराम मुकुंद कटकच्या सुभा यास निरोपाची वस्त्रे दिल्ही माहादाजी हरी यांस कटकचे फड नीसीची वस्त्रे मुतालकीची माहादाजी बल्लाळ याचे येजमान फडनीस याचे म्हणून देविली राजाराम मुकुंद यास मागमे सरंजाम व पाग वगैरे दाहा घोडा आसामी आहे त्यांस व मंजु चौधरी याचे दोघां पुत्रांस निरोपाची वस्त्रे दिल्ही महिपतराव दिनकर याचे पुत्र बापु निंबाजी उमाजी यांस छत्तीसगडास जाऊन बंदोबस्त करण्याविशी वस्त्रे दिल्ही बापूजी गोविंद चिटणीस याचे पुत्र विश्वनाथ

राव यास देशी घरी जाणाच्या निरोपाची वस्त्रे दिल्हीं. तिसरे प्रहरी भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटनीस व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले नंतर मिस्तर फारस्तर व आणिक दोन गोरे लेकीसाहेब व दुद्रशन आले. च्यार घटका नव्या दिवाणखान्यात बोलणे जाले. फारस्तर आल्या दिवसापासून सेनासाहेबाजवळ खुर्चीवर बसले नाहीत. छ ७ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा जालीयावर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव बोलून गेले नंतर भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटनीस वगैरे आले. पीरखान मुसलमान जमयेतसुधा वाड्यात येऊन तलबे करिता धरणे बसले, तलबेचे बोलणे पीरखान बोलो लागले. तेव्हा सेनासाहेबानी भवानी काळो यास सागितले की हिशब आताच करणे आमचे कर्ज त्याजकडे व त्याची तलब आम्हाकडे किती हे लिहून आणवणे नंतर सागतो. नंतर भवानी काळो यांनी हिशब पाहावयास सागून तिसरे प्रहरी पिरखानास भवानी काळो यानी सागितले की आठ दिवसी हिशब पाहून तुमचा फडशा करितो ऐसे सागोन समजुती करून उठउन ला(व)ले साईकाली सेनासाहेबानी स्नान देवपूजा करून सोमवार सोडला. छ. ८ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो वगैरे आले. सेनासाहेबाचे कपाळ दुखत होते म्हणून वाड्यातच होते कारभारी मनाबापू यासी बोलून गेले. साईकाली सेनासाहेब नव्या दिवाणखान्यात आले. भवानी' काळो वगैरे आले. पुण्याकडील डाकेची पत्रे बालाजी सिवदेव याची आली ती वाचली. प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला. छ. ९ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा जालीयावर भवानी काळो वगैरे आले दीड प्रहर मातुश्री चिमाबाई जवळ बसले. साईकाली शकरदऱ्यास स्वारी गेली देवदर्शन करून येऊन येकादसीचे स्नान देवपुजा करून वाड्यात गेले. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

१५८

र न. ९६ श्री ता २९ जून १७९०

फा न ३

पत्र न. २९

पुरवणी राजश्री महिपतराव दिनकर याच्या [illegible] [illegible] आल्या आहेत. सांप्रत [illegible] [illegible] व खोकला उत्पन्न जाला आहे अद्याप आगावर पाणी घेतले नाही. छत्तीसगडास फौज आहे तेथे आळेकरी चागला पाहिजे याजकरिता मगारनिलेनी तूर्त आपला चुलत भाऊ राजश्री निबाजी उमाजी छ. १५ मिनहूस रवाना केले आहेत. सरकारचे जासूदजोडीचे जाब राजश्री सदाशिवपंत आलीयावर देऊ म्हणून सेनासाहेब बोलले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

१५९

र न. ९६ श्री जुलै आरंभ १७९०

फा. न ३

पत्र न २८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी राजश्री सेनासाहेबानी रामटेकहून आलियावर नव्या वाड्यात देवघराचे पूर्वेस ब्राह्मणाचे मुदबखाचे घरावर नवा दिवाणखाना आडीच पावणे तीन महिन्यात तयार केला. पुण्याहून सालगुदस्त ऐने आणिले ते लाऊन ऐनेयाचा दिवाणखाना करणार. जागा बहुत चागली निघाली. पूर्व पश्चम लाबी व उत्तर दक्षण रुंदी दोही तोंडावर दोन खोल्या व दोन कारजी जाबाग जात आहे. वाड्याचे च्यार चौक त्या पैकी तीन चौक दुमजला जाले. पूर्वेकडील मजला येक आगोधर तयार जाला. सांप्रत दुसरा मजला तयार होत आला, पुढे काम भारी आहे (वा)ड्याचे काम मजबूद होत आहे राजश्री जिवाजी माहादेव फटनीस येथे आलीयावर सेनासाहेबाची मर्जी मगारनिलेवर बरी दिसते, राजश्री कृष्णराव माधव याचे विद्यमाने बोलणे होत आसते. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

१६०

र न. ९६ श्री ता [illegible] जुलै १७९०

फा. न ३

पत्र न. ३०

पुरवणी छ. १० [illegible] सेनासाहेबानी स्नान देवपुजा जालियावर [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव [illegible] [illegible].

च्यार घटका दरबार जाला तिसरे प्रहरी उभयतां बंधु व परसोजी बावा यांची स्वारी मकरंदन्यास गेली भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटनीस व सर्व मुत्सद्दी मंडळी व मानकरी वगैरे मराठे व मुसलमान व पाशाक समागमे होते मिस्तर फारस्तर डॉक्टर खास बाग दाखविण्याकरितां फरासखान्यापाशीं लोक आगाऊ पाठवून बागांतील बंगल्यात बिछाइत करवून पाण्याचे हौद भरवून ठेवून मिस्तर फारस्तरास बसविलें रुखसतीचा नाच सायंकाळ पावेतों जाला डॉक्टरास बाग दाखवून आंतर गुलाब पानदान हारगजरे व पांच थाळी नारळे देऊन निरोप दिल्हा उपरांत स्नान करून भोजन करून कांही नाच पाहून दीड प्रहर रात्री स्वारी आली छ ११ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालीयावर भवानी काळो वगैरे आले च्यार पांच घटका दरबार जाला तिसरे प्रहरी उभयतां बंधूंची स्वारी राजा मुधोजी याचे येथे गेली, कारभारीही होते पुण्याहून नेर्ळे आणि यांची भावी लग्नाकरितां जागा नेमून दोन घटका बसून आले छ १२ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा होऊन श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी दिवाणखान्यांत बसावयास सांगितले तिसरे प्रहरी उभयतां बंधूंची स्वारी फुलाऱ्याचे तळे पाहावयास गेली पाणी पाहून दोन घटका बसून तळ्यांतील बाग पाहून आले श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव दोन प्रहर रात्रीं पावेतो होते छ १३ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटनीस व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले, दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला उपरांत मुत्सद्दी मंडळीसुद्धां तेलंगखेडीच बागांत स्वारी गेली, भोजन मराठे मंडळीचे व मुसलमान लोकांचे तयार होऊन निद्रा जाली मिस्तर फारस्तर व ऐल्फिन्स्टन साहेब व कॅप्टन डॉक्टर हेही तयार जाले तिसरे प्रहरी मनाबापू यांचा गुसल खास नवा तयार जाला तेथे कलावंतिणीचा नाच जाला सायंकाळी फिरंग डॉक्टरांस हार गजरे आंतर गुलाब पानदान जाले थाळी व नारळ्या देऊन निरोप दिल्हा मागाहून मुत्सद्दी मंडळीस हार आंतर गुलाब दिले मराठे मंडळी मुळी देऊन एक घटका रात्र जालीयावर स्वारी निघाली वाटेने बाग व तायथा नवे सर्वांत पाहून आली छ १४ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालीयावर भवानी काळो वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला याउपरी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा होऊन भोजन जालियानंतर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव आले प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला छ १५ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले तिन च्यार घटका दरबार जाला हत्तीच्या अंबाऱ्या पाहिल्या नव्या जाल्या त्या नीट करावयास सांगितले तिसरे प्रहरी उभयतां बंधूंनी शिकरे व पागा पाहून स्वारी शुक्रवार तळ्याचे गणपतीचे दर्शन घेऊन मकरंदन्यास जाऊन देवदर्शन घेऊन दोन घटका बंगल्यात बसून च्यार घटका रात्री स्वारी आली श्रीधर लक्ष्मण व पांडुरंग गणेश व कृष्णराव माधव समागमे होते चतुर्थीचे स्नान देवपूजा होऊन भोजन जाले छ १६ रोजी उभयतां बंधूंचे स्नान देवपूजा जालीयावर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला नंतर ठकुबाई गुजर यांचे करकून बापूजी पंत यांचे येथे उभयतां बंधु व परसोजी बावा व कृष्णाजी मोहिते व मराठे लोक भोजनास गेले भोजनानंतर आंतर गुलाब पानदान होऊन सायंकाळीं आले. सायंकाळी श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव आले ब्रह्म हरकारा फडणीसाचा दिवाण व मनु चौधरी याचा पुत्र भवानी चौधरी याचे निरोपार्थ ठरले छ १७ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला सायंकाळी भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटणीस वगैरे आले दिवाणखान्यांत दीड प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला छ १८ रोजी उभयतां बंधूंचे स्नान देवपूजा होऊन भवानी काळो वगैरे आले च्यार घटका दरबार जाला सायंकाळी श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव व महादजी कोल्हे आले पावणे दोन प्रहर रात्र पावेतो सेनासाहेब व फिरंग यांचे खलबत जाले छ १९ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालीयावर श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले दीड प्रहर दरबार जाला तिसरे प्रहरी कारखान्याची पागा आली ती पाहावयास गेले तेथून मकरंदन्यास जाऊन देवदर्शन घेऊन आले श्रीधर लक्ष्मण समागमे होते रात्रीं सेनासाहेबांनी नायकिणीचा नाच करविला आपण व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव इतकेच होते तीन प्रहर रात्र पावेतो नाच जाला छ २० रोजी सेनासाहेब व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव याप याम्गे पन्नासभर होऊन स्नान देवपूजा जालीयावर भवानी काळे व महादजी कोल्हे वगैरे आले, प्रहर पावेतो दरबार जाला सायंकाळी श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले अनंतराव चितळे उमरावतीहून आले त्यांची भेट जाली च्यार घटका दरबार जाला सर्वथा श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१६१

रु. न. ९६ श्री ता. ५ जुलै १७९०
फा. न ३
पत्र न २८

साहेबाचे सेवेसी—येथील क्षेम ता॥ छ. २१ शवाल पावेतो मु. नागपूर येथास्थित असे. यानंतर इकडील वर्तमान छ. १० शवाली विनतीपत्रे सेवेसी पाठविलीच आहेत त्या उपरी राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव याणी मला सागितले की मिस्तर फारस्तर इग्रज याच्या तीनच्यार बैठका होऊन कलकत्याची पत्रे पाहून बोलणे जाले. फारस्तराचे म्हणणे की फतेआलीखान बाहादर यासी आमचा दावा आहे. या मसलतीस नबाब व श्रीमत राजश्री पतप्रधान अनकूल आहेत. नबाब तरी डेरेदाखल होऊन छावणीस हामरा आहेत आणि पतप्रधान याणी राजश्री परशरामपतभाऊ मातबर सरदार फौजसुद्धा रवाना केले आहेत. बानतबरसात स्वारी बाहेर निघेल आपण सामील राहातील परतु आपली व आमची दोस्ती पहिले पासून आहे. साप्रत आपण सर्व प्रकारे आगीकार करून मसलत सेवटास न्यावी. ऐसे बहुत बोलले त्याची उत्तरे आम्ही केली की याचा निश्चय ठहराउन बोलण्यात येईल. त्याउपरी मिस्तरानी विचारिले की कलकत्यास पत्राची रवानगी करावी लागती तेव्हा आम्ही सागितले की येथे येऊन भेट होऊन काही बोलणेही जाले मागाहून सविस्तर लिहून पाठऊ म्हणून ल्याहावे येसे सागितले त्याप्रमाणे त्यानी लिहीले आहे मिस्तरासी सवीस्त बोलावयाचे कारण पुण्याहून दोन रवानग्या आल्या मागील रवानगीत राजश्री सदाशिवपत याचे बोलण्यावर घालून लिहीले आहे. मशारनिल्हेही लौकरच येत आहेत. त्याचे बोलण्याचा आर्थ समजल्यावर त्याचे आमचे विचारे येक बाबतेन मिस्तरासी उत्तरे प्रत्योतरे करावयास येताल म्हणून सागितले. त्याजवरून सेवेसी विनती लिहिली आहे. राजश्री सदासिवपत याचे पत्र सेनासाहेबास व मला आले त्यात लिहिले छ ११ शवाली पटनास आला दिवस मुकाम करून सिरस्याचा दिसी उतरोन येतो म्हणून, या प्रातीं मृगाचे रोज तीन पाऊस चागले पडले त्या उपरी आवदन आगेर तीन च्यार दिवस [illegible] लागली. लाने पेरे [illegible]. सेवेसी श्रुत होय हे विनंति.

१६२

रु न ९६ श्री ता १० जुलै १७९०
फा. न ३
पत्र न ४५

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ता॥ छ. २६ शवाल पावेतो मुक्काम नागपूर वर्तमान येथास्थित असे. यानतर इकडील वर्तमान छ. २१ शवाली विनतीपत्रे सेवेसी लिहीली आहेत. त्याउपरी छ २२ मिनहूस मल्हारजी नाईक बोरपे याणी राजश्री सेनासाहेबसुभा यास व मला का॥ वाटेगाव लाखनवाड्यापासून आलीकडे नव कोस नागपुरापासून शभर कोस तेथून पत्रे पाठविली ती छ २४ मिनहूस गुरुवारी पाच घटका रात्रीस पावली तेथे लिहीले की मुकाम मजकुरी सदाशिव राम यास शूळ पोटात उठून दोनतीन दिवस वाखा जाला औषध उपाय केला परतु गुणास आले नाही. आषाढ आधीक वद्य ९ नवमीस सोमवारची रात बाकीची प्रहर मगळवारी पाहाटे मलमुत्र बद होऊन पोट फुगले, देवआज्ञा जाली सरकारची पत्रे व वस्त्रे व हाती वगैरे कारखाना सदाशिवपतावराबर होता, त्याची रास आसी जाली. पुढे काय आज्ञा म्हणून पुण्यास विनतीपत्रे लिहिली आहेत. तेथून आज्ञा येईल ता पावेतो येथेच आहे म्हणून लिहीले. त्याजवरून याणी वाटेगावचे मामलेदार यास पत्रे पाठविली की सदाशिवपताचा काल मार्गी जाला त्याचे समागमे हाती स्वार माणसे वगैरे कारखाना होता तो तेथे मल्हारजी नाईक बोरपे याजपासी आहे. त्यास चदी दाणा वैरण वगैरे खर्चास कर्ज लागेल त्याची याद नाईक मजकूर देतील त्याप्रमाणे चदी दाणा वैरण मुकाम करून राहील तो पावेतो देत जाणे म्हणून लिहीले व मल्हारजी नाईकासही लिहिले की पुण्याहून पत्र येईल त्याप्रमाणे करणे म्हणून [illegible] वर्तमान मागाहून विनती सेवेसी लिहीन सदाशिवपताचा काल झाल्याचे वर्तमान ऐकून सेनासाहेब सुभा [illegible] चिताताई बहुत श्रमी जाली. सेवेसी श्रुत होय हे विनंति.

१६३

रु न ९६ श्री ता १[illegible] जुलै १७९०
फा न ३
पत्र न ४० ४१

पुरवणी [illegible] सेवेसी छ. [illegible]

बगैरस्त खागीरदारकर्डील पथून हाल्ले दिसत नाहीं जगीरदारासी वाल्यावे देयां पैस्याच्या जिमा आपल्या होतो हा विचार याचे मनांत आहे समासिवपत यांकडे मामस्त म्हणून डाल वर्तमान त्यांस लिहीत गला त्याचा मकार तसा जाल्या तसा आले वर्तमान सेवेसी विनंती लिहीणे प्राप्त आज्ञा यास्ल त्याप्रमाणें वर्तणूक करीन सेवेसी श्रुत हाय हे विज्ञप्ति

१७१

रु. मे ९१ श्री १७९०
फा मं २
पत्र नं ६८

पुरवणी राजश्री रामचंद्र दाणे यांची पत्र आम्ही त्यांस मजकूर कीं मामलत सर्मवी नयामास नित्य बोलतों उत्तरें बसी द्यावी त्याप्रमाणें लिहीत गलो आताही बोलतों परंतु भावचा बारवाल उपायर पाल्यवितात पेषिसीचा विस्तार व फ्लांगस्यवर मुकाम आहे माहाम्तवग यांची रवानगी पुढ फम्धी माहागार मुत चाम्ही आहे म्हणून त्याच उत्तर यांनी पाठविली कीं नबावाची मर्जी असीन आहे त्यापक्षीं तुम्ही या उपरी मामलत समधी कांहीच धर्म नये राजश्री नाना व राजश्री तात्या यांचे मर्जीस यइल तसा बंदोबस्त करून धतील. व हा मजकूर यांनी सारवाकदी पत्रे लिहून पाठविली आहेत मोपनुरेस्य याव करून राजश्री भानेराव नरसिंह पहिले वकलवीचे समाचार होते समानपत्र आहेत ते हली येथे आले होते साठ च्यार दिवस राहिले पहिले गुजराथी वगैरे यांचें कर्ज हाजार पचपासे रुपये आहेत त्यांनीं धरणी पारणी केली यास्यास जागा नाहीं याकरितां मध्यारनिळनी सेना[साहेबास] सांगुन निराय घेतला कीं माझी नेमणूक या आम्हाले येथे दरमहा रुपये पाऊणसे आहेत कमावीसदारापासून कांहीं येवस घऊन येतो म्हणून बोलून गेले आहेत राजश्री माल्होबी घारपडे यांस हाती एक दिला म्हणून येथवी विनंती लिहीली परंतु हाती दोन पाठविले एक वेळ केल्या होता व येक कमीस दिला सेवेसी श्रुत हाय हे विज्ञप्ति

१७२

रु. म ९१ श्री १७९४
फा. म ३
पत्र म ५०

पुरवणी सेनासाहेबांचे लौल्कंत फौजेच्या देण्याची मोठ माठी आहे. मागें दरसाल साहा साहा रोजमरे पावत होते. सांप्रत यर्पात साहा सात रोजमरे पावतात फौजेचे देण्याचा भरणा मागील आषाढ आश्विनपावेतों साठ रुपये होत आले बाहेर निभण्याविसी तजवीज करावी लागती त्यास मागील देण्याचे भरण्यापैकी तूर्त निमे येवज मागित त्यास जागा नाहीं पुढ समजाविसीच बोलणें कस बोलणें या आदेशात आहेत सेवेसी श्रुत हाय हे विज्ञप्ति

4 मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी तोरडमल यांचीं पत्र

१७३

रु. नं ९१ श्री ता. ९ मे १७८५
फा. न. २
पत्र नं ९१

पुरवणी माहा (!) सर्वगी आज्ञाधारक मल्हारजी वारप दत्ताजी तुमार्गी तारन्मत सानंद विज्ञप्ती एसी जे राजश्री सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व मंगाजी भोसले यांचे शिफारसीस छ २१ जमादिलाखरी पथुन याय तरा एक एसा यनय नमिक भंगराव गला हे विनंति छ २६ जमादिलावरी लिहीलीच आहे आयंदर दागगच आयराव निर्विसारल्या यांचा मान दा ठिमणी सान आठ हात रु व याय भरणा हत त्यासी त्यास म्हणून घर मर्यादा येवुराच घर ठनून त्यावर गवत प्करण

आणि त्याचेपासून पाच सहा हातासभवता पैस टाकून लकडकोट तीन चार गज उच मजबूद करऊन वरुन वरुन लाकडे पसरुन वाघ चरावयाचे बाधून छावणी केली आणि लकडकोटास एक वाट ठेविली आत एक बकर बाधले. याप्रमाणे दुसरेही खाचेचा बदोबस्त करविला. बकरेयाचा खाल ऐकून लकडकोटाचे तोडावर वाघ आला बकरेयावर झेप टाकावयास लागला तो खाचेत पडला. बकरे तैसेच जिवत राहिले. याचप्रमाणें दुसरेही खाचेत वाघ पडला नतर प्रात.काली स्वारी जाऊन माणसाहातून पाट्यानी माती खाचेत टाकली खाच भरत गेली तैसे वाघ वरते येत गेले. छाती कबरबराबर खाचेचे तोड राहताना उडी मारुन वाघ वरते आले ज्या तोडाने वाघ आत गेले त्या ठिकानी लकडकोटाचे बाजूस सापले लावून आतल्या बाजूस सापल्याचे तोड कवाड मोकळे ठेविले होते. तिकडून वाघ आत जाताच कवाड सापल्याची लागली. उपरात लकडकोट सोडला तिसरा वाघ डोंगरात सापडला. त्याचा पाठीलाग केला तेव्हा तो पलोन आपल्या बिळात गेला. त्या बिळात दोन बास बाधून शोध पाहिला परतु आत लागेना तेव्हा बिळाचे तोडास वाघरा मजबूद करुन दारुचा तोटा पेटवून आत टाकला, त्या आवाजाने वाघ बाहेर निघोन वाघरेस काहीसा गुतला, परतु बळ करुन सुटुन मागती बिळात गेला त्या उपरी गसवासे तोटे पेटवून बीळात टाकले परतु बाहेर निघेना. प्रहर दिवसा-पासून तीन घटका रात्रपर्यंत स्वारी तेथेच होती, सेवट बातमीस जासूद ठेऊन स्वारी ठिकानास एका कोसावर आली मागे गलबल वारल्यावर चोसाहा घटकानें वाघ बाहेर निघोन पळावयास लागला तो वाघरा आधीच मजबूद होत्या त्यात बलकट गुतला नतर सापल्यात घातला तीनी वाघाचे सापले गाड्यावर घालोन छ २६ जमादिलाखरी साईकाली स्वारी मुकाममजकुरास आली. श्री रामनवमीचा उत्साह साल दरसाल सेनाधुरधर करीत आहेत त्याप्रमाणें साल मजकुरीही येथाविधी केला. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

१७४

रु. न ९६ श्री १७८७
फा न २
पत्र न २७

—करावयाचे नाही हाच सर्वाचा सकल्प आहे. दुसरे दिलीहून पातशाहाकडोन राजकारण आले कीं येथील बदोबस्त तुमचे मारफतीने करावा त्यात आमचे समाधान आहे माहदजी सिदे याचे आमचे बनत नाही हे परिछीन आमच्या कामात नसावे म्हणून. त्याचा विचार केला की हे फुट करण्याची चाल त्याची नीट नाही या मागे इग्रज व टिपू याची राजकारण आम्हाकडे प्रथम आली होती परतु सिद्धीस गेली नाही. ज्याची त्यानी घडवून घेतली, त्या सारिखेच हेही आहे तेव्हा लटके लाबवून फल नाही ऐसे जाणून महकूब करविले. इग्रजाकडील पत्रे नित्य येतात त्याची उत्तरही जातात त्यात भाव सलामआलकीचा नवीन तुम्ही पुसावे आम्ही सागावे ऐसे नाही मी येथून जातो मागे कैसे होईल हा सशय तुम्हास आसेल, तरी येजमान धणी मुनसी कारभारी खरे, परतु नवीन कर्तव्य आम्हास इतला न देता करतील हे गोष्ट घडावयाचीच नाही. आम्हास विचारीलियास श्रीमत पतप्रधान याचे कल्याण त्यात आमचे बरे, तेच मसलत सागण्यात येईल आथवा त्याचे कल्याण आणी आम्हास लाभ नाही तरी कबूल परतु आमचा नफा आणि पतप्रधान याचे दौलतेस पेच ऐसी मसलत आसल्यास प्राणही गेला तरी समत देऊन करु देणार नाहीं आणि ऐसी मसलत येजमानही लाभावर नजर देऊन करतील हाही आर्थ घडणार नाही श्रीमत पतप्रधान आमची गायत्री हाच येथे सर्वांचा नेम आहे. तुमचे आमचे बोलणे जाले हा मजकूर सर्व तुम्ही श्रीमत राजश्री नाना यास लिहून पाठवावा म्हणून सागितले त्यावरुन विनती लिहीली आहे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

१७५

रु. न. ९६ श्री ता. १० नोव्हेंबर १७८७
फा न. २
पत्र न २३

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना येसीजे अश्विन वद्य नवमी ते दिवसी राजश्री सेनाबहादर याणी आपल्या बागात सयपाक करुन राजश्री सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व वेंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व सौभाग्यदिसपन मातोश्री चिमाबाई आदीकरुन घरातील सर्व बाया यास भोजनास नेले भोजने होऊन प्रहर साहा घटका नाच रग होऊन वस्त्रे दिल्ही व मुत्सद मडली

न मल्हार मराठी व मुसल्मान यांस अत्तर पानदान व नवाजिशी निरोप देऊन सायंकाळी स्वारी आली दुसरे दिवशी राजश्री वेंकोजी भोसले यांणी आपल्या बागात मेजमानी करून सरंजामप्रमाण समारंभ केला पंच त्रयोदशीस राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी आपल्या बागात मेजमानी केली सरंजामप्रमाण समारंभ केला सेनाधुरंधर यांचे कन्येचा पुत्र राजश्री गुम्पाजी गुजर यांचे लग्न धुरंधर मार्गशीर्षमासी करीत आहेत, राजश्री बिंबाजी भोसले यांजकडे ग्रामाचे आमंत्रणास राजश्री व्यंकटराव गोपाल प्रभु धरून श्री राजश्री कृष्णराव माधव चिटनीस यास रवाना केले आहे मार्तिक शुद्ध १ मुहूर्ते करून परस्थानी आहेत यंदा गा राजा निशान जावीस सरकारची मसूद याशी पत्र घऊन आले त्यांत मात्र चाले नाहीत बाकी खबर पाठवून सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

१७६

रु. नं ११
फा. नं २
पत्र नं २८

श्री ता २१ डिसेंबर १७८७

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे व दत्ताजी कुशाजी वारम्मल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे राजश्री भवानी काळो यांणी मार्गशीर्ष शुद्ध १ स राजश्री सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व सौभाग्यवतीसंपन्न मातुश्री चिमाबाई भोजन करून यांस मेजवानी केली व मेजवानी दुसरे दिवशी पंचमीस शरीरीस भवानी काळो यांणी सेनाधुरंधर व सेनासाहेब वगैरे यांच्या निरोप घेऊन मुहूर्त करून धरणेकर शहरांस राहिले दुसरे दिवशी सेनाधुरंधर व निरोप पुन मजकूरनिलेच राहूनस राजून निरोपाची पत्रे मजकूरनिल्ह लिहिली मजकूर मंडळीशी नगर होती मजकूरनंतर पुन राजश्री मल्हारराव भवानी शाबास भवानी समागमे येत आहेत त्यांचे वस्त्र दिल्ली मजकूरनिल्हा पुन मजकूरवार भवानी व जेष्ठ शुद्ध राजश्री नाव काळो व खिष पुन्हा पंथ राहिले नाही ना गली एक अर्थ न राहता म्हणून तीन चार जण पार पाठवीत गेले मामलतसंबंधी व पौषाचे उपकरण पुन्हा व ममुस्मादी मजकूरनिल्हे गडदीस रुमाल याजन तपास मजकूर हा हा चतुर्दशीस

कुच करून यावे पुणमेस श्री रामक्षेत्रास मुक्काम करून आमल तल्याचे स्नान करून मध्याचा विषी उरकून यावे ऐसा बेत होता त्यास त्रयोदशी शनवारी च्यार घटका रात्रीस बिंबाजीनाना भोसले याचा काळ जाल्याची पत्रे आली यामुळे तो निश्चय राहिला चतुर्दशीस सेनाधुरंधराकडे गेले, दोन अडीच प्रहर राहून बोलणे होऊन मुक्कामास पुढे कुच होईल किंवा कसे ठरेल त्याप्रमाणे विनंती लिहून पाठवूं गंगामागिर्थी ठकुबाई गुजर याचा पुत्र गुम्पाजी गुजर यांचे लग्न मार्गशीर्ष पंच आस्टमीस नवमीस नेमस्त करून मंडप वगैरे साहित्य चालीस लागले होते व गडगनेरकी चालीस लागला होता गडगनेरची पत्रे राजश्री महादजी गुजर व कुशाबा गुजर गुजाबा गुजरांचे सुतक यास येवितात आपण व त्रिवर्ग पुत्रास देत नाही त्यामुळे निश्चयाची पत्रे साहेबांकडे पदाजी यांणी पाठविलीच आहेत साप्रत बिंबाजीबाबाचे वर्तमान आलेयावर सर्व महकून जाले. तीन दिवस सुतक आहे उरकल्यावर ठरेल त्या तारिखी विनंती लिहून पाठवूं पेशजी राजश्री शास्त्री शिवदेव याण राजश्री आपा बलवंत यांचे बोलणे मंगळे-प्रकरणी जाल्याचा मजकूर लिहीला त्याचा तपशील मी विनंती पत्र लिहीलेच आहेत राजश्री भवानी नागनाथ याणी राजश्री पाध्यजी शिवदेव यांस लिहीले की पत्रे राजश्री तात्या यांचे पत्रांसहीत पाठवावे, कारण ते मध्यस्त आमचे आहेत यविषी तपशील लिहीले आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

१७७

रु. नं ११
फा नं. २
पत्र नं २१

श्री ता. ८ जानवारी १७८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे व दत्ताजी कुशाजी तारम्मल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे बिंबाजी बाबा भोसले यांचा काळ जाल्याचे वर्तमान वरी पत्रांस सविस्तर विनंती लिहीलीच आहे. राजश्री सेनासाहेबसुभा यांचे नाव राजश्री धाकटे महादेव व भार्गवराव यांस तर्फाउ धन्यास्वामिशी व सटवाजी भोसले यांस दानपत्रविषी व मातुश्री आनंदीबाई व रमाबाई यांचे समाधान करणेविषी लिहिले होते त्याची उत्तर आली की, गेल्याचा भेगनल भयंत आहे.

नजर पुरती तेथवर बदोबस्तास आलस होणार नाही. लोकाचा आळा चागला आहे व जमीदार सर्व सलुखात आहेत. सटवोजी भोसले कैदेत होते त्यास ज्वर ताप लागून शरीर खिन्न होऊन मार्गशीर्ष श्रु॥ ८स देव-आज्ञा जाली मातुश्री आनदीबाई याचा आग्रह जाण्याचा फार होता परतु बहुताप्रकारे विनती करून राहविल्या. शोकार्नवी बहूत आहेत आपण अथवा थोरले साहेब येणार म्हणून सागत आहो. कृपा करून खासा स्वारी येऊन बाईचे शातवन होऊन दौलतेतील कचे पके मनास आणून आज्ञा करावी किवा कोणास तरी पाठवावें. तो परीयेत लोकाचे तलबेचा व देणगीचा वगैरे कारभार बद आहे. कार्याकारण करणे तो करीत आहो म्हणून लिहीले. त्यास येथून मुख्यानी किवा पुत्रानी अथवा इतर कोणी जावे हा निश्चये आद्याप ठरला नाही. परतु कोणास तरी पाठवितील ऐसे वाटते ठरेल तैसे विनती सेवेसी लिहू. सेनाधुरधर यास आदाशाहून कमाविसदाराचे पत्र आले होते की श्री गणपतीची खोल पडली म्हणून त्यावरून धुरधर व त्रिवर्ग पुत्र याची स्वारी मार्गसीर्ष वद्य ११ स आदाशास गेली. तेथे ब्राम्हणभोजन घालोन दोनच्यार दिवस तिकडेच सिकारी करून डुकरे व काही हरणें मारून पुप श्रु॥ २ मुक्काममजकुरास आले. सक्रमण व कर होऊन चतुर्थीस येथून साता कोसावर वाघ आला म्हणून बातमी आली त्यावरून तेच वेलेस स्वारी तयार करून गेले, एक दिवस राहून वाघ मारून आणिला. सप्तमीस इग्रजाकडील ग्रहस्त आले त्याच्या भेटी जाल्या येकादसीस पाचा कोसावर वाघ आल्याची बातमी आली तैसेच जाऊन वाघरा लाऊन वाघ जीतच धरून आणिला सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

१७८

रु. न ९६ श्री ता २३ जानेवारी १७८८
फा. न २
पत्र न २९

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे इग्रजाकडून कलकत्यात हस्टीन ईमाजुदोला म्हणून सुभा होते ते इलायतेस गेले. त्याच्या कामावर मिस्तर जरनेल च्यारलिस आरल कारनवारलिस बहादर कलकत्यास आले. तेथील बदोबस्त करून श्री कासीस आले. दोन तीन दिवस राहून प्रयागास गेले तेथून लखनूस जाऊन मिर्जा आमानि याची भेट घेऊन, सफाई करून, राजश्री सेना-धुरधर याजकडे लखनऊहून दोघ इग्रज मिस्तर ज्यारज फारसतर व रेडसाहेब यान्ची रवानगी करून, आपण तेथून कानपुरास जाऊन, तेथील पलटणाचा बदोबस्त (क)रून, कासीस येऊन, कलकत्यास गेले. मिस्तर ज्यारज फारसतर व रेड हे उभयेता छपारे तालुकीयात आल्याचें वर्तमान येताच सेनाधुरधर व राजश्री भवानी नागनाथ याणीं विचार केला की, पुढे कोणी भला माणूस पाठवावा म्हणून निश्चये करून महमदआली म्हणून यास पचवीस स्वार-निसी पुढे पाठविले ते येथून साठ कोस छपारेयास गेले तेथे याची व इग्रजाची भेट जाली आलिकडे वीस कोस आले इकडून राजश्री भवानी कालो याची भेट जाली. इग्रजाची पत्रे यात्रा त्रिस्थलीची येथाविधी करून देण्याविसी घेऊन निकडीने गेले. इग्रज इकडे आले येथून पाच कोस आल्याची बातमी येताच वाड्यात आरास करून ठेविली छ ५ रबिलाखरीं मसनदीवर आपण बसले व त्रिवर्ग पुत्र व कारभारी व मानकरी लोक व पोशाख तयार, पावकोस आल्यावर राजश्री जयेराम गणेश पुढे जाऊन सन्माने करून घेऊन आले सवा प्रहराचे आमलात भेट जाली त्रिवर्ग पुत्र उजवे बाजूस व इग्रज डावे बाजूस बसविले पत्रे दिल्हें. राजश्री भवानी नागनाथ याणी वाचून दाखविली. उभयेताचे जबानीवरून सर्व समजेल म्हणून लिहीले याप्रमाणें भवानीपत बोलत होते, दोन घटका बसून पानदान जाले, उठून गेले. याणी वाडा त्यास नेमिला तो त्याचे मर्जीस आला नाही राहुट्या देऊन राहिले आहेत. यानी त्यास मेजवानी एक हजार रुपये पाठविले ते त्याणी घेतले नाहीत. मागारे लाविले. वाडा दुसरा नेमिला, खाली होत आहे राजश्री सेनासाहेब-सुभा याच्या बागात नवी तोफ वोतावयाची होती तिचा तमाशा दाखवण्यास सेनाधुरधर व सेनासाहेब इग्रजास समागमे घेऊन रात्रौ गेले. तेथे सर्व तयारी आधीच जाली होती साचात रस ओतावयास परवानगी जाली कारेगर याणीं रस साचात ओतला साचा भगला रस खीरून मातीत गेला, नाइलाज. स्वारी इग्रजसुद्धा आडीच प्रहर रात्रीस आले त्या उपरी पूर्णमेचे दिवसी इग्रजाचे येथे राजश्री भवानी नागनाथ एकटे गेले होते चार घटका बसून बोलून आले त्याउपरी उभयेता आज्ञाधारक भवानी नागनाथ याजकडे गेलो इग्रज प्रकरणीं पुण्यास काय लिहावे म्हणून विचारिलें. उत्तर जालें की, एक दिवस

यांच समाचारास गेल्या हाता सिरन्चारच्या गाडी येऊन आल्या मसलतसंमधी कांहीं बोलण चालें नाहीं यास्तव गुरुदास यांगू आनुक मचाव पाठविले एसे यांच येऊ-मानानी लिहील नाहीं व याचही बोलण चालें नाहीं श्रीमंत राजश्री नाना व राजश्री तात्या यांस आगीही यविर्सांत्रा न्तत्र आशाया यासमरितां पत्र लिहीली आहेत म्हणून मागितल या उपरी व हाइल ते नयेमी विनंती लिहू मसमनसमयान्त तील शक्तसुच पतासरीत यांणी पाठविले आहेत सेवेसी श्रत हाये, ह विनती

१७९

रु. नं ०१
फा. नं. २
पत्र नं ११

श्री ता १० फेब्रु १७८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घारप व ग्साजी पुसानी ताराबमल कृत्वानेक विज्ञापना ऐसीजे भिवाजी घाधा मामले याबद्दल या राजश्री कृष्णंमर उपाध्य व माहरजी भानले, ग्याम तरी नव्हत आपले सरकारच्या आसावागिर आहेत परंतु या गेपावर भिवाजी बनाचा विश्राम पडून हाता त्यांस यथ आणून कर्म वतमान पुसन्यास कृग्म हा विचार करून राजश्री सेनाधुरधर यांणी राजश्री धाम मारावंय यास पत्र पाठविणी होणी की कृष्णंमर व माहरनी भामले यांस पाठऊन देणे म्हणून त्यावरून नगारनिग्नी उभयतांची रवानगी केली ते यथ छ ८ रमादिलाखरी यऊन पावानले अधार कांहीं यारले चाले नाहीं पुरधर भमीदी हान अमा बोलण मार्थियावर सवेसी विनति लिहून पाठवू आपल राजश्री नामक्यांस सेनाधरर यांस पत्र भऊन आली ते प्रमाण याचे हिदनतगरचे पारपल्याव राहिली आहे सेनाबहाद्दर यांस विचारिले त्यांणी उत्तर केल की एक सम्म रुपय राजश्री नानांनी आग्राह दिल्हे त्याचा मसूर लिहील आहे म्हणून सांगितल इकडाकरणी नरपर्गी एस यास्ता आतरचनी एम आहे भाग पाराम आत आहेत यांचा नाथ पधानांनि कारचाद आन्स्त हात नाहीं परंतु गाटर्मा नाम गवसारा शेरी घऊन आन एस ल्याउन मदांच विन नाहीं पुढ आम्हांला तशी विनंती लिहून पाठवू, राजश्री भुत हाय ह विनंति

१८०

रु. नं ११
फा नं २
पत्र नं १२

श्री ता २० फेब्रुवारी १७८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे व ग्साजी कुसानी वोरसमल कृत्वानेक विज्ञापना ऐसीजे छ १५ रबिलाखरी मिस्तर न्यायल फारसतर व रेंट इंमज दरबारास आले राजश्री सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभा व राजश्री भवानी नागनाथ ऐसे तीन घटका बसून सवकर गाले दुसरे कोणी नव्हते छ १८ रबिलाखरी न्यायरनिले यांचे येथ सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व परसोजी भोसले व राजश्री भवानी नागनाथ व राजश्री बनराव मेघवंत व राजश्री येघवंतराव भवानी ऐसे प्रतिपे प्रहरी जाऊन चार घटका बसून आगतस्वागत्य मोलणी जाली उपरांत सेनाधुरधर यांस वसें तनगे सेठा पगोटे कंठी व आमयार ठाणे दोन व किनसाप एक व सरपेच कुरगी एक दुरबीन एक व पेंदुस एक व सेनासाहेबसुभा यांस शेख्या पागोटे कंठी व आमेवार ठाणे दोन व किनसाप एक व दुरबीन एक व पेंदुस एक व राजश्री परसोजी मासले यांस शल्य पागोटे व हानपुरी व आमेवार व किनसाप एक यणेप्रमाणे दिल्ही आतर पानपान होऊन आले छ २४ रबिलाखरी च्यार घटका दिवस आलीयानतर न्यायरनिले यांचे येथ राजश्री भवानी नागनाथ व मसमन्आली व भीघर लक्ष्मण गेले, यांचे त्यांचे एकांत जाले, एक प्रहरपर्यंत दुसरे कोणी गेले नाहीं उपरातीक बाहेर येऊन बसले भवानी नागनाथ यांणी म्हटले की सिवाचे एकांत आम्हा यांणी एक फकीर आहे त्याने आग्रहार जम्हर करून पत्र पाठविली त्यात मजकूर पातशाह व हिंदुस्थानचे रजवाड्यांचा उत्कर्ष व सिपाकडील सिकस्तीचा मजकूर म्हणून सांगितलं त्यांणी ही उत्तर केले की आमचीही खातमी धनपुराकडून यणेप्रमाणेच आली, या प्रमाण खातमीस बासूद हाता त्यांणी एकीर्ड छ १ जमादिलावली उभयतां इंग्रजसरदारनिले यांस वसंतपंचमीचे पोशाख तनगे च्यार च्यार सनाधुरधर यांणी पाठविले ते यमे गऊन मराठी पोशाख करून छ ६ जमादिलावली दरबारास आले सनाधुरंधरांस समाधान वाटत नव्हते म्हणून तीन घटका बसून समाचार घेऊन गेले, छ १ जमादिलावली इंग्रजसरदारनिले भवानी नागनाथ यांच घरी सारभाजी गेले तीन घटका बसून आले राजश्री

सेनाबहादर व राजश्री वेकोजी भोसले चद्रपुरास देवीचे दर्शनास गेल्याची विनती छ १६ रविलाखरी सेवेसी लिहीलीच आहे ते देवदर्शन करुन छ २९ रविलाखरी मुकाममजकूरास आले. सेनाधुरधर याणी श्रीसिद्धिविनायेकाची मुर्ती नवीन तयार केली. उच मणुशाचे मस्तकाबरावर आहे आवयेव चागले शास्त्रेयुक्त साधले आहेत सुक्रवारतल्याचे पालीस देवस्थापना माघ श्रुा १३ स केली. उत्तराभिमुख करून बसले आहेत राजश्री भवानी नागनाथ हे कुटुबसुद्धा श्री गणपतीचे दर्शनास माघ श्रुा १२ स आदाशास गेले आहेत एका दो दिवसी येतील. सेवेसी श्रुत हे विज्ञाप्ति

१८१

रु न. ९६ श्री ता. २३ फेब्रुवारी १७८८
फा. न २
पत्र न. ३०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. येथील क्षेम ताा छ १५ जमादिलावल पावेतो मुक्काम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत आसे. यानतर इकडील वर्तमान तरी राजश्री सेनाधुरधर यास छ १ जमादिलावली सीतज्वर येऊन दोन चार घटका वाखा जाला उपरातीक सीत जाऊन ताप आला तो चार साहा घटका होता. मस्तकही दुखले. या प्रमाणें दररोज साहा सात दिवस श्रम बहुत जाले साप्रत आराम चागला जाला आहे राजश्री भवानी नागनाथ यास छ १० जमादिलावली विचारीले की, मिस्तर ज्यारज फारसतर व रेड इग्रज येथे येऊन पोहचले याचें वर्तमान आपण श्रीमत राजश्री नाना व तात्या यास लिहीलें, व आम्हीही लिहीले त्यास कमपेश येक महिना होत आला. त्या उपरी आपण मिस्तरमशारनिलेचे येथें गेले, नतर सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व आपण गेले, त्या उपरी आपण जातीन दोनच्यार वेल त्याचे येथे गेले, व मिस्तरही एक दोन वेळ सरकारात व आपले घरी आले बोलणींही होत आहेत. ज्या कामास आले त्याचाही खुलासा त्यांणी सागितलाच आसेल, किवा आपण विचारिलेच आसेल. श्रीमतास आपली पत्रे जातीलच आम्हास सागावयायोग्य आसल्यास सागावे त्याप्रमाणें येजमानास लिहून पाठवू. तेव्हा मशारनिल्हे बोलले की, नवल विशेस राजकारण काही घेऊन आले ऐसे नाहीं सिवाय मोठे काम मातबर ग्रहस्त याचे येण्याचे कारण काये? येविसी कोणास सशय येईल तरी ती जातच नाही पेशजी हेस्टीन इमाजुदोला यास कलकत्याचा सुभा होता ते समई येथे त्याचा स्नेह जाला हे सर्वांस कललेच आहे. साप्रत हेस्टीन इमाजुदोला इलायतेस गेले त्याचे कामावर मिस्तर च्यारलिस आरल कारनवारलीस सुभा आले त्यानी या उभयेतास येथे पाठविले बगाल्याचा व कल्कत्याचा दाडा मेढा आहे दुसरें हेस्टीन याचे कारकिर्दी स्नेह झाला त्याप्रमाणें परस्परें बलोत्तर चालावा हेच इच्छा आहे म्हणून बोलतात. त्या सारिखे इकडूनही उत्तर होत आहेत. आपले घरी कोणीयेक दोस्तीचा प्रकार बोलू लागल्यास त्यासी तदनुसारच उत्तर करणे प्राप्त आहे. आगत्य स्वागत्य बोलणीं होत आहेत. नवल विशेष आसल्यास श्रीमत नाना व तात्या यासी आगोदर इतला देण्यात येईल. न दिल्यास आम्हावर इलजाम आहे तुम्हावर नाहीं. कारण तुम्ही खलबतात नसता आम्हासी बोलणीच आहेत हे गोस्ट आम्हाकडे आहे तुम्हास सागून लिहीण्यास आलस जाल्यास तुम्हावर दोष ठेवतील श्रीमत राजश्री नाना यांणी सर्व मुखत्यारी आम्हाकडे दिल्ही तेव्हा मजला राखणे व वर्तमान सुचवणे प्राप्त आहे. आम्ही बोललो हा मजकूर लिहून पाठवणे आम्हीही मागाहून पत्राची रवानगी करितो, म्हणून बोलले त्या प्रमाणें सेवेसी विनती लिहिली आहे राजश्री सेनाबहादर व राजश्री वेंकोजी भोसले चद्रपुरीस देवीच्या दर्शनास गेले याची विनती पेशजी सेवेसी लिहिलीच आहे देवदर्शन करून छ २९ रविलाखरी मुक्काममजकुरी आले सेवेसी श्रुत होये, हे विज्ञाप्ति

१८२

रु नं ९६ श्री ता. ९ मार्च १७८८
फा न २
पत्र न ५६

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल विज्ञापना ऐसी जे. सलाबतखान यास चवदा लाख रुपये फडश्याकरिता राजश्री सेनाधुरधर यांणीं बालाविले होते ते छ १६ जमादिलावली आले.

नदी तव त्क्षी धुरंधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादूर व व्यंकोजी भोसले व राजश्री भवानी नागनाथ वगैरे यांच्या स्त्रिया छ १७ रमादिलावलरोज सेनाधुरंधर व सेनासाहेब व सेनाबहादूर, परसोजी भोसले स्नानसंस्कार निघोन यथ गेले होते शान तीन घटिका घाऊन जाल कधी पर्यंत स्नान नाही. नंतर पानग्रस्त होऊन आले त्या उपरी छ २१ रमादिलावलची स्नानसंस्कारनिमित्त सर्वकी राजश्री रामचंद्र गंगाधर सेनाधुरंधर यांजकडे आले राजश्री भवानी नागनाथही होते नवी हवेलीची जागा सव गावरिगी नंतर च्यार घटका रमून पानग्रस्त जाले येन्यास आल छ २४ रमादिलावलची राजश्री भवानी नागनाथ स्नान मनाशानले यथ गेले च्यार घटका यथास्त होऊन आले त्याउपरी छ १० रमादिलावलगीही स्नानसंस्कारनिमित्ते यथ राजश्री भवानी नागनाथ व राजश्री कृष्णराव माधव निर्गमीस गेले होते येद प्रहरपर्यंत येथेत जाले नागपुरचे उत्तर दिशेस एका घामानर सामाम्यादिसंपन्न मातुश्री बिमाबाई भासले यांणी विहीर बांधऊन नवा बाग तयार पर्यंत आणि तथ नव देवालय तयार केले, त्यांत महादेवाची स्थापना केली आहे छ १८ रमादिलावलची सेनाधुरंधर व त्रिंबक पुत्र व सौभाग्यादिसंपन्न चिमाबाई व परसोजी भोसले आदी करून सव तेथे जाऊन डेरे देऊन राहिले छ २ रमादिलावलची गुरुवारी माघम वस्ती करून छ २१ रमादिलावलची घाम्यात आले राजश्री सेनासाहेबसुभा यांची कन्या यमनाबाई यास देवी निघान आराम जाले छ ७ रमादिलावलपासून सुदीस ताप आला होता छ २० रमादिलावलची देवीचे पुजन करून आणि त्याच मंधीत राजश्री यशवंतराव भवानी यांसही देवी निघाल्या त्यासही आराम जाले छ २५ रमादिलावलची सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादूर व व्यंकोजी भोसले यांनी स्वारी प्रयाग व काशी स्थानीयांना यांचे कमाव गश्री सलानगान व निरंतर नाच घरसतर व रंग याहुन ईमारतही होत गान घटका निशान रचऊन ईमक- गारांत करून यथानी बंदुगानी गोल्या झाडिल्या निशान मारल्या इमक तमाशा पाहत होते धुरंधरांनी यांनी नवे ताज आनानयास कारखाना सुरू केला आहे वाळ्यन्याचा गंज गार पाऊनग पक्ष सुमार जाय आहे आणि पुढही घाट करविन राजश्री रामराम गुरू मुख कसबे यथ यात आठ महिने आले होते त्याच भगवंत मनास आणून मग्नी करून गोताय रवानगी केली भवानिगुप्त छ १९ रमादिलावलची यनपारी

निरोप दिल्हा, कूच करून पांच कोस गेले दरमजल खावीद सेवेसी श्रुत होये, हे विज्ञप्ति

१८३

रु. नं ११
फा नं २ श्री
पत्र नं ५० मार्च १७८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे व दत्ताजी कुसाजी तोरखमळ कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे सखमअस्मान यांसी सेनाधुरंधर यांचे बोलणे होत आहेत की चौथेवकापैकी चवदा लक्ष रुपयाचे हवाल्यात आम्ही राजश्री पंतप्रधान यांच्या सरकारांत गुंतावरता आलो. त्यास साष्टमबरूरचे दसरेयाच्या हस्ता आम्ही दिल्हा तो ऐवज यावा, पुढील वायद्याप्रमाणे ऐवज येत जावा म्हणजे आमची गोष्ट राजश्री नाना यांसी बोलल्याप्रमाणे चालल यही वैसे करावे म्हणून स्नानकालीत उत्तर होत आहेत की आमची सरकारी तरी सर्व प्रकारे वारगस्त, समयास रुपाया मिळत नाहीं आपण दरम्यान आहेत तर्हा ऐवज तरी देणेच प्राप्त परंतु आग माग पावेल दसरेयाचे वायद्यापैकी सांप्रत वार्तेमुळे कांही पडत नाहीं प्रतरना वैसे मनात येत असत त्यास कागद पत्र सव पाहावा देण्याचा व सरदारीचा धंदा मस्त आमद खर्च मनास आणून नेमून घावे त्याप्रमाणे यतनूक वर्ग नयाम धणी व आपण वकील उभयतांनी पंचातून पार पाडावे त्यास धणी दूर आणि विचारही त्यांनाचन आहे, प्रसंगी आपण वकील आहेत, करणे त करावे, येथं भल्यास धुरंधरांचे म्हणणे ज, दौलतसंबंधी घरच्यांनी घाळणी कसी पडत आहेत याचा विचार तुम्हीच करावा तुमचा कागद पाहून आमदखर्च मनास आणून पंगस्त बघमगारीन आम्हास करता येत नाहीं राजश्री पतप्रधान यांच हवाल्यापासून आम्हास मुक्त मान करावे, म्हणून घास्वात निश्चये ठरेल त्याप्रमाणे विनंति लिहून पाठवू राजश्री सेनाबहादर यांणी एक्सुरात राजश्री तात्या यांजपासून कर्ज हजार रुपये घतले, त्या येवजाकरितां तात्यांनी सेनासाहेबांस लिहिले आहे ऐवज घऊन जामुदाची रवानगी करिता म्हणून सेनाबहादर घाल्वाव राजश्री दोन्यांपत कृष्ण वर्मास निा राजश्री तुराजी हाय्दर यथ होते त्यांनी निरोप धुरंधरांना घऊन परस्थानी राहिले आहेत त्यांचे म्हणण आमचे यजमान हिंदुस्थानात मन आहेत, याजकरितां

भेटीस जाऊन येतो म्हणून. इग्रजाकडील ग्रहस्त येथे आहेत त्याचा प्रकार नवल विशष काही दिसत नाही. तत्रापि सेनाधुरधरासी बोलणे व्हावयाचे आहे ते समई इग्रज प्रकरणीही विचारून सागतील तसी विनती लिहू. सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञाप्ति.

१८४

रु न ९६ श्री मार्च १७८८
फा. न २
पत्र न. २५

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री सेनाधुरधर याचें बोलणे मडलेप्रकरणीं जाले त्याचे उत्तर उभयेता आज्ञाधारकानीं केले की, ज्या प्रमाणे आपण बोलतात त्याप्रमाणे तेथे लक्ष पुर्तेपणे आहे, दुसरा अर्थ नाहीच नाही येविसी श्रीमत राजश्री नाना व राजश्री तात्या याचे प्रत्तयास पकेपणे आले आहे. कोणी सागावें व त्याह्यावें तेव्हा खातरजमा व्हावी यैसी जात राहिलीच नाही. परतु मडले प्रकरणी इतेर्थ ठरवून पत्रे पुर्णेयास जावी म्हणजे तेथे समजेल तेव्हा उत्तर जाले की, आमची पत्रे पेशजी गेलीच आहेत. इतेर्थ ठरवणे व करणे त्याजकडे आहे, याप्रमाणे बोलणे जाले हा मजकूर त्याच पुरवणींत लिहीला होता, परतु त्यानी पत्र दाखवून पाठवावे म्हणून दाखविले तेव्हा त्याणी म्हटले की, आमचें बोलणे तुम्हाजवल जाले इतकेच लिहीणें. तुम्ही आम्हासी इतेर्थ ठरविण्याविसी बोलला होता व आम्ही तुम्हासी उत्तर केलें हें काहीच न लिहीणे म्हणून. तेव्हा त्याचे मर्जीप्रमाणें तितकेच लिहीणें प्राप्त जाले. कचें पके सेवेसी कळावे म्हणून विनती वेगली लिहीली आहे वसुलाची रकम कबूल करावी हें मानस याचें दिसत नाही. तिकडून बहुतच जीद पडली तरी चोवीस लाख कर्ज नजर वगैरे मिलोन यैवज देणे आहे, त्यात तरी काही कमपेश घालमेल करून करावें. परतु हे गोष्ट पत्रापत्री होणार नाही कोणी तेथे पाठवावे, त्याणी समक्ष बोलावें तेव्हा काय घडणें तें घडेल. तेही गोष्ट तूर्त करिता येत नाही. कोणास पाठवून द्यावें ऐसे पत्रें पुण्याहून येतील त्या आधारावर हर कोणाची रवानगी होईल, मधीं इलाज नाहीं. येसी बोलणी घरात व कारभारी यासी होत आहेत, परभारे समजते तितकी विनति लिहीतो सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

१८५

रु न. ९६ श्री मार्च १७८८
फा न २
पत्र न. २१

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे. मी येथे आलीयावर सेनाधुरधर याची व राजश्री भवानी नागनाथ मुनसी याची बोलणी जाली तो मजकूर सविस्तर पेशजी विनति लिहिलीच आहे. त्याउपरी मुनसीनी विचारले की, तुम्हाजवळ येजमानाचे व आमचे बोलणे जाले त्याप्रमाणे तुम्ही लिहीले किवा नाही? तेव्हा मी बोललो की जे तुमचे बोलणे जाले ते व आम्हास आढलले तैसे लिहीले. त्या उपरी मुनसी बोलले की तुमचे पत्राचे उत्तर येईल, येजमानास व आम्हास दाखवावे ऐसे येजमानानी सागितले आहे, येसे दोनचार वेळा सुचविलें त्यास याचे मानस आहे की उत्तर येईल त्यावरून मडल्याचे वर्तमान समजेल, आणि येथून पुण्यास लिहीणें तेही ध्यानास येईल. याचें कारण मडलेप्रकर्णी दरबारखर्च व कर्ज बुधेले याचे, यापैकी सतावीस लाखाचा मजकूर आमच्या बोलल्याप्रमाणे दत्ताजी नाइकाने लिहीला आहे त्याचा खुलासा तेथून परभारें उभयेता नाइकाचे पत्री उत्तर काये लिहीतात ते कलेल अथवा उत्तर न आल्यास मडले प्रात मनापासून द्यावयाचा नाही हेही कलेल, पुढे नाईकाजवल राजकारणी अर्थ बोलोन फल नाही, येसे याचें मानस आहे. त्यास सतावीस लाखाचा प्रकार जैसी मर्जी व कर्णे, येविसीचा निश्चय ठरवून पुढे याणी हरयेक वर्तमान आम्हा उभयेतास सागावे व साहेबास लिहिवावें इतका येवज आम्हात राही, येसी पत्री आज्ञा करणार साहेब समर्थ आहेत, उत्तरें रवाना जाली असल्यास उत्तम नसल्यास मी येथे पोहचून विनतिपत्रे लिहीली आहे ती अवलोकनात येऊन आज्ञा जाली पाहिजे पत्राची मालुमात जमेस आणून पुढील अर्थ आज्ञा करावी असा मरातब नाहीं परतु येथे कारण पडतात त्यासारिखी विनती लिहिणे प्राप्त. कृपा करणारही साहेब समर्थ आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

१८६

रु. नं ११
फा. नं २
पत्र नं ५१

श्री

ता २० माघ १७८८
पो छ २ रजब समान
समानीन वैत्र

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारप व दत्ताजी कुसाजी तोरस्कर कृतानेक विज्ञापना एसीजे येथील क्षेम ता छ ११ जमादिलाखर पावेतो मुक्काम नागपूर साहेबांचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकांचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर साहेबीं कृपाळू होऊन छ १ जमादिलावलचें आज्ञापत्र सादर केलें तें पावलें लिहिलें वरून सनाथ जाहलों म्हणे प्रकरणीं पूर्वी लिहिलें आहे, त्याप्रमाणे राजश्री सेनाधुरंधर यांस शास्त्र हाती लिहून पाठवणे म्हणून आज्ञा त्यास पूर्वीचे आज्ञापत्राप्रमाणे सेनाधुरंधर व राजश्री भवानी नागनाथ यांस बोलणे उत्तर होऊन लिहावयास सांगितलें त्याप्रमाणे पुरवणी लिहून दासविती उत्तम आहे म्हणून यास्तव दुसरे स्मरणी सांगितलें कीं, पुरवणी तेंच आमच्या यादीप्रमाणे लिहिली आहे परंतु यूत पाठवू नये आणिक येथे तुम्हासी घालवयाचे आहे तर उपरांतिक लिहिणे म्हणून तेव्हां झाले बोलणे त्या पुरवणीची नक्कल करून सेवेसी पाठविली त्याउपरी आज उगीं सांगता दस घालून गेले मध्यंतरी विचारणे टाकल पाठवून सांगितलें कीं, तुम्हासी घालवयाचे आहे, उद्या प्रात रात्र यावे म्हणून त्यास तें दिवशी धुरंधरास ज्वर आला, उपरांतिक गुदस्त गुजराथ गम्मतेमुळें भेट जाहली नाहीं त्यांत राजश्री भवानी नागनाथ यांस नातवास मार होऊन छ १० स दरबारास जाणे मुनशीस सुनक आलें यानुरूप आणीक पंधरा दिवस राहिले पुढें बोलणें होईल त्या प्रमाणे विनंती सेवेसी लिहून पाठवूं परंतु मंडल्याविषी सेनाधुरंधर बहुत दिक आहेत चिमाजी भाग भागल यास दरबारास जाणें त्याच घरभरी राजश्री धारा मारादेव यांसी याचा राजश्री हरभंभ व महादजी भासले, भारले सरकारचे शिपाईगिरीचा आहे, ता यम गप पाळिलें आहेत त्यांचे भाळ्यांवर कीं, चिमाजी धारा गारगंभर गनाचा वंशपत्र हा भलत्तर आरळ पुण्य सनार करून यथार्थात पुरस्परमतांना थैव यांस आहे करून संभारा आहे परंतु गेला (मिळविं)स्यपाम्लें यांनी मात्रे दिल्याचा पत्र भरा दुसर घमांत देणें, यास नाहीं गुलाम हे भारा पर्यंत आमची यावयरितों भारम केला

सेनासाहेबसुभा अथवा हर कोणी हद्दभारी याचे येणे तेथ होऊन तेथील मध्यर सव ध्यानास आणून मागील देणेयाविसीं व पुढील भरायरत्याविसीची आज्ञा करणे ते करावी आणि महाश्री आनंदीबाई बहुत दिक आहेत त्यांचें समाधान जालें पाहिजे, म्हणून बोलतात त्यास येऊन आम्हाला निश्चय अद्याप कोणाचा ठरला नाहीं ठरेल त्याप्रमाणें विनंती सेवेसी लिहूं सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञापना

१८७

रु. नं ११
फा. नं २
पत्र नं ५४

श्री

ता. ११ मार्च १७८८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारप व दत्ताजी कुसाजी तोरस्कर कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे छ १२ जमादिलाखरीं राजश्री सेनाबहादर यांणीं बाळापुरात राजश्री गुमाना गुजर यांस गडगनर केला नपटे व मुसलमान मंडळी मिळोन धामधूम ज्यारसेपर्यंत एक मासनास आठ हात व मिस्तर त्यांस कारस्तर व रह साहसही हाते टाईं टाइ पटका करून आरायस चांगली करावी नाचरंग होऊन गुमानास पत्र पागोटे पैठणी धारंगार व दुपट्टा तासाचा व सामाही तासाचा छत्रीगर व झिलमाप धुसीचा व सिरपेच दिला त्याचा धरकून राजश्री बापुजी यांस शेलापागोटे व चौकडा दिला व राजश्री सामाजी माहित यांस शालपागोटे पैठणी व जामा पायमपुरी व झिलमाप व राजश्री रामाजी माहिते यांसही सनग त्यांस दिल्ली व गुजर मंडळी यांस शामून शाल पागोटे व सर्वांच्या यासमयास पुरांचाचाल्या एकून पन्नास आसामीस वस्त्रें दिल्ही यासिवाय गुजर यांच्या सागीरपचास व कुनबिनीस हीं वस्त्रें दिल्हे. साहबांही आवर पानग्यान विडे होऊन त्यांस निरोप दिल्हा सेनाधुरंधर यांनी बर्तीचा गडगनर केला नाहीं दुनायनीच विषीं सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभा येन राजश्री भवानी नागनाथ यांस परी समाधानाकरितां गेले त्यांस परम करून समाधानाच्या व निवस्त्राच्या गादी भरून आले गुमाना गुजर यांस स्थान आमंत्रण संगावयास सहर्त सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व राजश्री पांडुरंग गणेश मंत आसव म्हणून पत्र ५ पंचमीस रुम लगते धारिसमेत राजश्री

माहाडीक याची कन्या वधु आहे वद्य ६ स सेनाधुरधरास ज्वर मडपात आला तैसेच च्यार घटका राहून प्रसग पाहून साईंकाली हवेलीस आले. सतमीस काहीसा ज्वर कमी होता लग्नघरी गेले होते आस्टमीस मागती ज्वर आला, त्रितीय प्रहरी निवृत्ती जाहली लग्नघरी जाऊन, रात्री साडे होऊन, गुजाबाचे वरातीसमागमे सोळावे घटकेस रात्री मुहुर्ते करुन वेवलिस दाखल जाले छ. २१ रोजी बाघाचे सिफारीस येथून चवदा कोसावर सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यकोजी भोसले गेले. लाखनवाड्याच्या घाटावर करवडची गढी आहे तेथे भोसले याचे ठाणे होते ते हणमतजग याणी उठउन आपले बसविलें व आणिखही एक दोन ठाणी उठविली. म्हणून राजश्री विठ्ठल बलाल सुभेदार घाटावर मेहकरचे सुमारे गेले आहेत. पुढे काये होईल ते विनती लिहून पाठवू वो राजश्री कृष्णभट व माहदजी भोसले यास निरोप दिल्हा छ १७ रोजी निघोन गेले सेवेसी श्रुत हे विज्ञाप्ति.

१८८

रु न ९६ श्री एप्रिल १७८८
फा न. २
पत्र न २४

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसिजे, आज्ञेप्रमाणे राजश्री सेनाधुरधर व राजश्री भवानी नागनाथ यासी मडळे प्रकरणी बोलल्लो राजश्री सेनासाहेबसुभाही होते उत्तर जाले की, आम्हाकडील प्रकार तरी पुण्यास गेलों ते समईं मडळे प्रकरणी जो करार ठरला त्याप्रमाणे आम्ही हजर आहो इकडून आतर पडले नाही नवीन मुदे त्याजकडून येक येक अधिक निघतात पुर्वीचा करार येकीकडे ठेऊन, आलिकडीलच स्थापितात या गोष्टीस इलाज काये, मडळे हवाली जाले नसता फौज चाकरीस आणिली की काये म्हणून तुम्हास लिहीलें, हा अर्थ आम्हास ते समईं आम्हास सुचला असता तरी बोलण्यात आले असते, फौजेचा जीव तो सरजाम व लोक ठेवून आलो मडळ्याच्या कराराची फौज वेगली पाठवावी, त्यापेक्षा तुचद भरणा पोक्तकारीचा चिरजीवाजवळ ठेवून आलों. ऐसे असता तुम्हास ऐसे लिहीले हे अपूर्व आहे उणे म्हणावे तरी आम्ही जातीन मात्र नव्हतो. आसो, बोलोन फल नाही. पैका कराराप्रमाणे द्यावा म्हणतात त्यास त्या करारातच वसुलाचें कसे आहे हेही त्याणीं समजावे, व पार पाडावे, म्हणजे कराराप्रमाणे पैका देणे वाजवी आहे सनदा दिल्या असता तीन वर्षे बुदेले याणी आमल करून पैका मन मानेल तैसा घेतला. तेव्हा कर्जाचा यैवज प्रातात ठेविला असेल की काये. सरकारात मात्र जड करून दाखवितात. तीन हजार फौजे चाकरीस पाठवावी, त्यास ऐवज सालिना दाहा लाख, व करारापैकी तीन वर्षे परियत आठ लाख, एकून दरसाल अठरा लाख रुपये पाहिजेत. यास जागा म्हणावी तरी मडले. त्यास तेथील वसूल माहालमजकूर वजा होऊन बाकी पदरी काय पडेल याचा अर्थ राजश्री नाना व राजश्री तात्या यास ठावकी असेल. कदाचित ते म्हणतील याचा विचार आगोवर का केला नाही? त्यास तेही गोष्ट खरी परतु ज्यात आमचे कल्याण तेच गोष्ट करून देतील या विश्वासावर त्याचे म्हटल्याप्रमाणे कबूल केले. येविसी त्याचे चित्त साक्ष आहे मडळे भोसले यास दिल्हे असता आग्याप मिलत नाही हेही लौकिकात कसे दिसते त्याणीं समजावे आम्ही त्याचे वचन जतन करून बसलो आहो व वचनावरच खिसाऱ्यातही आलो आसो, सर्व बदोबस्त करुन देणे व इकडील उणे पुरे पाहणे सर्व त्याजकडे आहे राजश्री पतप्रधान याच्या सनदा आक्षये जाल्या, व राजश्री नाना व राजश्री तात्या याचे बोलणे खचीत, तेव्हा सनदेचे तारखेप्रमाणे आमलादखलास गुता पडणेच नाही. कदाचित बुदेले याकडून जाला तरी त्याणी जो वसूल सनदेचे तारखेपासून सिवायेहुकूम घेतला आसेल तो त्याचे कर्जायैवजी मजरा घेऊन आम्हास आठा लक्षाचे यैवजात मजरा देतील हा पुर्ता भरवसा ठेवून हे गोष्ट कबूल करण्यात आली मडले प्रकरणीचे नफेनुकसानीचे आर्थ, व मोहिमेस खिसारे काये बसले याचे प्रकार राजश्री नाना व राजश्री तात्या याजला समजले आसत, हे साभालणे व हे दौलत उपयोगी पाडून घेणे त्याजकडे आसे. आम्ही तो जे वचनप्रमाण समक्ष जाली आहेत त्या भरवशावर आसो त्याचे चित्तास येईल तैसे ते या दौलतीची सोये करतील हा पुर्ता भरवसा आसे वरकड आमचें लक्ष त्याचे ठाई अहेरनिसी आहे दुसरा आर्थ नाही ते दौलत सलामत तरीच सर्व गोष्टी नीट हा आर्थ येथे सर्वास समजला आहे सिद्याकडील प्रकार दिवसेदिवस कमकदमीचे वर्तमान येतात याचा विचार राजश्री नाना व राजश्री तात्या यास सक्त पडला आहे आपली बाजू सुधारणे प्राप्त जाले आणि दौल्तीत वोढ त्यात अन्नाची

सिराणा एसे रिस्नीचे प्रकार यामुळें त्यास पच मोटा आहे इतक्ही आसून उणपम शिद्ध न वेता शब्राच्या मिळचत चाकर्यांत आहेत यविसी येथें राज्श्रिय कळजी ज आहे त्याचा ध्यान ठाये करावा, कारण व तैसून आमची गानजी आहे यामुळें चैन पडत नाही, एसी मायन झाली या पुरवणीचा मजकूर राजश्री भवानी नागनाथ याच समक्ष लिहीला नंतर सेनाधुरधर यांस शब्दविली पाहून उत्तर झालें की आमचे बोलण्याप्रमाणेच लिहीले आहे परंतु आमिन्हही कांहीं सांगावयाचें आहे तें सांगु, मग लिहून रवानगी करणें, तुर्त हे पुरवणी न पाठविणें मंडले प्रकरणाचे उत्तर आज्ञाप कांहीं झाले नाहीं, मागाहून लिहून पाठवूं म्हणून राजश्री नाना व राजश्री तात्या यांस लिहून पाठवणे म्हणून सांगितलें त्यास याणी ध्यान सांगु गळ्यास पडत नियम पाहिजेत! याजकरिता धुरधराचे मर्जीसहीतनी यर म्हटलें आणि या पुरवणीची नक्कल करून ठेविली द्वारें वर्तमान सविस्तर कळावें म्हणून हे पुरवणी पाठविली आहे, सेनाधुरधर सांगतील त्याप्रमाण मागाहून विनंती लिहून पाठवूं तोपर्यंत या पुरवणीचा उच्चारे प्रगट न झाला पाहिजे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१८९

रु. नं ९१ श्री ता २५ एप्रिल १७८८
फा नं २
पत्र नं ६१

साष्टांग सेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी धारप व रचाजी कुथाजी वाररमल कृतानेक विज्ञापना येथील क्षेम ता छ १८ रजब पावेतो मुक्काम नागपूर साहेबांचे कृपाव लोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान राजश्री सेनाधुरंधर यांचीं भाषणीं मल्हार प्रकरणीं विचारण्याचा मजकूर होत आहेत त्याविषयी आज पावेतर सेवेसी विनंति लिहितच गेलो सांप्रत या गोष्टीचा विचार आज्ञाधारकाजवळ बहुत प्रस्ताव करून उपस्थितच आहे सेनाधुरधरणी बोलावून आणिले की, लिहिणारे व बोलणारे व करण्याची परवानगी झाली एक पत्र राजश्री नाना यांस निराळे मात्र रघोजी नाईक गार सांगून पाठविला त्यांस बोलून नाईकानें काय कल्पना हा मजकूर उ के सेनाधुरंधर व राजश्री भवानी नागनाथ नार मनउ गणगा यदम आज सांगत नाहीं येथ

वोऊन दोन घटका उगच असले होते सेनासाहेब व भवानी नागनाथ व राजश्री माधाजी गोविंद चिटनीस वगैरे होते परंतु कोणी उत्तर केलें नाहीं त्याउपरी सांप्रतची चैत्र शु॥ १४ स देवीचें दर्शनास यावेस कारंजी म्हणून गांव येथून तीन कोस आहे तेथें गेले देवदर्शन जालें पूर्णिमेस तयेंच सेनाधुरंधरांस ज्वर आला सांप्रतची मुक्काम मजकुरास आले ज्वर येतच आहे छ १७ रजी रामरामास सिवीय प्रहरी गेलों ते समई उभयता आज्ञाधारकांस सांगितलें की, एक दोन दिवस व्यतिपात व दग्धयोग वगैरे होते, मुनसी आलियावर तुम्हासी बोलावयाचें आहे म्हणून बोलिले बोलणे जालियावर समजेल त्यासारिखी विनंती सेवेसी लिहून पाठवूं भिस्तर ज्याज फारस्तर इमव सिफारीस गेले होते (सा)कड म्हणून बनावर उठले त्याचे पाठीलागास हमजानें घोडा लावला, बनावर तरी सांपडलें नाहीं परंतु घोडा दगडास आडकून हमजाचे मांडीवर पडला त्या बरवेन मांडी मोडली, उपाय करीत आहेत फाल्गुन वा॥ स इकड पाऊस फार पडला तेच रात्रीं गुरुवारी वाकीसी एक प्रहर रात्र राहतां मल्हाररावं गोपाळ परभु कारकून राजश्री कृष्णराव माधव चिटणीस याजवर वीज पडून देवआज्ञा झाली मानवरांत परसाकड जावयाच्या उद्योगांत उभा होता तों आकस्मात माडीचा मजला फाडून मल्हारराव यांचे डोचकीवर पडोन देवआज्ञा झाली सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१९०

रु. नं ९१ श्री ता. २७ एप्रिल १७८८
फा नं २
पत्र नं ५६

पुरवणी साष्टांग सेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी धारप व रचाजी कुथाजी वाररमल कृतानेक विज्ञापना एसीज राजश्री भवानी नागनाथ यांस विचारिलें की, सल्लनतवान पांजकडून सर्वांतर्गत याचे हायानंतरची पेशव पणे यविसी त्यांची बोलणीं होत आहेत त्याच काय ठरलें, व ईमव कर्दास मदस्त याज चालण्याचा गुलगा काय आहे, व नबाबाकडील प्रकार नक्कल विगर कांहीं आहे की काय व सिंदाजी घाघा भासले यांस दमभाजा ज्यालियावर मायाजवी कृष्णंभट व महादजी भावले यास यऊन मान्य होऊन त्यास निरोप दिला माघ काय ठरल, व मंडळ प्रकरणी राजश्री

सेनाधुरधर व आपण लिहावयास आम्हास निश्चय करून सागणार होते त्याचे काही ठग्ले किंवा नाही हेही सागितले नाही याचे कसे लिहावे ? म्हणून तेव्हा उत्तर जाले की, सलाबतखान याचे म्हणणे हेच की आलजपुर वगैरे वराड प्रातीचे माहल मिलोन आम्हाकडे कमपेश पाच लाख टक्याची मामलत आहे. त्यात जातीचा सरजाम व खावदाची सरबरा व आपले हावाल्यापैकी चनदा लाख रुपये याचा भग्गा पतप्रधान याचा करणे. दुसरे शरीरप्रकृतही नीट नाही. आपण सुभ्याचा बदोबस्त करावा व नवाबाचाही बदोबस्त राखावा. मजला काये चार पाच हजार टक्याची नेमणूक करून देणे ती द्यावी. पतप्रधान याच्या ऐवजाची सोये काढणे ते काढावी, शरीर प्रकृतीसही उपाये आपणच करवावा आणि येथेच जागा रहावयास नेमून द्यावी आपण वडील तेव्हा सर्व अधिकार आपणाकडे आहे यैसे बोलतात. इग्रजाकडील ग्रहस्त येथे आले आहेत. त्यास ते काही राजकारण घेऊन आले ऐसा अर्थ नाही दौलत तेथे चहूकडील जाबसाल आसत आहेत पुण्यात मालिट आहे, सिद्याजवलही एक ग्रहस्त इग्रजाचा आहे. ते तरी काये अधिकोत्तर घेऊन आले आहेत हे श्रीमत राजश्री नाना यास ठावकी आहे. तेव्हा येथे त्यापेक्षा विशेष राजकारण काये यावयाचे आहे. तत्रापि आले तरी श्रीमत राजश्री नाना व राजश्री तात्या आगोधर इतला देऊ. कोप होणारच नाही. येविसी श्रीमत राजश्री नाना यास निरोपसमई मी वचन दिल्हे आहे. त्याचें स्मरण आहेरनिसी आहे. व त्यानीही मजवर ममता व लोभ अत्यत पुण्याचे मुक्कामी व लस्करात केला. तेव्हा हरऐक गोष्ट त्याचे आज्ञेखेरीज होणार नाहीच नाही. पहिलेही दिवाकरपताचे कारकिर्दीपासून हेस्टीन इमाजुदोला याचा स्नेह चालत आला. आलिकडे त्यासी तगीरी होऊन मिस्तर चारलीस आरल कारनवारलीस बहादर यास कल्कत्याचा सुभा जाला तेव्हा त्यासही येथील स्नेह व सील ठेवणे प्राप्त याजकरिता ग्रहस्त पाठविले आहेत. दुसरे बगाल्याचा दाडा मेढाही आहे तेथील काही जाबसाल कार्याकारण पडतात तेही परस्परें बोलून उगवण्यात येत आहेत दुसरे काही नाही व आलिकडे राजश्री बगाजी रघुनाथ याची पत्रेही फार दिवस येत नाहीत. बिबाजी बावा वारल्यावर राजश्री धोडो महादेव त्याचे कारभारी याणी लिहीले की गगाभागिर्थी आनदीबाई, बिबाजी बावाची थोरली बायको, इचा आग्रह जाण्याचा बहुत आहे. त्यास आम्ही सागितले की श्रीमत सेनाधुरधर अगर सेनासाहेबसुभा अथवा सेना-बहादर यापैकी कोणी येणार आहेत तेव्हा करणे ते करावे. तो पावेतो आग्रह नसावा यैसे बोलून तहकूब करविले. तरी खाशापैकी कोणी येऊन समाधान बाईचे करावें व दौलतीचा बदोबस्त समक्ष मनास आणून आज्ञा करणे ते करावी. वो राजश्री कृष्णभट व माहादजी भोसले याचीही रवानगी करितो म्हणून. त्याचे उत्तर येथून गेले की बाईस बोलून तहकूब करविले उत्तम जाले भटजी व भोसले मगारनिले यास पाठवून देणे, आलियावर बोलणें होऊन आज्ञा करणे ते केली जाईल म्हणून त्याउपरी भट व भोसले मशारनिले येथें आले त्यानीही धोडो माहदेव याच्या लिहील्याप्रमाणेच सागितले की तूर्त तेथे येणे ठीक नाही बाईस पत्रे समाधानाची लिहून कारकून पाठविलाच आहे व तुम्हीही जाऊन समाधान येथील तर्फेन करावे. पुढे कैसे ठरते ते लिहून पाठवणे, त्यासारिखे करावयास येथील, यैसे सागोन उभयेताची रवानगी केली मडळे-प्रकर्णी येजमानानी तुम्हासी बोलावयास सागितले आहे की, राजश्री बाळाजी सिवदेव याची पत्रे नित्य येतात त्यात मजकूर हाच की, दत्ताजी नाईक येथून पाठविला त्याबराबर मडळेयाचा जाबसाल सागोन पाठविला व त्याउपर पत्रेही गेली. राजश्री सेनाधुरधर यास सागितल्याप्रमाणे बोलून पत्रे यावी म्हणजे इकडील गुता पडणार नाही यैसे बोलत आहेत. तेव्हा त्याणी तुम्हाबराबर सागोन पाठविले त्याप्रमाणे कबूल करून पत्रे जावी. तरीच त्याची मर्जी राहील. दुसरा जाबसाल बोलल्यास साफ वढूच नये हा त्याचा निश्चय बाळाजी सिवदेव याच्या लिहीण्यात व त्याचप्रमाणे तुम्हाबराबरचा निरोप, तेव्हा काय बोलावें ? बोलून फल नाही त्याचे मर्जीस येईल तेव्हा देतील, आता आम्ही येविसी ल्याहावे व तुम्हास उत्तर सागावे यैसे राहिले नाही. तुम्हास कलेल तैसे लिहीणें, म्हणून येजमानानी सागितले आहे आमच्या तरफेचे सागणे हेंच आहे कीं, कार्तीकमासी बाळाजी सिवदेव याची पत्रे आली कीं, राजश्री आपा बलवत याणी आम्हास सागितले की मडले प्रकरणी श्रीमत नाना यासी आमचे बोलणें झाले, वसुलाचा आक्षेप आहे त्यास वसूल सनदेच्या तारखेपासून देण्यात येईल, परतु सेनाधुरधर याणीं कोणी मुखत्यार पाठऊन द्यावे म्हणून ठरलें. तुम्ही सेनाधुरधर यास लिहून पाठवावें, मागाहून आम्ही पत्रे पाठवू म्हणून लिहीले. त्याउपर पत्रे तरी आली नाहीत, या कारण काहीं समजत नाही. त्यास बाळाजी सिवदेव या करवी लिहीविलें तोच सिद्धात कायेम करुण

आतां तरी पत्र येत आसलीयास मींच याइन, समक्ष विनती करण ते करीन, हा निश्चय आहे यामुळेच पत्रीं काहीं विस्तार लिहीत नाहीं मनांत जे गोष्ट आहे ते पत्रीं ल्याहावी तरी तेथें बाऊन समक्ष काय याजर्थ? सारांश यथ्याविसीं पत्र आस्यास आण घेईल हा मजकूर आमच्या गलम्यांत आला एस तुमच्या पत्रीं नसावें एक तऱ्हेच्या पाटास लिहिणे वरकड आम्ही श्रीमंत नाना व राजश्री नात्यास पत्रही लिहिली आहेतच म्हणून सांगितले त्या प्रमाणे हल्ली वर्तमान विनंती लिहीली आहे याचा उच्चार ल्याजी मिवदेव याजकडे होऊ नये कारण त्यांनी मुनसीस लिहल की यथून तारीख साठे वर्तमान त्याहास त्याचा गाफल्य येथ श्रीमंत नाना व राजश्री ता या यास पुन्हा या करितां कोम लिहीतात यांची चौकशी करून बंदोबस्त करावा म्हणून लिहीलें आहे यास्तव सुचना विनंती लिहीली आहे सर्वेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१०१

र न ९१ श्री ता २० एप्रील १०८८
फा. म २
पत्र नं १

पुरणी साहेबान मधसी आशाधारक मल्हारजी घोरप व ऱ्हताजी जुंझारी तारझमल कृतानेक विज्ञप्ना एसी जे मल्ठ प्रकरणी राजश्री सेनाधुरंधर बहुत रिक आहेत हे विनंती वरचेवर सर्वेसी लिहितच आहो सांप्रत सेनाबहादर यांस सहाना धारंस जोरीस प्रवर्तले आहेत माझ्या नार्य मेडले तुम्ही करून घेत आहां, व देतच आहेत, तुम्ही किती दिवस मागावे त्यांनी कधी द्यावे, यांचें प्रनाम व नेन व मशारन किती दिवस आम्ही उमदवार राहणार आहोत? कंपनीतर्फे मागेल पसंच उभयपक्षी यास्यास मात परिनाम घाय व उचीन कामन हा आध मनमान पेशवेस्त करून दृग ता यावा यास्मात उत्तम, न त्याचा कार्णीक उगाच राहन, एसी दोन्हीची आठन गोंग रास आहेत यावरून सेनाधुरंधरांची मर्जी बहुत विराम पावली आम्ही आगार पाळजी हेच मनांत आणून श्री रागमागम गम्याचा उद्वेग चिंतन आहे आहागत हेच माम्ल गल्यं, परंतु कमान्या प्रनयास आहेच नाहीं सांप्रत सेनाबहादर यांनी घरात निकर याप्रमाणें मांडली आहे सेनासाहेब-सुभा आणि करून कमासी चीत शुद्ध नाही यणेकरून आधीक चिंता प्राप्त जाली या आवेशातच मन फिरत आहे, काहीं सुचत नाहीं राजश्री नाना यांनीं सेनाबहादर यांची साये कडून आम्हास निर्वेध करावें हा संतोष मानून होतां ता आथ घडला नाहीं परतु घरांत कलह मात्र उत्पन्न जाला हाच श्रम वाढला आहे असो होणारास उपाये नाहीं माझा नेम आसलापास जाण्याचा आहे गोल्वचा मनोमस्त करावेल तैसा करावा, म्हणून सेनासाहेब व राजश्री भवानी नागनाथ व राजश्री बाबाजी गोविंद चिटनीस व राजश्री खानराय येवलेकर यांजकडेच आहेत प्रस्तावाची घालमेल होत आहेत यासमुळे साहेबांस पत्र लिहिणे व कळवणे सोडिले राजश्री भवानी नागनाथ यांस माटी लाचारी बाधी आहे कर वर्तमान साहेबांस लिहि ल्यास तिकडूनही समाधानयुक्त पत्रे येतील न येतील, हाही संदेहच मुनसीस आहे साहेबी मजकूर सेनाधुरंधरांस पत्रे व निरोप सांगोन पाठविला त्याप्रमाणें यास कबूल व्हावें, तर्फ़ा बंदोबस्त करावा ते गोष्ट हे कबूल करीत नाहीत साहेबांकडूनही या मुरा बोलण्यांत आला त्यांत रतीमात्र कमपणा होत नाहीं यामुळे दिवसेंदिवस यांच्या चित्तांत विगार आधीक येत आहे पुढे उपेक्षा जाल्यास यापेक्षा यास विषाद येईल, सेनाबहादर यांचे कल्हामुळे घरात नाश फार होईल येथेंद्यांस येथेंहि बखेडा उत्पन्न होईल हेही वाईट साहेबाकडून व यांजकडून मुद्याचा प्रकार सारिखाच आहे हा उभय पक्षी लिहिल्यानें पत्रापत्री दूर होऊन कामाचा धार धरतो ऐसें नाहीं आधिक स्पष्टास्पष्ट विचारण्याचे कारण मात्र आहे यांजकडील कोणी वय आल्यास समक्ष बोलणी होतील, उभयें पक्षीचे मुद्दयांची उत्तर परस्पर करण्यास बरें पडेल. हरएक तऱ्हेन कामाचा निश्चय होईल यांत उत्तम आहे आज्ञाधारकांस यथामतीनें सुचले म्हणून विनंती लिहिली आहे तरी साहेबांनी राजश्री सेनाधुरंधर यांस पत्र पाठविलें पाहिजेत की, मल्ठ प्रकरणीच्या बोलण्याकरितां कोणी मदत्त पाठवून द्यावे समक्ष बोलणी होणे ती होतील. मल्हारजी घोरप व ऱ्हताजी जुंझारी तारझमल यांणी किताब लिहिले त्यावरून पत्र पाठविली आहेत म्हणून समाधानयुक्त पत्र आली पाहिजेत छावणीहून यथून छ २ रमजानी स्वार होऊन आल्यापुरास गेले सर्वेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१९२

रु. नं. ९६ श्री ता. ५ मे १७८८
फा. नं. २
पत्र नं. ६२

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बोरपे व दत्ताजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री भवानी नागनाथ याचे मानस आहे की, साहेबाकडून राजश्री सेनाधुरधर यास कोणी ग्रहस्त पाठवून देण्याविसी पत्रे आल्यास आपण जावें, आणि तेथें जैसा प्रसग पडेल तैसें पाहून मडलेप्रकरणीं कार्य उगवून यावे म्हणजे सेनाधुरधराजवल उजागिरी होईल. आणि हे दौलत त्याचे उपयोगी असावी यात आमच्या म्हातारपणाचे सार्थक आहे. येविसी आज्ञाधारकाजवल मशारनिलेचे बोलणे बहुत जाले. मडळे प्रकरणाचा मजकूर मशारनिलेच्या सागितल्यावरून विनती लिहीली आहे. आज्ञाधारकानीच आमर्याद होऊन, मनसबा मनात आणून, लिहीले आहे एसे चिती न आले पाहिजे तेथील पत्रे कोणास पाठवून देण्याविसी सेनाधुरधरास यावीं, हे मार्गप्रतिक्षा मुनसीची आहे. बहुधा मुळापासूनही उद्योग आसेलसे वाटतें. नमुदास मात्र मुनसी, ऐसी चर्या ध्यानास येत आहे. आज्ञाधारक येथील प्रसग पाहून वर्तणूक करितो, त्यावरून यास समजले की, हे आमच्या लक्षात आहेत म्हणून हरएक वर्तमान व मनोद्गार बोलतात. त्या प्रमाणे विनती सेवेसी लिहीतों. याची मर्जी सोडून येकाग वर्तणूक दाखविल्यास हारयेक वर्तमान सागावयास व बोलावयास सकोच्य करतील आत्पगी दाखविलियास काही नुकसानही होत नाही. मुख्य जें वर्तमान समजले व कळले त्याप्रमाणें वरचेवर विनती सेवेसी लिहून पाठवावी म्हणजे दोष नाही. त्याप्रमाणे करीतच आहो. वरकड याचे मर्जीप्रमाणें वर्तणूक दाखविलियास बाद नाही ऐसे जाणून वर्तत आहो. त्यातही हे जैसे बोलतील त्या प्रमाणें खरे खरे म्हणून आज्ञाधारक उत्तर करतील, ऐसेही नाही प्रसगोपात येथामतीने प्रत्योतरही होत आहेत पत्रे आल्यास मुनसी परीछिन येतील. पेशर्जीही बोलण्यात मशारनिलेच्या आले, तेही वर्तमान छ २६ जमादिलाखारीं सेवेसी विनती लिहीलीच आहे इग्रज लखनऊहून कशाकरता आले आहेत, बोलणे काय बोल्तात, याचा बारीक शोध करून वरचेवर लिहीत जाणे म्हणून छ. २६ जमादिलावलचे पत्री आज्ञा केली त्यास येविसी यास विचारावयाचे रितीने विचारिलें. सागितले त्याप्रमाणें विनती पेशजी सेवेसी लिहिलीच आहे. न पुसता याणी सागितले तैसीही विनती लिहीली आहे. या खेरीज परभारेही बारीक शोध केला. सुस्त राहिलो नाही. परतु काही आधीकोतर दिसत नाही. नवीन राजकारणाची चाल व तऱ्हा व चिन्हे काहींच दिसत नाहीत तत्रापि वरचेवर शोधास आलस करीत नाही पुढे जैसा शोध लागेल तैसी विनती सेवेसी लिहून पाठवू मडळे प्रकरणी याणीं ग्रहस्त पाठवून देण्याविसी आज्ञाधारकाकरवीं मजकूर लिहीवीला आहे. याचा विचार साहेबाचे चितास आल्यास धुरधरास पत्रे येतीलच. कदाश्चीत यात आपला नफा नाही, धुरधर याचा मतलब आहे, गहस्त पाठवून देणेयाविसी धुरधरास पत्रे ल्याहवयाचे कारण नाही, म्हणून महकून झाल्यास याच्या मतलबाचे पुरवणीचे उत्तर मालुमातसहीत लिहावयास आज्ञा झाली पाहिजे म्हणजे सागितल्याप्रमाणे साहेबास लिहिले असे याच्या प्रतयास येईल. यास उदास ठेविल्यास वतर्णूक कैसी करतील, समाधान राखल्यास पुढे उपयोग कसा घडेल याचा विचार सर्व साहेबाच्या ध्यानातच आहे. याच्या म्हटल्याप्रमाणे जासूद नाईक लिहितात हे काये, आसा त्रास मर्जीस होत असेल. यास्तव आज्ञाधारक भयेभित आहेत येविसीही आज्ञा जाली पाहीजे. त्या प्रमाणे वतर्णूक करीत जाऊ. या पुरवणीचा मजकूर राजश्री बाळाजी सिवदेव व मगाजी नाईक जासूद दि॥ सेनासाहेबसुभा यास रतीमात्र कलऊ न पाहीजे कलल्यास येथे लिहितील तेव्हा आज्ञाधारकाचा विश्वास याजजवळ राहणार नाही. सरकारकाम चाकरीचे घेऊन येथे पत ठेवणार साहेब समर्थ आहेत पत्रे येण्याची उपक्षा जाल्यास यास बहुत वाईट वाटेल आणि नाना प्रकारने सिकोपे याच्या चितात येतील यात सदेह नाही. खचीत मनात भरावे याजकरिता विनती उगउन विस्तारे लिहीली आहे क्षेमा करणार साहेब समर्थ आहेत. सेनाधुरधर याम ज्वर आठ चार दिवस येत आहे तदरम्यें राजश्री सिवलिग हजारी सगमनेरकर याच्या पुत्राचे लग्न चैत्र वद्य ५ पचमीस जाले हिंदुस्थानात पुर्णमेचा महिना चालतो हजारीही हिंदुस्थानी, त्याचा शुद्ध वैशाख समजोन लग्न केले. या प्रयोजनात सेनाधुरधर आल्याने आपणास लौकीकात न स्वयांतीत सुगन हा विचार मनात आणून सेनाधुरधरास समाधान नसता मोठ्या आग्रहाने आपल्या घरास कुटुबासुद्धा छ २७ रजबी घेऊन गेले. सर्वास वस्त्र व धुरधरास वस्त्र घोडी मानबर व सेनासाहेबास एक घोडी दिली. तेथून दोन घटकात वाड्यात आल्यानतर ज्वर आणि [illegible]

तणकरून मातुश्री भमी झाले तेच दिवसी दोन वेळां वामनही झाले व परसाकडे शान्ही दिवस बंद होते त्याउपरी अतीस होते आधार यास्ता मात्र आहे या शान महिन्यात ज्वर निश्चय मुक्त नाही पहिलेची ज्वर येत असे परंतु एक दिवस होय घ्यावे दुसरे दिवसी समाधान वाटावे स्नान करावे येस होत असे अलिकडे ज्वर येत आहे हा पंधरा पधरा दिवस मुक्त नाही, शरीरही अशक्त झाले आहे कार्तीकी आगम ज्यास गंगास्नानाची स्वरा मातुश्री करितात, यामुळे फिरून आपाय होत आहे सेनासाहेब याचे आधच तुम्ह आठ पधरा दिवसी निश्चय होईल आता आयमही आहे सयसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१९३

रु. न. ११ श्री ता ११ मे १७८८

फा न २ पौ छ २१ साबान

पत्र न १

साहेबांचे सयेसी आज्ञाधारक मल्हारजी यारप व ग्वाजी कुसाजी सारंमल कृतानेक विज्ञप्ना येसीजे यथील क्षेम ता १८ साबान पावेतो मु॥ नागपूर साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तरी मुधाजीबाबा भोसले यांस देवआज्ञा झाली समागम मातुश्री चिमाबाई यांचा आल्याचा आक्षेप फार आहे यांविसीचे वर्तमान छ १ साबानी विनंती पत्रें सयसी लिहिलेच आहे त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाधुरंधर व राजश्री व्यंकोजी भोसले, राजश्री भवानी नागनाथ व राजश्री धनाजी माहित व राजश्री मानसिंग माहित यांणी यांस्याविसी बहुता प्रकारें सांगितले यांचे उत्तर बाहरून होत गए की, तुम्हा सवांचा म्हानुभव होता तो पावेतो धन्यन धन्य संपत्ती गले मस्तकी त्यांवरावर जाणे प्राप्त याप्रमाणे त्रिवग पुत्र यागर यांसी वाहून हरहर नादांतवाणिय्या झाल्या नाहीत म्हणून त्रिवग पुत्रांनी याचा गत्म निष्ठा धारून गच्या लागल की, आपण परित्याग जाऊ नये. इतक आम्ही मागणे आहे आम्ही सर्व आपण गसी आणि आसासाहेब आहेत आपण सांगतील त्याप्रमाणे आम्ही वर्तणूक करू व श्री कार्तीक आम्हाचा उद्योग राजेलुगा सेनाधुरंधर व सेनाधुरंधर यांचे यण समागम गाहल आम भम्यावरावर ममाज आम ध्यान्य परंतु माइच्या ध्यानात नच येइ तेव्हां त्रिवगाणीं पाय गच धरले की, आमची विनंती मान्य करावी तरीच आम्ही राहू, नाही तरी त्रिवग कुटुंब सुद्धां आपल्या समागमे येणे होच आमचा निश्चय आहे यांस शपथ आपासाहेबांची व आपली आहे असे बोलिले ते समयी राजश्री भवानीपंत मुनसी यांणीहि सांगितले की, आता त्रिवर्ग साहेबजादे याची विनंती मान्य करावीच पाहिजे म्हणून तेव्हां पुत्रांचे व सर्वांचे एकून आपल्या निश्चय मरहूम करून राहिल्यानंतर आठवे घन्केस मुधाजीबाबा यांस स्नान घालून वोहळे नेसविले, शालजोडी व तासी चीरा व सिरपेच व चौकडा व कंठी मोत्यांची येणेप्रमाणे पोशाख सुद्धा पालखींत घालून स्वारी हत्तीचा निशान चौघडासुद्धां अवघ्यांशी समागम उपाध्या व शास्त्री व मस्तुद मंडळी आसे कैलासवासी रघोजीबाबा भोसले यांचे देवळाजवळ बागांत नेऊन त्रिवग पुत्रांणी क्षेउरविधी उरकून भग्न बेल्हदी करसेंटे चिता सिध करून कृष्णार्जुन ओपरून मुधाजीबाबास पोशाख व जवाहीर सुद्धा बरवे घालून अग्न दिल्ही त्रिवग पुत्रांणी प्रथम दिवसापासून उत्तरकार्ये चालीस लाविले आहे रक्षा गगत चेमुरजवळ नेऊन यथायी एक निश्चय होत आहे यांचीही पत्रे मागाहून साहेबांस येतील, सयेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ती

१९४

रु. नं ११ श्री ता. १२ जून १७८८

फा. म २

पत्र सं ११

पुरवणी साहेबांचे सयेसी आज्ञाधारक मल्हारजी यारपे व ग्वाजी कुसाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञप्ना एसी जे मुधाजी बाबा यांचा काल झाल्याचे वर्तमान सत्यवक्तम्यान व महलूलम्यान यांस कलम्यावर उभता बंधू आमच्यापुरीहून निघोन छ ७ रमजानी येथे येऊन सेनासाहेब यांनी भेट झाली समाधानार्थ यांजून सेनासाहेबांस शालजोडी व गंगा बम निमस मातुश्री चिमाबाई यांस साडे देऊं लागले, तव्हां सेनासाहेब बोलिले की तुम्ही आम्ही बंधू, परचा प्रकार, याचे कारण नाही म्हणून त्या उपरांही त्यानीनी बहुता प्रकार एकन्दो फनी परंतु सेनासाहेबांनी घेतलेच नाही वस्त्र फिरोन मागारे दिल्ही उभयतां स्नानास आल्यार दिवसी निरोप होऊन मराठात जातील चिमाबाई दुःखानवी बहूत आहेत छ १२ रमजानी पुसनाई मानभाव पुरुषांचा होत आहे सयेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

१९५

र न ९६ श्री ता. १९ जुलई १७८८.
फा. न. २
पत्र न ३६

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे व दत्ताजी कुमाजी तोरडमल कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ताा. छ १५ शवाल पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करुन आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत आसे यानतर इकडील वर्तमान छ ६ मिनहूस विनतीपत्रे सेवेसी पाठविलीच आहेत राजश्री सेनासाहेबसुभा याजकडे धणी-पण, कारभार राजश्री सेनाबहादर यांणी करावा ऐसे मातुश्री चिमाबाई याचे विचार ठरुन कामेकाजें चालीस लागली येविसी सेवेसी विनती लिहीलीच आहे. त्याप्रमाणे चालत असता दरम्यान राजश्री जानराव येशवत याणी राजश्री सेनासाहेबसुभा यास समजाविले की, सेनाबहादूर कारभार करतात याची प्रकृत ज्याहाल. रदबदली त्याणी करावी ती आपण ऐकावी तरीच उत्तम. नाहीं तरी मर्जी दिक व्हावी. ऐखादी गोष्ट करावी न करावी तरी सेनाबहादराची मर्जी दिक होती. दौलतसमधी हरएक गोष्ट परिच्छिन न करावी आणि ते समई बहादरानी कराच म्हणून आळ घेतल्यास कैसे होईल? याजकरिता आपण सलामसलत व हरयेक इत्यर्थ करण्याचा ठरवून बहादरास इतला मात्र देत आसावा, लोप नसावा म्हणजे कामाचा आळा राहील, म्हणून समजाविले. मशारनिले सेनासाहेबाचे ममतेतील पहिल्यापासून तेव्हा सेनासाहेबास त्याचे सागणे प्रमाणे-सारिखे वाटले आणि बहादर ज्याहाल तरी खरे, यावरून प्रतयास आल्यासारिखे जाले त्याउपरी बहादर कारभार करीतच होते परतु प्रसगी नसल्यास मालीमामलती कामाचे घाट ठरवून जाल्या कारभाराचा इतला बहादरास देत असावा, काहीं काम आपण व बहादर बसून करावें ऐसे होते मध्ये राजश्री जानराव यांणी सेनासाहेबास समजा-विले हे वर्तमान सेनाबहादरास कलत कलत कलले त्यानी मातुश्री चिमाबाई याजजवळ प्रस्तावा केला कीं, माझे मनात कोणताही आर्थ न येता ऐसे व्हावे की काये? आसो मला कारभारासी व सेनासाहेबाचे दौल्तीसी समध नाहीं. ज्याणी याम सेनासाहेबसुभा दिल्हा तेच माझी सोय करतील म्हणून तेव्हा बाईनी सेनासाहेब व राजश्री भवानी कालो व राजश्री भवानी नागनाथ यास सागितले की, कारण नस्ता सेनाबहादरास वाईट वाटले त्याचे समाधान करावे. तेव्हा राजश्री भवानी कालो याणी बहादरास सागितले की, तुम्ही व तुमची मातुश्री व सेनासाहेबासह चुकला कारभार तुम्ही कराल तेव्हा तोरेपण कैसे राहील? तुमचे तोरेपण जतन आसावे, त्या जरबेवर आम्ही लोकी कामे करीत आसावें, हा मार्ग सोडून मनस्वी ठरविले यात आम्हास चागले दिसत नाही. तुम्ही उगेच खाऊन, जेऊन, खुशा मनमानेशा करुन आसावे बहुता प्रकारे सागितले त्याचे उत्तर जाले या गोष्टी नाहीत परतु मी न बोलता याणी मला म्हटले की, कारभार तुम्ही करावा त्या प्रमाणे करीत असता मला डोळे चोरावयाचें कारण काये? याचें मात्र वाईट वाटले. या प्रमाणे जालें उपरात उभयेता भवानीपतानी सेनासाहेबास सागितले की, त्याच्या चीतात दुसरा आर्थ नाहीं. आपण दुसरेयाच्या सागितल्यावरून किचीत चमक खाताच सेना-बहादर ज्याहालपण्यामुले दिक जाले, वरकड काही नाही चालते तैसे चालावे. पुढे या दौलतीची सोय श्रीमत राजश्री पतप्रधान याचे घरीहून सर्व होईल. त्याचे उत्तर सेनासाहे-बानी केले की, तुम्ही म्हणता हे खरें आहे राजश्री पतप्र-धान याचे घर गुरुस्थान आहे. कैलासवासी रघोजीबाबा वारल्यावर आमचे दौलतीचा आळा त्याणीच घातला त्याच घाटावर हा कालवर निभले, पुढेही या दौलतीचा बदोबस्त करणे व सेनाबहादर याची सोये काडणें राजश्री नाना व राजश्री तात्या याजकडे आहे त्यासिवाय आम्हास दुसरें करावयाचें नाहीच नाही. ते दौलत वडिलापासून आम्हास गायत्रीतुल्य आहे म्हणून. तेव्हा उभयेता भवानीपतानी मातुश्री बाईस सागितले की, कारण नस्ता उभयेपक्षी उगेच विस्तारास आल्यासारखे जाले. नतर बाईनी उभयेता पुत्रास बलाऊन, आपण उभयेता कारभारी मिलोन परस्परे बोलण्याचे उदघाटन होऊन, निखालस्ता जाली पुढे ठरेल त्याप्रमाणे विनती सेवेसी लिहून पाठवू हेच वर्तमान छ ६ मिनहुस रवानगी सेवेसी केली ते समई ल्याहावे, परतु उभयेता बधूचा विपर्यास यावयास कारण काये याचा शोध पुर्तेपणे लागला नव्हता म्हणून लिहीले नाहीं हली बारकाईने बातमी घेऊन समजले तैसी विनती लिहीली आहे हेही विनतीपत्रे प्रमानात ऐसेही नाहीं मागाहून आणखी शोध करुन विनती लिहून पाठवू. दत्ताजी नाईक तोरडमल व उदाजी नवघरे जथे मताजी नाईक यास पुण्यास सेनासाहेब पाठवणार आहेत म्हणून एक दो ठिकाणी वर्तमान ऐकिले आहे. परतु आज्ञाधार-कास आद्याप सागितले नाहीं. ममजल्यावर सेवेसी विनती

लिहून पाठवू मुनयंधरीच्या याचा पुत्र अंगाली दिल्लीस पातशाहाजवळ होता ते यंमें आले छ ७ मीनहूस राजश्री सेनासाहेब यांची भेट जाली नंतर कांहीं खर्चासही दिल्हे समागमें घोडी पांच सात व माणसे कमपेश वीस पावेतो आहेत पुढ यंद राहतील किंवा कोणीकडे जातील हे न कळे सेवेसी श्रुत होय, हे विज्ञप्ती

१९६

र न ११ श्री ता ७ जून १७९
का नं २
प नं २०

पुरवणी छ १२ रमजानी सेनासाहेबसुभा यांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटनीस व भीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे आले, च्यार घटका सलूख जाले नंतर फरासीकडील कागद कांहीं वाचिले तिसरे प्रहरी उभयेतां बधूंची स्वारी शकरदऱ्याच गेली भवानी काळो व बाबाजी गोविंद सेरीज सर्व बगार फारकून मन्डी होते देवदर्शन जालियावर सार्द्वमळी फराळ पट्टे खसाले आव याच फळे मराठ मंडळी आयामी सुमार चाळीस व ब्राह्मण मंडळी सुमार पन्नास आयामी फराळास होते उपरांत देवाजवळ कळवांतनीचा नाच घटकाभर होऊन सवाच प्रहर दुर देऊन स्वारी आवसऱ्यांजी साहीब आली छ १३ रमजानी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर कारभारी आले त्यांची सेनासाहेबांचे बोलणे तीनच्यार घटका होऊन इंग्रजाकडील गदस्ताच दर्गी देखिर्थी ही पारसाल उमयेतां बंधु व सर्व मंडळी गडी पाहून आले राहणारी भीधर लक्ष्मण व महिपत राव दिनकर आले मराठे मंडळीही होती घरचा नबीस नाच नारो साम्माजुरी दोन नावा यक मिसनूरचे घाई व यक यउळगन्नाच घाई नाना कराचयाग सांगितले व फरान नेमावदी समटरूच बाटेवर चामधीचे पायदर नाच फर्मावले छ १४ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर भवानी काळो वगैरे आले दीड प्रहर पावेतो दरबार जाला तिसरे प्रहरी भवानी काळो भीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव वगैरे होते त्या नंतर दोन घटका याचा जाला, तिसरे प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला छ १५ रोजी नागपुरचे स्नान देवपूजा होऊन तिसरे प्रहर पाहून भवानी काळो व भीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी दोन घटका सलखते जाले तिसरे प्रहरी उभयेतां बंधूंची स्वारी शकरदऱ्यास जाऊन बाग पाहून देवदर्शन घेऊन आवसऱ्याजीची झाडे व नळे हानाया वगैरे सोडून दोन घटका रात्रीस स्वारी वाड्यांत आली कारभारीही आले प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला छ १६ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा होऊन कारभारी सब आले दोन प्रहर पावेतो दरबार जाला तिसरे प्रहरी मना बापुची स्वारी तेलंगखडीच्या बागांत जाऊन आले सेनासाहेबांची स्वारी बागअयास जाऊन देवदर्शन घेऊन येऊन साहरामी उभयेतां बंधुनी स्नान देवपूजा करून चंद्रोदय जालियावर सोमवार व चतुर्थी सोडली छ. १७ रोजी उभयेतां बधुचे स्नान देवपूजा होऊन मनाबापुचे बागांत तेलंगखडीस लोकांस मेजवानी करविली तेथ स्वारी गेली लोकही मराठ वळवून नळे दोन प्रहर पुर्वी भोजन जाली आज्ञापुत्राचे केले होते उपरांत तेथून पश्चमेस अवरूच मनाबापुनी नवा बाग सात मजुरी आहान तयार करवितात तथ दोन जाले तयार जाले तथ स्वारी जाऊन निद्रा जाली तिसरे प्रहरी तेथेच कलवां तनीचा नाच रंग करविला दोन घटका दिवस राहतां सब मजुरी व मराठे यांस सितळ गंध व हारतुरे विडे देऊन महताप लावीत स्वारी दोनतीन घटका रात्री आली भवानी काळो व बाबाजी गोविंद चिटणीस मात्र नव्हते छ १८ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जाली भवानी काळो व भीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी च्यार घटका यकांत जाले तिसरे प्रहरी भीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यांसी दोन घटका बोलणें जाले नंतर धुंदुरमासाच्या तमाशास स्वारी उभयेता बधुची गेली त्यास च्यार पांच सोडून आले समागमे बाबाजी गोविंद चिटणीस व महिपतराव दिनकर होते छ १९ रोजी सेनासाहेबांचे स्नान देवपूजा जालियावर सब कारभारी आले दीड प्रहर पावेता दरबार जाला तिसरे प्रहरी उभयेता बंधु व परसोजी बाबा यांची स्वारी शकर दऱ्यास गेली घटकाभर बागाच्या खेळून देवदर्शन करून तळ्यांत पाहून कळवातनीचा नाच देवाजवळ करविला तथ धावमी आली की इंग्रजाकडील गदस्त दोन कागदर आले तेव्हां नानवेद कवल याचा मामा धारचे पुर्वेस कोसभर आहे तथ जागा त्याचे मुकामाव नेमून देऊन स्वारी वाड्यांत आलीयावर उदाजी नाईक नवरे यास मराठ राजा यास कांहीं चवरे व फराळास पत्र व पत्री व फळे व दुध पाठविले छ २० रोजी उभयेतां बधुंचे स्नान देवपूजा जालियावर कारभारी सब आले

च्यार घटका वोलणे जालेनतर राजाराम मुकुद याचे येथे मेजवानीस उभयेता बधु व परसोजी बावा गेले. व भवानी काळो वगैरे कारभारीही समागमे होते. भोजनोत्तर आतर पानदान होऊन सेनासाहेब व मनाबापू व परसोजी बावा व गुजाबा गुजर व कृष्णाजी मोहिते यास वस्त्रे सनगे च्यार च्यार दिल्ही उपरात उभयेता बधूस शालजोडी येक व पादरे पागोटे बगाली येक दिल्हे. व हास्ती दाताची कलमदान व परसोजी बावास रुप्याचे कलमदान दिल्हे. व बनाबाईस चोलखण व चिरडी व दुपाटा जरी व एक रुप्याचा आबखोरा दिल्हा. व सेनासाहेबास राजारामपतानी नजर पुतल्या काही केल्या. बारा घटका दिवस राहता स्वारी आली. साईकाली श्रीधर लक्ष्मण यास बलावून आणून घटकाभर येकात जाले. छ. २१ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देवपुजा जालियावर मातुश्री चिमाबाईकडे गेले. भवानी काळो व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णाराव माधव व माहादाजी बलाल यासही तेथेच बलावून नेले. दोन तीन घटका बसले होते उपरात उभयेता बधुनी जवाहीर पाहीले तिसरे प्रहरी नव्या दिवाणखान्यात बसले भवानी काळो व बाबाजी गोविद चिटणीस व श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव होते. पुण्याहून मुजरद जासदजोडीबरोबर पत्रे आली ते दोन लखोटे आज्ञेप्रमाणे सेनासाहेबास मी दिल्हे त्यानीं पाहून कारभारी याजजवळ दिल्हे. प्रहर रात्र पावेतो दरबार जाला. छ २२ रोजी सेनासाहेबाचे स्नान देव-पुजा होऊन श्रीधर लक्ष्मण व कृष्णराव माधव यासी घटकाभर बोलणे जाले. नतर भवानी काळो वगैरे मस्तुद मडली व मराठ मडली आले बारा घटका दिवसाचे आमलात इग्रजाची भेट जाली तिसरे प्रहरी उभयेता बधु व परसोजी बावा याची स्वारी मजु चौधरी याचे पुत्र भवानी दादो याचे येथे गेली. तेथे कलवातनीचा नाच होऊन त्रिवर्गास व बनाबाई व गुजाबा गुजर व कृष्णाजी मोहिते यास वस्त्रे दिल्ही व सेनासाहेबास नजर सवातिनसे मोहरा दिल्या. आतर पानदान होऊन कटकचा दिवाण दरबस याचे येथे स्वारी गेली. हारतुरे दिल्हे. नजर सेनासाहेबास रुपये हाजार दिल्हे नतर प्रहर रात्री स्वारी वाड्यात आली कारभारीही समागमे होते. सिवराम हरी गगेस गेले होते ते छ १९ रोजी आले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

१९७

र न ९६ श्री ता २४ जून १७९०
फा न २
प न ३६

साहेबाचे सेवेसी येथील क्षेम ताा छ १० शवाल पावेतो मुकाम नागपूर वर्तमान येथास्थित आसे. यानतर इकडील वर्तमान छ २ शवाली विनतीपत्रे सेवेसी पाठविलीच आहेत त्याउपरी राजश्री सेनासाहेबसुभा यास मी विचारले की मिस्तर फारस्तर येथे येऊन भेट झाली याचे वर्तमान मात्र येजमानास विनती लिहीली आहे. पुढे काये ल्याहावे पत्रे तरी याजकडील बोलण्याचे मजकुराची रोली पाहीजेत त्याचे उत्तर जाले की येथे येऊन भेट जाल्याचे वर्तमान आमचेही लिहीण्यात सरसरीत आले आहे तुम्हास विचार करून सागू त्याप्रमाणे लिहून पाठवणे म्हणून छ. ८ रोजी बोलले. पुढे सागतील त्याप्रमाणे विनती सेवेसी लिहीन. राजश्री बाळाजी सिवदेव याची पत्रे छ ३० रमजानची वाघोलीचे मुकामची आली त्यात मजकूर कीं राजश्री सदाशिवपत याणी सरकारचा व श्रीमत राजश्री नाना व तात्या याचा निरोप घेऊन आज छ मजकूरी पुण्याहून निघोन वाघोलीस आले मीही येथवर आलो म्हणून लिहीले ती पत्रे छ ८ शवाली येथे आली. सरकारची जासूदजोडी पुण्याहून पत्रे सेनासाहेबास घेऊन आली ती पत्रे प्रवीस्ट करून उत्तर घेऊन पाठवणे म्हणून मला आज्ञा त्याप्रमाणें वरचेवर राजश्री सेनासाहेब यास विचारीत आहे देतो म्हणून बोलत गेले राजश्री बाळाजी सिवदेव याची पत्रे राजश्री सदाशिवपत निघाल्याचे आल्यावरही विचारले तेव्हाही उत्तरे देतो म्हणून बोलले परतु लाबन दिसते राजश्री सदाशिवपत आलियावर देतील यैसे दिसते कारण त्या पत्री मजकूर राजश्री सदाशिव राम सागता कलेल यैसे लिहीले आणि सदाशिवपत पुण्याहून निघाल्याची बातमीही आली. मिस्तर फारस्तर इग्रज करनाटकचे मोहीमप्रकरणी बोलावयास आले आहेत म्हणून वदता आहे. शोध पुर्तपणे लागलियावर विननी लिहीन. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

5 मल्हारजी नाईक घोरपे याचीं पत्रें

१९८

रु. नं ९९ श्री १७८०-८१
फा म १
पत्र नं १२५

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी येसी जे मिस्तर हरीन याचे वर्तमान पाटीलबाबाचे येथे आले आहे की, इंग्रजाचे पालखाहानें याचे कामावर दुसरा पाठविला आहे म्हणून हरीन इंग्लंडास गेला असे व चतसिंगाचे खातमीत की पैन झाला परंतु खरें किंवा खोटें हे त्यांचे नाही. परंतु व्यंकटराव माठे कितेक आधी राजश्री सदाशिवपंत नानांनी लिहिले आहे त्यावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

१९९

रु. नं ९९ श्री ता २९ जुलै १७८१
फा. नं १
पत्र नं १५

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना येसी जे राजश्री सेनापतिसाहेब व राजश्री शिवाजीबाबा याच्या व सेनाधुरंधर व सेनासाहेब सुभा यांच्या भेटी श्रावण शुध ८ भानुवारी सात घटका दिवसा जाहाल्या. सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभा दोन नाव पुढे जाऊन समारंभ करून वाड्यांत घेऊन आले निम्मसेठी यांची हवेली राहावयास दिल्ही शिवाजीबावा तानसेन तीनसे स्वारस खर्च आहेत व राजश्री भाऊपंत व राजश्री हंबीरराव मोहिते व मल्हिपतराव दिनकर व व्यंकटराव माशी व पुष्पभंजी घारे आहेत. आगत्य स्वागत्य परेच होत आहे राजश्री नारोपंत काळे यांचे समाधान वाटत नाही, म्हणोन मार्गी येथून आठादिसां कोर्थावर पत्रणीस राहिले आहेत, औषधउपायें करून आरोग्य जाहालीयावर येतील सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

१९९ अ

रु. न ९९ श्री ता १० आगस्ट १७८१
फा. न १ छ ५ रमजान
पत्र नं ११७

विनाव दशी न, राजश्री सेनाधुरंधर हे मातर सरगार

योचे मध्यस्थीत पहिले दिवाकरपंत चांगले स्वामीनी मनुष्य होते मध्यस्थाविना कामाचें व दोस्तीचें बंधन राहात नाही मनुष्यहि येसें पाहिजे की दोहीकडील रंग राखी. त्यास दिवाकरपंत यांचे मागें त्यांचे भाचे बल्वंतराव चांगले मनुष्य, त्यांचे तालिमेचे आहेत त्यांचे यजन सेनाधुरंधर यांजपासीं राहे आणि इतबार पावे, कामांत सुरळीत राहे येसी चाल रावजींनी महाराज्यमाहाम यांस समजाऊन करावी येन चांगले मनुष्य आपले कामी असल्याने फार उपयोग पडतो हे गाढ कराऊ रीतीन आमचे तर्फेन रावजीस जरूर ल्याहावी यांप्रमाणे दौलतबहादूर याचे बोलण्यांत आलें हे विज्ञापना[१]

२००

रु. नं ९९ श्री ऑगस्ट १७८१ नंतर
फा नं १
पत्र नं १७

पुरवणी विज्ञापना ऐसीजे

सेनाधुरंधर वारंवार राजश्री सदाशिवपंतदादा यांजपास मस्तावा करीत आहेत की, दिवाकरपंत माठे वृद्धदेसीचे मणूष्य राजदिवस दौलतेची मसलजी करणे व सकाळ उगे पुरें आध मनास आमणें हा सब यागक्षम चाहात होते, म्हणौन रासतरखमा पकेपणें होती, यास्तव सब मुख्यपारीचा कारभार त्यांजकडे सांपून आम्ही हा कालपावेतों बफिकीर राहिले होतो परं आता ईस्वरछतेस उपाय काय? आता पुढें या दौलतेचा निवाह करणें व नाक राखणें व योगक्षम चाहाणे हे सब आध श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान व राजश्री नाना यांजकडे आहेत पर्थील छत्र तरी आज सारा यांसी त्या दौलतेविसीं आहे, त्याप्रमाणें पुढेंहि श्रीकृपेन चालल, यांत रतिमात्र अंतर होणार नाही, म्हणौन मध्यस्थनिलेमबद्ल वारंवार बोलण्यांत येत आहे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

---

१ हे पत्र मल्हारजी घोरप्यानें लिहून नाहीं निरामानमा यरतावच दिसतें

२०१

ृ. न ९६ श्री १७८१
ा. न. १
त्र न. २७२

पु॥. साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना येसिजे राजश्री वेणीराम सिवभद्र याणी लि॥ की करणेल गाडर यास जनरेल लाट हे किताब हिस्टिन साहेबानी दिल्ही म्हणोन लि॥ आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञती

२०२

रु न ९६ श्री ता ३ ऑक्टोबर १७८२
फा न. १
पत्र न १७०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारके मल्हार वरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता॥ छ २५ माहे शवाल पावेतो मु॥ नागपुरी साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानतर येथील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याणी राजेश्री बलवतराव विष्णु व राजेश्री जिवाजी माहादेव या उभयेतास रवाणगी साहेबाकडे केली आहे. येथून उभयेताचे मुहूर्त करून प्रस्थान जाले, त्याचे वर्तमान साहेबास पूर्वील पत्री लेखनार्थ दर्पविले होते. ते आवलोकनात आलच असेल आज छ मजकुरी कोढालीवरून कूच करून ठाणेगावास मुक्कामी गेले. मजल दर मजल चालून सत्वरच येऊन पोह्चतील या उभयतासमागमे दत्ताजी कुसाजीहि पाठविले आहेत. सेवेसी सर्व कचे वर्तमान श्रुत करतील त्यावरून विदित होईल दसऱ्याचे पोषाख सेनाधुरधर याणी श्रीमत माहाराज रावसाहेब यासी व अपल्यास व राजेश्री तात्यास व कृष्णराव बलाल यासि यैसी साडणीस्वाराबरोबर रवाना केली आहेत. सेवेसी पोह्चतील. दुसर वर्तमान फरासीसाचा वकील पुणियात आहे. त्याणी सेनाधुरधर यासि पत्रे पारसी मतलबाची हिदवीकरून थैली पाठविली आहे. ती पत्रे छ २३ शवाल बुधवारी दो प्रहरा दाखल जालीत. त्या पत्रातील अन्वये वगैरे आणखी लहान मोठा सर्व येथील मजकूर सविस्तर राजश्री सदासिवपतदादा याणी लिहील आहे श्रुत होईल येथील प्रसगीचे जाले वर्तमान सेवेसी निवेदन केले असे. हे विज्ञाप्ति.

२०३

रु. नं ९६ श्री ता. ८ जानेवारी १७८३
फा. न. १
पत्र न. २४७

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षेम ता॥ छ ४ माहे सफर मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याच्या शरीरी शुळाची वेथा तीन मास जाली त्याचा उपाये जाला त्याजवर ज्वर व कफ व खोकला जाला आहे. अलीकडे मूत्रही गुतून तिडीक होते, त्याणे फार श्रम केले वैद्यानी उपाये मोठे मोठे केले. व दाने दिली व ब्राह्मणाकरवी अनुष्ठानें करविली, होम करविले. त्याणे दुखण्यास आराम होता. पुन्हा आकस्मात(र) हीव येते, जाल येतो तो येक दिवस ठरतो ऐसी प्रकृत जाली आहे. राजश्री सदासीवपत नित्य सध्याकालची सध्या करून दोन घटका रात्रीस वाड्यात जाऊन, सेनाधुरधर याजवल च्यार घटका बसून प्रकृत विचारीता (त) औषध पथ्याचा समाचार वैद्यासी बोलून श्रीमतानी मजला लिहीले आहे म्हणून सागतात. सेनाधुरधर उतर करितात जे, ते उचीत ते लिहितात. तुम्ही येथे पाहाता औषध घेण्यात किवा पथ्यात मी अतर करीत नाही म्हणतात. श्रीमत रावसाहेबान्या लग्नास यावयाची उत्कठा फार आहे स्वारीची तयारी केली आहे. कागदाचा बाग व आतसबाजीचे कारीगार रवाना केले ते पुण्यास बलवतरावजी कडे पावले आस्तील रामटेकची पाने येथून रवाना जाली माघ शुध पचेमी करिता येऊन पावतील. सेनाधुरधर याचे बोलणे सदासिवपताजवल नित्यशा होते जे मजला पालखीत बसावयाची शक्त आली म्हणजे मी चालतो वाटेने बरे होईन म्हणतात सदासिवपताबराबर मीही समक्ष जात असतो दृष्टीने पाहाता शरीर फारच कृश जाले आहे श्री कृपा करील तर आरोग्य होऊन येणे घडेल वरकड सविस्तर सदासिवपत याणी सेवेसी लिहीले आहे. विदीत होईल हे विनति

२०४

र न. ९६ श्री जानेवारी पहिला
फा न. १ पधरवडा १७८३
पत्र न २४८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक

विज्ञापना ऐसीजे. येथील क्षेम ता। छ सफर पावेतों यथास्थित असे. विशेष. श्रीमंत सेनाधुरंधर यांच्या शरीरी व्यथा झाली आहे. त्यास हल्लीं तीन दिवस येत नाहीं. मुत्राची तिडकी कमी आहे. हल्लीं पायास शिलशा आहेत. औषध पथ्य चालत आहे. शरीरी ताकद नाहीं. श्रीमंत महाराज राजसाहेबांच्या लग्नास यावयाची तयारी करून ठेवली आहे. परंतु आराम झाला पाहिजे. हल्लींत दुसऱ्या मुक्कामावर माघपर्यंत राहण्या निश्चयाची जागा आहे. त्यास जागा पाहण्याची येसे चालतात. परंतु निश्चये झाला नाहीं. निश्चये झाल्यावर विनंती लिहून पाठवीन. रामटेकची पानें येथून रवाना झालीं. वैदर्भ सर्वसी यऊन पोहोचलीच. राजश्री येशवंतराव भवानीशंकर यासमागमे नबाबाकडे फौज पाठविली त्याज मागनिहू परतीस फौज मराठ्यांवर गेले आहेत. तेथले नाहीं कसा ज्याले आहेत. श्री (ग) खी वरचेवर बात आहेत. निमळ्याकडील विषय वर्तमान आले नाहीं व कलकत्त्याकडील पत्राचे जाब आले नाहीत. सविस्तर विदित व्हावें. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२०५

र नं १ श्री ता १० आ १७८२
पत्र नं १
पत्र न २४२-२४३

सादर सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घारपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे, येथील क्षेम ता। छ. १२ सफर मुक्काम नागपूर स्वामीचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे. विशेष. राजश्री माधवजी रघुनाथ यांजकडील पत्रे छ २६ मोहरमचें व छ १७ सफरचें व छ १ मोहरमचें आलीं. त्यास तर्थीचे धावणी वर्तमान येथे की, नबाबाची फौज निमळ्यापासून सात्या कोसावर आहे. नबाबाच्या मित्त्व हस्ते होणार ते [न] भेटल्या परंतु आत मिळून जाणार आहेत. तेथून सरकारांकडे येता परंतु आत मिळूनच फिरून आहे. यावरून नाहीं दहल पत्रे पाठवा निमलख आसपास आदीकरून आहे. तेथ नबाबाचे अमल सतत चालत व मसलत नबाबाची सरदारी आहे. हर्नाशानगीस हिकमत नबाबाकडील हिंमत घरून आहे. निमळ जागा मजबूत आहे. येथे पढें होती जाणें घडणें नाहीं. यांत हि विषय सांगून पत्रं पाठवीत लिहून कळाव्यास लागतील. सेनाधुरंधर यांजबरोबर मुरारराव नाईक होता तो नागपुरीहून निमळ्यास गेला होता. तो बेंगाळवरून माघारी फिरा झाला तो छ ८ सफरीं नागपुरास आला. भवानीपंत मुनशीस पत्र होतें व मुखानी मात त्यास त्यांतील मजकूर ऐसा की, सेनाधुरंधर व फक्रुद्दौलाचे जागा आम्ही मानिता. तेव्हां ज्या प्रकारें व्यवस्था दिसेल त्या प्रकार आमचे ममतेचा घरोबा पटवावा. आम्हीं सेनाधुरंधर यांसी दुसरी गोष्ट ठेवीत नाहीं. नबाबाशी मुलाखतीचा आक्षेप न होता सरकारांचीच पाठी असावी. त्याप्रमाणें फक्रुद्दौलाची गोष्ट चालेल राहिली. त्याप्रमाणें माझीहि राहावी. प्रसंगास सर्व प्रकारें नबाबाचे नौकरीवर हर-नौकरीच हरएकविषयीं दुसरी गोष्ट कराव्याची नाहीं. मी लायक नबाबाच नौकरीचे आहे. मजपासून नौकरी घ्यावी व सेनाधुरंधर यांची आमची घरोब्यापासून गोष्ट व हल्लीं मजबूत तैसीच असावी, हे आमचे मनांत परंतु या गोष्टीस सरकार करणें नबाबांकडे व सेनाधुरंधर यांकडे आहे. परकड नागपुरीहून नबाबाचे लष्करपर्यंत डांक बसली. त्यांची पांचा रोजा पत्र येता जात आहेत. चंद्रपूरचे मार्गे डांक आहे. सेनाधुरंधर यांजकडील शास्त्रीगण प्रा। व पाण्याकडील हरदे प्रा। यांचा भेदा आहे. कमाविसदार परस्पर कज्जे करितात. त्यास बाकसा गाड मझकुराई प्रांत हरदे प्रा। यांत राहून यांचे प्रा। उपद्रव करिता. यांचे मदोपस्तास सेनाधुरंधर यांनी सदाशिवराव जीवसमागम कासीमखान व मासुमखान देऊन या पाठीलवाईकडे रवाना केले. मजिमखानाचा पुत्र फतुलखान पूर्वीपासून श्रीमंतांचे पदरीं होता, तो नबाबाकडे गेला. छ ७ रोजीं मे पासरूनीं श्रीमंतांनी भवानीपंत मुनशीस बोलाऊ पाठविलें. मुनशीच्या शरीरी सावस्थ नसत, नसाचा उपद्रव झाला होता, सबब श्रीमंत या बापूसाहेबच त्याच्या घरास गेले. चार घटिकापर्यंत होते. शान घटका बोलणें झालें. उपरांत मुनशीनें पत्र लिहीं. सखा पागोटे जरतारी विसले चुटीची व मखमल व किनखाब येऊन त्यास धनग लिहीं. बापूसाहेब हवेलीस आले. या मुलाकातच यांचे चौकस या येशवंतराव भवानीशंकर याजकार पाठवीत होते. त्यांनी सावध अनुमान केला. त्यावरून श्रीमंत सेनाधुरंधर यास रागसा आला. त्यावरून यांच्या मार यांनी कूच करून चांभारनालेयावर जाऊन राहिले. त्यावरून त्याचा हिशेब ताळमाड होऊन पाऊस लागला. हा उगस प्रांचा निराश पडला निगर वर्तील आणि तेंहि पर्यंत येथें आहे. पुढें उमेद हाललें हम ' हून पा। छ १२

सफरची पत्रें रा। रघुनाथ बल्लाल व मोरो विश्वनाथ याजकडून रा। सदाशिवपंतदादास आलीं भगडीच्या मुक्कामचीं. त्यांत मजकूर कीं गंगागीर व देवगीर व छोटेगीर गोसावी दाहा बाहा हजार फौज गोसावी वेऊळ मटाराच्या पाहाडीत आले तो यांना बातमी रखोन च्यार हजार गोसावी व पांच हजार बरागी व आगखी फौज घेऊन रा। मोरोपंत पुढें गले. त्याची व याची लढाई जाली. गंगागीर व देवगीर यांनी गोसावी कुमकेस आणिले होते. त्यांनी देवगिरी सच धरून जबर्दस्त नेले कीं, तुझ्या सांगातें आमची मालमालीयेत लुटली गेली सबब व रा। रघुनाथराये बल्लाल याचा मुकाम दमईवर आहे. वरकड वर्तमान रा। सदाशिव-पंतदादाचे पत्रावरून कळो येईल. टहतीगामनग याजकडील फिरंगी मिस्तर वेदील त्यांनी येवज देऊन सिराकोल राजदरास कांहीं जिनस आणावयास पा। होता त्यासमागमें त्याची बायेको व मेहुणी व फरासीस व त्याचीही बायेको व तिघे फिरंगी त्याचे चाकर येसे बाहेर तोफ खान्यात होते. निघोन नागपुरास येत होते. हे वर्तमान जगास कळले. त्याजवरून बुचना नाईकाचा भाऊ व्यकट नाईक पनास स्वार देऊन त्याचे माग पा। मार्गीं पटताले सापडली ते मागेच पावयास वर्णास आटोपले त्यास तेथ ठेऊन व्यकटी नाईक नागपुरास आला कचे वर्तमान श्रीमंत सेनाधुरंधर याजपासी सांगितले व फिरंगी याचे पत्र मिस्तर च्यापटान यास व सेनाधुरंधर यास होतें त्यावरून मिस्तर च्यापटान यांनी त्याच्या येण्याविशई अत्यंत करोन पाहिला. परंतु सेनाधुर(धर) यांनी उत्तर केलें जे, थोराचे करितें, येथें त्याचें काम काये. याकरिता ऊजाजी माहादेव कमाविसदार यास सांगून त्यांच्या खाण्याचा व पोटाचा बंदोबस्त तेथेंच केला पुढें होईल तें लेहून पाठवीन. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञापि.

यास त्यास येण्याविशई पाठविली [illegible] दादा यास लिहीली ते छ ९ सफरी पावली [illegible] याचे शरी(रं) समाधान नवतं त्यास साधन [illegible] दिवस समाधान वाटत आहे [illegible] निश्चयास आणून रवागीची तयारी करून [illegible] राजश्री माधवराव गंगाधर येणार ते येत तो [illegible] होत आहे निवासयास गुरा नाहा [illegible] जाल यामुळें शरीर शक्ती राहिली नाही [illegible] दुराणे होते याकरिता आठ च्यार दिवस [illegible] पुरेल. रामटेकच्या पानाचे [illegible] होऊन आठ [illegible] जाले आजकरिता बरेवर गेले असतील [illegible] यास ताकीद केली आहे. [illegible] रावसाहेबाच्या लस्करात कुटुंब घेऊन [illegible] सेनाधुरंधर बोलत असतात. येविशईच्या [illegible] सदासिवपंत याना लिहीले आहे त्यावरून [illegible] येशवंतराव मल्हारीयाकर बरेवरून [illegible] येक मजल पुढें गेले [illegible] हजार फौज [illegible] आहे आगरीत लोक जात आहेत [illegible] बहुत आहे ते निघोन [illegible] सेवेसी पाठवीन सेवेसी श्रुत होये हे [illegible]

मेरीज मिळू नयेत आणी किल्लेदारांसहि आपलेच बंदोबस्त करावा हे इच्छा धरली सेवटी येक दिवसी आम्हासी आमचेपाशे होऊन ज न भासवल तें वाटलें परंतु आम्ही त्यांचे चढेल्पणास धरून मर्यादेस केली सेवटीं आपणच उठोन घरास गेले त्याउपरी आम्ही त्यांचें समाधान करावयास माणसे पाठऊन बोलाऊन आणिले बहुत प्रकारें ध्यानरज्जमा करून पाहिली परंतु सर्व गोष्टी येकीकडे ठेऊन आम्हापासून उठोन येणेंसे बोलून गेले आम्हाकडील माणसे आणिखी बोलावयास गेले त्यांसी बोलिले आम्हास मागाधकाची समजूत तुम्ही करिता याचे कारण काये ? तेव्हां माणसांनीं सांगितलें त्याजवरून आम्हीं सांगितलें जे, मारा नये याचे कारण काये ? आणी मारावें असा अपराध तरी तुम्हाकडे क्षमता आहे आम्हांपासून दुसरा भाव किमपि घडणार नाही परंतु तुम्हास उगाच संदेह उत्पन्न जाहाल्या, त्याअर्थी तुम्ही आपले कबीलेदारीस मात्र करीत जावे दुसरा कारभार करूं नये, ऐसे सांगितलें, त्याउपरांतिक घरास गेले नंतर कितेक लोक फितऊन संचार करूं लागले याजवरून कमावीसदार वगैरे त्यांचे वेतनाविसीं होते त्यास ताकिद करून उठऊन आणिले सरी सातसे लोक बखीबल होते त्यांचे धरावयास गेले होते व फौजेंत भावास वाटली तसा त्यास हुकूम करऊन हल्ला करून मारून सिर कापले हा परिणाम कमानरूप क (अपूर्ण)

वाळी पत्रें प्रविष्ट केली पाहोन बहुत संतोष पावले सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व राजश्री वेंकोजी भोसले यांची पत्रें धुरंधर यांणी पाहिली राजश्री भवानी काळो राजश्री भवानीपंत मुनसी यांची पत्रें प्रविष्ट केलीं यानंतर सेनाधुरंधर यांच्या दुखण्यात पिराच्या दुखण्याचा नवस होता त्यास फाल्गुन गुरुवारीं मुहूर्त होता पिराच्या दर्शनास जाऊन आले शरीर अशक्त फार जाले आहे. चौघांनी धरून पालखीत बसविलें, स्वारी वाड्यांत आल्याउपरी मोठा भ्रम जाले माधवरावजी यास गणोजा मर्जीचा वाडा रिकामा करून राहावयास दिला आहे तेथें कबिलेसुधां उतरले आहेत राजश्री विठ्ठलजीबावा भोसले यास रुमपत्र आलें आहे तें येथून राजश्री सदासिवपंत यांणी मुजरद खासद मार्गस्थ करून रतनपुरास रवाना केलें विदित जालें पाहिजे राजश्री राजाराम मुकुंद यांच्या सुभा यास विदाईची वस्त्रें दिलीं कंठी मोत्यांची, पैठणी पागोटें व सेला पैठणी व किनखाब व जामेवार ऐसी दिली भवानीसिंग चौधरी यांस वस्त्रें दिली व ज्येष्ठमपर्यंत फारकून सेलपागोटें यामा श्रीमंतास जेजुरीचा मार्ग मलवा समजतो त्यास वेंकोजी भोसले यांचा भाग तसमल्लाखेरीज आहे तेथें सरंजाम दोन च्यार हजार मनुष्याचा करावयास शिवराम हरी खासगीवाले यांस सांगितलें त्याची तरतूद करितात रविवारीं नामदार. राजाराम मुकुंद यांनीं नजर सेनाधुरंधरांस मोहरा मोहरा व सेनासाहेबसुभ्यांस मोहरा मोहरा केल्या सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

२०८

ह. नं ९१ श्री ता २४ जानेवारी १७८१
फा. नं. १
पत्र नं. १८

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक महादजी धारप कृतानेक विज्ञापना येसीजे, येथील क्षेम ता छ २ सफर मुक्काम नागपूर साहेबांचें कृपावलोकनें आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री रावसाहेब यांच्या स्वारी बरोबर येऊन राजश्री माधवरावजी आले ते छ १ सफरीं गुरुवारीं नागपुरास दाखल जाले राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर सामोरे होऊन येऊन सन्मानें भेटी घेऊन आले हरी च्यार घटका उसलतास व श्रीमंतांचे सलामलेकम होते गणपतराव पिरा माधवरावजी सेनाकर्मे आले आहेत त्यांची भेटी जाली वाड्यांत येऊन आले श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांची भेट वाड्यांत

२०९

ह. नं ९६ श्री ता १८ जानेवारी १७८१
फा नं १
पत्र नं २१

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक महादजी धारप कृतानेक विज्ञापना येसीजे, येथील क्षेम ता छ २४ माहे सफर मुक्काम नागपूर, साहेबांचें कृपावलोकनें आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष राजश्री माधवरावजी श्रीमंत राजश्री रावसाहेब यांच्या खासाच्या आमलमानकरिता राजश्री सेनाधुरंधर यांस रुमपत्रें घेऊन आले ते छ १० सफरीं येथें पावले श्रीमंत सेनासाहेबसुभा सामोरे जाऊन भेटी घेऊन भेटी घेऊन वाड्यात आले श्रीमंत सेनाधुरंधर यांची भेट वाड्यात जाली समक्ष द्रिष्टीं पाहून गुज

यांस लिहून पत्र व गंगिने शेवणीची बाकी छ २८ मार्हे सफरीं येथून सेनाधुरंधर यांणी कुच केली आहे विनंति वाचल पाहिजे राजश्री माधवराव गंगाधर यांचे मार्फतीं आमच्या यावयास पाठविले, तहि यो पत्रा गर्माची यवून निरोप ह्मणार यते आहे यथील कितेक म्हणून माठ मजकूर राजश्री उखाजीपंतरावांनी लिहीलें आहे, त्यावरून आपण ध्यानांत यईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

२११

र नं ११　　　श्री　ता ४ फेब्रुवारी १७८२
फा नं　१
पत्र नं २३

साहेबांचे सेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी यरप कृतानेक विज्ञापना येसी जे, यथील कुशल तागाईत छ १ माह गावरल मुा नागपूर यथ साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकार्थ वर्तमान यथास्थित असे विशेष राजश्री सेनाधुरंधर यांणी छ २६ सफरीं श्रीरामक्षेत्रास जावयाचा उद्योग केला स्वारी गेन प्रहरी तयार करून निघावें तो शरीरीं मुखाचा उपद्रव झाला म्हणून राहिले स्वारी मुक्काम येथेंच हे वर्तमान साहेबांचे सेवेसी लिहिलेंच आहे त्याउपर छ २८ गुरुवारी संध्याकाळीं निश्चय केला जे, श्रीच्या दर्शनास गमनप्रकार व्यथ ह्मणून आराम्य होईल व हवेलीस दुखण कायास ज्यार महिने जाले उपाये पुष्कळ जाले परंतु गुणें यत नाही याकरितां जाणे जरूरी म्हणोन त्यांचा पाणी राजश्री रामजी भोसले राहात होते तो, यावरून गारऊन निरोप घेऊन केला आणि निघावयाची मुहूर्त छ २ सफरी रविवारी दिवस उगवल्यापूर्वी गेन घटिका पाहून ठरविला तो समई निघावे तो प्रहर नीट आरामे नर तेथेंन श्रीरामउनास जावें नीट नसल्यास तर कुसल्या जाचांत जागा करून तेथें जाऊन राहाय, याप्रमाणे ठराऊन तयारी संध्याकाळीं स्वारीच्या सर्वांस सांगून पालखी नहिरून तयार करऊन गनीत पाप्यांत आणून ठेविली होती परंतु गेन घटिका राज राहिली तो समई श्रीदेवास नमस्कार करून पालखीत बसून पाटांत यऊन राहिले समागमें राजश्री सेनासाहेबसुभा होते इतकीच व कुत्र्या लाखम औार पद्य नाही जाचे आधे सेनासाहेब व नानासाहेब व हुजूर सर इतक्यांनी आपले आपले वनात

श्रीरामक्षेत्रास जावयाचा निश्चये आहे जाणं जाहले म्हणजे विनंति लिहून पाठवीन राजश्री तानजीपंत यांणी खातरसी लिहीली आहे त्यांत सौभाग्यवती कुशाबाई आपलेकडील होती त्यांस धरें वास्त्य नव्हतें ती छ १८ सफरी वारली म्हणोन लिहीलें आहे. राजश्री येशवंतराव भवानीशंकर हे फौजसुधां माहोरच्या सुमारें गेले तेथून निघाली बसले आहे तिकडील वर्तमान साहेबांस परस्परें निवेदन होत आसेल नवाबाकडील बातमीचीं पत्रें राजश्री मराजी रघुनाथ याची छ २६ व छ २७ व छ २९ सफरचीं येक मागं येक आलीत त्यांतील मजकूर येसा की, राजश्री गोविंदराव कृष्ण नवाबाकडेस अमार्थ आमत्रण्यास आले त्यांची व नवाबाची खिलवत जाली इंग्रजीस बहुत श्रमास चलावयास आमह केला परंतु निर्म[ळ]च्या गुंता उरकल्या सिवाय शहा[रा]तून निघणें सलाह नाहीं, हे समजोन साहेबाचे व दरकदवल्य समागमें देऊन कागद बिदा करितात, येस लिहीलें आहे व येहतीरामजगाची व नवाबासी उभयेतांचा फौजेची लढाई जाली बंगाले फौजेस मारे सारलें नवाबाकडील पहूकडून मारले बसलेत सेनाधुरंधर यांजकडील फौज आदियाप नवाबाचे फौजेसी सामील नाही यांविसी त्यांणी बहुत विस्तारें करून लिहीलें होतें निदाल जागा बंगाकडील मजकूर, अंत जमियेत आहे ते कळतील परंतु नवाबाचें घमियांत येईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२१२

रु. नं ११　　　श्री　　ता १० फे. १७८२
फा नं　२
पत्र नं २४४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी यरप कृतानेक विज्ञापना येसी जे यथील कुशल तागाईत छ ७ माह रा व्हल पावेतो मुा नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकार्थ वर्तमान येथास्थित असे विशेष. येथील वर्तमान श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यास समाधान नव्हत आलीकडे किंचित समाधान जाले होते वर्गतपंचमीस बगास दरबाराजीक यात आहे तेथ जाऊन बैठक अगत्य करून नाचरंग गाणं होत असते येसे बाहेर जावयाची धारी नाही तव्हा राजश्री सेनासाहेबसुभा यास शोभितलें जे, पुढी प्रथमप्रमाणें जाऊन उपास दि नाचरंग रंग करून

उपाये करून मारले आहे ई वर्तमान पूर्वील पत्रीं साहेबांचे सेवेसी विज्ञप्ति लिहिली होती ते मनन होईल छ ११ रोजपासून ज्वार येत आराम्य आहेत ऐसेंच श्रीकृपे करून आराम्यता जाली तर महिन्या पंधरा दिवसांनी घरची येईल परंतु भरवसा पुरत नाहीं जेव्हां श्रीकृपेंकरून आरोग्यता होईल तो दीन सुदीन असे यानंतर राजश्री व्यंकाजी रघुनाथ यांणी वर्तमानपत्र छ १४ यालयवर्ती सेनाधुरंधरांस आली आहेत त्यांत मजकूर ऐसा जे निजामअल्लीचे व नवाबांचे फौजेसी लढाई जाली चिठ्या लिहिल्या गर्दीनून बाहेर फरासीस सरदार निघोन नवाबाकडील राघवेंद्र यांचा पुत्र सलाबतजंग यासी लढाई जाली सलाबतजंगास गोळा लागून गुडघ्या खालून पाय उडून गेला आणि फरासिसासहि गोळ्याची जखम लागली आहे यामुळे जंग मरकून होऊन नबाबापाशी स्वारी सलाबतजंगाचे परियास गेली मजकूस होऊन पानदान अत्तरदान करून सलाबतजंगानीं धीरा नवाबास नजर करायाविशी तयार केला त्यास पान त्यांचा त्यास परत करून दिल्हा आणि पान हजार रुपये व्याजास दिल्हे. इतके करून नवाब आपले डेरियास गेले त्याउपरी तिसरे दिवशीं सलाबतजंगास गोळ्याचे आजारान अधिक होऊन देवआज्ञा जाली निजामअल्लीकडील यावयाचे लागलें आहे आणि जनानखान्यांनूनहि चालणें आहे य नामी प्रसन्न राजश्री लक्ष्मणपंत गडबोले आहेत तहि निजामअल्लीकडून नबाबाकडेस जातात येतात पुढे काय होईल पहावें ऐसी वर्तमानपत्रें यथ आली आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति सविस्तर वर्तमान राजश्री सदाशिवपंतदादा यांणी लिहिलें आहे त्याजवरून विदित होईल. साहेबांचे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

२१५

र. नं. ९१ श्री ता. १९ फेब्रुवारी १७८१
पत्र नं. १
पत्र न. २४१

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ १९ माहे रबिलाखर पावेतो मु।। नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष येथील वर्तमान तर्तीज श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांस मूत्राचे व्यसन त्यांस निरंतर उपद्रव न देऊन शरीरीं आराम होते तो मजकूर छ १५ रोजी पत्रीं सेवेसी विज्ञापना लक्षांत करून पत्रें उंटास्वारी रवाना जाली त्याउपर छ मजकुरीच प्रातःकालीपासून मूत्राचे व्यसन व पोटांतही कळ होऊन प्रातःकाल्यासून तीन प्रहर पावेतों बहुतच श्रमी जाले साहेब मूत्राची व्यथा होती तेव्हां केवळ प्राणांतीक अवस्था होती ते कानें करून एकमत नाहीं ऐसा उपद्रव होता तेव्हां दोन प्रहर अवसाध उपाये करून साह यत्किंचित मूत्र जाले परंतु शरीरीं कालची प्रहर रात्र पावेतों होतीच यस्वेयर उपद्रव त्यासच कळीचा होतो आणि शरीरही बहुत सजर जाले आहे श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व मन्याबापू व मुतसद्दी मंडळी ऐसे नवी हवेली पाहावयास गेले होते आणि राजश्री सेनाबहाद्दर आपले बागांत गेले होते आस्तमानीं कुल्या बाड्यात सेनाधुरंधर जेथ आहेत तेथ कोन्ही सावेही नव्हते आणि मुतसद्दीही नव्हत ते समई राजश्री सदासीवपंतदादा व वेदमूर्ती राजश्री नारायेण भट्जी ऐसे उभयेतां सेनाधुरंधराकडेस गेले भिवराव येत आगा होते तेव्हां सेनाधुरंधरांनीं त्यामुळे बहुत शिवास त्यांनी केली तेव्हां दादांनी उत्तर केले जे आम्ही हे तुमचे सिपाई देतास विनंती हेच करितो कीं आपल्यास समादीत सौख्यता असावी ऐसेच इच्छितो बर आपण त्यांनी न करावी ईश्वर कृपा करून आरोग्यही करील चिंता न करावी ऐसे बोलणे जाले ते समई मी आज्ञा केलीतही सन्निधच होतो सेनाधुरंधर दादांसी बोलिले जे आता ही व्यथा मजला सासवेना यास्तव तुम्ही प्रातःकाळीं उठून येऊन राजश्री श्रीमान वैद्य वगैरे आमच्या येथ घाऊन व्यथेची चिकित्सा त्यांनीस आणून उपाये करणें तो करावा ऐसे सेनाधुरंधर बोलिले मग दादा म्हणाले जे मी उद्यांक प्रातःकाळीं आपले आज्ञाप्रमाणे येऊन घरचिता ऐसी विनंती केली उपरांतीक सेनाधुरंधरांनीं दादास वर्तमान निजामअल्लीचे सांगितले जे यत्तीवजामजंग यांनी मातोश्री छ ११ रात्रीं नवाबाचे डेरीयास गेले होते छ १२ रात्री फिरून माघारे आली परंतु यत्तीवजामजंग यांस किमा नाहीं हे न कळे यत्तीवजामजंगाकडील दिल्हरजंग आहे तो बहुत सन्मान आहे त्यास अस्मने जर फसे आहे व सिंधी रहमान महत्व असा माणूस होता तो नवाबाकडे पानत गेला आहे त्यामुळे ऐकिलें तर न कळे येथे वर्तमान सेनाधुरंधरांनीं दादास सांगितलें इतके बोलणें होऊन मग परत आले राजश्री व्यंकाजी रघुनाथ यांणी वर्तमानीची पत्रें निजामअल्लीकडील पाठविली ती छ. ९ रात्री आली त्यांतील मजकूर गर्द निजार करून राजश्री नाना (अपूर्ण)

२१६

र. न. ९६ श्री ता २३ फेब्रु १७८३
फा. न. १
पत्र न २००–२०१

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना. येथील कुशल ताा छ २० माहे रालावल पावेतो [illegible] नाना साह- [illegible] वर्तमान [illegible] [illegible] सेनाधुरंधर [illegible] [illegible] पूर्वी छ १६ [illegible] लिहीले [illegible] आहे. त्याउपर छ १७ रोजी [illegible] [illegible] सर्वदाकाल [illegible] आला. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] करून [illegible] [illegible] [illegible] मिळून रोगाची चिकित्सा केली. परंतु [illegible] आपली चिकित्सेचा निश्चये [illegible]. [illegible] उपरांत तो येक [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] प्राणआवस्थेचीच होती. तेव्हा [illegible] [illegible] आणि [illegible] [illegible] नाही. येका [illegible] [illegible] पित्तकारी भावनी तेव्हा मूत्र होतो. [illegible] [illegible] गरहि येदन्यायेच करावे लागते येसी अवस्था आहे. मूत्र जाल्यावर कांहीं आराम असतो. तो प्रस्तुत छ १७ बीचे रात्रऊ पासून छ १९ रोजपावेतो ज्वर येक सतत आगी आहेच. बहुत ग्लानता आहे. [illegible] [illegible] देत आहेत. जुन्या वाड्यात वारे लागत आणि कांहीं गुणामहि येईना याकरिता निश्चये जाला जे, हवेलीत जावें. त्यास छ १८ रोजीं दहा अकरा घटिका दिवसाचे आमलात त्या वाड्यातून सेनाधुरंधर हवेलीत आले. जाते वेळेस आधी देवदर्शन करून मग वरते गेले. ते समई मुतसदी मंडली व सेनासाहेब व सेनाबाहादर व मन्यावापू येसे समीप होते. त्याउपर छ १८ रोजी रात्रऊ दादाहि वाड्यात गेले होते. तो आगी ज्वराची भ्रांती होती त्यामुळे कांहीं बोल्ले नाहीं. हे हाक मारीत तो ते उगेच भ्रांतीमधेंच हुकार मात्र देत. त्याउपर छ १९ रोजीहि आस्तमानी मागती गेलेच होते. हो हका मारल्या परंतु ज्वराचीच भ्रांती तेव्हाहि हुकारच दिल्हा आणि श्रीमानबाबा येस मात्र ते वेळेस भ्रांतीतच शब्द केला त्या प्रसंगी दोन रोजहि मी आशंकित समीपच होतो. छ १ मजकुरी दोन प्रहरा उपरांतिक येक दोन वेळा डाळहि जाले. मागील दिवस पथ्य होत होते तेहि छ मजकुरी घेतली नाहीं. मूत्र ते पित्तहाच्या मारल्यासिवाये होतच नाहीं. काढा करून था आराम होतऊन पित्तकारी मागती लागती. आणि मलर्टही जाल्याची लागती. येसे उपाये होतात. वैद्य व ब्राह्मण समीपच असतात. नव ब्राह्मण बीस आणखी आनुष्ठानास जातेहि. आगी नव आठ ब्राह्मण नित्यचे जपास आहेत. मागाहिरी हाच्याग मनामाहेनमुळे फार जपतात. रात्रंदिवस सेनासाहेब फार कष्टितात. नाना प्रकारचे रोग शरीरास जाहले. येसहि रोग नाहीं तो, सोमाद. वर, ईश्वरकृपे करून आराम होईल तो सुदिन आहे. तदनंतर राजेश्री दादाना रघुनाथ यांना बातमीची पत्रें छ. १४ गालमलीचे पोंहचलें मुक्कामा आली ती छ १८ रोजीं येथ तिसरे प्रहरी दाखल जाली. त्यांतील मजकूर येस जे, राजेश्री येनवतराव भवानीशंकर यांचा नबाबासी मुलाजमत जाली. नंतर येहतीशामजंग यांचीहि मुलाजमत जाली यावर नबाब नायें सरफराज करतील ते पाहावे, येहतीशामजंग यांसी आणावयास मोईनुदोला व करणूलवाले व सरदिलरखान व सलावतखान निर्मलेस गेले होते. त्यांणी येऊन येऊन मुलाजमत करविलीयावर नबाब वसुमतचे मध्येस्त मोईनुदोला आहेत. आदीयाप निश्चयात्मकता जाबसालाची निवीष्ट नाहा. ठरावी आहे मुलाजमत मात्र घडली नबाबहि निर्मलचे सहलेस जाणार. दोची रोजात जातील येसे वर्तमान आले आहे. येहतीशामजंग मुलाजमतीस आले तेव्हा समागमे त्याचे दिलावरजंग फिरंगी जगमीस व सेख फोजुला व मिर्जाख्यान व टनसार आली खान इतके होते दस्तदस्ता हजर जाले. नबाबानीहि नजर गुजरकीन दस्तदस्ता मुलाजमत घेतली. येसी बातमीची पत्रें आली आहेत. विस्तार लाहाण मोठा मजकूर राजेश्री सदासिवपंतदादानीं लिहीले आहे त्याजवरून ध्यानास येईल, सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२१७

रु न ९६ श्री ता. ४ मार्च १७८३
फा. न. १
पत्र न. २०२

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ताा छ २९ माहे रालावल पावेतो

उपाये करून मारुलें चाले हे वर्तमान पूर्वील पत्रीं साहेबांचे सवेसी विज्ञप्ति लिहिली होती व मनन होउल. छ ११ रोजपासून च्यार रोज आराम्य आहेत यज्ञच श्रीरूप करून आराम्यता जाली तर महिन्या पंधरा दिवसांनी शक्ती यइल परंतु मरखसा पुरत नाहीं येवढा श्रीरूपेकरून आराम्यता होउल हा दीन सुदीन असे यानंतर राजश्री बगाजी रघुनाथ याणी वातमीपत्र छ १४ रोजपर्यंत सेनाधुरंधरांस आली आहेत त्यांत मजकूर येसा जे निमलकरांचे व नबाबांचे फौजेसी लढाई जाली चिरमा-तच्या गर्दीनूत बाहेर फरासीस सरदार निघोन नबाबांकडील शरफउदौला यांचा पुत्र सवलतजंग यासी लढाई जाली मवलतजंगास गोळा लागून गुडघ्या-पासून पाये उडून गेला आणि फरासिसासही गोळ्याची जखम लागली आहे यामुळे जुज मोकूप होउन नवाबाची स्वारी सवलतजंगाचे डेरियास गेली मशारनिल्हे होउन पानदान अंतरदान करून मवलतजंगानी पाचा नबाबास नजर करावयाविषयीं तयार करुन त्यास धाडा त्यांचा त्यास एनात करून दिल्हा आणि पान इजार स्वोम्बास दिल्हे इतके करून नवाब आपले डेरियास गेले त्याउपरी निसरे दिवशीं सवलतजंगास गोळ्याचे आजारान श्रमी होउन देवआज्ञा जाली निमल-कराकडील मातबरही लागले आहे आणि जनानखान्यांतूनहि आल्में आहे य नामी मख्तूल राजश्री उमसफन गमोन आहेत वीर निमलकरांकडून नबाबाकडेस आवात येवात पुढे काय होइल पाहावे येसी वातमीपत्रें यथ आलीं आहेत सवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति सविस्तर वर्तमान राजश्री सदाशिवपंतदादा यांणी लिहीले आहे त्याजवरून विदित होइल. साहेबाच सवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

२१५

र. नं. ९६ श्री ता. १९ फेब्रुवारी १७८३
फा. नं. १
पत्र नं. २४९

साहेबांचे सेवेशी आज्ञाधारक मल्हारजी यादव कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल तागाइत छ १६ माहे रविलावल पावेतो मुक्काम नागपूर येथ साहेबांचे कृपायस्तकर्ने करून आज्ञाधारकांचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष येथील वर्तमान येणेप्रमाणे श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांचे मुत्राचे स्थान च्यार दिवस उपद्रव न देऊन शरीरी आराम होते तो मजकूर छ १५ रोजी पत्री सेवेसी विज्ञापना लक्ष्म करून पत्रें उंटस्वारी रवाना जाली त्याउपर छ मजकूरीच प्रात काळीपासून मूत्राचे व्यथेने व पोटांतही कळ होऊन प्रात काळापासून तीन प्रहर पावेतो बहुतच श्रमी जाले साखर मूत्राची व्यथा होती तेव्हां फक्त प्राणांतीक अवस्था होती ते कने करून ऐकवत नाहीं येसा उपद्रव होता तेव्हां दा प्रहर अवशेष उपाय करून चार घटिकांनी मूत्र जाले परंतु शरीरीं च्याहली प्रहर रात्र पावेतों होतीच वरचेवर उपद्रव त्यासच कळीचा होतो आणि शरीरही बहुत जजर जाले आहे श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व मन्याबापू व मुतसद्दी मंडळी येसे नवी हवेली पाहावयास गेले होते आणि राजश्री सेनाबहादर आपले बागांत गेले होते आस्तमानीं जुन्या वाड्यांत सेनाधुरंधर जेथ आहेत तेथें कोणीही खासेही नव्हते आणि मुतसदीही नव्हते त समई राजश्री सदाशीवपंतदादा व वेदमूर्ती राजश्री नारायण मरजी येसे उभयेतां सेनाधुरधराकडेस गेले त्रिवगच येक जागा होते तेव्हां सेनाधुरंधरांनीं व्ययामुळे बहुत त्रिवार स्यांती केली तेव्हा दादांनी उत्तर केले जे आम्ही हे तुमचे पिपर्र देवास विनंती हेच करितो कीं आपल्यास यदोरीत सौख्यता असावी येसेच इछितो पर आपण स्यांती न करावी इश्वर कृपा करून आराम्यही करील. चिंता न करावी येसे बोलणे जाले ते समई मी आस्त कोणही सनिध्य होतो सेनाधुरंधर दादांसी बोलिले जे आता ही व्येथा मजला सासवेना यास्तव मुंगी प्रात काळी उदक येऊन राजश्री श्रीमान वैद्य वगैरे आसखी वैद्य बोलाऊन व्ययाची चिकित्सा ध्यानांस आणून उपाये करणे तो करावा येसे सेनाधुरधर बोलले मग दादा म्हणाले जे मी उदक प्रात काळी आपले आज्ञेप्रमाणें येऊन परिवितो येसी विनती केली उपरांतीक सेनाधुरधरानी दादास वर्तमान निमलकराचे सांगितले जे महेसीघामजंग यांची मातोश्री छ ११ रोजीं नबाबाच डेरीयांस गेल होत छ १२ रोजी फिरुन माघारे आल्या परंतु महतीघामजंग यांस किंवा नाहीं हे न कळे महतीघामजंगाकडील दिवाण आह ता बहुत लढाइ आहे त्यास जखमल पर फर्त आहे व सिखी गमोन मख्तूल भला माणूस होता तो नबाबाकडे पाठाय गेला आहे त्यामुळे ऐकिलें तर न कळे येथे वर्तमान सेनाधुरंधरांनी दादास सांगितले इतके बोलणें होऊन मग परत आले राजश्री बगाजी रघुनाथ यांणी वातमीची पत्रें निमलकराकडील पाठविली ती छ १५ रोजी आलीं त्यांतील मजकूर येथ निवेदन करून राजश्री दादा (अपूर्ण)

२१६

र नं. ९६ श्री ता २३ फेब्रु. १७८३
फा न. १
पत्र न. २००–२०१

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना. येथील कुशल ता। छ २० माहे [illegible] पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित [illegible] सेनाधुरंधर यांचे प्रकृतीस [illegible] छ २६ सालवलची सेवेसी विनंती [illegible] आहे. त्याउपर छ २७ रोजी रात्रऊ [illegible] पासून [illegible] ते [illegible] आला. त्याउपर रोगाना चिकित्सा करावी यास्तव सर्व मुत्सदी व राजश्री सदाशिवपंतदादा व श्रीमान वैद्य व डाक्टर [illegible] पुराणे आणि-करून व श्रीमंत [illegible] सर्वांनी मिळून रोगाची चिकित्सा केली. परंतु त्यानास आराम चिकित्सा निश्चये [illegible]. मुत्राचा उपद्रव तो येक वेळेचा [illegible] करवत नाही. [illegible] होती तेव्हा केवल [illegible]आवस्थेचीच होती तेव्हा द्रिष्टीने पाहवत नाही आणि ऐकून ऐकवत नाही. येका [illegible] पिचकारी मागली तेव्हा मूत्र होतो. येणेच च्यारी प्रहर रात्रहि येदन्यायेच करावे लागते ऐसी आवस्था आहे. मूत्र चालिल्यावर काहाने आराम असतो. तो प्रस्तुत छ १७ चीचे रात्रऊ पासून छ १९ रोजपावेतो ज्वर येक सतत आगी थाहेच. बहुत ग्लानता आहे. ज्वरविकारे काटा व आवश्यहि देत आहेत. जुन्या वाड्यात वारे लागते आणि काही गुणासहि येईना याकरिता निश्चये जाला जे, हवेलीत जावें त्यास छ १८ रोजी दहा अकरा घटिका दिवसाचे आमलात त्या वाड्यातून शेनाधुरंधर हवेलीत आले. जाते वेलेस आधी देवदर्शन करून मग वरते गेले. ते समई मुतसदी मंडली व सेनासाहेब व सेनाबाहादर व मन्याबापू येसे समीप होते. त्याउपर छ १८ रोजी रात्रऊ दादाहि वाड्यात गेले होते. तो आगी ज्वरची भ्राती होती त्यामुले काही बोल्ले नाही. हे हाक मारीत तो ते उगेच भ्रातीमधेच हुकार मात्र देत. त्याउपर छ १९ रोजीहि आस्तमानीं मागती गेलेच होते. दो हका मारल्या परतु ज्वराचीच भ्राती तेव्हाहि हुकारच दिल्हा आणि श्रीमानबावा येस मात्र ते वेळेस भ्रातीतच शब्द केला त्या प्रसगी दोन रोजहि मी आज्ञांकित समीपच होतो. छ १ मजकुरी दोन प्रहरा उपरातिक येक दोन वेळा दालहि जाले. मागील दिवसी पथ्य घेत होते तेहि छ मजकुरी घेतली नाही. मूत्र तो पिचकाऱ्या मारल्यासिवाये होतच नाही काढा करून आत आवश्य गेलऊन पिचकारी मागवी लागती. आणि सर्व्दही चालवावी लागती येसे उपाये होतात. वैद्ये व ब्राम्हण समीपच आसतात. नवे ब्राम्हण वीस आणली आनुष्ठानास लावले. आगोदरचे आठ ब्राम्हण नित्यचे जपास आहेत. मानभगिरी करवयास शनासाहेबसुभे फार जपतात. रात्रदिवस मेहनतहि फार करितात नाना प्रकारचे रोग शरीरास जालेत. येसहि रोग नाहा जे, सोसाव घर, ईश्वरकृपे-करून आराम होईल तो सुदीन आसे तदनतर राजेश्री बगाजी रघुनाथ याची ब्रातमीची पत्रे छ. १४ सालबलीची चौठालचे मुकामची आली ती छ १८ रोजी येथ तिसरे प्रहरी दाखल जाली. त्यातील मजकुर येस जे, राजेश्री येशवतराव भवानीशकर याची नवाबासी मुलाजमत जाली. नतर येहेतीशामजग याचीहि मुलाजमत जाली यावर जगास काये सरफराज करतील ते पाहावे, येहेती-शामजग यासी आणावयास मोईनुद्दौला व करणूलवाले व सरविलदखान व सलाबतखान निर्मलेस गेले होते त्याणी नेऊन येऊन मुलाजमत करविलीयावर नवाब वसुमतचे मध्येस्त मोईनूदौला आहेत. आदीयाप निश्चयात्मकता जावसालाची निवीष्ट नाही ठहरावी आहे मुलाजमत मात्र घडली नवाबहि निर्मलचे सहलेस जाणार. दोचौ रोजात जातील येसे वर्तमान आले आहे. येहतीशामजग मुलाजम-तीस आले तेव्हा समागमे त्यांचे दिलावरजग फिरगी जगमीस व सेरा फौजुला व मिर्जाज्यान व इनसार आली खान इतके होते दस्तदस्ता हजर जाले नवाबानीहि नजर गुजरकीन दस्तदस्ता मुलाजमत घेतली येसी ब्रातमीची पत्रे आली आहेत विस्तार लाहाण मोठा मजकूर राजेश्री सदासिवपतदादानी लिहीले आहे त्याजवरून त्यानास येईल, सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि.

२१७

रु न. ९६ श्री ता ४ मार्च १७८३
फा न १
पत्र न २०२

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता। छ २९ माहे रालावल पावेतो

साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष. श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांचे शरीरप्रकृतीचें वर्तमान छ २१ रोजपावेतों पत्रें सेवेसी लिहिलीं आहेत त्याउपर छ २५ रोजपावेतों सेनाधुरंधर यांची स्वारी श्री व्यंकटेश प्रातःकालीं सातवे घटिकेचे अमलांत निघाली आधीं श्रीरामचंद्राचे दर्शन करून मग मारुतीच्या खांद्यावर हात देऊन पालखींत बसून स्वारी व्यंकटेशाकडे निघाली समागमें श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री दानाबाहादर व मन्याबापू व बाळासाहेब व वेदमूर्ति राजश्री बाबभट व वैद्यमंडळास उपाध्ये व श्रीमानबाबा वैद्य व एकंदर मुतसद्दीहि समागमें होते सरदार लोक वगैरे सर्व मंडळी समागम होते व्यंकटेशास जाऊन देवदर्शन करून तसेच व्यंकटेशाहून श्रीव्यंकटेशास गेले श्रींचे दर्शन करून मारुती माहात्म्य आहे. येऊन च्यार सा घटिका एकांतीं हालकत बसून होते शरीर तो बळकटच चाल आहे मुत्राच्या उपद्रवहि कमी जाला आहे परंतु दिवस रात्रींतून येक दोन वेळां इंद्रियांत पिचकारी करावी लागती तेव्हां मूत्र होत आदिमाय निमाल्यपण आरामता जाली नाहीं परंतु मांडीस गूण देऊन शरीर प्रकृत खरी आहे त्याउपर छ २५ रात्रीचे दीड प्रहर रात्रीचे अमलांत आर्धी सीतज्वर आला आणि मूत्राचाहि उपद्रव फारच जाला तो छ २६ रोज मध्यान्हपावेतो दीड प्रहर दिवस ये जे परिमिस व्यथा एक सतत जाली तेव्हां आवशाध उपाये केले आणि इंद्रियांतहि पिचकाऱ्या मारल्या तथा दिड प्रहराउपरांतिक सीतज्वरहि घाम जाला आणि मूत्रहि जाला मग मांडीस आराम जाला परंतु शरीरीं म्लानता आहेच छ २७ रोज रविवारीं कांहीं उपद्रव जाला नाहीं छ २८ रात्रीं सोमवारीं मागील प्रहर दिवस राहतां मूत्राचा उपद्रव जाला तो प्रहुतच कमी केले परंतु सत्वरच आवशाध उपाय करून इंद्रियांत पिचकाऱ्या मारल्या उपरांतिक च्यार घटका दिवस राहतां खुलासा जाला. ऐशी प्रकृत यादी आहे. एक दिवस खुलासा एक दिवस उपद्रव होतो परंतु मागल्यापेक्षां उपद्रव मूत्राचा कमी होतो परंतु निराळ्यपणा होत नाहीं केवळ शरीर म्लान आहे त्यानंतर छ २९ रात्रीं मंगळवारीं प्रात:कालींच मूत्राचा उपद्रव जाला तो तीन घटकापावेतों कमी केले उपरांतिक पिचकाऱ्या मारून व्यथा शमन केली खुलासा जाला देखा व्यथेचा प्रकार आहे मजकूर पुरत नाहीं यास्तव ईस्तहार माटा मजकूर राजश्री गंगाविष्णुपंतदादा यांणीं लि॥ आहे त्यावरून ध्यानी येईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

२१८

र. नं. ९६ श्री ता १२ मार्च १७८१
फा नं १ पौ छ२४ रोजर सबास
पत्र नं २४

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी धरप कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ ८ माहे रबिलासर पावेतों साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष (सा)हेबी छ २१ रोजवलचे आज्ञापत्र पाठविलें तें उत्तम समई पावून शिरीं वंदिलें पत्रीं सेवकास आज्ञा जे जालें वर्तमान लिहीत जावें त्यावरून येथील वर्तमान ऐसेजे, श्रीमंत राजेश्री सेनाधुरंधर यांची शरीरप्रकृत दोन दिवस चांगली असते दोन दिवस उपद्रव होतो उपाय पिचकारीचे व पोटांत ध्यावयाचे करावे तेव्हां मूत्र मोकळें होतें हेंच चाललें आहे आठ दिवस गूण चांगला चालला ऐसें नाहीं पुढें होईल प्रकृत तैसी सेवेसी लिहून पाठवीन निमटोळकडील वर्तमान नबाबानी निमटोळ घेऊन मुक्काम केला आहे. निमटोळवाल्याची मुलेंमाणसें, जीवबस्तसुद्धां जुने निमटोळ पाठविलीं पुढील ठहराव जाला नाहीं आतां मजकूर लिहिणीयास यईल म्हणून वाटती आहे राजश्री रघाराम मुकुंद यांस कटकच्या सुभा जाला येथून निघोन गेले समागमें हजार पावणें लोक आहेत येथील नेमणुकीचे होते तेच दिले आहेत सेनाधुरंधर यांस वर वाटत नाहीं साहा महिने होत आले पर्यंत ठकूबाई दुसरी कन्या यांस वायूचा उपद्रव दोन महिने चालला आहे उपाय करीत आहेत राजेश्री भवानी काळू यांचे पुत्र यशवंतराव याची स्त्री गुदस्ता निवर्तली यास्तव यशवंतराव यांचें लग्न फाल्गुण शुध सप्तमी सोमवारीं येथून पांच कोस हिंगणे गांव आहे, तेथ गेले आहे भवानीपंतआबा राजश्री सेनाबाहादर यांस आज्ञा घेऊन गेले आहेत आम उदास यतील राजश्री सेनासाहेबसुभा सेनाधुरंधरांजवळ सदैव असतात औषध व पथ्यें व घरभार सर्व करणें त्यांकडेच आहे राजश्री दयाबसिंग गायकवाडकर यांस व रघोजीपंत दिवाण यांस छ ५ रोजीं वस्त्र देऊन निरोप दिल्हा छ मजकुरींच कूच करून गेले गढास स्वस्थानास गेले राजश्री गंगाविष्णुपंतदादा यांणीं पत्र लिहिलें आहे, त्यावरून श्रवण होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

२१९

रु. न ९६ श्री ता. १८ मार्च १७८३
फा. न. १ पौ छ २४ राखर सलास
पत्र न. २०६ फालगून मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृ[ता]नेक विज्ञापना येथील कुशल ताा छ १४ माहे रबिलाखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. श्रीमत राजेश्री सेनाधुरधर याची शरीरप्रकृत छ ६ रोज ताा छ ८ रोज तीन रोज मूत्राची पीडा फार जाली त्याणे श्रमी वहुत केले. त्याजवर छ ९ रोजी शरीरास आराम किंचित जाला तो छ १० रोजी व छ ११ रोजी प्रकृत बरी होती. त्याजवर छ १२ रोजी पुन्हा मूत्राची पीडा फार जाली औषधे चालली आहेत दोन दोन घटकानी मूत्राची प्रवृत होऊन तिडीक लागने आणि कमरेखाली पायास आगदी शक्ति नाही, येसे म्हणतात कदाचित् माण[सा]नी धरून उभे राहिले तर उभे राहवत नाही शरीर दुखण्याने फार क्षीण जाले आहे. ल्हाण मोटी आनुष्टाने व दाने जाली व होत आहेत. वैद्ये आवघे मिलून दररोज औषधाची योजना करितात आणि औषधे घ्यावयास व पथ्ये करावयास आनमान करीत नाहीत. याप्रमाणे वर्तमान शरीरप्रकृतीचे जाले आहे. मामलतीचें व कागदपत्राचें कामकाज सेनाधुरधर याच्या कानावर घालून श्रीमत राजेश्री शनासाहेबसुभा करितात. नवाब निर्मलेवर आहेत साहेबजादे पोलादजग पुणीयाहून आलियाउपरी कूच किंवा काय ठहरने ते ठहरेल म्हणून बातमीत आहे. राजश्री गणपतराव दीक्षित नासिककर कुटुबसुधा व आणखी दोन तीनसे यात्रा श्रीकासीस जाण्याकरिता येथे आले येथील कागदपत्रे घेऊन गढयाचे मार्गे येका दो दिवसानी निघोन जातील. मडल्याकडील छ ११ रोजी बातमी आली आहे जे, राजेश्री रघुनाथराव बलाल याणी राजेश्री आताजी राम याची रवानगी चवऱ्यागडास केली. समागमे च्यार हजार फौज घेऊन चवऱ्यागडास येऊन पोहचले, यैसी बातमी आली आहे याउपर जैसी बातमी येईल तैसे सेवेसी लिहून पाठवीन. राजेश्री महिपतराव दिनकरराव यास छ ६ रोजीं शेनाधुरधर यार्णी विडे दिल्हे. पालखी पहिलीच मारनिलेची होती, तिचीहि परवानगी जाली आहे. वराडप्रातीचे दोन हजार लोक सरकारातून मारनिलेचे निसबतीस सागितले आहेत पुढे वस्तराकडेस पाठवावे यैसेहि बोलण्यात आहे. पुढे घडेल ते खरें. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२२०

रु. न. ९६ श्री ता. २१ मार्च १७८३
फा. न १
पत्र न. २०४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ १७ माहे रबिलाखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष श्रीमत राजेश्री शनाधुरधर याचे शरीरप्रकृतीचे वर्तमान छ १४ राा खरीं सेवेसी पत्र लिहिले आहे. त्याउपर छ मजकुरी रात्रऊ ग्रहणसमई खालते माणसाचे खाद्यावर हात देऊन उतरून आले ते देवघरापासी येऊन गगोदकानें श्रान प्रथमता केले, श्रान करून गोदाने दाहा पधरा आपले हातें दिल्ही आणखी पुढे द्यावी तो इतकीयात सीतज्वराचा उपद्रव तेसमई तेथच जाला तो आगावर शालजोड्या पाघुर्णे घातली परतु त्याचा उपशम होईना तेव्हा तेथे देवघरासमीपच निद्रस्त जाले. उपरातिक श्रीमत राजेश्री शनासाहेबसुभा व शनाबहादर व मन्याबापू व बालासाहेब व बाईसाहेब व सर्वत्र मडली मिलून आष्टोतरसे गोदाने दिल्ही. येक गाये व पाच रु॥ वरती दक्षणा येणेप्रमाणे सदरहू गोदाने दिल्ही. त्याउपर ग्रहणाचा वेध मुक्त जाल्यास सेनाधुरधर यास मागती त्या वेथेमधेच आणखी गगोदकानें श्रान घालून तैसेच मग वरते आनले येप्रमाणे व्येथेची प्रकृत जाली आहे मूत्राची व्येथाहि आहेच पिचकारी मारतात आणि औषधेहि चाललीच आहेत आठच्यार दिवस व्येथा दूर होऊन प्रकृत येथास्थित आहे यैसा आर्थ नाही. व्येथेचा निश्चयेहि करवत नाही वैद्येहि श्रीमानबावा वगैरे समीप आसतात. राजेश्री सदासिवपतदादा याणीं पत्रे लिहीली आहेत त्याजवरून निवेदन होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२२१

रु न ९६ श्री ता २७ मार्च १७८३
फा न १
पत्र न. २०५

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना. येथील कुशल ताा छ, २३ माहे राखर पावेतो

मु॥ नागपूर येथ साहेबांचे कृपावलोकने करून आशाधारकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष येथील वर्तमान छ १६ रोजवरी सवसी लिहून विनंति केलेच आहे आलीकडे श्रीमंत राजश्री धनाबुरधर यांची शरीरप्रकृत कहींसी बरी आहे दिवसांत येक वेळे उपद्रव मूत्राचा होतो पिचकारी करावी लागती याप्रमाणे साहा दिवस गेले आहेत याप्रमाणे व्यथा हा॑डी होन गेली तर महिन्याभरे बाहेर कचेरीस येतील दसरा सिमोलंघन पंचमीस हातीवर स्वारी होते सरदार व मुतसदी मंडळी व मातबर गावचे लोक येसे मिळुन सिरण रंग स्वस्त शहरांतून आवितयार रखानीयाने बाहेर जाऊन तळ आहे त जाय घऊन शुक्रवार रखाजीयाने शहरात येतात मार्गी सावकार मंडळी सीवा[य] गावाची सावकार मंडळीसी भळत येतात पण धनधुरधर यांस घरें यावत नाहीं म्हणून हाथीवरच्या स्वारीचा प्रकार राहिला हवेलीवर नजरयाग आहे तथ आराम करून सिपणें रंग करून चाणी अमाच्या आगात्य मल्हाटे मंडळी घोलाऊन नवर बागांतच स्वस्त धनाधुरधर हवेलीतच होत श्रीमंत राजश्री गनासाहेबसुभा व धनाजाहागर व राजश्री मन्याबापू येसे रंग नजरबागांतच राहले यानतर राजश्री स्वामी रघुनाथ यांनी पत्रें लिहून छ १४ व छ १७ व ता छ १९ गावरची येता माग येक आलें त्यांतील मजकूर येसाज, यहवीधामजं यांस नवाबांनीं माहीमरातब दिल्हा व किताब जफरगेल्याप्रमाणे नावाच देऊन गोष्टीने सरफराज केल आहे परंतु आखियार त्याच कामाचा धरत्या त्यांस नवाबापासून होसन जाग नाहीं माहनूलील मवस्त, कंगास नाहीं लऊन ठेव आहे याजवर उपरा नवाब घराल मर्जीने काय सरफराज होतील त होत आखियार आमल्याट काम्तहि येत नाहीं आणि आत नाहीं सांप्रत्य नवाबही निमल्वरच व्यस्त आहेत हाथी व .. व भल सोफ्यानीयाच चराहर गा आत नवाबाच मनांत काय आहे ह होय कोहां करून नाहीं ममल्यांत यातन कसी होईल तेंमी लिहीण्यांत येत म्हणून नागनल्नी घरमीपत्र आल्ग आहेत त्याप्रमाण हमचारकिल त्यावरावर नाथ साहेब दमज होत येक उगा थान व येक हुर साहेब येत होत त्यांस त्याप्रमाण गर्मी सनाधुरधर यांस निनति करनी पंच कारवधान कांहीं न्दि, या नाहीं आणि वर्तमानाह करत नाहीं नम निजामन उगा साहेब यांस निगर यावा देग .. त्यावरून धनाधुरंधर यांनीं छागशाहन यांस निगर छ १८ रात्री मन्यारी रन्हिंद्रा त्याप्रमाण या। .. ल्याला .. लि .. त्यांस मनाधुरधरांनी येक सिरपेंच व सेल्ला पागोटे पैरणी व जामेवार व किनखाप व घोडा व दोन हजार रु॥ रोकड दिल्हे याप्रमाणे रवानगी हैद्रजंगाची जाली छ २१ रोज मगरबारीं मागील प्रहर रात्री यहावांनी कूच करून गेले समागमे पनास माणूस शागीदपेशा वगैरे आहे व आजीचसे तोफखाने कुडवीषाळ पुरवी, कमय बदुस्त तास्तान येसे तीनसे पायदळ व हाथी येक व उंट बीस येसे सामान समागमें घेऊन करकचे मागें गेले त्याप्रमाणहि च्यार पांच कोस समागमें गेले होते वरकड मजकूर राजेश्री सदासिवपंत दादा यांणी लि॥ आहे त्यावरून विदित होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

२२२

रु. नं ९९ श्री ता १ एप्रिल १७८१
फा म १
पत्र सं १२९

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारके मल्हारजी बरप कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता॥ छ २ माहे जमादिलाखर पावेतो मु॥ नागपूर येथ साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष साहेबीं छ १७ रासरचे आज्ञापत्र पाठविले ते उत्तमसमई पाऊन मस्तकी धरून करून सिरी धरिलें पत्री सेवकास आज्ञा ज जाली वर्तमान लिहीत जाणे त्यावरुन यथास वर्तमान येस ज, श्रीमंत राजश्री धनाधुरधर यांची शरीरप्रकृत सांप्रत आठ दिवस बरी आहे दिवसांत येखादे वेळस मूत्राचा विकार होतो, तेव्हा पिचकारी करावी लागती श्रीरामनवमीचा उत्सव करावा होता उपास निराहार करीत आसतात त फार निराहार होत नाहीत शरीर केवळ आशक्त व व्यथा आंगी आहेच यामुळे सिण जाले आहे श्रीमंत राजश्री धनाबाहेबसुभा यावकरयीं श्रीची पूजा व ब्राह्मणाचे पाय धुऊन गंध वऊन पूजा करितात आपण येकदा सकाळीं व येकदा सं यानन्नीं दयाजपल येऊन पत्रिका रान पटिसा करून नमस्कार करून परत जातात दाणा गावसानी भन्न आणावे लागतात सनासाहेबसुभा उपास निराहार करीत आसतात व राजश्री धनाजाहागर व मन्याबापू उमराव ब्राह्मणाच्या पुनच्या साहित्यात आसतात धना धुरधर यांच शरीरीं आराम नाहीं यांजकरितां नाचरागरंग करायमात होत नाहीं यांजीस फार होत दिवसाव

देवाजवल नाचहि होतो. येखादे वेलेस शनासाहेबसुभा येऊन बसतात, तेव्हा कोन्ही भले लोकहि येतात याप्रमाणे उछाहाचे चालत आहे सागरवाले याची फौज चवऱ्यागडाकडे आली म्हणोन पत्रे बातनी आली आहे. नवाब निर्मलेवर आहेत. कलकत्याहून इमादुदौला याची पत्रे सेनाधुरधर यास तिलगुळाचे जाब आले व बरे वाटत नव्हते ते बरे जाले म्हणोन येकून सतोष जाला म्हणून आली दोन तीन दिवस जाले वरकठ लाहाण मोठा आर्थ राजश्री सदासिवपतदादानी लिहीला आहे त्यावरून निवेदन होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२२३

रु. न. ९६ **श्री** ता १३ एप्रिल १७८३
फा न १ पैा छ १७ जाावल सलास
पत्र न. १२७-१२८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ताा छ १० माहे जमादिलावल पावेतो मुाा नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकनें करून आजाधारकाचें वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. श्रीमन राजश्री शनाधुरधर याची शरीरप्रकृत बरी आहे आवशध उपायहि राहविले देवाचे तीर्थच घेतात आपले आगे हातीं काठी घेऊन स्वसतोपे चाल्तात पिचकारीमात्र ती चौ दिवसी येखादे वेलेस करावी लागती छ ५ रोजीं शनाधुरधर याणी देवाची पूजा करून तुलसी देवास वाहून तैसेच नव्या हवेलीस गेले जाते वेलेस जुन्या हावेलीचे भितीस उतरेकडस चवकट लाऊन यावयाजावयास वाट करून मग जुन्या हावेलीतून नव्या हावेलीस गेले आवग्र हावेली पाहून दोन घटिका बैसले होते तो श्रीमत राजश्री शनासाहेबसुभाहि देवाची पूजा करून गेले तेहि सनिध होते मग दो घटिकानतर जुन्या हावेलीस आले तेच दिवसी नबाबानी हाकीम दोघ पाठविले ते छ मजकुरी दोप्रहराचे आमलात शहरानजिक येऊन पोहचले हकीमाचे नावें महमदभाव व मिर आफताब ऐसे दोघे आले आहेत त्याचे मुजारतीस महमदआली व सताजी नाईक पाठविले होते ते घेऊन आले त्यास राहावयास जागा महमद आमीनखान याची हवेली नजिक बरीदखान जरीदखान याचे हवेलीनजिक हवेली आहे तेथे राहावयास जागा दिल्ही. त्यास हवेलीत पोहचाऊन दोनसे रुा खर्चासहि दिल्हे. त्याजसमागमे सरजाम येक पालखी व येक उट व दोन तीन गाडे व घोडे व माणसे मिलून पनासेक आहेत. आदियाप शनाधुरधराची व हकीमाची भेट जाली नाहीं छ ७ रोजी गुरुवारी सेनाधुरधर याची स्वारी रात्रऊ कथेस राजेश्री भवानीपत आबाचेथ गेली होती. समागमे शनासाहेबसुभा व शनाबहादर व मन्याबापू होते तेथे दोन घटिका बसून माघार हवेलीस येऊन आर्ती केली नव दिवस कथेस घटका दोन घटका बसत होते येखादे दिवसी आरतीहि करून जात होते. वर्पास नवमीस दोन प्रहरा रामजन्म होऊन आस्तमानी चौ घटिका रात्री देवाचे वाहाण नित्रत आसतें तैसेच यदाहि रामजन्माचे वेलेसहि दोन प्रहर पावेतो देवापासीच होते आर्ती करावयाचे वेलेस उभे राहिले आरती होजे तो बैसलेच होते उपरातिक आस्तमानी देवाचे वाहाण च्यार घटिका रात्रीस नित्रत आसते त्याप्रमाणें निघाले होते तेसमई सेनाधुरधर आन्हवानी पाई वाहाणासमागमे आदितवार दरवाजीयापासी हणमत आहे तेथ पावेतो गेले. समागमे सेनासाहेबसुभा व शनाबहादर व मन्याबापूसाहेबहि होते. तेथे मारुतीचे दर्शन करून मग पालखींत बसून वाहाण मागे टाकून आपण पुढे जागेश्वरास गेले. श्रीसाबाचे दर्शन करून तैसेच श्रीव्यकटेशास गेले श्रीचें दर्शन करून माघारे हवेलीत दाखल जाले. वाहाणासमागमे त्रिवर्ग साहेबजादे होते मागील प्रहर रात्रीस वाहाणासमागमे हवेलीस आले उपरातिक छ ९ रोजी दशमीस ललीतहि रात्रऊ मागील प्रहर रात्र राहे तोपरियत जाले रागरग उछाह येथास्थित जाला तेसमई सेनाधुरधरहि देवापासीच तत्समयेपावेतो बैसले होते ललीत होऊन आरती जालीयानतर मगहि दोन घटिका तेथेच बैसले होते मग देवाजवलून उठले. याप्रमाणे उत्छाह येथास्थित जाला व शरीरीहि आराम बराच आहे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२२४

रु न ९६ **श्री** ता १६ एप्रिल १७८३
फा न १ पैा छ २८ जावल
पत्र न १२९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ताा छ १३ माहे जमादिलावल पावेतो साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान

यथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांस आराम्य होत आहे आहे आपले पाय बिना उतरतात चढतात शक्ती क्षीण आहेत दिवसेंदिवस येत आहेत श्रीनें कृपा केली आहे. राजश्री विश्वंभर शिवभद्र यांणी निरोप मल्हारजीस ब्रह्मास घेतला आहे. घर्शांत गोविंदराम शिवचंद्र मारू वडील होते व मृत्यू पावले, याकरितां हे पयक माघमासार्थी निरोप घेऊन जात आहेत नवाबाकडील देवे गेव आहेत आहेत त्यांची नावनिशी आदीकरून छ १० जमादिलावलचे पत्रीं सेवेसी विज्ञप्ति लिहिली आहे त्यानंतर त्यांची व धनाधुरंधरांची भेट झाली नव्हती ते हवेलीत येऊन उभयतांनी धनधुरंधरांची भेट घेतली औषध त्यांचे हातचें घ्यावें न घ्यावें ऐसे विचार करून उगेच राहून ठेवले आहेत वरकड अहागमाठा आथ राजश्री सदाशिवपंत यांनी लिहीले आहे, त्यावरून श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२२५

रु. नं ९१ श्री ता. १० मे १७८२

फा. नं १

पत्र नं ११९

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारप कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ ८ माहे जमादिलाखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष विज्ञापे साहेबी आज्ञापत्रें छ २ जमादिलावल व तागाइत छ २२ जमादिलावल व छ २७ जमादिलावल ऐसी तीन पत्रें पाठविली तीं उत्तमप्रकारे पावून मस्तकीं वंदिलीं त्यांत सेवेसी आज्ञा, ह्याचे वर्तमान वरचेवर लिहीत जाणें त्यावरून यथार्थ वर्तमान सर्व ज श्रीमंत राजश्री धनाधुरंधर यांचे शरीरप्रकृत आराम्य जाली आहे शरीरस्वस्थ आराचक जाऊ आहेतरि दिवस दिवस शक्ती येईल. श्रीपमक्षनाहून आले हें वर्तमान पूर्वी पत्रीं सेवेसी विनंति लिहीली आहे त्यानंतर वैशाख शु॥ ४ बुधवारीं व दिवशी सोमवारीं श्रीआनाथास गेले श्रीगंगातीर्थे स्नान करून ब्राह्मणभोजन करून मग गांधारी पंचमीस येण्याकरीतां स्वारी हवेलीस आली सन्मार्गें श्रीमंत राजश्री धनसाहेब मुख्य व श्रीमंत राजश्री धनभास्कर व राजश्री मन्याबापूसाहेब आदीकरून सर्व जुडून राव बुधवारी शहीस नव्या हवेलीचा वास्तुशांती जाली त्यार माहे, नंतर तीन चौक पंक्ति मजला तयार झाला आहे शांतीच माघ पौष आश्विन महिन्यापासून त्रयोदशीस मुहूर्त आहे नवे हवेलीत ब्राह्मण भोजन नित्य होत आहे राजश्री कृष्णाजी रघुनाथ यांची पत्रें आली त्यात बातमी मजकूर ऐसाजे नवाब छ ५ रोजी डेरे दाखल होणार आणि छ ११ जमादिलाखरीं कूच करणार व कृष्णाजी रघुनाथहि निरोप घेऊन नागपुरास येणार. सेनाधुरंधरांचे शरीरी समाधान नव्हतें आतां श्रीकृपेकरून आराम जाले आहे यास्तव निरोप घेऊन भेटीस येणार, ऐसें बातमीपत्र मारनिल्हे आले आहे वरकड अहागमाठा आर्थ राजश्री सदाशिवपंतदादांनी लिहीले आहे त्यावरून श्रुत होय सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

२२६

रु. नं ९१ श्री ता ११ मे १७८२

फा. नं १

पत्र नं १२१ १२२

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी मोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल तागाईत छ ११ माहे जमादिलाखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री धनाधुरंधर यांस दीड महिना समाधान नव्हते शक्तीहि आटली आसता छ ८ रोजी रविवारी मूत्राची व्यथा फिरून जाली व साहा घटिकानंतर मोकळे जाले क्वचित आला तो माध्यान रात्रपावेतो होता मग निघाला काल छ ९ सोमवारीं शाहकाली महत्व बरी जाली त्यापासून दिवसभर बरी आहे पाहावें पुढें व्यथा राहते किंवा कैसे। यानंतर मेंडल्यावा सारा मारा अमिरीचें मार्गे सेनाधुरंधर धुरंधारी यांस नित्य प्रस्ताव व राजश्री यशवंतराव व शिवाजीपंत यांस लिहीतात त्याप्रमाणे तेथें उभयतां विनंति करीत असतील, उत्तरें होतात ती उभयतां येथें धन्यास लिहीतात नवाब निमलष्कर आहेत छ ११ रोजी कूच करून हैदराबादेस जाणार म्हणून म्हणतात आहे कृष्णाजी रघुनाथ नवाबाचा निरोप घेऊन इकडे यणार आहेत हा मजकूर पत्राजी छ ८ रोजी सेवेसी विनंति लिहिली आहे शिपू याणें बिदनूर घेतले म्हणून वर्तमान आले होतें मागून पत्र नाही म्हणून वर्तमान आले आहे. राजश्री माहादजी सिंदे यांनी या फसाफ्त नाम मारून व हैमब फर्दीत परगणे श्रीमंत दादासाहेब यांस आम्हापासून गुरतसे पाठविलें म्हणून म्हणतात आहे आहे राजश्री शिवाजी

भोसले याचे कारभारी राजश्री धोडो माहादेव निरोप घेऊन घरकृत्यासाठीं देशास जात आहेत. दोन मजलीवर आले आहेत. महमदखान पठान विंबाजीबावाजवल जमियतीनसी आहेत. त्याचा लेक इमामखान दोनसे पठानानिसी येथे काल आले. चाकरीस राहणार म्हणोन आले आहेत. ठेवितात किंवा काये पाहावें राजश्री विश्वभर सिवभद्र कटकच्या मार्गे कलकत्यास गेले पधरा वीस दिवस येथून गेल्यास जाले. हे वर्तमान पेशजी विनतिपत्रात लिहिले आहे त्याजसमागमे इमाजुदौला यास सिरपेच जेगा येक व पोषाख दोन पैठनी पासोडी व तिवट व किनखाप येक व महमुदी उच जामेवरास येकूण सणगे च्यार ब्ऱ्हानपुरी पोषाखात शालजोडी येक व जामेवार फर्द दोन जोडी येक व तिवट येक व किनखाप थान येक येणे सणगे च्यार येणेप्रमाणे पोषाख दोन व घोडे २ चागला येक व मध्यम येक व इमाजुदौला याचे कबिल्यास तन्मणी येक व पोषाख २ पैठणी पातल येक व वोढनी जरीची येक व चोली बादली येक किनखाप लहग्यास यो सणगे च्यार व ब्ऱ्हानपुरी येक येकूण दोन पोषाख दिल्हे. विस्वभरपतास सिरपेच येक व पोषाख सण[गे] साडेतीन सेला पागोटे व जामेवार व किनखाप थान आरधे येणे साडे तीन सणगे दिल्ही व घोडी येक दिल्ही वेणीरामपतास कठी मोतियाची येक व सिरपेच येक पोषाख पैठणी सणगे सेला तिवट जामेवार ब्ऱ्हाणपुरी व किनखाप थान येक येकूण सणगे च्यार व हती येक समागमें देऊन कटकच्या मार्गे आधी कलकत्यास पाठऊन मग कासीस घरास येणे म्हणून सागितले आहे पुढे जैसे होईल तैस लिहीण्यात येईल दुसरे छतनसिंग हजारी व सुरतसिंग हाजारी हे उभयता दोघे चुलत बधु. त्यात सुरतसिगाचा पुत्र सिवबाला हजारी याची सावत्र मातोश्री छतनसिंग याचे आश्रयानें काही वितविशय घेऊन राहिली होती याजमुले चुलते पुतने याचा कजिया लागला. याजमुलें सरकारात सिवबालानी सागितले त्याजवर सरकारातून पचाईत नेमून दिल्ही होती साराश सिवबाला लेंकरू आणि त्याचें चालवणे आवशक पडलें. तेव्हा पचाईतानीं मनसुबी मनास आणून करणें राहिले आणि सरकारचे मर्जीलायक गोष्ट व्हावी यैस मानस सर्वोच तेव्हा नाउपाय आणि परस्परें बोलण्याचा आर्थ येक प्रकारचा दिसून आला. तेव्हा छतनसिग मनुष्य थोरले आबरूचे आयकील्या गोष्टी साहिनात या करिता छ ७ रोजी दरबारास आले आणि साहेब सहज बगलियात बैसले होते. सध्याकालीं जाऊन मुजरा करून बैसले. ते समई राजश्री भवानी काळोहि तेथेच होते. त्यासी माारनिलेनी उतर केलें जे, माझे घरीं सर्व दौलत वितविशय सुतलीचा तोडा आदीकरून शफतपूर्वक यादी लेहून देतो. मजला आपले कबिल्यानसीं साहेबी निरोप द्यावा यैस पतमाारनिलेसी बोलले. तेव्हा सेनाधुरधरानी उतर केले जे, जे जे लढे लागू होतील ते द्यावे. दौलतीसी आम्हासी समध नाहीं. यैस आनादरें करून उतर केले तेव्हा छतनसिग मजकूर यास तैश येऊन ते समई सरकारचे वाड्यातच विश प्राशन केलें आणि माारनिलेचे स्त्रीचा व कन्येचा व माारनिलेचा येकच सकेत होता तेव्हा त्यानींहि उभयतानी गोटात घरी मायेलेकीनी विश घेतले. त्याउपर छतनसिग मजकूर सरकारचे वाडियातून आपले गोटास खिताबरडीवर आले तेव्हा विश लागू होऊन दो प्रहाराचे अमलात प्राण कासावीस होऊ लागला तेव्हा सरकारात वर्तमान कलले तेव्हा सरकारातून राजश्री जानराव यशवत व रो महिपतराव दिनकर पाठविले तेथे जाऊन उभयेतानी औषधउपाये बहुत केले परतु गुणास न आले तेव्हा सातवे तारखीचे रात्रऊ मागील साहा घटका रात्र राहाता देवआज्ञा जाली आणि उभयेता मायेलेकीस औषधें दिल्ही तेव्हा विश पडले ते उभयेता जगले. नतर माारनिलेची स्त्री माथ्यावरील पदर काढून पड्याबाहेर निघाली तेव्हा छ ८ रोजी दहनाचे समई सयागमन घेतले उभयेताहि गेली. कन्यामात्र आहे त्याचे घरातील वितविशयाची याद करून घेऊन त्याचे घरी चौकी बैसविली आहे यादींत ता घोडी सुमारीं लाहाण मोठी मिळून ८५ व उट ११ आकरा व हती येक व सोन तोले ५०० वगैरे. आणखी वस्तभाव सुतलीचे तोड्यापासून जतीत आहेत. पुढें काये होईल त्याप्रमाणे लिहीण्यात येईल. सेनाधुरधर छ ११ रोजी देवसुधा आडचा घटिकापावेतो नवे हवेलीत ग्रहप्रवेश कर्णार वरकड राजश्री सदासिवपतदादानी लिहिले आहे, त्याजवरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२२७

रु न ९६ **श्री** ता. १७ मे १७८२

फा. न १

पत्र न १२०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना. येथील कुशल ताा छ १५ माहे जमादिलाखर-

परिस्थित मुा नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांस ८ रोज मात्र व्यथा पूर्वप्रमाणे जारी जाहली आहे रात्रौ ज्वर निघाला औषध घेतलें प्रायश्चित्त छ ९ रोजी प्रकृत बरी आहे ऐसे म्हणून कस्तुरीस यऊन वैद्य नवाबाकडील वैद्य आले आहेत त्यांनी व श्रीमानबावानी औषधे दिल्ही छ ११ रोजी शुभ नक्षत्री बुधवारी प्रातःकाळी तीन घटका दिवसाचे नवे हवेलींत प्रवेश केला देव व सर्व घरातील मनुष्यें मुक्काम आणीकरून नव्या वाड्यात नेले त्यापासून दसरे उत्तरे जमेदारमार नव्या वाड्यातच दरबार होत आहे. जुन्या वाड्यात चौकीत जवाहिरखाना, जामदारखाना व सिलेखाना पाहारे मागील यथास्थित आहेत यानंतर राजश्री चिमणाजीबाबा भोसले यांस तीर्थस्वरूपांची पत्र व श्रीमंतांच्या त्यांस येण्याची पत्र आली होती ती मुकरर रान जावयाचा समागमें रतनपुरास पाठविला होती त्यांच्या जावास आमगरिस्त दिवस लागते हाली जाब घेऊन जोड्या आल्या त असाट पाठविले आहेत राजश्री दत्तजीरावजी व नितरामपंत यांणी सेनाधुरंधरांस पत्र लिहीत आसतात राजश्री घाश माहादेव चिमाजीबाबा यांचे कारभारी यांणी परास देशी जाण्याकरिता निरोप घेतला येथें आले आहेत छ १२ रोजी सेनाधुरंधर यांची भेट घेतली यांस ग विषयीं आज्ञा घेऊन पुढे देशास जातील. महमदखान यांचा स्वार्थ रानसे अमानिसी चाकरीस आला आहे बघ आल्याउपरी भेट मात्र जाली आहे. नवे हवेलीस कारागार गवंडी व सुतार मिळून पांच आसामी नाईकी आहे त्यांस महमनेप्राच दिवसी पांच आसामीस पांच रूपये सालयांची दिल्ही आज्ञाचा रुपयाचे येक येणेप्रमाणे दिल्ही परवा मोठ आहे आहे त्याचा मल रान यत मात्र यंदा पुन हवेलींत नगरनागांत जाल आणि मदग नये हवेलींत गेल्या प्रमयश नये हवेलींत जाल त्यापासून पश्चात्ताप मित्र नाच होत आसवा राजश्री बगाजी रघुनाथ यांची पत्र छ १३ जासूदीं आली त्यांतील मजकूर ऐसा की, मिमाचा वगैरे नबाबानी करून यद्दनीशामसंग वसा दार्ज मुलगीर्ची वगैरे दिल्ही मासिगाये पाडी मारून घरी जागीर टप्पेर कसगर उठवावे मजकूर जला होणें तो सांप्रत नबाबानी जंगा जाऊन घेतली नासिच आणि खाट उपनवरके पूर्व घडल नाही पूर्व परगाणा राजश्री नसयतराव भवानी शंकर हनर घेवू रसमत करवीज त्यासमगी न भाय

यांकडून सरफराज होतील व होत ऐसी वातमी आली आहे वरकड आय राजश्री सदाशिवपंतदादा यांनीं लिहीले आहे त्यावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२२८

रु. नं ९६ श्री २४ मे १७८२

फा. म १

पत्र नं १५०--१५१

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना येसीज, येथील कुशल ता छ २२ माहे जमा दिलाखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकायें वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांची शरीरप्रकृत श्रीकृपेकरून बरी आहे नवाबाकडील उभयेता वैद्य आहेत ते औषध नित्य देत असतात त्यांचे औषधाने प्रकृतही बरी जाली आहे तेज्मूर्ति राजश्री श्रीमानबाबाही समीपच असतात नवे हवेलींतच दरबार होत असतो राजश्री घोटे माहादेव राजश्री चिमाजीबाबा भोसले यांचे कारभारी हे देशास जावयाकरिता, निरोप घेऊन आले नागपुरास येऊन सेनाधुरंधरांची भेट घेतली हे वर्तमान पवाजी पत्री सेवेसी विनंतीपत्रांत लिहिले आहे भेट घेतल्याउपरी दोन च्यार दिवस होत उपरांतीक छ १८ रोजी निरोप घेऊन देशास पुण्याचे रस्त्याकरिता गेले निरोपाचे वखेस सेनाधुरंधरांनी वस्त्रें दिल्ही राजश्री हिरदेराम दिवान कटकचे त्यांस देव आज्ञा जाली सबब त्याचे चिरंजीव कटकाहून येथे आले सेनाधुरंधरांची व श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभे यांची व श्रीमंत भाऊसाहेब यांची भेट छ १८ मीनहूल घेतली पांच पांच मोहरा नजूर पंधरा मोहरा नजर केली त्यांस कामा कामार्थ चालणें टरकूग नजर कबूल करावी लागती ऐसी चाल त्यांची पूर्वीपासून आहे त्यास व नूतन आता येथ आले आहेत येथून ऐसे होईल तसे लिहिणियात येईल. सेनाधुरंधरांनी येथून मेन्ढविसीं व साल्य महालाविसीं सरसुभेदार व राजश्री दत्तजीरावजी व चिमाजी माहादेव यांस पत्र लिहिलीं आहेत व राजश्री सदाशिवपंतदादानीही पत्रें लिहिलीं आहेत ती अवलोकनांत येतील राजश्री यशवंत राव भवानीशंकर हे नबाबाचा निरोप घेऊन आपले स्वारीस भरती आले होते ते उभे करून माघारे गेले जाऊन नबाबाची भेट घेतली नबाबांनी पत्र त्यास आदरयुक्त

दिला. नवाबांनी [illegible] आहे. [illegible] हैदराबादेस [illegible]. [illegible] व कुतुबखान [illegible] प्रांती [illegible] आहे. [illegible] व फारसात [illegible] पाटील [illegible] प्रांतीं [illegible] त्यास [illegible]. [illegible] येत्तीमानवा [illegible] व सेनाधुरधर [illegible]. छ १० [illegible] व बाजीराव [illegible] [illegible] शिकारीस [illegible] ऐसें [illegible] साहेबांचे [illegible] हत्तीचे [illegible] त्याणें [illegible] उडाला. [illegible] करून [illegible] टाकून [illegible] व [illegible] लाविले. [illegible]. [illegible] नरगीस [illegible] व [illegible] तीनदा व पाचोडी येथप्रमाणें [illegible] हे विज्ञापित

२२९

र. न ०६ श्री ता. १६ जून १७८२
फा न १
पत्र न १०७ व १०७ (अ)

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यसी जे येथील कुशल ता छ १५ माहे रजब पावेतो मु।। नागपुर येथे साहेबांचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. छ ५ रोजी सेवेसी विज्ञाप्ति लिहीली आहे त्यावरून श्रवणारूढ जाले असेल. त्यानतर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमत राजश्री सेनाबहादर व राजश्री मन्याबापूसाहेब ऐसे छ ७ मिनहूस दोन घटिका रात्र राहता स्वार होऊन भोजनसमयास पाटणसावगीस गेले तेथे भोजन करून पुढे आदासास गेले आस्तमानीं आदासात मुकाम करून छ ८ रोजी पा।। सावनेरचे रानात सिकारीस गेले. पुढे बुर्‍हानशाहगजे याचे पुत्र बडेसाहेब वाघाचे शोधास गेले तेथे वाघ ठिकानी लाऊन भोवताले वाघरा लाऊन ठेविल्या होत्या तो वाघ सारलीचे वावत सिरला. विलात सिरला तेव्हा नाउपाये. उपाये चालेना तेव्हा गोल्यानीं मारला आणि वरते कडबा टाकून बाहेरी करून आग लाऊन देऊन वाघ मारिला. उपरातिक साध्याकाली आदासात मुकामास आले. तेथून छ ९ रोजी दो प्रहरा पाटणसावगीस येऊन तेथे भोजन करून सध्याकाली च्यार घटिका रात्री हवेलीत दाखल जाले येते वेलेस वाटेन पर्जन्येहि येत होता आणि वारेहि सुटले होते परतु त्या समयातच पावसात हवेलीत दाखल जाले. सेनाधुरधर सिकारीचे निमित्ये करून पावसापाण्यात वाग्यात जात असतात. कारण जे व्येथेने शरीर आशक्त जाले आहे त्यामुळ शरीरी श्रम सहतात किंवा नाहीं हे पाहावयास जातात परतु जनात हा प्रकार दिसणियात येऊ देत नाहीत. शरीरी ईश्वरकृपेकरून आराम जाले आहे. राजश्री विठल बलाळ सुभेदार प्रात वराड यास सेनाधुरधरानी बलाऊ पाठविले होते. त्यावरून मारनिले छ १० मिनहूस नागपुरास आले. सेनाधुरधराची व सेनासाहेबसुभे याची भेट घेतली. भेटीचे वेलेस नजरहि पहिले आपले कायदेप्रमाणे केली. करून आपले हवेलीस गेले बलाऊन आणावयाचे कारण येस जे, सेनाधुरधर व मुतसदी मिळून विच्यार करितात जे, पत मारनिले याचे तैनातीस तीन हजार फौज देऊन आकोटावर छावणीस ठेवावे, यैसे बोलतात. पुढे काये बोलण्यात करण्यात येईल ते खरे. व परमोदसिग गायलगडकर किलेदार याजपासीहि दोन हजार फौज आसावी येणे प्रा तरतूद बोलण्यात आहे राजश्री आपाजी गोपाल सुभेदार प्रात गगथडी हे पहिलेच येथे आले आहेत. येथे येऊन सेनाधुरधराची भेट घेतली. सेनाधुरधरानी त्याची मामलत त्याजकडे बाहाल ठेवावी आणि नख्ती रुो येक लक्ष घ्यावे आणि दीड लाख रुपयाच्या वराता कराव्या याचे कारण यैसे जे, नादेडवाले वगैरे त्या प्रातीची मडली मारनिलेचे श्रेहात आहे याजकरिता प्रसगोपात तीन च्यार हजार फौजनिसी साहित्यास पडतील यात आतर नाही म्हणौन मारनिलेचे हातें लागवड त्या प्राती लावावी यैसा भाव दिसणियात येतो. पुढे कर्तव्य ज्याप्रमाणे होईल ते खरे इग्रजाकडील चापमैन बाहीर बागात राहिले होते ते छ ३ रोजी हवेलीत आले त्याची पहिली जागा राहावयाची तीच आहे तेथून बागात गेले होते ते कार्याकारण जितके येयाचे तितकेच आलेत वरकड जमाव सर्व बाहीरच आहे सावलेगडच्या रानात दोन हातनी पूर्वी सुटोन गेल्या होत्या त्यापौ येक हतीन सवदागराची व येक हतीन लक्ष्मणजी नावले याची यैशा

दोन प्रहर दिवस शहा शाह पत्रें यनांत गच्ना झाल्या त्या किल्लेदारानी धरून गोविंद दादू परमोदसिंगाचे वकील यादसमागमे सेनाधुरंधरयांकडेस पाठविल्या आहेत छ ९ रात्रीं येथे गस्तल चाल्या राजश्री बगाजी रघुनाथ मांडवधीस खातमीपत्र छ ९ मिनहूस आली त्यांतील मजकूर ऐसा की, नवाब निमरेच्या बंदोबस्त करून निर्मल जागिरात मदारामकरा यांस ठेविलें आठ हजार माणूस पायदल व यार रिसालदार जमातदार तैनात केले आणि आलजपुरास येशेनीश्यामल्लाची रुखसत केली सुभेगारी घरच्ची सांगितली यावर आलजपुरात बगा दाखल होतील सापरियंत निर्मलेतून दोन च्यार मजला चाल तोवर तहवरजंग व हसमतजंग निमरेस ठेविले होत नवाब छ ५ रबपी कूच करून मजल दर मजल हैद्राबादेस गेलेत समागमें राजश्री येशवंतराव भवानीशंकर व राजश्री भगाजीपंत गेले दोन तीनसे स्वारांनिशीं गम्ल व राजश्री गणेशपंत बेहरे हेहि समागम गलेत सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२३०

र नं. ९९ श्री ता २१ जून १७८२
फा. नं. १
पत्र नं. १९९

साहेबांच सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरप कृतानेक विज्ञापना येसीजे यथील कुशल ता छ २५ माहे रजब पावेतो मु॥ नागपूर येथें साहेबांच कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष साहेबीं छ १० रजबचें आज्ञापत्र पाठविलें तें मुसमयाच टाइ पाऊन मस्तकीं वदिलें त्यांत सविस्तर आज्ञा जे जालें वर्तमान लिहीत जाणे, त्यावरून यथील वर्तमान येसें जे श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांची शरीरप्रकृत चांगली आहे दुखण्यामुळे शक्ती क्षीण होती ते दिवस दिवस येत आहे यादीशामबंग महाराज नवाब्नी आज्ञा घेऊन आलजपुरास गमन जाले छ १९ मिनहूस पावेतो समागम हाथी आठ व स्वार पाचसे व तोफा तीन व गारदी हापसी मिळून पांच सातसे यनेप्रमाणें सरंजामसुधां गेलेत जाल मुख्याच्या नामानिशीं व मनताय्यार लिहून सेनाधुरंधर यांस पत्रें पाठविलीं आहेत सलाबतखान यांस नबाबानी माहीमरातब व साहेलोवत दिल्ली व दौलत खजांनी जागीर नवी दिल्ली आहे बसालतखान यांस जागीर नवी छबा यांची दिल्ली उभयेतां येशतीशामजंग यांच्या मध्यस्तीने येऊन स्वस्थायाचें सरकार मकाम केलें सबब कृपा विशेष केली सलाबतखान यांस पुत्र जाल्याचें वर्तमान निर्मलच्या मुकामीं गलें तेव्हा नवाबांनी त्यांच्या डेरियासि स्वतां गेले चाहून उत्सव केला व सर्वांकडून करविला व सेनाधुरंधर यांणींहि त्याचे करविल्यास वस्त्रें व मुलास जवाहीर व वस्त्रें येथून पाठविली आहेत कराशेत प्रस्तुत सर्व आले आहेत यानंतर राजश्री अमृतराव यांच्या नांवाचा तोतया तोफ-खानीयांत कैदेंत होता, त्यास सेनाधुरंधर यांणी राजश्री जानराव येशवंत यांजकडील पुसविलें जे, अमृतराव तर श्रीमंत राजश्री दादासाहेबांजवळ आहेत पाहूण मागस आली आता तू कोण ते सांग त्यावरून त्याणें सांगितलें जे, आपण मेघश्यामपंत विसगांव पाथांत राहतां शागिर्दांत आपण आहे हे सांगितलीयावर त्यासि आणून जानराव यांचे घरीं ठेविला आहे प्रायश्चित दिल्हें उपास होते ते समाराधना दोनसे ब्राह्मणांची करऊन पारणें करविलें धोत्रें वस्त्र पात्रें सामग्री सर्व सरकारची भोजन जानरायाचे पच्चीस करून तेथच कैदेवास्तव आहे. उगाच सोन्ला तर बसेना करील यास्तव आज्ञा ठेविला आहे श्रीमंत माहाराज राजश्री राव साहेब यांचे लग्नाचे आहेरची वस्त्रें सेनाधुरंधर आणीकडून कुंदुसास सांडणीस्वाराबरोबर पाठविलीं, तीं छ १ रात्री नेऊन सर्वांस पत्रमुद्रा प्रविष्ट केली घऊन धुरंधर बहुत संतोष जाले पोषाख मुतसदी आणीकडून आगाधर घेऊन दोनच्यार घटिका बैसले होते बहुत खुशी केली राजश्री सदाशिवपंतदादानींहि आपला पोषाख घेतला उतरेंहि सर्वांकडून घेऊन सांडणीस्वाराबरोबर विदाई लोकरच होईल. राजश्री रमाजीपंत गायकवाड किल्लेदार यांचे कारभारी येथें आले आहेत छ २ मिनहूस सेनाधुरंधरासी भेटले यांही परकृत्याचे क्षमाकरितां आले आहेत, परवाट स्वराम माठ आप राजश्री दादानीं लिहील आहे, त्यावरून श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

२३१

र. नं ९९ श्री ता १९ जुलै १७८२
फा नं १
पत्र नं १२२

साहेबांच सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना येसीजे, यथील कुशल ता छ १५ माहे शाबान

पावेतो सुभा नागपूर येथे भोसल्यांनी [illegible] राहुन आनाधारताचे वर्तमान लेखनीयत आले विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर व श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमंत राजश्री सेनाबाहादर व राजश्री मन्याबापूसाहेब यांचे [illegible] वर्तमान [illegible] लिहिले आहे. [illegible] आहे. [illegible] छ ६ मिनहू [illegible] आहे. छ. ७ रोजी राजश्री उमाजी [illegible] मेजवाणी जाली. सेनाधुरंधर व सेनासाहेब व सेनाबाहादर व मन्याबापू नानासाहेब व गोविंदराव नाईकजी आदीकरून यांना सर्व लाहाणथोरास मेजवाणी जाली. वस्त्रे वगैरे दिली. छ ११ रोजी राजश्री नानासाहेब यांचे येथे सर्वांस मेजवाणी जाली. वस्त्रे वगैरे दिली. छ १२ रोजी राजश्री नागो शंकर दिवाण नागपूरकर यांचेथे मेजवानी जाली. सर्वांस वस्त्रे दिली. येणेप्रमाणे मेजवान्या जाल्यानंतर राजश्री दमाजी रघुनाथ यांचे पत्र नबाब हैदरजंगास पावल्यानंतर छ २१ रवाना आले. ते ११ माहे शाबानी पोहचले. त्यातील मजकूर की, गायकवडी वराड [illegible] तुमच्या बंदोबस्त होणे. त्याविशीं जागीरदारास दस्तक तनाने देतो म्हणोन तुम्हासी दुसरी तिसरी गोष्ट हरगीज होणे नाही. वराडच्या सुभा येहतीशामजंग यास दिल्हा आहे. त्यास दस्तकांचे वगैरे पत्र सांगितात आले जे, त्याप्रमाणे हुजरच्या तह त्याप्रमाणे अमलात आणने. मनस्वी वर्तणूक न करणे. त्यास जंग मनसुरापासून बदफेली होणे नाही. बदफली करी ऐसा येवजहि ठेविला नाही दुसरीयावर तुम्ही म्हणता तरी त्याचा इतला बदफेलीचा हुजर करणे म्हणजे त्याविशींचा बंदोबस्तहि अमलात येईल सलाबतखान व बहलोलखान व हसमतजंग आदीकरून यासहि माकूल करून सांगितले आहे जे, भोसले याचे कामात आम्हापासून खतरा नाही. आजपरियत जागीरदार गैर यास ताकीदच घडली आहे. वरकट कितेक खास तालूकीयात माहाल आहेत त्यास आमानतराम माहुरीहून आले म्हणजे मनास आणून बोलू सांप्रत हुजूरचे येणे मोहीमसीर जाले आहे. जलदी कोणतीहि न करणे. आम्हाते सोईप्रमाणे मजूर आहे राजश्री व्यंकाजी भोसले यान्नाहि जावसाल तुम्हासी करावयाचा आहे. याप्रमाणे नबाबाची वकिलासी बोलणी जाली. टिपूकडील सिलसिला मोईनुदौलाचे मारफत आहे.

उगज यान्नाहि वकील येणार, हे वदता आहे याप्रमाणे तेथील वकिलान्ची बातमी आली. येहतीशामजंग वराडात त्याना प्रकार तर काही नबाबाचे म्हणन्याप्रमाणे नाही. मगगाणे ऐसी दस्तदगर्जी आहे. येक दुसरे ठाणेहि जगाने घेतले. यामुळे याची त्याची उपाव होईलसे दिसते. राजश्री विठलपंत सुभेदार व गाविलगडवाले नागपुरास आले आहेत. त्यास गडवालीयाने तो जगावर जरब बसविली. पाराडात कधी गेली ते वस्त्र नेऊन मारामार केली. यामुळे गडवालीयासी जग समजुनच आहे. प्रस्तुत विठलपंत राजनगरहि जमाव याचे तनात काही फोज करणार साराश वराडात भोगले याकडील आमल्दार जबरदस्तीचे पोटी आमल करणार. किरकोल जागीरदारावरहि आमल बसविला आहे. गायकवडीना विसीचाहि प्रकार जुरतीचेच पोटी. तेथीलहि सुम्याचे तेनात फोज ठेऊन आमलदारी करणार. गडव्याकडील नर्मदे आलीकडे दक्षणतिरी माहाल तिकडून देगिरात आले. त्याविसीहि फौजेची योजना यानी आपले जागी करून सावध आहेत. प्रस्तुत गाविलगडवाल्याकडील बातमी वराडातून आली जे, येहतीशामजगाने आलजपूरचे पठाण नोकर ठेऊन आणीक जमियेत ठेवितो. पाईचे माणसास बरा साता रुपयापासून दाहा रुपये देतात व जगाचा भाऊ उमरखेडास मोरचे लाऊन आहे काही मागतो. त्याजवलहि जमियेत आहे, तेहि येणार. येवच नबाबाकडील जमियेत वराडात जगाची व जागीरदाराची मिलून पाच सात हजार स्वार, दोन च्यार हजार पायेदल इतके रिसालदार आहेत. गायकवडी निराली. रोहिले फतुलाखान मजिदखानाचा ल्योक वगैरे नवेच जागीरदार नडसी, कलमनुरी वगैरे माहालास जाले आहेत. राजश्री लक्ष्मणराव कोनेर याचे पुत्र राजश्री त्रिंबकराव पुणीयाहून येथे नागपुरास आले आहेत आज सात आठ रोज जाले सेनाधुरधरासी व सेनासाहेबसुभा यासी व सेनाबाहादरासी व मन्याबापूसी व सौ मातुश्रीबाईसाहेबासी सर्वांची भेटी जाल्या त्यास राहावयास जागा वेदमूर्ति सिवभट साठे याचे वाडियात दिल्ही आहे. दरबारास दर रोज येत आसतात. सेनाधुरधराचा लोभहि बराच आहे दरबारी मानसन्मानहि येथापद्धत आहे. बाईसाहेबाकडेहि हर वख्त जावयास परवाणगी आहे. सध्या पाचसे रुपये खर्चासहि दिल्हेत व गावहि त्याचे घोडियाचे खर्चास नेमून देणार आहेत. छ १५ मिनहूस राजश्री भवानी नागनाथ मुनसी याचेथें सेनाधुरधर आदीकरून लाहाणथोरास मेजवाणी जाली. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२३२

रु. न. ९१ श्री ता. १९ जुलै १७८१
फा. नं. १ पौ. छ २८ साबान
पत्र नं. २५ मार्गे आषाढमास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे कृतानेक विज्ञापना येथील येथील कुशल ता। छ १८ माहे शाबान पावेतो मुक्काम नागपूर यथे साहेबांचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष विज्ञापना ऐसी जे छ १५ मिनहूस विज्ञापनापत्र सेवेसी लिहिले होते त्यांत उमरखेडास येरतीग्रामबंग याचे मामाने मारचे लष्कर केल्याचे व आणखी कितेक वर्तमान लिहिले आहे ते सविस्तर श्रुत जाले असेल त्यानंतर येथे श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांजकडे सरकारात बातमी आली त्यांत मजकूर ऐसाजे, रतनपुरीस येरतीग्रामबंग आलेत मागाहून निमले-हून घोडे मिवा घघाच्या पुतण्या काही फौज पायदळ व स्वार व तोफा गाड्याकडून व गन्नाला पांच येणप्रमाणे सामानसुद्धां आले मार्गी उमरखेडासी कमावीसदारांची व बगाची च्यारपांच मनिष्य ठार जाली, तथा बगारकडील फार मारी जाले तेव्हां शहरात येऊन घोडेस तनसीत आणीले त्यांत कमावीसदार तेथून बाहेर निघोन बंकूर्डास गेले त्यांच हाती लागले नाहीत बगान शहरचा तसनस फार केला हे अमयाग कटी आणखीही कितेक बाग तसनस केले हे वर्तमान यातनीत येथे आले त्यावर सेनाधुरंधर यांस फार मार्तब मागले बुन्हाणी नाइक येथ आल्या येरतीग्रामबंग याची बाबणी कितेक येऊन यशांती समजाविली परंतु दिसण्यांत येत जे थोडेही धरपे भाराग नाही चाळ वन्मामर्लीची हे प्रसिध्द आहे यविशी राजश्री घड्याळजीपंत व बिवाजीपंत यांस पत्रे सेनाधुरंधर यांणी लिहिली आहेत तर्से निवेदन करितील. राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार प्रांत वराड, वल्लभऊन आमिरे आहेत त्यांची नेमणूक हात आहे. फसल परिस्थानमाणे पाठवितां नये यास्तव त्यजासुध्दा विगार होत आहे आठ च्यार दिवसांत यातील बन्सूती राजश्री धाम्भर कन्स्य, बापुजीपंत याच छिप्प, पंढरपुराहून वैशाखासी येथ आले श्रीविठोबाचे दऊन धुरंधर यांजकडून मोघनिळे श्रीची स्थानास रामसमासी दूती भगवंती अभिहार सिव्य फर्ले सरकारातून धिग धाम्भगरांस मिस्ता, त्यांतून बापुजी पंताश देतात मसुन धाम्भर पंडीस यस्यास निघाले आहेत समागम भगनास स्वार धुरंधरांनी दिल्हे आहेत बापुजीपंत यांस नसस्व चालू आहे त्यासाठी आले आहेत घरोघर कण्या होत सरकारचे कुन्या वाडियांत राहिले आहेत राजश्री परसोजीसिंग गायकवाडवले यांजकडील राजश्री गोविंद गांडा मकील येथे आले आहेत ते सेना-धुरंधरासी बोलत होत जे, आपले सत्ताविसी गाव, पा। मा। सिरसगांव व पिंगळ्याचे नेर ऐसी दोही गांवची जप्ती येरतीग्रामबंगानी केली, ऐसे भावय गोविंदपंत धुरंधरांसी करीत होते परंतु अद्यापी कमावीसदारांकडील लिहिले आले नाही ऐस आहे वरकड कितेक अहाग माठे अय राजश्री सदाशिवपंतराजांनी लिहिले आहे, त्यावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

२३३

रु. न. ९१ श्री ता. २९ जुलै १७८१
फा. नं. १
पत्र नं. १२४

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे, येथील कुशल ता। छ २५ माहे शाबान पावेतो मु॥ नागपूर यथे साहेबांच कृपावलोकनेकरून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर व श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमंत राजश्री सेनाबहादर व राजश्री मन्याबापूसाहेब व सौभाग्यवती मातोश्री बाईसाहेब आदीकरून यांचा अहाग धारांस मजकुरी राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार प्रांत वराड यांजपाशी सवभांस मर्जी दिसली नंतर हावेलीस आले यानंतर या मुल्याना नाइक येरतीग्रामबंग यांजकडून यथ आल्य होता त्यासहि आलजपुरास छ २३ रोजी रवाना केले तेथ आलजपुरीहि सेनासाहेबसुभा यांचा अमल मामला व सरदेशमुखी आहे. त्यास तेथील अमलासहि हट घातला आहे मजकुरीतो व आणखीहि कितेक जासूस बाल्यबयाचे ते सांगून व समागमे पत्र देऊन जरूरीन रवाना केले आहेत सेनाधुरंधरांकडील वकील राजश्री पाटील-बावांकडे आहे त्याची पत्र छ २४ सामानी आली आहेत त्यांत मजकूर एक कीं, शाहजादा मुसलमान सिवाई व आमिरउमराव यांचा खिलखिल पांच महिणे भरीचा होता. वकील यांजपासी मालव आसत नंतर शाहजाद व आमीर पांच वर्ण पाटीलबुवांचे भये निमित्य ग्वाल्हेरीपासा[न] फत्तेसिंग भाऊवर भरले नंतर पाटीलबावा ग्वाल्हेरीहून सडे

काश फौजेनी [illegible] उत्तर [illegible] पाटीलबावान [illegible] [illegible] व माळा [illegible] व [illegible] येणेप्रमाणे पाटीलबावास [illegible] जाली चेननिंग [illegible] [illegible] व [illegible] पाचे सात, [illegible] व [illegible] येक येणेप्रमाणे व [illegible] मोठा व [illegible] आणि [illegible] पाचे सात व घोडा येक येणेप्रमाणे. [illegible] मजलीस मर्यादाप्रमाणे पोपाख दिल्हे. येणेप्रमाणे बादशाही रुखसत जाल्यास दुसरे दिवसी आमीरउमराव यासी व पाटीलबावासी खलबतं जाली की, आणि पाटीलबावास म्हणो लागले जे, बातशाही बदोबस्ता-करिता तुम्ही आम्हासमागम दिलीस चलावे तेव्हा पाटील-बावानी उतर केले की, तुम्ही दिलीस जाणे आणि आम्ही ग्वालेरी घेऊन ब्रानदवरग्गात येऊन कुल बादशाहतचा बदोबस्त करून देऊ नतर त्याचे जाणे तिकडे जाले व इकडेस हे आले. आमदनीचा चेला नजफखानाचा याची भेट न घेतली चेला ढवलपुरी राहाणार. मिर्जा शफी आकबराबादेस गेले. पाटीलबावाचे येणे ग्वालेरीस जाले छ ५ शावानी दाखल जाले. ग्वालेरी सुरग व मोरचे व मोहले चहूकडून लागले आहेत. गोहदवाले यानी हिमत-बहादर [illegible] बहुता प्रकारे पाटीलबावासी जावसाल [illegible] की, [illegible] देतो परन्तु माझा कदीम मुलूक याज-[illegible] दुसरा [illegible] नगावा त्यास पाटीलबावा हे गोष्ट [illegible] नाहीत म्हणतात की, गोहदवाले याचे ठिकाण राहू देणार नाही [illegible] यासी पाच लक्षाची जागीर तूर्त [illegible] देणार पुढे [illegible] ते पटो राजश्री नारो सिवदेव [illegible] करीत होते परन्तु समाधान नाही म्हणुन [illegible] राजश्री बगाजी रघुनाथ यांची पत्रे छ २३ शाबानी [illegible] त्यात मजकूर यसा की, राजश्री येशवतराव भवानी-शंकर यासी [illegible] ठेऊन घेतले. रुखसत नाही येहेती-शामजग वगैरे जागीरदार यास इनायेतनामे आमल दखला-[illegible] व पेशावरी [illegible] करून दिल्हे आहेत परन्तु [illegible] होईल ते खरे. राजश्री गणेशपत बेहरे याणी [illegible] तालकियात दगा केला म्हणौन निरोप देणार [illegible] होईल ते खरे यसे बगाजीपताचे बातमीत लि॥ आले (अपूर्ण)

१३४

र. न ९६	श्री	ता ८ ऑगस्ट १७८३
फा न. १		पो. छ २३ रमजान
पत्र न. २०९		सन आर्वा

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यसीजे. येथील कुशल ता॥ छ ९ माहे रमजान पावेतो मु॥ नागपूर येथ साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. राजश्री बगाजी रघुनाथ याची पत्रे छ २७ शाबानची येथे आली त्यातील मजकूर यसा की, मोईनूदौला बोलतात की, राजश्री गोविदराव भगवत पुणीयातून विदा जाले ते येणार आहेत सत्वरच येतील राजश्री येशवतराव भवानीशंकर याजकडील प्रकार त्यास समागमे आणिलेच आहे तेव्हा याविसीचाहि जावसाल जो आमलात यावयाचा तो येईल येहतीशामजग वगैरे जागीरदार याजपासून तफावत होणार नाही जाल्यास तैसीच ताकीद होईल खातरजमा ठेवणे आणि आमल-दारीतहि खतरा वराडचे वगैरे पडणार नाही येणेप्रमाणे बोलणे जाल्याचे वर्तमान पतमारानिलेनी लिहीलें होते परतु कुल जागीरदार यानी व जगानी बदफैली माडली आहे माहालास उपद्रव देतात तेव्हा याजपासूनहि तद-नुसार आमलात येणार यैस आहे कुल जागीरदार व जग

याच समायांविसी नवाबास छ १ मिनहूस पत्राची रवानगी केली आहे यावर त्याकडील क्याये आज येतात हें न कळे राजश्री विठ्ठल बल्लाळ सुभेदार यांची रवानगी वराड प्रांती होणार छ ८ मिनहूस शाहा यन्धि दिवसांत श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांचा निरोप घेऊन मुहूर्त करून बाहेर सितावरडीवर जाऊन राहणार. समागमे दोन हजार फौजेची नेमणूक आहे परंतु शाहा विसा फौजेबरोबर जात तो पावेतो समजतें खरी त्यातूनहि पांचसे स्वार मूल्तापी प्रांती जावयाची काम पडल्यास बोलाऊन घेतील व पत मार निळचे नेमणुकेंतून आमखांहि दोनसें स्वार वन्हाडें प्रांतात जावयाचे राजश्री आपाजी गोपाल गणपडेंच्या सुभा त्यांचाहि कारभार विठ्ठलेस समजल्य त्यांचा ठराव याचा तकावर दु साला ठरला आहे नगदी काही देत नाहीत परंतु त्याजवर लोकांच्या वरता याचा ठाणाच्या कराव्या याप्रमाणें ठरल आहे विठलपंतांचे पाठीमाग यांचीहि रवानगी होईल त्यांजबरोबरहि हजार फौजेची रवानगीची योजना केली आहे राजश्री महिपतराव दिनकर वस्तरचे घोलप्यांत यांच साहा महिणे आहेत वस्तरचे स्वरधानची स्त्री कष्मान राणी व त्यांचा पुत्र येस उभयेता येथें आले आहेत येथें त्यांस येक गाव खाया त्यानी येथेंच राहावे त्यांच्या मुलखातील हिसरसीद राज बुर्हानशाहाप्रमाणें चालवें ऐसें आहे त्याकरितां राजश्री भवानराव काशी यांनी रवानगी महिपत राव याचे मारफतीनें होणार आहे व समशीरगाह यांचा पुत्र शाहा मिरखान उमरावतीहून पुण्यास आलेत, नविक माहूर. पुसद जागीर याच्याकडे आहे तेथें सा स्वार हजार घरठ सियाचे साम्राज बेस घतले तेथून पुढ स्वारजीयावर राक आहे. सन्य हाते दान्हेचेहि क्वलच आहे फारम्यास उभय पनास हजार रुपये मागवात इसमतजग यासिमायवर आहेत त्यानी शाहा मिरखांस पत्र लिहीलें आहे की, आमच्या तारीखव्यात गरज नाहीं यांनीं उत्तर केल की, आम्ही सरार्यीत आख आहे च्यार रुपये जागा पाहून गाव घणे प्राप्त आहे दान्हेंचे भिलम्सानाकडे आहे तथापि गाव राहून काही प्यांचें येस मागत आहे. श्रीमंत राजश्री मनाबादेसुभा यांच गांव ग्यारगांवीचे वरानात आहेत त्यांची चाकरी करून त्या गावांसहि उपद्रव देणार याप्रमाण शाहा मिरजा यांची चाल आहे ववणूक तर मना मार्गे ऐसी आहे आत्मपुत्र पादाच वानरिस्त काय करितात हे न कळे यथापि सेनाधुरंधर मनांत समजून वस्तुदीत आहेत वराड प्रांतीं होणार दिसता काम होईल तं पाहावें राजश्री रणोजी घाराम व त्यांचा पुत्र मुलखानजी चव्हाण हे उभयतां आठ नव वर्षें कैदेंत होते त्यांस छ ४ मिनहूस साखळ बेडिया तोडून मुक्त केलें. राजश्री विसनाथपंत काणे यांचे घरी सेनाधुरंधर आदीकरून बाया आणीकरून त्यहामधारांस मेजवाणी झाली सर्वांस वस्त्र दिल्हीं राजश्री दिनाजी बगनाथ यांचे घरीं मेजवाणी सवांस जाली वस्त्रें सर्वांस दिल्हीं राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार यास छ ७ येवीं गुरुवारीं सेनाधुरंधरांनी निरोप दिल्हा पोषाख पैठणी सेल्य व पागोटें हिरवें व जामेवार बऱ्हाणपुरी आपले आंगावरील व तुरा किनखाबाचा तोहि आपले आंगावरील येणेंप्रमाणें सणग च्यार व सिरपेच येक व माळा येक येणेंप्रमाणें घऊन मुहूर्त करून बाहेर सितावरडीवर उतरले आहेत समाम वराडचे मामलेदार रामाजी केशव गायकवाडकर व आनंतभट चितळे वगैरे यांस बोलाऊन आणून सांगितले जे, विठल बल्लाळ सांगतील तं मान्ये करणें ऐसी सक्त ताकीद सर्वांस केली आहे राजश्री त्रिंबकराव लक्ष्मण येथ आल्याचे वर्तमान पेशवी विनंति लिहा आहे साप्रत त्यांस साहा हजाराची नेमणूक करून दिल्ही आहे त्या पैकी तीनसें रुपयाचे सेज येक सध्या [अपूर्ण]

२३५

रु. म. ११ श्री ता. २५ ऑगस्ट १७८२

फा. नं. १

पत्र म २०२

साहेबांचे सेवेशी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता। छ २६ माहे रमजान पावेतो मु॥ नागपूर येथ साहेबांचे कृपावलोकनें करून यथास्थित धारकाचें वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. इकडील प्रसंगीचे वर्तमान राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार प्रांत वराड हे तर्फीयावरून कूच करून बलंवतपुरावरून साबरी आहे सय मु॥ आहे समिस्त जवळ जे पाहिजे संपेसी लिहील्यांत आली आहे तिवर्कच आहे आधिप्रायवर नाहीं व राजश्री कृष्णराय भवानीशंकर हेहि स्वर्गी मुहूर्तेनसी जाऊन राहिले तयार आहेत परवासाम मात्र जरा आहे आकंजपुरीहून राजश्री रामचंद्र दादू व राजश्री कृष्णाना नाईक हे उभयेता नरहोशामजेग व बल्लभराघन व माल्लेश्वराव यांनी उभयेतांबराबर श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांस व राजश्री भवानी नागनाथ यासि पत्र

लिहून पाठविली आहेत. ते छ २३ मिनहूस गुरुवारी सध्याकाळीं येथे आले. सेनाधुरधर याची भेट घेतली. पत्रेहि दिल्हीं. पत्रात मजकूर यैसा जे, राजश्री भवानीपत मुनसी यास पाठवून देणे व त्यासमागमे सुभेदार यास व राजश्री आनतभट चितले व खुशालजी देशमुख वगैरे यासि पाठऊन देणे म्हणजे माहालमामलतेचे कामाचा वगैरे बदोबस्त त्याचे हातून करून घेऊ. यैसा मजकूर पत्रात होता. पत्रे वाचून उभयेता आपले बिन्हाडास गेले. नतर मुनसीनी म्हटले जे, त्यांनी पत्र लिहीले हे खरें. परतु आमचें जाणें तेथे कैसे होते आम्ही गेलो तर उगाच सशये होतो, यैस बोल्तात पुढे जैस घडेल तैसे लिहीण्यात येईल. परतु हेहि जाणार नाहीत यैस वाटते इतकीयावर न कले. हैदराबादेहून बातमीची पत्रे राजश्री येशवतराव भवानीशकर याची व जासुदाची आली ती छ २३ मिनहूस दाखल जाली. त्यात मजकूर यैसा की, नबाब व मोईणूदौला आदीकरून सर्वत्र ठिकाणी यास दाखल जाली यावर सिबदीचे हिसेब आकारले. त्यात कित्येक बरतरफीत आलेत त्यास गाडद दाहा पधरा हजार बरतरफ केली. देणेहि गाडयाचे तलबेचे निघालें. त्याची तोडमोड देणियाविसी किफायसीनें होऊ लागली तेव्हा बरतरफी लोक यानीं येका करोन कोणेहि प्रकारे आपली तलब घ्यावी, हा मणसबा केला आणि मोईणूदोला याचे हवेलीवर धरणीयास चालोन गेले जमाव येकदाच इतका धरणीयास गेला तेव्हा तेथ सिबदीनें काही हगामीयाचाहि प्रकार दाखविला. उपाधहि हर्षामर्षपावेतों वरी जाली मनसबदार आदीकरून जे होते ते या गलबलीमुळे मोईणूदौला याचे हवेलीचे बदोबस्तास जाऊन पोहोचले सेवट हगामा त्या वखताचा रफेदफे तूर्त जाला. तेगजग सिबदीचे तोडजोडीचे दरमियान आहेत, यैसी बातमी येथे सेनाधुरधर यासि लिहिली होती. राजश्री सदासिवरावजी वकील सेनाधुरधर याजकडील राजश्री पाटीलबाबाचे लस्करात आहेत त्याजकडील पत्रे धुरधुरास आली, ती छ १९ मीनहूस सोमवारी सध्याकाली दाखल जाली त्यात बातमी मजकूर यैसाजे, छ २९ शाबानीं किल्यातून येक भला माणूस येऊन पाटीलबावासी भेटला प्रहररात्रपावेतो खलबत जालें त्याचें माणस की, ग्वालेर घ्यावी आणि गोहदेसी बोलू नये. पाटीलबाबास मान्ये न जाले. उतर केलें जे, राणी किल्यात आहे. तिजला जाऊ देऊ. सिपायास हत्यारासुधा काढून देऊ. यैसे ठरऊन तो भला माणूस रात्रऊ किल्यात गेला. तेच रात्रऊ प्रहर रात्र जाता इकडील लोक कोन्ही कोन्हास न कलता मोरच्यातील उरोट्याकडील वरते चढून गेले, तो आतील लोक रागडे पळून माहालात गेले व कित्येक बाहेर निघाले. काही तरवारहि चालली. मग प्रातःकाली छ १ रमजानीं गुरुवारी पाटीलबाबा खुद गेले. मग तमाम सरदारहि आले. चहूकडून लोक मार्ग तोफानी केला होता तिकडून चढून आले. तीस चालीस हजार माणूस वरते चढून जाऊन माहालास घेरा केला. पाटीलबावा खाले मोरचीयात बसले तेथून रहेकले व तोफा दरवाजा मोकळा करून वरत्या नेल्या माहलास लाविल्या. चोथे घटिकेस तेथेहि लोक चढले तेव्हा राणीने दारू बिछाऊन आपणास जाळून घेतले व राजधरकर कारभारी मातबर होता तोहि दोन च्यारसे लोकानिसी सामोरे जाला खुद जातीने दाहा वीस माणसे मारून आपणहि मारला गेला तमाम कटाऊ जाला. इकडीलहि लोक जखमी व ठार बहुत जाले. वरता बदोबस्त राजश्री रायाजी पाटील व दताजी खिजमतगार दिमत तोफखाना यानीं केला. पुढे गोहदेवर जाणार व तीन गढ येक देवगड व हिमतगड व आबाई येकूण च्यार जागे राहिले आहेत जे घडेल ते मागाहून लेहून पाठवितो म्हणौन लिहिले आहे वरकड दुसरा मजकूर सावलीगडकर यानीं हरदेकर पाटील लग्नास गेला होता त्यास तेथे दगा करून मारला ते त्याची वस्तभाव सावलीगडकर यास माघारे द्यावयाविसीं वाजबी आसेल ते देवबावी म्हणून ताकीदपत्रे पाटीलबावानी दिल्ही पुढे परस्परें स्नेहाने वर्तावे यैसे सावलीगडकर यासि लिहीले आहे. येणेंप्रमाणे बातमींत लिहीले होते शाहा सिरजाखान पुसदाचे व उमरखेडाचे दरमीयान आहेत. बहलोलखान यानी सेनाधुरधरास पत्री लिहीले होते जे येक हाथी चागला स्वारीजोगा लायेक आसेल तो पाहून पाठऊन बावा त्यास हे पाठवितील किवा नाहीं हे मागाहून लिहीण्यात येईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि.

२३६

रु न ९६   श्री   ता २१ सप्टेंबर १७८३
फा न. १
पत्र न ३३७-३३८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारके मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ २३ माहे शवाल पावेतो मुा नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधार

घरचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष साहेबांची छ १० व छ १२ च्यावाल्ची आज्ञापत्रें पाठविलें तें उत्तमसमयीं पावून मस्तकीं वंदन केलें त्यांत सेवकास आज्ञा जे, आलें वर्तमान वरचेवर लिहीत जाणें त्यावरून येथील वर्तमान येसे जे, श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर व श्रीमंत राजश्री सेनासाहेब-सुभा व श्रीमंत राजश्री सेनाबाहादर व रा। मन्याबापूसाहेब व सौभाग्यसंपन्न मातोश्री बायसाहेब आदिकरून मायेसह कुटुंब चंद्रग्रहणाकरिता श्री रामक्षेत्रास तीर्थ स्नानार्थ गेले होते समागमे राजश्री सदाशिवपंत नाना व मीही गेलो होतो ग्रहणसमयीं धुरधरांनी रौप्यतुला केली कन्या भागानाई व बाळासाहेब नानू वयल तुलेत घतली चारहजार तुलेस रुपये लागले तुला करून द्रव्य तेथेच दुसरें दिवशीं ब्राह्मणांस दिलें तृतीयेचा पक्ष मंगळवारी केलासवासी रघोजीबावा भोसले यांचा केला रविवार पर्यंत दिवस तेथें राहून सोमवारीं श्रींचें दर्शन करून पंचमीस स्वाशा स्वार होऊन नगरधनी भोसल्यांचा किल्ला पाहून संध्याकाळीं हवेलीस येथ आले क्षेमांत होते दोपारपर्यंत नित्य श्रींचे दर्शनास जात होते श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा सवास घेऊन मंगळवारीं येथें आले राजश्री दादांनी तर त्रितियेचा पक्ष करून रविवारीं सेना-धुरंधर यांचा निरोप मागून येथ आले मीही ते दिवशीं समागमे आलो आलजपुरीहून येतेशामजंग यांनी राजश्री रामचंद्र दादा व पूनप्णा नाईक पाठविले मामलतीचे वगैर कितेक बोलणे न येऊन मोकासन राजश्री भवानीपंत मुनसी यांस बोलाविलें परंतु त्यांस पाठवीत नाहीत राजश्री महिपतराव निंबाळकर व महमद आलीखान यास पाठवीत आहेत छ २२ मीनहूस निरोप झाला आहे उदक निघान चायेजगही च्यागार येमें ठरलें आहे यानंतर दादा मीरजाफरखान याणी पहिले उमरखेडेच गढीसी डेरे केले तेव्हा तिकडील दल अधिक पाहून माघारे तीन कोस येऊन राहिले होते नंतर आमची पुसगव्हाण पारगणा याणी त्यांस लस्करांत रस्त पाठवाविसीं तेव्हा आमची फौज घेऊन उमरखेड पावली गढी घ्यावी म्हणून मोर्चे लाविले आहेत गंन मास हात आले मोहेरीस उपरांत गढीचा ल्हास नाही मीरजामबहूर यांचा परामर्ष करावयास म्हणी नाही मनसीं घनणूक करीत आहे येतेशामजंग निर्यदिगांत यर्यास मुत्सद्यांच्या आदव व ग्यालगजमविषीं यभून उभयेतांस पाठवीत आहेत कदाचित निरर्जावा करून भांतरही झाले तरी क्षमा करिवील राजश्री व्यंकाजी रघुनाथ यांजकडील पत्र हैदराबादेहून गंन आली तो छ ७ व छ १४ च्यावाली पावलीत त्यांतील मजकूर येसाजे, इनाम वाल्ले जे गनायकी वराड येथें जागीर महाल व साल्या आहे, त्यांचा बंदोबस्त आल्यावते तुमचा करून देणे आम्हांस मंजूर आहे. जागीरदाराच इनायेतनामे पावेत त्याप्रमाणें त्यांपासून आमलांत येईल साल्या दाखल आहे याविसी रायें नानकरामपंत यांस सांगतो ते तुम्ही बोलून साल्याचा फैसला घालतील. वल्ली न करणे भोसले यांचें क्षेम, यांत आम्हांपासून तफावत कधी झाला नाही व होणार नाही आमचीच तफावतीची गोष्ट ठपीत नाही तुम्ही पाहता तेव्हां तुमचीही गोष्ट तफावतीची होत नाही याच्या जागाजागा जागीरदारांच्या वकीलीने माहाली आहेत त्यासी ताकीद करून देणीयांत येतील येतेशामजंग यावलप आलजपुरास पाठविले त्याविसी बेफिकीर राहणे वरचेवर येथील ताकीद पोहोचवून वगैरा घवणूक होऊ पावणार नाही जाली तर नतीजा पावतील हजूरची मर्जी खूब जंगास कळली आहे येहुकमीची रफगरी हवलीस नाही हें पुरतें समजलें आहे जगास निक्षून ताकीद होईल येणेंप्रमाणें बातमीत लिहिलें होते येतेशामजंग यास पुत्र झाला आहे त्यास वस्त्रे पागोटें, पठणी व शालजोडी येक व चामेघार मऱ्हागपुरी व किनखाब थान येक येकून सणगे च्यार व सिरपेंच येणे प्रमाणे   बरोबर पाठवीतात

धुरंधर यथून विडयाचें पानांचे बैल दाहा पाठवीत आहेत कितेक ल्हाममोरा आय या दादांचे पत्रावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२३७

रु. म १६	श्री ता १० नोव्हेंबर १७८६
फा. मं १	पौ छ १५ मोहरम भाप
पत्र न २६	समार्नान मार्गसीर्षमास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बारपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे, येथील कुशल ता छ ५ माहे मोहरम पावेतो मु।। नागपूर येथ साहेबांचे कृपावलोकनेंकरून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर व श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमंत राजश्री सेनाबाहादर व राजश्री मन्याबापूसाहेब व बाळासाहेब व सौभाग्यसंपन्न मातोश्री बायसाहेब आदि करून सहकुटुंब श्रीरामक्षेत्रास कार्तिकी पौर्णिमेचे यात्रेस गेले होते ग्रहणपर्वदर्शनास सेनाधुरंधर व सेनाबाहादर व

मल्यानापू येसे सध्याकाळीं गेले व सेनासाहेबसुभा व बाया-आदि करून दुसरे दिवशीं तुलसीचीं लग्नें रात्रौ उरकून सर्वच तेन गर्भा गेले. तेथें जाऊन देवदर्शन करून ब्राह्मण-भोजनें करून दक्षणा ब्राह्मणास वाटून आठ दिवस तेथें राहून मग कूच करून नर्मदातीरून छ १९ जिल्हेजी नागपुरास आले. राजश्री सदाशिवपंत गदाधरही गेले होते, तेही त्याजबरोबरून हालीस आले. तोतयाचा मजकूर, त्याजबरोबर सरकारचे जासूद व महमद अमीनखान याचा दिवाण येथे आहेत त्याजकडील स्वार समागमें देऊन महमद अमीनखानाकडेस पाठविला. खानमजकूर यास धुरधर यांनीं पत्र लिहिले आहे जे, याचे कपाळीं डाग देऊन नर्मदापार करून देणें म्हणून पत्र लिहिले होते, त्यावरून खानमजकूर यांनीं लग्नादवनेवर त्याचे कपाळीं डाग देऊन नर्मदापार करून दिल्हा. राजश्री राजाराम मुकुंद येथून कटकास गेले, तेव्हा धुरधरांनीं त्यास सांगितले होते जे, तिकडून काही हत्ती खरीदी करून पाठऊन देणें, त्यावरून राजश्री मजु चौधरी कटकाहून नागपुरास आले त्याजबरोबर मधारनिलेनी हत्ती च्यार पाठविले आहेत चौधरी छ २८ माहे जिल्हेजी नागपुरास आले. सेनाधुर-धराची भेट घेतली. त्याणींही हत्ती च्यार व सवा मोहोरा नजर केल्या. हत्ती तीन आहेत. त्यात येक्या हत्तीवर अंबारी जिनसवार व येक्या हत्तीवर मुदा हौदा व येक हाती व येक हत्तीन खुलीच दोन होती, येसे च्यार व पत-मारनिलेचे च्यारीही खुलेच आहेत. राजश्री त्रिंबकराव लक्ष्मण यास मजमूची वस्त्रे रामटेकात यात्रेचे समारंभात दिल्हा. निशान करीत असतात व राजश्री जनार्दन विश्वनाथ यास छ ३ मिनहूस आन्तमानी विडे दिल्हे आणि त्याचे वडिलाकडे जो कारभार होता तो त्यास सांगितला आहे व राजश्री जोतीपत-बाबा यास देशास जावयास छ २ रोजी अस्तमानी निरोप दिल्हा बाबास शालजोडी, व शालनामी रुमाल व उभयेता चिरंजिवास पटणी शेले व पागोटी आणि बाबाचे स्त्रीस सोवले येक व शालजोडी येणेप्रमाणे सणगे दिल्हीं. सिवाये तीन हजार रुपये खर्चास दिल्हे. राजश्री रंगाजी रघुनाथ यांचीं पत्रें हैदराबादेहून छ २१ जिल्हेजी व छ २५ जिल्हेजी आली त्यातील मजकूर येसा कीं, राजश्री गोविंद भगवत यासी नबाबाची व मध्यस्थाची बोलणीं जाली. सलामसलतीचे व मामलेसमधी कितेक प्रकारे गोविंद भगवत नबाबासी बोलावयास आले होते, त्याप्रमाणें बोललेत. त्यास नबाबाचें काम पोख्तगिरीचें व स्वार्थाचें. याच अनुसधानानें पुणेकर कारपरदाज याचे मरजीस विपरियास न दाखऊन बोलणें घडले. यावर गोविंद भगवत यांनी रुकसत होऊन जावें येसे होते परंतु मारनिलेच्या गहणीयाचा प्रकार दिसतो. आमचीही रुकसत नबाब या आठा दिवसात करतील. जागिरीचे कामाविसी व गंगथडी वराड येतेशामजंग आदिकरून जाबसाल बोलणीयात आले तेव्हा नबाब बोलले जे, सेनाधुरधर याजकडील बिलकुल मतलबाचा फर्द तयार करून मोईनुदौला याचे हावाली करणें ते हजूर अर्ज करतील, ज्याप्रमाणें जागीर वगैरे मतलब आसतील त्याप्रमाणे फर्मावणे ते फर्माविले जाईल धुरधर यासी तफावत करावयाचा नाही. रुकसतही तुमची लवकरच आहे तेव्हा रोबरो रुकसतेचे वेलेस बिलकुल खातरजमेचे बोलणीयात येईल येसे नबाबाचे मध्यस्थाचे रोबरो बोलणे जाले येतेशामजंगाविसीं मध्यस्थानी म्हटले जे, नबाबाची ताकीद आहे, याजवर त्याची चाल सुधीच न राहील तेव्हा त्याचे फलही तैसेच होईल येसी नबाबाची बोलणी जाली. याजवर रुकसतेचे प्रसंगी सर्व कलेल. येथील विदा जालीयावर जलद येतो. येसी बातमीपत्रे रंगाजीपतांनी लिहीली होती. आलज-पुरास राजश्री महिपतराव दिनकर यासमागमे महमदअली व रा. गोविंद दादो येसे देऊन पाठविले होते त्यास यासी व जगासी मामलेसमधी जाबसाल जाले. त्यास जगास जे जाबसाल कबूल व्हावयाचे होते ते तर मामलेसमधी कबूल जाले. आपलेकडील अमीलास ताकीद केली काही मामलेतसमधी बोलणे उलझा कबूल न करावें याविसीं व जग आपली खातरजमा करून घ्यावयाविसी सलाबतखान यास महिपतराव यासमागमे देऊन नागपुरास पाठविले आहेत. रींदपूर परीयत आले ते चौ पाचा रोजानी पोहचतील. पोहचलीयावर जे बोलणें होईल ते मागाहून लिहिणीयात येईल. शाहा मिरजा यानी उमर-खेडास उपद्रव केला तैसाच वराडात माडला आहे. माहूरचा दताजवलील तपस्वी महत कामेश्वर भारथी यास धरिले. दोन लाख रुपये मागतो व महताचा गाव लुटला. त्यावर पुसद परगणीयात मुकाम आहे तेथेही उपद्रव मनमाने असा केला. राजश्री विठलपत सुभेदार प्रात वराड त्याचे तोडावर तीन च्यार हजार फौजेनसी आहेत मागाहून लोकही आणीक काही नागपुराहून त्याजवल पाठवितात. परगणे माने येथे मारनिलेच्या मुक्काम आहे. सेनाधुरधर पुणियास यावयाकरिता अगप्रस्थाने मार्गसीर्ष वद्ये ३ सुमुहूर्ते करून निघणार. डेरे पूर्वीं दिल्हेच आहेत. डेऱ्यास गेल्याउपरी कांहीं दिवस लागतील. दरम्यान येतेशामजंगाचा जाबसाल आहे मामलेतसमधी उगव होणें व शाहा मिरजाखान याने

ब्रम्हखेडे प्रांती मनमानेसा दंगा केला होती वराडांत उतरला मनमानसे रासें प्रांतांत फिरता यावरून रयतेस दहशत पडली आहे तीन हजार पायदळ व पांचसे स्वार. जंगाजवळही गेन तीन हजार गारद व पावशें स्वार ही जमीयेत नबाबांनी नेमून हवल्या सरंजामाशी करून दिल्ही नाहीं व सिवाय सांप्रत तवा हे चाल बाहटपणाची दिसती यास्तव जर सुरळीत चाल दिसल्यास बरेंच आहे, नाहींतर याचा विचार करणें धुरंधरांस प्राप्त आहे आळजा पुरीहून सलाबतखान हे बोलण्यासीही येत आहेत निघून अष्टी करंजपरियंत आले म्हणून वर्तमान आहे त्याचमागमें येथील गळेलेही उमयेतो आहेत. ते येऊन काय बोलतात व कलेल त्याप्रमाण पुढील चाल दिसेल सारांश, पुणियास यावें श्रीमंत रावसाहेबांस पाहावें भेटावें आणि स्वतन्यांची व सरदारांची वाखणीं त्यांचीं, महिनापधरा दिवस एकत्र राहून दाही दौलतीविशीं उचित परिचय आवतील ते बोलण्यांत येऊन घसरून मावासरितां माघार फिरावें पुढे येधासमाशीं मुष्टीचे अम कतव्य आहे यापमाणें मनादमें येथील आहेत सेवास व टन्नाह येण्याची बहुत आहे मध्ये जंगाकडील लग्न आहे याचे वारापाणी चालें म्हणजे दुसरा लग्न नाहीं लवकरच येतात याअन्वये कितेक नारीक माठे अथ रावभी दास लिहितील त्यावरून श्रुत होईल सवेसी श्रुत हाये हे विज्ञापी

२३८

रु. मं ९९ श्री ता २७ डिसेंबर १७८३
फा नं १ पौ छ ११ सफर
पत्र मं २२

साहेबांस सवेसी आज्ञाधारक मल्हार मोरेश्वर कृतानेक विज्ञापना येथी ज, येथील कुशल ता छ २ माहे सफर पावेतों मुा नागपूर येथ साहेबांचे कृपावलोकनकरून आज्ञाधारकाचें वर्तमान यथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांणीं मार्गशीर्ष वद्य तृतीयेस गुरुवारी मुहूर्तें प्रस्थान करून पुण्यास यावयाकरितां डेरेदाखल जाले हे वर्तमान पत्राची ग पत्रीं सेवेसी विनंति लिहिली आहे आठ दिवस आसमंत तयारीस व पवेशामर्जग याचकडील मजकूर ठरावयास लागणार. दरम्यानपावेतो राजश्री तालचे पतानीं मातमी लिहील्या त्यांत श्रीमंत सरकारच मुहूर्ताचेच निर्वाहेत गंगातिरी करावयाची जाहल्या याम भेगारयाव जावें त्यांस व आगमास शुभापेक्ष आवश्यक हे निश्चय नितांत आणून दुसऱ्या मुहूर्तावर निघावें हें उत्तम म्हणून दुसरा मुहूर्त पौष शुा त्रयोदशीस सोमवारी पाहिला त्या दिवशी निघोन मजल दरमजल यावें म्हणून निश्चयांत आणून छ १० मोहरमीं गुरुवारीं दोन प्रहरा धारुरांत हवेलीस आले त्रयोदशीस निश्चयाप्रमाणें निघावें सलाबतखान येतेथामधग याबकडून बोलण्यास आले त्यांबरल बोलणं जे शाह मिरासुभा ज्याकडी सिवदी दूर करून नवाबांनी नेमणूक करून दिल्याप्रमाणें सिवदी ठेऊन मागील मुख्याप्रमाणें वर्तणूक मामलतीची सुरळीत केली तर आम्हांशी त्याची बनेल नाहींतर बनार नाहीं याप्रमाणें त्यांनांसी बोलून त्यांनांनी पत्रे अगास लिहून पाठविलीं त्यांन हरकडे आल्याउपरी जमानी त्यांन मिर्जा यास येथील करून मिर्जास कैद करून बंदी पाठविली आणि आळज पुरास आमचिला छ २७ मोहरमी सोबदचे मुक्रामीं आला छ २८ रोजी यूगाणावर आला तेथून आळजपूर सात कोस आहे तेथा आळजपुरास पोहोंचल्या असेल. परंतु सिवदी सारी जंगाबवल आली आहे व जंगाचीहि आहे पुढे जा काय मनसुबा करितां हरकील आय त्यांनांनी लिहीले आहेत त्याचीं उत्तर काये लिहीता हे कलेल तो पावेतो त्यांन ठेऊन घेतले आहेत सुरळीत मान्य करून उत्तरें आल्यास उत्तमच चालें न मान्य केल्यास श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा फौजसुधा येथें आहेत प्रसंग दिसेल तैसे करितील आपन न गुंतवा निश्चयाप्रमाणें यावें मैसें बोलणीमांत आहे व राजश्री मल्हारावजी यांसही येदर्थी धुरंधरानीं पत्र लिहीलें आहे. या विठल मल्हार सुभेदार प्रांत वराड हे वडगांवावर आहेत व बहुलखान मान्यावर आहेत राजश्री धांडभटबाबा यास धुरंधरानीं निरोप दिल्हा ते अर्नाथास गले वरकड कितेक आहाम मोठ अथ राजश्री छत्रसिंघपतहादांनी लिहीले आहेत, यावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत हाये हे विज्ञप्ति

२३९

रु. मं. ९९ श्री ता ४ जाने. १७८४
फा. नं १
पत्र मं. २५५

साहेबांस सवेसी विज्ञप्ति येथीज श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांनीं प्रथमतः मुहूर्तेंकरून डेरे दाखल जाले, आगखी निश्चिन्त्य नितांत आणून दुसऱ्या मुहूर्तानें जाव येत ठरून हवेलीस आले त्या मुहूर्तावर यात ता आधीन लिहीं याचे

राजश्री सदाशिवपतदादास बलाव्हून नेऊन सागू लागले जे, उदईक बाहेर निघावयाचा दिवस आहे परतु हसमतजंग च्यारपाच हजार फौजेनिसी व तोफानीसी उभा आहे, मागून आजमदौला तीन च्यार हजार फौजेनिसी येतो त्यामुले सेलगावकर वगैरे परागदा जाले आहेत. आलजपुरी येतेशामजग याजवल आटव्हा हजार जमाव, याप्रमाणें मोगलाई फौजा तयार आहेत आलजपुरकराचा भरोसा येत नाही याजमुले निघता येत नाही यैसे बोलले त्यावरून दादानी उत्तर दिल्हे जे, मोगलाई जागीरदार नवे आले नाहींत, पहिलेच आहेत, आपल्या जागिरीचा बदोबस्त करितात, तुमचे आमलास खलेल करीत नाहीत, तुम्ही त्याचे भय मानू नये, जर करिता तुम्ही हेच मोठे भये करून टाकविले आणि राहिला तर तुमचा लौकिक चागला नाही साह महिणे तुम्ही पुण्यास येतो म्हणोन पत्रे लिहिता. मुहूर्ताने निघाला तो मुहूर्त चागला नाही म्हणून दुसरा पाहून घरास आला, आता जागीरदाराचे निमित्य पुढे करिता यास काय म्हणावे? तुम्हास जाणे नव्हते तर पुण्यास आजपरीयत पत्रे कशास लिहिली व मुहुर्ताने बाहेर कशास निघाला? जागीरदाराच्याने तुमचे काही होत नाही. तुम्ही पुण्यास चालावे मागे सेनासाहेबसुभा आहेत जागीरदारानी तुमच्या अमलास गडबड केली तर पाहून घेतील तुम्हासी मोगलाई फौजा बिघडतील, तेव्हा नवाबाचा बिघाड स्वराज्यासी अर्थात जाला, तेव्हा पुण्यात श्रीमत आहेत, उगेच राहणार नाहीत ह्या गोष्टी आणखी प्रकारे दोन प्रहर बोलत होते परतु त्याच्या मनास आले नाही. राहवयाचाच निश्चये त्यानी केला. मग दादा उठून घरास आले. दादानी बोलावयास आलस केला नाही सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति.

२४०

रु. न. ९६	श्री	ता. ५ जानेवारी १७८४
फा. न १		पौ छ २७ सफर
पत्र न. २६३		पौष मास सन आर्बा समानीन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येथील कुशल ता छ ११ माहे सफरपावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकनेंकरून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यानी सूमुहूर्ते आगप्रस्ताने मार्गसीर्ष वद्य तृतीयेस डेरेदाखल जाले होते. तेच दिवसी श्रीमत राजश्री दादासाहेब श्रीगगातीरी कैलासवासी जाले. श्रीमत माहाराज राजश्री रावसाहेब याचे भेटीस जाणें. प्रथम भेट. तेव्हा उभयपक्षी शुभदायक आसावे यैसा सकेत घेऊन ज्योतिसी बोलाऊन दुसरा मुहूर्त पौष शु॥ त्रयोदसीचा नेमस्त करून डेरेदाखल पौष शु॥ २ गुरुवारी हवेलीस आले. पुढे पौष शु॥ त्रयोदसीस मुहूर्ते करून डेरेदाखल होऊन मजल दरमजल निघोन पुणीयास जावे तो आर्थ राजश्री बलवतरावजी यासहि धुरधुरानी लिहीला होता, तोहि साहेबाचे सेवेसी श्रुत जाला आसेल व राजश्री सदासीवपतदादा यानी व म्या सेवेसी विज्ञाप्ति लिहीली होती, त्यावरून श्रुत जाले आसेल आलीकडे पौष शु॥ १२ द्वादसी रविवारी च्यार घटिका दिवस राहिला ते वेलेपासून प्रहर रात्रापरियत धुरधर मुछदीयास घेऊन जुने हवेलीत नजरबागाचे खोलीत मसलहतीस बैसले आणि न जाण्याचे आर्थाचे सकेत मुछदीयासी बोल् लागले जे, वराडात आलजपुरी येतेशामजग व शाहा मिर्जा हे जमियेतीनसी आहेत व हसमतजग दोन हजार फौजेनिसी आमडापुरावर आहे. त्याणी कन्हाडेची गढी घेतली व आणखीहि वराडप्रार्ती तीन गढ्या घेतल्या व मिरजुमला औरगाबादचा सुभा हा जाफराबादेवर आला आहे. सेलगावकराच्या पारपत्यास नबाबानी पाठविले आहेत. यैसी बातमीचीं पत्रे येऊ लागली. येक जगाकडील वसवास मात्र होता तो हशमतजग व आजमतदौला वगैरे चहूकडून उपाधीस कारणेच दिसतात. नेव्हा आपण पुणीयास गेल्याउपरी मागे कसा प्रसग पडेल हे न कले, सव्यस्तब्ध जाण्याचा योग घडवावा तरी नबाबाकडील फौजेचा प्रसर पुढे पडला आहे याचा उलगडा सत्वर कसा होतो आणि पुणीयास जाणें कसे घडतें याजआर्थी सध्या जाणे . . च्यार महिन्यानतर जावे यैसे आपले ठाई निश्चयात आणून व कारभारी यासी बोलून निश्चय ठरऊन प्रस्तुत राहाणे जाले आणखी मुछदीयासी म्हणों लागले जे, हे मी बोललों या आन्वई पत्रे राजश्री नानास व राजश्री तात्यास लिहून याची प्रत्योत्तरें तुम्हास आणऊन देतो यैसी मुछदीयासी बोलून राहाण्याचाच निश्चय ठरऊन जाण्याचा योग राहविला त्यावरून या करिन्यात व बोलण्यात प्रकार दिसून आला जे, प्रस्तुत येणे महकूब केलें याच आर्थीचा कितेक मजकूर राजश्री दादानी सेवेसी लिहीला आहे त्यावरून सर्व-निवेदनात येईल. आजपावेतो जैसी मसलत करीत गेले आणि बोलत गेले तैसे सेवेसी विज्ञाप्ति लिहित गेलो. सध्याचा प्रकार कलला तो सविस्तर लिहीला आहे. सलाबतखान आलज

पुरीहून घोडम्यासाठीं आले आहेत त्यास आद्यापि मामलेदारसंमधीं वासलात उरकले नाहीत खानमखूर मागत आहेत येहि निरोप सत्वरच देणार जें घडेल तें मागाहून विज्ञाप्ति लिहिणीयांत येईल राजश्री मल्हाराप्पा साहेब यांच्या उरल्या दाटेच्या खाली गल्यास सुज येऊन मोहनाळदेखील आटपल्या च्यार दिवस जास्त होता कळ्या घाऊन करते रूप दिले व पोटांत आपधांचा उपाय केल्यास आठ दिवस बहुत श्रमी जाले, परंतु सध्या उपशम जाला निःशप आद्यापि जाले नाहीं परंतु निःशप होईल भरोसा वाटत आहे. राजश्री गोविंदराव मुगुटराव व राजश्री व्यंकटराव काशी यांस वस्त्रें देऊन उभयेतास वस्तरचे राज्याकडेस रवानगी केली त्यांजसमागमें हजार दीड हजार परियंत फौज देणार आहेत त्यांजकडील कारभारी मुरली म्हणान आहे तो व रानी उभयेता येथें नागपुरीं आहेत त्यांसहि वस्त्रें दिल्हीं व राज्यासहि मारनिलेकराकर वस्त्रें पाठविली आहेत त्यांतील आथ हाच कीं, राजे तुम्हाकडील जैसे आहेत तैसे करून यावी आणि जमावबाबा हुकूम आपला असावा या शाभनास्तव पाठवीत आहेत वरकड विशेष आथ राजश्री दादांनी लिहिली आहेत त्यावरून श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२४१

क. नं ११ श्री ता १ फेब्रुवारी १७८४
फा. न १ पौष २८ रविवार
पत्र नं ११२

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरप कृतानेक विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ता छ ११ माहे रावल पावेतों मुा नागपूर येथें साहेबांचें कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांनीं सुमुहूर्तें करून बाहेर डेरेदाखल जाले आणि पश्चात संकेत भरून दुसरा मुहूर्त नेमस्त करून मागती शहरांत हवेलींत दाखल जाले दुसऱ्या मुहूर्तावर निघावे याचा परिहार तपशील शहाण्याचा पेशोजी पत्रीं लिहिला आहे, तो सेवेसी श्रुत जाला असेल शहाण्याचे अर्थाची पत्रें साहेबांस व श्रीमंत राजश्री दादा यांस व राजश्री यशवंतरावजी यांस विस्तारें करून धुरंधर यांनी पाठविलीं आहेत श्रुत होतील म्हणून मागील पत्रांत म्यां लिहिलें होतें ती विस्तारपत्रें छ ११ मिनहूल रवाना जाली आहेत. सेवेसी श्रुत होतील राजश्री येसवंतराव मशानी छ ७ सफरीं हैदराबादेहून नवाबाचा निरोप घेऊन निघाले म्हणून बातमीस लिहिलें होतें त्यास मारनिले आद्यापि येथें आले नाहीत राजश्री व्यंकोजी भोसले यांस नवाबानी मनसब जागीर देण्याचे अर्थ राजश्री भवानी रघुनाथ यांसी बोलले आहेत त्याप्रमाणें येशवंतराव येथें आल्यावर काय ठरणें ते ठरेल नंतर मागाहून सेवेसी लिहिणीयांत येईल नगरसी रघुनाथ यांजकडील पत्रें अलीकडे आली नाहींत राजश्री गोविंदराव मुगुटराव या समागमे फौज देऊन वस्तराकडेस पाठविताव वस्त्रें देऊन निरोप दिल्हा आहे आठा च्यो रोशनी निजगार. येथेघामबरा आसफपुरी सिवाखुषा चमियेतीनसी आहेत सलामतखान येथें आले होते आसफपुरास गले हे मागील पत्रीं लिहिलेंच आहे ते आसफपुरास पोहोचले असतील परंतु जाते वेळेस धुरंधरांनी मामलेदारसंमधी वगैरे जाबसाल जमास लावण्याविसी खान याश सांगितलें होतें तो जाबसाल मोकळे होऊन तेथून पत्रें आली नाहीत इसमतखा दोन आडीच हजार फौजेनिसी करंजगावावर आला आहे आवसुदौला औरंगाबादचा सुभा यांनीं फौज व तोफा सेलगांवास पाठविल्या म्हणून आयाळे यांनीं सेलगांव वगैरे प्रांत उज्याड करून दिल्हा ऐशा बातम्या येथें आल्या आहेत राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार प्रांत वराड हे तीन च्यार हजार फौजेनिसी कुमाकर आहेत राजश्री भवानी काळो यास करवपावेतो फौज समागम देऊन पाठवावे म्हणून डेरेदाखल जाले होते तो त्यांची सून राजश्री माधवराव यांची स्त्री त्यास शरीरी आजार होऊन देवआज्ञा जाली म्हणोन मागती गांवांत आले माठपरीहि आपली पाठवावें ही यत्ना व माळम्यांत आहे घडेल तैसे लिहिणीयात येईल. विशेष खबर मोठे आर्थ राजश्री सदाशिवपंतदादा यांनीं लिहिले आहेत त्यावरून श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२४२

क. म ११ श्री ता १ मार्च १७८५
फा. नं १
पत्र नं ११९

पौ छ २ जमावल सन आमा समानीन चत्र मास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घरपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे यथील क्षेम ता छ ११ रबिलाखरपावेतों मुा नागपुर येथ साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञा

भारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. साहेबानी छ १५ रबिलावलचे व १६ रबिलावलचे पत्र पाठविले ते छ २७ रबिलावली उतम समई पावोन मस्तकी वदण करून सतोष जाला. यैसेच सेवकास त्यायास आज्ञा जाली पाहिजे. यानतर इकडील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याणी पुण्यास येण्याविसी सतत च्यार महिणे उद्योग करून इकडील बदोबस्त करीत असता सबटास हा कालवर गेले नाहीत. मध्यंतरी काम दिवस पाहून लग्नाच्या साहित्याचे किरकोल चालीस लाविले होते. इमारतीचे कारखाने तर चालतच आहेत त्यातच मटपाचे स्तभ व जागा नीट करविली. कदाचित वैशाखपर्यंत दिवस लागतच चालले तर लग्नाचे कार्य सपादून जावयास येईल ही योजना होती त्यास तेथे साहेबास समजले जे, धुरधराचे येणे होत नाहीं उद्योग इकडे येण्याचा दाखवितात आणि घराऊ लग्नाची वगैर कामे चालवितात हे समजावणारानी समजवले. त्यावरून साहेबास सत्य भासून रावजीजवल बोलण्यात आणिले. त्यावरून बलवतरावजीनी येथे दोन च्यार वेला लिहिले जे, येथे समजण्यात यैसे आलें आहे, त्यास आपण आल्याने श्रीमतास बहुत सतोष व न येण्यात लोकाचे सागणे खरे पडतें. यास्तव यावयाचेच करावे म्हणून लिहिले व उदाजी जासूदही मुजरद पाठविला. त्याणेही येऊन हेच सागितले. त्यावरून इकडील लग्नदेखील सर्व कार्ये राहून आधी पुण्यास जावे हा निश्चय केला आहे. कधी निघतात हे तथ्य समजल्याउपरी सेवेसी विनति श्रुत होईल तूर्त जावे हा निश्चय केला आहे. तेथील मर्जी चागली राखावी यात सर्व कामे आहे हे धुरधराचे मानस आहे. फाल्गुन शुद्ध येकादसीस मुहूर्त पाहिला होता त्यास हुताशनी समीप पुढे आसता निघणे आसोनच देसमत निघाले त्यावरून तो मुहूर्त राहिला. दुसरा निश्चयात येईल तो सेवेसी लिहीण व येथून नवाबास व मौनुदौला यास पत्र गेले आहेत जे, बगाजीपतास इकडे पाठवून द्यावे व बगाजीपतासही लिहिलें आहे जे, नवाबाचा निरोप घेऊन इकडे येणे येथे आल्याउपरी जागिरीचें व कितेक बोलणें बोलण्यात येतील व फाल्गुन शुध आष्टमीस धुरधरानी रग खेलायाचा मुहूर्त केला केसरी रग करून भट व उपाधे व शास्त्री व मछुदीमडली व सरदारलोक यैसे बोलावून बैठक करून धुरधरानी स्वहस्ते करून सर्वत्रावर रग टाकून दोन घटिका नाचरग केला आता नित्य चालले आहे छ १२ रबिलाखरी श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमत राजश्री सेनाबहादर व राजश्री मनाबापुसाहेब व बरोबर काहीं मछुदी मडली व सरदार लोक यैसे सकरदऱ्याचे बागात गेले. तेथें जाऊन, बगल्यात बसून, दोन घटिका नाचरग करून, सध्याकाली वाटेन गुलाल खेलत हावलीस आले व दुसर रोजीहि त्याप्राच केला व श्रीकासीहून सावकारी बात आली जे, राजश्री पाटीलबावा याजवल इग्रजाचा वकील इद्रशेन होता तो इमाजुदौला याजकडे कलकत्यास गेला आहे दोल्यास घेऊन श्रीकासीस यावे आनि पाटीलबावाची व त्याची त्याची भेट होणार आहे म्हणून बातमी आली. व बालाबाई श्रीकासीचे यात्रेस गेल्या होत्या त्या यात्रा करून येत आहेत. पचमीपावेतो येतील म्हणून बातमी आली आहे यानी येथून स्वाराची डाक देवगडावरून नरमदापावेतो बसविली आहे. राजश्री भवानीपत मुनसी याचे कण्यास देवआज्ञा जाली म्हणून धुरधर सेनासाहेबसुभा छ १२ राखरी मुसीचे घरी गेले होते. दोन घटिका बसून समाधानाच्या गोष्टी सागून हावेलीस आले. वरकडे बारीक मोठे अर्थ राजश्री सदासिवपतदादानी लिहिले आहेत त्याजवरून सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत होवे हे विज्ञप्ति.

२४३

रु. न. ९६ **श्री** ता. १७ मार्च १७८४

फा. न. १

पत्र न. ९८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञाप्ति यैसी जे. येथील क्षेम ता छ २४ राखर पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचें कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. साहेबीं छ ४ रालाखरचें पत्र पाठविले तें उतमसमई पाऊन सिरी वदण केले. यैसेच सेवकास त्याहा [वया] स आज्ञा केली पाहिजे. यानतर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यानी पुण्यास जावयाचा उद्योग केला आसता जाने न जाहले. जागीरदाराचे लढे पडले. बाहेर निघोन गेले. माघारे हावेलीस आले त्यावरून साहेबास सवस्वये भासोन राजश्री बलवतरावजी याजवल बोलण्यात आले, त्यावरून बलवतराव यानी सेनाधुरधर यास लिहीण्यात दोन च्यार वेला आनिले जे, न यण्यामुळें येथील मर्जी बहुत दिक आहे. त्यावरून धुरधर यानी जागिरदाराचे गुते येकीकडे ठेऊन व श्रीरामनवमीचा उछह समीप आसता व पुढें वैशाख मासीं लग्नकार्याची योजना होती तेहि ठेऊन आधीं तिकडे येण्यास मुहूर्त निश्चयात आणून

नित्य येक दिवस लस्करामध्ये काही गडबड लाहान जाहली नाही बहुत समाधान करून उभयपक्षी निश्चय समारंभाने घालवीले याप्रमाणे त्यांजकडे लिहीत गेले याउपरी पुढे काय मसलत आखिर्लास त्याप्रा कलमिशीवर सेवेसी श्रुत होईल गोविंदराव भुगुंटराव हजार वारसे स्वार घेऊन बस्तारच्या मुलखांत माहीम करून तिकडील बंदोबस्त करून मुलूक साटपावयास गेले होते बस्तरची राणीहि समागमे गली होती त्यास त्या प्रांतातील गढी होती तेथ मोर्चे लाविले होते गढीवाल्यांनी मारामार केली त्या वेळेस मामले लक्ष्मी यांची जाहाली त्याउपरी यांणी गढीवर हल्ला केला तेव्हा गढीवाल्यांनी हल्ला मारून काढिली त्या वेळेस यांजकडील मानसे चाळीस पना[स] ठार जाहाली गोविंदराव याच्या भाच्या दहास गोळी लागली पोटास फाटून गली व्यंकटराव यांसी पायासहि दगड कपाळावर लागला नामोहरम होऊन माघार फिरून आले फौजेचे लोक कांही नागपुरास फिरून आले त्यासे यावयाचे आहेत येतील. निकडील मसलत त्यास होत नाही बस्तरचे राज व मुलूक डोंगराचा विकट पामच्छप्ये काम आहे फौजेचा खर्च निभाव नाही याप्रा आहे येतेशामखा याणे बराडप्रांती सरकारचे आपले गाव जप्त वगैरे निमे आमल आहे तेथ गांवास उपद्रव देऊन स्वारी बहुत केली आहे रा येशवंतराव नाईक निंबाळकर देशीहून आल्यापावेतो आले तथ रा विठलपंत मुजुमदार याने व सलावतखानाने आणविले नागपुरास येऊ दिल्ही नाहीत निंबाळकराचे मध्यस्त येथ भिकाजी पवार व श्यामराव सैनापथ होत तरि धुरंधरांनी त्यांजकडे पाठविले आहेत परंतु त्यांजकडून बातमी आली नाही निंबाळकर देशी जातील, आमरावतीपावेतो गेले अद्यापवर नाहीं सेनाधुरंधर यांस साहेबाकडील गटगनर राजश्री गंगाधरपंत टार्गोनी आपल्या घरी आणून जेवण घालून पायास बिरद. यजमानास पोषाख व मानास रात्रीस गटगनर करून त्यांचा आदर श्रीमंतांचा व साहेबांचा व तालावाहद्योरदर्जा व गंगाधरपंतांनी आपले वस्त्र यांस घेऊन गेले तथ मोठ्यांत आदर केले व यतशामजंगाकडील वकील आले आहेत माल-मामलतीच बोलणे चालत आहेत रा रा रामचंद्रपंत दस्तदतखानाकडून येत आहेत मग काय ठरेल ते सेवेसी श्रुत होईल बारीक मोठे आप राजश्री सदाशिवपंत यांचे पत्रावरून सेवेसी श्रुत होईल यवसी श्रुत होये र निर्पास

२५०

रु. न ९१ श्री ता २१ मे १७८४
फा न १
पत्र न २४१

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरवे कृतानेक विज्ञापना येसी जे येथील क्षेम ता ९ माहे रबलावेलपावेतो मु॥ नागपूर येथें साहेबांचें कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष इकडील वर्तमान तर लग्नाचा समारंभ मोठाच जाहला समारम होऊन वराडीचे दिवसी येसुनाबाई सुसुरे करून आपले घरास गेल्या तथे दोन च्यार दिवस राहून इकडून श्रीमंत राजश्री सेनासाहेब सुभा मोहित्यांचे घरी गेले त्यांस आमत्रन सांगून समागमें राजश्री रनसिंगराव व भैरसिंगराव व सोमाजीराव व बया वगैरे वराडी सर्व घेऊन हवेलीस आले त्यांस भोजन घालून सरवत्रास आपआपले रिवाज्याने वस्त्रें दिल्हीं विडे घेऊन आपले घरास गेले त्यानंतर मोहित्यांनीहि यांस मेजवानी केली श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमंत राजश्री सेनाबाहादर व राजश्री मनाजीपूसाहेब व खास मानकरी लोक च्यार पांचस येसे मोहित्यांचे घरी जाऊन भोजनें करून आले मसुरीमंडळीहि बरोबर गेले होते तिकडून येतान संध्याकाळीं शुक्रवारतल्यात आतषबाजी चांदणी मंगल व राक्षस व फिरंगी व माडी व सावनी वगैरे चीन चीनावचे सोडून प्रहर रात्रीं हवेलीस आले येसे आतषबाजी उत्साहाचे समाप्ती मुद्यालीतच आहेत व श्रीमंत रा बिंबाजीबावा भोसले लग्नास आले होते लग्नकार्य संपादून त्यांनी छतीसगडास जावयास छ ४ रजबी सध्याकाळीं निरोप घेतला श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधरांनीं त्यांस वस्त्रें सेल्यपागोटें पैरणी उंची व किनखाप व मलमल व सिरपेंच व दोन कर्णी बहावाची येणे प्रा दिल्हे. सिवाय बाळपणापासून पाळण्यापासून बिंबाजीबावाचे खियास व पुत्रास काय देतील ते पाहावे ते पाच्या, सात्ता दिवसा कूच करून जातील. रा यशवंतराव नाईक निंबाळकर देशीहून वाढोन धामधूम करीत इकडे येत होते त्यास वराडप्रांती राजश्री विठलराव सुभेदार येविनामजंग यांनी अटक करून ठेविले होते निंबाळकर तेथून माघारा फिरून गेले विठलपंत बराडप्रांतीच आहेत त्यासहि सेनाधुरंधरांनी नागपुरास बोलाविले आहेत जे, गोपाळराव फडनवीस यांजकडे वेदभास्कर जाहली तुम्हांजवळ मातबर कारभारी कोन्ही नाही माल मामलतीचा बंदोबस्त काय करावा म्हणून बोलाविले आहेत

[illegible] वेऊन [illegible] आहे [illegible] जागा नेत्राचे [illegible] दिला आहे. तेथे पोरानकून मामार आले. [illegible] नतर दुसरे दिवसी चिटनवीस मार्तंडजे हवेलीत येऊन धुरधराची भेट घेतली. धुरधराना नानाप्रकारे आदर उपचार केला. धुरधरांनी म्हटले जे, दास कार्य सरंजाम लागल तो याग याचा व गा नरानीपत आबा याचे पुत्र माधवराव यांची वी मागली होती. त्याचे दुसरे लग्नास दादा सासराचे तळे-गावास गेले आहेत. समागमे सरंजाम पोक्ता नेला आहे. यानतर चिटनवीस मार्तंडजे याचे लग्न जेष्ट शु॥ नवमीस लागले लग्नात सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व मनाबापू व मल्हुटी येस गेले होत. लग्न लाऊन च्यार घटका बसून नतर हवेलीस आले व राजश्री गजाराम मकुंद सहकुटुंब लग्नास आले होते. ते कूच करून कटकास जावयास दो को[सा]वर जाऊन राहिले आहेत. त्यानी धुरधराचा निरोप आद्याप घेतला नाही धुरधर व सेना-साहेबसुभा व सेनाबाहादर व मनाबापू ऐसे पतमारनिलेच्या डेऱ्यास गेले होते च्यार घटका बसून त्यानी दोनसे मोहारा नजर केली. नतर हवेलीस आले. मल्हुटी कोन्ही बरोबर

[illegible] नसेत व बहुत दिवस रा॥ बगाजी रघुनाथ याजकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाही. साहेबाचे सेवेसी श्रुत होणे हे विज्ञाप्ति.

२५१

र न ०६ श्री ता. जून १७८४
फा. न. १ पहिला आठवडा
पत्र न. १०३

धुरधरांचे साहेबांचे सेवेसी रा॥ लक्ष्मणराव चिटनिस यांचे लग्न मालारियाहून येत रा॥ महिपतराव दिनकर याचे पत्र येत होते. त्यास महिपतराव धुरधराजवळ वाटेचे पत्र मागत होते जे, वाटेत मुलखीत येत. तर धुरधर पत्र देईनात. त्यावरून महिपतरायानी त्यास लिहून पाठविले जे, मुलीस समाधान वाटत नाही तुम्ही न यावे लासणवाडापावेतो आलेत तरी माघारे जावे व राजश्री जिवाजी महादेव याची घोडी व शिलेदार येत आहे. त्यास सदाशिवपतदादानी नरानीपत मुनर्शीस विचारिले जे जिवबा नाना याची घोडी देसी लाऊन यावी बरोबर जासूद जोडी देऊन लासणवाटा पार करून यावे त्यावरून मुनर्शीनी धुरधरास विचारिले त्यांनी म्हटले जे लावा. जासूदजोडीहि समागमे देतो सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२५२

स न. ०६ श्री ता २३ जून १७८४
फा न १
पत्र न. ३४०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञप्ति येसीजे. येथील क्षेम ता॥ छ ४ साबान पावेतो मु॥ नागपुर येथे साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष. इकडील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याणी वैशाखमासी लग्न केले वेशाख मास लग्नातच गेला. जेष्ठमासी निघावे ही योजना केली. वद्य दशमी मुहूर्त येक व आषाढ शुद्ध तृतीयेचा येक ऐसे दोन मुहूर्त पाहून ठेविले होते त्यावर राजश्री बिंबाजीबावा भोसले याची रवानगी जेष्ठ वद्य ५ स केली. त्यास पोहचावयास धुरधर सहकुटुंब कोसपर्यंत जाऊन त्यास

निरोप देऊन माघारे आले त्याउपरी जेष्ठ वद्य दशमीस मुहूर्त होता म्हणून प्रात काळी ठोन घटिका रात्री मुहुर्ताने डेरा बाहीर दिल्हा प्रस्थान तरवार व आंगठी ठेविली दुसऱ्या मुहूर्तावर द्वितीयेस निघावे ऐसा सिद्धांत केला होता त्यास दशमीच्याच दिवसी तिसरे प्रहरीं श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा यांची स्त्री प्रसूत जाहाली कन्या जाहाली सबब सुची आटी याजकरिता(ता) द्वितीयेचा मुहूर्त शुद्धीच्या दाहा दिवसांत आला तो कामाचा नाही ऐसे जाहालें यामुळे द्वितीयेस पुण्यास भावयाकरितां निघणार होते ते राहिले याउपरी दुसरा मुहूर्त पाहून निघावे याचा निश्चये करितील तो कळल्यावर सेवेसी श्रुत होईल व यां निघणार होते ते राहिल राजश्री रघोजीपंत यांचा कारभार फडकऱ्या मामलतीचा होत आहे व राजश्री महादजीबाबा सिंदे गाहदेशजवळच आहेत इमादुदौला ल्खनाऊस मिर्जा आमानीसमवेत आहेत सिंदे यांच्या व इंग्रजांच्या भेटी होणार होत्या म्हणून वर्तमान मागें होतें परंतु हा काळवर भेटी जाल्या नाहीत व पुढे भेटी परस्पर त्यांच्या होतील ऐसे नाही व गडामंडल्याकडील वर्तमान आले आहेत जे राजश्री माधवराव यांनी जाऊन चौऱ्यागडास मोरचे लावून चौऱ्या घतला नरहरशास्त्री व गंगागीर गोसावी व पाठवणीन वगैरे करून महालपास घेऊन येत आहेत गंगागिरीच्या पायात बेडया आहेत त्यास मारतील ऐसे दिसते श्रीमंत महाराज राजश्री रायसाहेब यांचे पुण्यप्रताप करून चौऱ्याचाही बंदोबस्त जाहाला व मोतेगिरी महंत हिंदुस्थानाहून येथे दा। तीं हजार जमावानसी आले आहेत त्यास धुरंधरांनी चाकर ठेवून राजश्रीमयापतांबरोबर कटकाकडे लावीत आहेत त्याबरोबर सामान चानाच्या कच्या चाळीस पंनास हत्तीवर व कांही उपटि मेळून लाख-खर्चाची आणल्यारी आहेत पंतप्रधानीलें जातील तदहा गावावीही जातील व राजश्री आपाजी गोपाळ गणपतीचा मुभा गणपतीस गेले आहेत त्यास राजश्री भगाजी रघुनाथ यांनी धुरंधरांस पत्रे लिहिलें आहेत जे, आपाजी गोपाळास पांडऱ्यांच्या फडशाविसी नबाब बोलवीत आहेत त्यास पाठवून द्यावे पांडऱ्यांचा फडशा येथे नबाबाच्या हातें होईल. त्यावरून धुरंधरांनी आपाजी गोपाळांस पत्र पाठविले जे, सपनाथा लाग्नांनसी नबाबा कडे जावें आणि वगैरे यांचा हुकूम पाहून यावे म्हणून पत्र गेलें आहेत याबरून पंतप्रधानीलें जातील किंवा नाही तें पाहावे व गावल्याकडचास किल्लेदार परमानसिंग समास आले होते जाम छ २७ रजबी पत्र दिल्हे ते येथून दो दिवसी निरोप घेऊन जातील व राजश्री विठलपंत सुभेदार आठा दाहा दिवसी वराडप्रांती जाणार आहेत त्याबरोबर दाहा तोफा गायेकवाडास पाठवणार आहेत पंतप्रधानीलें वेरागांवापावेतो घेऊन जातील. तेथून किल्लेदार घेऊन जातील व राजश्री माहादजीबाबा सिंदे यांचे लष्करांतून राजश्री सदासिवरावजी यांचे पत्र धुरंधरास आलें जे, मीर आसफदौला वजीर यांच्या व इमादुदौला यांच्या भेटी होऊन लखनऊस दोघे आहेत त्यास दिलीहून शाहाजादा इत्येक माहाण्यानी तेथून निघाले हे वर्तमान वजीरास व हिस्टीन साहेबास कळल्यावर उभयता पुढे शाहाजादीयास आणावयास जाऊन भेट घेऊन नजर गुजरली नंतर शाहाजादीयासुद्धां लखनऊस आले ऐसे वर्तमान आलें आहेत व रा विठलपंत सुभेदार यांनी लग्नांत गडबनेर केले नव्हते म्हणून जेष्ठ वद्य नवमीस धुरंधरांस सहकुटुंबसुद्धां मेजवानी केली सरपाव पोशाख दिल्हे व सैंधर मोहरा नजर केली व दशमीचे दिवसीं रा सिवरामपंत यांनी मेजवानी केली त्यांनीही वस्त्रें दिल्हें तेथे सौ बाईसाहेब व सेनाबहादर गेले नव्हते व सेनाधुरंधर व त्रिंबकपुत्रासुद्धां छ २१ रजबी पाटनसांगवीस पागा पाहावयास गेले होते तेथे जाऊन पागा पाहून तेथल्या कमाविसदाराने मेजवानी केली नंतर तिकडून येतांना सिकार खेळत आले येकवीस हरणे मारून छ ४ साबानीं नागपुरास आले बारीक माठे वर्तमान राजश्री सदासिवपंत दादांचे पत्रांवरून सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२५३

रु. न ९६	श्री	ता १० जुलई १७८४
रूा. नं १		पौ छ १२ रमजान
पत्र नं २०		सन खमस समानीन
		आषाढमास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरप कृतानेक विज्ञापना येसीजे येथील क्षेम ता। छ २८ साबान पावेतो मु॥ नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थीत असे विशेष साहेबांनी छ १५ रजबचें पत्र कृपा करून पाठविलें तें उत्तमसमई पाऊन मस्तकी वंदन करून चित्तास बहुत संतोष जाहला यानंतर इकडील वर्तमान तर श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर यांणी

पुण्यास यावयाकरिता मुहुर्त आषाढ वद्य ७ सप्तमीचा पाहिला होता. त्या दिवसी मुहूर्त करून प्रा:थकाली तेरा घटिका दिवस आल्यानतर बाहेर निघून गलाजवल डेरे दाखल जाहले डेऱ्यात जाऊन बैठक मारून बसले मछुदी मडली व साहुसावकारानी नेजरा केल्या. नतर लोकास निरोप देऊन लोक आपलाले घरास गेले. दुसरे दिवसी कूच करून सितावरडीपलीकडे जाऊन राहिले. दौचौ दिवसी निघून पुढें जावे ही योजना होती. त्यास मुहूर्ताच्या अगोधर श्रीमत राजश्री सेनाबहादर यास ज्वर बहुत येत होता, परतु ते बरे जाहाले. त्याउपरी राजश्री व्यकोजी भोसले यास आषाढ वद्य पचमीस ज्वर आला तो उतरलाच नाही. दोन लघने केली तथापि उतरला नाही ऐसे असता मुहूर्ताच्या दिवसी धुरधर निघून बाहीर गेले. तैसेच दर मजल जावे परतु व्यकोजी भोसले यास समागमे पुणियास घेऊन जावे हा विचार आधीपासूनच करारात आला होता याजकरिता आरोग्यता जाहाली म्हणजे समागमेच घेऊन जावे, दोन दिवसात ज्वर उतरेल म्हणून मार्ग पाहात राहिले, त्यास दिवसे दिवस ज्वराने चढच धरिला आहे. न्यूनता नाही तेणेकरून शरीरास विकलता मोठी व आगास घाम रात्रदिवस फार येऊ लागला त्यासी मर्यादा नाही. घाम येत असता ज्वर न्यून व्हावा तो न होच. प्रथम दिवसी ज्वर आला आहे तो सार्वकाल तैसाच आहे. तृतीय प्रहरापूर्वी दिवसास ज्वर आणखी येतो तो न्यूनता पावतो परतु पहिला ज्वर निघत नाही. याजमुलें भ्रम पडतो. ज्वरामुले वोकारी करिते. आन जात नाही तेणेकरून रविवारीं फार बाबरे जाले. त्या दिवसी गाई बैलाचें व घोड्याचें वगैरे क्षुल्क दानही दिल्हे. रविवारी रात्रौ सेनाधुरधर घरास त्याच्या परामर्षाकरिता आले घटिकाभर बसून परामर्ष करून पुन्हा डेरियास गेले दुसरें दिवशीं भोजेनासहि दोन प्रहरा दिवसास आले. मागती साईकाली डेरियास राहावयास गेले त्याप्रमाणे वर्तमान आहे. निघण्याचा सरजाम वरचेवर करीत आहे नागपचमीचे दिवसीं निघावे ऐसेही बोलण्यात आल होते मग काय घडेल ते पाहावे. व्यकोजी भोसले याचा ज्वर आठदहा दिवसी उतरेल ऐसे श्रीमानबावा वैद्य याणी धुरधर यास सागितलें आहे. निघावयाचा आग्रह तर मोठाच दिसतो. काय विचार करितील हें कलत नाही. पुढें जैसे घडेल तैसे सेवेसी श्रुत होईल. व राजश्री बलवतरावजी याचे येथे लग्नाचे गडगनेर जाहालें न होतें म्हणून छ ८ साबानी धुरधरास सहकुटुंबसुधा मेजवानी केली. त्रिवर्ग पुत्रासुधे चौघास च्यार पोशाख सेले पागोटी जैनाबादी व मलमल केसरी व किनखाप येक येक व बालासाहेबास तासाचा पोशाख व बायास चोली लुगडी येणे प्रमाणें दिल्हे मछुदी मडली आवघे आले होते. छ ६ रोजी रा उमाजी माहादेव यानी मेजवानी केली. त्यानीही पैठनी पोशाख सरवत्रास दिल्हे. व बालासाहेबास तासाचा पोशाख दिल्हा. व इस्वनाथ जोशी यानीही मेजवानी केली. सरवत्रास वस्त्रे दिल्हे व छ २२ साबानी रा माहादाजीपत नाना यानी मेजवानी केली धुरधर डेरीयाहून भोजनास आले होते. पत मारनिलेनीही पुत्रासुधे वस्त्रे दिल्हे यैसेच कोन्ही गडगनेरापासून राहिले होते. तितक्यानी मेजवाणी केली व राजश्री राजाराम मकुद कटकचा सुभा यास छ १६ साबानी निरोप दिल्हा. वस्त्रे व मोत्याची कठी व सिरपेच व हाती व घोडा येणप्रा दिल्हे व मजू चौधरी यासही येणे (प्रों) चौकडाच दिल्हा. त्यानी धुरधरास व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा यास व सेनाबहादर मनाबापूसाहेब यास दा
कूच करून कटकास जातीस व राजश्री व्यकटरावजी नि॥ होलकर चिरजीवाचे लग्न करावयास घरास गेले होते ते लग्न करून आले. धुरधराची भेटी घेतली व वा॥ राजश्री सिद्‌भट ठकार यानी सातान्याहून कारकुणाबरोबर सेनाधुरधरास लग्नाचा अहेर, सेला पागोटे व चोल्खण दोन व लुगडीं दोन पाठविले आहेत व येहेतीशामजग व सलाबतखान व बलोलखान यानीही लग्नाचा आहेर राजश्री रामचद्र दादूबरोबर पाठविला तो छ २६ साबानीं पावला. व गाईलगडाहून रा गोविद दादू याचें पत्र येथे आले जे, साताविस गावातील सिरसगाव आहे यासी जफरतदौला याणीं जाऊन त्याची याची झटपट होऊन दौल्याने सिरसगाव घेतला तिथला कमावीसदार काढून त्यानें आपलें ठानें बसविले म्हणून वर्तमान आले आहे. सविस्तर बारीक मोठे अर्थ राजश्री सदाशिवपतदादाचे पत्रावरून सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञापी

२५४

रु. न ९६	श्री	जुलै १७८४
फा. न. १		दुसरा पधरवडा
पत्र न. १६०		

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापि यैसी जे. सेनाधुरधर द्वा[द]सीस बुधवारी डेरीयाहून हावेलीस भोजनास आले. तेव्हा समागमे देवहि घेऊन आले ते नेहमीच

हापेठीत यऊन राहिले नामसंवत्सरीचा दिवस निघावयास पाहिला आहे. परंतु त्या दिवशीं निघणार नाहीत जोसी याच्या सांगण्यात आहे तेव्हा निघणार नाहीत हाच निश्चय पुढे मनत्य दिवशीं निघतील तो विचार जाहल्या प्रमाणें सेवेसी भुत हाइल व्यंकोजी भोसले यांस ज्वराची पीडा होती तीहि दूर हात चालली आहे. आता दिवसी आराम्यता चांगली होईल सेवेही श्रुत होइ हे विज्ञापि

२५५

र. नं ०१ श्री १७८४

फा. न १

पत्र न ४१६

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे येथे सायकांपासून पटी करून येवज घ्यावा यसे ठरले आहे म्हाटी पत्राजी सेवेसी विनंति लिहिलीच आहे. त्यास प्रथम राजश्री माधाजी नाईक वाले यास श्रवनून आणिले आणि मजकूर सांगितला त्याणी विनंति फ्ती की गेन च्यार वर्षे महागता पडली त्यामुळे धर्ममध्यें हवाल राहिला नाही आम्ही सवप्रकार हाजर आहो घर आहे सवश्री साहेबाचे आहा आज्ञा जाहाली की ही याल्णी याल नयेत आपण पहिलेपासून नगरनाईक, याजकरिता सांगावे आमच्या चितास येइल तसे करू त्यावरून नाईक याणी विनंति केली की उत्तम आहे नाईक याणी सेवून घ्यावे तरी सरकारच्या भागाच्य पिर्ह आहे तव्हां मन पाहणे जरूर. त्यास कोणाच्या स्त्रिया उदीम व घरच स्त्रिवी हे कांहीं पाहणे नाही, मन मानेसारिखे आग भादन ब्राह्मण व शूद्र हे कांहीं मनास न आणिता हाममार व ग्याह मसलतवरी देऊन आमच्या त्यावून माहमारी करून मसज घत आहेत, पटत धुम मचली आहे. मारवाडर व दुन्या व बनड व काले व गडकरी यवू करून धर्मीच्यारर येकच गर्ग जाहली आहे कितेक आसाम्या पळाल्या आहेत व याच अन्वये चंद्रपुर व पवनी मानारे वगर प्रांतातील सावकार व उदीम यांस धरून आणून पैसा घ्यावा हीच नजर संप्रत आहे म्याणी मगाशी ग्वदरशी करावी यस तर माणुस दिसत नाही यद राजश्री भवानी काळा याणी येक आसामीची रदबदल पटी आजा जाहली मी आपण धालू नये त्यावरून तही आपले गिराशी विस्मत करून आहेत आसामीयांची माहितगारी करून देण्यास मुख्य भासल्य जाल्य आहे तो व कांहीसा पिदड़ी आहेतच त्याची दारोगिरी राजश्री सिवराम हरी व राजश्री व्यंकोजी भासले नि।। पौलत्ताना याजकडे आहे आस पाळणे ता ता त्यास पाळितात, तशीच मात्र उभयेतानी करावी याचा हाकुमा जाहला आहे पुढे काये होईल ते पाहावे लोकाच्या बोलण्यात येते की, इतके दिवस राजेयास जाहले परंतु ही गाष्ट जाहली नवती कैलासवासी जानाजी भोसले याणी पटी करून घतली ती रयतीचे सोल्लीने घतली व राजश्री चालजीपत फडणीस बराडात आहेत तेही हाच उद्योग करणार म्हणोन वर्तमान आहे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति

२५६

र. न ९१ श्री ता १२ जानेवारी १७८१

फा न १

पत्र नं ४१ -५१

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे सां दंडवत विज्ञापना येसी जे साहेबांचे कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान येथारियत असे विशेष भीमंत सेनाधुरंधर सड म्होउन दरमजल आले याचा तपशीलवार मजकूर पत्रीं लहून सेवसी पाठविण्यांत आला हाली भीमंत सेनासाहेब यांनी मजल येक दिवस ठेऊन घतले याविसीचे बोलणे जाहाले आहे ते समक्ष विनंती करावयाची आहे. सेवेसी येऊन पोचल्यावरी विनंती करीन त्यानंतर परमसड घाभूलगावचे मुक्कामास सेनाधुरंधर याजवल पोचलो त्यास छ ११ रोजी भेटी जाहाल्या त्यास सौरंपथ धाकसाहेब व सेना बहादर व परसोजीबावा व यमुनाबाई आधी करून राजश्री मन्याबापू येक कोस पुढे सामोरे येऊन छ मजकुरी भेटी घतल्या गेन प्रहर दिवसा जाहाल्या त्याजवर आम्ही मंडळीसहीत मुक्कामास आलो त्याजवर रात्री सेनाधुरंधर याणी यवान विचार केला की फौज यावयासी दिवसगत लागती याजकरितां आपण दरमजल जाऊन भीमंत नाना व साल्यासी भट घ्यावी येसी मसलत जाहालीयावरी भीमंत सौभाग्यसंपन्न चारसाहेब व रा सेनाबहादर व परसोजी बावा मौजे घाभूळगांवचे मुक्कामी राहिले फौज दरमजल आल्यावरी फौजेत मिळून निशाण व फौज घेऊन सेनाबहादर याणी पुरपुराव यावें हा मजकूर जाहाल्या वरी छ १२ रोजी कूच करून मौजे सांगोंवास मुक्काम

जाहाला. सेनाधुरधर व मन्यात्रापूसाहेब यैसे उभयेता दरमजल येत आहेत बरोबरी फौज तीन हाजार आहे. व हती तेरा व आबाऱ्या दोन व मुडा हवदा येक मजल दरमजल येत आहेत. कालचा शनवारचा मुकाम कदरचा आज आठ कोसाचा मुकाम करकमचा सोमवारी पढरपूरी येणार आहेत. याजविसीची पत्रे सेनाधुरधर याचे पत्र रा. तात्यास गेले आहे. शनवारी आपण याजपासी निरोप मागोन साहेबाचे भेटीस येत होतो त्यास ते बोलले की आज उद्या जाउ नका. सोमवारी जाणेच आहे. राजश्री भवानीपत मुनसी सेनासाहेबसुभा याजपासी आहेत त्याजकडे जलद पत्र गेले आहे की दोनसे स्वारानिसी लाब लाब मजली करून येणे. दुसरें साहेबाकडील तीलगूल घेऊन जासूद आले त्यासी पुसिले त्यावरून त्याणी सागितले की सोमवारी कूच होणार आहे. त्याजवरून आपण विनती केली मग सेनाधुरधर बोलले की आम्ही समीफ आलों, भेट जाहाल्याखेरीज कूच करणार नाही यैसे तात्यास त्याणी लिा आहे. बहूत काये लिहीणे हे विज्ञापना

२५७

रु न ९६ **श्रीव्यंकटेश**
फा न. १ ता २३ जानेवारी १७८६
पत्र न ४५९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे. आज सोमवारी अडीच प्रहर दिवसानी मोईनदौलाची स्वारी नमुद जाली त्यास राजश्री वेंकोजी भोसले आबारीत बसोन मागे येशवतराव भवानीशकर खवासीत, आगाढीस नगारखान्यापावेतो गेले. परस्परें हतीवरून सलाम रामराम जाला सेनाधुरधर कचेरीचे डेरीया पो चिमणाबापूसहीत सामोरा येऊन दुसरे दरज्यात क्षणेक मोईनदौलासुधा समस्त मडली बसली, नतर मोईनदौलाचे पुत्र उभयेता व वेंकोजी भोसले वगैरे तिसरे दरज्यात आले तेथें परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर कृष्णाजी मोहिते याची भेट करविली. त्यास मोईनदौलानी इशारा रघुपतराव वकील याजकडे केला. त्याणी उठोन सेनाधुरधराचे काणात सागितलें की, दिवस थोडका राहिला. खलबतीस चलावें. त्याजवरून चादणीखाली फर्श होता तेथे मोईनदौला सेनाधुरधर व चिमणाबापू उठोन गेले मागाहून मुनसी व यशवतराव भवानीशकर, बगाजी रघुनाथ यासी बोलाविले. बोलणे दोन घटका बरीक जाले. -नतर वराडप्रकर्णी तलेगाव वगैरे प्रारभ जाला. मुनसीजी बोलत होते. सेनाधुरधरही बोलत होते त्यासमई जागीरदार बहलोलखान व सैद रजा वगैरे याजला तिसरे दरज्यात बोलाविले वराडचे बोलण्यात फतेआलीखानाकडील बोलणे की काय चिता आहे जें करणे ते पके घडले हेही बोलणें जालें नतर वस्त्रे कारचोवी व शालजोडी, कासीचा सफेद कीनखाब, आमदाबादी दुपटा, कठी मोत्याची, सिरपेच, जिगा मोईनदौलास. त्याचे वडील पुत्रास वस्त्रे, सिरपेच, जीगा, धाकटे पुत्रास वस्त्रे, सिरपेच व रायरायाचे उभयेता पुत्रास वस्त्रे व येक येक सिरपेच व रघुपतराव वकील याजला साडे तीन वस्त्रे दिल्हे. मुनसीजीनी पैठणी काही सनगे घ्यावी म्हणोन आक्षेप केला. परतु सेनाधुरधराचे मर्जीस आले नाही बोलण्याचे प्रकर्णी येहतीशामजगाचेही बोलणें काहींक जाले दुरोन ऐकत होतो साहा घटका दिवस राहताना माघारे गेले. मीच सेवेसी येत होतों, तो सेनाधुरधरानी आज्ञा केली की, सध्या जाल्यानतर मुनसीजी श्रीमत नानाकडे जात आहेत. सविस्तर सागतील तेव्हा तुम्हीही जावें त्यास मीही मुनसींचे समागमे सेवेसी येतो. नवाबाकडील डाल्या पाच खारबूज आगूर नींबाच्या आल्यात हे विज्ञाप्ति.

२५८

रु. न. ९६ **श्री** ता १७ फेब्र १७८६
फा. न. १
पत्र न. ४५५

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे, येथील क्षेम तागाईत छ १७ शुक्रवार रात्र दाहा घटका माहे रबीलाखर मुकाम नजीक सुरापूर येथे साहेबाचें कृपावलोकने आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर आपली आज्ञा घेऊन स्वार जाले मागील साहा घटका दिवस राहताना निघाले. ते चौ घटका रात्रीस मुकाम मजकूरी दाखल जाले. त्यास श्रीमत राजश्री सेनाबहादर व पाडुरग गणेश व जानराव येशवत व भले लोक आदीकरून येका कोसावर येऊन भेटले. त्यानतर राजश्री परसोजी भोसले टालेचे पुढे गोट सोडून आगाडीस येका बागाच्या टप्याबर येऊन भेटले. त्यास घोड्यावरून आलादा उचलून पालखीत घेतले. तैसेच डेऱ्यापुढे छेमिन्याखाले आले त्यास येताच भाषण केले की, माहाराजास पुत्र जाल्याचे वर्तमान कल्ले,

तेव्हां तोफा नव्हत्या त्यास दारुच्याच सांगोन पंचवीस बार करविले तैसेच बागांत गेले आऊन मागती माघारें छेमिन्यासाखें येऊन तसल नतर घोडे व बाज्या पाहावया-सांठीं पांच सात आणिवल्या त्यानंतर येवदता हत्ती आणिविल्या ता पाहिल्या त्यानंतर उदईक कूच टपकलें राजश्री वेंकोजी भोसले यांचे उबवेथासुन गोयासबाहीं गाट समताच याहावयास सांगितले त्यांस आपण विनंती केली कीं, भर्यान्या निश्चयाचें श्रीमंतास काये ल्याहावें त्यास उत्तर केलं कीं, चौदा भग्नानंतर दिवस चांगल्य आहे येथि सीघी चिठी पाठविली आहे यावविसी साहेब मजनितील तेस राजश्री वेंकोजी भोसले यास ते समईच आज्ञा जाली कीं गावांत चाणें सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति

२५९

रु. नं ९९	श्री	ता ४ मे १७८९
फा नं १		
पत्र नं ४५१		

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरपे दरबागा मोरचे श्रीमंत सेनाधुरंधर, विज्ञप्ना यसीजे येथील तोफा स्यार गुरु आहेत गाळाही करेगर होतो परतु सफेदी व बुरुज मजबुत कोहीच न्छिळत नाहीं उंचा जागा हालेस समा नाहीं श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधरांचे मारन्याचे पश्चिमेस आपल्या मारन्याच सेवटीस उत्तरेस मागल्याटाचे रस्ता देऊन आहे. तिकडून तोफा पाहावर यावया. मोरच्यास जागा उऊन चांगली तोफास बयळ पडत काम होईल्से साय्त, पाण्याची विहीर जवळ माव राहती राजश्री पांडुरंगपतनाना गत होते आज माघ घळी राजश्री आपाजी येशवंत व आम्ही जागा पाहावयास गेलो होतो त्यास आम्ही पाहेस्यान काय होतें श्रीमंत राजश्री तात्यांची स्वारीस याट निमेघ आहे. त्यांनीं यऊन पाहेल्यास तोफा काढ लागू करायची ई समय सांगण्यांत येईल आपा व श्रीमंत रा। सेनाधुरधर यांच्या तोफा उभयेतांनी पाहेल्यास उत्तम आहे पानगामर्गील ताफ पाण्यावर लागू चांगली आहे. हीं तर क्राशवयाची नाहीं उत्तरेकडील गाव कोस दाहाएकखील आहे. त्याचा संदक लणताव सारांश पाहेस्या यांचून दास्याश्य स्वच मात्र होवा. काम कांहीं होत नाहीं निराळी याद पाठविली आहे. दिवस दाहा पत्र्या जाहल्या तेव्हां राजश्री पांडुरंगपंतदादाच मारन्यावर दासल राखें हे विज्ञप्ना. ता। छ माह रजब चिठी ग्याना निश्चा शाहा पत्रा

२६०

रु. नं ९९	श्री	ता ४ जून १७८९
फा नं २		छ १५ साबान सना
पत्र नं. १		समानीन

शयसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरपे विज्ञप्ना ता। छ ७ साबान मुा लस्कर नर्जाक किले गर्जेंद्रगड साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येयारथीत असे विशेष छ ५ साबानीं टिपूकडून वकील सिंगारीफत आले होते त्यास राजश्री तात्यास पुसून त्यांचे निरोपाचें ठरावरें आपले मसुद्याचा पत्रें तयार करून तात्यांनी वाचून पाहिले, तेव्हां तात्यांनी म्हटलें कीं, फार चांगले आहेत श्रीमंत सेनाधुरंधर यांकडील कुलम-गास मोस समस्त तात्यांबद्दल आणिले होते मोल्लव्याच माग मागील पुढील सर्व समजाऊन दिल्हे त्यावरून येथून तात्यांचा निरोप घेऊन आपले डेन्यास गेले नतर सेना-धुरंधर यांबद्दल गेले यांणी सांकल्य वर्तमान तात्यांबद्दल बोलले होते तें सर्व सांगितलें त्यास सेनाधुरंधर यांणी सांगितलें कीं, तात्यांची सासरजमा जाली कीं नाहीं असें पुसलें म्हणून कारभारी यांणी सांगितले त्यास संकरोबा तात्याबद्दल आहे त्याबद्दल बराबर देत होते त्याचें कसे जाले हे विचारलें त्यास सेनाधुरधर यांकडे संकराजा पाठऊन दिल्हा होता त्याबरोबर संकराबास विचारले कीं, तात्यांबद्दल किती वर्षें चाकरीस आहांत! त्यांणी सांगितलें कीं, गाहा चार वर्षे तात्यांबद्दल आहे त्यांस सेनाधुरंधर म्हणाले कीं, फार चांगले आहे तुम्ही विश्वासुक आहांत म्हणून तात्या तुम्हांस पाठवितात त्यास आमचा सल्ला बुल्ल्यास चाता यावयाकरे जावें, चाकर आमचा म्हणून सांगावे, तात्याकडील चाकर आहे म्हणून कोठेही लागू नये तात्यांनी सांगितले ता मजकूर मात्र आपला ध्यानात धरून तेथ जाऊन तर्थ पाहिल्या पा तात्याबद्दल विनंती करावी त्यास संकरोबानी उत्तर केलें कीं मजला तिकडे पाठविता तव्हा तिकडे माझे स्थानमाठ याजल फार आहेत मी तात्याबद्दल चाकर आहे हे तिकडे सर्वांस ठाऊक आहे आणि काम तर माठ, मग्ही सलख बास्यास कस! तेव्हां सेनाधुरधर यांणी म्हटले कीं हा सरें म्हणता तव्हा आपाजी येशवंत व मी व संकरोबा तात्याबद्दल आलों सेनाधुरंधर याबद्दल सम बोलले त तात्याबद्दल संकरोबाचें बोलणे सांगितले त्यावरून तात्यांनी सांगितलें कीं संकरोबा म्हणता हे खरेंच.

येखादे कामात खलेल होईल. सकरोनास राहून यासच निरोप द्यावा असे पतमशारनिलेस सागितले की सेनाधुरधर यास सागून निरोप देवाना. त्यास साइकाली कारभारी सर्व मिळून त्याचे निरोपाचे ठरावले त्याजवर साहा घट्का रात्री कारभारी व सिगोरीपत व लाला व हरकारे जामृद सर्व बोलाऊन घेतले त्याजरून सिगोरीपतासी सेनाधुरधर बोलले की पहिले पो वर्तनुक करून पतप्रधान यासी स्नेह राखावयाचा असला तरी टुलमदास यास तुम्हाबरोबर देतो. शाहाणा माणुस आहे. साडनीस्वार बराबर देतो तेथे बोलून त्या पो साडनीस्वार पाठवणे, त्याजवरून सिगोरीपत बोलले की बहुत उतम आहे. त्यास लालास येकीकडे घेऊन सागितले की तुम्ही फार्सीचे राज्याकडून वकीलीस आला होता तुम्ही विश्वासुक इतबारी म्हणून तुम्हास पाठवितो तरी पतप्रधान याजकडील सर्व मजकूर ध्यानात धरून सागितल्या प्रो त्यासी बहुत सावधगिरीने बोलावे. त्यास त्याणे सागितले की आज्ञा जाल्यापो सर्व बोलन, कोणतेही अतर होणार नाही, तेव्हा त्यास निरोप दिल्हा. सिगोरीपतास वस्त्रे निरोपसमई सेलापागोटे पैठणी जामेवार किनखाप, हरकारा बराबर होता त्यास सेलापागोटे जाल्नापुरी, वरकड अकरा जासुद यास अस्ग पागोटे व खर्चास जोडीस दाहा रो व सिगोरीपतास दोनसे रो व उट ओझ्यास याजप्रो त्याची गा केली. त्यास दुल्लभदासास घोडी येक चादणी राहुटी उट येक व घोडी येक याप्रो त्यास दिल्हे. जासूदजोडी व खिजमतगारजोडी व साटनीस्वार येक याप्रो सरजाम देऊन तात्यानी बराबर पनास राऊत जासूदजोडी येक बाजीपतआणा याजकडून देवऊन कोपलापावत छ मजकुरी निघोन गेले. दुसरे सेनाधुरधर याणी तोफा फुटक्या काही काण जायबदी सा नागपुरास रवाना कराव्या म्हणून तात्यास पुसावयास आबाजी येशवत यास पाठविले. त्यास तात्यानी सागितले की तोफा रा कराव्या हे ठीक नाहीं. तेव्हा सागितले की फुटक्या तोफा याचे प्रयोजन नाही मग सात तोफा व हती रा केले. बाहेर आद् कोसावर राहिले आहेत. नागपुरास जातात. श्रीमत नाना यास जाऊन पाच सात दिवस जाले त्यास आपले घरचा काही बदोबस्त करावा की तापाचा ताप बसवावा असे छ ४ साबानी बोलले, त्याजवरून उभयता चिरंजिवास येकीकडे घेऊन पुसावे की उभयतातून येथे फौजेत कोण राहता असे सागून मग उठून लोकात बसले. कारभारी जाऊन पाठीमागे राहुटीत बसले. खडोजी भोसले व वेंकाजी भोसले यास कारभारी यानी बोलाऊन पर्यायेकडून विचारावयास लागले तेव्हा त्याणी उतर केले की उभयतातून ज्यास आज्ञा कराल त्यास मान्य आहे. त्यास सेनाधुरधर यास कारभारी यानी सागितले की आम्हास ज्यास आज्ञा कराल त्यास मान आहे. सेनाधुरधर याचे मानस की चिमणाबापू यास येथे ठेऊन वेंकाजी भोसले यास बराबर न्यावे असे मानस. छ ४ साबानी सेनाधुरधर याजपासी निरोप घेऊन राहुटीसुधा येथे तात्याजवळ येऊन राहिलो. सिगोरीपत आले त्यानी टिपूकडून पोशाक भवानीपत मुनसी यास आनला होता देण्यात आला नवता जे दिवसी सिंगोरीपतासा निरोप दिल्हा ते दिवस सेनाधुरधर याचे समक्ष देण्यात आला. सेलापागोटे बराणपुरी जामेवार बराणपुरी व मसरु येकूण च्यार सणगे दिल्ही छ ७ साबानी श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यास काल रात्री आपा बलवतराव याणी येऊन आमत्रने सागितले की उदईक आमचे येथे भोजनास यावे, आपले मुतसदी मडली वगैरे घेऊन बारा घटकात यावे म्हणून सागून आपापले डेऱ्यास आले. सर्व मडली घेऊन सेनाधुरधर आपाचे डेऱ्यास आले. समारभ आपानी चागला केला होता. राजश्री वेंकोजी भोसले व खडोजी भोसले व आणखी दाहा पाच मराठे बराबर होते. भोजनाचे पूर्वी राजश्री तात्याही आले होते. भोजन होऊन विडे घेऊन सेनाधुरधर यास पोशाक दिल्हे सेले पागोटे तीन पैठणी कीनखापा तीन व जामेवार तीन येकूण बारा सणगे दिल्हे. राजश्री खडोजी भोसले याणी मुहुर्तेकरून राहुटी जरीपटक्याचे निशाण तात्यापासी राहावयास प्रस्थानास ठेवले. लोकाची नेमनुक होती पथके नेमितात व मुतसदी कोणकोण राहातात हे न कले. नेमल्यावर सेवेसी लिहीन. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

२६१

रु. नं. ९६ **श्रीव्यंकटेश** ता. १२ जुलै १७८६
फा. नं. १
पत्र न ४६०

साहेबाचे शेवेसी आज्ञाकीत मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे, साहेबाचे हुजुरीहून निरोप घेऊन, तेथून दाहावे घटकेस रात्रीस छ १४ रोज मगलवारी निघालों ते राजश्री कुशाबा चिटनीससहीत मागील प्रहेर रात्र राहतानीं श्रीमत सेनाधुरधराचा मुकाम आलदीस

आला येथें पावचला त्यास सेनाधुरंधर कोठेक भाग होऊन कृष्णाप्पाचा व माझा रामराम जाला प्रथमच श्रीमंत महाराज राजश्री साहेबांचें वर्तमान कुशलतेचें विचारलें व साहेबांचें वर्तमान शरीरप्रकृतीचें पुसीलें येथास्थित आसे म्हणून विनंती केली नंतर आज्ञा केली की, जाऊन निद्रा करण धुरंधराही निद्रस्थ जाहले येथें आस्मावरी भालदीर उमाजी महादेव यांचें घर आहे त्यांचे पुत्रांनी सेना धुरंधरांस व राजश्री मनाजापुस माज्यनासी बोलाविलें दाहा बारा इसम मराठ समागमें रात्रीस गलें होते सेना धुरंधरांसी व मनाजापुस वरून दिवसा दोन प्रहर रात्रीस डेरीयासी आले कळावे छ १५ प्रायःकाळीं बोलाऊ आले त्यास कृष्णाप्पा व मी सेनाधुरंधराकडे गलें भटीच्या संकेत विचारला त्यावरून सांगितलें की, गुा भेट जाली तंव जागी आठ नव घटका दिवस मागील राहतांनी श्रीमंत महाराज राजश्रीसाहेबांची स्वारी व श्रीमंत नानासाहेबांची स्वारी येऊन चावीसा घटकानंतर भटी घराशी येसा वंत जाहला आहे हें येऊन उत्तम आहे म्हणून मालूम सेनाधुरंधरांचा मुक्कामीहून निघ ण्याचा निश्चय कीं, तंव घटका दिवस आस्यानंतर स्वारी येथून चालसी आठ कोस मागाही जागें आहे. त्याच संधींवच जाऊन पोहचूं म्हणून सांगितलें लस्करचें कूच जालें उत्तरपश्चाची जागा राजश्री रात्यांचे बागाजवळ गुलटेकडीसमीप सांगितली आसे मुर्शी माडच्याशी पुरंधरच्चे येथें मेजमानीस गले हात त्यांनी वस्त्रें दिल्ही व गुा येमनी घाटा यावला दिवस होता त्याचा घाटा माळ आतां दिल्हा पाणी घाटांवच बांधिला आहे सेनाधुरंधर तथावरून निघाल्यासी मी सेवेसी येऊन पावचतो सवेसी ??व हाय हे विज्ञापना मुनसीजीयेमें व आपसी आपनें जाहलीं तें सविस्तर कृष्णाप्पांनी येथंती उत्तरें प्रतीउत्तरें निवेदन केली हे विज्ञप्ति बुधवार तीन घटका प्रथम दिवस

२६२

रु. म. ९१	श्रीव्यंकटेश	ता ३१ जुलै १७८६
फा. नं १		पौ छ. ४ सवाल सन
पत्र नं ३१५		सबा आयन्मास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञांकित मल्हारजी घारप कृतानेक विज्ञापना येसीजे साहेबांचे प्रताप करून येथील वर्तमान ता छ ५ माहे मशाल पावेतों येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर साहेबांचा निरोप घेऊन यानंतर डेरा मुक्कामा आलेच होते तेथून छ २८ माहे रमजानेस मौजे नायगावी मुक्काम जाला दुसरे दिवशीं छ २९ रोजी कूच होऊन कळेठाणचे मुक्कामास आले प्रायःकाळी कूच करून छ १ रोजीं शवाल देवाजी लस्करकर याचे घरी नानगांवी मेजमानीस गले मेजमाने खर्ची उभयेतां मास्यासी पैठणी ठाणे दिल्ही व घोडी येक नजर केली दुसरे + + खरीद त्याचे यथील करून धुरंधर साहा घटका दिवस राहताना शिरापुर भीमा ??सागरीयासी लस्करांत आले हा भीमेस पाणी अथांक. आपले आज्ञा नाव पांच जमा जाल्या होत्याच लस्कर पोहचवानीच दाला व फारखाने शिलेखाना जामदार खाना कोठी गुरुवारीं उतरोन दिल्हे शुक्रवारीं छ २ माहे शवालेस घोडी वगैर सरकारचे राहिले ते व योही उतरोन आपण दीड प्रहरानंतर देवाची पालखी नावेंत ठवून बरोबर उतरले उतरतीरीच शिद्धटेकीच मास्थन जाले निद्रा जाहल्यानंतर कमलाबाद हाती बलात्कारी मस्तीमुळें ठेविला तो आणून पाहिला हाती चांगला आहे. परंतु शिर मात्र हातीचें हालके लागले उच नाही म्हणून भाव्य होते मागती हाती माघारा पाठविला तृतीये प्रहरी पुन सीजीही भीमा उतरोन आले समागमें टिपूकडील इंगिरीपर्यंत व लस्कर वुलमगास होते शुक्रवारची रात्रीं म्हणून यांजला सांगितले कीं, उदईक पंचमी, चतुर्थी गल्यानंतर निरोप तुम्हास देऊ. लस्कर तमाम बाजारसुद्धां-व्यार रोज उतरत होते फारण कीं उंट उतरायासी दिवस पडली म्हणूनच मुक्कामा + + उंट वगैर उतरोन आली हाती तीन उतरत नव्हते याजकरिता सेना धुरंधर मागती जाऊन हाती उतरोन आणिले पैकी येक हातनी पाण्यांत शिरेना याजकरिता दक्षणतीरासीच राहिली असे नदींत उतरतांना घोडे येक व माणूस येक बुडोन मेले आलीकडे आम्हांसी येक घोडी पागची उफलोन गली येक माणूस नावेंत घोसी घालताना दडपून गत-प्राण जाहले घरफार सर्व धाम उतरोन आले. आज छ ५ माहे ममकुरी कूच होऊन मुक्काम मीरजादे प्राा पटगांव येथील नैमिया आहे येथून पत्रें व मरदस्याकडील खबरीची नकल वर्जानिस सवेसी पाठविल्या आहेत येथून दाजीबा व गोविंदभटजी व मस्यकरायजीस लिहिले असेत राजश्री तात्याकडे रवानगी पत्रांची केली आहेत हे विज्ञप्ति

२६३

रु न. ९६ श्री जुलै १७८६
फा. न १
पत्र न ३५

साहेबाचे सेवेसी मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर यानी नाते करून देवपुजा करून राहूटीस येऊन बसले. राजश्री भवानीपत मुनसी यासी बोलणे जाले. कोथरूडच्या बागात राजश्री तात्या याच्या जात आहे. त्यास रुकून जाताना राजश्री आपा बलवत याचे येथे जाऊ[न] त्याचे कोन्ही आक्त्यारी वडील आसेल त्याचे समाधान करून तिकडे जाऊन उदैक राजश्री तात्या व चिमनाबापु याजकडे पत्र रवाना करावी व आपासहि समाधानाविसीचे पत्र पाठवावी ऐसे बोलणे जाले. सेवेसी श्रुत होवे हे विज्ञाप्ति.

२६४

रु. न. ९६ श्री १८ जून १७८६
फा. न. १
पत्र न. ३८

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मलारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येसी जे, छ १९ रोज मदवारी राजश्री गोविदभटजी राजश्री बलवतराव बागात राहिले त्याजकडे जाऊन समाचार घेऊन श्रीमत सेनाधुरधराकडे आले तो राहूटीत मुनसीसह बसले होते. भटजीचे बोलणे दोन तीन घटका जाले. भटजी गेल्यानतर श्रृगेरीपत व लाला दुलभदास याची भेट जाहाली. श्रृगेरीपतनी नजर पाच रुपये व लालानी नजर दोन रु॥ सेनाधुरधरास केले. येक घटका बोलणे जाले. नतर मुनसीजीसी सविस्तर बोलावें उदईक दरबारास जाऊ तेव्हा सर्व सागण्यात येईल म्हणून उभयेतास आज्ञा केली. आज रविवारी श्रृगेरीपत व लालास मुनसी सेनाधुरधराकडे घेऊन जात आहेत. जे बोलणे ते समक्ष होईल यैसे म्हणतात रगोबा नाईक वानवले याचे येथे सेनाधुरधर भोज्यनास जात आहेत. श्रृगेरीपताबरोबर सरजाम उट येक व घोडा येक माणसे सात व खाशासुधा आठ. याशिवाय पढरानजिक बैल दोन व माणसे च्यार मागे राहिले आहेत. सेवेसी कळावे हे विज्ञाप्ति.

२६५

रु. न. ९६ श्रीव्यंकटेश
फा. न. १ १७८६
पत्र न ४५७

साहेबाचे शेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे, श्रीमत राजश्री रघोजी भोसले सेनाबहादर आपल्या पासून निरोप घेऊन राजश्री आपा बलवताचे डेरीयासी आमत्रणासी आले. पानदान आतर घेतले. आपानी पेठणी सेला पागोटे दिल्हे. तेथून जाताना आपाचे येथील हरदासही कथेस बोलाविले. नतर परशरामभाऊचे येथे आपासहीत आमत्रणासी आले. तेथे रघुनाथराव पटवर्धनही आले होते. भाऊस आमत्रण दिल्हे. पानदान आतर घेतलें. भाऊनी पागोटे सेला पैठणी हिरवा दलायचा जामेवार कोशा दिल्हा. तेथून रघुनाथराव पटवर्धनाचे येथे गेले. आमत्र(ण) देऊन त्याची वस्त्रे सेला पागोटें बरानपुरी दलायचा माल्क व जामेवार सफेद दिल्हा. पानदान आतर घेऊन लक्ष्मण रास्ते याचे डेरीयासी आले आमत्रण सागितले. त्यानी आतर खण्डोजी भोसले याचे हातावर दिल्हे. पानदान घेऊन मालोजी घोरपडे याचे घरास जावें तो दिवस थोडका दाहा घटका राहिला म्हणोन आपलेच्च डेरीयासी आले. सेवेसी कलावे हे विज्ञाप्ति.

२६६

रु. न. ९६ श्रीव्यंकटेश १७८६
फा. न. १
पत्र नं. ४५३

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे राजश्री पाडूरग गणेश व येशवतराव भवानीशकर याचे येथे आज बुधवारी रात्रीस येक प्रहर दोन घटकेस श्रीमत सेनाधुरधर व खडोजी भोसले सेनाबहादर वेंकोजी भोसले व परसोजी भोसले भोजनास आले. समागमे भोजनास इशमे लक्ष्मणराव पाटनकर, मानाजी घाटगे, सोमाजी मोहिते, मानसिग मोहिते, गगाजी भोसले वगैरे दाहा पधरा आसाम्यासहीत आले. भोज्येनास गेले. राजश्री आपा बलवतही बोलावणे गेले होते. येऊन पोहोचले. मालोजी घोरपडे याचे येथील हिंदुस्थानी पोर व आपले लस्करचा ताफा येक व उजीनीची कचनी येथील

व गर्दई आल्मसेन व मीर मोसुम आहेत मोच्येनानंतर नाच सुरु होईल रंग केशरी केला आहे. मीसल नदीचे समीप आली तेथेच समा केली दक्षण उत्तर राहुट्या मध्यें कनाता देऊन चादरी भांदून अविल्या, फर्श केला आहे. हे विज्ञप्ति

२६७

रु. नं. ९६ श्री १७८१,
फा नं १
पत्र नं. ४७८

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे, कल हुजुरीहून आल्या विमणा बापु, मनाजापूसांगितलें कीं, तात्यांनीं म्हटलें कीं, यांतील मजकूर कांहीं समजला होते त्याजवरून मुक्काम केला हें थाहेयो सांगितले सेनाधुरंधरांचे भवणीं चिमण्णापूनी घातलें मुक्कामाचे कारण काय म्हणोन विचारले तेव्हां त्यांणींच पवायांनी सांगितलें कीं, नवाब मागें राहिले याजमुळें मुक्काम जाला प्रायःकाळीं आज येयांनीं हात पाहिला मकुर रात्रीं मा आहे सीतज्वराचा ज्वर आहे उदईक कूच व्हाल्यासी चिंता नाहीं घराही योजून देता म्हणोन वैद्यांचा बोलले रुकेरायास हाती मस्त रात्रीस सुन्न्य, गल्बला तमाम रात्रीस जाली, आतां घरल्या आहे पांडूरंगराव ययरकून रास्त्यांकडील कडीचे वार्तावीकरितां आले तरवरची कडी गली तिकडे जाशी म्हणान, त्यावरून येथीलही कडी तिकडेच गेली आसपास राज्य वार्तादीकरितां आहेत. हे विज्ञप्ति

२६८

रु. नं ९६ श्री व्यंकटेश १७८१
फा. न. १
पत्र नं. ४६१

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी नाईक घरपे कृतानेक विज्ञपना येसी ज, राजश्री मुनसीजी व आवाजी पदर्शत साहेबांची भास घऊन राजश्री सेनाधुरंधराकडे आले श्रीमंत नानासाहेबांनी व राजश्री तात्यांनी मोइनदौलाचे यच्यासी स्वार दिला भगाजी रघुनाथ नवाबाकडे गले म्हणान सांगितलें त्यावरून आम्हाची तरतूद करविली व प्रायःकाळीं सेनाधुरंधर जातीनी डेरीयाचे आगाडीस येऊन पुढे लोकांची सारखार केली मैदान कुशाद केलें बैठकी करितां तीन दरजे केले फर्श हात आहेत नंतर स्नान देवपूजा सेनाधुरंधरांनी करून मुनसीची मुर्शा येके समा जाले आहेत भगाजी रघुनाथ यांची चिठी सांडणीचा आली कीं, सायंकाळीं डेर्‍यास आले तो मार्गी चुकले दिशा प्रहर रात्रीस मोईनदौलाचे डेरीयासी पोहोंचले, तो मोईनदौला आंतील डेरीयास होते गांठ पडली नाहीं नंतर निरोप पाठविला त्याचें उत्तर आलें कीं, आतां मेवकर जाला व उदईक प्रायःकाळीं यावें म्हणजे नवाबसाहेबांकडे साडा घटका दिवस आल्यानंतर जाऊन, भाव करून, जे आज्ञा होईल ते तुम्हांस सांगो यांणी येथून खातमीकरितां सांडणीस्वार पाठविले आहेत जैसी खातमी येईल ते सेवेसी विज्ञापना लि॥ जाईल हे विज्ञप्ति

२६९

रु. म ९६ श्री १७८१
फा. नं १
पत्र नं ४५४

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञप्ति येसीजे, येथून राा मयानीपत मुनसी, आवाजी येशवत व भगाजीपंत येसे साहेबांकडे आले व तिकडोन विसरा प्रहर राा आपा व आपाचे पुत्र ऐसे येथें आले होते ते समई श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर चांदणीतर्फी घरून घोडी फेरऊन दास्तवीत होते व आपाही आपली घोडी फेरऊन दास्तवीस होते तेव्हां चांगले मोसल वरून होते त्यानंतर करभारी साहेबांचा निरोप घेऊन डेर्‍यास आले साहेबी आज्ञा केली त्या प्रो निवेदन केले साहेबांचे आज्ञा प्रो उपयांत आलें मुनसीस निरोप दिला मुनसीजी बोलले जे, माझ्या आंगास कदागी आली म्हणून मोसल मुनसी आपले राहूटीस गेले आनी धुरंधर लहुरंजयास करावयास गले लहूरंजया होऊन पाण्याचा गुळना फेल्या ता अकस्मात हींव आलें तें घेतनाच आलें प्यार पांघुरनें घरती घतली सिरीकर वैद्य बाळाऊन आनले होते येम प्रो घारमा जाला आहे. सेनाबहादर व मैंबाजी मोसले सकळ मसल आहेत सेवेसी श्रुत हाय हे विज्ञप्ति

२७०

रु. न. ९६ श्री १७८६
फा नं. १
पत्र न. ४५२

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे. श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याचा येथें मुकाम जाला नतर याची कही हाती व उटे व घोडी सुरापुराचे व बाघनीगिरचे आगे गेली होती. त्यास धुरधराची स्वारी डेऱ्यास ये(ऊ)न निदरा केली. तो हातीकडून गढीवान धावत आला त्यानें सागितले जे, पाचे सात हाती वलून नेले. त्यास धुरधर तर निजले होते. नूरमहमद फौजदार चालीस पनास स्वार आपले पागेचे घेऊन प्रहर दिवस राहताना गेला आहे. त्यास हाती तर वहोत करून आले. येक दोन राहिलो आहे. आनी घोडी दाहाबारा वलून नेलीच व काहीं मानसे जखमी केली ते आली व त्याची पावरून नेली. धुरधरानी मजला विचारले की रुदैक कूच आहे किवा मुकाम आहे. तेव्हा म्या विनती उगीच सुमार केली कीं उदैक कूच आहे. तेव्हा त्यानीं म्हटले जे सुरापुरावाल्याने आमचे हाती नेले आहेत. ते त्याच्या वकिलास सागून आमचे हाती आनवावे तर उदैक आमच कूच आहे. नाहीतर आम्ही कूच करीत नाहीं. असे म्हणून मजला सेवेसी विनती ल्याहवयास सागितले. त्याजवरून सेवेसी विनती लिहीले आहे. व राजश्री मालूजी घोरपडे आले होते. दोन घटिका बसून विडे घेऊन गेले. साहेबाकडून सेवेची फले साह आली होती ते पोहोचली. पाहून वाड्यात बाईसाहेबाकडे पाठवली. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति.

२७१

रु. न. ९६ श्री ता. १२ जून १७८७
फा. न. १
पत्र नं. १६२–१६३

साहेबाचे शेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे कृतानेक विज्ञाप्ति यैसी जे. येथील क्षेम ता छ २५ माहे साबानपावेतो मुा नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकणे करून आज्ञाधारकाचे वर्तमाण येथास्थित आसे विशेष. राजश्री सेनाधुरधर याची स्वारी नागपुराहून निघोन मजल दर मजल छ ३ रोजी सोमवारी बोरीचा मुकाम जाला. छ ४ रोज मगलवार वेले येथे मुकाम जाला. छ ५ रोजी हिंगणघाट छ ६ रोजी लाडकी नागरीच्या मुकामास जाऊन सिकारीस कोसी दो कोसी जाऊन वाघीन व पिली तीन व हरणे मारून डेरियास आले याप्रा सिकार जाली. व दुसरे दिवसी तेथे मुकाम करून वोरबनात पटाईत वाघ होता तो मारून छ ८ रोजी खासगी वरुडे येथे मुकाम दलाचा मुकाम छ १० रोजी दो प्रहरा दिवसा चद्रपुरास गेले. श्रीदेवीचे दर्शण घेऊन सरकारवाडियास दाखल जाले. याप्राा मजली करून आठवे दिवसी पोहचले छ१४ रोजी शुक्रवारी राजश्री सेनाधुरधर व सौवती बाईसाहेबसुधा माणिकगड पाहावयास गेले. चद्रपुराहून सोला कोस आहे. शेनवारी स्वारी पोहचली. रविवारी तेथे राहून छ १७ रोजी सोमवारी तेथून कूच करून आडचा प्रहरा स्वारी चद्रपुरास आली समागमे राजश्री पाडुरगपत व येशवतराव व जाणराव व बाबाजी चिटणीस तेथे होते. छ १८ रोजी मगलवारी श्रीदेवीचा नवस गोधल घातला. याउपरी छ १९ रोजीपासून सहश्रभोजने सरकारची चाली लागली व इतर कोणी कोणी मुतसदी मडली सहश्रभोजेण घालणार व आणखी मामलतीप्रकर्णे काही व्हावयाचे आसतील म्हणून आशाड शुध्द प्रतिपदा द्वितीयापावेतो राहाणार म्हणून बोलण्यात आहे. उपरात तेथून कूच होऊन चिमूरच्या मार्गे जाऊन तेथे आशाढी येकादसी करून पूर्णिमेच्या सुमारे नागपुरास येणार. याप्राा वेत जाहाला आहे. याउपरी काय घडेल ते पाहावे. दुसरे बोलणे की, तेथोन निघोन नागपुरास आशाड सुध पचेमी आथवा सप्तमीस दाखल हवेलीस व्हावे हाहि वेत आहे दाखल जालियावर सेवेसी विज्ञाप्ति लिहीली जाईल. सरकारची पत्रे राजश्री सेनाधुरधर यासी पाठविण्यात आली जे, साडेतीन लक्ष रुाये हप्तेबदी नवाबाकडील यावीसी जाली ते चद्रपूरचे मुकामास पोहचली. तेथे वाचून नागपुरास राजश्री भवाणीपत मुनसी व भवाणी कालोजी याजकडे व मुनसीचे पत्र यैसे पाठविली व तेथून आपले पत्र लिहीले की, याचे उतर द्यावयाचे ते तेथेच लिहून देणे म्हणून राजश्री सेनाधुरधर याचे पत्र लिहीले आले त्याजवरून येथे मसुदा छ २० साबाणीस करून चद्रपुरास पाठविण्यात आला. तेथे पोहचून पत्रे तयार होऊन पुन्हा मागती पत्रे .. .. व मुनसीचे पत्र यैसे रवाणा होणार. मसुद्यात मजकूर जे

नागपुरास दाखल जालियावर वैसाच देण्याचा मार्ग होईल राजश्री उभयेता यांच्या बोलण्यात जे, दौलतीत पेच नसता आहे हा ठिकाण नाही परंतु या अर्थी इलाज घेतला आहे त्या अर्थी देणे प्राप्त आहे. राजश्री बापूजी महेश्वर व माधोराव कृष्ण फडणीसीकडील कारकून या उभयेतास मार्ग सलाबतखान याजकडे वराडचे ऐवजाकरिता पाठविले आहे ते गेल्या दिवसापासोन अद्यापपावेतो पत्रदेखील आले नाही राजश्री विठ्ठलपंत सुभेदार मामलतसंबंधी फडशा करावयास गेले होते त्यासी व मारीसी खटखट जाली म्हणून आलजपुरा हून कूच करून दोन कोस आलीकडे आले पुन्हा सलाबतखान याणी आपलेकडील मुतसदी पाठऊन मुक्काम करविला गु॥ साडे तीन लक्ष रु॥ ऐवज त्यापैकी बाकी येणे दीड लक्ष व हाल साल साडेतीन येऊन पाच लक्ष राहिली त्याचा भाग अद्याप खानाकडून लागला नाही, ऐसे आहे. राजश्री माल्हजी गोविंद बुंदेले याजकडून गडेमंडले येथील कमावीसदार मोरोपंत आहेत गडेयाची रयेत सिवणी छपारे राजश्री सेनाधुरंधर यांचा प्रांत लगतच आहे तो मुलूक सरंजाम माहदआमीन पठाण याजकडे आहे. त्यासी रयेत या प्रांती आली म्हणून मोरोपंत यासी इतला नागपुरास न देता आपणाकडील बाजी रघुनाथ व मल्हारजीपंत पागे यासी रवाना फौज देऊन केले तो ते मेगा धुमेगावच्या इकडील व तिकडील आहे त्यावर येऊन केरले हा गाव पठानाचे ठाणियाचा होता त्यावर जाऊन ठाणियातील कमाविसदाराचा मूल व पंचवीस माणसे मारून गाव लुटून माघारा धुमेगावास आले आणीक चवथ दिवसी तयार होऊन गेले तो पठानानी ठाणियात मानसे ठेऊन मजबुती केली होती दरवाजियात हेही आले यासी व त्यासी हातमिळणी जाली मोरोपंताकडील चारकून व दाहा माणसे मारली पडली त्यावरून माहदआमीन याणी सांडणीस्वारासमागमे पत्र चंद्रपुरास पाठविली त्यावरून रा॥ मुनसी गर्म[त] होते की, आगरास इतला न देता व माहदआमीनखानास पत्र न पाठविता उपाधी करितात हे वाइट यावरून येथून पत्रे गडेमंडले यांचे पाठविणार आहेत पुढे इणामय व्हायचा आहे तीही येण्यावर आहेत व हेही आहेत पुढेही काये घडेल ते लिहीण्यात येईल राजश्री माहादाजी हरि याजकडे तलाव दाहा सहभाचे कमाविस सांगितली आहे याजकडील कारकून जागर आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

२७२

रु. न १९	श्री	ता ४ जुलै १७८०
फा. नं १		पौ छ. ४ सबानकेसबा
पत्र नं ८		समान समानीन
		अधिक श्रावणमास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञप्ति ऐसी जे, येथील क्षेम ता छ १८ रमजान पावेतो मुक्काम नागपूर येथें साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञा धारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष इकडील वर्तमान तर पेशजी साहेबांचे सेवेसी विज्ञप्ति लिहीलीच आहे. त्या नंतर छ ५ रमजानी चंद्रपुराहून श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर याणी कुटुंबसुधे कूच केले ते मजल दरमजल येऊन छ १० रमजानी सक्करदऱ्याजवळ मुक्काम केला येथे मु॥ मजकूरी कारभारी जे राहीले होते ते राजश्री भवानी काळो व राजश्री भवानी नागनाथ व रा॥ कृष्णराव माधव चिटनवीस व रा॥ सिवराम हरी व रा॥ जनार्दन विश्वनाथ ऐसे सक्करदऱ्यावर जाऊन आपआपले ऐवजानें दोनी मोहरा व रा॥ ऐसे सेनाधुरंधरास व राजश्री सेनासाहेब-सुभा यांस नजरा केल्या व राजश्री व्यंकटराव कृष्ण नि॥ राजश्री तुकोजी बावा होळकर योर्णीही दोन दोन रुपये नजर केली नंतर चंद्रपुर व मानीकगड वगैरे प्रांताचे माहले-मामल(त)चे कागदपत्र होते ते कारभारी यांचे इलाज केले आनी समजाऊन सांगितले तो तिसरा प्रहर जाला नंतर सवांस निरोप करावयास जावयास दिला व आपणही कपडास गेले छ ११ रोजी कूच करून शुभमुहूर्तेकरून सातवे घटकेस हावेलीस दाखल जाले देवदर्शन करून वाड्यांत गेले त्यास पुरनमेस गिन्हागास श्रीरामचंद्रास जाणार होते तो श्रीमंत राजश्री सेनाबहादर यांचे पत्रे आले जे छ ६ रमजानी तिकडे येण्याविसी श्रीमंत माहा राज राजश्री रावसाहेब यांचा व राजश्री नाना यांचा व राजश्री तात्या यांचा निरोप जाला त्यावरून हे रामधामास जात होते ते राहिले लोकांचा गवगवा आहे. त्यास येथून यानी डाक दाहा कोसावर व चार कोसावर ऐसे येकसेवीस कोस आंपटापुरापावेतो पालख्यांची डाक बसविली दर डाकेस तीन तीन हाती व तीन तीन घोडी व सामीतपेटा व ऐसे बसविले त्यांच्याचे मु॥ भेटी नेमल्या आहेत त्यास डाक बसविली त्या दिवसापासून हे येथ भरतीचा भाग पावतच होते तो छ १५ रमजानी खसमी आली जे छ ८ रमजानी कूच

केले. मजल दरमजल येस असो. त्यावरून त्याचे उतर त्याणी लिहीले जे वद्य १२ द्वादसीस नागपुरास दाखल व्हावे ऐसा मुहूर्त आहे. लौकर यावे पुढे मलमास लागतो. त्यात येथून सेनाधुरधर व राजश्री सेनासाहेबसुभा व राो व्यकोजी भोसले ऐसी छ १७ रमजानीं निघोन पाच कोस व्येहाडास मुकामास गेले. याचे मानस आहे की व्याल्याचे मुकामीं भेट घ्यावी. मग जेथे भेटी होतील तैसेच सेवेसी विज्ञाप्ति श्रुत होईल. सर्व मछुद मडली मुकाम मजकुरी राहिली. समागमे राजश्री पाडुरग गणेश व राजश्री येशवतराव भवानी व राजश्री जानराव येगवत यैसे गेले आहेत. त्या वसावयास सरकारच्या हातनीं चालक दिल्या आहेत. सेवेसी श्रुत व्हावे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

२७३

रु न. ९६	श्री	ता २० जुलै १७८७
फा. नं. १		पौ. छ १८ सवाल सन
पत्र न. १५९		समान समानीन अधिक श्रावण

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञाप्ति ऐसी जे येथील क्षेम ताा छ ४ आधिक पावेतो मुकाम नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित आसे विशप. इकडील वर्तमान तर श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व श्रीमत राजश्री मनाबापूसाहेब याच्या व श्रीमत राजश्री सेनाबाहादर याच्या भेटी छ २४ रमजानीं जाल्याचें वर्तमान तर साहेबाचे सेवेसी विज्ञाप्ति लिहीलीच आहे, त्यावरून सेवेसी श्रुत जालेच आसेल. त्यास ते दिवर्सी कारज्यास मुाा स आले. छ २५ रोजी कूच केले ते तीस कोस नागपुरास आले. व्येहडापासून सेनाधुरधर पुढे शेहरात आले वाड्यात येऊन देवघराजवल बसून भट व उपाध्ये बोलाऊन मुहूर्त पाहून वाड्यात यावयाचा निश्चये ठरला नंतर राजश्री परसोजीबावा भोसले पुढे भेटावयास कोस दीड कोस तेलगखेडीपावेतो गेले बरोबर तीन च्यार निशाणें व दोन नववदी व सर्वे मछुदी मडली व च्यार पाचसें लोक ऐसे मोठ्या समारभाने गेले त्यास तिकडून सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर आले सेनाबाहादर याची व परसोजी भोसले याची भेट जाली व मछुदी मडली याच्या भेटी जाल्या. नतर शुक्रवार दरवाज्यात येऊन, हेला तोडून, वाड्यात पाच घटिका दिवस राहाताना येकादसीसह दौवादशीस दाखल जाले. देवदर्शण करून श्रीमत सौभाग्यसपन्न मातुश्री बाईसाहेब याचें दर्शण घेऊन सर्वांच्या भेटी घेऊन बाहादर देवघराजवल येऊन बसले, नतर सेनाधुरधर यास व सेनाबाहादर यास राजश्री भवानी कालो याणी दोन दोन मोहोरा नजर केली व राजश्री भवानी नागनाथ याणी येक येक मोहोर नजर केलीव..रो पाडुरग गणेश व रो बलवतराव भवानी व येशवतराव भवानी व रो माधवराव भवानी व रो जानराव येशवत व रो बाबाजीबावा चिटनवीस व रो उमाजी माहादेव व रो इस्वनाथ जोसी व रो जनार्दनपत व रो व्यंकटराव कृष्ण नि।। होळकर ऐसे याणी आपआपल्या रुदब्याप्रो, कोन्ही मोहोरा व कोन्ही रुपये ऐसे नजरा केल्या. पेठेचे साहूसावकार याणीहि नजर केली. सेनाबहादर येथे येऊन सुरक्षित दाखल जाले याचा संतोष मोठाच जाला आहे. शुक्रवार दरवाज्याजवल येताच तोफा शुरू केल्या तो देवघराजवल येईसतो केल्या. नतर छ २६ रोजी सेनाबाहादर बागबगच्या पाहून आले, व सेनाधुरधरहि गेले होते व राजश्री विठलपत सुभेदार तलेगावाचेच मु।। हून धुरधराचा निरोप घेऊन गेले. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२७४

रु न. ९६	श्री	ता. २० जुलै १७८७
फा. न १		
पत्र न. ३४		

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी सेनाबाहादर येथे येऊन सेनाधुरधर यास व सेनासाहेबसुभा व कारभारयाजवल तिकडील लढाईचा मजकूर व छापा आल्याचा व राजश्री तात्यासाहेब याचे शरीर प्रकृतीचे व पुण्यात येऊन श्रीमत महाराज राजश्री रावसाहेब याचें बोलणे जाल्याचे व साहेबाचें बोलणें जाल्याचे ऐसे सविस्तर वर्तमान निवेदण केले. व छ २९ रमजानीं भवानी कालो व भवानी नागनाथ व बाबाजीबावा चिटनवीस याचें बोलणे जाले की, सेनाबाहादर याजकडील लोक आले आहेत त्याचे खर्चावयाचे कैसे करावे ? त्यास रो माहादाजी नाईक काले याचे येथें दिडा लक्षास जागा करून ठेविली आहे, पुढें कैसे घडेल ते पाहावे राजश्री बापूजी मोरेश्वर सलाबतखानाकडे साडे तीन लक्षाचे तगाद्यास पाठविले आहेत. त्याची पत्रे आलें व राजश्री विठल बलाल सुभेदार याची भेट जाली, त्यानी वर्तमान निवेदन केलें जे, दीड लक्षे जमा होत नाहीत सारे दोन लक्षे टके जमा जाले. पुढे कैसे करावें, ऐसे

सिन्यारांत आहेत पुढे जैसे घडेल तैसें सेवेसी श्रुत होइल छ २८ रमजानीं सेनाधुरंधर यांस पित्ताचा आपकार जाला त्यान ते दिवशीं भ्रमीच होते दुसरे दिवसीच भाने करून देवपूजा केली नंतर छ ३ आबीक मासीं धुरंधरांस प्रायःकाळीं ज्वर आल्य आहे परंतु आज्मासज्यातच आहे पुढे घडेल तैसें सेवेसी श्रुत होईल हे विज्ञाप्ति

२७५

रु. नं ९१ श्री ता २१ जुलै १७८०
फा नं १ पौ छ ७ चिल्काद सन
पत्र नं १५५ समान समानीन श्रावण मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञाप्ति ऐसीजे येथील क्षेम ता छ ७ आविक पावेतो सुखम नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष इकडील वर्तमान तर श्रीमंत राजश्री सेनाबहादर येऊन दाखल जाल्याचे वर्तमान तर छ ४ आबिकी साहेबाचे सेवेशी विज्ञाप्ति लिहीलीच आहे. त्यास श्रीमंत माहाराज राजश्री रावसाहेब याचा व साहेबाचा व राजेश्री तात्यासाहेब याचा वगैरे सवाचा निरोप घेऊन वेथून सेनाबाहादर निघाले ते मजल दर मजल येऊन सुरक्षित आषाड वद्य ११ येथदसीस दाखल जाले येविसीचे पत्रे येथून श्रीमंत राजश्री सेना धुरंधर याणी व सेनाबहादर याणी श्रीमत माहाराज राजश्री रावसाहेब यास व साहेबास व राजश्री तात्यासाहेबास व राजश्री आपा फडनवीस यास व रा। राजश्री गोविंदभटजी-बावा यास व राजश्री गोविंदराव कृष्ण काळे व राजश्री गोविंदराव पिंगळे यस ऐसे लिहीले आहेत सेवेसी पोहोचलीच सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति

२७६

रु. नं. ९१ श्री ता २८ जुलै १७८०
फा. नं १ पौ छ. ० जिल्काद सन
पत्र नं. १५७ समान समानीन श्रावण मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञप्ती ऐसी ज येथील क्षेम ता छ १२ माहे रमजानपावेतो सुखम नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनाबहादर येथे पोहचले येविसीचे पत्र येथून श्रीमंत राजश्री सेनाधुरंधर याणी व सेनाबहादर याणी श्रीमंत माहाराज राजश्री रावसाहेब यास व साहेबास व राजश्री तात्यासाहेब यास वगैरे पत्रे छ १० रवाना लिहीले आहेत त्यानंतरोवर मीहि साहेबाचे सेवेसी पत्रे विज्ञाप्ति लिहिली आहे त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल त्यास राजश्री व्यंकोजी भोसले याजला कमरेजवळ मांडीस केशतोड म्हणून फोड मोठा जाला त्यामुळे मोठी सुजोन त्याचा ताप अंगास व ज्वरहि आला त्यास फोड पिकला जाणून सोप्याची सळई घालून छ ८ शेवाली *फोडल्य आतून पू निघाला त्य दिवसापासून* काही आराम आहे परंतु बाहेर निघत नाहींत व सेनाबाहादर याचे जुनगे मागे होते ते राजश्री जैराम गणेश व राजश्री माहादजी लस्करी घेऊन येतात बाळापुराचे मारल्काड आले म्हणून बातमी आहे येथे आल्यास साहेबाचे सेवेसी विज्ञाप्ति श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२७७

रु. नं. ९१ श्री ऑगस्ट १७८०
फा नं. १
पत्र नं १५९

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी नवाबाकडील राजश्री आनंदराव नरसी येथे सेनाधुरंधर याजपासी वकिलीस आसताव ते हैदराबादेस धुरंधर याचा निरोप घेऊन गेले होते जातेसमई बोलले की, येऊ तेथून परतून येऊ. ते आजपर्यंत आले नाहींत त्याचे पत्रे राजश्री भवानी नागनाथ यासी आबिक सुध २ चे आले होते की, आपण लौकरच येतो त्यास रहेमतयारखा दरोगा नवाबाचा त्याकडून साल्यार महमद नामे येथे आले आहेत येथे दरबारी राहाणे बातमीस असावे सेनाधुरंधर याची भेट जाली नाही भवानी नागनाथ याची मात्र भेट जाली धुरंधराची भेट जाल्यावर साहेबांचे सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति

२७८

रु. नं. ९१ श्रीशंकर ता. १ सप्टेंबर १७८०
फा. नं १ पौ छ ० जिल्हेज सन
पत्र नं. ० समान समानीन भाद्रपद मास.

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञाप्ति ऐसी जे, येथील क्षेम तागाइत छ १८ माहे जिल्काद

पावेतो मु॥ नागपूर येथें साहेबाचे कृपावलोकने आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष. येथील वर्तमान तो सेनाबहादर यास समाधान नवतें हे पूर्वीच छ माहे जिल्कादचे पत्री विज्ञाप्ति लिहीलीच आहे. दशदाने वावयाची योजना आहे. येकदान तो दिधल्यात आले ते लिहीलेच आहे. पुढे दाणे देतील ती लिहीण्यात येतील छ. ९ पासोन सेनाबहादर वाडीयातच होते. छ १० काही शरीरी ज्वर होता उपरात उतक्रपता शरीरभोगाची फारसी जाली नाही, नतर छ १४ साईकाली पोर्नमेस चादनीचबुतऱ्यावर येऊन बसले होते. दरबारी सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभे व मुतसदी भवानी कालो सुधा होते. भवानी नागनाथ मात्र नवते, वरकड सर्व होते. अदियाप काहीं सेनाबहादार याची (कामें) पूर्तेपने उलगडन्यात आली नाही. भवानी नागनाथ यास समाधान वायो उसनेचा पाठीतसा होता हे पहले पत्री या पत्राचे मागे लिहीलेच होते. त्यास तेही अजून दरबारीं येत नसतात. त्याची प्रकृत भोगतृत्वाची आहे, निवीष्टता रोगाची नाही, यैस आहे. बगाजी रघुनाथ हैदराबादेस याजकडून वकील तेथे असतात त्यास येथून सरकारचें व भवानी नागनाथ याचे पत्रे गेली. पत्री मार की, नवाबाचें व तुमचे पत्रें येथे सेनाधुरधरास व आम्हास दोन आले आन येथून त्या पत्राचे उतरें पावली नाहीत म्हणोन तुम्हास लिहीलें आहे की, गुजयातच्या व कुलयादच्या कामास माहीतच आहात, त्यास हैदराबादेहोण इभरामखान पठान, कर्नुल कडपेवाले, हे हाजार बारासे लोक व च्यार जरबा बसमतनादेडावर आले, यैसी बातमी येथे आली. खान मार याची जागीर वराडप्रातीस आहे, याजकरिता येत असतील. अडगाव व अकोट व पनज व सुरजी अजनगाव वगैरे पचमहाल येथील झाडेच त्याचे व याचे विठलपत सुभेदार प्रात वराडचे व मन्वरखान याचे विद्येमानें जाले, उभयेताचे पत्रें येथें आलीं, पुढें कपडेकरमार याची सिवंदी भाम तालोख्याकडेस आली, मागील जागीरदार बिलदखान हे येथें आले पाचचार रोज सिताबरडीवर मुकाम करून होते, नतर छ १२ रोजीं खानमार यास भवानी कालो याचे चिरजीव माधवराव भवानी व सावतखान उभयेतास सेनाधुरधर यानी धाडून सिताबरडीवरोन बिलदखान यास वाड्यात घेऊन आले. याची व खानमार याची भेट जाली, च्यार घटका बैसोन, आदर उपच्यार होऊन, विडे देऊन, डेरीयास गेले. याजवर बिलदखानमार यानी दुसरे दिवसीं दरबारीं छ १३ रोजीं येऊन बोलणें केलें की, माहलो-

२०

माहाल साकी बाकी आपले सरकारची जास्ती आम्हाकडेस पडली अन आम्हावर हा वख्त पडला अन कुटूब तो भाहोत आहे याजकरिता आपल्यास बोललें जातें जे, बाकीचा झडच्या या हावालात होत नाही. आम्हीं पेचात, व तशात तगीरी, सर्व प्रकारें कुटूबाची अबरु राहे तो अर्थ, आपले पदरी बालगावे नाही तर नरमदेपार करूण द्यावे, यैसे बोलणें जालें. यानी काहीं उतर निरोत्तर केले नाहीं. आणी खानमार बोलले की, जागा बजागा भाम तालोख्यात ठानें जोरजरबेने आम्ही घेतली त्याचा बदोबस्त जैसा करावयाचा तैसा करावा, येणे प्रो बगाजीपत यासी पत्रें येविसीची लिहीलीयावर सालार हुशेन, नवाब याचा दरोगा रहेमानयारखान याजकडून, हे येथे आले याचा दर्प पूर्वी लिहीन्यात आलाच आहे. सालार हुशेन यानी भवानी नागनाथ यासी भापण केले की, काहीं सरकारातून आमची खर्चाची वेगमी करूण द्यावी, तेव्हा सरकारातून योजना न जाली, निदान कर्जाऊ रु॥ पनास मागू लागला तेही मिलाले नाहींत. भवानीपत यानी उतर केले की, सरकारात दसरीयास दोन रुपये मात्र मिळतील, वरकड पथ या दरबारीं नाही, तेव्हा तो ग्रहस्त छ १३ रोजीं दरबारी येऊन बोलला की, माझे घरीं शादी आहे, मज निरोप द्यावा, मग उभाउभीच चादनीचबुतऱ्यावर सेनाधुरधर याचा निरोप घेऊन छ १४ उषकालीं स्वार होऊन गेला. पत्राचें उतर यानी दीधले नाहीं, व त्यानीही मागितले नाही, येणे प्रो रुष्ट होऊन सालार हुशन गेले. अनी कलकत्याहूण मीस्तर चारलीस अरल कारनवालीस साहेब बहादर व वेनीराम सिवभद्र याचें पत्रें सेनाधुरधर व भवानी नागनाथ यासी येथे आलीं होती, त्यात मार कीं, ईमाजुतदौलासाहेब या कामावर होते, त्यास त्याचा व आपला बहूत प्रकारें श्नेहे होता त्याच प्रो आमचा व आपला श्नेह व घरोबा असावा, पहेलेप्रो सिलसिला चालवावा, व कागजपत्री परस्परें वर्तमान कलत असावें, येणे प्रो व सकराच्यार्ये याजविसी लिहीले होते की, काहीं चौकीचा उपद्रव न लागता हासलासी माफी होऊन श्री कासीस बमये याजसमागमे यात्रा असल ते कर न पडता सुरक्षीत पोहोचून मागती येतील, तोही बदोबस्त करुन द्यावा. त्यास पत्रा अन्वई सकराचार्ये यासी पावते करुन, यात्रा होऊन, मागती आपले कडेस आले हे पोहोचतील, त्यास त्याचें पत्राचे उतर छ १४ रोजी त्याची जोडी आली होती ते पत्रे देऊन रवाना केली अस्तु. विठलपत सुभेदार आज पावेतो अकोटावर होते. हली श्री गणपतीचे उछाहास

आपले घरीं पाहुणे आले व सलाबतखान व महावतखान यांनी अलजपुरीहून रामचंद्र दादो यांस हुजूर पाठविले, करितां उभयेतां बंधू सेनाधुरंधर यांचे भेटीस येतों येविशीं बसून पत्र पाठवावें, म्हणून नागपुरास येऊन, ते रामचंद्र दादा छ १५ येथें दाखल जाले, त्यांस रोखमारी भवानी नागनाथ यांचे समाचारास शाईमर्ली सेनाधुरंधर व सेनासाहेबसुभे व सव मुतसदीसमवेत पंतमार त्यांचे घरास गले होतें दान घटका बसून शरीरप्रकृत पाहून यांचेचें सरकारांतून दवीले त्यास समाधान नाहीं म्हणोन गेले होते त्याच प्रसंगी पंतमार यांचे वाडियांतच रामचंद्र दादो येऊन भेटले अन पत्रें उभयेतां बधूंची छ १६ सेनाधुरंधरास दीधली सिलदखान यांचे प्रकर्णीही कांहीं बोलणे होते असु. विठलपत सुभेदार यांनी पातुरीहोण पुत्रप्राप्ती जाली म्हणोन नजर मोहरा सुमार ५ व साकर पाठविली त छ १६ प्रातःकाळीं त्याबराबीव वकील आपाजी लक्षराव यांनीं हजूर पावते करून विठलपत यांचे पत्र दीधलें त्यांस पुत्र जाला असे रामराम मुकुंद सुभे करंजवाले यांनी हत्ती मनोरगज व ल्हाम हत्ती दोण व हतन्या तीन अनून सरकारास पोहोचावला मनोरगज हत्ती घरप १८ चा आहे चांगला व धीटपनातही आहे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि

२७९

रु. म ९६	श्री ता. २ सप्टेंबर १७८०
फा नं १	पौ छ २० जिल्हेज सन
पत्र नं ५०	समान समानीन भाद्रपद मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घरप कृतानेक विज्ञाती एसीजे, येथील क्षा। ता। छ ७ जिल्हेज पावेतो मुकाम नागपूर येथें साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथारथीत असे विशेष इकडील वर्तमान तर छ १८ जिल्कादी साहेबांचे सेवेसी विज्ञाती लिहिलीच आहे त्यानंतर श्रीमंत राजश्री सेनाबहादर यांची शरीर प्रकृत दिवसें दिवस बरीच आहे, परंतु केवल आरोग्य जाले नाहीत त्यास मूर्ती विष्णूची व लक्ष्मीची व गरुडाची ऐसे पुण्याहून आल्या त छ १९ जिल्कादी येथ दाखल जाल्या त्या तोफखान्यांतच सिताबर्डीवर ठेविल्या त्यास पाहावयास प्रातःकाळीच श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभे गले, मूर्ती पाहून बहुत संतोषे जाला, तेथून येऊन श्रीमंत राजेश्री सेनाधुरंधर यांस वर्तमान सांगितले जे, जैशा मूर्ती असाव्यात तैशा आहेत, त्यावरून सेनाधुरंधर यांचीही मर्जी बहुत खुश जाली सकरदऱ्याच्या बागाजवल देऊळ बांधावयास जागा नेमून सांगितला आहे व राजश्री चिंतामण नाईक बांकर पुण्याहून श्री माहायात्रेस जावयास आले ते छ १८ जिल्कादी संध्याकाळी आले सेनाधुरंधर यांची व सेनासाहेबसुभा यांची व सर्वे मधुरी मडळी यांची भेट घेतली राजश्री उमाजी माहादेव यांचे बागांत उतरले होते तेथून दुसरे दिवशीं राजश्री विठल बल्लाल सुभेदार यांचे वाड्यांत जागा दिले, आनी बाहे मानूस दोनसें यांचा सरंजाम सिदा व खासमाजी व फाटे सकूज व घोडयांस दाना वैरन ऐसे जो पावेतो होते तो पावेतो दिल्हे दानच्यार रोज राहून अगत्य सागत्य बोलणें जालें पुण्याचे मुकामीं सेनाधुरंधर यांणी खर्चासाठी नाईक मजकुरनिलेन्या ऐवज कर्जाऊ घेतला होता त्यापैकीं सा हजार सासे साठ रुपये येथें दिल्हे, कर्जाची हुंडी करून दिल्हे. छ २२ जिल्कादी निरोप घेतला त्यास वस्त्रें कंदी पागोटें व शालजोडी हिरवी व महमदी पवणीची व किनखाप येणे प्रो वस्त्रें दिल्हे बाह्यास ठेट येक बक्षीस दिल्हा, व बरोबर राऊत पंचवीस पाहारा यक सिवणीलेपर्यंत पावेतो दिल्हा व कलकत्यास फिरंगी यास व यो वेनीराम सिवमझ यास पत्रें दिल्हें जे, चिंतामन नाईक बांकर हे श्री माहायात्रेस जात आहेत तर यास व यांबरोबर यात्रा आहे त्यास हासील चौकी न पडे तें करावे, ऐसे माफीचे पत्र दिल्हें यात्रा करून सुरक्षीत येई ऐसें करावे, ऐसा बंदोबस्त करून दिल्हा आहे राजश्री भवानी काळो यांचे येथें निरोपास गले, त्याणी सेला पागोटे पैठणी दिल्हें तेथून राजश्री कृष्णराव माधव चिटनवीस यांचे येथें गळे, त्यांनी सेला पागोटें कुसुंबी नागपुरी दिल्हे, तेथून राजश्री भवानी नागनाथ यांचे येथें गळे, त्यांनी नागपुरी सेला पागोटें दिल्हे, ऐसा सर्वाचा निरोप घेऊन कूच करून साहा कोस गोंडेगांव टेकाडीस गले तेथून दुसरे दिवसी श्रीरामक्षेत्रास गले व छ २१ जिल्कादी सेनासाहेबसुभे व राजश्री श्री चिमणाजी भासले ऐसे भवानी नागनाथ यांचे येथें गले होते सलाबतखान प्रकरणीं बोलणें जाले तर्थ भवानी काळो व राजश्री बाजीराव बेरारकर राजश्री रामचंद्र दादू ऐसे होते, नंतर या बोलजी मनाशी करून मीस यांचे येथ फराळास गळे, तर्थ साभाप्यावीसंपन्न मातुश्री माहादेव व राजश्री परशोजी भासळे एहे आले होते, फराळ करून विडे घेऊन वाड्यांत आले, नंतर

सध्याकाली दधिकदणास सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले ऐसे गेले होते, दधिकदग होऊन परसाद दर खाशास येक तबक भरून बरफी व पेडे व बतासे व केले व येक येक नारेल ऐसे तपके भरून पाठऊन दिल्हे, याणी विडे घेऊन वाड्यात आले. त्यास छमजकुरी भवानी नागनाथ वाड्यात आले होते त्या दिवसापासून दरबारास येत असतात शरीरप्रकृत काहीसी बरी आहे छ. २६ जिल्कादी कृष्णराव माधव चिटनवीस याचे येथे दधिकदग जाले तेथे सेनाधुरधर व सेनासाहेबसुभा व व्यकोजी भोसले व सर्व मछुदी मडली ऐसे गेले होते दधिकदग होऊन, नतर परसादाची तपक दोन च्यार भरून, बरफी व पेडे व बतासे व केले व येक नारेल ऐसे पाठऊन दिल्हे, नतर विडे घेऊन वाडयात आले त्यास छ २७ जिलकादी सेनाधुरधर यास ज्वरे आला होता, स्नान देखल केले नाही, दुसरे दिवशी श्नान केले, त्याम उजव्या पायास गुडध्याचे वाटीखाली जवलच केसतोड जाला, त्याने दोन तीन रोज अलफासलफातच गेले, नतर दिवसेदिस केसतोड बलकाविला, त्याने आगास कडागी येती, दोन दोनच्यार रोज वाड्यातच आहेत, राजश्री विटलपत सुभेदार याचे वाड्यात गणपती होत असतो तो आनावयास छ २ जिल्हेजीं सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले ऐसे प्रा.यकाली स्नान करून च्यारी जरीपटके घेऊन व हातीवर नवबदी घालून व तासे मोरफे ऐसे घेऊन मोठ्या समारभाने गेले तेथे जाऊन गणपतीचे पूजेन करून, पालखींत घालून, घेऊन आले, तो सेनाधुरधर वाडयाहून मानसाचे खाद्यावर हात देऊन, वहुत श्रमाने बाहीर चादणीचौत्र्यावर येऊन बसले गणपती वाड्यात आनिला तैसेच गणपतीचे दर्शण घेऊन बरोबर देवघराजवल आले, वहुत श्रमसे वाटू लागले, मग तैसेच वाड्यात गेले, शरीर प्रकृत ठीकसी नाहीं. त्यास दाहा घटीकाचे आतच गनपती बसविला, पूजा करून आरती जाली आरतीचे वेलेस तोफाची व गारद्याची सिलक जाली, व तोफखाण्यातही तोफा करविल्या, व नित्य रात्रौ किरतन होत आहे, व दिवसास कलवातनीचा नाच होत असतो, व गवै गात असतात, ऐसा सालदरसालप्रो गणपतीचा उछव होत आहे. व इभरामखान याची पत्रे वासीमचे मुकामचीं येथे सेनाधुरधर यास छ जिल्हेजी आले व छ २९ जिलकादी हातीची व वाघाची लढाई वाड्यापुढे लाविली होती हाती निऊन वाघावर घालीत परतु कोन्ही वर जाईना दहशेद खाऊन पलाले नतर सभुपरसाद बाका जुना बगालि दास नि ××× तेव्हाच मारिला मोठा पटाईत वाघ होता दुसरे दिवसीही येक वाघा तैसाच मारिला हाथी धीटाई चागला आहे, व छ ३ जिल्हेजी सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले ऐसे सकरदऱ्याचा बाग पाहावयास गेले होते साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२८०

रु. न ९६ **श्री** ता २९ सप्टेंबर १७८७
फा न १
पत्र न. २२१

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घरपे कृतानेक विज्ञाप्ति ऐसी जे. येथील क्षम ताा छ १६ जिल्हजपावेतो मुकाम नागपूर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे विशष इकडील वर्तमान श्रीमत राजश्री सेनाधुरधर याचे पायास केसतोड जाल्याचे व श्रीमत राजश्री सेनाबाहादर याचे शरीरप्रकृत बरी आहे व सलाबतखान परकरणी रा रामचेंद्र दादो यासी बोलणे जाले हे तर छ ७ जिल्हजी साहेबाचे सेवेसी विज्ञाप्ति लिहीलेच आहे त्यानतर छ ८ जिल्हजी धुरधरानी सलाबतखान यासी पत्रे देऊन रामचेंद्र दादो याची रवानगी केली व श्री गणपतीचा उछाहव साल दरसाल प्रो होऊन भाद्रपद शुध ९ रात्रौ ललीत जाले आनि दशमीस सात घटिका दिवस राहाताना हातीवर नवबदी व निशाणे घालून मोठ्या समारभाने गणपती नेऊन शुक्रवार तल्यात बोलविला. बरोबर सेनाधुरधर व श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मछुदी मडली ऐसे होते गणपती बोलऊन वाड्यास आले. त्यास सेनाधुरधर याचे उजव्या हातास वावोचा उपद्रव आहे म्हणून बोलत आसतात. त्यास नित्य लेप करून सेकावे लागत आसते व केसतोडाचाहि आजार पायास त्यास बाहेर वारियात व सरदीत गेले म्हणून ते दिवसी काहीसे श्रमी जाले त्या दिवसापासून शरीरप्रकृत बरी आहे व छ १२ जिल्हेजी राजश्री बाबुराव पालकर सेनाबहादर याचे सासरे याचे येथे भोजेनास सेनाधुरधर व सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व सोभाग्यादिसपन बाया आदीकरून

गले होते मोजेन करून पानदान आतरदान करून सेनाधुरंधर यास व सेनासाहेबसुभा यास व सेनाबहादर यास व व्यंकोजी भोसले यास ऐसे सेले पागोटे पांढरे दिल्हे व परसोजी भोसल्यास पैठणी सेल्ह पागोटे कुसंबी दिल्हे. या पांडुरंग गणेश यास कुसंबी सल्ह पागोटे दिल्हे बाकीस कोणी दिल्हे नाही नंतर दिवे लाऊन वाड्यास आले त्यास कपिलाषष्टीस ब्रह्मांडदान करायाचे श्रीरामक्षेत्रास जावे न जावे ऐसे होतेच वैशाख मासेनहि बहुत लागला व वाटेस स्नान नदीहि भरली म्हणून दानाची योजना येथेच केली त्यास छ १५ जिल्हेजी प्रातःकाली सेनाधुरंधर यांणी स्नान करून देवपूजा करून देवघराजवळ येऊन बसले श्री रामभी चाचा उपाध्या व नाना उपाध्या व येसोबा शास्त्री व नारायेणभट सारधूल व श्रीमान्य वैद्य व भवानी काळे व या बानराव येशवंत व रो नागाजी चिटनवीस ऐसे बसऊन ब्रह्मांडदानाची योजना करून शांतीस लागले साहेबांचे सेवेसी श्रुत होवे साहेबांनी तेथून मूर्ति विष्णूची व लक्ष्मीची व गरुडाची ऐशा पाठविल्या त्या पावल्या तेव्हा सेनासाहेब यांणीच पाहिल्या होत्या नंतर सेनाधुरंधर यांणी व व्यंकोजी भोसले यांणी पाहून बहुत संतोष जाले मूर्ति सक्करदऱ्याचे बागात हावेलीत नेऊन ठेविले आहेत देऊळ तयार करीत आहेत त्यास त्या मूर्तीचे उत्तर व साहेबी स्वराचे सिरसीमाघदचे उत्तर व हुकमा करून पाठविती म्हणून पत्र पाठविले आहेत व रामभी बाबूजी सिवदेव यांचे पत्रें आले होते त्याचेहि उत्तर पाठविले आहेत व येथून यांणी रामभी आपा बलवंतराव यासहि पत्रें लिहिले आहेत साहेबास श्रुत व्हावे साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

छ १६ जिल्हेजी साहेबांचे सेवेसी विज्ञप्ति लिहीतोच आहे त्यानंतर कपिलाषष्टीचे दिवशीं सेनाधुरंधर यांणी ब्रह्मांडदान केले सुवर्णाचे ब्रह्मांड तीनसे चोवीस तोळे होते त्यावर दक्षणा दोन हजार रु॥ दिल्ही व दाहा गोप्रदान सिंगे सोन्याची व खूर रुप्याचे करून प्रतिगोदानावर दक्षेना मोहरा पांच ऐसे दोघा उपाध्यास व चोवीस शास्त्रीमंडळी यांस दिल्हे व ब्रह्मांडाचे अवयवाचे विभाग सवीस केले तेहि दोघा उपाध्यास व शास्त्री चोवीस येकून सवीसास दिल्हे व सेंभर गोदान प्रती गोदानास रुपये पांच दक्षणा या प्रो तेलंग ब्राह्मणांसी देऊन आणिक ब्राह्मण राहिले त्यास ब्राह्मण पाहून रुपया आर्धा रुपया पावला भुरसी दक्षेणा दिल्ही यासिवाये श्रीमंत रामभी सेनासाहेबसुभा यांणी पंचवीस गोदान प्रती गोदानावर दक्षणा रुपये पांच व श्रीमंत रामभी सेनाबहादर यांणी दाहा गोदान प्रति गोदानावर दक्षणा मोहोर येक व रामभी व्यंकोजी भोसले यांणी गोदान पांच प्रती गोदानावर दक्षणा रुपये पांच व रामभी परसोजी भोसले यांणी गोदान पांच दक्षणा रुपये पांच व सौभाग्यादिसंपन्न चिमाबाई यांणी गोदान दाहा प्रती गोदानावर दक्षेना रुपये पांच व रा सोमाजी मोहिते धुरंधरांचे आजे यांजकडोन देविले गोदान दाहा प्रती गोदानावर दक्षणा रुपये पांच येकूण गोदान येकसें येकसष्टावर दिल्हें ब्राह्मणभोजन चालीं लागले आहे. प्रती ब्राह्मणास दक्षणा पावला यावेगळें नारदादि वगैरे इतरयासी भोजेणदक्षणा पैसा अधू येक येणें प्रो दानें दिल्हे साहेबांस श्रुत व्हावे व श्रीक्षेत्रींहून धनकराम्याचे येथें श्रीरामक्षेत्रास आले आहेत त्यास ते येथून श्रीरामेश्वरास जाणार आहेत त्याजवरून सेनाधुरंधरांनी नवाबास पत्रें पाठविलें ज, सुरळीत मार्ग आसेल तिकडून सुरक्षित पोहोचेत ऐसें करावे व येथून दसऱ्याची वस्त्रें श्रीमंत् माहाराज रामभी रावसाहेब यांस व साहेबांस व श्रीमंत रामभी सात्यासाहेबांस व रामभी दामोधरसाहेबांस व रामभी आपा बलवंतराव यांस व श्री रामभी गोविंदभटजीबावा निसुरे यांस व रामभी गोविंदराव कृष्ण काळे यांस ऐसे सेनाधुरंधर सांडणी स्वाराबरोबर रवाना करितात व रामभी चिमाजीआपा भोसले यांजकडे वस्त्रें कुटुंबसुद्धे व श्री रामभी कृष्णभटजी यांस ऐसें वस्त्रे पाठऊन दिल्हें व त्याचे दिवाण या भाऊ माहारेन त्यांस साल दरसाल जात होत ते येंदा मना जाली साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे व साहेबी दत्ताजी नाईक वारम्मल इकडे रवाना केले ते येथून चालला फौजांबर आले आहेत ते आज उदेक मु॥मजकुरीं दाखल होतील. टपाल

२८१

रु. नं ९१ श्री ता. ९ मार्च १७८०
का. नं १
पत्र नं २२०

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञप्ती ऐसी जे येथील क्षेम ता छ २९ जिल्हेज पावेतो मुक्काम नागपूर येथें साहेबांचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित आसे विशेष इकडील वर्तमान तर श्रीमंत रामभी सेनाधुरंधर यांणी ब्रह्मांड दानाची योजना करून शांतीस स्थापिले आहे हे वर

जाल्यानतर साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. व साहेबानी सेनाधुरधरा व सेनाबाहादरास पत्रे पाठविले ते छ २३ जिल्हजीं पोहोचले. ते पत्रे सेनाधुरधराकडे व सेनाबाहादराकडे घेऊन गेलो. प्रविष्ट करून त्यानी पत्रे वाचून सेनाबाहादर आत वाड्यात घेऊन गेले व रो गुज्याबा गुजर धुरधराचे नातू याचे लग्न हाली सालो आहे म्हणून देशीं राजश्री रामराव गुजर आहेत त्यास आणावया येक कारकून व पालखी व घोडी मानसे पा आहे. व मिस्तर चार्लीस आरल कारणवालीस फिरगी कलकत्याहून श्रीकासीस आला तेथून पर्यागास येणार आनि सुजलद्दौला याचा लेक मल्का आमीन आजुतददौला याची भेट घ्यावी म्हणून सावकारी बातमी आहे परतु तथ्य नाही. त्यास सेनाधुरधर याचा विकील राजश्री वेनिराम सिवभद्र तेथे आहे त्यानी तर काहीच लिहीले नाही. त्यास या आगोधर श्रावणमासीं वेनिरामपताचे पत्रे आले होते त्याचे उतर याणीं दिल्हे आनि त्यास लिहीले जे, फिरगी कासीस आल्याची बातमी सावकारी आली आनि तुम्ही काहींच लिहीले नाहीं तर कोठे आहेत ते लिहून पाठवावे. व त्यास सेनाधुरधर व सेनाबाहादर त्याची शरीरप्रकृत बरी आहे. स्वारी बागात जात आसते. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२८२

रु न. ९६	श्री	१७८७
फा. न. १		
पत्र न. १३४		

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी. कालपीस गेल्यानतर राजश्री बालाजी गोंविद यास व त्याचे कारभारी यास येकाती गवसून विच्यारले कीं, सरकारातून तुम्हास दोन च्यार पत्रे आले परतु त्याचा मान तुम्ही करीत नाही. तर यास प्रात यावयाचा आहे की नाही. तेव्हा त्यानी उत्तर केले की, आम्ही प्रात उगाच कैसा द्यावा. नतर + + उतर केले की, श्रीमत साहेबाची आज्ञा आसेल त्याप्रा द्यावा. त्यास त्याचे बोलण्याचे भाऊ दिसून आले जे, प्रात न द्यावा. तेव्हा मी आपाजीपताचे पत्राचे उतरे मागीतले. त्यानी म्हटले की, आपाजीपत गेले त्यामागे पत्र [फाटले] नातसे कलले मग रामराम करून आलो. त्यास येथे धुरधरानीं म्हटले की, आता आम्हाकडे काहीं नाही. आम्ही काही वेइमान नाही. परतु दौलत आमची बसली तेव्हा मी उतर केले की श्रीमत राजश्री नानासाहेब व श्रीमत राजश्री तात्या (साहे)-ब येकदर जाल्यावर ऐसे घडनार नाही हे साहेबी खातरजमा ठेवावी. तेव्हा धुरधरानी म्हटले + रे खातरजमा तर आहे परतु सध्या ऐसे जाले इतके म्हणून वाड्यात जेवायास गेले. त्यास हे भासेन म्या तेथे किवा येथे कोन्हास कलविले नाही. साहेबी हे पुरवणी तेथे कोन्हास कलऊ न्यायाचे नाहीं. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२८३

रु. न. ९६	श्री	१७८७
फा न. १		पो छ १ सफर
पत्र न. ५५		

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मलहारजी वोरवे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. हासतेखान जालनापुरकर याजकडेस बदगानअलीकडोन जागीर खेडल व मलकापूर वगैर दोन लक्ष ब्यासी हाजाराची जागीर होती तो मारनीले जिवत असता काही येक रोज जागीर चालली नतर या काले त्याचा मृत्यु जाला पुढे त्याचे दोन पुत्र खासा येक व कलवतनीचा येक त्यास कलवतनीचे लेकावर तो सरकारची मेहेरबानगीच परतु खासे पुत्रावर इतराज बदगानाअली होऊन ××× साहेबजादीयाचे खालसा दिल्हा त्याजकडोन विलदखान पाचसे स्वारानसी माहाली ठाणे बसवयाकरिता सरकारातून तैनातेस व इनायेतनामे हासमतजग व बलोलखान इसमायेलखानाचा पुत्र त्यासही इनायेतनामे यैसे घेऊन माहाली आले पुढे अवघे येकत्र होऊन माहाली ठाणे बसविले पुढे हास्तेखान याचे पुत्रानी पैगाम बाईसी करोन पचवीस हाजार रुपये घ्यावे मागती अमल माहाली हास्तेखान याचे पुत्र व्हावा यैसा करार जाला तेव्हा हासतेखाचा पुत्र सवाईखान याणे घरचे जवाहीर वगैर तडा मोडा करून पचवीस हाजार रुपये दिल्हे माहाली अमलही बसविला ते बातमी सरकारात पोह्चताच मागती बाईवर इतराजी जाले की त्याजला जिवत धरून माहाली अमल बसवणे त्याजवरोन मागती इनायेतनामे अवरगाबादेकर सुभा यास व हासमतजग यास पाठविले त्याजवरोन अवघे मिलोन दोन हजार गोला जालेत सवाईखान सेसवासे स्वारानसी खडल्यात आहे परतु दो हाजाराचेही ताल पडत नाहीत त्याने खेडल्यात दोनच्यार घरेही

सानले दाणेक लक्षाचे जागा त्यांनी काढली ते सिपायास देऊन बनव होऊन मग्ना × × मसलत आहे. पुढे काये घडेल ते खरे. परंतु या वेळेस येसा प्रकार आहे म्हणून येसी खातमी येथे आली आहे यावर काये घडेल ते साहेबांचे सेवेसी श्रुत होईल हे विज्ञप्ति

२८४

रु. नं ११ थीनफल्ल ता २२ जून १७८८
फा. नं १
पत्र नं १२५

विज्ञापना येसी जे छ १४ माहे रमजानी मध्यस्तानी हुजुरात जाहीर केली जे, पुण्याकडील टपा आला आहे तो नजरगुजार करून गुजरला पाहिजे त्याजवरून हुकूम जाला जे छ १६ रोज घनवारी दोन प्रहर हाजर होणे त्यास कमतरीनहुकूम मध्यस्त व राजश्री सायेद आबघूतराव यांचे पुत्र राजश्री माधोराव व राजश्री धनेरपंत यांजला हुजुरात घेऊन गेले टप्प्याचे पत्रे वाचून दाखविले त्याजमध्ये श्रीमंत महाराज राजश्री साहेब फौजसह यासी यहाचा मजकूर लिहिला होता जे, येसे मानसे दक्षनेत साहेबहुजुरआत प्रतापी व दूरअंदेश पुढे होणे कठीण सांप्रत श्रीमंत महाराज राजश्री बापूसाहेब व श्रीमंत महाराज दादासाहेब व श्रीमंत महाराज राजश्री नानासाहेब इहि कितेक मरातिबास व गस्त्यास दूरअंदेसीचे मार्गे कायमच समजून आहेत, त्याजला स्याहाये व मुत्सद्दी यांचे कारण नाही त्यास हजरतीण पूर्वीच सिलसिल्याप्रमाणे नक्शा कायम ठरून पाहिजे तैसे पत्रे परान्याचे माग व मावमपूर्वीची सिलसिलात दस्तकखर्चीची लिखत त्याजकडेस पाठऊन बिलकुल दफ्तरील सदर विकडेस हजरतीणहि सदर ठेवण सल्लाह त्याजवरून हजरतीणहि पत्रातील आन्वये मजकूर करून फर्माविले की, इकडूनहि पूर्वील सिलसिल्याप्रमाणे व नक्शाप्रमाणे व तिकडील चिठीत्यावर लक्ष्ये देऊन करीनसल्ल्याने तेच आमलात यावा. सिलसिलात वगैरे पत्रे तयार आहेत व मीरहैदरखान मुनसी याचे मार्फत इमतडणखान नामे याजला त्याजबरोबर व्यवस्थेने रवाना केले नंतर पुण्याचे पत्रात उमरखान वगैरे येथील गुलामाचे दास्तानाचा मजकूर लिहिला तो मजकूर देखून मध्यस्तानी माधवराव सायेराजी व धनेर बापुराव या उभयतास उत्तर केले की, तुमचा एवज देणे याजमुळे सतर लाख रुपयाचे वराड प्रांत बिलकुल तुमचे स्वाधीन करिता आमची आमलदारी ता बिलकुल गर्दी राजा मुधोजी भोसले यांचे कबज्यात गेल्यामुळे मुलूक गारद जाला पुन्हा पूर्ववतप्रमाणे मुलूक आमचे कबज्यात येणे व आमलदारी कायेम होणे याजला दाहा वर्षे पाहिजेत तेव्हा शमशुद्दौला बाहादर व पासीमिया या उभयेतानी अर्ज केला जे, सांप्रत हा प्रसंग आहे दाहा वर्षे कशास पाहिजेत दाहा महिन्याचे काम आहे सरकारिता हुजूरचे हुकूम जाल्यास लवकरच आमलात येईल तेव्हा मध्यस्तानी दौलतमंदुल्यासी उत्तर केले की, तेहि आज मोमाचे आहेत येसे नाही यांचे पाठी खिसारा वा चंदरचंद मुश्कील आहे हे उभयेतांचे म्हणणे मुसम्मानी आयेकोन हास्यवदन करून फर्माविले की, वर्षाच्या गोष्टी महिन्यावर आल्या तेहि गनीमत मोजावे नंतर माधोराव सायेराजी व धनेर बापुराव या उभयेतास हुकूम जाला जे आराम करावे उभयेता सलाम करून गेल्यावर मध्यस्तासी दोन घटका येकांत जाला नंतर हजरत बरखास्त फर्माऊन माहालात गेले सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

२८५

रु. नं ११ भीनफल्ल ता २५ जून १७८८
फा. नं १
पत्र नं १२६

विज्ञापना येसी जे छ १९ रमजानी सैद रजा व रोशनखान यांचे बंधू वगैरे कितेक मनसबदार मध्यस्तांचे येथे हाजर[त] होते व आशीकिताहि ते समई हाजर होता तेव्हा मध्यस्तानी फर्माविले की, राजे रघोजी भोसले व पासीमिया याची दोस्ती व येकदिली परस्परे करावी व चाकरी व नाव बरे येसे पाठवावे, येसे आसता त्यांणी हातुपाय नाना प्रकारे आज करावे व मुख्य हजरतीचे दिलात किंचीक दरम्यान धोक्याचे ते हारवक्त मांडून विपरीत कारण करितात हे गोष्टी कसी! इतके आसता तिकडून सिलसिला ज्यारीच आहे हे फार तानूस आहे. तेव्हा आशीकितानी आज केला जे येसीयासी यांन्ही हातुपाय केल्याहि आज करा परंतु आमची खातरजमा आसी की, मुख्य हजरतीची खातमुबारक व आपण आमचे दौलतीचे नखकार मकुलच दूरअंदेश तेव्हा जे करीनसल्लाह तेच दूरअंदेसीचे पाठी आपण चालवितील. तेव्हा फर्माविले की, तिकडील सिलसिला पूर्ववत् ठेविल्यास इकडेन दोस्तदारीस कसूर होणार नाही सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

२८६

र न. ९६ श्री नकल ता. २६ जून १७८८
फा न. १
पत्र न. १२७

विज्ञापना यैसी जे, छ २० माहे रमजानी मााद सलाबत खान बाहादराचे पत्रे मध्यस्तास आले. त्यात मजकूर लिहीला की, आम्ही नागपुरास मातमपुर्षीचे वस्त्र घेऊन गेलो. त्याजवरून खफा होऊन फर्माविले की, मााद सलाबतखान बाहादर लाखोच रुपयाचे जागी राखतात. परतु हाजुरातीत वर्तमान राजे मुधोजी भोसले याहाचे न लिहीले. येव्हडी मोठी गोष्ट आसता न लिहीली हे अपूर्व आहे. नाहाक मुफतात जागिरा खातात. शर्त नवकरीची यैसी आसत नाही नवकरीची खवाफ त्याचे दिलावर बिल्कूल नाहीच नाही. हे गोष्ट त्याचे हाकात फार वाईट आसे. याप्रमाणे भाशन केले. याजबरोन विन्नाप्ती लिहीण्यात आली आसे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

[वरील तीन नकला निजामाकडील पत्राच्या]

२८७

रु. न. ९६ श्री १७ ऑगस्ट १९८८
फा न १
पत्र न १३०

माा मल्हारजी वोरपे यासी बालाजी जनार्दन आसिर्वाद सुाा तिसा समानीन मया व अलफ तुवा छ ६ शाबनची व छ २६ सवालची पत्रे पाठविली ती पावली. भवानी काळे याचा मजकूर (हा शब्द खोडला) व दुखवट्याची वस्त्रे गेली नाहीत येविसीचा मजकूर (खोडला) व मडळे प्रकर्णी वगैरे मजकूर बोलावयाकरिता दताजी तोरडमल याची रवानगी केली आहे 'दर्शनाती सर्व वि' (आवतरणातील मजकूर खोडला) म्हणौन लिाा ते कळले ते कळले ऐशास दताजी कुसाजी तोरडमल येथे येणार आहे आल्यानतर सविस्तर बोलण्यात येतील त्याप्राो लिहून पाठवीत जाणे. पुढे होत जा लिहीत जाणे

[पाठीवर]

उतरे गेली [पत्र नाना फडणिसाचें].

२८८

रु न. ९६ श्री ता. २१ ऑगस्ट १७८८
फा. न. १
पत्र न. ९६

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री सोमाजीराव मोहिते याची बोली कैलसवासी सेनाधुरधर यानी सात हाजारा रुपयाची जातीस करून दिल्हे होते. त्याचा सरजाम लाऊन दिल्हा होता. साप्रत त्यानी सेनासाहेबास विनती केली जे, चालीस घोडी खाजगत आहे याचा बदोबस्त करून द्यावा. त्यावरून सेनासाहेब यानी उत्तर उत्तर केले जे पेशजी तुमचा बदोबस्त आपासाहेबानी करून दिल्हा त्याप्राा दोन च्यार महिणे चालो द्यावा नतर पुढे घोड्याचाही बदोबस्त केला जाईल. मोहिते आपले घरी रुसव्याणे आहेत. सेनासाहेबानी बोलाविल्यास दरबारास येतात ऐसे आहे. पुढे घडेल तैसे सेवेसी लिहून व सेनाधुरधर कैलासवासी जाल्या दिवसापासून गगाजान्हवी मातुश्री चिमाबाई देवदरात येत नाहीत म्हणून माहादेवाचे लिग सोण्याचे तिशा तोल्याचे केले त्याची प्राणप्रतिष्ठा छ १५ रोजी केली ब्राह्मणास दर आसामीस अधिली दक्षेणा दिल्ही. चोर धरले होते त्यापैकी तिघाचे हात छ १७ रोजी तोडोन सोडून दिल्हे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

२८९

रु. न ९६ श्री ता. २२ ऑगस्ट १७८८
फा. नं १ पैाा छ ५ जिल्हेज
पत्र न. ८९ भाद्रपद तिसा

यादी नवाबाकडोन मातमपुर्षीचे वस्त्रे व जवाहीर आली ते गुजरली वितपसील.

५ सेनासाहेब सुभा यास
 १ नवाबाकडील
  ४ खिलआत कारचोबी पारचे
   १ दुशाला
   १ किनखाब
  २ जवाहीर
   १ सिरपेच
   १ जेगा
   —
   २
 —
 ८

३ साहेबजादे याकडील
　१ सिकंदर ज्याहा
　　४ कुरत्याची पारचे
　　१ दुशाला
　　१ किनखाब
　　१ सिरपेच
　　७
　१ फरुखुनज्याहा
　　४ कुरत्योची पारचे
　　१ दुशाला
　　१ किनखाब
　　१ सिरपेच
　　७
　१ उमदतुल्मुल्क बाहादर
　　४ कुरत्योची पारचे
　　१ दुशाला
　　१ किनखाब
　　१ सिरपेच
　　७
३ २१
　१ मायनुदवला याजकडील
　　४ पारचे कुरत्योची
　　१ दुशाला
　　१ किनखाब
　　१ सिरपेच
　　७
८ २८
२ आपांस साउथा भाउत्या २ नबाबाकडील
　४ सेनाबहादर यास
१ नबाबाकडील
　　६ वस्त्रें
　　१ सिरपेच
　　७
१ साहेबजादे तीघे याजकडील
　　१८ वस्त्रें
　　३ सिरपेच
　　२१
४ २८

४ व्यंकोजी भोसले
　१ नबाबाकडील
　　६ वस्त्रें
　　१ सिरपेच
　　७
　३ साहेबजादे यांजकडील
　　१८ वस्त्रें
　　३ सिरपेच
　　२८
४

सदरहू येणे प्रमाणे

२९०

रु. नं ९६ श्री ता. २२ ऑगस्ट १७८८
फा. नं १
पत्र नं १०

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना येसीजे नबाबाकडील मातमपुर्सीचे वस्त्र तेथून रवाना जाले म्हणून पेशजी सेवेसी विनंती लिहिलीच आहे सांप्रत त्याजकडील मुनशी यांचा भाऊ नामे इब तख्तस्थान छ १४ (जिल्कादी) सोनेगावास आला छ १५ प्रायश्चली त्याजकडील रघुनाथपंत कारकोन त्याजबराबर अर्जदस्तोजी घेऊन पुढे पाठविला राजश्री भवानी नागनाथ यांचे येथे आला त्यासी भेट घेऊन वर्तमान सांगितले खान मजारेनीले मातमपुर्सीचे वस्त्र घेऊन आले ते सोनेगावी मुक्कामावर आहेत आमची राजश्री सेनासाहेबासी भेट करून यांसी पुढे खान मजारनिले यांचे येण्याची आपले व सेनासाहेबांचे विच्यारे ठरेल त्याप्रमाणे करणे जाईल त्यावरून भवानीपंत मुनशी यास समागमे घेऊन सरकारचे वाड्यात आले सेनासाहेबास त्यांचे हाते दोन रुपये नजर ठेऊन भेटविले मुनशीनें सांगितले की खान मो॥ रनिले सोनेगावी आहेत त्यास कोणत्या वाड्यात जागा यांसी यांविशी आज्ञा जाली पाहिजे त्यावरून रहमान खान पठाण आलजपुरकर यांच्या वाड्यात जागा यांसी आणि कारकोनास आज्ञा जाली की त्या वाड्यात येऊन राहाणे त्याचा कारकोन जाऊन खान मोशरनिलेस छ मजकुरी घेऊन आला छ १५ सेनासाहेब व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यंकोजी भोसले व राजश्री परसोजी भोसले व मनसुर महाली

आदीकरून भले लोक येैसे दरबार करून बसले. राजश्री सदाशिवरावजीस पाठऊन खानमानिलेस घेऊन आले त्यासी त्रिवर्ग बधु व मत्तुदी आदीकरून भेटिले मुनसीने त्यास विच्यारीले की तुम्ही हैदराबादेहून कधी निघाले त्याणी उतर केले की आम्हास चालीस दिवस हैदराबाद सोडून जाले प्रजन्न भारी यामुले वाटेस दाहावीस जागा बजागा मुकाम जाले येैसे म्हणून पत्रे नबाबाची व त्रिवर्ग साहेबजाद्याची व मोयेनुदवला याचे दिल्हे ते वाचून पाहिले. सरकाराहून पारचे रुपयाचे मागोन वेऊन वस्त्र त्यात घाल्न गुजरेले. ते सोडून न पहाता तैसेच बिदडे जामदारखाण्यात पाठविले खानमारेनिले सलाम करून आपले मकानावर गेले नतर मागाहून सदाशिवरावजी याचे समागमे सरकारचे खजमतगार व जासूद देऊन खर्चास रुपये पाचसे पाठविले. त्याणी खिजमतगारास व जासुदास पधरा रुपये इनाम दिल्हा वस्त्रे मातमपुर्षीचे मात्र दिल्हे जवाहीर दिल्हे नाही म्हणून छ १८ रोजी खान वाड्यात येऊन सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले यासी जवाहीर दिल्हे. नवाबाकडील सिरपेच बाधले व जेगा लाविला व साहेबजाद्याकडील व मोयेनुदवला याकडील त्रिवर्गबधूस ज्याचे त्याजपुढे ठेविले. वस्त्रची व जवाहिराची आलाहिदा याद आहे त्यावरून श्रुत्य होईल सेवेसी श्रुत्य होये हे विज्ञापना

२९१

श्री ता. २३-८-१७८८

रु न ९६ पौ छ ३ जिल्हेज

फा. न १ भाद्रपद

पत्र नं. ८६-८८ तिसा समानीन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना येैसी जे येथील क्षेम ता। छ २० जिलकाद पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानतर इकडील वर्तमान राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यकोजी भोसले व कारभारी मिलोन मालेमामलतीचे कामे करितात. राजश्री सेनाबाहादर श्नान करून देवपूजा प्रहर दहा घटका परीयेंत जेपज्याप आदीकरून करीत आहेत नतर वाड्यात जाऊन भोजेन करून निद्रा करावी. बागात जावे. येणेप्रमाणे नित्य मर्जीस आले तर दोन घटका कचेरीस त्रिवर्गानी येकत्र बसावे. श्री विठोबास जागेश्वरास सेनासाहेबाची स्वारी गेल्यास समागमेही जातात, त्यावरून दताजी नाईक तोरडमल व उदाजी नवघरा जासूद याजकडील छ २६ शवाली साहेबाकडे रवाना केल्या दिसापासून मोहगमातच आहेत. राजश्री लक्षेमणराव पानटकर लोकाचे देण्यामुले दोनच्यार महिणे सरकारच्या वाड्यात होते. पगतीस जेऊन तेथेच निद्रा करावी स्वारी सिकारीस सरकारचे घोड्यावर बसून जावे त्यानतर त्याचे लोकानी पाटनकर मारनिलेची बातमी राखून चादनीचौक्यावर गाठ घालून गोटात घेऊन गेले दुसरे दिवसी दाहा कोस याहाडास गेले. त्याचे समजाविशीकरिता राजश्री सुमानराव रननवरे यास जा म्हणत होते, त्याणी उतर केले जे, कोन्ही सरकारचा ग्रहस्त समागमे द्यावा, त्यावरून सेनासाहेब म्हणू लागले जे, तुम्हीच सरकारचे आहा, तुम्ही जावे त्याणी उतर केले की, त्याजकडे सरकारचे कर्ज आहे म्हणून आम्हास येकटे जाणे पुरवत नाही. त्यावरून त्याची तेरीख बद केली. त्याजकडील माहाल येनिकोटे उब्रावती राणीची व चादगडी वगैरे होते ते जप्त केले त्याचा जमाव सव्वादोनसे लोक होते त्याचा हिसेब करावयास सागितला. त्यावरून हिसेबही करितात. पाटनकर याहाडावरून कुच करून बाजारावर मुकाम केला. दोनच्यार दिवस तेथे राहून नतर कुच करून कोढालीस गेले. तेथे मुकाम करून होते. कारभारी याणी विनती केली जे, कोन्ही पाठवून त्यास घेऊन यावे त्यावरून राजश्री गोविदराव मुगुटराव व सताजी नाईक जाधव यास पाठवून समजावीस करून छ८ मिनहूस घेऊन आले. सेनासाहेब कारभारीयास म्हणू लागले जे, सेवट आमचे जासूद नाइकानी आणिले. छ ३ मिनहूस गगाज्यान्हवी मातुश्री आनदीबाईकडून रायेभानजी जासूद नाईक छतीसगडाहून पत्रे घेऊन आला, त्यात मजकूर की, राजश्री धोंडो महादेव व मोहमदखान तरीन व मुजुमदार व बक्षी वगैरे आशाडी पौर्णिमा जालीयावर याची रवानगी आपणाकडे करून देतो धोंडो माहादेव व मोहमदखान याणीही सेनासाहेबास व कारभारी यास पत्रे लिहिली होती जे बाईसाहेबानीं रवानगी केली म्हणजे सेवेसी लवकरच पोहचतो सेनाधुरधरानी, व्यकटराव गोपाळ व यादवराव छेतीसगडास सटवाजी भोसले याचे बदोबस्ताकरिता पाठविले होते त्यादिवसापासून तेथेच होते. कैलासवासी बिबाजीबावा भोसले हे तेथे असताना आले. येथून याणी लिहिले जे, तुम्ही तेथेच आसावे आणि तेथील वर्तमान लिहीत जावे म्हणून राहिले दरबारास नित्य जाण्याचा रस्त होता. येके दिवसी दरबारास गेले. प्यादाचा जमातदार याचा पाये, व्यकटराव

याच लागल्यावरून कजिया जाला रावमारनिळेच दोन जखमा लागल्या याबद्दलचरही मानस होती त्याणी समाचारास जखमी केले म्हणून लिहिले जे, रागास न यावे, येसवे पथकेन सेनासाहेब कारभारी यांस म्हणून लागले जे, आमचा फारकेन त्याणी तागाना मधाच बंदोबस्त घाडा माहादेव करितात कारभारी याणी उत्तर केले जे, परस्परे मानसा मानसी कजिया जाला उभयेताही आपलेच आहेत राग कोनावर करावा मग स्तब्ध राहिले पत्राची उत्तरे सेना साहेबानी व कारभारियाणी छ ११ मिनहूस दिल्ही जे फैजमसखासी आपासाहेब जाल्या दिवसापासून त्याची रवानगी आपण करितात परंतु अद्याप येत नाही त्यास असे नसावे सांप्रत त्याची रवानगी लवकर जाली पाहिजे घाडो माहादेव व मोहमदखान यास लिहिले जे, लस्कर येणे, याविसी राजश्री भवानी काळो व राजश्री भवानी नागनाथ याणीही लिहिले आहेत राजश्री माधवराव राम विसे व येसाजीपंत पागे याची रवानगी छत्तीसगडास धाडोपत वगैरे आम्ही ययास करणे होती त निधान मायनीमोहद येथून नाना कोस तेथ गले होत छत्तीसगडाहून पत्रे आली त्यावरून त्यास पलऊन घेतले त्याबद्दल पत्रे दिल्ही होती तेही सरकारात मागून घेतली त्यानंतर गंगाबाईसाहेबी अहिल्याबाई व राजश्री तुकोजीबावा होलकर व राजश्री नाना गणेश याचे समाधानार्थ पत्रे आली होती त्याचे उत्तरे छ ८ मिनहूस दिल्ही राजश्री आपा बळवंतराव व राजश्री गोविंदराव कृष्ण व राजश्री गोविंदराव पिंगले व राजश्री बापुराव विश्वनाथ यांची पत्रे *समाधानार्थ आली होती त्याचेहि उत्तर दिल्ही कलकत्त्याहून* छ ५ मिनहून पत्रे समाधानार्थ आली ते फास्तर ज्यारल फिरंगी दरबारास घेऊन आला. भिकाजपंत व मुत्सद्दीआगी करून ठेवले होते फिरंगी याणी पत्रे देऊन दोन घटका बसोन त्यास विडे देऊन बिदा केले त आपले घरास गेले. राजश्री देनीराम सिवभद्र याणी लिहिले होते की, याजकडून कोन्ही मातबर पत्र घेऊन येणार आहेत माहमद अमीरखान सिवनीछपारी याचे जाण्यास निरोप छ ५ मिनहूस दिल्हा घोडे पितापुत्रास दिल्हे सेले पागोटे पैठनी व जामेवार येक व किनखाप येक असे दिल्हे विडे दत समद सेनासाहेब याणी सांगितले जे, विजयादसमीस येथ यावे, त्याणी उत्तर केले की, मल्हा सरकारचे देणे व येण्याची सरमरा करणे याची साये जाल्यास यऊन पोहचतो मुन्याबेतदखा याचा पुत्र जन्मली येथ आला होता म्हणून सेवेशी विनंती लिहिली होती त्यानंतर येथून निरोप न देता स्वार होऊन गेला हातीचा कारभारी राजश्री उमाजी माहादेव व राजश्री सिवराम हरी याजकडे होता तो करून हातीची हाजीरी घेऊन राजश्री जनार्दन विश्वनाथ याजकडे सांगितला हातीची हाजीरी येकसेन्यासी आली त्यात तैनातीस हाती तीन, राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार याजकडे दोन, व राजश्री रघुराम मुकुंद सुभेदार प्रांत कटक याजकडे येक, येकोन तीन, बाकी येकसे आसी आवर्घ सिल्लक आहे. सिलेदार व पागा वगैरे याचे रोजमारे सालमजकूरचे बाकी कराही राहिले होते त्यापैकी चौथाई ठेऊन देवात वासोडी म्हणून गांव नागपूरचे उत्तरेस चौदा कोसावर आहे तेथ पूर्वी ब्राह्मण देशमुख मातबर होता त्याचे येथ अकस्मात मोहऱ्याचे सापडले च्यार होन कलदाचे व परात दोन च्यार व सताळे दोन च्यार, व सपीली पांच सात व तस्त येक व चंबु येक वगैरे चौपगे असाम मोठी मोडी निघाली ते वालजी यादव कमाविसदार याणी सरकारांत गुजरली हकडे प्रजेस भारी पचरा दिवस लागल्या यामुळे भुटाल्याचे तलावास पाणी फार आले म्हणून सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले पाहावयास गेले पाणी फार जाले म्हणून सोड करून द्यावयास सांगितले खेमा तयार करावयास सिवराम हरि यासी सांगितला आहे. पांच सात कनाता व राहुट्या व चांदण्या असे चांघास व येथ करविले आहेत चोरानी रंगारी याचे व कंचेनीचे घर फोडिले मानसेही जखमी केले चारासही जखमा दोघांस लागल्या साहा चोर. त्यात पांच मांग व येक चांभार, असे धरिले त्याणी राजश्री बाहेरराव पाटनकर याचे नाव घेतले जे, आम्ही त्याचे *गोटास असता चोरानी कापड, छीटे वीस, व रुपये वीस* साटकाचे घरी ठेविले होते त सरकारास आणिले आणीक कोठे कोठे ठेविले होत, तेही सरकारात आणिले चोर चौकसी करून वेशीसमोर टाकिले चार धरल्यापासोन शहरच चोराचा फार उपद्रव जाला म्हणून पाहाऱ्याचा बंदोबस्त केला शहरातील व पेठेतील नाकेबंदी केली त्या दिवसापासोन काही गलबला नाही चोरानी बाहेरराव पाटनकर याचे गोटात असता म्हणून त्याचे कारभाऱ्यास बोलाऊन सांगितले की तुम्ही आपली हाजरी देणे आणि तुमची तेरीस बंद आहे बक्षीस सांगितले जे याचं कसब करावे पवाजी चार कैदेत होते त्यातील शिपाई होते छ १७ तारीख सोडून दिल्हे गंगाबाईसाहेबी मातुश्री चिमाबाई कलकत्त्यासी सेनाधुरंधर जाल्या दिवसापासून देवदर्शनास येत नाही म्हणून सोन्याचे माहादेवाचे लिंग, तिस्या तांब्याचे फळ, त्यासी प्राणप्रतिष्ठा छ १५ केली माहागाव दर आसामीस आहेत दरम्यान दिल्ही साहेबाचे सेवेशी श्रुत होय हे विज्ञापना

२९२

रु. न. ९६ श्री ता. ८ सप्टेंबर १७८८
फा. न १ पौ छ २७ जिल्हेज
पत्र न. ६५

साहेबाचे सेवेसी. आज्ञाधारक मलहरजी वोरप कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षा ता छ ७ जिल्हेज पावेतो मु॥ नागपूर साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत असे यानतर आज छ ७ जिल्हेजी दोन प्रहर राजश्री सेनाबहादर याचे पत्र येथे यास आले जे आम्ही छ ६ जिल्हेजी कुच करून पाच कोस भिवापुरास आलो. लौकरच दसमीस येऊन पोहोचतो. त्यास येथून बाईचे व सेनासाहेबाचे पत्र गेले जे, दिवसास चालावे. रात्री चालू नये. पुढे नागपुरापासून त्रि कोसावर ढोऱ्या पोऱ्या नाला आहे त्यास पाणी फार येते. तुम्ही येइसतो गनपती ठेऊन दुवादसीस गणपती बोलऊ, ऐसे लिहिले आहे पुढे येथे × × वर साहेबाचे सेवेसी श्रुत होये साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ती

२९३

रु न ८६ श्री ता ८ सप्टेंबर १७८८
फा. न १
प न ८५

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे, सेनाबाहादर याजबराबर लोक से दीडसे व खा॥ कोतवाल दहावारा व हाती च्यार जमयाचे च्यार व उटे पनास ऐसे गेले आहेत व येथून मातुश्री चिमाबाई-साहेब व सेनासाहेब याचे पत्र सेनाबाहादरास गेले जे हे दिवस सिकारीचे नव्हेत व प्रजेने फार पडतो याकरिता तुम्ही लौकर यावे व येथून याणी साहेबाचे नावे बहुत विस्तार करून पत्र तयार केली आहेत ते येऊन सेवेसी पोहोचतील त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल व कोंदणलाल दिलीत आहे त्याचा याचा पत्राचा सिलसिला हामेशा आहे त्यावरून त्यानी तेथून पत्र सेनासाहेबास व भवानी नागनाथ यास लिहिले आहे जे गुलामालीकादर याणी बातशाहा याचे खोज्यासी फितूर करून बातशाहास कैद केले. ऐसेच पत्र लखनुहून येथे फास्तर ज्यारज फिरगी यास आले. साहेबाचे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ती.

२९४

रु न ९६ श्री ता ८ सप्टेंबर १७८८
फा. न १
पत्र न ६६

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मलहरजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षा ता छ ७ जिल्हेज पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत असे. यानतर इकडील वर्तमान तर छ २० जिलकादी साहेबाचे सेवेसी विनती लिहिलीच आहे. यानतर छ २० रोजी इजततलबखान यास मेज-मानी केली. खासा येक व भला माणूस येक ऐसे दोघे भोजना आले. राजश्री सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले यैसे भोजेन करून वरले दिवाणखाण्यात मुछुदी मडली आदी करून बसले होते. महमदअली यास सागितले जे उदईक सकरदऱ्याचा बाग व सोनेगावचा बाग व तोफाचे कारखाण्याचे तदूर वगैरे यासी दाखवावे नवा-बानी तोफ ती लक्षाची वतली ऐकिले त्यास ते कैसा [गोला] किती सेराचा आहे त्यान ××× जे येकवीस सेराच्या गोल्या ×× कून मग विडे देऊन यैनेमाहाल [दाख]वावयासी नेले आणि मुननी आपले घरास गेले. त्याचे मागे खानही मुनसीचे घरास गेले तो मुनसी हाज्यामत करीत होते मग खान तैसेच आपले बिराडास गेले. सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर ऐसे सिताबरडीवर तोफखाण्यात पाहावयास गेले होते. दोन तीने तोफा जाया जाल्या होत्या. त्यातून दोन सरकदऱ्यास तदुरचे कारखाण्यात नेवयास सागितल्या आनी येक वाड्याजवल कान भराव-यास आणिली आणि स्वारी तैसीच राजश्री माधवराव घोरपडे याचे येथे उछाह गोकुलअष्टमीचा होता तेथे गेले दोन घटका बसून घोरपडे याणी सेनासाहेबास व सेनाबाहा-दर यास व परसोजी भोसले व पाडुरग गणेश यासी सेले पागोटी बऱ्हाणपुरी दिल्ही तेथोन उठोन राजश्री सोमाजी-राव मोहिते याचे येथे गेले येक ×××× विडे घेऊन बुहदुखानाचे ××× उरुस होता येक घटका ××× न वाड्यात आले छ २१ रोजी ××× गपुरापासून खालत सावर फासी दिल्हे रा॥ राम ××× नीस याचे येथे सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मछुदी मडली आदी करून दधिकदनास गेले होते खाशास नारळ व पेड व बतासे व केले यैसे येक येक तबक परसादाचे भरून दिल्हे त्याच रात्रौ ललीतही

झाले छ २१ रोजी सोमाजी मोहिते याचे घरी मंगळागवरीचे पूजेस चाले त्याचे येथे सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले येस गले होते सोमाजी मोहित यासी सेलापागोट व सौ येसुनाबाई यासी चोळी पातळ दिल्हे व मोहित याणी सेनासाहेबास सेलापागोट दिल्हे बारा तेरा घटका दिवस जाल्यावर वाड्यास आले नतर भोजन जाले न्यम्बकराव गोपाल छेडीसगडास गेले होते त्यास जम्मा त्यागल्या होत्या पर्वाची साहेबाचे सेवेसी विनती लिहिलीच जमा मारी या आस त्याचा अमसग कोन्ही व म लिहून त्याच चाकर त्याजबराबर पत्र य श्यास राजश्री बाबो महादेव त्याजवरुन येथे राजश्री सेनासाहेब बहुत रागास आले घाटेपतानी फंद करून आमचा चाकर मारला याचा हल्लीम भाऊ महादेवावर आहे त्याच्या आस्ती त्याचे घरास येताच त्याचे स्त्रीने पत्र टाकला त्यास मूल येक तीचो वर्षाचा आहे तीस राहावयाविसी सरकारातून घरच्यानी बहुत आग्रह केला परतु तिने येकिले नाही छ २८ जिल्हेजी आस्ती पुढे घऊन सती गेली नंतर सेनासाहेब सुभा व राजश्री भवानी बाबा व राजश्री जिवाजी महादेव व पांडुरंग गणेश वगैरे यसे सकरदन्यास ठाकुरचे बारस्थाण्यांत गेले साफ चरखी घरटी होती तिचे दुरपण होऊन तीस पाहावयास गेले पाहून म्हणु लागले की कारागर चांगला आहे येस म्हणून कडे सान्याचे व पैठणी सेला पागोट दिल्हे त्याचे नाव धरमुला बातीचा तोडर कर फी[रगीचा]चा तीस आहे तो बातीवका नवर तेसच तथ बाग आहे तथे जाऊन बसले तथे मूर्ती भवानी बक्षेस हासविल्या बहुत तारिफ केली जे मुर्ती असाल्या येथे आहेत त्यावर कारास पु स फळ देऊन वाड्यात आले हैद्राबादेहून दरोग्याकडून मेघश्यामपत्र कारकून यांस भावनीच्या बामावर आला आहे बराबर दोन च्यार घोड्या जासुदाच्या आहेत परंतु सरकारात अथवा मुनसीस पत्रे नाहीत आनदराव नरसी यास मानुहोल्य यांचे पत्र होते ते त्यास दिल्हे नंतर मुन सीची भेट घऊन म्हणू लागले जे, सेनासाहेबांचीच मुजरा करावा मुनसींनी विचारले जे सरकारात काही पत्रे आहेत की काय त्यांनी उत्तर केले की पत्र नाहीत नतर छ ४ जिल्हेजी सेनासाहेब यास येक रुपया नजर करून मुजरा करविला मुनसींनी अगोदरच सेनासाहेबास सागितले होते जे, पातमीस आले आहेत राहून द्यावा म्हणून त्यावर काही उत्तर जाले नाही त्यास गारनयास जागा, हासमत

संगाचे वकीलअसल दिल्ही राजश्री कृष्णराव चिटनवीस याचे येथे रात्री रुकीत जाले नतर दक्षिणा जाले तेथे सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मधुजी भटजी आदीकरून गेले होते दक्षिणा होऊन विडे घऊन नारेळ व फळे व पेढे व बतासे ऐसे ब्राह्मणास येक येक ताटक भरून परसादाचे दिल्हे व कृष्णाजी मोहिते यांचे स्त्रीस रतु मास बाळ होता त्याचे कस्यामनास विरंग बधु गेले होते कृष्णाजी मोहिते यास व त्याचे स्त्रीस वस्त्रे दिल्ह व गंगाजलनिरमल मातुश्री गोपिकाबाईसाहेब याच आयस शुभ देवआज्ञा जाली म्हणून राजश्री व व व मेंगाजी नाईक यांचे ते सेनासाहेब व सेनाबाहादर भोसले व राजश्री भवानी भवानी नागनाथ वगैरे मंडळी त्र वाचून पाहिले त्यावरून सेना व मधुजी यानी म्हणले जे पिढीत य मानुस कोन्ही राहिले नाही बाईसारखी बाई येकच पुन्यवान व धरमीष्ट, परती वर्षी दोवी लक्षाचा धर्म चालवच होता राजश्री नाना व राजश्री तात्या यानीही बहुत बंदोबस्त केला त्यास बाईचा हत मरणास बाक्याचा मात्र राहिला परंतु क्या स्थलास कैलासवासी चाल्या तरी स्थल कासीच होये छ १ जिल्हेजी सेनाबाहादर पवणीस शिकारीस गेले मातुश्रीस व सेनासाहेबास घेऊन गेले ते दाहा बारा रोजात परतून येतील बराबर चाकर चालीस पंचेचालीस वगैरे शिकारीचा सरजाम व डेरा येक तिवासची राहुटी येक व देवपूजेची राहुटी येक व मुदबखास पाल ऐसे घऊन गेले बराबर राजश्री गुल्याबा गुजर व मुनशी रुस्तुमचा घाटगा कुवर मुलुमबा व राजश्री व भवानी व रुपाजी पाटील हून राजश्री गंगाजीराव हजारी व मानाजी घाटगा सेनाबहादर येथून पाच कोस स जाऊन चिटी पाठविली जे त्यावरून येथून भवानीराव व पगाचा लोक वगैरे पाठऊन दिल्हा दुसरे रोजी उमरेडच्या मुक्कामी हून पत्र पाठविले जे चित्याचे गाड्या पाठवाव्या त्यावरून चित्याच्या गाड्या पाठविल्या व सेनाधुरंधर असताना त्यांनी फारस्तर च्यारजे फिरगी यास सांगितले होते जे किल्ल्याची बंद नास करून द्यावी त्यावरून त्यांनी नाश करावयास काम लाविले होते ते तयार जाली पुढे बारदारन सीड ब्राम व मधी दोन सीडे माडी माग मुसलमानुवे सीड ब्राम येकून च्यार सिडे माग दुमाला दोन गज लांब व तीड गज रुंद तेथ तकलपासी करून घरते छत्रपतीप्रमाणे केल भोसलांच्या कटाच्या खाऊन सकलमंडीचे पडदे लाविले आहेत माग मुसलमानुवाल्यास बैठक आंगणीचे तयारी सारित केले आहे पुढे नाव मास्ती आहे गाही घास

इकडे च्यार व तिकडे च्यार तोफा लाहाण साहाण वीत दीड वीतीच्या आहेत ते नाव छ १ जिल्हेजी ती मुहूर्ते करून तिची पूजा क तल्यात घातली तेव्हा सेनासाहेब .. सले गेले होते फिरगीयास . मुसाहेब फिरगी आत बसला च्यारीले जे नाव कैसी आहे त्यानी की नाव चागली मजबूद आहे. काही चिता नाही. नतर वाड्यात आले छ २ जिल्हेजी सेनासाहेब यानी स्नान करून देवपूजा करून फिरगीयास बलाऊन आनिले. भवानी कालो व भवानी नागनाथ वगैरे मछुदी आदीकरून आले. व नवाबाकडील इजततलबखान यास बलाऊन आनिले तेथें तल्याचे बुरजावर बैठक करून नावचे सिडे तयार करून आत जाऊन बसले. सेनासाहेबसुभा व व्यकोजी भोसले व सोमाजी मोहिते व भवानी कालो व बाबाजीबावा चिटनवीस व पाडुरग गणेश व दोवे फिरगी व इजततलबखान ऐसे आत बसुन सारे तल्यास येक यढा घेऊन आले नतर बाहेर निघोन फिरगीयास व इजततलबखान यास विडे देऊन वाड्यास आले. भवानी नागनाथ तेथून तैसेच इजत-तलबखान याचे येथे गेले, जाऊन दोन घटका बोलणे हेच जाले की माझा चौथा आश्रम मेहनत तुमचे येथे दोन च्यार वेल या र स्वाधीन आता नाही याजमु नाही नतर उठोन आपले घरास गेले दरसाल राजश्री विठल बलाल सुभेदार याचे वाड्यास श्रीगणपती होत असतो त्याप्रमाणे हालसालही जाला त्यास आनावयास व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व उपाधे व पाडुरग गणेश ऐसे गेले बराबर दोन तिनी जरीपटग व नवनदी व तासे मोरफे घेऊन गेले तेथे जाऊन पालखीत गणपतीस घालून मोठ्या समारभाने वाड्यात घेऊन आले. बसऊन देवपरतीष्ठा करून आरती होऊन तेरा चौदा घटकेचे सुमारे तोफाची व गारद्याची व जेजालाची सिलक करविली ऐसा समारभ पूर्वतप्रमाणे चाली लागला आहे व छ २० शवालचे आज्ञापत्र साहेबी कृपाळू होऊन सादर केले ते पावोन सिर वदोन सनाथ जाला. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाती.

२९५

रु न. ९६ श्री ता. २३ सप्टेंबर १७८८
फा. नं १
पत्र नं. १५४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता। छ २२ जिल्हेजपावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे यानतर इकडील वर्तमान तर छ ७ जिल्हजी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहीलेच आहे. त्यावरून सेवेसी श्रुत जालेच आसेल. राजश्री सेनाबाहादर पवणीस गेले तेव्हा येथून उवरडास मुकामास गेले. गावा-पासून तले कोसा दिडा कोसावर आहे तेथे मुकाम केला आणि सैपाख किल्यात जाला होता परतु भोजेनास किल्यात गेले नाहींत आणाच्या कावडी भरून आच्यारी याचे खाद्यावर देऊन डेऱ्यासच आणविले. तेथे भोजेन जाले. दुसरे दिवसी कूच करून पवणीस गेले. जाताच पवणीचे येसीत हेला तोडून किल्यात गेले. तेथे वनगगा नदी मातबर आहे तीत दररोज सध्याकाली पाण्यात भोपले टाकून बदूखीच्या गोल्यानी हाणीत. ऐसे साहा रोज तेथे राहून नतर छ ६ जिल्हजी कूच करावे तो पवणीपासून ती कोसावर नाला आहे त्यास पाणी फार आले म्हणून तेथेच मुकाम केला ते दिवसी तल्यावर जाऊन ढीवर बलाऊन तल्यात जाली घालून काही मासे धरिले, मग किल्यात जाऊन बुरनशाराज्याचा कुवर मुजमगा यास बलाऊन सागितले जे, प्रा यकालीच भिवापूरचे मैदानात वाबरा नेऊन प्राथ-कालीच लावाव्या. त्यावरून त्यानी रात्रीच वाबरा नेऊन प्रायःकाली तिथे लाविल्या छ ७ रोजी कूच केले ते व्हलेस वा। राजश्री सिरीकर शास्त्री याचे येथ गेले त्यानी सेना-बाहादर यास व राजश्री गुज्याबा गुजर यास सेले पागोटी पवणीचे पाढरे दिल्हे येक घटका बसून विडे घेऊन उठले तरी तैसेच वा। राजश्री विष्णुभटजी याचे येथे गेले त्यानीहि सेनाबाहादर यास व गुज्याबा गुजर यास सेले पागोटे कुसवी दिल्हे विडे घेऊन स्वार जाले ते वाबरा-जवल आले दो ती कोसावरून रानाचा नीर आनिला परतु काहीच वाबरात लागले नाही मग तैसेच सात कोस उवरडास मुकामास दोन घटका रात्रीस आले. दुसरे दिवसी कूच केले, तेव्हा चिखलामुले खासी घोडी व उटे मागे टाकून तेथून सत्रा हाती बोझ्याम व स्वारीस घेतले स्वारी आजणीचे व उवरगावचे मधी पाच साहा कोसावर नाला आहे तेथे येऊन बसले तो इकडून राजश्री सेनासाहेबसुभा याणी आपली पालखी व दोन हातणी चागल्या चालक ऐसे राजश्री जेराम गणेश याजबराबर पाठविले. याची त्याची गाठ त्या नाल्यावरच पडली. मग हातेनीवर बसून आले. छ ८ जिल्हजी च्यार घटका दिवस राहाताना वाडयात दाखल जाले येताच

श्रीगणपतीचें दर्शन घेऊन वाड्यात गेले छ १० जिल्हेजी सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व राजश्री व्यंकोजी भोसले व मधुजी भडगी आदीकरून ग्रेटक करून इक्तवलखान यास बलाऊन इकडील तिकडील आदर उपचाराचें बोलणे झालेवर खानास वस्त्र किनखाप व जामेवार व सेले पागोटे व सिरपेच हलक रासीचा व सव्वास हजार रो व करकुनास सेले पागोटे पिवळे जामणी व सव्वास रा पाऊनसे व भले मानुस होता त्यास सेले पागोटे कुडती व सव्वास पचवीस रुपये व ग्रामरीतपंचप्यास रा समग्र ऐसे दिल्हे आतरगान पानगान करून ते निरोप घेऊन आपले मकानास गेले व त्याबद्दल येक ऊट होता तो येथ मेला म्हणून त्यास येक ऊट बारदास दिल्हा छ ११ रोजी राजश्री भवानी नागनाथ यांच येथे भोजन गेले त्यास मुनसीनी वस्त्र सरकारानून सेले पागोटे व जामेवार व किनखाप ऐसे दिल्हे. छ १४ रोजी खानाचे येथ मुनसीचा नातू राजश्री श्रीधरपंत पत्रे घेऊन गेले खानानी त्यास व मुनसीस सेले पागोटी सेनाभावी दिल्हे नतर छ १२ जिल्हेजी कूच करून खान गोदा उतरून देवळीस मुकामास गेले व श्रीगणपतीचा उछाव होऊन दसमीस पालखीत आसताल तैसा हातीसालीहि दरसालप्रमाणे उछाव जाला परतु सेनाबहादर यांचे मनामुळे गान राव आघीक ठेऊन छ १० जिल्हेजी रात्रौ छीर (ब्लीत?) होऊन छ २१ जिल्हेजी च्यार घटका दिवस राहताना गणपतीस उठऊन स्वारी सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मधुजी भडगी आदीकरून व तीन जरिपटके व नवबदी व डांगे मारफ वगैरे स्वारीचा सरजाम घेऊन मोठ्या समारभान मुकरयार तल्यावर गेले तेथ गणपतीचें पूजन करून पालखीतून उतरून नावात बसविले व उपाध्ये नावत बसून तल्यात मधी नेऊन उपाध्यांनी नावतून उतरून विसर्जिले ते वेळेस तोफांच्या व जबरेच्या व गारद्यांच्या बार सिलकी करविल्या नतर सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व पांडुरंग गणेश वगैरे हजरांचे नावात बसून सारे तल्यास येक फेरा घेऊन आले नंतर वाड्यात आले त्यास छ २१ जिल्हेजीच आज्ञापत्र साहेबी कृपाळू होऊन सादर केले ते पावोन सिरी वंदन सनाथ जालो व साहेबी सेनासाहेबास पत्र पाठविले ते नेऊन त्याचे त्यास प्रविष्ट केले त्यांनी वाचून पाहून वाड्यात मातुश्री चिमाबाईसाहेबाकडे घेऊन गेले त्यानंतर त्यांचे उत्तर मागितले तेव्हा सेनासाहेबांनी मुनसीस सांगितले जे,

तुम्ही वास्तव्याची सियदेव यास यविसी पत्र लिहून पाठवावे त्यावरून जे विनति करणे ते राजश्री नाना व राजश्री तात्या यास करतील. मागाहून दसरा जाल्यावर त्याचे उत्तर लिहून पाठऊ व तेथून राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी पूर्वत श्री श्रीमंत माधवराव राजश्री रावसाहेबास व साहेबास व राजश्री तात्यासाहेबास व राजश्री दाजिबास व राजश्री आपा बलवंत यास व श्री राजश्री गोविंदभटजी यास राजश्री गोविंदराव कृष्ण काळे यास ऐसे दसऱ्याचे पोषाख पाठविले आहेत येऊन पोहचतील साहेबाचे सेवेसी श्रुत जावे हे विज्ञापना

२९६

रु. न	९१	श्री	सप्टेंबर १७८८
फा न	१		
पत्र न	८४		

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी (आज्ञाधारक मल्हारजी वारप कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे) राजश्री उमाजी माहादेव यांजकडे सिलसिलाप्याचा कारभार आहे, त्यांनी सेनाधुरंधर असतांना आपले आंगावर सावुकारांचा ऐवज, कमावपत्र, सा लक्षापावेतो घेऊन लोकांस दिल्हा होता, त्याची निरगत धुरधरांनीच दाहा लक्षा पावेतो लाऊन दिल्ही होती पुढे सागेच एकाची निरगत लाऊन देऊ ऐसे बोलणे होते त्यानंतर ते कैलासवासी जाले त्यावर उमाजी माहादेव यांजवर सावकारांचें भरणेंपारण्याची फारच निकड जाली, त्यामुळे पतमारनिल बहुत रिक चाल, त्यास सध्या एवज सेनासाहेब यांनी व कारभारी यांणी लाऊन दिल्हा जे, राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार यांजकडे दोन लक्ष व गंगपतींचा सुभा अपाजी गोपाळ यांजकडे तीन लक्ष व भाम तालुकिया कडे पनास हजार व चांदाकडे दीड लक्ष व देवगड प्रांत येक लक्ष येकून आठ लक्षांचा ऐवज लाऊन दिल्हा हा लक्ष घ्यावे त्यापैकीस चाल नव्हते म्हणून स हजार उमाजी यांनी देविले व राजश्री रा राजाराम मुकुंद (क)टकचा सुभा यांनी तेथून मिल भरार सैदीदस मानुस होते ते रामसपुरचे व सोनपूरचे मध्यभागी जमीदार चिवाड्यांनी मारून जिनस लुटून नेला त्यातून तीन मानस पळून आली त्यांनी मुत्सदयानी वर्तमान सांगितलें व नवाबाकडील मातबरपुरींचें पत्र घेऊन आलेस त्यांचें उत्तरे देऊन यास निरोप याचा मोहरमचे दिवस बसत आले

आहेत. येसे मुनसीणी विनती करून त्या पत्राचें उतरे तयार जालें आहेत व त्यास निरोप देणार आहेत साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति

२९७

रु. न. ९६ श्री ता. ७ आक्टोबर १७८८
फा. नं. १ पौछ १ सफर सन तिसा
पत्र न. ९ समानीन कार्तिक मास

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षोो ताा छ ६ मोहरम पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत असे. यानतर इकडील वर्तमान तर छ २२ जिल्हेजी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहिलेच आहे त्यास सेनाधुरधर यास समाधान वाट(त नव्ह)ते तेव्हा यास येथे कलले जे कासीस आ×शेंकर म्हणून नागर ब्राह्मण वैद्ये आहे तो बहुत शाहाणा आहे व चिकत्स तैसाच आहे त्यावरून राजश्री वेणीरामपत यास पत्र पाठविले जे त्या वैद्यास इकडे पाठवून द्यावे व राजश्री भवानी कालो यात्रेस गेले होते त्यानीही येवयाविसी सागितले होते तों सेनाधुरधर कैलासवासी जाले त्यास त्याचे पत्राचा सिलसिला येण्याचा होताच नतर राजश्री व्यकोजी भोसले यास अरशाचा व सरदीचा उपद्रव आहे याकरिता त्या वैद्यास पत्र पाठऊन आनिले ते छ १७ जिल्हेजी दाखल जाले नतर सुमुहूर्तेकरून वाड्यात बलाऊन व्यकोजी भोसले याचे प्रकृत पाहात आहेत वद्य चेतुर्थीस सेनाधुरधर याचे भरणी श्राद्ध जाले तेव्हा सेपनास ब्राह्मणभोजेन जाले व आपले आप्तवर्ग सोयेरधायेर पणास पाऊनसें जेऊ घातले व येथून कोराडी उतरेस तीन कोस आहे तेथे प्रमहागैशबावा आहे त्याचे येथे भडारा होता म्हणून छ २६ जिल्हेजी प्रातःकाली राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व राजश्री परसोजी भोसले व राजश्री पाडुरग गणेश ऐसे गेले होते बराबर सेपनास स्वार होते ते दिवसी खाशास येकादसी होती म्हणून त्यानी फराल केले वगैर लोक होते त्यानी भोजेन केले. फास्तर ज्यारज फिरगी वगैरे आहेत ते कोराडीच्या रानात सिकारीस गेले होते सरकारचे स्वार पचवीस मागून बराबर नेले होते ते फिरगी कोराडीच्या तल्याजवल राहुटी देऊन होते त्यासही सिदासरजाम दिल्हा त्यास याची स्वारी तेथे सध्याकालपावेतो राहून दोन घटका रात्रीस नागपुरास आली व उदाजी नवघरा याचे पत्र पुण्याहून येथे सेनासाहेबसुभा यास राजश्री भवानी नागनाथ यास छ २६ जिल्हेजी पत्र आले ते सेनासाहेब याणी व मुनसीनी वाचून पाहिले त्यावरून यास सर्व कलले व भवानीपत मुनसी याचे थोरले सुनेस काहीयेक दिवस समाधान वाटत नहोते आवोशध उपाये बहुत केले परतु गुणास न आले फार श्रमी होऊन तीस छ २६ जिल्हेजी मागले प्रहर रात्रीस देवआज्ञा जाली तीच त्या घरात करती होती यामुले मुनसी दीक आहेत व राजश्री जनार्दण इस्वनाथ याजकडे असेर म्हणून किला आहे तो तेथून असी कोस आहे तेथून नरमदा उतरेस तीस कोस आहे व पछेमेस सिवणी हुशगाबाद चालीस कोस आहे सभवता पाहाड व झाडी मोठी आहे तेथे कणाचाही लगाव चालत नाही किल्याचा गरदनवाय भवताला पधरा हाजार हात आहे व पूर्व पछेम तीन हाजार हात आहे किला चागला मजबूद आहे तलापासून तीन कोस पैहीला फाल्या दरवाजा आहे, त्यावर दोन दरवाजे आहेत वरते पाणी जीत आहे टाकीवतले आहे. किल्याजवल भाणारे म्हणून गाव आहे त्यास पाहावयास सेनासाहेबानी छ ११ जिल्हेजी महमदअली व नथोजी भोसले ऐसे पाठविले होते हे तेथे जाऊन किला पाहून त्याचा नक्षा करून आनिला ते छ २६ जिल्हेजी आले किला आहे त्याप्रमाणे मुखजबानी सागितले व नक्षाही याणी पाहिला व सातान्याहून गगाजलनिरमल मातुश्री बगुबाई रामराज्याची स्त्री, बुन्हाणजी मोहिते याची कण्या याणी, हुजऱ्याबराबर चोली पातल पादरे येथे गगाजलनिरमल मातुश्री चिमाबाई यास पाठविले ते छ २६ जिल्हेजी येथे आले व राजश्री गोविंदराव मुगुटराव याचे मारफातीने वराडप्रातीचे सिंदे व भावत व पादरे व घाटावरील आटोले ऐसे नवे लोक येक हजार ठेवावयास सागितले आहे त्यास सरकारचे पत्र पाठऊन बलाविले आहेत व कैलासवासी दिवाकरपतदादा नवरात्रास साल्दरसाल श्रीहरीचा उछाह करीत होते त्याप्रमाणे राजश्री सिवराम हरी याणीही शुध परतेपदेपासून उछहव सुरू केला आहे व राजश्री हैबतराव लेभे व येशवतराव गणेश व सुलतानजी चव्हाण व पीरखान याजकडे सरकारच्या पागा होत्या त्या काढून राजश्री तुकाजी नलवडे याजकडे हुजूरपागत दिल्या पागा हाल्ली पनास पावनाशा घोड्याच्या आहेत व राजश्री रामचद्र भोसला याजकडे सेसवासे घोड्याचा पागा होती ते

कारून नूरमहमद माहात याजकडे दिली व छतीस गन्याहून गगाजलनिरमल मातुश्री आनंदीबाई याजकडून पत्रे येत होती व स्वरमारी यास इकडे रवाना करणार होते त्यास अद्याप स्वरमारी येत नाहीत व पत्रही येत नाहीत त्यावरून राजश्री सेनासाहेब याणी राजश्री भवानी काळा यांचा पुत्र याजवरावर राजश्री नरोजी नायक व राजश्री गाविंदराव मुगुटराव गेन च्यार हजार फौज व दोन तोफा ऐसे देऊन विन्यासमी नालीयावर तिकडे रवाना करणार आनंदीबाईकडील सगेयम्त व समलपूरवाल्यावर दाव, तिकडून कटकची वाट चालू देत नाहीत पत्रे सिकाकोल राजमंद्रचे मागाणे येतात आणि कासीचे मागाण येतात म्हणून ऐसी योजना केली आहे, यावर काय घडेल ते साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल भवानी नागनाथ याची सुन वारली म्हणून त्याचे समाधान करावयास त्यांचे घरास छ १ मोहरमी सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले व भवानी काळा व राजश्री वावजी गोविंद चिटणीस व राजश्री जनराव यशवत व पांडुरंग गणेश ऐसे गेले होते येक घटका बसून सेनासाहेब मुनसीस म्हणू लागले जे तुम्ही नु स्वामी बहुत चिताव आनू नये हे देही सबदाची करावी हवक आमचे मागणे व सांगणे आहे यावर मुनसीनी उत्तर केले जे राज्याती(ळ) या सारखे घणी गले आणि आमहासारिखे वाचून कायें असा, जे जाले ते ईश्वरइछेने जाले इश्वर आपणास सलामत ठेवो नंतर उठून आपल्या मुक्कामास आले नबाबानी हाती खरीदी करावयास खाजखानआली कलकत्यास रवाना केला होता तो तीन वर्षे तिकडे राहून तीस चाळीस हाती खरीदी करुन सिकाकोल राजमंद्रचे मागाणे हैदराबादेस रवाना केले आणि हा कटकचे मागाणे आपल्या घरास ब्राह्मणपुरास जात होता तो मडमुलची घाटी उतरोन सोनपूरचे व समलपूरचे गनात आला सा तथ सुचाडाणी लुटून घतला त्याजबल जवाहीर व सकलाद वगेरे जिनस साडेतीन लक्षाचा ऐवज होता तो नेला व पाल्मीही नेली चवकर मानसे होती त्याही मारली याचेही हातस गोळी लागली आहे तो येथ छ १ मोहरमी येऊन सेनासाहेब यांची व सबाची भेट घेतली जाल वर्तमान निवेदन केले परतु चाल याची सबवागिरी स्थिती त्याचे ठिकाणा पवाजी यांचेही कापड व जिनस लुटून गला य छ ८ मोहरमी सिवराम हरी याच्यात रात्री यऊन सभास आमरतम भाजेवास पंचवीस याचे त्या परून छXXX मोहरमी सेनासाहेब व सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले दीड प्रहर दिवस आल्यानंतर पंचवीस गले व भवानी काळे व भवानी नागनाथ वगैरे वर मुतकद्द वगैरे मुत्सुदी मंडळी सव गेले हात पचपदी होऊन देवाचे तीर्थ घऊन विडे घेऊन त्रिकोर मधु वाड्यात आले आणि तये परसोजी भोसले भोजेनास राहिले त्याबरोबर लोक गुन्याजी गुजर व कृष्णाजी मोहिते व सोमाजी मोहिते व कुसाजी भोसले व गंगाजी भोसले व लक्षुमनराव पाटणकर व मानाजी घाटगे व सुभाजी माणे ऐसे होते भोजेन करुन विडे घेऊन आपआपले घरास गेले व सिवसिंग हाजारी याणी फयाद केले व स्वाजदखानअली लुटला गेला म्हणून त्यास सरकारांतून छ २ मोहरमी पोषाख व रुपये १०० सेंमर खचास दिल्हे आणि रहिमानखान याचे हावेलीत जागा दिल्ही परंतु त्याचे बोलणे मुनसीसी आहे की इंग्रजाणी नबाबासाठी येक कुनबीन दिल्ही आहे त्यास तिची खावमी परस्परे घेतली तो ते फार गलबत आहे नबाबापाशी नाही नंतर परस्परचे विच्यारिले जे तुम्ही म्हणता त्याप्रमाणे वर कुनबीन नाही नंतर त्यानी उत्तर केले की घोरुयात बहुत कुशल XX त्याचा मात्र कळावे त्यास म्हणताव जे XXXहे तुम्ही जावे पुढे कैसे घडेल ते सेवेसी श्रुत होईल पुण्याहून कपितान रेदल्या ? इंग्रज येथे आला होता त्यास छ ५ मोहरमी सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले व भवानी काळे वगैरे मुत्सुदी मंडळी होते सेनाबहादर देवपूजा करीत होते त्यास येक दोन वळखणे गले परंतु देवघरात देवपूजा आटपली नाहाती, नतर याणी इंग्रजास वस्त्र पैठणी सेला पागोटे व ब्रह्माणपुरी जामदार जोडी व किनखाप व सिरपेच भवानी काळेनी आपले हात त्यास बांधला पानगान अतरगान करून ते निरोप घऊन आपले डेऱ्यास गेले, त्याबरोबर जसूदजोडी व पंचवीस स्वार व हैदराबादेस मागाचे दस्तक ऐसे दिल्हे उद्या कुच करुन हैदराबादेस जाणार आहेत साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापति

२९८

रु. न ११	श्री	मजकोयर सन्य
का नं १		१०८८
पत्र न ५२		पौष छ १ सफर

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घारपू कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे हिंदुस्तानातून गवै नाम जाफरखान व मिठू मिया लखनावकर यथ आले आहेत

त्यास येथे कोन्ही ठेवीत नाहीत. ते हैदराबादेस जाणार. नतर राजश्री इश्वनाथ जोसी व मी येकत्र होऊन त्यास म्या विच्यारिले जे, श्रीमताचे पसद पडायायोगे असल्यास तुम्ही याची चौकासी करावी. त्यावरून सरकारात विनति लिहून पाठऊ. त्यावर त्यानी दोन तीन बैठका करून त्याचे गाणे ऐकिल. त्यावरून त्यानी म्हटले की श्रीमत राजश्री नानासाहेब याजयोगे गवै आहेत श्रीमताचे पसदीस येतील. फार चागले गातात. नतर म्या त्यासी उतर केले जे, याचे गाण्याची परीक्षा पाहाणे तुम्हाकडे आहे. गाण्याविसी आम्हास काही कलत नाही. नतर त्यानी उतर केले जे, त्याचा जिमा आमचा आहे त्यास याजविसीचे मजकुराचे पत्र राजश्री तात्या जोसी यास लिहीले आहे ते साहेबास पत्र दाखवितील व विनति करतील. त्यावरून साहेबाचे सेवेसी विज्ञाति लिहीले आहे. यावर साहेबाची आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तनूक केली जाईल. साहेबाचे सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

२९९

रु न. ९६ — श्री — आक्टोबर मध्य
फा. न. १ — १७८८
पत्र न. ५३ — पौ छ १ सफर

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मलहारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे करेला प्रात गडामडल्याचे व सिवणीछेपाऱ्याचे मदभागी छेपारे प्राताचा आहे. तेथे परस्परे रयेतीचा हागशामरगा होत होता तो राजश्री मोरोपत याणी दोनच्यारसे स्वार व बानाच्या कैच्या वगैरे लडाईचा सरजाम पाठविला ते वर्तमान महमद आमीनखान याणी येथे सरकारात लिहीले. त्यावरून मजला राजश्री सेनासाहेब याणी बलाऊन आज्ञा केली जे, प्रात + + + कजिया रयेतीचा परस्परे आसेल तो मनास आणून विलहास लावावा किवा मोरोपतानी स्वारी पाठवावी की काये? उगाच कलह उदपन्न करावा हे ठीक नाही. त्यावरून सेवकाने राजश्री मोरोपतास पत्र लिहून आपले मुजरद जोडीबराबर पाठविले आहे जे परस्पर यात आपल्यात कलह नसावा कोणतेहि बोभाट येथे लिहून पाठविल्यास ऐक्त नाहीत ऐसे काही नाही पत्राचा मानच होत आसतो ऐसे आसताना हे बोभाट पुण्यास श्रीमतापावेतो जावे, हे ठीक नाही. त्यास आपले कोण स्वारीस पाठविले आहेत ते बलाऊन घ्यावे आणि कजियाचे कारण काये ते लिहून पाठवावे, त्याप्रमाणें येथे उतरे परतीउतरे होतील येविसी राजश्री भवानी नागनाथ याणीहि आपले पत्र दिल्हे आहे तेथून काये उतरे येतील त्याप्रमाणे साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. हे विज्ञाप्ति.

३००

रु न ९६ — श्री — ता १८ आक्टोबर १७८८
फा न १ — पौ छ ५ सफर
पत्र न ६४

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे सेनाबाहादर श्रीरामक्षेत्रास देवदर्शणास गेले तेव्हा येथून मुकामास नव दहा कोस नजरधणास गेले दुसरे दिवसी प्राप्त काली कुच करून दोन तीन कोस आबाल्या तल्याजवल सरकारची हावेली आहे तेथे जाऊन उतरले. हावेली पाहून तल्याचे पालीस जाऊन बसले. तेथे मागास काही लाह्या व तादूल (त)मासा पाहून नतर स्नान (ब्राह्म)णास दक्षेणा रुपये १० देऊन देवद(र्शना)स गेले. तेथे श्री मारोतीस येक रुपया ठेऊन दर्शन घेऊन श्रीलक्षुमणास पैठणी सेलापागोटे व सोहले नेसऊन रुपये ५ ठेऊन व श्रीरामचद्र यास पैठणी सेला पागोटे व सोहोले नेसऊन रुपये ५ पुढे ठेऊन दर्शण घेऊन हावेलीस आले. तो इकडून सेनासाहेबानी रायाजी भोसले याची स्त्री वारल्याचे पत्र लिहून साटणीस्वार रवाना केला होता तो जाऊन पोहोचला ते पत्र सेनाबाहादर याणी वाचून पाहिले. तेथे वो राजश्री नारायेणभटजी आहे त्यास बलाऊन विच्यारिले जे त्याचा आमचा आतर दोन तीन पिढ्याचा आहे. यास कैसे करावे? त्यानी म्हटले दो ती पिढ्याचा आतर आहे तर आहे तर येथे तीर्थाची जागा आहे. स्नान मात्र करावे आधिक काही करणयाचे नाही त्यावरून त्यानी येका स्नानास उगाऊन घेतले. नतर येथून राजश्री गगाजी भोसले व रुपाजी पाटोले [illegible] गेले त्यास विच्यारिल जे तुम्हास कोणे पाठविले त्यानी म्हटले आम्हास बापूसाहेबानी पाठविले छ १२ रोजी सिकारीस गेले. तो काही सापडले नाही. नतर मुकामास येऊन [illegible] हवेलीस आले छ १३ रोजी चित्याचे . सिकारीस गेले ते दिवसी चित्याणे येक साला व येक [illegible] मारले. तेथून मुकामास मडे नजरधणास गेले. छ १४ रोजी [illegible]

गले ते दिवशी म्हशी हरण मारली व म्हशी जिवत धरली त नागपुरास पाठऊन दिल्हे आसे तेथे पाच सात रोज राहून छ १६ मोहरमी कूच करुन आले तं दोन घटका दिवसे राहतांना हावेलीस दाखल झाले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

३०१

र. नं. ९९ श्री ता २० ऑक्टोबर १७८८
फा नं १ पौ छ ५ सफर
पत्र नं १ सन तिसा समानीन
कार्तिक मास

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षेम ता छ १९ मोहरम पावेतो मुक्काम नागपूर साहेबांचे कृपावलोकन करुन आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थीत असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ ६ मोहरमी साहेबांचे सेवेसी विज्ञापना लिहिलेच आहे त्यावरुन सेवसी श्रुत च असेल त्यानंतर राजश्री सेनासाहेब सुभा व राजश्री व्यंकोजी भोसले व राजश्री भवानी काळे व राजश्री भवानी नागनाथ व मखुरी मल्ली आदीकरुन विज्यादसमीचे दिवसी प्रातःकाळी श्वार करुन बसले आणि फास्तर ज्यारज फिरंगी यास बलाऊन आणिले येताच फिरंगी याणी विच्यारिले जे राजीसाहेब कोठे आहेत? त्यास यानी उत्तर केले जे राजीसाहेब देवपूजा करितात नंतर फिरंगियास याणी विच्यारले की तुम्ही कव्हा आलेत आणि रेणीसाहेब कोठे आहेत तेव्हा त्यानी उतर केले की आम्ही रात्री आलो आणि रेणीसाहेब सिकारीस मंडाऱ्यास जात होते परंतु तिकडे गरमी फार आहे म्हणून रामटेकास आले आहेत नंतर मुनसीणी म्हटलें की रेणीसाहेब लांजीकडे जातात म्हणून एकीले, तर लांजीकडे जाऊ नये तिकडील पाणी व हाया वाईट आहे व रानही अच्चणीचें आहे व ज्याणे त्यांस पाठवीस कोस आहे, नंतर फास्तर्न्याहून थैली जरीची आली होती ती फास्तर ज्यारज सेनासाहेबाचे पुढे ठेविली त पत्र मुनशी याचीत गळे आणि त्यतील अर्थ सेनासाहेब सांगत गळे त्यास हरजी चाल मायाव व स्वपथी आहे हे साहेबाचाच स्थातच आहे त्यांपें म्हणनें जे, मुधोजी भोसले हैत्यसयाची व्हावे परंतु त्यपधी आमची दोस्ती अधिक चालेल हे स्यातरजमा ठगावी आम्ही एक दोस्तीचेच आहों तेव्हा सेनासाहेब यांणी उत्तर केलें जे, आपण म्हणतात हे खरें आहे त्यानंतर फास्तर ज्यारजे यांस वस्त्रे आणिले तेव्हा त्यांणी विच्यारीलें कीं, आज वस्त्रांचें कारण काये यांणी उत्तर केलें जें, आमची हिंदची चाल आहे कीं, आज दसऱ्याचा दिवस आहे, वस्त्रे घ्यावे त्यानीं उत्तर केल कीं, उत्तम आहे त्यास वस्त्र पैठणी सेला पागोटें तुमबस्य व किनरखापेची तुमाण व जामे मोहोमदी तयार व सिरपेंच ऐसे फास्तर ज्यारज यांस दिल्हे व त्याचे मुनसीस च्यार वस्त्रे दिल्हें याप्रमाणेंच रणीसाहेबास व त्यांचे मुनसीस ऐसें दिल्हें रेणीसाहेबाचें वस्त्रे फास्तर ज्यारज यांणी घेऊन त्याचे त्यांकडेस पाठविले, नंतर पानदान अतरदान करुन उठते समई सांगितलें (कीं) हाती अंबारीचा पाठऊन देऊ आपण सिऊलगास यावे त्यांनी म्हटले की उत्तम आहे, येऊ त्यावरुन तेही सिऊलगास आले होते त्यास साल्दरसालप्रमाणे सेनासाहेब याणी सवप्रास वस्त्रे देऊन सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व व्यंकोजी भोसले व भवानी काळे, भवानी नागनाथ सेरीज करुन वगैर मखुरी मल्ली व तिन्ही निशाणे व दोन तीन नौबती हातीवर चाढून व हाती अंबाऱ्यांचे दाहावीस व खुले हाती च्यार चम्याचे वीस पचवीस व खासे कोतवाल सजऊन पंचवीस तीस व दोन तीन हाजार फौज स्वार घेऊन मखुरी कोन्ही व उपाध्य व शास्त्री ऐसे अंबाऱ्यात बसऊन सेनासाहेब पित्यराईंचे अंबारीत बसून व सेनाबहादर ज्यारजम्याचे हातीवर बसून अशा स्वारीचा आयमाव समागम घऊन मोठ्या समारमाने सिऊलगास शहरापासून आद कोसावर दक्षणेस गळे जाते वेळेस राजश्री सिवसिंग हाजारी याचे पुत्रास सेनासाहेबानी आपले ×××× दीधर्ली, नतर तेथें जाऊन, आपट्याचे पूजन करुन पूर्वचे वळेस तोफाची व बंदुकांच्या वगाऱ्या दान सिलंगा करविल्या नंतर त्रिवगबंधू बाग्यावर बसून सितावरर्डी जावी टाकून व शुक्रवारतळ डावे टाकून तस्याचे पालिणे शुक्रवार दरवाज्यात आले तेथे येताच हत्ती दाटून येऊ घरच्या राजीस वाड्यात आले देवधरात जाऊन देवदर्शन करुन तैसेच मातुश्रीकडे वाड्यात गले वाड्यात आरती घरच्या बसून नंतर चादर घेऊन कचेरीस बसले भवानी नागनाथ वगैरे मखुरी मल्ली व साहू सावकार होते गले गास होते व कल्याणनीही होत्या ऐसे ज्याच त आपआपले रुप्याने चाकरीस हाजर होत नंतर राजश्री येसवंतराव भवानी यास वस्त्र मऱ्हाणपुरी सल्ला पागोटे देऊन छबीस गणस व समलपूरवाल्याकडेस जाण्यास त्यसी रवानगी

केली त्यानी सर्वनाना निरोप देऊन सेनासाहेबाचे व सेनाबाहादर याचे व व्यकोजी भोसले याचे पायावर डोई ठेऊन त्यास उभे घेऊन वाड्यात गेले. × × साहेबाचा निरोप घेऊन ××× गे तेथून गुजुरत करून बाहेर जानसेर्टाने वाडीजवळ डेऱ्यास गेले नतर सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर याम व मगाजनिम्मत मातुश्री चिमाबाई-साहेब यासी नजरा राजश्री सिताराम हरी व मल्हारपतदादा याचे कोकाजी व राजश्री उमाजी माहादेव व राजश्री बाबजी गोविंद चिटनीस व भवानी काले व भवानी नागनाथ वगैर मछुदी मडली व साहु सावकार व राजश्री मालुजी नाईक काले वगैर याणी आपलाले दर्जाप्रमाणे नजरा केल्या. त्यानतर भवानी काले व जानराव येशवत पुढे होऊन सेनासाहेबाचे कानाजी घेऊन राजश्री श्रीधर लक्षुमण मुनसीचा नातू, याज पालखी दोघानी विडे देऊन जानराव याचे पालखीत बसून वाडा गेले राजश्री माहादाजीपत लस्करी याचे भाच्याचा पुत्र राजश्री बाळाजीपत यास हजार रुपयाचे पतक सागितले, व जानराव येशवत याचे पुत्रास आफ्तागीर व नथुजी भोसले यास आफतागीर ऐसे दिल्हे सर्वत्रास विडे देऊन येक प्रहर येक घटका रात्र गेल्यानतर ××××××× मोहरमी सेनाबाहादर प्रातःकाली स्नान करून देवपूजा करून श्रीरामक्षेत्राम देवदर्शणास गेले. बरा-बर राजश्री जराम गणेश व पागेचे च्यार पनास पाऊनसे ऐसे नेले आहेत व चिल्यान्या गाड्या तीन च्यार नेल्या होत्या. येशवतराव याजबरावर फौजेची तरतुद व व्यकोजी भोसले व भवानी कालो व उमाजी महादेव व माहादाजी लस्करी व जानराव येशवत व पाडुरग गणेश ऐसे करीत आहेत. रायाजी भोसला याकडील ××× मवधी आनपूर्णाबाई वारली म्हणून छ १० रोजी येथे पत्र आले त्यावरून तिचे सुतक याणी येक दिवस धरून दुसरे दिवसी स्नान करून देवपूजा करून बाहेर येऊन लोकाचे मुजरे जाले हे वर्तमान ऐकताच सेनाबाहादर यासही येविसी पत्र लिहून साडणी-स्वार रवाना केला व नारायेणजी भोसले व वासुदेव नारा-यण ऐसे भामेस रवाना केले जे वस्तवाणी डागिणे कमाविस-दाराचे गुजारथीने लिहून घेऊन यावे व रायाजीबावाचे हातची फिरग मातबर आहे ते घेऊन यावे आणि तेचा दिवस येथेच घालण्यात येईल छ ११ मोहरमी छेतीसगडास जासूदजोडी रवाना केली जे कैलासवासी बिबाजीबावाचे श्राद कधीचे आहे चतुर्थी किवा चतुरदसीचे ते लिहून पाठवावे त्याचे श्राद आम्ही येथे करू सिऊलबाहून आल्या-वर भवानी नागनाथ येक प्रहर दोन घटकापर्यंत वाड्यातच होते नतर आपले घरास जाऊन दोन प्रहर रात्रपावेतो घरी कोन्ही आले त्यासी बोलणे जाले. आगोधर काहीसा ज्वर अगात होताच नतर त्याच रात्री अधिक आला. दोन दिवस स्नान केले नाही ही केले तिसर दिवसी काही पथ घेतली मुनसीची शरीरप्रकृत ठीक नाही, त्यावरून छ ११ मोहरमी येक घटका दिवस राहाताना सेनासाहेबसुभा व व्यकोजी भोसले व भवानी काले व बाबजी गोविंद व कृष्णराव माधव चिटणीस व येशवतराव भवानी डेऱ्याहून बलाऊन आनिले. ऐसे येकत्र बसून छेतीसगडप्रकरणी बोलणे साहा घटका पावेतो जाले. त्यास राजश्री बेंडो माहादेव व महमदखान तरीन इकडे येणार त्याजकडून बहुत दिवस पत्र येत नव्हते तो छ २१ जिल्हेजी बाहेर निघोन पाच कोस मुकाम करून आहो आठा चौ रोजाणी कुच करून आपले भेटीस येतो आम्हास येण्यास फार दिवस लागले याकरिता आम्ही सरकारचे आज्ञायेदारच आहो च्यार दिवस अधिक लागले तर रागास न यावे क्षमा करावी आता आम्ही दरमजलीने येतो ऐसे पत्र येथे सेनासाहेबसुभा यास व भवानी कालो व भवानी नागनाथ व महमद खान तरन याचा पुत्र इमाम-खान येथे याजवल चाकरीस आहे यास ऐसे आले ते पत्र इमामखान जवळ आले त्यानी आनून सरकारात गुजरले ते पत्र याणी वाचून पाहून ×× उतर याणी लिहिले जे तुम्ही बहुता दिवसाचे सरकारचाकर आहा क्षेमच होईल. आता तरी मवी कोठे गुता न करिता लौकर लाब लाब मजली करून लौकर यावे समलपूरवाल्याने मधी दगा करून आमचे व नवाबाचे कापड लुटून नेले व मार्गही चालू देत नाही त्याचा बदोबस्त करावा, यामुले येशवतराव याची रवानगी केली आहे. त्या मसलतीस तुम्ही येऊन लौकर पोहोचले पाहिजेत ऐसे त्यास मार्ग मात्र समल-पूरचा दाखविला आहे परतु पुढे घडेल ते साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. छ. १२ मोहरमी राजश्री सिवराम हरी याचे येथे मागले प्रहर रात्रौ ललित जाले. तेथे सेनासाहेब व व्यकोजी भोसले व भवानी काले व बाबाजी चिटनीस वगैर मछुदी मडली ऐसे गेले होते ललीत होऊन आरती होऊन जानराव यास बलाऊन आनिले त्यासही ज्वर आला होता परतु तैसेच आनिले. नतर उभयेता बधू व भवानी काले व जानराव यास बलाऊन आनिले त्यासही ज्वर आला होता परतु तैसेच आनिले नतर उभयेता बधू व भवानी कालो व जानराव, मुनसीचा नातू श्रीधरपत, कृष्णराव माधव चिटनीस ऐसे येकत्र बसून दोन घटका

छत्तीसगड प्रकरणीच खलबत जाए नंतर परसाद विडे घेऊन वाड्यात आले तो येक प्रहर येक घटका दिवस आला मग तैसच सफरदन्याचा तोफा वतावयाचे कारखान्यात गले तेथून च्यार तोफा नव्या चौसेरी गोल्याच्या व साहासेरी गोल्याचे दखणचे भाग नेऊन चादर लाविली चौहूत वाफाने कान्हाचे च्यार कानाचे तीन ऐस चौदा बार केले परंतु येकही गोला चादरेस लागला नाही त्यावरून सेनासाहेबाची मर्जी खपा जाली म्हणू लागले जे, तोफा हाऊ द्या आगास लावीता, परंतु ऐकीले नाही नंतर वाड्यात दोन प्रहर आले सवाये मुदरगाम हाती मस्तीत होता तो बहुत दिवस सोडला न होता म्हणून छ १२ माहरमी प्रात काली हाती सोडविला त्याबरोबर सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले वगैरे मडुरी मानही कानही ऐस गले आनवेलेस नारायेगरास फिरंगार याज सांगितले जे नव्या तोफा सफरदन्याहून साहाचौसेरी गोल्याच्या व पाचासेरी गोल्याच्या व येक सासेरी गोल्याचे ऐसे केन्याचे आगासी चादर लाऊन ठेवाव असे सांगून ते हाती बरोबर गले दीड प्रहर दिवस येइस्तो हाती फिरऊन पाहिला तो हातीस मस्ती फारसी नाही नंतर आनून ठाणावर बांधला नंतर वाड्यात भोजनास आले तो इकडे यांणी सफरदन्याहून साह तोफा ऐडन्याजवळ नेऊन लाऊन पाना दीडा पानाचे लासेवर चादर लाऊन ठविली ते खेड गोहरापासून वीस कास पछमस आहे त्यास हे भोजन करून सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भोसले व मडुरी मंडली असे तोफाजवल जाऊन तोफा चादरेवर सुरू केले त्या साही तोफा मिळून भर्तास चार फेले बरून उपरात व गोही पाउने च्यार पाच हाताचे अंतराणे गोळे जात परंतु येकही गोला चादरेस लागू दिला चाल नाही नंतर दोन घटका रात्रीस वाड्यात आले त्यास छ ११ मोहरमी पुण्याहून बालाजी शिवदेव, टगाजी नवघरा यांचे पत्र आले जे, राजश्री सदाशिव राम मातमपुर्सीचे वस्त्रे घेऊन रवाना जाला आहे त्यानंतर खबर आली जे, सदाशिव राम उमरावती पावेतो आले त्यावरून सेना ×××× मजला बलाऊन आज्ञा केली जे, तुम्ही पुढे जावे त्याजवरून मी आज निघान गला नंतर याच्या त्याच्या भेटी जाल्यावर साहेबांचे सेवेसी श्रुत होइल छ १२ जिल्हेजचे आज्ञापत्र साहेबी इकडे होऊन सादर केले ते पावोन सिरी वंदान सनाथ जाले साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञापना

३०२

रु. न ९९ श्री ता २१ आक्टोबर १७८८
फा नं १ पौ छ ५ सफर
पत्र न ११

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येशवंतराव भवानी यांजबरोबर सरंजाम डेरा व राहुटी व चांदणी व हाती च्यार व कुमर पागचे स्वार च्यार पाचसे व जरी लगी पागवी व तोफा पांच हलक्या व मालेजारदार सात आठ व खिजमतगार पांच सात व मशालची वगैरे ++++ से सरकारचे दिल्हे आहेत ----- तीन हजार फौज आहे दिपवालीपावेतो आपल्या गवगवा उरकोन कूच करून पुढे जाणार आहेत नंतर फौज जमल्यावर कार्य घडेल ते साहेबांचे सेवेसी श्रुत होईल व यशवंतराव माधव चिटनिस कृष्णाजीचा मधला बंधू याणी विजयादशमीचे दिवशी नजर करून घरास गला तो आंगास ज्वर आला आगा[दर]ही शरीर बेआरामच होते नंतर ते दिवशी ज्वर आला तो तसाच आला बहुत औषधोपचार उपाये केले परंतु गुणाव आले नाही फारच भमी होऊन त्यास छ १७ माहरमी दोन प्रहर दिवसास देवआज्ञा जाली त्याबरोबर त्याची स्त्री सती गली त्यास तो बहुत शाणा मनुष्य होता त्याजसाठी कृष्णराव माधव बहुत खेगत आहे ईश्वर त्याचा माटाच घात केला सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञापना

३०३

रु. न ९९ श्री ता. २१ आक्टोबर १७८८
फा नं १
पत्र न १२

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे राजश्री भगाजी रघुनाथ पुण्याहून आले ते छ १९ माहरमी दाखल जाले सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व मडुरी यांची भेट घतली भवानीपंत मुनसी यांचे घरी वाट पाहिले आहेत त्यास पुण्यांत वर्तमान यांणी विच्यारिले त्यांनी जे सांगायाचे ते सांगितले त्यास गंगथडीचे चौमहाल्याचा जाबसाल राजश्री आपाजी गाविंद व भवानीपंत यांचे मार फतीन होत आसता त्यास ++ पास करले जे, चालीस

हजार वो आपाजी गोपाल व रगाजीपत याजकडे आहेत. त्यावरून आम्ही रगाजीपतास विचारिले जे तुम्हाकडे चाळीस हजार रुपये आहेत त्याचे उत्तर पत मशारनिल्हेनी केले जे, सरकारचे चाळीस हजार वो कसे नसतील? गायकवाडीचा सुभा आपाजी गोपाळ आहेत. त्यास भेटून हिशेब पाहावा. तिकडल्यास मी तयार आहे. त्यास भरवसा पुढील कारभार नजर देऊन रगाजीपताची रवानगी सेनासाहेब नवाबाकडे करितात. सध्या नवाब याजकडे सात लक्ष वा सिवाये दुष्काळ पडिले आहे. व कर्नाट प्रांताचे जागीरदारानिसबतीने व टिपू साहेब मोठे जातजाट लागून व नवाब हैदरजंग होणार बारगिरा याचा रवानगी करणार. इनल्याने वस्त्र व पालख्यांचा सरजाम दिल्हे आहे. परंतु पतमशारनिल्हेनी हातपायावर पाडून पाये राहूनच आहेत. परंतु त्यांची रवानगी आठा चार रोजा करून हे तेथे जाऊन नवाबासी व मौनूद्दौल्या या (सी) बोलोन परतोन यावे ऐसे याचे सागणे आहे. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाति

२०४

रु न ९६ श्री ता २१ आक्टोबर १७८८
फा. न. १ पौ छ ५ सफर
पत्र न ३७२

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना येसीजे. विज्यादसमीचे दिवसी सेनाबाहादर सिउलघनास बाहार गेले परतु आगावर नित्यचा पोशाख येका दो दिवसाचे सेलापागोटे व अगरखा होते तेच होते व जवाहीरही अगावर काहीच घातले नाही. खुले हातनीवर आपण पाडुरग गणेश ऐसे . व सरजाम आव सालप्रमाणे याची रवानगी तर जाली पेशजी भाद्रपदमासी चिठ्या लोकास दिल्ह्या आहेत. त्याच अद्याप पावल्या नाहीत. राजश्री उमाजी माहादेव निसबत सिलखाना त्यास म्हणत आहेत जे, तुम्हास दहावीस लाखाचा ऐवज लाऊन दिल्हा आहे फौजेची रवानगी तुम्ही करावी त्यास त्याचे म्हणने जे ऐवज लावून दिल्हा खरा परतु सीलखाना साहेबाचा आहे. कागदपत्र कारकून बाळाजीपत काले याजकडून समजून घ्यावे. त्यानतर भवानी कालो याणी उतर केले जे ते म्हणतात हे दुरुस्त आहे तेव्हा सेनासाहेबानी म्हटले कसे दुरुस्त आहे? नतर भवानी कालोनी उतर केले जे साहेबी त्याजकडे कृपादृष्टीणे पाहावे व साहुकार तमाम बलाऊन आनावे जे उमाजी माहादेव काये म्हणतात ते ऐकावे. त्याजवर सावकाराची खातरजमा होईल त्यास हेच मसलत दोन च्यार रोज चालली आहे. उमाजी माहादेव

च्या पाय करून समजावितात हे सर्वास कळले यामुळे उमाजीपताचे कामास कोन्ही तण देत नाही व येथ मनासाहेब व कारभारी कोन्हास न कलता बोलतात जे साहवा महिना लागला आहे तरी मातमपुर्सीचे वस्त्र येतात. बरे आसो वडील आहेत गुरुस्थाण व गाईत्रीतुल्य मन आमचे तेच आहेत! हे पुरवणी याचे बातमीवाल्यास कोठ कळू नये साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाति.

३०५

रु न ९६ श्री ता ६ नोवेंबर १७८८
फा न १
पत्र न. ६१

पुरणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे. नवाबाकडून आनदराव नरसी निमपत मौनूदौला याजकडून येथे वकिलीस आसतात ते छ १ सफरी येऊन मुनसीची भेट घेऊन त्यानी सेनासाहेबसुभा याची व सर्वत्राची भेट करविली व साताऱ्याहून बगुबाईचे मातमपुर्सीचें वस्त्रे येथे बायास आले होते, त्याचे उतर याणी देऊन हुजऱ्याची रवानगी ' केली. हुजऱ्यास इनाम वीस रुपये व सेलापागोटे दिल्हे व मिरजेहून व्येकटराव घोरपडे याचे पत्र येथे सेनासाहेबसुभा यास व सेनाबाहादर यास व व्येकोजी भोसले यास आले व छ ६ सफरी सेनाबाहादर याणी आपल्या बागात आवलीभोजन केले. तेथे शास्त्री व उपाध्य व भट व कोण्ही कोण्ही भछुदी वगैरे मिळून च्यारसे ब्राह्मणभोजेन जाले व त्रिवर्ग बधू वगैरे कोन्ही कोन्ही मानकरी होते इतक्याचे भोजन तेथेच जाले नतर लोकास विडे देऊन आपल्या वाड्यात आले व कारतेके पूर्णमेस श्रीरामक्षेत्रास यात्रेस साल दर साल सेनाधुरधर कुटबसुधा जात होते. त्यास सेनाधुरधर कै[ला]स वासी जाले त्या दिवसापासून मातुश्री चिमाबाई बाहर कोठे गेल्या नाहीत म्हणून रामक्षत्रास यात्रेसहि गेल्या नाहीत त्यासुले सेनासाहेबसुभा

व व्यंकोजी भोसले गेले नाहीत सेनासाहेब व परसोजी भोसले मात्र गेले बरोबर गुल्याचा गुजर व बैराम गणेश व पनास पाऊ(ण)से स्वार गेले आहेत व चित्याच्या गाड्या तीन नेल्या आहेत व श्रीमंत साहेबाकडून दसऱ्याचे पोषाख व पत्र आले त्याचे उत्तरें तयार झाली आहेत यानंतर दिवसा साठणी स्वारांचीरवानगी होईल व राजश्री गोविंदराव कृष्ण घाटे यांजकडून मातमपुर्शीचे वस्त्रे यास आले, ते घेऊन त्यांस वाड्यात जाऊन त्यांचे त्यास दिले व कनाकनगाचा यांचे तीर्थरूप विश्वनाथपंत यास कार्तिक शुद्ध दसमीस देवआज्ञा जाली उत्तम जाले होते साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

३०६

रु. म. ९१ श्री ता ७ नोवेंबर १७८८
नं. १

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारप कृतानेक विज्ञापना यसीज छ ४ सफरी प्रातःकाळी सेनासाहेबांचे बोलावणे आले त्याजवरून दादा वाड्यात गेले तो त्रिवर्ग मधु व भवानी काळ्ये व भवानी नागनाथ वगैरे मधुरी होत तेव्हां हे जाऊन बसून मुनसीनी विच्यारिले जे तथून श्रीमंताची काये आज्ञा आहे! तेव्हां दादानी उत्तर केले जे, श्रीमंताचे मनन व आग्रहावरून सांगणे की सेनाधुरंधरसारखे मसुरा करत होते त्याचा आमचा सवारेस आठ नव महिणे होता त्याचे करणे व दाय होता ते गोष्ट आमच्या चित्तास यर्ता तेव्हां आपणतर पुत्रच आहेत त्यास हे तर गोष्ट चालवणे व करणे तर ते आपण मनतेही मनास आणू नये नंतर सेनासाहेब यांनी उत्तर केले जे तर्थील आज्ञा होती त्याप्रमाणे तुमचे चालणे जास परंतु पुढे करणे कैसे काय ते सांगा तेव्हां दादानी उत्तर केले की मी आनाथा बाळपार नाही आपले यर्थील आजवर श्रीमंताकडे व नबाबाकडे व टिपुकडे व सादशाहाकडे व इंग्रजाकडे एस सव जागा जात आहेत इतके बोलणे होऊन आरबवल परत गेले छ ७ सफरी प्रातःकालीन संगमेश्वरपंतदादा वाड्यात गेले तथून सेनासाहेबसुद्धा व व्यंकोजी भोसले व भवानी काळ्ये व भवानी नागनाथ व गणपत यशवंत येसे मिळून गंगाजल निरमळ मातुश्री नामाबाई यांजकडे गेले जाऊन बाई

दादास म्हणू लागल्या जे तर्थील श्रीमंताचे आज्ञाप्रमाणे तुम्ही उत्तरे परतीउतरे केले ते सय केले त्यास धणी ते गेले आता चौघे मुले आहेस वडील श्रीमंत व नाना व वाल्या सर्व आहेत व तुम्हीही आला आहा त्यास या दौलतीचा बंदोबस्त करणे त्याजकडेच आहे नंतर दादानी उत्तर केले जे दौलतीचा बंदोबस्त श्रीमंतच करतील व आहे नंतर बाईच्या व सभाच्या विच्यारे ठरले जे तुम्ही वस्त्र घेऊन आल्याचे उत्तराचे रवानगी सध्या करावी ज लिहिणे ते संकलीत ल्याहावे नंतर येक दोन रवानग्या मागाहून लौकर कराव्या या कामास पुढे दिवस राहिले नाहीत व त्यानीही मातमपूर्सीचे पत्राचे उत्तरे लिहिले आहेत साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

३०७

रु. म. ९१ श्री ता ११ नोवेंबर १७८८
फा. मं. १
पत्र नं. ६

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारप कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे छ ११ सफरी सेनासाहेबसुद्धा व व्यंकोजी भोसले व भवानी काळ्ये व भवानी नागनाथ वगैरे मधुरी ऐसे येशवंतराव भवानी यांचे डेऱ्यास गेले तेथे दीड प्रहर पावेतो बसून त्यांस पुढील करण्याच्या चाली व धाडा महादेव यांची भेट होऊन त्यांसी बहुत खुषीचे वाटेन बोलून त्यांची रवानगी हरके करावी व महमदखान तरीन यास समाधान ++ त्यास त्यांचे येणे माग पुढे होईल किंवा परतून आले तर बरेंच आहे व पत्रे समक्ष पूर्व्या सिलसिल्यावर लिहीत आसता ऐसें तुम्ही लिहीत जावे, हाक आसीपावेतो बसली आहे, तथून आसीष क्रमाविसदाराणे सयराबादपावेतो बसवावी, आणि दिवसरेय वर्तमान लिहीत जावे, ऐसें सांगितले व फडणीसीचे कारकुणीवर माहागर्जीपंत लष्करी यांचा नातू चाल्याजीपंत यांस आफताबगीर देऊन व जानराव येशवंत यांचा पुत्र पागासयचर व चिटणिसीचा कारकून यक व दप्तरचा कारकून यक व सिलेदार ऐसे रुजु लिहिले आहेत त्यांस निरोप देऊन वाड्यात आले ते दोन प्रहर दिवस आला नंतर दादा बरोबर यांनीस पठाणकर शिवा सय व धापूदेव मनोहर नाईक यांस पैठणास जायास वस्त्रे देऊन निरोप दिला छ १६ सफरी धाडा महादेव यांजकडेस

बातमी इनगराज्याचे मुक्कामचा आली जे, आम्ही माल दर मजल येतो. त्यात इनगराजा लाडीपासून नागपूरचे आगे चोवीस कोस आहे गेला जो गेला येणार भवानी याची व त्याची भेट होईल सारेनी वैसी खूण व्हावे हे विज्ञाति.

३०८

रु. न ९३   श्री   ता १८ नोवेबर १७८८
फा न १   पौ. छ. २० सफर तीसा
पत्र न. ५९   तसानीन मार्गसीर्ष

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता. छ. १७ सफर पावेतो मुकाम नागपूर साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानतर इकडील वतमान तर छ १९ मोहरमी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहीले आहे. त्यानतर छ २० मोहरमी राजश्री माहादाजीपत लस्करी याणी आपल्या बागात आगम करून वाड्यात आले तो राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व राजश्री बाबाजी गोविद व राजश्री पाडूरग गणेश एसे कृष्णराव मा मव चिटणीस याचे येथे त्याचे समाधान करावयास गेले होते तेथे आरवी घटका बसून त्याचे समाधान करून उठोन आले तो माहादाजीपतानी विनती केली जे साहेबी आमचा बाग पाहावयास चालावे त्यावरून सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादर व व्यकोजी भोसले व परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व भवानी काळो वगैरे सर्व बागात गेले. तेथे जाऊन गवै गावयास लाविले दोन घटका बसून उठोन बाग पाहून सेनाबहादर विहीरीचे धावेवर बसले होते तेथे हे गेले. नतर काही आग्नझाडे व भोईनले व हातनले व चद्रजोती व तोटे ऐसे बलाउन झाडे रोउन दाहावीस हाती बलाउन जेथील तेथे (त)यारी करून परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व सोमाजी मोहिते व मल्हुदी कोन्ही कोन्ही होते ते फराल करावयास गेले मल्हुदी याणी सध्या करून फराले करून आले तो पावेतो हे त्रिवर्ग बधु तेथेच बसले होते. तेथे जाऊन परसोजी भोसले व सेनाबहादर व सेनासाहेबसुभा यास ऐसे सेले पागोटे बालापुरी गुलाबी खतबुटी ब्राह्मणपुरी सारखे ऐसे दिल्हे व्यकोजी भोसले यास बहूत आग्रह केला परतु त्यानीं वस्त्रें घेतले नाहीत. म्हणू लागले जे बाग माझाच व वस्त्रे माझेच आहे ते घेतल्या दाखलच आहेत नतर फुलाचे हार गजरे देऊन कोन्हा कोन्हास केले व अजीर व जान देऊन पानदान आतरदान करून उठोन बारदरवान्याकडेस गेले. तेथे जाऊन व आग्नझाडास बती देऊन हाती वर घातले. त्यात काही हाती खाईम राहिले व काही पळून गेले. भोईनले व तोटे सोडून सात घटका रात्रीस वाड्यात आले. बुरनशा राजे सिकारीस गेले होते त्यानी येक चिता धरून पालखीत घालून आनिला तो याणी पाहून त्याचेच वाड्यात ठेवावयास सागितला. राजश्री सदासीव राम याजबराबर श्रीमत महाराज राजश्री रावसाहेब याचे व साहेबाचे व राजश्री तात्यासाहेब याचे ऐसे मातमपुर्सी वस्त्रे देऊन सेनासाहेबसुभा याजकडे रवाना केले. ते येउन छ २४ मोहरमी येथे दाखल जाले. भेट घेवयाचा मुहूर्त नव्हता म्हणून शहरा पासून आत कोसावर सकरदऱ्यास मुकाम करून राहिले. नतर छ २६ मोहरमी राजश्री परसोजी भोसले व राजश्री पाडुरग गणेश ऐसे प्रात:काली दोन घटका दिवस आल्यानतर सेनासाहेबानी भेटावयास पाठविले बराबर राजश्री लक्षुमणराव पाटणकर व राजश्री गुनाजी माणे व महमद आली व फडनीसचा कारकून नागोपत वगैरे पठाण मडली ऐसे सकरदऱ्यास त्याचे राहूटीस गेले. भेटी होऊन बसून पाडुरग गणेश यासी आगत्य बोलवणे होऊन पानदान आतरदान करून उठोन वाड्यात आले. वाड्यात राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व राजश्री भवानी काळो व भवानी नागनाथ वगैरे मल्हुदी मडळी दरबार करून बसले. तो मागाहून सदासीवपतदादा येक घटका गेल्यानतर वाड्यात आले तो सात आठ घटका दिवस आला. वाड्यात येऊन सेनासाहेबाचे व सेनाबहादर याचे व व्यकोजी भोसले याचे भवानी काळे व भवानी नागनाथ याचे ऐसे सर्वबाच्या भेटी घेऊन बसले नतर सरकारचे सेले व साहेबाचे सेले व तात्यासाहेबाचे सेले व सदासीवपतदादा याचे सेले ऐसे दादाणी आणले होते. सेनासाहेबाचे व सेनाबहादर याचे व व्यकोजी भोसले याचे आगावर घालून पत्रे दिल्हे पत्र सेनासाहेबानीं वाचून पाहून साहेबाचे आज्ञाप्रमाणे दादा बोलले नतर गगाजलनिरमल मातुश्री चिमाबाई व कमलजाबाई यास चोळखण व पातले व शालजोड्या होते ते घेऊन वाड्यात बायाकडे व दादा व आज्ञाधारक ऐसे गेलो. सेनाबहादर व मुनसी व जानराव येशवत ऐसे आले वस्त्रे बायास देऊन मुजरा करून बायाणी सेनाधुरधराविसी काही खेद चीतात

व व्यंकोजी भोसले गेले नाहीत सेनाबाहादर व परसोजी भोसले मात्र गेले बराबर गुल्याबा गुजर व जैराम गणेश व पनास पाऊ(ण)से लोक गेले आहेत व चिटणीसाच्या गाड्या दोन तीन नेल्या आहेत व श्रीमंत साहेबांकडून दसऱ्याचे पोशाख व पत्र आले त्याचे उत्तरें तयार आली आहेत येथून निघत सांडणी स्वारांनी रवानगी होईल व रामभी गोविंदराव कृष्ण फडके यांजकडून मातमपुर्सीचे वस्त्र यास आले, ते घेऊन राजा वाड्यात जाऊन त्यांचे त्यास दिले व जनार्दनभाऊ याचे दीर्घरूप विश्वनाथपंत यास स्वर्गीक शुद्ध दसमीस देवआज्ञा जाली उन्मत्त झाले होते साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

दादास म्हणू लागल्या जे तर्थीस श्रीमंताचे आज्ञाप्रमाणे तुम्ही उत्तरे प्रत्युत्तरे केले ते सर्व कळले त्यास धनी तो गेले आता चौघे मुले आहेत वडील श्रीमंत व नाना व तात्या सर्व आहेत व तुम्हीही आहा आहा त्यास या गोष्टीचा बंदोबस्त करणे त्यांजकडेच आहे नंतर दादांनी उत्तर केले जे दौलतीचा बंदोबस्त श्रीमंतच करतील व आहे नंतर बाईंच्या व सर्वांच्या विचारे ठरले जे तुम्ही वस्त्र घेऊन आल्याचे उत्तराचे रवानगी सत्वर करावी जे लिहिणे ते संकलीत ल्याहावे नंतर येक दोन रवानग्या मागाहून लौकर कराव्या या क्रमास पुढे दिवस राहिले नाहीत व त्यांनीही मातमपुर्सीचे पत्राचे उत्तरे लिहिले आहेत साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

३०६

रु. नं ९९ श्री ता ७ नोवेंबर १७८८
फा. नं. १
पत्र नं ४२

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी धारप कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे छ ४ सफरी माध्यान्हकाळी सेनाबाहादराचे स्वारीची आळ त्यावरून राजवाड्यात गेले तों विठ्ठल बापु व भवानी काळे व भवानी नागनाथ वगैरे मंडळी होते तेथें हि जाऊन बसून मुनशीनी विचारिले जे तेथून श्रीमंताची कांहीं आज्ञा आहे? तेव्हां त्यांनी उत्तर केले जे, श्रीमंताचे म्हणणे व आम्हांजवळ सांगणे कीं सेनाधुरंधरसाहेबांसारिखे मनुष्य येकायेकी होते त्यांचा आमचा स्नेह आज नव महिने होता त्यांचे करणे व दान होता ते गोष्ट आमच्या चित्तांत मनीं तेव्हां आपल्यावर पुत्रच आहेत त्यास हे घर दौलत चालवणे व करणे तर ते आपण मानतही मनांत आणू नये नंतर सेनाबाहादर यांणी उत्तर केले जे तर्थीस आज्ञा होईल त्याप्रमाणे तुमचे धारणे आहे परंतु पुढें करणे कसे काय ते सांगा तेव्हां दादांणी उत्तर केले कीं मी आपणाजवळ मनसुबा नाहीं आपले येथील आगार श्रीमंतांकडे व नानांकडे व रिपुकडे व चाटभाऊ कडे व हिम्मतकडे असे सर्व जागा जात आहेत दखल चालणे होऊन आम्हास येथून गेले छ ७ सफरी माध्यान्ही सेनाधुरंधरांचे वाड्यांत गेले तेथून सेनाबाहादरसुध्धां व्यंकोजी भोसले व भवानी काळे व भवानी नागनाथ व जनार्दन पंत वगैरे बसून मिळून गंगाजळ निरंतर मातुश्री सौभाग्यवती यांजकडे गेले जाऊन भाह

३०७

रु. न ९९ श्री ता १९ नोवेंबर १७८८
फा नं १
पत्र नं ९

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी धारप कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे छ ११ सफरी सेनाबाहादरसुध्धां व व्यंकोजी भोसले व भवानी काळे व भवानी नागनाथ वगैरे मंडळी ऐसे येशवंतराव भवानी यांचे डेऱ्यास गेले तेथें दीड प्रहर पावेतो बसून त्यास पुढील करण्याच्या बाबी व भाऊ माहादेव यांची भेट होऊन त्यांसी बहुत युक्तीचे वाटून बोलून त्यांची रवानगी इकडे करावी व महमदखान तरीन यास समाधान ++ त्यास त्यांचे येणे मागे पुढे होईल किंवा बराबर आले तर बरेंच आहे व पत्र समक्ष पूरच्या सिलसिल्यावर लिहीत असतो ऐसे तुम्हीं लिहीत जावे, टाक बांसीपावेतो बसती आहे, तेथून स्वारीच मजाविठ्ठलराव संपतगडपावेतो बसवावी, आणि दिल्लीचेही वर्तमान लिहीत जावे, ऐसे सांगितले व फडणीसीचे कारकुनीवर माहादजीपंत लष्करी यांचा नातू भास्करपंत यांस आफतागीर देऊन व मानराव यशवंत यांचा पुत्र पागाबराबर व चिटणीसीचा कारकून येक व दप्तरचा कारकून येक व शिक्केनवीस एस बराबर दिले आहेत त्यांस निरोप देऊन माडघांत आले तो दोन प्रहर दिवस आला नंतर साहा घटका रात्रीस पटवर्धन जिवा बापू व बापूदेव मनोहर नाईक यांस पटवर्धनास बख्त्यास वस्त्रे देऊन निरोप दिल्हा छ १९ सफरीं भाऊ माहादेव यांजकडील

राजश्री व्यंकोजीबाबांचे मुक्कामची आली जे, आम्ही मजल दर मजल येतो. त्याज ब्राह्मणवाडा लाखीरामन नागपूरचे आग येथील कोस आहे. येथे दो रोजा येथायनगर भवानी बाजी व त्यांची भेट होईल. साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विनंती.

३०८

ऐ. सं. ११ **श्री** ता १६ नोवबर १७८८
पा. सं. १ पौ छ ३० सफर तीसा
सा सं. ५१ समानीन मार्गसीर्ष

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक **विज्ञापना ऐसी जे** येथील क्षेम ता. छ. १७ सफर पावेतो **मुक्काम नागपूर साहेबांचे** कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे **वर्तमान येथास्थित असे** यानतर इकडील वर्तमान तर **छ १९ मोहरमी साहेबांचे** सेवेसी विज्ञापना लिहीले आहे. **त्यानंतर छ २० मोहरमी** राजश्री माहादाजीपत लस्करी **यांनी आपल्या बागांत** आराम करून वाड्यात आले तो **राजश्री सेनासाहेबसुभा** व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री **व्यंकोजी भोसले** व राजश्री बाबाजी गोविंद व राजश्री **पांडुरंग गणेश** ऐसे कृष्णराव माधव चिटणीस याचे येथ त्याचे **समाधान करावयास** गेले होते. तेथे आरधी घटका बसून **त्याचे समाधान करून** उठोन आले तो माहादाजीपतानी **विनंती केली जे** साहेबी आमचा बाग पाहावयास चालावें. **त्यावरून सेनासाहेबसुभा** व सेनाबहादर व व्यकोजी **भोसले व** परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व भवानी **काळे वगैरे सर्व** बागात गेले. तेथे जाऊन गवै गावयास **लागले.** दोन घटका बसून उठोन बाग पाहून सेनाबहादर **विहीरीचे** बावेवर बसले होते तेथे हे गेले नतर काही **आगनझाडे** व भोईनले व हातनले व चंद्रजोती व तोटे **ऐसे** **लावडन झाडे** रोउन दाहावीस हाती बलाउन जेथील **तेथे** (त)यारी करून परसोजी भोसले व गुज्याबा गुजर व **सेमाजी** मोहिते व मछुदी कोन्ही कोन्ही होते ते फराल **करावयास** गेले मछुदी याणी सध्या करून फराले करून **आले** तो पावेतो हे त्रिवर्ग बधु तेथेच बसले होते. तेथे **याऊन** परसोजी भोसले व सेनाबहादर व सेनासाहेबसुभा **यांस** ऐसे सेले पागोटे बालापुरी गुलाबी खतबुटी ब्राह्मणपुरी **जरके** ऐसे दिल्हे. व्यकोजी भोसले यास बहूत आग्रह **केला** परत त्यांनीं वस्त्रें घेतले नाहीत. म्हणू लागले जे बाग माझाच व वस्त्रे माझेच आहे ते घेतल्या दाखलच आहेत. नतर फुलाचे हार गजरे देऊन कोन्हा कोन्हास केले व अजीर व जाग देऊन पानदान आतरदान करून उठोन बारुदखान्याकडेस गेले. तेथे जाऊन व आगनझाडास बती देऊन हाती वर घातले. त्यात काही हाती खाईम राहिले व काही पळून गेले. भोईनले व तोटे सोडून सात घटका रात्रीस वाड्यात आले बुरनशा राजे सिकारीस गेले होते त्यानी येक चिता धरून पालखीत घालून आनिला तो याणी पाहून त्याचेच वाड्यात ठेवावयास सागितला. राजश्री सदासीव राम याजबराबर श्रीमत महाराज राजश्री रावसाहेब याच व साहेबाचे व राजश्री तात्यासाहेब याचे ऐसे मातम-पुर्सी वस्त्रे देऊन सेनासाहेबसुभा याजकडे रवाना केले ते येउन छ २४ मोहरमी येथे दाखल जाले. भेट घेवयाचा मुहूर्त नव्हता म्हणून शहरा पासून आत कोसावर सकरदऱ्यास मुकाम करून राहिले. नतर छ २६ मोहरमी राजश्री परसोजी भोसले व राजश्री पाडुरग गणेश ऐसे प्रा.थकाली दोन घटका दिवस आल्यानतर सेनासाहेबानी भेटावयास पाठविले बराबर राजश्री लक्षुमणराव पाटणकर व राजश्री गुनाजी माणे व महमद आली व फडनीसचा कारकून नागोपत वगैरे पटाग मडली ऐसे सकरदऱ्यास त्याचे राहूटीस गेले. भेटी होऊन बसून पाडुरग गणेश यासी आगत्य बोलवणे होऊन पानदान आतरदान करून उठोन वाड्यात आले. वाड्यात राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री सेनाबहादर व राजश्री व्यकोजी भोसले व राजश्री भवानी काळे व भवानी नागनाथ वगैरे मछुदी मडली दरबार करून बसले. तो मागाहून सदासीवपतदादा येक घटका गेल्यानतर वाड्यात आले तो सात आठ घटका दिवस आला. वाड्यात येऊन सेनासाहेबाचे व सेनाबहादर याचे व व्यकोजी भोसले याचे भवानी काळे व भवानी नागनाथ याचे ऐसे सर्वत्राच्या भेटी घेऊन बसले नतर सरकारचे सेले व साहेबाचे सेले व तात्यासाहेबाचे सेले व सदासीव-पतदादा याचे सेले ऐसे दादाणी आणले होते. सेना-साहेबाचे व सेनाबहादर याचे व व्यकोजी भोसले याचे आगावर घालून पत्रे दिल्हे. पत्र सेनासाहेबानी वाचून पाहून साहेबाचे आज्ञाप्रमाणे दादा बोलले नतर गगाजल-निरमल मातुश्री चिमाबाई व कमलजाबाई यास चोळखण व पातले व शालजोड्या होते ते घेऊन वाड्यात बायाकडे व दादा व आज्ञाधारक ऐसे गेलो सेनाबहादर व मुनसी व जानराव येशवत ऐसे आले वस्त्रे बायास देऊन मुजरा करून बायाणी सेनाधुरधराविसी काहीं खेट चीतात

यास सेखा पागोटे ब्राह्मणपुरी व किनखाप येसे वस्त्रे दाहा पाठऊन दिल्हे ते छ २ रोजी रात्रौ दिल्हे व गंगाजळ-निमळ मातुश्री चिमाबाई साहेब डेन्यास गेल्या हात्या महमदखान तरीन याचा कारभारी ख्वाजा काबीत व येक जमीदार यास वस्त्र देऊन छत्तीसगडास रवाना केले त्यानंतर येशवंतराव मवानी व महिपतराव दिनकर यास पत्र लिहून दिल्हे जे, सारे प्रांताचे जमीदार हे आनून भेटऊन देतील व जमीदारासहि खातरजमेचे पत्र लिहून दिल्हे व सलाबतखान यांजकडून साहणीस्वार पत्र घेऊन आला जे, बालापूरचा फडशा होयाचा आहे तर तेथे धामराव आहे त्यास पाठऊन द्यावे नंतर संध्याकाळी बाई साहेब व कारभारी मवानी कवला वगैरे गावांत आले नंतर दुसरे रोजी राजश्री सेनासाहेबसुमा श्नान करीत होते तो फस्तर प्यारव फिरंगी डेन्यास आला याची बातमी कळल्यावर सेनासाहेबांनी सांगून पाठविले जे, मी देवार्चन करून येतो, आपण डेन्यात बसावे नंतर यांणी सांगून पाठविले जे, आम्ही या वेळेस जातो आणि उद्यांक येऊ मग उठोन गले सेनासाहेब याणी देवार्चन करून राजश्री रामचंद्र नाईक यानवले याचे येथे भेटयास पठेस गेले त्याचा पाये पाहून त्यास सांगितले जे, आम्ही येथून वीस कोस कोंगाली जाऊ तो पा(ये)ता आपण येऊ नये हर पायाची मजबुदी राहील, नंतर यावे तुम्ही कांहीं चिंता करू नये हे दौलत आहे हे तुम्हीच आहे येसी त्याची बहुत खातरजमा करी त्यानंतर नाईक मारनिल्हेनी विनंति केली जे, मजला आतान्च पुढे रवाना करून द्यावे येसा त्याचा बहुत आक्षेप पाहिल्यावरून त्यानंतर त्यास न्यावयास सेनाबहादर याचा मेणा तयार करून त्याच पडदे लाऊन दिल्हे नाईकाचे म्हणन आहे जे, आम्ही श्रीमाहुरस देवीच्या दर्शनास आलो होतो तथाच साहेबाचे पत्र आले त्यावरून आम्ही इकडे आलो आणि मुळे माणसे पैनगंगेस आविले यास्तव पाठी देवीचाहि आवश्यक आहे पाये फार दुखत होता त्यास पनास रुपये भाड पाडून ठेविली, त्या दिवसापासून पाये कांही दुरुस्त राहिला आहे नंतर त्याचा मुहूर्ताचा निश्चये छ २१ रबिलाखरी ठरऊन राजश्री माधाजी नाईक काळे याचे येथ गल त्याचे याचे दोन घटका भाषण होऊन मिठे घऊन (सा)माजी माहित याचे येथ गल तेथ आरती घटका बसोन नंतर मान्येजी घारपडे याचे पुत्र राजश्री माधवराव घारपडे याचे येथ गले त्याचे लग्न आहे मंडप तयार होत होता त्याची तजवीज करून विडे घऊन डेन्यास गेले

नंतर तिसरा प्रहरा गंगाजळनिरमळ मातुश्री चिमाबाई डेन्यास आल्या राजश्री येशवंतराव मवानी यांजकडील पत्र आली होती ते वाचून दाखविले जे, गंगाजळनिरमळ मातुश्री आनंदीबाई याजसल यो राजश्री कृष्णभट्टजी व माहादजी भोसले व बैरामपंत आहेत ते बिंबाजीबावा भोसले कैलासवासी जाल्यावर येथे कैलासवासी सेनाधुरंधर यांजकडे येऊन भेट घेऊन गेले तेव्हा त्यानी येथे मुलकी जमेची व वसुलाची व घरातील दस्तमाय याची याद लिहून दिल्ही होती त्यावर राजश्री घोडा माहादेव येथे आले त्यास याचे यादीस व त्याचे मोजण्यात ताळा पडत नाही म्हणून बैरामपंतास येण्याविसी पत्र पाठविले आहेत व कृष्णभट्टजी व माहादजी भोसले व बैरामपंत याच येथवत याच नित्य बोलावणे पाठवीत त्यावरून हेहि जात याकरिता त्या शिवायावर आनंदीबाईनी इतराजी करून त्यास म्हणू लागले जे, तुम्ही त्याचे येथे जाता तुम्ही फितारी आहात मसलूने होसकीच फोडले जातील येसे म्हणून ते रात्रौ आपल्याले घरास गेले तेव्हा माहादजी भोसले यास वास्ता होऊन तोंडयाचे रवत सुटून त्यास देवआज्ञा जाली त्यास वाबू करून मारला म्हणून वारता आहे छ २१ रबिलाखरी प्रायःकाळी फस्तर प्यारव फिरंगी आला होता सेनासाहेब व कारभारी व फिरंगी येसे येकत्र बसोन दोन घटका इकडील बोलणे बोलून उठोन गेले महमद आमीनखान यांस येण्याविसी पत्र गले होते त्यांनी येतो म्हणून उत्तर दिल्हे होते तो आजपावेतो आला नाही म्हणून त्यावरून रागास येऊन कारभारी यास बोलो लागले जे, वरिष्ठाचे हातचे आहेत म्हणून उगाच राखून ठेवावे नाही तर याजी किवाड करावे येसे बहुत रागास आले नंतर राजश्री राजाराम मुकुंद करकचा सुभा यांजकडे पत्राची रवानगी केली व साहीफाटी त्रिंबक बंधू व मुतसुद्दी मडळी येथे सफदरयास नव देऊन पाहावयास गले होते देऊन पाहून दोन घटका रात्रीस डेन्यास आले छ २२ रबिलाखरी राजश्री सदाशिव राम डेरीयास गेले होते प्यार घटका बसोन सेनासाहेबांनी विच्यारिले जे सांडनीस्वार जाऊन वीस येवीस रोज जाले आजीयाप पुण्याहून पत्रे यत नाहीत त्यावर यानी उत्तर केले जे हा चौ रोजान पत्रेहि येतील नंतर इकडील तिकडील बोलणे बोलून उठोन घरास आले नंतर सेनासाहेब यानी फौजची नेमणूक केली की, यंव प्यार हजार फौज व पायेगाव येक हजार आहे ह व मासिवाये देणाग स्नेक गले आहेत ते याच याचे आहेत राजश्री *भगवंतराव माणे संभर व पंचमहाल*

सेभर व मुड्या सेभर वगैरे पतके पनास पावनागाचे यैसे सात आठसे येतील पुण्यापावेतों जावे तो पाच हजार फौज जमेल. त्यास सध्या जवल दोन हाजार फौज जमा आहे व तोफा च्यार बराबर ण्यावयासाठी नव्या बोतल्या त्या घेतल्या आहेत व माघ शुध पचमीस कुच करून आत कोस तेलगखेडीवर जाणार आहेत. व दिलीहून कोंदणलाल याजकडून पत्र आले. त्यात लिहीले की, गुलामकादर किल्यातून रानेखानाचे मोरच्यावरून तुडऊन निघाला. तेव्हा राजश्री माहादजीबावा व आलीबाहादर याचे फौजेने पाठीलाग केला. त्यास गुला(म) कादर पलताना सारी फौज तो राहिलीच परतु बारा स्वारानसी पलाला तेव्हा त्याचे आगावर त्याचाच घोडा पडला त्याने त्याची कबर मोडली. नतर त्या स्वारानी खाटेवर घालून येका खड्यात नेला तो इतक्रीयात आलीबाहादर याचे पागेचे च्यारसे स्वार जाऊन पोहोचले. त्यास वाटेस येका ब्राह्मणाने त्याची बातमी सागितली त्यावरून हे स्वार जाऊन त्यास घेऊन आले आणि त्या ब्राह्मणास पाचसे रुा व कडी सोण्याचे दोन दिल्हे. त्या लढाईत आलीबाहादर याणी फार केली म्हणून बहुत विस्तर पत्र लिहीले आहे. सेनासाहेब याणी पत्र वाचून बहुत सतोष जाले. म्हणू लागले की, रावसाहेब मोठे पुण्यवत आहेत. हा पुण्यप्रताप त्याचाच आहे. नतर बोलले जे, पुण्याहून बालाजीपतानी व उदाजीने लिहि(ले) जे, फितुरी होते ते धरून पायात वेड्या घातल्या. त्यास राजश्री नाना व राजश्री ताल्या रावसाहेबाची येकनिष्ट सेवा करितात त्यास काही चिंता नाहीं. येशच येईल आणि शत्रू यैसेच लयास पावतील. रावसाहेब मोठे प्रतापि पुरुष आहेत. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

३१४

रु न. ९६ श्री ता २ फेब्रुवारी १७८९
फा न. १
पत्र न १६९

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी अज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे. कैलासवासी सेनाधुरधर याजवलील व त्याचें आगावरील थोरले डागिने जवाहीरी होते ते सेनासाहेबसुभा याणी राजश्री माधोजी नाईक काले याजवल गाहाण ठेविले कारण कीं, सेनाबाहादर मुकाम-मजकुरी आहेत म्हणून कोन्हास कलेल कोन्हास न कलेल. बाहेःतकारी तर दौलतींत खर्च व वोड व देणें आहे म्हणून दिसण्यात आले. ऐसा जवाहिराचा बदोबस्त सेनासाहेब सुभा याणी केला. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे. व छ ५ जमदिलावलीं सेनाबाहादर मुनसीचे राहूटीस जाऊन बसले होते. मुनसीसी घरकृत बोलणे बोलोन म्हणू लागले जे, मी फार आलो तर वीस कोस कोंढाली पावेतो येईन. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति.

३१५

रु न. ९६ श्री ता ५ फेब्रुवारी १७८९
फा. नं. १
पत्र न. १६८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे. राजश्री सदासिवपत दादा याणी गगाजलनिरमल मातुश्री चिमाबाई यास विनति केली जे, आपण व गगाजलनिरमल कमलजाबाई व बालाबाई व ठकूबाई व सौ झिंगाबाई व सोभाग्यदिसपन गजराबाई व सोभाग्यदिसपन गगाबाई व सौ पारवतीबाई सो गिरजाबाई व बनाबाई यैसे आमच्या येथे यावे तेव्हा चिमाबाई (बोलली) जे, वोर्षश्राद जाल्याखेरीज मजला कोन्हाचे येथें जाता येत नाही. मुलीबाली येतील. त्यावरून छ १ जमादिलावली बालाबाई मोहिते व झिंगाबाई मोहिते व गजराबाई व गगाबाई व गिरजाबाई व ठकूबाई गुजर याची सून व सेनासाहेबाची कण्या बनाबाई ऐशा आल्या होत्या. त्यास लुगडी व चोलखण व बनाबाईस चिरडी व फडकी तासाची ऐसे दिल्हे. विडे घेऊन उठोन गेल्यानतर चिमाबाई व कमलजाबाई व ठकूबाई व पारवतीबाई यास लुगडी व चोलखण डेऱ्यास घेऊन गेले व सेनासाहेब याची धाकटी स्त्री पारवतीबाई यास माघ शुध ३ त्रितीयेस गुरुवारी रजोदर्शण जाले. शातीकाचा निश्चय हा कालपावेतो जाला नाहीं. यानतर सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले यैसे वाघाचे सिकारीस गेले. जाताना ती कोसावरून सेनाबाहादर हरनाचे सिकारीस मागे राहिले आणि हे पुढें पाच कोस ब्रह्मगपुरीस गेले तो प्रजेन आला त्यात गारा पडल्या. तेव्हा सेनाबाहादर रानात गागत सापडले. नतर सेना (साहेबानी) त्यास बोलाऊन घेतले. येक हरण धरून नेला तो तिकडून बातमी आली जे, वाघ

साचित पाहून मेला आंत पानी चीव होते त्याने बुडून मेला तो घाव आगाघास आनिला सकाळ याची स्वारी आगाघास गेली श्रीगणपतीचें दर्शण घेऊन घाव पाहून तेथे उटे आली हाती त्यांतून सतावीस उंट खरीदी करून घेऊन आलेत छ ८ जमादिलावली प्रहर दिवस राहातांना येऊन डेरेदाखल जाले साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

३१६

रु. नं ९१ श्री ता ७ फेब्रुवारी १७८९
फा न १
पत्र नं १६०

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बापे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता। छ ११ जमादिलावल पावेतो मुक्काम नागपूर साहेबांचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ २७ रबिलाखरीं साहेबांचे सेवेसी विज्ञा[प्ती] लिहीलीच आहे त्यानंतर मिठू सवागर हिंदुस्थानांतून येकसेच्यार उंटे घेऊन देसी यात होता त्यास त्या उंटांची खातमी येथें राजश्री सेनासाहेबसुभा यांस लागली त्यावरून यांणी राजश्री विठलपंत सुभेदार यास लिहून पाठविले जें, उटे खरीदी करावयाची आहेत मुक्कामाहून जातील तर हकडे पाठवून द्यावे त्यावरून ते उटे वराडांतून विठलपंतांनी धरून हकडे पाठविले ते येऊन पुगास्या तल्यावसल राहिले त्यास पाहावयास छ ४ जमादिलावली राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यंकोजी भोसले व पांडुरंग गणेश व मदमअली वसे गेले होते उंटे पाहून मोतीबागेहून व्यंकोजी भोसले यांचे बागांत आले बाग पाहून डेऱ्यास आले नंतर ज्ञानराय येदार्थन यांचे पुत्राचे कर्णवेध होते त्याचे सिमंतपूजन करावयास सेनासाहेबसुभा व व्यंकोजी भोसले व राजश्री भवानी काळे व मनसुरीमंडळी वसे नागपुराहून आत कोठावर दक्षणेचे आंगि बुराणी राजे यांचे बागांत गेले तेथें जाऊन च्यार घटिका बसोन सिमंतपूजन करून पानदान आतरदान करून शिरे घेऊन उठोन वरात घराव खाऊन सेनासाहेब परभारे डेऱ्यास गेले आणि बराबर व्यंकोजी भोसले व भवानी काळे वगैरे मुत्सुद्दी ज्ञानराव यांचे वरातवेतो गेले व राजश्री भवानी नागनाथ मुहूर्तेकरून लसकरांत राहुटी दाखल जाले हे तर यानी साहेबांचे सेवेसी विज्ञापना लिहीलीच आहे नंतर मुनसीस पोष वद्य येकादसीस ज्वर आला ते दिवसीं तर येकादसीच होती आणि (आषी ?) हाजामतहि केली तेथेच शरीरप्रकृत ठीक न होती नंतर ज्वर आधिकसा जाला ते दिवसी लघन केलें +++++ ने देवार्चन केलें त्यास मुनसी बोलले जे, मी देवास फुलें वाहातो हेहि फुले वाहावयास वसले नित्य देवपूजा करिता पाठीसी पाट असतो तो ते दिवसी पाट न होता यांणी नित्यासारखे मागें टेकावयास गेले तो मागें पडले समीप ब्राह्मण होता त्याने यांस धरून बसविले त्यायोगें करून पाट बुर्सू लागली पाठीस लेपहि केला त्यामुळें छ २ जमादिलावली बरास आले रात्रौ घरी राहून छ ४ जमादिलावली सुमुहूर्ते करून लसकरात राहुटीस गेले राजश्री सदासिव राम यांस बोलाऊन नेले कलकत्त्याहून फिरंगी यांजकडून वस्त्रे व जवाहीर व येक हात्ती व येक हातीन धरमदास लाला घेऊन आला ते फस्तर साहेब यांजकडून आले ते घेऊन डेऱ्यास आले तो सेनासाहेब व राजश्री सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व मनसुरीमंडळी ऐसे बसले होते नंतर फस्तर साहेब यांणी वस्त्रें मलमलच्या दोन दोरस्याच्या व किनखापाचे ठाग उच कसीदकाढील व जामदान्या पाच व सिरपेंच व जेगा व कंठी मोत्याची व कटार येक घैसे रुप्याच्या ××× पाठवून सेनासाहेब व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले बसले होते यांजपुढे ठेविले सेनासाहेब यांणी पाहून जामदार खान्यांत पाठविले व हाती पाहून पिलखान्यांत पाठविले चांगले आहेत म्हणून बोलले व वेणीराम सिवप्रसाद यांणी येक नाकूण पाठविला आहे ताहि पाहून पागत पाठविला नंतर पानदान आतरदान करून सेनासाहेब बोलले जे, तेलंगराईचे बागांत चालावे तेथें मनाथपूनी वसंतपंचमीचे भोजनाची आरास केली आहे नंतर सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व फिरंगी उमरावा व मनसुरीमंडळी वसे बागांत गेले आणि सेनासाहेबसुभा या बहीरराव पाटगावकर यांचे येथ गेले त्यांचे येथ भाग निश्चय जाला बहीरराव यांचे पुत्रास नन्होजी बाचक यांचे पुत्राची कन्या दिली तथे येक पगडा बसून विडे घेऊन बागात आले नंतर आपण व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भागरे व मानकरी लोक पगान मंडळी व उमरावांना फिरंगी येग सर्वत्रांनी भोजन करून पानदान आतरदान करून विडे घेऊन फिरंगी यास तेले बागाते दिली वसंतपंचमी म्हणान सेनासाहेबसुभा व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले व परसोजी भागरे यांणी वस्त्रें घातले व पुष्पांचे हार व तुर

व गजरे देऊन नारग्या व चकोत्र मत्सु[द] मडलीस दिल्या. नाचरग होऊन दोन घटका दिवस राहाताना फिरगी आपले घरास गेले. आणि सेनासाहेबसुभा व मत्सुदी मडली यैसे रा गुनाजी माने याचे येथे रो माधवराव घोरपडे याचे लग्नात गेले व व्यकोजी भोसले व जानराव ++++ याचे येथे गेले. लग्न लाऊन विडे घेऊन डेन्यास गेले. छ ५ जमादिलावली सार्हीकाली सेनासाहेब राजश्री माधोजी नाईक काले याचे येथें गेले. तेथे साहा घटका रात्रपावेतो खलबत होऊन नाईकानी वस्त्रे सेला पागोटे व ज्यामा व किनखापेची तुमान यैसे दिल्हे. नतर विडे घेऊन डेन्यास गेले व राजश्री विश्वनाथ जोसी याणी शुा ७ स सोमवारी निरोप घेऊन देशास गेले सेला पागोटे पैठणी व किनखाप व महमदी पवणीची यैसे वस्त्रे दिल्हे व फिरगी याकडोन हाती वगैरे सरजाम घेऊन आला त्यास इना [म] रुो ५० पनास दिल्हे व फास्तर ज्यारज याणी डेरा येक सेनासाहेब यास दिल्हा. डेरा जुनाच आहे परतु तऱ्हेदार बारादारींचा आहे. दो बाजूस दोन कोठड्या आहेत. खिडक्यास पडदे चिकाचे आहेत. ज्या गाड्यावर डेरा पाठविला तो गाडाहि तैसाच दिल्हा व नबाबाचे व मौनुदौला याचे पत्र घेऊन कारकून नरसणा नामे व जासूद जोडी येक व घोडे येक यैसे पत्रे घेऊन आले जे, येथून रसद वगैरे जाईल त्यास उपद्रव न लागावा व चेनूरवाले+++विले आस्तील त्यास ताकीद व भवताले गाव आसतील त्यास साईत्यपत्र येणप्रो गाव आऊडम १ व बामणा १ व येमपली १ व दीगाव १ यासिवाये परगणे मजकुरात कुटुब आहेत त्यास साहित्यपत्र द्यावी व जकातीची माफी करून द्यावी व जासूदजोडी देऊन रवानगी करावी इभरामखान सवदागर याचे कापडाचे बैल व सिवाये नगदी यैवज सिरपूरवाले घेऊन गेले आहे. त्यास ते सवदागर त्या कारकुनासमागमे पाठविले आहेत म्हणून लिहीलें आहे. तें पत्र वाचून त्यास च्यार दिवस ठेऊन घेऊन साहित्यपत्र देऊन समागमे जासूदजोडी येक दिल्ही कारकुणास वस्त्रे सेला पागोटे दिल्हे. चेनूरचें वर्तमान तर पायेदल पधरा हजार व फौज दोन हाजार व तोफा पचवीस व गरनाला दोन यैसे बसले आहेत. याचे खदकानजिक गेले आहेत यैसे जवानी वर्तमान सागत होते, वरकडे कुमकेस हासमतजग व भारामलजी व नवाज व सलाबतखानाचा भाचा यैसे पाठविले आहेत. चेनुरात जमात तीनसे आहे. बाहेर दोन हाजार फिरतात ते रस्त मारून नेतात याप्रमाणें वर्तमान आहे. आसुरुतदौलाबाहादर महीनबेग त्याचें बोलणें येथे सरकारातून मातबराचे लेक व भाऊ याजकरिता आपल्याजवळ आला तो ठेवावा. जाती खास महिना च्यारसे रुा शागीर्दपेशा मुा सुधा बीनबटा पचवीस रावतास सरा (सेरा) तीनसेप्रमाणे यैसे करावे यैसे बोलतात व राजश्री राजाराम मुकूद कटकचा सुभा याजकडून नारायेणजी म्हणून कारकून हाती सात व ढाक्याचे सनगे मलमला च्यार व फेटा येक यैसे घेऊन आला. त्यास हाती लाझीस टाकून पुढें आला येथे सेनासाहेब यास मलमला व फेटा व पत्र गुजरून निरोप घेऊन देसी लग्न करावयास गेला व येथून मताजी नाईक जासूद देवरास रवाना केला जे, तेथे दाना वैरण सर्व सरजाम करून ठेवणे. वरकडे बारीक मोठे आर्थ राजश्री सदासिव राम याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञापि.

२१७

रु न. ९६ श्री ता. ३ मार्च १७८९
फा न १
पत्र न २२२

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षम ताा छ ५ जमादिलाखर पावेतो मुकाम कुरढखेड साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित आसे. यानतर इकडील वर्तमान तर छ २४ जमादिलावली साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहीलीच आहे. त्यानतर छ २६ रोजी कूच केले ते सात कोस सेदोऱ्याजवळ मुकाम केला खासा स्वारी मागे राहिले होते आणि सलाबतखान मोझरी तलेगावावर मुकाम करून होते. त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यकोजी भोसले व बराबर हाजार पाचसे लोक यैसे वाट सोडून तलेगावास गेले. सलाबतखान डेऱ्यापासून उठोन जवलच पुढे आले भेटी होऊन चादणीखाली बसून पानदान आतरदान करुन उठोन सध्याकाली मुकामास आले व सलाबतखानहि कूच करून आले छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतराव गगाधर निाा राजश्री त्रिंबकराव पेठे यानी भेट घेतली सेनासाहेबसुभा यास सेलापागोटे सेभर रुपयाचे किमतीचे व व्यकोजी भोसले यास येक मोहर यैसे नजर केले. छ २८ रोजी कूच केले तो दाहा कोस उबरावतीस मुकामाम केला. ते दिवसी रात्रौ राजश्री विठलपत

सुभेदार पुत्रासि मुजीब पालुरास गले छ ३० रोजी महलोल-खान येऊन भेटले मागाहून रावभी चानराव येशवंत व माहाराजीपत लस्करी व रावभी गुन्याबा गुजर व माधवराव पारपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मनाजी घाटगे व वेरामराव पाटणकर व गुनाजी माने वगैरे लोक ऐसे येऊन पोहोचले व काही लोक नेमणुकीपैकी यावयाचे आहेत व महमद आमीनखान आयाप विषणी छेपारियासच आहेत सध्या गोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी संध्याकाळी व्यंकोजी भोसले व मुन्हानशा राजे व त्यांचे कुवर ऐसे निरोप घेऊन मागे नागपुरास गेले व्यंकोजी भोसले यास येक हत्ती व येक घोडी ऐसे दिल्हे मुन्हानशा राजे यास वस्त्रे सेल्या पागोटे पैठणी व जामेवार पवनीचे व किनखाप व घोडा येक व त्यांचे कुवरास घोडी येक ऐसे दिल्हे त्यास जातेसमई सांगितले जे, मानुभीचे तुलाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिळोन करावा ऐसे बहुत सांगितले छ २ रोजी महलोल-खान यासी निरोप दिल्हा त्यास वस्त्रे सेल्या पागोटे पैठणी व जामेवार मलमल व किनखाप ऐसे दिल्हे व वेदराज संपत रावभी सचलमिश्र पंडित आपले येथील देशास जावयास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यांस पत्र आसुन मोर्चाबराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते ठवरा बतीस मुकाम करून होते त्यास छ २९ जमादिलावलीस सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले यांची व सर्वांची भेट घेतली पत्रे दिल्ही पत्रे वाचून पाहून सेनासाहेब म्हणो लागले जे, उत्तम आहे पत्र वैसेच आहे नंतर सेनासाहेबानी त्याचे येथे व्यंकोजी भोसले व रावभी सदासिव राम यास पाठविले होते हे जाऊन वस्त्र त्याणी व्यंकोजी भोसले, यास शालजोडी व पैठणी पागोटे दिल्हे नंतर त्यास घेऊन डेन्यास आले त्यास वस्त्र व शालजोडी व पैठणी पागोटे व सिरपेच व त्यांचे सिष्य पाच जने होते त्यास सेले पागोटे जाजनी ऐसे देऊन निरोप दिल्हा वाटेचे दस्तक व मेनीराम सियमद्र यास पत्र लिहून दिल्हे जे, पंडितबावा कासीस आले आहेत याचा हरयेकविसी यंगोपस्त करून देणे महलोलखान यासकडे नूतन जागीर जाली होती, ते जप्त करून साहेबयाग यासी दिल्ही त्याचे तर्फेने सिद्द मानगवान यासी, यासकडे सांगितली त्याच बंदोबस्तासाठी खानमारेनिले आम्ही आहेत तहि आम्ही जागिरीहून सेनासाहेबाचे भेटीस उमाजरवीचे मुकामावर आले त्याचे येथे रावभी पांडुरंग गणेश पाठऊन त्यास डेन्यास घेऊन आले सेनासाहेबाची भेट जाली पानगान आतरगान करून विडे घेऊन आपले गोटात गेले विठलपंत सुभेदार मुख करून येथून पावेतो सलमसखान बराबर आहेत ठवरा बतीस यानी संभू जिनगर नाईक यास आनंदभट चितळे याचे नियमाने बोलाऊन पठीत पत्री करावी ऐसे ठराऊन व काही कज्याचे निमित्याने पैका घ्यावा, याकरिता माहाराजीपंत लस्करी यास सुभेगराबरोबर ठेवावे हा करमार ठरवोन पुण्यापावेतो आम्हापोन येतील इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते साहा कोस विचेनागीवर मुक्कामास आले छ ३ रोजी कूच केले, ते साहा कोस मान्यास आले छ ४ रोजी कुच केले ते नव कोस कुरंग-सेगावर मुकाम करविला सेनासाहेब व करमारी सवेआरी नसी तैसेच मान्याहून दाहा कोस ताईचे पालुरास विठलपंत सुभेदार याचे येथे गेले तेथ सेनासाहेबानी स्नानमात्र केले यास सोमवार होता आणि करमारी तरी मोजने करून गले होते मानकरी लोक बराबर होते त्याणी फराळ केले नंतर विठलपंत यास आहेर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप त्याचे कारकून चोली पातळ ऐसे केले नंतर सुभेदार याणी सेनासाहेबास नजर मोहरा सवासे १२५ व पैठणी सेला पागोटे व जामेवार जोडी मलमल व सिरपेच व घोडी येक व गुन्याबा गुजर यास पन्हानपुरी सेला पागोटे ऐसे दिल्हे पानगान आतरगान होऊन स्वार जाले ते च्यार कोस संध्याकाळी मुक्कामास आले छ ५ कूच जाले ते दाहा कोस गैसपुरास मुकाम करविला गायेकवाड नरनाल्यास न जाता व वराडात कोठे न गुंतता दर मजल पैठनास येतात इकडील यारीक माहे रावभी सदासिवपंत दादा याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

३१८

रु. नं ९९	श्री	ता. १ मार्च १७८९
फा नं १		पौ छ २० मागार
पत्र नं १८		सितैन फाल्गुन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी यादव कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता छ ८ जमादिलाखर पावेतो मुकाम कुरदनेड साहेबाचे कृपाद्येऊन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ २४ जमादिलावलीचे साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहिलेच आहे त्यानंतर छ २६ जमादिलावली कूच

केले ते सात कोस सिदोल्याजवल मुकाम करविला. खासा स्वारी मागे राहिले होते आणि सलाबतखान मोझरी तलेगावावर मुकाम करून होते त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यकोजी भोसले व बराबर हाजार पाचसे लोक यैसे वाट सोडून तलेगावास गेले. सलाबतखान डेऱ्यापासून उठोन जवलच पुढे आले. भेटी होऊन चादणीखाली बसून पानदान आतरदान करून उठोन सध्याकाली मुकामास आले व सलाबतखानहि कूच करून आले व छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतराव गगाधर निा राजश्री त्रिंबकराव पेठे यानी भेट घेतली. सेनासाहेबसुभा यास सेला पागोटे सेभर रुपयाचे किमतीचे व व्यकोजी भोसले यास येक मोहर यैसे नजर केले. आष्टमीचे दिवसी कूच केले ते दाहा कोस उबरावतीस मुकाम केला. ते दिवसी रात्री सलाबतखान येऊन भेटले. रात्री राजश्री विठलपत सुभेदार पुत्राचे मुजीस पातुरास गेले. छ ३० रोजी मागाहून राजश्री जानराव येशवत व माहादाजीपत लस्करी व राजश्री गुज्याबा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मानाजी घाटगे व जैरामराव पाटनकर व गुनाजी माणे वगैरे लोक यैसे येऊन पोहाचले व काही लोक नेमणुकीपैकी येयाचे आहेत व महमद आमीनखान आद्याप सिवणी छेपारीयासच आहेत. सध्या दोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी सध्याकाली व्यकोजी भोसले व बुऱ्हाणशे राजे व त्याचे कुवर यैसे निरोप घेऊन मागे नागपुराकडे गेले. व्यकोजी भोसले यास येक हाती व येक घोडी दिल्हे व बुऱ्हाणश राजे यास वस्त्रे सेलापागोटे पैठणी व जामेवार पैठणीचे व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक यैसे दिल्हे. त्यास जातेसमई सागितले जे, मातुश्रीचे दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिलून करावा यैसे बहुत प्रकारे सागितले व बलोलखान यास छ २ जमादिलाखरी निरोप दिल्हा. त्यास वस्त्रे सेला, पागोटे, पैठणी व जामेवार मलमल व किनखाप यैसे दिल्हे व वेदशास्त्रसपन्न राजश्री सचलमिश्र पडित आपले मेथील देशास जायास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यास पत्र व जासूदजोडी बराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते उबरावतीत मुकाम करून होते. त्यास छ २९ जमादिलावली सेनासाहेब व व्यकोजी भोसले याची व सर्वांची भेट घेतली पत्र दिल्हे. पत्र वाचून पाहून सेनासाहेब बोलले जे, उत्तम आहे. पात्र तैसेच आहे. नतर सेनासाहेबानी त्याचे येथे व्यकोजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते. हे जाऊन बसून त्यानी व्यकोजी भोसले यास शालजोडी व पैठणी पागोटे दिले. नतर त्यास घेऊन डेऱ्यास आले. त्यास वस्त्रे शालजोडी व पागोट पैठणी व सिरपेच व त्याचे सिसे पाचजन होते, त्यास सेले, पागोटे, जालणी यैसे देऊन निरोप दिल्हा. वाटेचे दस्तक व वेणीराम सिवभद्र यास पत्र लिहून दिल्हे जे, शास्त्रीबावा कासीस आले आहेत याचा हरयेकविसी बदोबस्त करून देणे व बलोलखान याजकडील जागीर साहेबजादा याचे तरफेणे सिलमाणखान बाबी याजकडे जाली आहे त्याचे बदोबस्तास ते आले आहेत. ते आलजपुरापासून थूगाव आठ कोस आहे तेथून आले. तारखेड्यावर मुकाम करून होते तेथे सेनासाहेबानी राजश्री पाडुरग गणेश पाठऊन भेट घेऊन त्यास घेऊन आले नतर सेनासाहेब याची भेट जाली पानदान, आतरदान करून उठोन गेले विठलपत सुभेदार मुज करून येईल तो हे व सलाबतखान बराबर आहेत. उबरावतीचे वानी सभूजी आपा नगरनाईक यास आनदभटजीचे विदीमाणे बोलाऊन त्याजवर पटी करावी यैसे ठरऊन व काही कर्जाचे निमित्याने यैवज घ्यावा याकरिता माहादाजीपत ठेविले. ते हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपोन येतील. इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस विचेनागीवर मुकामास आले. याचे जाणे गावेलगडाकडे होते ते महकूब होऊन मजल दर मजल येतात. छ ३ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस माण्यास मुकामास आले. छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरदखेडात मुकाम करविला आणि सेनासाहेब व कारभारी सडेस्वारीनसी तैसेच माण्याहून दाहा कोस दक्षेनेस सिताईचे पातुरास विठलपत सुभेदार याचे येथे गेले तेथे सेनासाहेब याणी स्नानमात्र केले. त्यास सोमवार होता. आणि कारभारी तर भोजन करूनच गेले होते, मानकरी लोक बराबर होते, त्यानी फराले केले. नतर विठलपत यास आहेर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप व त्याचे स्त्रीस चोली पातल यैसे केले. नतर सुभेदार यानी सेनासाहेब यास नजर मोहर सवासे पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल जोडी बगाल्याची व किनखाप व सिरपेच व घोडी येक व गुज्याबा गुजर यास बऱ्हाणपुरी सेलापागोटे यैसे दिल्हे पानदान, आतरदान करून स्वार जाले ते च्यार कोस सध्याकाली मुकामास आले छ ५ रोजी कूच केले ते दाहा कोस म्हाबीसपुरास मुकामास गेले छ ६ रोजी लाखणवाडास जाणार. यैसे कोठे न गुतता मजल दर मजल येतात त्यास कितेक बारीक

सुभेदार पुत्राचे भेटीस पानुरास गेले छ २० रोजी महमदअ-
लिखान येऊन भेटले मागाहून राजश्री जानराव येवलेकर व
माहादाजीपंत लस्करी व राजश्री गुन्याजी गुजर व माधवराव
घोरपडे व गोविंदराव घाटगे व नाना घाटगे व मनाजी
घाटगे व बेदमराव पाटणकर व गुनाजी माने वगैरे लोक
येसे येऊन पोहोचले व वरही लष्कर नेमणुकीपैकी
यावयाचे आहेत व मामद आमीनखान आयाप सिवणी
छपारियासच आहेत सध्या दोन तीन हाजार फौज जमली
आहे व छ १ जमादिलाखरी सं यांजकडील व्यंकोजी भोसले व
मुजफरजंग राजे व त्यांचे कुवर येसे निरोप घेऊन मागे
नागपुरास गेले व्यंकोजी भोसले यास येक हाती व येक
घोडी येसे दिल्हे मुजफरजंग राजे यास वस्त्रे सेला पागोटे
पैठणी व जामेवार पशमीचे व किनखाप व घोडा येक व
त्यांचे कुवरास घोडी येक येसे दिल्हे त्यास बातेसमई
सांगितले जे, मातुश्रीचे कुलाचा परिहार तुम्ही आम्ही
मिळोन करावा येसे बहुता सांगितले छ २ रोजी महमदअलि-
खान यासी निरोप दिल्हा त्यास वस्त्रे सेला पागोटे पैठणी
व जामेवार मलमल व किनखाप येसे दिल्हे व वेदशास्त्र
संपन्न राजश्री सचलमिश्र पंडित आपले येथील देशास
जावयास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यांस पत्र जासुद
जोडीबराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते ठेवरा
पचीस मुकाम करून होते त्यास छ २९ जमादिलावलीस
सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले यांची व सर्वांची भेट घेतली
पत्र दिल्ही पत्रे वाचून पाहून सेनासाहेब म्हणो लागले
जे, उत्तम आहे पत्र तैसेच आहे नंतर सेनासाहेबानी
त्यांचे येथे व्यंकोजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास
पाठविले होते हे जाऊन बसून त्याणी व्यंकोजी भोसले,
यास शालजोडी व पेठणी पागोटे दिल्हे नंतर त्यास
घेऊन डेन्यास आले त्यास वस्त्रे व शालजोडी व पैठणी
पागोट व सिरपेच व त्यांचे सिष्य पाच जणे होते त्यास सेले
पागोटे जाजनी येसे देऊन निरोप दिल्हा याटेचे दस्तक
व येनीराम सिवमंद्र यास पत्र लिहून दिल्हे जे, पंडितबाबा
कासीस जात आहेत यांचा हरयेकविशी बंदोबस्त करून
देणे महमदअलिखान याजकडे नूतन जागीर जाली होती, त
बंद करून साहेबजादा यासी दिल्ही त्यांचे तर्फेने सिले
मालगान यासी, याजकडे सांगितली त्यांचे बंदोबस्तारिता
रायनमारेनिडे जाऊ आहेत तर आपले जागिरीहून
सेनासाहेबाचे भटीस ठेवराबीचे मुकामावर आले त्यांचे
येथ राजश्री पांडुरंग गणेश पाठऊन त्यास डेन्यास घेऊन
आले सेनासाहेबाची भेट जाली पानदान आतरदान करून
दिले घेऊन आपले गांवास गेले विठलपंत सुभेदार मुजरा
करून येईतो पावेतो महमदअलिखान बरोबर आहेत ठेवरा
पचीच यांनी संभू निनगर नाईक यास आनंतभट
दिवले यांचे विद्यमाने बोलाऊन पेठीत पटी करावी येसे
ठराऊन व वरही कार्याचे निमित्याने येवन घ्यावा, याकरितां
माहादाजीपंत लस्करी यास सुभेदाराबरोबर ठेवावे हा करमार
ठरवून पुण्यापावेतो आणपोन येतील इतके होऊन छ २
जमादिलाखरी कूच केले ते सहा कोस सिवेनागीवर
मुकामास आले छ ३ रोजी कूच केले, ते सहा कोस
मान्यास आले छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरग
सेवासर मुकाम करविला सेनासाहेब व कारभारी सर्वेभारी
नवी तैसेच मान्याहून दाहा कोस वाईचे पादुरास विठलपंत
सुभेदार यांचे येथे गेले तेथे सेनासाहेबानी मानमात केले
यांस सोमवार होता आणि कारभारी तरी मोकने करून
गेले होते मानकरी लोक बराबर होते त्याणी फराळ केले
नंतर विठलपंत यास आहेर पैठणी सेला पागोट व जामे
वार मलमल व किनखाप त्यांचे जीव चोळी पातळ येसे
केले नंतर सुभेदार याणी सेनासाहेबास नजर मोहरा सवासे
१२५ व पैठणी सेला पागोटे व जामेवार चोळी मलमल
व सिरपेच व घोडी येक व गुन्याजी गुजर यास बन्हाणपुरी
सेला पागोटे येसे दिल्हे पानदान आतरदान होऊन स्वार
जाले ते च्यार कोस संध्याकाळी मुकामास आले छ ५ कूच
जाले ते दाहा कोस गणेसपुरास मुकाम करविला गायेगल
नरनाल्यास न जाता व वराडास कोठे न गुंतता दर मजल
पैठनास येतात इकडील बारीक मोठे राजश्री सदासिवपंत
दादा याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत
होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

३१८

रु. म ११	श्री	ता. १ मार्च १७८९
फा नं १		पौ छ २० जागर
पत्र नं २८		तिसैन फाल्गुन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वारपे कृतानेक
विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता छ ८ जमादिलाखर
पावेतो मुकाम मुरदगेड साहेबाचे कृपावलोकने करून
आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित आसे यानंतर इकडील
वर्तमान तर छ २४ जमादिलावलसी साहेबांचे सेवेसी विज्ञ
प्ना लिहीलेच आहे त्यानंतर छ २६ जमादिलावली कूच

केले ते सात कोस शिंदोल्याजवळ मुकाम करविला. स्वामी स्वारी मागे राहिले होते आणि सलाबतखान मोसरी तले-गावावर मुकाम करून होते त्यास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यंकोजी भोसले व बरोबर हजार पाचसे लोक येसे वाट सोडून तलेगावास गेले. सलाबतखान डेऱ्यापासून उठोन जवलच पुढे आले. भेटी होऊन चादणीखाली बसून पानदान आतरदान करून उठोन सध्याकाली मुकामास आले व सलाबतखानहि कूच करून आले व छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतराव गगाधर नि॥ राजश्री त्रिंबकराव पेठे यानी भेट घेतली. सेनासाहेबसुभा यास सेला पागोटे सेभर रुपयाचे किमतीचे व व्यकोजी भोसले यास येक मोहर येसे नजर केले. आष्टमीचे दिवसी कूच केले ते दाहा कोस उबरावतीस मुकाम केला. ते दिवसी रात्री सलाबतखान येऊन भेटले. रात्री राजश्री विठलपत सुभेदार पुत्राचे मुजीस पातुरास गेले. छ ३० रोजी मागा-हून राजश्री जानराव येशवत व माहादाजीपत लस्करी व राजश्री गुज्याबा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मानाजी घाटगे व जेगमराव पाटनकर व गुनाजी माणे वगैरे लोक यैसे येऊन पोहाचले व काही लोक नेमणुकीपैकी येयाचे आहेत व महमद आमीनखान आद्याप सिवणी छेपारीयासच आहेत. सध्या दोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी सध्याकाली व्यकोजी भोसले व बुऱ्हाणशे राजे व त्याचे कुवर यैसे निरोप घेऊन मागे नागपुराकडे गेले. व्यकोजी भोसले यास येक हाती व येक घोडी दिल्हे व बुऱ्हाणशा राजे यास वस्त्रे सेलापागोटे पैठणी व जामेवार पैठणीचे व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक यैसे दिल्हे. त्यास जातेसमई सागितले जे, मातुश्रीचे दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिलून करावा यैसे बहुत प्रकारे सागितले व बलोलखान यास छ २ जमादिलाखरी निरोप दिल्हा त्यास वस्त्रे सेला, पागोटे, पैठणी व जामेवार मलमला व किनखाप यैसे दिल्हे व वेदशास्त्रसपन्न राजश्री सचलमिश्र पडित आपले मेथील देशास जायास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यास पत्र व जारुदजोडी बराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते उबरावतीत मुकाम करून होते. त्यास छ २९ जमादिलावली सेनासाहेब व व्यकोजी भोसले याची व सर्वांची भेट घेतली. पत्र दिल्हे. पत्र वाचून पाहून सेनासाहेब बोलले जे, उत्तम आहे. पात्र तैसेच आहे नतर सेनासाहेबानी त्याचे येथे व्यकोजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते हे जाऊन बसून त्यानी व्यकोजी भोसले यास शालजोडी व पेठणी पागोटे दिले. नतर त्यास घेऊन डेऱ्यास आले. त्यास वस्त्रे शालजोडी व पागोट पैठणी व सिरपेच व त्याचे सिसे पाचजन होते, त्यास सेले, पागोटे, जालणी यैसे देऊन निरोप दिल्हा. वाटेचे दस्तक व वेणीराम सिवभद्र यास पत्र लिहून दिल्हे जे, शास्त्रीबावा कासीस आले आहेत याचा हरयेकविसी बदोबस्त करून देणे व बलोल-खान याजकडील जागीर साहेबजादा याचे तरफेणे सिलमाण-खान बाबी याजकडे जाली आहे त्याचे बदोबस्तास ते आले आहेत. ते आलजपुरापासून थूगाव आठ कोस आहे तेथून आले. तारखेड्यावर मुकाम करून होते तेथे सेनासाहेबानी राजश्री पाडुरग गणेश पाठऊन भेट घेऊन त्यास घेऊन आले नतर सेनासाहेब याची भेट जाली. पानदान, आतरदान करून उठोन गेले. विठलपत सुभेदार मुज करून येईल तो हे व सलाबतखान बराबर आहेत. उबरावतीचे वानी सभूजी आपा नगरनाईक यास आनदभटजीचे विदी-माणे बोलाऊन त्याजवर पटी करावी यैसे ठरऊन व काही कर्जाचे निमित्याने यैवज घ्यावा याकरिता माहादाजीपत ठेविले. ते हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपोन येतील. इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस विचेनागीवर मुकामास आले. याचे जाणे गावेल-गडाकडे होते ते महकूब होऊन मजल दर मजल येतात. छ ३ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस माण्यास मुकामास आले. छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरदखेडात मुकाम करविला आणि सेनासाहेब व कारभारी सडेस्वारीनसी तैसेच माण्याहून दाहा कोस दक्षेनेस सिताईचे पातुरास विठलपत सुभेदार याचे येथे गेले. तेथे सेनासाहेब याणी स्नानमात्र केले. त्यास सोमवार होता. आणि कारभारी तर भोजन करूनच गेले होते, मानकरी लोक बराबर होते, त्यानी फराले केले नतर विठलपत यास आहेर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप व त्याचे स्त्रीस चोली पातल यैसे केले. नतर सुभेदार यानी सेनासाहेब यास नजर मोहर सवासे पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल जोडी बगाल्याची व किनखाप व सिरपेच व घोडी येक व गुज्याबा गुजर यास बऱ्हाणपुरी सेलापागोटे यैसे दिल्हे पानदान, आतरदान करून स्वार जाले ते च्यार कोस सध्याकाली मुकामास आले छ ५ रोजी कूच केले ते दाहा कोस म्हावीसपुरास मुकामास गेले. छ ६ रोजी लाखणवाडास जाणार यैसे कोठे न गुतता मजल दर मजल येतात त्यास कितेक बारीक

सुभेदार पुण्याचे मुक्कामास पावुरास गेले छ ३० रोजी महमदअलीखान येऊन भेटले मागाहून राजश्री जानराव येसवंत व माहादाजीपंत हसकरी व राजश्री गुल्याबा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मनाजी घाटगे व वैजनाथ पाटणकर व गुनाजी माने वगैरे लोक ऐसे येऊन पोहोचले व काही लोक नेमणुकीपैकी यावयाचे आहेत व महमद आमीनखान आखाप सिवणी छेपारियासच आहेत सध्या गोन तीन हजार फौज समस्त आहे व छ १ जमादिलाखरी संध्याकाळी व्यंकोजी भोसले व मुन्हागच्या राजे व त्याचे कुवर ऐसे निरोप घेऊन मागे नागपुरास गेले व्यंकोजी भोसले यास येक हाती व येक घोडी ऐसे दिल्हे मुन्हागच्या राजे यास वस्त्रे सेला पागोटे पैठणी व जामेवार पश्मीचे व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक ऐसे दिल्हे त्यास वातेसमयी सांगितले जे, माधवजीचे दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिळोन करावा ऐसे बहुत सांगितले छ २ रोजी महमदअलीखान यासी निरोप दिल्हा त्यास वस्त्रे सेला पागोटे पैठणी व जामेवार मलमल व किनखाप ऐसे दिल्हे व वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री रघुनाथभट पंडित आपले येथील देशास जावयास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यास पत्र जासुद जोडीबराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले ते ठाणपर्यंत मुक्काम करून होते त्यास छ २९ जमादिलावलीस सेनासाहेब व व्यंकोजी भोसले यांची व सर्वांची भेट घेतली पत्रे दिल्ही पत्रे वाचून पाहून सेनासाहेब म्हणो लागले जे, उत्तम आहे पात्र तैसेच आहे नंतर सेनासाहेबानी त्याचे येथे व्यंकोजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते हे जाऊन बसून त्याणी व्यंकोजी भोसले, यास शालजोडी व पैठणी पागोटे दिल्हे नंतर त्यास घेऊन डेऱ्यास आले त्यास वस्त्रे व शालजोडी व पैठणी पागोटे व सिरपेच व त्यांचे सिष्य पाच जण होते त्यास सेले पागोटे मानसी येस देऊन निरोप दिल्हा वाटेचे दस्तक व येनीराम सिवभट यास पत्र लिहून दिल्हे जे, पंडितबावा काशीस आले आहेत याचा दुर्गेस्थविषी बंदोबस्त करून देणे महमदअलीखान याजकडे नूतन जागीर झाली होती, ते रुजू करून साहेबाचा यासी दिल्ही त्याचे तर्फेने सिले मानस्थान घावी, याजकडे सांगितली त्याचे बंदोबस्ताकरिता रामभाऊबरोबर आले आहेत तदि आपले जागिराहून सेनासाहेबाचे भेटीस टेंभुरणीचे मुक्कामावर आले त्यांचे पत्र राजश्री पांडुरंग गणेश पाठऊन त्यास डेऱ्यास घेऊन आले सेनासाहेबाची भेट झाली पानदान आतरदान करून विडे घेऊन आपले गोटात गेले विठ्ठलपंत सुभेदार मुक्काम करून येईतो पावेतो सलाबतखान बराबर आहेत उभयपक्षीचे यानी संभू जिनगर नाईक यास आनंदमय वितळे याचे विद्यमाने बोलाऊन पेठीत पटी करावी ऐसे ठराऊन व काही कजाचे निमित्याने पैसा घ्यावा, याकरिता माहादाजीपंत हसकरी यास सुभेदाराबरोबर ठेवावे हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपान येतील इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते साडे कोस विघेनागीवर मुक्कामास आले छ ३ रोजी कूच केले, ते सहा कोस मान्यास आले छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरंगसेवावर मुक्काम करविला सेनासाहेब व कारभारी सर्वेथारी नवी तैसेच मान्याहून दाहा कोस ताईचे पाठुरास विठ्ठलपंत सुभेदार याचे येथे गेले तेथे सेनासाहेबानी भोजनमात्र केले मास सोमवार होता आणि कारभारी वरी भोजने करून गेले होते मानकरी लोक बराबर होते त्याणी फराळ केले नंतर विठ्ठलपंत यास बाहेर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप त्याचे कीस जोडी पातळ ऐसे केले नंतर सुभेदार याणी सेनासाहेबास नजर मोहरा सवासे १२५ व पैठणी सेला पागोटे व जामेवार जोडी मलमल व सिरपेच व घोडी येक व गुल्याबा गुजर यास बऱ्हाणपुरी सेला पागोटे ऐसे दिल्हे पानदान आतरदान होऊन स्वार झाले ते च्यार कोस संध्याकाळी मुक्कामास आले छ ५ कूच जाले ते दाहा कोस गोसपुरास मुक्काम करविला गायेकवाड नरनाळ्यास न जाता व वऱ्हाडात कोठे न गुंतता दर मजल पैठणास येताव इकडील बारीक मोठे राजश्री सदासिवपंत दादा याणी लिहीले आहे त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

३१८

रु. मं ९९ श्री ता. १ मार्च १७८९
फा मं १ पौ छ २० मागर
पत्र मं २८ तिसैन फाल्गुन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घारपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे येथील क्षेम ता छ ८ जमादिलाखर पावेतो मुक्काम कुरंगणेर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान यथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ २४ जमादिलावली साहेबांचे सेवेसी विज्ञापना लिहीलेच आहे त्यानंतर छ २६ जमादिलावली कूच

केले ते सात कोस सिदोल्याजवल मुक्काम करविला. खासा स्वारी मागे राहिले होते आणि सलाबतखान मोझरी तलेगावावर मुक्काम करून होते त्याम राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री व्यकोजी भोसले व बगबर हाजार पाचसे लोक यैसे वाट सोडून तलेगावास गेले. सलाबतखान डेऱ्यापासून उठोन जवलच पुढे आले. भेटी होऊन चादणीखाली बसून पानदान आतरदान करून उठोन सध्याकाली मुक्कामास आले व सलाबतखानहि कुच करून आले व छ २७ जमादिलावली राजश्री बलवतराव गगाधर नि॥ राजश्री त्रिंबकराव पेठे यानी भेट घेतली. सेनासाहेबसुभा यास सेला पागोटे सेभर रुपयाचे किमतीचे व व्यकोजी भोसले यास येक मोहर यैसे नजर केले. आष्टमीचे दिवसी कुच केले ते दाहा कोस उबरावतीस मुक्काम केला. ते दिवसी रात्री सलाबतखान येऊन भेटले. रात्री राजश्री विठलपत सुभेदार पुत्राचे मुर्जीस पातुरास गेले. छ ३० रोजी मागाहून राजश्री जानराव येशवत व माहादाजीपत लस्करी व राजश्री गुज्याबा गुजर व माधवराव घोरपडे व दौलतराव घाटगे व नाना घाटगे व मानाजी घाटगे व जेगमराव पाटनकर व गुनाजी माणे वगरे लोक यैसे येऊन पोहचले व काही लोक नेमणुकीपेकी येयाचे आहेत व महमद आमीनखान आद्याप सिवणी छेपारीयासच आहेत. सध्या दोन तीन हजार फौज जमली आहे व छ १ जमादिलाखरी सध्याकाली व्यकोजी भोसले व बुऱ्हाणशे राजे व त्याचे कुवर यैसे निरोप घेऊन मागे नागपुराकडे गेले. व्यकोजी भोसले यास येक हाती व येक घोडी दिल्हे व बुऱ्हाणश राजे यास वस्त्रे सेलापागोटे पैठणी व जामेवार पैठणीचे व किनखाप व घोडा येक व त्याचे कुवरास घोडी येक यैसे दिल्हे त्यास जातेसमई सागितले जे, मातुश्रीचे दुखाचा परिहार तुम्ही आम्ही मिलून करावा यैसे बहुत प्रकारे सागितले व बलोलखान यास छ २ जमादिलाखरी निरोप दिल्हा. त्यास वस्त्रे सेला, पागोटे, पैठणी व जामेवार मलमला व किनखाप यैसे दिल्हे व वेदशास्त्रसपन्न राजश्री सचलमिश्र पडित आपले मेथील देशास जायास पुण्याहून सरकारचे दस्तक व यास पत्र व जासूदजोडी बराबर घेऊन साहेबाचा निरोप घेऊन आले. ते उबरावतीत मुक्काम करून होते त्यास छ २९ जमादिलावली सेनासाहेब व व्यकोजी भोसले याची व सर्वांची भेट घेतली. पत्र दिल्हे पत्र वाचून पाहून सेनासाहेब बोलले जे, उत्तम आहे. पात्र तैसेच आहे नतर सेनासाहेबानी त्याचे येथे व्यकोजी भोसले व राजश्री सदासिव राम यास पाठविले होते हे

जाऊन बसून त्यानी व्यकोजी भोसले यास शालजोडी व पैठणी पागोटे दिले. नतर त्यास घेऊन डेऱ्यास आले. त्यास वस्त्रे शालजोडी व पागोट पैठणी व सिरपेच व त्याचे सिसे पाचजन होते, त्यास सेले, पागोटे, जालणी यैसे देऊन निरोप दिल्हा. वाटेचे दस्तक व वेणीराम सिवभद्र यास पत्र लिहून दिल्हे जे, शास्त्रीबावा कासीस आले आहेत याचा हरयेकविसी बदोबस्त करून देणे व बलोलखान याजकडील जागीर साहेबजादा याचे तरफेणे सिलमाणखान बावी याजकडे जाली आहे त्याचे बदोबस्तास ते आले आहेत. ते आलजपुरापासून थूगाव आठ कोस आहे तेथून आले. तारखेड्यावर मुक्काम करून होते तेथे सेनासाहेबानी राजश्री पाडुरग गणेश पाठऊन भेट घेऊन त्यास घेऊन आले नतर सेनासाहेब याची भेट जाली. पानदान, आतरदान करून उठोन गेले. विठलपत सुभेदार मुज करून येईल तो हे व सलाबतखान बराबर आहेत. उबरावतीचे वानी सभूजी आपा नगरनाईक यास आनदभटजीचे विदीमाणे बोलाऊन त्याजवर पटी करावी यैसे ठरऊन व काही कर्जाचे निमित्याने यैवज घ्यावा याकरिता माहादाजीपत ठेविले. ते हा कारभार उरकोन पुण्यापावेतो आटपोन येतील. इतके होऊन छ २ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस विचेनागीवर मुक्कामास आले. याचे जाणे गावेलगडाकडे होते ते महकूब होऊन मजल दर मजल येतात. छ ३ जमादिलाखरी कूच केले ते सा कोस माण्यास मुक्कामास आले. छ ४ रोजी कूच केले ते नव कोस कुरदखेडात मुक्काम करविला आणि सेनासाहेब व कारभारी सडेस्वारीनसी तैसेच माण्याहून दाहा कोस दक्षेनेस सिताईचे पातुरास विठलपत सुभेदार याचे येथे गेले. तेथे सेनासाहेब याणी स्नानमात्र केले. त्यास सोमवार होता. आणि कारभारी तर भोजन करूनच गेले होते, मानकरी लोक बराबर होते, त्यानी फराले केले नतर विठलपत यास आहेर पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल व किनखाप व त्याचे स्त्रीस चोली पातल यैसे केले. नतर सुभेदार यानी सेनासाहेब यास नजर मोहर सवासे पैठणी सेला पागोटे व जामेवार मलमल जोडी बगाल्याची व किनखाप व सिरपेच व घोडी येक व गुज्याबा गुजर यास बऱ्हाणपुरी सेलापागोटे यैसे दिल्हे पानदान, आतरदान करून स्वार जाले ते च्यार कोस सध्याकाली मुक्कामास आले छ ५ रोजी कूच केले ते दाहा कोस म्हावीसपुरास मुक्कामास गेले. छ ६ रोजी लाखणवाडास जाणार यैसे कोठे न गुतता मजल दर मजल येतात त्यास कितेक बारीक

मोठे आप राजश्री सखारामपंत यानी लिहीले आहे, त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

३१९

रु. नं ९६ श्री ता ९ मार्च १७८०
फा नं १ पौष २ आख्नर
पत्र नं ११ सन तिसा फाल्गुन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षा ता छ ११ जमादिलाखर पावेतो मुकाम स्वनपाडा साहेबाचे कृपावलोकन करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ ५ जमादिलाखरी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहिलेच आहे, त्यास हर्षीद पातशाहाचा पुत्र मुजफरजंग आमिराचे पुत्र करून होता सांप्रत निजाम हंगामा जाला, या मध्यास्तव मये करून शहर हैदराबादेचा कस्त करून मुजफरजंगाच्या मामा व दाये कबेत मातबर द्रब्यवंत योनी मसलत करून मदगानअलीकडेस घेऊन चालले, ते छ २१ जमादिलावली आवजपुरास आले, तेथें दोन मुकाम करून सलाबतखानाचा पुत्र मुसाममतीस गले, येक मोहर पाच सा नजर केले, कांही त्यापत पाठ विली, ते कबूल न केली, तेथून कूच करून, लोलपुरा घरून माण्याचे मार्गे खम्मपास गले, तेथून नांदेडावरून दारास जातील त्यासमागमें स्वार मा, हाथी नव व पालखी, तीस मोत्याची झालर, व स्वार तीनस व पायेदल समये घागीरचेमुधा च्यारसें गले म्हणून मातमी आली त्यास छ ६ जमादिलाखरी गदीसपुराहून कूच करून नवकास पाडेगांवास आले तेथें छ ७ रात्री व छ ८ रात्री मुकाम कला तेथें सलाबतखान यांचे माल्हेमामलतीचें बोलणें झालें च्यार लक्ष रुपयाची निशा त्यांकडील अमील याचे पुढे करून घतल घार्शी मैयव राहिल ता राजश्री विठलपत सुभेदार यांनी पाला जनित्यावर लाऊन घ्यावा यास मांडीचे माल्हेमामलतीचें काम कांहीं मुभेदारांकडील व रास्ताचे यासे उगऊन छ गंगी कूच करून नव कास सामनगावास घागागालें मुकाम करविला आणि सेनासाहेब पाडेगांवीहून उतरेस त्याल्यास च्यार कास सड गेले किल्ला उदया घऊन, हामरूंताचें दर्शन घऊन, भीमाहादेवाचे दर्शन घऊन, व आंबुजीपाचा सतुन यांच रामाचार्यांचें दर्शन घेऊन किल्याचे दरवाज्यात गेला तोहून आंत गेले किल्ला पाहून व बोल्याच्या पागा व सिंगरे पाहून वसले पवजर मानकरी लोक होते त्यांनी फराळ केले, आणि सेनासाहेब यांनी मुकामावरच फराळ केले होते तेथें येक प्रहर राहून स्वार झाले ते १ घटका रात्री मुकामास आले छ १० रात्री मुकाम केला सलाबतखान यांसी अवजपुरास जायास निरोप दिल्हा वस्त्र, सेला पागोटें, पैठणी व किनखापाचे थान व जामेवार व सिरपेच व त्याकडील मुत्सदी व राजश्री विमायक यास सेले पागोटी पैठणी व किनखाप अरधे अरधे व जामेवार व राजश्री रामचंद्र दाते यांस सेला पागोटें पैठणी व किनखाप अरधे, व जामेवार येसें देऊन पानदान अतरगान करून, निरोप घेऊन, आपले डेन्यास गेले व विठलपत सुभेदार यास आज निरोप होणार व कूच करून घाट चढोन, या कास अंबडपुरास मुकामास आले, व तोफखाना पुढें रवाना केला आहे व राजश्री येशवंतराव महानी छत्तीसगडाहून येऊन नागपुरास दाखल आले साहेबांचे सेवेसी श्रुत व्हावें सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति

३२०

रु. नं ९६ श्री ता १३ मार्च १७८९
फा नं १
पत्र नं २९ व ३०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे येथील क्षा ता छ १५ जमादिलाखर पावेतो मुकाम करजद मा आंबाड साहेबाचे कृपावलोकनें करून आज्ञाधारकाचें वर्तमान येथास्थित असे यानंतर इकडील वर्तमान तर छ ११ जमादिलाखरी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहिलेच आहे त्यास छ मजकुरी सलाबतखान यांचे डेरीयास राजश्री सेनासाहेबसुभा व राजश्री गुज्याबा गुजर व राजश्री महानी नागनाथ व मधुरी आदीकरून गले व राजश्री रामाचिचपतबाबादी गले होते तेथे जाऊन च्यार घटका बसून माल्हेमामलतीच्या गाठी घोलून राजश्री विठलपंत सुभेदार त्यांचाही मुकाम ठेवच करविला त्यांसी बोलणे ज, माल्हेमामलतीचे फैसल तुमचे लिग आहेत आगामी मसलत दरम्यान आत्याचे आहे माल्हेमामलतीचे कुल तुमची बालावप्रमाणे करून करावे यैसे बोलणे होऊन गाननमार यांनी सेनासाहेब यांस वस्त्र पैठणी साला

ाहे व शिरपाव व [illegible] सर्वांनी [illegible] व शिरपेच ाडा घेऊन गुजरात गुजर यास सेला पागोटे व जगिनार शिरपाव व [illegible] त्यास त्यास मनसप्रमाणे देऊन त्याला [illegible] व [illegible] जागीरदार [illegible] नेर्दीस [illegible] [illegible] त्यास शिरोर दिला. वस्त्र सेला पागोटे पैठणी व ार व जगिनार व शिरपाव व [illegible] दिले. त्यानंतर [illegible] सेलापागोटे दिले व रूपन लुगडे यास शिरोर दिला. वस्त्र सेला पागोटे ी व जगिनार व शिरपाव व [illegible] व त्याने स सेला पागोटे पैठणी व जगिनार व शिरपाव व ान व पा[illegible] दिले [illegible] व राजश्री भिकाजी गोपाळ यास सेला पागोटे व शिरपाव व जगिनार व [illegible] दिले लुगडे [illegible] पुराणे व फडनिसाने ा पान पान [illegible] यथाप्रमाणे करून [illegible] ता [illegible] [illegible] फडणे दराचे [illegible] करून [illegible] व कारभारी घटका रात्रीस मुकाम [illegible] आले तेथून छ रोजी [illegible] [illegible] व कारभारी यासी ाप दिला वस्त्रे सेले पागोटे पैठणी व जगिनार व ाप घेऊन रवानगी केली. मालमामलतीचे उरकोन बारा कोस नेलगावास मुकामास च्यार घटका ोस आले तेथे रात्री दाना वैरण मिळाली नाही व टोले याजकडून भेटीचेही अतर पडले तेव्हा छ- रोजी पहाट कुचाचे वेळेस विनीचे गडबडीमध्ये ा जाता कोठून हुक्याचा विस्तू पडला त्याने पेठ व तराव आटोले याचे येथील लग्नाची कोठी वगैरे सर- पेठेनच होता तोही जळाला. पेठेची तसनस या बडीमुळे जाली. राजश्री केसोजी आटोले याजकडे कर्ज श्री माधोजी नाईक काळे याचेही दीड हजार रुा होते तो फर्जी सेनासाहेबाचे स्वाधीन कालेमार- ळेनी केला त्याजवरून तीनसे रुा मसाला करून णिले आहेत. फैसला जालीयावर निरोप देतील मजकुरी तेरा कोस वाघरलेस मुकामास आले छ रोजी कूच करून चौदा कोस करजेदेस आले छ रोजी पधरा कोस पैठणास जातात तेथे दोन ाम होणार. साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे कितेक तिक मोठे अर्थ राजश्री सदाशिवपतदादा यानी लिहिले हे त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल सेवेसी श्रुत व्हावे विज्ञासी.

३२१

र न ९८ श्री ता. १५ मार्च १७८९
फा न १ पौ छ २० जाखर
पत्र न. ३२ फालगुन

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे, येथील क्षेम ता. छ १७ जमादिलाखरपावेतो मुकाम पैठण गगातीर साहेबाचे कृपावलोकने करून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानतर सविस्तर वर्तमान तर छ १५ जमादिलाखरी साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना लिहीली आहे. त्यानतर छ मजकुरी करजेदेहून माघारे सा घटका रात्री कूच केले ते तैसेच विनीवराहि पुढे सेनासाहेब व कारभारी गगातिरास भोजन करावयास पधरा कोस आले. गंगत वालवटीत मुदबाख दिले आहे. १६ रोजी मुकाम केला. तीर्थाची जागा म्हणून से दोनसे ब्राह्मणभोजन केले. राजश्री सेनासाहेबसुभा यानी व राजश्री भवानी नागनाथ यानी भेटीचे निश्चयाचें पत्र त्याना केले आहेत. त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. छ १७ रोजी येथून कूच करून वेलिजाहालीस मुकामास जावे. तेथून मजल दर मजल जाऊन निश्चयाप्रमाणें पोहोचावे असी योजना केली आहे. जाताना सेनासाहेब सडेस्वारीनसी श्रीजेजूरीस जाऊन देवदर्शन करून येणार व येथे मुलूक कडव्याचा आग्रप वैरण जाली नाही. जिकडी कही जाती तिकडून गुडच भरून आणितात. छ. १६ रोजी दोप्रहरानतर सेनासाहेब व राजश्री गुज्याबा गुजर व राजश्री जानराव येरावत व राजश्री पाडुरग गणेश व बराबर मानकरी लोक येसे पेठणात राजश्री जिजाजी नाईक लदू याचे येथे गेले. येक घटका बसून त्यान सेनासाहेब व गुज्याबा यास सेलेपागोटे व पैठणी दिल्हे. पानदान आतरदान करून तेथून राजश्री जनोबा नाईक हिंगे याचे येथे गेले. त्यानी सेनासाहेब व गुज्याबा यास सेलेपागोटे पैठणी दिल्हे. पानदान आतरदान करून विडे घेऊन राजश्री रामचद्र नाईक वानवले याचे येथे गेले. तेथे दोन तीन घटका बसून कलवातनीचा नाच होऊन त्यानी सेनासाहेब व गुज्याबा यास सेलेपागोटे पैठणी दिल्हे. पानदान व आतरदान करून विडे घेऊन उठोन श्रीमाहादेवाचे दर्शणास गेले दर्शण घेऊन येक घटका रात्रीस डेऱ्यास आले. वरकड बारीक मोठे आर्थ व भेटीचा निश्चय राजश्री सदासिवपतदादा यानी लिहीले आहे, त्यावरून साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल. सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञापि.

३२२

रु. नं. ९९ श्री ता १६ मार्च १७८९
फा नं १
पत्र नं ११

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना ऐसी जे छ १७ रोजी कूच होऊन बेहीझाडांस गेले व स्नेकस निरपा दिल्या होत्या त्यांचे फडछे करणे होते व येथे पेशव्याचा गुंतास्ता होता म्हणून सेनासाहेब व बानरूष्ण येशवंत व पांडुरंग गणेश व माहाराजीपंत लस्करी येसे येथें मुक्काम करून राहिले आणि लस्करावराबर सदासिवपंतगदा व भवानी नागनाथ वगैरे गेल आहेत याचा येथून पेशव्याचा गुंतास्ता उरकोन निभाव किंवा मानस्वीद किंवा गारत्थद मथपावता लस्करास आटपोन जातील सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति

टीपः—खालील तीन पत्रें कृष्णाजी आवजी यांचीं नागपुरच्या बातमीचीं आहेत

३२३

रु. नं. ९९ श्री ता ६ मे १७८९
फा नं १
पत्र नं ११२

पुरवणी सा दंडवत विज्ञापना येसी जे छ २९ रजबी शुक्रवार तस्यावल श्री विनेश्वाचे देवळीं घर्ततपुष्य मुरू फळी दान तीन चम्पा दिवस राहावांना गंगाजळ(निर) मळ मातुश्री चिमाबाईसाहेब व गं(गाज)ळनिरमळ बम-ल्याबाइ व श्रीमंत राजश्री सेनाबहादर व श्रीमंत राजश्री व्यंकोजी भोसले येसे जाऊन देवळपासी पडदे लाविल्याहात तेथें प्रथम दाहा वीस ब्राह्मणाचे पाये चिमाबाईनीं धुतले (व)रून सेनाबाहादर यांनी पाणी घातले कमलजा बाइ यांनी पंल्याने धारा बाह(णा)वर घातला नंतर गंध लाऊन गर्भांत फुलांचे हार घातले दुसरे ठिकाणीं वरकड टोनच्यारसें ब्राह्मणांची पुजा व्यंकोजी भोसले यांनी केली नंतर गाईंगाण्याचे पा(गें)त काढून ठेविले त्यास पूजा होतच हाती +++ मसघारीमाया भागांतून तस्यात(वल) ++[आले]से तिकडे सेनाबाहादर गले नाम बाळाऊन नाचत गुरू आरम करून तल्यांत स्नान चम्पा फत्तन बाहेर आले नतर घाघा मर्मांत गले आणि सेनाबाहादर बाइकडे आले बाईसाहेबांनी त्यांचे हातीं फुले दिले व त्या पागेच्या दरवाज्यांतून ब्राह्मणावर टाकून दिले आणि बाईसाहेब व सेनाबाहादर वाड्यांत आले नंतर व्यंकोजी भोसले व उपाचे दरवाज्यांत उभे राहून ब्राह्मणास दक्षिणा सर्वत्रांस येक येक पैसा व पानाचे विडे कोन्हास पावले (कोन्हा)स न पावले ऐसे देऊन व्यंकोजी भोसले बागांत जाऊन ब्रह्मचारी बा (बाव) यांच्यांत घेऊन आले याचा सारा पाहून दोन घटका बसून आपले मकानास गले प्रथम दिवसाप्रमाणें दररोज छ ९ सावानपावेतो घर्ततपूजा चाली छ मजकुरीं ये थे (पु)जा करून व्यंकोजी भोसले सकरदऱ्या(स)गेले तयेही वीस पंचवीस ब्राह्मणांचे पूजनें करून दक्षिणा देऊन बाडयास आले व राजे मुन्हागदो यांचे कुंवर मधारांस आगवरधा यास रक्तपित्तीची व्यथा होती त्यांनी बहुत श्रमी होऊन छ ४ सावानी दोन प्रहर दिवसा नंतर त्या(स) देवआज्ञा झाली तेथें सेनाबाहादर गले ++ दुसरे रोजीं व्यंकोजी भोसले व मतुदी मडळी येसे जाऊन दोन घटका बसून मुन्हागदो राजे यासी समाधानाचें बोलणें बोलून उठोन वाड्यांत आले हे विज्ञापना

३२४

रु. नं. ९९ श्री ता ९ मे १७८९
फा नं १
पत्र नं १११

पुरवणी सा दंडवत विज्ञापना ऐसी जे श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा सेनाधुरंधराचे बराभाडास येतात म्हणून बातमी आली त्यावरून येथें व्यंकोजी भोसले यांणी योजना करून + + र पालख्यांची व हातीची डाक दाहा दाहा (को)सांवर घापावेतो छ ४ सावानीं बसविले तो से(ना) साहेबांचे येम घडलें नाही मात्र [ल]क्षीतच राहिले व सौ सिंगाबाई मोहिते यास कांहीं दिवस समाधान वाटेत नाही ज्वर येत होता सात माहाची गरोदर म्हणून कांहीं औषध देता नये ज्वराचें बल फार झालें म्हणून छ १२ सावानीं पोटांतून गोळा पडला त्यामुळे फार श्रमी आहेत यो राजश्री भीमरदाजी औषध देत आहेत आराम जाल्यावर [लि]हीण्यांत येइल त्यामुळे घरांत बाइ(सा)हेब व सेनाबाहादर व व्यंकोजी भोसले उदास धार दिस आहेत व छ ११ सा[वानी] सेनाधुरंधर यांचे साहाभाग्य चाचे जो विषी आधाचा करवयाचा ता सेनाबाहादर यांचे हाते करून व्यंकोजी भोसले बसून बसल हाते प्रथम पांचा ब्राह्मणांची पूजा करून त्यास येक येक धाम व येक

येक ताव्या व दक्षेणा तीन तीन रुा दिल्हे. नतर देव-घरचे ब्राह्मण उपाधे व शास्त्री ऐसे चौदा ब्राह्मण बसले होते त्याचे पूजा करून चौदास चौदा धोत्र रसीमकाठी व चवदा चत्रृ व चौदा पचेपात्र व चौदा ताम्हणे व कळ्या सोण्याच्या चौदा पाच पाच तोल्याच्या व चौदा चौकडे आहतो [?] + + + व चौदा पैत्र येक तोल्याचे व से[ले] चौदा व शाल फरद चौदा आणि दोन दोन मोहरा दक्षणा देऊन प्रदक्षणा घालून सेनाबाहादर गाईची पूजा करावयास गेले. चौदा गाईची पूजा करून सुवर्णसिंगे सिंगात घालून खूर रुप्याचे पायास बाधून मोत्याचे लड + + + हाण होते ते सेपटास बाधून त्याच चौ(दा)जनास चौ[दा] दिल्या नतर हाजार पाचसे ब्राह्म[ण] होते त्यास दक्षणा उतम मधम कनिष्ट पाहून येक रुपयापासून (पै)शा पावेतो दिल्हे भोजनास त्याचे सो(यरे) पितार व मानकरी लोक से-पनास (सागि)तले होते. भोजन होऊन आकरा पित(रा)स आकरा धोत्र व आकरा सेले पागोटे (दि)ल्हे. हे विज्ञापना

३२५

रु. न ९६ श्री ता ११ मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १२३

पुरवणी सा दडवत विज्ञापना यैसी जे झिंगाबाई सेनाधुरधर याचे कण्या सोमाजी मोहिते याची स्त्री यास कांही दिवस ज्वर येत होता. कांही औषध करावे तर गरोदर म्हणून कांही उपाये के(ला) नाहीं. तो ज्वर अधिकसा बलाकावला नी पोटातून गोला पडला त्याने बहु(त) श्रमी होऊन त्रिदोसावर घातले. त्यास उपाये कांहीं चालेना व छ १३ रोजी पाच हाजार रुा दान केले परतु कांहीं गुणास आले नाही. बहुत श्रमी होऊन छ १४ साबानीं रविवारी सवा दोन प्रहर दिवस गेल्यानतर देव-आज्ञा जाली तेव्हा [घ] रान मोठा आकात जाला तो कोठवर ल्याहावा नतर प्रहर दिवस राहाताना जो आहेव—पनाचा विधी करावयाचा तो करून पालखीत घालून पुढ तासे मोरफें + हाथीवर नवबाद घालून वाजवीत+++ सेनाधुरधराजवलच आग्न दिल्हे (बरा)बर सेनाबाहादर व व्यकोजी भोसले व मत्सुदी मडली ऐसे गेले होते जैसिगराव मोहिते याणी पानी पाजले ईश्वरे मोठे वा[ई]ट केले. चिमाबाईस दुखात दुख जाले. हे विज्ञापना.

३२६

रु न ९६ श्री ता. ९ मे १७८९
फा. न. १
पत्र नं. ११९

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे दडवत विनति विज्ञापना यैसी जे ताा छ १३ माहे साबान मुा गोव कृष्णातीर नजिक कोटेश्वर येथील वर्तमान तो ताा छ १२ चे तारखेस पत्र लिहून पाठविली त्याजवरून सविस्तर कलले आसल. वानोडीचे मुकामाहून बापूसाहेबाचे कूच जाले ते कातरजचे घाटाने येऊन मुा मारी मुकाम केले. घाट चहडता मोठी दिकत लागली ते लिहीता पुरवत नाही. हराल्याचे घाटावर भवाणजी भोसले याची घोडी मेली बापूसाहेब पायेउतारा होऊन घाट चहडनेत समागमे येक पाडुरगपतदादा होतेत. वरकड मागाहून आलेत. कालचे उनाब्दिक श्राध व बाबासाहेबाचे श्राद्ध उगविले दाहा ब्राह्मनास चवदा चवदा रुपये दक्षना दिल्हेत. आजचे आब्दिक श्राध आहे ते उगवल दक्षेना वगैरे काये जे देतील ते पुढे लिहीन्यात येईल. बाबुराव वैद्य व कासिराव वैद्य+++बाचा पुत्र यैसे त्रिवर्ग येऊन बापूसाहेबासी येऊन भेटलेत येक मोहर नजर केली. दुसरे सिधभट ठकार याचे चिरजिवानी कारकुनाबरोबर केले व फनस वगैरे पाठविले. सारास स्वारीचा गळाठा मोठा जाला समागमे सभू घोडा व वेसरा घोडा व तुरकती यैसे निभून आलेत व येक मोतादार समागमे आला. त्याजला पागोट व ताडपत्री पासोडी यैसे इनाम दिल्हा व मुदब्राखातील दोन रोट्या नित्यच्या करून दिल्या कलावे छ १२ तारखेचे पत्र त्याजवरून कलेल. हे विज्ञापना.

३२७

रु. न. ९६ श्री ता १० मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. ११२ ते ११४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे दडवत विज्ञापना यैसीजे ताा छ १४ माहे साबान रोज रविवार मुा मौजे गोव कृष्णातीर साहेबाचे कृपावलोकनें करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित आसे ताा छ १३ साबान रोज सेनवारी प्राथःकालचें पत्र रवाना केले त्याजवरून ध्यानात आले आसल. तदनतर गंगेत श्रीमत

सेनासाहेबसुभ्यांनी गंगेंत (स्ना)न करून देवपूजा करीत होतव तितक्यात सातान्याहून येऽमूर्ति रामभी सिंधमग उद्धार यांचे पुत्र रो नारायेन दीक्षित भेटीस आलेत दोन घटका पसले भीमंतांनी त्याहासी न्यायार्थ वतन देशमुखी मोहत्यांची आहे येविशींचे बोलनें फर्ले कीं, तुम्ही मोहत्यांचे उपाध्य आहात, याचा आभिमान आपणास येसे बोलून दीक्षितांनी उत्तर फर्ले कीं, या गोष्टीचा उद्योग करावा आग्रहास उचित आहे येसे परसपरे बोलनें करून पुढें भाषाचा उद्योग होता म्हणून सत्वरीच विडे देऊन निरोप दिल्हा साहेबाउठीं त्याहाकडून फरासास बुधीचे स्याहू पेगान्यांत घालून ब्राम्ह नाशीर पाठविले होते ते भीमंतांनी देवघरात दाखल केलेत दुसरे भाषाचा मजकुर तो चांगला येथापथ्यवीन उगविल्या समागमे उपाध्या वगैरे ब्राम्हन होते यवग ब्राम्हनास येक येक फद शाठीचा व येक येक धोत्रजोडा येक गफ चवकडा व येनेच प्रा ग्ळ पवित्र व चबू पंचपात्र व येक येक मोहर दक्षेना व दशदानाचे पंचावन रो गोदान येकसे दाहा दर गोदान पांच रो प्रा साडे पांचसें रो दिल्हेत व मन्हार पितर दाहा यांसी चांगले मोस्नास फक्षाम व धोत्रजोडे व पैठनी सेले सुद्धाले येसे दिल्हेत बहुत चांगल विधिपूर्वक भाषाचे कार्य तिसरा प्रहरपावेतो उगऊन नंतर भीमतानी भाजने केली यावर रामभी बाबुराव येव व त्याचा बंधू व पुत्र येसे सरकारचे डेरियास आले बोलनें फर्ले कीं, वडील तुम्हांपासी होतेत आम्हीहि काही दिवस होतो आताहि हेत आहे कीं, बंधूस व पुत्रास आपनासांगाते ठावें येसा हेत आहे येस म्हणोन भीमंतांचे हातात हात दिल्हे भीमंतांनी हातात हात घऊन उत्तर फर्ले कीं, बरें आहे. हे पुरवीपासून आमचेच आहेत येसे परसपरें बोलनें होऊन साहेबाची संध्या गंगेस उगऊन विन्हाडास गलेत रो विस्वनाथ जोसी सातान्याहून मुलास घऊन भटीस गे प्रहर आलेत साहेबास पानेसा राहून मागती सातान्यास गेलेस रो येसोजी मोहिते देहि हाघा मुलास घऊन मायंकालींच भेटीस आलेत दोन घटका बसून गावांत गलेत मागाहून भीमंतांनी आपला प्रहस्त पाठऊन जयायास सांगितले हाते त गाप मूल व आरन व आणिक डाय मले मानस पंसे भाजनास आलास दुसरे रामा स्वारीचा हेत आहे कीं, धोम व मामलेश्वराचें स्थानास जावें येसा हेत आहे म्हणोन रा भवानी नागनाथ व सदाशिव राम याहास पत्र लिहीलीत तेथोन उतर आल्यासारिखें करनार परतु हेत बहुत करून आहे किर्तीक कामाकाजाचे गुंते आहेत या अर्थी दोन स्थानाच्या विकडे फेल्यात दुसरे आज मायंकाळीं भीमत मुसलमानिन करून बसले जवळ रो पांडुरंग गणेश व बाजी राव येशवत हे उभयेतां होतेत त्याहासी विचारना होत होती कीं, पूर्वी पुरंदरास स्वारी आली होती तेथा नेनो खीचा बाग रो नानांनीं बहुत चांगला केला परंतु तयार जाला नोहता आता तयार जाला आसल तरी बहुत रूपास आला आसल बाजीराव येशवंत यांणी उत्तर फर्ले कीं, मी त्या स्वारीसमे होतो येसे परसपरे बोलन होतेत बागाची व देवाची फार तारीफ होत होती ते लिहीता पुरवत नाही त्याजवर त्या विनंति फ्ली कीं, आपली स्वारी नेनोखीस जानार आहे कीं काय? भीमंतांनीं आज्ञा केली कीं, हे तू काये विच्यारतोस आमचे चितास येईल तें करू जावयाचे आसले तर जाऊं अथवा न जाऊं. आमचे घरच आहे येसे दोन तीन वेल मोठ आनंदाने बोल लेत त्यां विनंति केली कीं, आपले तो घरच आहे परंतु त्याहि विनंति केलीच पाहिजे नाहींतरी धटू येऊ पाहातो म्हणोन विनंति करणेच प्राप्त आहे काठेहि स्वासा भारी चालिली तरी येलेस विनंति करावी कीं, स्वारी कोठ जाते येसी विनंति केलीस नेनोखीस जानार येसा निश्चय आहे फलाये भारीचा आजचा मु॥ कृष्णातीरचा आहे त्रिरात्र तीर्थी क्रमावी याअर्थी आज मुकाम येथलाच करून उदईक कूच करून धोम व मामलेश्वराचे दर्शनास जावे मुनसी व रो सदाशिव राम याहास पत्रे गलीत त्याचें उतर न येता भारी कूच करून जानार. पुनम्याचें मुकाम जेवरावर आहे ते तेथेंच राहाऊन सडे माघ जानार, येसे आहे रो परसराम बाबुराव मुजमदार पांचेवाडीहून भीमंताचे भेटीस आलेत ते येथच आहेत विनंति फ्री कीं, घर जवल आहे. तयावर चलावे सेनासाहेबांणी सांगितलें की, पुढें आवकाश पाहून सांगू. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ती

३२८

ह. नं ९६ श्री ता १० मे १७८९
का नं १
पत्र नं ११५

साहेबाचे सेवेसी विज्ञापना येसी ज सा छ १४ साबान या रविवार मुा गाव कृष्णतीर. आपले कृपापत्रानें

येथास्थित आसो. येथील वर्तमान तरी काल छ १३ साबानीस श्रीमत सेनासाहेबसुभा याचे येथील श्राधाचा गुंता उगविला समागमे ब्राह्मन उपाध्य वगैरे होतेत. चवदा ब्राह्मनास चवदा शालीचे फर्द व पिटा(दिडा?) ची जोडी व चवदा चवकडे व येणेप्रमाने दळ पवित्र व चत्रूपचपात्र व येक येक मोहर दक्षना दिल्ही व दरदानाचे पचावन रुो व गोदान येक दाहा दर पाच रुो प्राणे साडे पाचसे रुपये दिल्हेत व मऱ्हाठे पितर दाहा यासी चागले भोजनास पक्वान्न व दाहा धोत्र जोड्या व दाहा सेले पागोटे पैठणी. तिसरा प्रहर पावेतो गुता चागला विधिपूर्वक उगविला. गो नारायेन दीक्षित सातारकर व बाबुराव वैद्य व त्याचा बधु व पुत्र येसे त्रिवर्ग व विस्वनाथ जोसी व परसराम बाबुराव मुजमदार व व्यकोजी मोहिते येस भेटीस आलेत. तीर्थी श्रीरात्र क्रमावी येदर्थी आजचा मुकाम कृष्णातीरचा आहे. उदईक सडे स्वारी कूच करून धोम व माभलेश्वर जानार आहे बहुत काये लिहीणे हे विज्ञापना सेवेसी मल्हारजी वरपे दडवत विज्ञापना येसीजे. हें पत्र गोविदा जासुदानी लिहीलें यावरुन कलेल. म्याहि आपना ल्याहावे तरी आडचनीमुळें लिहीने जालें नाही हे पत्र म्याच लिहीले असे. गोविदा व नामाजी येसे मजपासी आहेत बुनग्याचा मुकाम आज जेवरचा आहे कलावे हे विज्ञापना ता म्या प्रथक ल्याहावे तरी मजकूर येकच आहे. तेथे दुसरे काये ल्याहावयाचे आहे. हे विनति

३२९

रु. न ९६ श्री ता १२ मे १७८९
फा न १
पत्र न. १४९

साहेबाचे शेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे. कृतानेक विज्ञापना येसी जे. साहेबाचे कृपाआवलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. मु॥ धूम ऐशीयास साहेबाकडे छ १४ माहे शाबान रविवारी पत्र सध्याकाळीं येक घटका दिवस राहाताना गव्याचे [गोव्याचे]- मुकामीहून सेवसी पाठविली ते प्रविष्ट जाहाली आसतील त्यानतर ते दिवसीं सध्याकाळीं राजश्री वेंकोजी मोहिते गोव्यात आपले वाडियात घेऊन गेले श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा यासी पैठणी सेला व तिवटे व महमुदी व किमखाब ऐसी वस्त्रें दिल्ही व समागमे पाडुरग गणेश व जानराव येशवत व येशवतराव भवानीशकर होते. त्यासी सेला तिवट जालन्याची त्रिवर्गास दिल्ही. तेथून उठोन निंब्र कृष्णातीर दक्षेनतीर येथे राजश्री बाबुराव केशव याचे वाडियात वेदशास्त्रसपन्न नारायेण दीक्षित याचे बिन्हाड होते तेथे जाऊन त्यासी खटाऊ प्रकरणीं बोलणे होऊन त्याणी पैठणी सेला तिवट व जामेवार व किमखाब ऐसी च्यार दिल्ही. मागती भेटीचा योग घडावा ऐसे बोलून उठले. माहुलीस आल्यावर भेटीस यावे येसे बोलून तीन घटका रात्रीस तेथून आपले डेरियास आले. त्यानतर रा बाबुराव वैद्य व त्याचे बधू व पुत्र या त्रिवर्गास वस्त्रें देऊन निरोप दिल्हा बाबुराव यासी साडेतीन वस्त्रें व सेला पागुटी उभयेतास दिल्ही. उपरातिक राजश्री रणसिंग मोहिते व विश्वनाथ जोसी व वैजनाथ सुकल यासी सातारियास घरास जावयासी निरोप दिल्हा मग रात्रीस फराळ करून आपणाकडून आनानसे तीन व पत्र साडणीस्वाराबरोबर आले त्याची उतरे खास दस्तुरें आपणाकडे रवाना केले ते सेवेसी पोहचले असतील. मग आडीच प्रहर रात्रीस निद्रा केली त्यास दोन घटका रात्रीस उठोन मुखमार्जन करून कूच करविले. मुकाम धुमेचा करविला आणि स्नान देवपुजा करून प्रहर दिवसानी स्वार जाले ते वाईचे वाटेणे आले. त्यास राजश्री अनदरावदादा रास्ते याणी कारकून आदकोसावर पाठविला की, घर आपले आहे मुकाम येथेच करावा आणि तुमची आमची भेट व्हावी. त्यासी उतर केलें की, दादास गणपतीच्या देवळास घेऊन यावे. तेथेच आमची भेटी होईल. आज सोमवार आहे धुमास बुनगे गेल असे. तिकडून येतेसमई येथेच येऊन मुकाम करू घर आपले आहे, म्हणोन सागून मज त्या कारकुना (समाग)मे व आणिक कारकून देऊन दादाकडे पाठविले. मग दादा व गगाधरराव व त्याचे पुत्र व जिवबा राज्याचे पुत्र ऐसे येऊन गणपतीचे देवळाचे उतरेस माहादेवाचे देवळीं भेटी जाहाल्या. क्षणभर बसून तिकडून येतेसमई मुकाम करीन ऐसें बोलून उठले मार्गी नेनोली (मेणोली) यासी येऊन वाडयाचे पुढून मार्गानी आले राजश्री नानाचा वाडा या वाडियात पुरधरचे साली येऊन भोजन करून गेलो होतो मग श्री विष्णूचे व माहादेवाचें दर्शन घेऊन येक घटका बसून देवळे पाहून जवळ त्रिवर्ग व मानापा घाटगे व लोक होते. त्याणी व सेनासाहेबानी तारीफ केली कीं, नानाचे जें करणें तें बहुत समजोन करावयाची तारीफ हेच आहे ते वेलेस माहादाजीपत आले. त्यास आसोच होते. त्यासी बोलले

र्दी, आम्ही विंझूहून येताना येथे फराळ करून चाळ मग माहागावीपर्यंत यांणी संध्याकाळीं घुमच्या मुक्कामीं येऊ- फुलें व फनसे तीन व वांगी पाठविली फार चांगली होती व साहेबांनी पाहून सगळीं फरविलीं आज रात्रीस सोमवारीं देवाची पुजा अभिषेक निवेद करून रात्रीस राहून मंगळवारी स्नान करून माहाबळेश्वरास स्वार होऊन गले सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि छ १६ शाबान रोज मंगळवार दोन प्रहर दिवस

३३०

रु. नं ९६ श्री ता १० मे १७८९

फा नं १

पत्र न १०६

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे विज्ञापना ऐसी जे ता छ २० रोज मंगळवार च्यार घटका रात्र मुक्काम देऊर. मायकार्गी यांचे मुक्कामीहून मेजमानीचें वर्तमान व कुचाचें वर्तमान लिहून पाठविलें तें सेवेसी श्रुत जालें असेल यानंतर मायकार्मी गे घटका रात्रीस उठून सेना साहेबसुभा यांनी स्नान देवपुजा करून बुनगे पुर्ढे वेवरास रवाना केले माग प्रहरा स्वारी सेनासाहेबसुभे यांनी कृष्णेवरी स्नान करून मांडवाखाले बैसलेच तो राजश्री आनंदराव लक्ष्मणराव व गंगाधरराव रास्ते एकत्र होऊन घोड्या पाहिल्या पाहून च्यार पांच वाडिया आणून नवा वाडा येथें गंगाधरराव घेऊन आले त्या वाडियांत सेना साहेबसुभे येऊन बसले हात घोड्या फरून पाहिल्या तो एकहि वाडी सेनासाहेब सुभे यांचे मर्जीस न आली लक्ष्मी मनरायपैकी घोड्या अगोदर पाहिल्या होत्या त्यांतपैकीं न दिसल्या याकरिता फिरून दिसल्या ल्यागस्तानीयांत जाऊन बैसले रास्ते मागनिले यांनी फराळास आणिले तेव्हां सेनासाहेबसुभ व मानाजी घाटगे वगैरे च्यार पांच पान बैसली सेनासाहेबसुभे यांनी तो कांहीं भक्षिलेंच नाहीं परंतु पड पारक पैमेमार मधिले पानगान आतरगान घेऊन वाघांचे पटकस स्वार जाले गर्मीयांसी सेनासाहेब सुभे यांनी यत्न दिसली नाहींत मुक्काम मजुरास येतांना सिरगांवचे मार्गांत पुरांचा फराळ धरमांन्ळी फरून च्यार घटका दिवस राहतांना मुक्काम मजुरास आले ससेंच पाण पुढें चेगले पाढी मिगर माग पाहिलें नागपुरीहून टोपची पत्रें आलीं ते वाचून पाहिलीं राजश्री व्यंकोजी भोसले यांनी लिहा आहे कीं, सौभाग्यवती सिंगाबाई मोहितीस ज्वर नव दाहा दिवस येत असतो आवघेच उपाये करितात मुक्कामास आलीयावरी देवीचें दर्शन घडतें नाहीं ननोळीचे मार्गाहून दोन फनश सेनासाहेबसुभे यांनी त्यांपे बोलाविली तेव्हां राजश्री माहादाजीपंतभानाकडेस जासूद पाठऊन मालिमाहातीं बोलाविली ते आलीयावरी गुजरविली मेजमानीचे दिवसीं खाल्ली होती तैसीच त्या जातीची बोलाविली ता छ २१ रोज रविवार दीड प्रहर दिवस सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापि

३३१

रु. नं ९६ श्री ता १९ मे १७८९

फा नं १

प नं १८८

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दंडवत् विज्ञापना ऐसीजे ता छ २३ माहे शाबान रोज मंगळवार मुक्काम देऊर येथें साहेबांचे कृपावलोकने करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष वाईहून रास्ती यांचा निरोप घेऊन देऊरास मुक्कामास जाल्यावर सविस्तर वर्तमान सेवेसी लिहिल्यांत आलेच आहे. रविवारीं दोन प्रहरानंतर श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा देऊरांत डेरीयां- तून श्रीमुधाईचें दर्शन घेऊन देउळ+ वेदमूर्ति राजश्री येशमर्ट दीक्षित उपाध्ये यांचे घरीं भोजनास गेले सुमार दाहा वीस आसामी भोजन करून डेरियास आले भोजनास उसीर फार करितात आजीच सवा दोन प्रहर दिवस लागतात नित्यशा एसेच आहे डेरियास येऊन निद्रा दोन घटका करून उठले आणि राजश्री पांडुरंगपंत यांसी साकिद फली कीं, वाईहून लोकांची हजरी घेणे तुमची हजरी निराळी घेऊ वा आणि आपले करकून पाठऊन दाखल आमविती ऐसा नम करून खासगीचे निराळे करकून पाठऊन हजरिया आणविल्या आहेत पथकीच्या व खासगीच्या करकुनांचे हजरीची रुजुवात जाली नाहीं पुढे बुनगे वगैरे कारखाना व वरीपत्का वाट लावून आपन सडे राहणार. सामवारीं व मंगळवारीं दिवस चांगले नाहीं बुधवारीं समागमें कूच व्हावें याचा निश्चय ठहराऊन देऊ एसे घास्ने वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री नारायेण दीक्षित डेरियास आले होत व सेनासाहेबसुभा यांसी बहुत तऱ्हेने भारम

करीत की, उदईक सोमवारी माहूलीस येऊन कृष्णास्नान करून राजाचे समाधीचे दर्शन घेऊन माहागावास यावे. तेथे वेदशास्त्रसंपन्न राजश्री सदाशिवभट दीक्षित वाजपेययाजी याची भेटी घ्यावी आणि सोमवारचे भोजन तेथेच करावे. स्वटाव प्रकर्णी बोलणे उगऊन यावें. ऐसे बोलल्यावर इकडून उत्तर जाले की, सोमवारी वैधृत मगळवारच्या भद्रा आहेत. जेवावयाचा आग्रह आपण करू नये. मी माहूलीस स्नानास येऊन समाधीचे दर्शन घेईन. तुम्ही म्हणाल की, वाईस आपले भोजन जाले तरी तेथे आपले सपाकी पाठ पाठऊन भोजन केले. स्वटाऊ प्रकर्णी आम्ही सोनरे. उगेच कोणे आधारानून बोलावे. वतनसमर्धी कागद व त्याच्या नकला आणून दाखवाल तेव्हा आमचे आनभवास येईल. इतके म्हणोन त्यास निरोप दिल्हा. ते देऊरात सरकारवाडीयात जाऊन राहिले. रोज सोमवारी प्रात:काळापासून दोन प्रहरपावतो वशी चालवावयाचा बन्दोबस्त करविला. कैलासवासी आपासाहेबी तोफेचे गोळे दाहा बारा हजार व दारूचे बुधले येथे ठेविले होते. ते न्यावयाची तजवीज होत आहे त्यापैकी जे जातील ते जातील. राहातील ते मागाहून लिहीण्यात येईल. तिसरे प्रहरी देवीचे दर्शन घेऊन गोळे समक्ष पाहिले त्याजवर विठोबा व माहादेवाचें दर्शन घेऊन शेरी व आवरगडे व धरन पाहून सध्याकाळीं डेरियास आले. सांहीकाळीं सोमवाराचे स्नान केले सभू भारथी यासमागमे पुण्यास पत्रे पाठविलीं होती त्यापैकी याचे कारभारीयाची उत्तरे घेऊन गोसावीमजकूर दीड प्रहर दिवसा येथे आला पत्रे वाचून स्तब्ध राहिले. आज मगलवारी सध्याकाळीं देवीचा गोंधळ आहे. जाला मजकूर सेवसी लिहीला आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति. छ मजकूर रोज मगळवार प्रातःकाळ.

३३२

रु न. ९६ श्री ता १९ मे १७८९
फा. न १
पत्र न १९०

पुरवणी साहेबाचे शेवसी वेदमूर्ति राजश्री नारायेणभटजी बावा दीक्षित याजकडे राजश्री भगवतराव गोपाल याचे चिरंजिव पाठविले होते. ते भेटीस रात्रीस घेऊन आले भेट सा घटिका रात्रीस जाहाली. गावात सरकारवाडियात राहिले आहेत. हेहि वाटेनें मजल चालून आले याजकरिता बोलने जाहाले नाही. उदई[क] बोलने होईल म्हणोन विदा केले. वाो येशभटजी उपाध्ये याचे येथे खाशास मेजवानी आहे. समागमे दाहावीस भले माणोस जातील. पुढे दिनचर्याचे वर्तमान होईल ते लिहीण्यात येईल. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

३३३

रु न. ९६ श्री ता २० मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १७७

साहेबाचे शेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवत् विज्ञापना ऐसीजे. ताा छ २४ माहे शाबान रोज बुधवार मुाा देऊर येथे साहेबाचे कृपेआवलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानतर मगळवारीं प्रातःकाळी पत्र पाठविले तें सेवसी दाखल होऊन दिनचर्याचा मजकूर श्रवणात आलाच असेल त्याजवर श्रीमत सेनासाहेबसुभे मगळवारी प्रातःकाळी मुखमार्जन करून स्नान करून देवपूजा केली आणि गावात जाऊन श्रीमुधाई देवीचे दर्शन घेतले. गोंधळाचे साहित्य रात्रीसच करविले होते. त्यास आज उपाधियापासून देवीची माहापूजा करविली देवीस पैठणी पातळ जरीपदराचें व जरीवढणी व पैठणी चोलखण ऐसे चडविले. पूजा साग करून निवेद समर्पन करून आपण देवीपासी बसले होते ते बाहेर आले. तोफेचे गोळे तेथेच सन्निधच होते. त्याची तजवीज समागमे घेऊन जाययाची होती. त्याप्रो तमाम फौजेंत हती व उट व बैल व छकडे याची हारगण करून गोळे वाटून दिल्हे. आकरा हजारपैकी च्यार हजार गोळे तेथे राहिले. त्याचेहि तजवीज भाडे वगैरे करून नेतील. तजवीज न जाली तरी येथेच राहातील. खेरीज दारूचे बुधले ४२ बेतालीस आहेत. त्यासहि बैल येकवीस करून नेतात आणिक सिसेयाच्या बुधूकीच्या गोळया आहेत ते दारूच्या बैलावर घालून नेणार याची तजवीज करावयासी दीड प्रहर दिवस आला तो साहेबाकडून साडणीस्वार पत्रे व पेटारी मेवेजात घेऊन आला पत्र वाचून पाहिलें आणि पेटारी तैसींच जासुदाचे हवाली करून आमानत ठेविली. इतकीयात नागपुराहून डाकेबराबर श्रीमत सेनाबाहादर व राजश्री व्येंकोजी भोसले याचीं पत्रे आली कीं, सौभाग्यवती छुगाबाई मोहिती यासी ज्वर येत होता औशद उपाये करीत असता पोटसी होती त्यात बाधा होऊन

गमनात आला तेणेकरून बहुत श्रमी होऊन प्रकृतवार्ई आरास्य आहे. मग याचे ऐसी गुस्ली आहे म्हणोन उभयेतांनी लिहीले आहे ते पत्रें वाचतांच मर्जी खिन्न होऊन डेरियास आले च्यार घटका रात्र पावेतो मोकळे देखीलहि न घेले मर्जी बहुत विकल्प राहिली रात्रीस मोकळे से पनास श्लोक गोंधळाचे पंचवीस मोकळे करून प्रहर रात्र जाहाल्यावर नंतर देवीस गेले श्रीगंगाबाई कधी आराम होऊन पत्र येतपावेतो चित स्वस्त नाही ऐसा वारवार प्रस्ताव करितात श्रीमाहालक्ष्मीश्वरास संकल्प केला होता त्याप्रा सिरपेंच व पैठणी सेला खिवट तेथील तीर्थ उपाधीयाचें हवाली करून देवास पाठविलें असे आज बुधवारीं येकादसीस माहुलीस मुकाम. आज विश्वनाथ जोसी व मिसर हरि सातारीयाहून येथें आलेत फौजेची हसरी झाली ते आडीच हजार समये पागासुधा आहेत छ मजकूर रोज बुधवार प्रात काळ सेवसी श्रु[त] होये हे विज्ञप्ति

३३४

र. नं ९६ श्री ता ११ मे १७८९
फा. नं १
पत्र नं १७१

साहेबाचे सेवसी

आज्ञाधारक मल्हारजी बरपे कृतानेक दंडवत् विज्ञापना ऐसी जे, ता छ २६ माहे शाबान मुा वेरुळ येथे साहेबांचे कृपाअवलोकने करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष छ २४ रोज बुधवारीं श्रीमंत सेनासाहेबसुभा यांची स्वारी माहुलीस गलीयाचे वर्तमान संकलीत सेवसी लिहीण्यांत आल्य आहे. त्यास माहुलीहून महागांवास येन्यासमये राजश्री सदाशिवपंत ठकार दीक्षित यांनी याजी यांचे येथें जाणें होऊन प्रथमता उभयेपक्षी सिष्टाचारि यांची बोलणीं जाहाली त्यावर मराठा प्रकर्णी राजश्री मानसिंगराव मोहिते व रा पांडुरंगपंत व येशवंतराव व गनराव येशवंत व नारायेण दीक्षित ऐसे बसून बोलन्याचा अर्थ की सेनासाहेबसुभा यांनी त्यासी उत्तर केलें की, तदर्याविसी तुम्हास राजश्री बाळाजीपंतनाना यांणी पत्र लिहीलें आहे तरी मराठाप्रकर्णी जा बंदोबस्त करून यावयाचा तो करून देतील येविसी करारपत्र वतनसंबंधी असतील त्याचा नकल घेऊन बालाजीसी फार्दी गले पाहिजे याजकरिता येविषीची बोलणी सारा पक्का होऊन

निश्चये ठरला की, नारायेण दीक्षित यांसी सत्वर जेजुरीचे मुक्कामी करारपत्र घेऊन पाठऊन द्यावे तेथे येकदान मुक्काम आहे, ऐसें बोलणें होऊन फराळ करावयाचा आग्रह दीक्षितांनी केला परंतु यांणी म्हटलें की, येकादसीस संध्या करणीं देवपुजा करण्याखेरीज फराळ करीत नाही जे असेल ते समागमें द्यावे त्यावर दीक्षितांनी पेढे व बरफी व केळें व पिकले आंबे व फणस ऐसे देऊन डेरीयास पाठविले की, संध्याकाळीं देवपुजा जाहलीयावर हाच फराळ करणे मग यांस दिल्ही जोनाबादी खिवट सेला व माहमुदी व किनखाप ऐसी च्यार थानगे दिल्ही समागमे मुतसदी पांडुरंगपंत व येशवंतराव पांडुरंगपंताचा पुत्र रघुपतराव व गनराव यशवंत यांसी सेला तिवटे प्रा दिल्ही मग तेथून वैतापुरास चिटनिविसाचे घरास गेले राजश्री रामराव जिवाजी व लक्षुमणराव गोविंद चिटनिवीस यांणी अगत्य स्वागत होऊन पानसुपारी व अत्तरदाण गुलाब व लोकाव विडे देऊन त्यांचास पैठणी तिवट सेला व माहमुदी जोडी व किनखाप ऐसी च्यार यांस दिल्ही समागमे मुतसदी पांडुरंग गणेश व येशवंतराव भवानीशंकर व रघुपतराव व गनराव येशवंत व कृष्णाजी विष्णु व बापू वैद्य व वेदामूर्ति यांसी दोन दोन वस्त्रें दिल्ही तेथून निघोन कृष्णा उत्तर तिरास स्नान करून दाणापाणी घेतले तेथून निघोन घटका रात्री डेरीयासी दाखल झाले मागेर रणसिंग मोहिते आले यांचा रामराम जाहला (अपूर्ण)

३३५

र. नं ९९ श्री ता २१ मे १७८९
फा नं १
पत्र नं १७६

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरपे कृतानेक दंडवत विज्ञापना येसी जे ता छ २७ माहे शाबान मुकाम वेरुळ येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी सडे होऊन जुनगर वगैरे कारखाना कूच पुढें रवाना केल्याचें वर्तमान साहेबांस काल छ २६ रोज शुक्रवारीं विनंति पत्र लिहीले आहे त्यावरून श्रुत जाले असेल. येदयावतसंपन्न राजश्री नारायेण दीक्षित ठकार यांसी मराठा प्रकर्णी साहेबांकडे येथून निरोप जाणे साहेबांनी वस्त्रें देऊन निरोप घेणे समागमे राजश्री मानसिंगराव मोहिते व भगवंत

गोपाल यासी दिल्हे. आज निवर्गाचे येथून कुच होऊन मुक्काम केनज[ल]चा असे. राजश्री सोमाजी मोहिते याचे समाधानास्तव येथून राजश्री रघुपतराव पांडुरंग व विश्वनाथ जोसी यासी सातान्यास पाठविले होते. त्याणी त्याचे समाधान बहुता प्रकारे करून विश्वनाथ जोसी आपले घरास राहिले आणि रघुपतराव येथे आले. विश्वनाथ जोसी घरास राहिले आहेत ते आज येथे येणार आहेत. छ २५ रोज गुरुवारी विठल बलाल सुभेदार प्रांत वराड याणी हनमतजग प्रकर्णी पत्रे येथे सरकारात पाठविली होती. ती येथून पत्र व खास दस्तूर चिठी येसी कारभारी याजकडे पाठविली आहेत. आनानस घऊन साडणीस्वार आला होता. त्याच उतर खास दस्तूर घेऊन पाठविले आहे सेवेसी पोहोंचेल रोज छ मजकूर रोज शनवार प्रथम प्रहर दिवस सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति.

३३६

रु. न ९६ श्री ता. २४ मे १७८९
फा. न १
पत्र न. १९१

साहेबाचे शेवसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दंडवत् विज्ञापना ऐसी जे. ताा छ २८ माहे शाबान मुा देऊर येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. यानतर येथून बुनगे रवाना जाले व नारायेण दीक्षित व मानसिंग मोहिते व भगवत गोपाल साहेबाकडे रवाना केले. याचा मजकूर कालचे पत्री लिहीला आहे त्याजवरून श्रवणात आलाच असेल. आज रोज रविवारी प्रातःकाळी मुखमार्जन करून सेनासाहेब सुभा खातगूण पिराचे स्थळ. तेथें नवस गलफ करावयाचा आहे याजकरिता येथून किती कोस पुसत होते. त्यास बारा कोस आहे चिमणगावावरून जावें लागते, ऐसे तहर्कीक करून आपण जावें ऐसा निश्चये ठहरला नाही. कदाचित जाणे जाल्यास सेवेसी लिहीण्यात येईल. महमदआली याजबराबर गलफ पाठवावा ऐसेहि आहे. साप्रत येथे काहीं काम नाही. रिकामपणी देऊर येथील पाटील पांडे कुलकर्णी जमा करून त्यास पुसत होते की, रामोसी येथे वतनदार असता गावात चोरिया जाहाल्यात. येसाजी खडेराव व विठोबा सरकारचे कारकून याचे घरावर दरवडे घालून चीजवस्त नेली आहे, त्याची वाट काये? ते चोरी कोण्हे भरून द्यावी, ऐसे पाटिलास पुसत होते. तेव्हा पाटिलानी उतर केले की, ज्याची चोरी जाली असेल त्याने वाजवी सागावे त्या प्रो रामोशाचा इनाम जफ्त करून चोरी भरून घ्यावी आणि तुम्ही पाटिलानी आपला जिमा करून द्यावा की, पुन्हा गावात चोरी होऊ नये. यैसी ताकीद करून येथील बदोबस्त करवितात. येविसी जो ऐकनार नाही त्यास नागपुरास घेऊन जावे. सारे पाटील मिलोन येक कारभारी करून ठेवावा. वरकडानी नागपुरास चलावे तेथून जो बदोबस्त करणे ते करून देऊ. तेथील कामाकाजाचे गुते साहेब उगऊन देऊन कारभारीयासी निरोप देतील तेव्हा त्याचे पत्र येथे येईल कूच करून जेजूरीस यावे तेव्हा येथून कूच होऊन जेजूरीस येतील. आता सडे होऊन बसले आहेत. वरचेवरी कारभारीयासी डाकेबराबर पत्रे लेहून पाठवितात की, लवकर तेथील गुता उगऊन यावयाचे करावे. प्रर्जन सन्निध आला आहे ऐसे येथे बोलत असतात. तिकडील सधान राखून वाट पाहात आहेत. खर्चाचाहि लोकाचा गळाठा जाला आहे. जो पोटासाठी जिकीर करतो त्यास पुढे जावयाविसी निरोप देतात. धारन तीन साडेतीन पायेली जोरी बाजरीची धारन आहे. येथेहि सरकारात कधी जागा होतो कधी निमचदी होती. कारण की, येथे कोण्ही साऊ सावकार बराबर नाहीं याजकरिता कूच लवकर होण्याविसी बहुत उतावळी करितात. उपाये नाही. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति रोज रविवार छ मजकूर दोन प्रहर दिवस

३३७

रु न ९६ श्री ता २५ मे १७८९
फा. न. १
पत्र नं १७४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे ताा छ २९ माहे शाबान मुा देऊर येथे साहेबाचे कृपाकटाक्षेकरून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष. येथील वर्तमान छ २८ रोज रविवारीं दोन प्रहर दिवसाची पत्राची रवानगी साहेबाकडे केली आहे सेवेसी श्रुत जालें आसेल. त्याउपरात छ मजकुरी साईकाली श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा सेरीचे बागात गेले तेथे घोडी फिरली. त्याजउपरी तेच समई येथून पत्राची रवानगी राजश्री भवानीपत मुनसी व माहादाजी बलाल याजकडे केली, त्यानतर आपले डेरियास आले. छ २९

रोज सोमवारीं प्रातःकाळीं मुक्काम कूच करून पवारगावर आले तेसमई मुनशीजी व माहाराजांची पलटण व कुंपणी चिरनिसीस यांसी पत्र लेहून सांडणीस्वार रवाना केला तो साहा घटका दिवस आला त्याच पुण्याहून सांडणीस्वार पत्र घेऊन आला ते अवलोकन करून दीड प्रहर दिवस चढता स्नान देवपूजा करून पुन्हा डेरीयासी येऊन असले सांडणीस्वार पत्रे घेऊन आला त्याची उत्तरें तेथील कारभारी यांसी दोन प्रहर दिवसा येथून दोन सांडण्या पाठविल्या उपरांत साकरपाणी घेतलें येथून कुनगे पुढे रवाना केले त्यांजबरोबर मस्त हाती रवाना केला तो तेथून चालेना म्हणोन कुनग्यांतून देशाधीपत पागेकडील यांचे पत्र आले आणि काल तेथे मोरेश्वरानजीक मुक्काम कुनग्याचा केला त्याचें उत्तर येथून पाठविलें कीं, त्या स्थलावर मोरेश्वरी हाती ठेऊन पुढें तुम्ही कुनगे वगैरे कारखाना कुल दर मजल घेऊन जाणे हाती बहुत मजबुत बांधणे की, कोणास उपसर्ग न होई आम्ही येताना हाती घेऊन येऊ. येसें उत्तर पाठविले नागपुराकडील पत्रें आज प्रहर दिवसा आले तेथे लिहील की महिपतराव दिनकर यांणी साहाग पुरस्कर हास्य करून ते स्थल जमीनदाराकडून घेतलें शहा पगास मागस जमासी आली व वीस पंचवीस माणसे कामास आली येथ महिपतरायास आले जे स्थल घेतलें ते मात दीर्घ मजबुताचे आहे ऐसी पत्रे सांडणीस्वार घेऊन आला साहेबास श्रुत होय हे विज्ञापना

३३८

द. नं. ११ श्री ता. २७ मे १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १०८

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरवे कृतानेक विज्ञापना येसी जे ता छ १ माहे रमजान येथे साहेबांचे कृपाकटाक्षें करून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष काल छ २९ रोज सोमवारीं दोन प्रहर दिवसाचे वर्तमानाची पत्रांची रवानगी साहेबांकडे केली आहे त्यावरून श्रवण जाहलें असेल. त्याउपर सायंकाळीं श्रीमंत राजश्री सेना साहेबसुभा यांणी स्नान करून देवपूजा येथे राहुटीस गेले तेसमई रा विश्वनाथ शास्त्री सातारियाहून आले श्रीमंतांसी तेथेच भेटले त्या दिवशी चाले त्यासमई वायू आसमंत मान आला त्यामुळें राहुट्या व कनाता वगैरे उडाल्या तेव्हां श्रीमंत सेनासाहेबसुभा तैसेच देवपूजेचे राहुटीहून वाड्यांत आले वायो पाव घटका रात्रपर्यंत मोठा सुरळ उपरांत स्तब्ध जाला, तेव्हां श्रीमंतांनी भोजन केलें आज छ मजकुरीं रा राजश्री देशमुख नाना उपाध्ये यांणी श्रीमंतास व मुतसदी मंडळीस भोजनास सांगितलें त्यास श्रीमंतांनी स्नान देवपूजा करून दोन प्रहर दिवसा खासे व च्यार पाच मंडळी लोक व पांडुरंग गणेश व देशपांडे राव भवानीशंकर व मानराव देशपांडे वगैरे कारकून असा मारा चौदा ऐसे श्रीमंताबरोबर श्रीमुखादेवीचें दर्शन करून उपाध्यायांचे येथें भोजन करून मागती आपले डेरियास गेले तोफेचे गोळे बाकी राहिले होते ते मराठी वासुदेवाबरोबर पुढें पाठविले साहेबास विदित व्हावे रोज मंगळवारी साहा घटका रात्रीस उदाजी वासुदेव यांचें पत्र आलें की, राजश्री सदाशिव राम यांसी ज्वर आल्यामुळें थांबले आहे याजकरिता येथून माहादाजीपंत लस्करी यांची डाके बरोबर प्रहर रात्रीस प्रथम प्रहरी पत्र लेहून रवाना केले असे येथून सांडण्या पाठविल्या आहेत त्याची उत्तरें काही आली नाहीत देऊरचे रखवालीबद्दल मोरो रामाजी नेरुरकर ठेविला असता त्याची वस्ती पडली त्यासी जमीन तीन चावर इनाम सात असता गांवांत चोरी जाली व दरवडे येक दोन बराबर पडले याजकरिता त्या नेरुरकर पुण्याचे मुक्कामी चोरीचे तहकीकातीबद्दल बोलाविला असता तो पळोन नांदगिरी व चंदन येथील बेरडाकडे गेला आणि तेथे बेरड जमा करून आणिक गांवावर चोरीचा उपद्रव करणार म्हणोन पानसे यांसी पत्र सखारामपंतास लिहिलें आहे रा छ मजकूर रोज बुधवार प्रातःकाळ सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३३९

द. नं. ११ श्री ता. २८ मे १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १८९

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बरवे कृतानेक विज्ञापना येसी जे ता छ २ माहे रमजान मु॥ देऊर येथे साहेबांचे कृपा [व] अवलोकन करून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष काल छ १ रोज बुधवार प्रातःकाळीं येथील वर्तमानाची पत्रांची रवानगी साहेबांकडे केली त्यावरून श्रुत जालें असेल त्याउपर स्नान देवपूजा करून भोजन श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी करून

दोन प्रहर दिवसा येथून पत्राची रवानगी तेथे कारभारी याजकडे केली. उपरात निद्रा केली. त्याजवर तिसरे प्रहरीं सेरीचे वागात गेले. तेथे निशानावर गोल्या हाजारी वगैरे याजहातून लाविले व जातीने येकदर गोली चालविली व घोडी फेरविली. धरनाजवल भोई बोलाऊन मासे धरविले. साईकाल जाला. दोन घटका रात्रौ आपले डेरियास आले. उपरात प्रहर नव घटका रात्र जाली. तदोतरी निद्रा केली तो पुण्याहून कारभारी याचें पत्रे साडणीस्वार मागील पाच घटका रात्र राहाता घेऊन आला. तैसेच श्रीमत सेनासाहेब उठून पत्रे आवलोकन करून सऊचविधी सपादून मुखमार्जन करून स्नान देवपुजा केली. प्रहर दिवस आला. साडणीस्वार पत्रे घेऊन आला त्याची उतरें खास दस्तूर लेहून तेथील कारभारी याजकडे पाठविले आहेत × × × (राजश्री) (सदा)शिव राम यासीहि खास दस्तुरें पाठविले असे. त्यात मजकूर लिहीला आहे कीं, प्रतिनिधीकडील तालुकियात कहीच्या चिठ्या आम्हाकडील होत नाहीत. येथे आल्या दिवसापासून वैरन विकत घेण्यात आली. हरयेक फरमावीस देखील केली नाही, कदाचित हाजरी बिगारीची बैलाची चिठी जाली असेल. ते बैलहि बिगारीचे माघारे आलेत. येविसीची तहकिकाती जिल्ह्याचे फडनिवीसासच बोलाऊन पुसावे. ऐसे येविसीचे मजकुराचें सदाशिव राम याचें पत्र आलें होतें त्याचें उतर त्यास लिहीलें आहे. येका दो रोजात येथून कूच करून हलके मजलीने जेजूरीस येणार. विणीवाल्याचे स्वार वाटेचे पाणी पाहावयाकरिता पाठविले होते. परतु निश्चये नाही. निश्चये ठहरल्यावर सेवसी लिहीण्यात येईल. साहेबाचे व राजश्री कृष्णराव जोसी याचीं पत्रें साडणीस्वार घेऊन आला आहे त्याचीहि उतरें देतो ऐसे म्हणतात. उतरें घेतली म्हणजे साडणीस्वार रवाना करून देतो. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ती. रोज गुरूवार दोन प्रहर दिवस

३४०

रु न. ९६ श्री ता. २९ मे १७८९
फा. न. १
पत्र न. १७५

साहेबाचे सेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवत् विज्ञापना ऐसी जे. ता। छ ३ माहे रमजान मु।। देऊन (देऊर) येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून वर्तमान येथास्थित असे. यानतर येथील दिनचर्याचा मजकूर छ २ रोजचा लेहून सेवसी पाठविलाच आहे. त्याउपरी श्रीमत सेनासाहेबसुभा निजून तिसरे प्रहरीं उठल्यानतर साहेबा-कडून जासूदजोडीबराबर पत्रे आली ते निजून उठल्यावर गुजरलीं. वाचून पाहून नागपुराकडे श्रीमत मातुश्री बाईसाहेबास खास दस्तुरें पत्र शपतपूर्वक लिहीले की, होणार तें जालें. वारवार झिगाबाईचा शोक करीत न जावे ऐसे पत्र लेहून डाकेबरोबर रवाना केले. काल दोन प्रहरी राजश्री दुर्गोजी महाडीक याजकडे कर्ज पधरा हजार रुो होते त्याचा करार पहिले मातुश्री बाईसाहेबीं तगादा केला होता तेसमई विश्वनाथ जोसी व बाबुराव सुभेदार याचे विद्यमाने करार केला की, कैलासवासी आपासाहेब बदामी-कडून पुण्यास आल्यावर मी वाट करून निर्गत लाऊन देईन म्हणान दोबापाची शफत लेहून दिल्ही असता तो पुण्याचे मुकामी न आले. त्याजवरून हाली रा। पाडुरग गणेश याचे नावें पत्र लेहून बाणदाराचा कारकून वासुदेवपत व बाणदार च्यार तगादियासी पाठविले होते. त्यास दुर्गोजी माहाडीक याणी तो भेटी घेतली नाही गावात आसता भेटी न घेतली त्याचे पुत्र व नारायेणजी मोहिते घरीं होते. त्याणीसुदा जाबसाल न केला आणि पत्रे वाचून न पाहिले. आणि कारकुनास बसूहि न दिल्हे. तेव्हा तो तैसा रात्रीस उपासी त्याचे दारीं राहून उठोन आला आणि या प्रा। येऊन बोलला, याणीहि कारकून पाठविला. त्यास सागितले की, सोयरे आहेत त्याजवळ रोज न घेणे. ऐसे असता त्याणी विचार न करिता कारकून काढून दिल्हा. त्याजवरून येथून गुलामआली चक याचे स्वार तयार करून पाठवीत होते तेव्हा म्या व विश्वनाथ जोसी याणी विनति केली की, तेथें स्वार पाठऊ नये त्याजवरून मज म्हणो लागले कीं, तूच जा. तेव्हा म्या उतर केलें कीं, मी जाईन परतु आपल्यापासी कोणही नाही. आला जाबसाल करावा लागतो. मग तेथे पत्र पाठवावयासी मज व विश्वनाथ जोसी यासी आज्ञा केली. त्याजवरून बाबूरावजीस आम्ही उभ-येतानी पत्रे लेहून आपले सरकारची जासूदजोडी पाठविली. कारण की, ते यासी माहीत आहेत इतला पुण्यास साहेबा-कडे यावा लागेल म्हणोन त्याचे पत्री लिहीले आहे. त्याचे उतर येईल तैसे लिहिण्यात येईल. येविसीची सविस्तर पत्रे राजश्री सदाशिवपत गुणे व मुनसीजीस लिहीले आहे. तिकडून उतर येईल तैसे करतील सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति. रोज शुक्रवार प्रात काल

३४१

रु. नं ९६ श्री ता १० मे १७८९
फा नं १
पत्र नं २१०

श्रीमंत साहेबांचे सेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी बरवे कृतानेक दंडवत विज्ञापना ऐसीजे ता छ ४ माहे रमजान मुा वेऊर येथे साहेबांचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर येथील दिनचर्येचा मजकूर छ २ रोा शुक्रवारचें पत्र साहेबांचे सेवेसी पाठवण्यात आले आहे त्यावरून मजकूर अवगांत जाला असेल त्यानंतर रा रामचंद्र नाईक वानवळे पटणकर यांचा गुमास्ता त्यांची पत्रें काल प्रात काळी घेऊन आला होता त्यांत मजकूर लिहिला होता की, वीयरूमानी हिंदुस्थानांतून यांचा छासाव्या हुंड्या मजवर केल्या आहेत त्या हुंड्यांची सरबरा करून हुंड्यांवर भरपाई करून द्यावी लागती यास्तव बक्षिस पत्रेच तीर्थरूपांची पाहावयासी पाठविली आहेत याजकरिता या प्रसंगी आपणासी बोलली होतो व आपणही आज्ञा केली होती तो अर्थ मजकडून घडत नाही म्हणोन महाराजांपर्यंतासी उत्तर करणे आणि जे चाकरी करावयाची ते पैठणीचे मुकामी करणे त्याचा येवज लाऊन द्यावा आणि गंगाधरपंत यैवज लाविला आहे त्याची ताकीद करून येवज या प्रसंगी द्यावा ऐसे गुमास्तीयाने बोलणे केले त्यावरून गंगाधरपंत ताकीद आपासी गायाऊ यासी दिल्ही आणि त्यांचे पत्राचे उत्तर लिहिले की, आम्ही लवकरच नागपुरास जातो तिकडे गेल्यावर तुमचा येवज राहिला असेल तो लाऊन देऊ एसे पत्र देऊन गुमास्ता निरोप केला परंतु महाराजांपर्यंत त्यांणी या प्रसंगी कबूल करून दिसका लिहा हेही चितांत आहे परंतु उपाय नाही त्यावर विश्वनाथ जोशी यांसी बोलले की, पूर्ववत् प्रा तुमचे वेतन करून दिल्हे आहे त्या प्रा तुमचे चालवू तुम्ही आपले कुटुंब दसरा जाल्यावर नागपुरास घेऊन यावे ऐसें बोलल्यावर त परवा सातारियास गेले फिरोन आणिक सोमाजी माहिते पाथरडवर येणे ऐसें सांगून निरोप केले त्यावर वैजनाथ कुळकर्णी यासी शालजोडी व पंचा निरोप व शभर रुपये देऊन त्यास निरोप केले त्या उपरांतिक पुण्याहून चार भारी यांची पत्रे व नागपुरची पत्रें डाक स्वार आली तें वाचून पाहिल्यावर पुण्याहून डाक लोखंडी पर्यंत या करितां गारपीर व मारेश्वरावरून डाक बसावयाची आज्ञा केली त्यावर निद्रा करून उठल्यावर विश्वनाथ जोशी यांचे पत्राचे उत्तर सातारियाहून बापूराव यांचे आले की या दुर्गोजी माहाडिक पुण्यास श्रीमंताकडे चाकरीस गेलेत येथें नाहीत सेनासाहेबसुभा यांचा तगादा आहे तरी त्यासी तिकडेच समजोन घ्यावे ऐसे बोलावे ते पत्र वाचून पाहिल्यावर येथून कारभारीयांस व सदाशिव राम यासी पत्र लेहून त्यांजकडे हें पत्र पाठविलें आणि दुर्गोजी माहाडीक यांसी तेथें तगादा करून ऐवज वसूल करणें ऐसें लिहिलें मग लक्षुमणराव व बयेरामराव पाटणकर कुटुंब घेऊन आले त्यांचे चांदनीखाली जाऊन बसले तेथें विडे घेऊन गांवांत देवीच्या दर्शनास गेले दर्शन घेऊन वेदमूर्ती येथ म दीक्षित उपाधे कुटुंब घेऊन नागपुरास जावयासी प्रस्थानी निघालेत तेथें गेले त्यासी बोलून त्यासमागमे सिवसिंग हजारीचे पचवीस स्वार मार्गाचे व चौकी पाहारीयास दिले त्याणी पैठणी सेला तिवट व श्रीफळ दिल्हें मग नमस्कार करून डेरियास आले त्या साहेबांचे पत्रांचे उत्तरांचें पुसलें उद्यांक देतो ऐसे बोलले उत्तर घेतल्यावर सेवेसी पाठवितो सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति रोज मंगळवार प्रातःकाळ

३४२

रु. म ९६ श्री ता ११ मे १७८९
फा. नं १
पत्र नं १८७

साहेबांचे सेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी बरवे कृतानेक दंडवत विज्ञापना ऐसीजे ता छ ५ माहे रमजान मुा वेऊर मेघ साहेबांचे कृपावलोकने करून सेवकाचें वर्तमान यथास्थित असे यानंतर येथील दिनचर्येचे मजकुराचें पत्र घनघारी मातःकाळी सेवेसी रवाना केले हें घेऊन पोहचलें असेल त्यावर नागपुराहून डाकेवरावर रामटेकी पानें आली त्यापैकीं समर पानें रामजी भवानीपत मुनसी (याजकडे)स पाठऊन आपणाकडे यावयाविशी त्यांस लिहीले आहे उपरांतिक भोजनउत्तर निद्रा करून उठल्यावर च्यार घटका पावसांनी अतीशय केली मग प्रहर रात्र पावेतो थोडा थोडा होता लस्कर मुनग पाटे लाऊन सज राहिले आहे आमचेवर लस्करावर पाऊस पडला नव्हता काल पाऊन पडल्याने गरमी जाहली येथून सांडणीस्वार कारभारी

याजकडे पाठविले आहेत. त्याची वाट पाहातात तेथून उलगडा जाहालीयाची पत्रें आली म्हणजे येथून कूच करावे आणि जेजूरीस येऊन दर मजल आपले प्रातात जावे हाच निजध्यास आहे कारभारी याजकडून साडणी यावयाची वाट पाहातात. आजहि दुर्गोजी माहाडकाकडील यैवज वसूल करून घ्यावे म्हणोन कारभारी यासी लिहीले आहे. रामटेकी लेहून पानाचा तलास तांबोली याजकडे आम्ही करून सेभर पानें निघाली ते आणऊन साहेबास चिठी लेहून पानें साहेबाकडे पाठविली असेत. आणिक पानें डाकेबराबर यावयाविसी ताकीद केली असे. प्रतिनिधींच्या तालूकियास उपद्रव न व्हावा म्हणोन साहेबाचें व कृष्णराव जोसी याचें पत्रे साडणीबराबर आली होती त्याची उतरें देऊन साडणीस्वार विदा केला असे. बागाचे शेरीपासी धरण होते ते पाहावयासी गेले (ते) थे जागा पाहून येथून काळीतून कूच करून + + + च बरडावर मुकाम करविला. विठल नीलकठ याचे सरकारचा कारकून याचे सरकारचा कारकून याचे घरी देऊरात भोजणास जाणार. समागमें खासेसुधा मऱ्हाटे साहाजन व कारकून मुतसदी पाडुरगपत व येगवतराव व रघुपतराव व जानराव ऐसी दाहा आसामी जाणार. पुढें जे दिनचर्या होईल ते सेवसी लिहीण्यात येईल. सेवसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति. रोज रविवार दोन प्रहर दिवस.

३४३

रु. न. ९६ श्री ता. १२ जून १७८९
फा. नं. १
पत्र नं. १७२

साहेबाचे सेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी वोरपे कृतानेक दडवत विज्ञापना ऐसी जे. येथील क्षेम ताा छ १७ माहे रमजान मु॥ नजिक जेजोरी येथे साहेबाचे कृपावलोकानें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्तित असे विशेष दिनच्यर्याचें वर्तमान छ १६ गुरुवारीं प्रातःकाली करजीयाचे मुकामीहून लिहीले आहे त्याजवरून ध्यानारूढ जाहालीच आसेल. त्याजवर छ मजकुरी गुरुवारीं करजीयाहून कूच करून जेजोरीवर मुकाम नेमला होता. बुनगे देखील गावाजवळ उभे राहिले परतु पाणी नाहीं याजमुळें घोडे उडान करानदी उतरतिरी येऊन राहिले. तेथून जेजोरी येक कोस आहे. सेनासाहेबसुभे याची स्वारी मागाहून स्नान करून देवपूजा करून गाईची पुजा जालियावर कारभारी याचे पत्रे आलीं तीं वाचून पाहिली. त्यानतर बोलू लागले की, पाये दुखतात व उभे राहिलो म्हणजे भोड येती यैसे बोलून तेथून उठोन सोमया माहादेव याचें दर्शन घेऊन देवपुजाराणी प्रमाद दिल्हा तो घेऊन तेथून कूच करून स्वारी मौजे कोल्हार नजिक जेजोरी येथें आली तो आणीक कारभारी याचे पत्रे आली तीं वाचून पाहून त्याचीं उतरे तेथें बागात बसून लिहून देऊन साडणी व स्वार यास पाठविलें आणि ताकीद केली की, उदईक जलदी येऊन पोहचणे यैसे बोलून तेथून निघाले ते देवदर्शन न घेता येक कोस देव डावा टाकून परभारें बुनगियात आले. त्याजवर तिसरे प्रहरीं पाऊस आला त्याजमुळें नदीस पूर आला म्हणून नदीवर दोन घटका दिवसापासोन दोन तीन घटका रात्रपावेतो तमाशा नदीचा पाहात बसले होते मग उठोन डेरीयास गेले चतुर्थीचा उपवास होता. स्वारी येताना चिठया कडबा व लाकडे याच्या गावोगाव करितात व येतेसमई मौजे कोऱ्हार खुर्द याजवर कडे बुनगीयाणी केली त्याजमुले गावची तसनस फार जाली. सरकारातून ताकीदहि केली व गावावर ताकीददार ठेवीत होते परतु गावकरी ताकीददार याचा खर्च बसतो, दाणा व पोटास व सवा रु॥, याजकरिता ठेविनात याजमुले खराबीत आला. गावोगाव चिठया आपण करितात आणि गावकरी पाटील व मोकासदाराकडील कमाविसदार आला म्हणजे मला बोलाऊन सागतात की, याजकडून सरजाम देवणे. तेव्हा सागणे तो प्राप्तच जाले आणि भवताले गाव मातबराचे यास उपाय जाला पाहिजे म्हणून सेवेसी विनति लिहीणे प्राप्त जाली. याचा बदोबस्त करणार धणी समर्थ आहेत येथे मला बदलामीस पात्र करितात. छ मजकुरीं मुकाम आहे. बहुत काये लिहीणे हे विज्ञाप्ति. रवाणगी प्रातःकाली.

३४४

रु न ९६ श्री ता. १३ जून १७८९
फा न. १
पत्र न. २५३

साहेबाचे सेवेसी. अज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवत विज्ञापना ऐसी जे ताा छ. माहे रमजान मुाा

जजुरी येथ साहेबाचे कृपावलोकनें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे यानंतर राज रविवारीं दिनचर्येचा मजकूर सेवेसी लेहून पाठविला आहे त्यावरून अवगत जाला असेल त्यावर राज सोमवारीं शिखरे महरीं राजश्री सदा शिव राम व भवानीपंत मुनसी व माहादाजी बल्लाळ व कृष्णराव माधव चिटनीस श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा यांसी जजुरीचे मुकामीं येऊन भेटले चौघाही च्यार मोहरा नजर केल्या फडनीविसाकडील नागोपंत फडके यांणी पांच रुपये व बाळाजीपंत यांनी पांच रुपये व मल्हारराव महादजीपंताचे भावे यांणी पांच रुपये येकूण पंधरा रुपये नजर केले तदनंतर सरसरी बोलणें जाहले सदासीव राम येथेंच बल्लारियाचे बागेंत राहिले बरकड मुनसी वगैरे लस्करांत उतरावयास निरोप घेऊन गेले आज कार्तीं मंगळवारी येथेंच उतरावयास बोलाविले आहेत येथें कारभारी आल्यावर जें बोलणें होईल तें सेवेसी लिहिण्यांत येईल सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना रोज मंगळवार प्रात काल

देवापुर्ढे भंडार व खारीक व खोबरें पंधरा रुपयांचें उधळलें व गूळ येकसें पंधरा रुपयाचा वाटला परकड देवाची ठिकाणें आहेत त्यापुढें रुपया कोठें कोठें अधेली मोहोरा ठेविले असेत तेथून येऊन ब्राह्मणांकडे संकल्प सोडिला त्यास ब्राह्मण आले व बाबा मुरळी व गुरव वगैरे पांच साहासें ऐसें हजार माणसांचें संतर्पण जालें ब्राह्मणास मोहन दक्षिणा दोन आणे प्रमाणें दिल्हे बाबा मुरळीस च्यार पैसे प्रमाणें वाटून दिल्हा येथील देवब्राह्मणांचा गुंता आज रविवारीं वारून उगविला आतां कारभारी भाचीच वाट पहातात ते आलियावर येथून कूच करून मोरेश्वराहून कुरकुंभावर जाणार. निवरेस उतार असल्यास गारदखेडेवर उतरून जातील पाणी असल्यास सिध्दटेकावर नावा जमा करून उतरून जाणार ऐसा बेत आहे नागपुराहून कृष्णाजी आबट वायुद व मल्हारजी घरपे यांस नागपुरचीं मातमीच्या पुरवण्या दोन आल्या ते सेवेसी पाठविल्या असेत त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल हे विज्ञापना रोज रविवारीं संध्याकाळ साहा घटका रात्रीं रवाना केले असे

३४५

रु. नं ९१ श्री ता १५ जून १७८९
फा नं १
पत्र नं २५२

साहेबांचे सेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी घारपे कृतानेक दंडवत विज्ञापना एथील क्षेम ता छ २० माहे रमजान मुक्काम जजुरी येथें साहेबांचे कृपावलोकनें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष राज शनवारीं श्रीमंत सेनासाहेबसुभा यांचे डोंगरावर सवारी येथील दिनचर्येचा मजकूर लेहून पाठविला आहे त्यावरून अवगत जाला असेल त्यानंतर देवाचें पदरावरचे वाड्यांत हात त्या वाड्यावरून नगरखान्यावर आले गायन त्या वाड्यावरून संध्याकाळीं दोनप्रहर पर्यंत बागेंत जाऊन राहिले तेथून संध्याकाळीं देवदर्शन करून आल्यावर डंगर मारवाड्यांना भेटाव करावयाची तजवीज करविली त्यावर रविवारीं प्रातःकाळीं स्नान देवपूजा करून देवाचे भांडार ब्राह्मण आभिषेकास पाठविले आणि मल्हारीवरून आपण देवाचे जाऊन पूजा करून देवापुर्ढे पंचवीस रुपये ठविले व पंणी वगैरे मध्य निरप घाली पातळ दिल्हे व निरंजन लिंग मंगरामहा च्यार दम्रें पाठविली

३४६

रु. नं ९१ श्री ता १७ जून १७८९
फा नं १
पत्र नं १२९

साहेबांचे सेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी घारपे कृतानेक दंडवत विज्ञापना ऐसी जे ता छ माहे रमजान मुक्काम जजुरी येथें साहेबांचे कृपावलोकनें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे यानंतर काल रोज सोमवारचे दिनचर्येचें वर्तमान साहेबांस लेहून पाठविलें त्यावरून अवगत जालें असेल आज रोज मंगळवारीं प्रातःकाळीं श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी स्नान देवपूजा करून गडावर देवाचे दर्शनास गेले देवदर्शन करून उतरेच्या पाठशाळेमध्ये बसले ता दीड प्रहर दिवस आला तो लस्करांतून राजश्री भवानीपंत मुनसी व त्यांचे नातू श्रीधरपंत व माहादाजीपंत व कृष्णराव माधव चिटनिसी वैगेरे आले त्यांणी देवदर्शन करून सेनासाहेबसुभा यांजवळ आले येतांत पांच साहा घटकापावेतो येतांत बसून बोलणें जालें उपरांत त्यास गडावरून उतरून डेरेसीच गेले कारभारी आपले उपाध्ये यांस यें जाऊन आपलाला देवब्राह्मण केले

तिसरें प्रहरीं श्रीमतानी निद्रा केली. मागील च्यार घटका दिवस राहाता उठले. दोन घटका दिवस राहाता राजश्री सदासिव राम व मुनसी व त्याचे नातू व कृष्णराव चिटनिवीस यैसे कचेरीस आले. वाड्यात राहूटीत खासे व कारभारी यैसे च्यार घटका रात्रपर्येत येकात बसून बोलणे जाले. उपरात कारभारी लस्करात आपलाले राहूटीस गेले. उपरात येथून कूच करून मोरेस्वरचा मुकाम नेमला आहे. प्रातःकाली लस्कराचें कूच करवोन रगोबानाईक वानवले व गगाधरभट आले. यासी बोलणें करून आपण तिसरें प्रहरी येथून मुकामास जावे यैसा वेत आहे. याजवर जैसे होईल तैसे सेवेसी लिहीले जाईल. सदासिव राम हेहि सेनासाहेबसुभा याचा निरोप घेऊन राजेवाडीचा मुकाम करितील किंवा येथेंच राहातील. सटवाजी पाटील गावडे आले ते गडावर सेनासाहेबसुभा यासी पाच साहा आसामियाने भेटले सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

३४७

रु न ९६ **श्री** ता. १८ जून १७८९
फा. नं १
पत्र न २२६

साहेबाचे शेवेसी

आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवत विज्ञापना ऐसी जे ताा छ २३ माहे रमजान मुाा मोरेश्वर येथे साहेबाचें कृपालोकनें करून सेवकाचें वर्तमान येथास्थित असे. यानतर काल रोज बुधवारीं जेजूरीहून कूच करून मोरेश्वरास श्रीमत् सेनासाहेबसुभा रात्रीस मुकामास आले राजश्री सदाशिव राम याणी कूच जेजूरीहून जाल्यावर स्वार होतेसमईं सेनासाहेबसुभा यासी वस्त्रे व घोडी करडी चागली याचे पसदीक येक दिल्ही. घोडी पाहून खूस जाले आणि यासीं विडे देऊन निरोप दिल्हा. जलदीने यावयाविसी आज्ञा केली मामापासून माझी घोडी घेऊन येणे, ऐसेहि बोलले. सचिवाकडील दाजीबा व नऱ्होबा सेनासाहेबसुभा याजकडे आले याची भेट घेऊन सदाशिव राम याचे विद्यमाने समागमें त्याचा कारकून घ्यावा ऐसे कबूल केले आणि त्या उभयेतासहि निरोप दिल्हा सदाशिव राम निरोप घेऊन आले ते सेवेसी येऊन पोहचले असतील. सचिवाकडील कारकून चिमणाजीपत ठेऊन उभयेता गेले. सटवाजी पाटील गावडे आटोले याचे अदणी आबले गावचे जाबसालाबद्दले आले. त्यासहि कबूल केले की, गावचा घासदाणियाचा बदोबस्त करून देवितो. त्यास हणमतराव आटोले यासी सेला पागूटे देऊन विदा केले. आज गुरुवार मोरेश्वर ब्राह्मण करून प्रहर साहा घटकाणीं ब्राह्मण जालियावर स्वार होऊन गारदवडेच्या मुकामीं भिमा उतरतिरास जाणार. बुनगे पुढे लाऊन दिल्हा असे. भिमेस पाणी माड्याबराबर आहे ऐसी बातमी आली आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञाप्ति रोज गुरुवारी रवाना च्यार घटका दिवसी

३४८

रु. न. ९६ **श्री** ता १९ जून १७८९
फा. न. १
पत्र न. २५१

साहेबाचे शेवेसी मल्हारजी वोरपे कृतानेक विज्ञापना यैसी जे. येथील क्षेम ताा छ २४ मुाा गार. साहेबाचे कृपावलोकनें येथास्थित आसे विशेष. छ. २३ तारखेचे वर्तमान मोरेश्वरीहून कूच जाल्याचें सेवेसी लिहीले आहे. काल देवदर्षणास सेनासाहेब गेले ते वेलेस देवास चीरा व दुपाटा तासाचा व रुाा ५ श्री गणपतीपुढे ठेऊन डेरीयासी आले व दाहा बारा ब्राह्मण यासी भोजन घातले. देवापासी सेनासाहेब ह्यासी प्रसादीक पागोटे पुजारी याणी दिल्हें भोजन जालीयानतर जरीपटका येशवतराव याजबरोबर मार्गस्त करून आपन मुनसीचे राहोटीस आले तो मुनसी भोजनास बैसले होते भोजन होये तावत्कालपरीयेत बैसून मुनसी भोजन करून उठल्यानतर मुनसीस आज्ञा केली की, आपन पुढे चालावे मजल दूर आहे. येणे प्राा सागून आपन रगोबा नाईक वानवले यासी बोलण्याविसी माहादाजीपत व कुशाबादादा व जाणराव येशवत यैसे दोन प्रहरपरीयेत तलावर राहोन रगोबा नाईक यासी बोलणे करून विडे देऊन वीदा केले देवाचे पुजारी येकदर रुाा २५ विदागी दिल्ही नतर स्वार होऊन चालले. कुरकुमचे देवीचें दर्षन करून मार्गी येताना घाटाखालीं प्रजन्य लागला. तो सतत भीमातीरपरीयेत प्रजेन्यात आले एद गगेस उतारच होता. स्वारी दाखल होताच पाणी विसेष आले ठाव मात्र मोडला तेव्हा खासे नावेवर बैसून गारेस मुाा डेरेदाखल जाले. आस्तमानची वेले स्वारीचे लोकास उतरावयासी फुरसत नाहीं. सबब दवडेस कुशाबादादा व

माहाराजांपर्यंत व खासगत बैसे राहिले व मुदलसांचे उंट तसेच विकडे राहिले धुनगे वगैरे लोक आधीच आले होते मुनशीही उतरून आले श्रुत होये गार हे गांव आपला साहेबांचा त्याजवरून घोनविसी उपसर्ग लागणे नाही याचे विठलराव यांसी पाटीलल्यांचे हकडे वकीलीस खाण्या विसी लिहे दिल्हे विठलराव आणराव येसाबत यांचे मासे आणी यिन्ल्लराव यांचे बधू यहील विमखेच आहेत श्रुत हाय पाणी गंगेस कालचे पक्षी पाच हात उतरले. त्यासे हीसी घाटावर मायकाळी मुसलमानाश्न करीत बसले होते नाथा उतरावयासी शुरु जाल्या लोकही पाच चारसें आहेत आज यावल्याचे पिंपरीस मुा साडा कोसावर आहे श्रुत होये हे विज्ञापना

३४९

रु. नं ९१ श्री ता २० जून १७८९
फा नं १
पत्र नं २१७

साहेबांचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बापूजी कृतानेक विज्ञापना येसी जे आज्ञाधारकाचे वर्तमान साहेबांचे कृपावलोकने करून येथास्थित असे विशेष छ २४ तारखेचे व भिमा उतरून आलीयाचे सेवेसी लिहीलेच आहे जे लोक माग उतरावयाचे राहिले होते तेहि उतरून आलियावर सेनासाहेबसुभा यांनी गारेहोन कूच करतांना येसाजी गमोन गऊमान हिरण्येश्वराचे देवपुजेचे रार्टीत करून रुा ५ दक्षणा दिल्ही नंतर भिमेस स्नान करून तपण करून आणि स्वार जाले तो मुकाम यावल्याचे पिंपरीस भिवांचे मही डेरेदाखल जाले डेरियांत दोनचार घटका बसले तो नितक्रियात गंगाजलनिमळ मागेरथीबाई सिंदे यांणी आपला कारकून यो चिमणाजीपंत नामे यांजबरोबर दास्या आंब्याच्या सुमार २ गोन भीगोंद्याहून पाठविल्या त्या सेनासाहेब यांणी घेऊन कारकून मार यांसी पाईकडील आगतस्वागत वर्तमान विचारिलें त्यांनाहि यथानुक्रमें निवेदन करून कारकून मार मुकामीच राहिले नंतर साहीपाली पिंपरीस समीप स्नानास हवे आहे, तर्थे सेनासाहेब जाऊन बसले तो राजश्री दारकोजी यावले व राजश्री मुधुराव व त्यांचे मुलें व समागम च्यार भले माणसें देख येऊन भेटले उभयतांची मारगें हिंदुस्तानांतील राजश्री++++++ यांच्या लग्नाच्या प्रकरणी बोलण++

तीन घटकापर्यंत येकत्र बैसले होते सेनासाहेबसुभे यांस यावलेमार यांणी सेला व पागोटे कुडी व येक घोडा येस दिल्हे नंतर सिंदे यावले यांसी दिल्हे आणि उठोन डेरियास आले यावलेहि आपले घरास गेले सेनासाहेब डेरियास येऊन स्नान केले तो गंगाजलनिर्मळबाईंनी भीगोंद्याहून निरपणाचे उपहारास्तव गुळभसाकरी व पेढे व बतासे व हलवा व मुरबा आंबल्याचा येणेप्रो पाठविले कारकून मार याने आजूर (अंजीर?) आणून दिल्हे नंतर छ २५ रोज शनवारी पिंपरीहोन कूच करताना यावले मार निरोपास आले त्यास वर्जे सेले पागोटे पैठणी ती आसामी यांसी दिल्ही यावले यांणी सेनासाहेबांस बकुला २ छाहोरी दिल्हा नंतर यांणी यावले यास सांगितलें की, आम्हास कुतरेयाच्या जोड्या दोन चांगल्या मेळवून देणे आज आपल्या आसल्यास उत्तम आहे तेव्हा यावले यांणी उत्तर केलें की, आमचे कुतरे येथें नाहीत त्यास उजेनी होन जोडी येक पाठवून देऊ आणि राजश्री पाटीलबावा यास लिहून जाल्या २ आणवितो, त्याही पावत्या करू उपरांत यावले समागमे बाबुराव येक कोसभर बरोबर आले तदोत्तर माघारे फिरोन आपले गांवास गेले पिंपरीहोन कोस पांच घोटवी मुा करद येथे मुकामास आले छ २६ रोज रविवारचा मुकाम येथून कोस सुमार आलय सिना उतरून पैलीकडेस नामे रई प्रांत कडेवलीत येथें आहे पुढें करवीचे घाटे उतरून जावे येस आहे दुसरे गंगा देवीच्या घाट समीपच आहे परंतु करवीचे घाटेंच जावे हेच मानस फार आहे साहेबांचे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३५०

रु. नं ९१ श्री ता २१ जून १७८९
फा नं १
पत्र नं २१८

पुरवणी साहेबांचे सेवेसी येथून श्रीमंत राजश्री सेनासाहेबसुभे यांणी साहेबांस व तात्यास व सदाशिव राम यांस पत्रें लिहीलें ते येऊन पावतील साहेबांस पाण विसर्यानी सेनासाहेब यांणी आपल्यास न ठेविता पाठविली हाक बराबर आली होती उगाची बाबूजी व पाळगीरस्त यास ठणक निरोप देणार तरि सेवेसी येऊन पावतील मागरथीबाईचे कारकुनास सेला पागोटे दिल्हे आणि सनू

बाई सिंदे याचा कारकून येथे आले की, राजश्री मालोजी घोरपडे याचा नातू यास बोलीचाली करून पदरी ठेवावे याणी उतर केले की, दसऱ्यास कारकुन पाठवणे मग योजना केली जाईल. सेवेसी श्रुत होये रवाना छ २६ रोज रविवार दिवस घटका दाहा हे विज्ञापि

३५१

रु. न ९६ श्री ता २२ जून १७८९
फा नं. १
पत्र न. २५०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी बोरपे कृतानेक दडवतर विज्ञापना ऐसीजे ता छ. २७ माहे रमजान मुा रुई येथे साहेबाचे कृपावलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानतर रोज रविवारी सेवेसी दीनचर्याचा मजकूर लिहीण्यात आला आहे. त्यात रामटेकी पानें पुण्यास रवाना केली म्हणोन लिहीण्यात आले आहे. त्यास पानाची पेटारी रवाना करते समई सोडून पाहिली. तरी पाने मार्गानी येताना पेटारीत सडून गेली म्हणोन रवाना करावयाची महकूफ केली. त्याजवर तलाहून स्वारी स्वार होतेसमई नारायेणजी बावले व मुगूटराव पिंपरीहून आले होते मुगूटराव याची बोली करून आपले पदरीं ठेवावे ऐसे श्रीमतर सेनासाहेबसुभा यासी बोलू लागले. याणी पाडूरंगपत व जानराव येशवत याजकडून बोलविले की, आम्ही पनास पाउनसे मात्र ठेऊ. ते सेदोनशें ठेवा ऐसे म्हणत होते त्याजवर मागाऊन कारकून पाठऊन द्यावा. त्याजवल जें निश्चयें करणें ते करून देऊ, ऐसे बोलून विडे देऊन निरोप दिल्हा. तेच वेलेस नागपुराकडून डाकेची पत्रे आली त्यात मजकूर की, महमदखान तरीन आजारी होता तो मृत्य पावला त्यासाठी सेनासाहेबसुभा याणीं फार खराखरा केला की बहुता दिवसाचा सरदार मोठी बाजू गेली. तो छतीसगडाकडे बिंबाजीबाबाबराबर सारे सरदारीचा आला त्याचे जिमेस चालत होता. चालीस वर्षे पदरीं होता. मोठे उमदे काम सागावयाचा सरदार होता. तो गेला होणारास उपाये नाहीं त्याचे घरास समाधानास राजाश्री भवानी कालोजी गेले होते. ते परतोन येते समई घोडीहून पडले त्याचा जीववा हात दुखुन जरबेत आला आहे. त्यास उपाये महमदखान फिरगी करीत आहे म्हणोन वर्तमान आले असे आज सोमवारी येथून कूच होऊन करजीचे घाटावरील पिंपलगाव येथें मुकाम नेमिला असे सुरापूरवाल्याची पत्रे देउरचे मुकामी आली होती. त्याची उतरें दिल्हीं व येथून दोन बदुखा त्यास पाठविल्या. बालाजी सिवदेव उदाजी जासूद साहेबाकडे पुण्यास रवाना केले. येऊन सेवेसी पोहचतील. येथून सातमालनजीक करजी येथील घाट उतरून जाणार सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापि. रोज सोमवार दोन प्रहर

३५२

रु. नं. ९६ श्री ता. २५ जून १७८९
फा. न. १
पत्र न. २५४

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी वरपे कृतानेक दडवतर विज्ञापना ऐसी जे. ता छ. १ माहे सवाल मुा मौजे कवसान गगादक्षेनतीर पैठण उतरतीर येथें साहेबाचे कृपेलोकने करून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानतर रुईच्या मुकमाहून बालाजी सिवदेव व उदाजी नवघरे जासूद रवाना केलीयाचे वर्तमान लिहीलें आहे तेही सेवेसी येऊन पोहचले आसतील. तेथून कूच करून श्रीमतर सेनासाहेबसुभा केलपिपळगावचे मुकामास आले तेथून मगळवारीं कूच केले ते सातमालच्या घाट करजीचे पूर्वेस दोन कोस चागला घाट आहे. परतु तीन कोसाची लामन आहे. त्या घाटानी काहीं गुता न पडता घाट उतरून तीसगावावर आले. तेथील बागात बसून फराळ केला तेयेंच तीसगावचे कमावीसदारानी सेनासाहेबसुभा यासी तिवट शेला दिल्हा. तेथून स्वार जाले ते आबडापुराहून भगुरच्या मुकामास आले. बारा कोसाची मजल जाली. रोज बुधवारीं प्रातःकाली स्नान देवपूजा करून भगुराहून स्वार जाले ते मार्गीं का सेगाव येथील रामराव देशपाडे, मनाजी शामराज याचे व्याही त्याचे घरास गेले. त्याणी सेनासाहेबसुभा यासी पैठणी तिवट सेला दोन वस्त्रे दिल्ही वरकड कारकून मडळी भोजनास देशपाडे आपले घरास वेऊन गेले. मुनसी व माहादाजी बलाल चिटनीविस गगास्नानास आले वरकड कारकून मडळीने भोजनें केली. त्यासही दोन दोन प्रो वस्त्रे कारकून मडळी(स) दिल्ही. आणि तेथून मुा मजकुरास आले गगेची पूजा करून नमस्कार केला की, उतार द्यावा त्याजवर येथे भोजन करून गगातीरी छावनी देऊन बसले पैठणी उतरतीराकडे तीन नावा होत्या. त्या अलिकडे आणऊन पागेचा कारखाना उतरावयासी लाविला. टोक्याकडील व गळनिमे व काळेगावच्या वगैरे नावा व पेटेकरी

मोकळविले असत गंगेस पाणी फार नेमस्तच आहे परंतु पाट मोठा, येक दोन रोज उतारास्थाची लागतील सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति रोज गुरुवार प्रातःकाल.

३५३

रु. नं ९१ श्री ता २५ जून १०८९
फा नं १ पो छ ८ सवाल सन
पत्र नं १६ तिसैन मायाव

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी योरपडे कृतानेक विज्ञापना येसी जे, येथील क्षेम ता छ १ सवाल पावेतो मुक्काम पेठ साहेबांचे कृपावलोकनेकरून आज्ञाधारकाचे वर्तमान येथास्थित असे यानंतर राजश्री सेनासाहेबसुभा गुरुवारी राजश्री भवानी नागनाथ मुनसी यांचे येथें गले नागपुरास गमन होण्याचे मुहूर्त आगाऊ शुद्ध १२ स क्रिया वद्य ७ स उत्तम म्हणून सेनासाहेबांनी मुनसीस विचारले त्याचे उत्तर आलें कीं, राजश्री विठलपंत सुभेदार प्रांत वऱ्हाड यांचीं पत्रें आलीं कीं, हैदराबादेहून दरवेश महंमद नवा सुभा यांचा पत्रसार आला व यांचे मजकुराचीं पत्रें सरकारस्थान यांचीहि आलीं वऱ्हाडांत त्यांची गढीयावर ठाणे मानिले भेटीस येणार त्यास ठाणे मानिले आळजा पुरबाहेर नियाईयावर सच पत्रमस्केमचीं पस्ती आहे, त्या पत्रामध्ये नवा सुभा सुद्ध करून आल्मबुरचा बंदोबस्त करू म्हणून पत्र यावे तेव्हां सरकारस्थान पुढा शहरांत जातात हे कुवास्त गोष्ट आहे तिघनी भास त्यास काहींच संचार होणार नाहीं यास्तव भेटीस न यावे म्हणून ठाणमारानिल्हे पत्रें पाठवावीं व राजश्री भवानी रघुनाथ यांसहि पाठऊन सर्व अर्थ मुनयाने पैसा सव ठरऊन द्वितीय प्रहरीं पत्रांची रवानगी करून डाकेवर राजश्री विठल बल्लाळ सुभेदार याजकडे पत्रें त्याणीहि लिहिलें आहे कीं, सरकारस्थान यांस पत्रें पावती करावी म्हणून व मुनयाची भवानी रघुनाथ यांचीहि रवानगी केली आणि ठाणमारानिलचे मुनरमारपसमागमें उत्तर लिहून पाठविलें मुनयाचीं येथून कूच करून पांच कोस सांदुर घाटीचा मुक्काम पस्त रात्रीं गावे देवपुरेचे पाट येक व आमीन स्वारची पार्टी गेल्या यहून तीन पार्गी चोरांनीं नगी त्यास नवाबाकडील मामलेदार व पेठचे जमिदार आणविले ते मामलेदार व जमिदार गिरफदार झाले, याजमुळें सेनासाहेबांची मर्जी भारी रिक गर्मी मोर्गी

घतल्यासेरीज व्यागार नाहीं म्हणून मुनसीशीं मुद्दा चालला तेव्हां राजश्री रंगोबानाईक व रामचंद्रनाईक धानवडे यांचे घरकून येऊन रदबदली करून दोन हजार रुपयावर तोडून समजोती पाडली ब्राह्मणभोजन सुमार आसामी तीसपर्यंत पाठून आपण भोजन करून राजश्री रामचंद्रनाईक धानवले व बिजा छ्यू व बापू देव व बनोबानाईक हिंगे यांचे घरीं गेले वस्त्रें जालीं नंतर नांदुरघाटीस मुक्कामास गले शुक्रवारीं द्वितीय प्रहरी आणीख गंगेस पाणी आले ठाव मोकळ नावा चालत आहेत सबब पुढें जाणेयाचे ठरलें नाहीं पुढें ठरेल तैसी विनंति लिहीन गुमानजी माणे यांचे येक माणूस गंगेंत वाहून गेले सेनासाहेबांनी गंगा उतरलेयाचे वर्तमान साहेबांस लिहिले आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

३५४

रु. नं ९१ श्री ता २५ जून १०८९
फा नं १
पत्र नं ११०

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घरपडे कृतानेक विज्ञापना ता छ १ सवाल मुक्काम कायस गंगातीर दक्षण-तीर सेवकाचे वर्तमान साहेबांचें कृपावलोकने यथास्थि[त] आहे विशेष काल बुधवारीं श्रीमंत सेनासाहेबसुभा मुक्कामास ये[ऊन] पोचल्याचा व कारस्थाना उतरा[या]चा मजकूर पाठविला तो सेवेस श्रुत जाहालाच असेल आज गुरुवारीं त्यासे पारावर मकान नावेवर उतरीत होते तो गंगेस प्रहर दिवसा उतार ठाव जाहाला त्यास सेनासाहेब भोजन करून उतरून जाणार. कांहीं लस्कर राहिलें ते आज सायंकाळापावेतो पार जाईल उद्यां कूच की मुक्काम त सेवेसी विनंति लिहीली जाईल डाकेचेमथोवर पत्र नागपूरचें मातबरीचें आलें तें आल्याहिरा सेवेसी पा आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञप्ति ता छ १ सवाल दोन प्रहर दिवस

३५५

रु. नं ९१ श्री आक्टोबर १०८८
फा नं १ पौठ १ सफर
प नं ५१

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घारपडे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे, राजश्री सेनासाहेबसुभा व

राजश्री व्यकोजी भोसले व कारभारी ऐसे मिळून माले-मामलनीचे कामे विलेस लावितात व सेनाधुरधर असता व त्याचे हातची राज्यात जुणी मानसे होती त्याजवर त्याणी तस्करा काढायाचा उद्योग धरिला आहे. खुशालजी देशमुख याजकडे वराड प्राती व्याल्याचा किला नजीक बालापूर व वगैर काही माहालही होते त्यास छ २८ जिल्हेजी पावणे दोन प्रहर रात्रीस खुशालजीस व त्याचा कारभारी विठलपतास बलाऊन माहोतपदार व जेरबद आनऊन विठलपतास उभे केले त्यास म्हणू लागले जे, तुम्हीही कैसा कारभार केला तो सागा तुमचे मुदई याणी लिहून दिल्हे आणि तुम्ही रुजू करून देत नाहीत तेही समक्षेच आहे. तेव्हा हे वर्तमान भवानी काळो यास कळलें, ते येऊन त्यानी विनती केली जे, साहेब हे काये वडीलाचे हातची मानसे आहेत त्याचे अगी काम केवडे त्याचे साहेब खापर करतात हे ठीक नाही, याची विनती साहेबासी मी करीन त्यावरून उगच राहिले राजश्री धोंडो माहादेव व महमदखान तरीन याजवर सेनासाहेब रागास येऊन म्हणू लागले जे हा हारामखोर आहे याचे पारपत्यच करावें म्हणून फौजेची रवानगी करणार आहेत. त्यास येथील चाली या प्रकारच्या आहेत यावर काये घडेल ते साहेबाचे सेवेसी श्रुत होईल व सेनाधुरधर असताना मगलसेन जोहारी श्रीकासीचा राहणवाला येथे जवाहीर देत घेत होते तो घोड्याचा सरजाम हिऱ्याचे जडावाचा कडापटा येक व दुमची येक ऐसे याजकडे आणिले होते ते याणी जामदारखाण्यात मो[घ]मच ठेविले होते त्यास हाली सेनासाहेब राजश्री माहादाजीपत लस्करी याचे मारफतीनें पासष्टी हाजारास कडापटा व दुमची ऐसे घेतले त्याची वरगणी कुल कमावीसदारावर लक्षास दीड हाजार घातले आहेत. नजर सरकारात करावे ते राजश्री उमाजी माहादेव याचे हाती देऊन त्यानी सेना-साहेबास नजर केले साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति

३५६

रु. न. ९६ श्री १७८९
फा न १
पत्र नं. २९८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपे कृतानेक विज्ञापना येैसी जे. राजश्री सेनासाहेबसुभा यानी राजश्री जेनार्दन विश्वनाथ यास म्हटले की, तुम्हाकडे दप्तरखाना व मुलकी हिशेब आहे व कारभारहि करिता याजकरिता आम्हास मदत खर्च लाख रुपये द्यावे. त्यास त्यानी पचतीस हाजार पटऊन दिल्हे. बाकी राहिले तेहि मागतात व राजश्री बापू हालद याजकडे वराडपाडेपणाचे काम आहे त्याजपाशी पनास हाजार रुो मागतात. त्यानी निमे लाऊन दिल्हे. बाकी राहिले तेहि घेतात. राजश्री सिवराम हारी याजकडे खासगीचे काम आहे त्याजपासी लाख रुो मागतात त्याणी चालीस हाजार दिल्हे बाकीचेहि मागतात व हुसन महमद पेठेचा कोतवाल याजपासी लाख रुो मागतात. त्याचे मोगमच आहे परतु तो देईलसे वाटते व राजश्री विसाजी उमाजी निा पीलखाना याजपासी लाख रुो मागतात त्यानी उतर केले की, साहेबी मजला येक वस्त्र द्यावे आणि जे आहे ते साहेबाचे. त्याजवरून त्यास येकत्र नेऊन त्यास म्हणू लागले जे, तुजजवल पैका आहे नाही तो आम्हास ठाऊकच आहे, परतु तू का गरबडू नको, तुजपासी काही घेत नाही. परतु चौथाबरोबर म्हटलेच पाहिजे व देवगड व नागपूर व चादे व झाडी वगैरे प्रात याचे फडनिसी ज्यानी केली त्याचे व्यतनाचे यैवजी मामलत पाहून हाजारा बाराशापासून तीशा पावेतो मागितले त्यापैकी चालीस पनास हाजार रुो वसूल जाले व पेठतील साहूकार याजवल काही मागत होते. त्याजवरून पेठत दोन तीन दिवस गडबड जाली. तो राजश्री माधोजी नाईक काले येऊन येकात होऊन महकूब केले. पुढे काये घडेल ते घडो, सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञाप्ति.

३५७

रु. न. ९६ श्री पावसाळा १७९५
फा. न. १
पत्र न. ७५

[प्रारभी मजकूर फाटला] देऊन आतर पानदान [फाटले] आण राजश्री पाडुरग गणेश पाठऊन राजश्री बलवतराय मुढे व राजश्री मालोजी घोरपडे व रो निबाजी नलवडे यास आमत्रण सागून आले. त्यास या मडळीस आज मेजवानी आहे. सेभर आसामीची याद आली आहे त्यास आज प्रातःकाली सेनासाहेब याणी उभयेता कारभारी बलाऊन मागील प्रकर्णाच्या याठी पाहात बसले होते तो सेवकास बलाऊन नेले आण म्हणू लागले की आमची लाकडे का बद केली आहे ? त्याचे उत्तर केले की, आपले कूच जाले म्हणून खासगीवाल्यानी कायेद्याप्रमाणे बद केली आसेल, त्याजवरून फिरोन म्हणू लागले की, आम्हास

सरकारचा व नानाचा निरोप व्हावा नाहीं आम्ही येथ आहो तापावेतो असावें, येविशीं विनंति नाना यांस त्याहावी याजकरिता सेवेसी विनंति लिहिली आहे याजवर मर्जी आहे ज आज्ञा करणे ते करावी आज छोकास मेहमानी आहे आज लस्कर नाहीं काल उन फिरोन आले आहे व कारकारमारी नारायेणराव वैद्य याचे येथून आलियावर याचे वर्तमान आले ते सांगितले त्याजवरून मर्जी दिक आहे व नारायेणरावहि पानसे याचे येथे आहे तेव्हांहि काही खुलासा नाहीं येविसी विनंति नारायेणराव यांनी कलीच आसेल सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाप्ति

३५८

र. नं. ९९ श्री जुलै १७८८
फा नं १
पत्र नं १७८

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी राजश्री भवानी नागनाथ याणी पत्रे राजश्री भास्करपंत सिवदेव याजला लिहिले आहे की, यापूर्वी श्रीमंत साहेबास नबाबाचा खरिता आला व आमचे नांवेहि खत आले की, गुग्राहाकडील वराड गंगथडी मामलतसमंधी बाकीवाकी राहिले ते फैसल्यात आले पाहिजे व मसलत प्रकर्णी बोलणे ज आहेत त्यास भवानी नागनाथ याजस्थ विना इकडे कसून यावे त्याजवरून हे पत्रे श्रीमंत राजश्री नाना व श्रीमंत राजश्री तात्या यांस येथून लिहिले व गुग्राहासहि लिहीले त्याजला दोन मास झाले पत्रे प्रविष्ठ पत्री किया नाहींत याचा बाकीबाकी मुमीहि काहीं लिहील नाहीं हे कांहीं समजत नाहीं मसलतींचे काम बहुत नाजूक आहेत तरी श्रीमंत नानांस व तात्यांस विचारून उत्तर लिहून पाठवावे म्हणून छ १० रमजानी लिहीले आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति

३५९

र नं ९९ श्री एप्रिल १७८९
फा नं १

साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना येसिजे राजश्री मेनाबादरमुमा व उमरावा फार मारी व राजश्री बलवंतराव फडके ऐसे असून दोन तीन घटका येथवर होऊन, बळवंतराव फडके गेले तो राजश्री आपा बळवंत आले दोन घटका बोलणे जालेयावर आपास घरों दिल्हीं आग स्वारी तयार जाली बळवंतराव फडके यांचे येथे येतील सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ती

३६०

र. नं ९९ श्री १७९१ नंतर
फा नं १
पत्र नं १११

पुरवणी साहेबाचे सेवेसी आज्ञाधारक मल्हारजी घोरपडे कृतानेक विज्ञापना येसीजे प्रगणे गंगथडीकडील वर्तमान तर आनंदराव धोंडीराव सुभेदार मौजे धनसांगवी प्रगणे अंबाड येथे मुसलमानवासुधा आहेत फौज कांहीं आजपावेतो आली नाहीं म्हणून व या प्रांतात चौ सेर मापाचे आजीच पायलीची धारण आहे. गरीब गुरीब ठठोन घरास जावास राजश्री बलवंतराव फडके याचा व रोशनखान याचा कजया पडला आहे. प्रगणे पाथूर व प्यारठाणे ऐसे दोन माहाल रोशनखान याजकडे जागीर होती आनी फडके याचे गाव प्रगणे मजकुरी देशमुखी व पाटीलकीचे त्याजवरून स्वानानी फौज पाच हजार स्वार पायदळ येऊन मौजे मनूर प्रगणे पाथूर येथ मारचे खऊन बसले व फडके यांनी गाझीखान व काशीजी नाईक व उदाजी नाईक ऐसे वगैरे फौज आजीच हजार जमाव करून त्याजपासून येथ कोसावर मौजे उमरखेड प्रगणे प्यारठान येथ मुक्कामास गेले मग दाटी करून पाठीसी परंतु रोशनखान याचा जमाव भारी याणे थोडी मानसे जखमी जाली मनगा आन प्यार गिरद मांडले. परतु शस्त्र वगैरे सरंजाम सरला यानी बुरुज खाऊन अर्धा बुरुज पाडला मग टानगार व खेर पाडला विमान धरून बाहेर निघाले गनीत टान रोशनखानाचे बसले मग फडके यांनी प्यारठान मौजातील हाकून आणिले याजवरून याचा व त्याचा सख्त हायाचा कारभार लागला आहे फडके हाकून आहेत रोशनखान चारपासून दो कोसावर आहे, म्हणून खातमी आली साहेबाचे सेवेसी श्रुत व्हावे हे विज्ञप्ति

6 पुरवणी पत्रें (अनेकांचीं)

३६१

रु. न. ८८ श्री. २ मे १७७४
फा. न. १५ टीप—पत्र हरिपतांचे
पत्र नं. २९

पुा विज्ञापना. बोलिलो की जर आमची बहीण म्हणविता तर ज्यात परलोकचे साधन ती गोष्ट करा नाही तर प्रपच करावयाच्या गोष्टी फार सागतील. परतु परमार्थाची गोष्ट कोणी सागणार नाहीं. येविसी इतिहास फार सागितले. फार सतोषी जाली. आम्हाजवल वचन प्रमाण केलें की तुम्ही जें सागाल तें करीन. सर्व करून पाहिले फजित पडले. मुधोजीचा पक्ष ध्यानात आणावा तर तो दगाबाज आहे, माझे बननार नाहीं. साबाजी गरीब यास दुर्बुधी नाही. माझा लेक हाच याउपरी दुसरी गोष्ट करील ती हजार बापाची असेल याप्रों शफत केली. मग साबाजीस आणून पायावर घातले. तिवे जणच बसोन कितेक भाषणे जाली. उभयताचे आत करणात काहीं कीलाफ ठेविला नाहीं. मग आमचे गोटातून साबाजीचे गोटात गेली. त्याजवर येक दोन वेल मी जाऊन मातुश्रींसी बोलेन, साबाजीबावा त्यास येकत्र बसऊन निखालस गोष्टी जाल्या. आता उभयताचे प्रेम विशेष आहे. येक कारकून मी आपला मातुश्रीजवल ठेविला कारण कसी वर्तणूक करितात ही कलेल. अतर कोणाकडून पडते हेंही पहावे. जी गोष्ट आम्ही केली याजवर काईम आसावे असे वरचेवर सागावे. दिवसे दिवस रग पडावा दौलतीत कुपर होऊ नये, आमचे कारकुनाचे दाखल्यासिवाय मातुश्रींनी खर्चवेंच कोणती गोष्ट करू नये, या प्रो केले. प्रथम कारकून कबूल करीत नवती. परतु साबाजीबावानीं सागितले कीं, कारकून तुम्ही ठेविल्या खेरीज आम्हास ठीक नाही तेव्हा मातुश्रीस बहुत प्रकारें समजाऊन सागून आम्हाकडील कारकून असल्यास तुम्हासी करार केला त्यात अतर पडू देणार नाही. कोणाचा उपसर्ग लागणार नाहीं. त्याणे खातरजमा होऊन कबूल केले. आता भाषण हेंच की, यावतजीवपर्यंत साबाजीसी अतर करणार नाही. व तुम्ही आमचे नीट करून दिल्हे तुम्हास बटा लागू देणार नाही. याप्रो आमची खातरजमा केली. राजश्री नाना जोसी, दिवाकरपंत, भवानीपत, याचे विचारे गोड करून दिल्हें. सर्वांस सतोष जाहाला. साबाजी केवल आपला, दुसरे दैवत जाणत नाहीं. हीच गोष्ट शफतपूर्वक आहे. खातरजमा ठेवावी. येविसी नाना जोसी लिहितील. भवानीपत कारभारी त्याचे देवाजीपताचे नीट नवतें. ते नीट करून दिल्हे. कारभार भवानीपतानीं करावा दिवाकरपताचे महत्व रक्षावें. सान्यानी येकरुप असावें असे शफतपूर्वक करून दिल्हें माझे बुध्धीनें जाले त्यास कसूर केली नाही. व लौकिकातही याच गोष्टी कीं, ज्या गोष्टी न घडावयाच्या त्या घडल्या. सर्व पुण्यप्रताप स्वामींचा व येश स्वामींचे आहे. ती सरदारी केवल आपले खासगीची या प्रो केलें आहे. सविस्तर स्वामींस कलावें म्हणोन लिहिले असे. साबाजीबावा निरोप घेऊन गेले. साबाजीचे डेन्यास गेलों निरोप मडलीसह जाला, येक हती दिला, जवाहीर नाही त्याचे सात हजार रुपये कबूल केले. सरकारचे यादीत आहेत. केवल सरदारी गलाठ्यात आली खावयास नाही तेव्हा मी जातीने दरम्यान होऊन सावकारा कडून चालीस हजार रुा दिल्हे तेंव्हा कूच जालें. भेटीनतर सविस्तर विदीत करीन. तदोत्तर दो चौ दिवसी मातुःश्रीचा निरोप आला की मी निरोप दिला नाही. त्यावरून गेलो. साबाजीबावाकडून आपले तर्फेची वस्त्रे ठेविली येक हती दिला. बहीणभावाचे नाते मोठे खचीत जाले. कचे कलावें म्हणोन लिा असे. हे विज्ञापना.

३६२

रु न. ८८ श्रीशंकर १७७५
फा. नं. १५
पत्र न ३३

सेवेसी विज्ञापना यैसी जे. येथे वर्तमान मातबर ग्रहस्ताने राा धुरधरास सागितले. त्यानीं आम्हास सागितले. ते यैकून वृतीस जो क्षोभ जाहला तो श्रीहरी जाणे. राा धुरधरानीं विचारिलें जे पुढें काय? आम्ही उतर केलें कीं ईश्वरें सामर्थ्य दिले आहे, जें कराल तें होईल. त्यावर दिवाकरपतास विचारिलें. त्यानीं उतर केले कीं, आधी वर्तमान गलत आहे कदाचीत खरें जाहल्यास जर माझे यैकसील तर मी तमाशा करून दाखवीन. जर माझे यैकणार नाहीं तर याउपर रोजगाराची उमेद नाहीं. कासीस जाईन.

सान घष यमास यार्ती आता श्रम करणें आहे. आणि आईकल्याचर या गादीचा वा सुइ न येई त्याची आई छोयली घडाचे वियाचा या प्रो उतर केलें तेव्हां राा सेनाधुरधरांनीही याप्रो निश्चय करून हीच शपत त्यांणीही उच्चारिली चार स्थिरपर्यंत चैन उमप्तांस नाहीं हे श्रायरया आली आमची गती ईश्वर याणे हिमाळ्यास जावें हेच यासना दुसरा आय नाहीं तो इतकियांत आनाजी नाईक यानवले यांचें पत्रीं त्यांचे मावास आले त्यांनीं लिा होतें जे श्रीमंत नाना पुण्यास आले होत आम्हासी वालिले आणि आमची रवानगी राा हरीपंताकडे करणार. याप्रा पत्र वारा दिवसांत आलें त्यावरून चित्ताचे समाधान जाहालें आणि संतोष जो जाहाला तो श्रीहरी जाणे आम्ही स्थिरो राा आकुरा दऊन दोघ माणसांस वारा दिवसाचे करारानें राा लक्षुमण पंताकडे पाठविले आहेत या प्रो जाहालें स्वामीकडून पत्रें त्यास त्वरेनी येतील तव्हा सर्व संशय दूर होतील कळावें तावत्यान यास गांव इनाम लिहा त्यास पा बाम्गांव येथील गांव मार्डाबुज्रक पा मार येथील नेमून लिहा त्यास इनामपत्र स्वानमारांचे नांवें बाळी पाहीजेत याकरितां विनंती लिा आहे तरी कृपा करून इनामपत्रें वद्यारे करऊन पाठवावी म्हणजे खानमार यांस संतोष होईल तर लौकर पत्र यावी आनमान न करावा यये नित्य त्याचा उपद्रव आहे या करितां विनंती लिा आहे कळावें बहूत काय लिहिणें कृपा लोभ करावा हे विज्ञापना

३६३

रु. म. ८९ श्रीशंकर १७००
फा. मं १५
पत्र मं ३०

सेवेसी विज्ञापना ऐसी जे राा सेनासाहेबसुभा पुण्यास आले होते तेव्हां सरकारची नाटकशाळा तिचे नांव रमा तिची आई आहे व ती वैद्य टोपीकणी व दोन कुळंबीणी आहेत येकून चौघीजणी येरा सिलेदाराने काढून आणिल्या त्यास आम्हास हे वर्तमान येथ कळलें त्ये दिवीचे प्रनांत आहों इतलग झालीसी आहे स्वराजाची सुती फार येकिली आहे त्यास येथें स्थिर हा पडणार नाहीं परंतु स्वामीनीं येक पत्र श्रारजे नावे राा सेनाधुरधरांस व स्थिरकर पंतोस पाठवावें त्यांत स्वराज्य जे कुटुंबानी घाग्या यांणे सरकारची नाटकशाळा पळवून नेली आहे तरी याउगे मजकूरास ताकीद करून नाटकशाळा पाठऊन यावी या प्रो पत्रें आम्हांस व उभयतांस लौकर यावी, म्हणजे सादर पत्रेल विच्या आंगावर वस्तवानीही पांचुवात हकारांची आहे म्हणून येकल्यांत आले आहे तेथें दोघ त्यांची म्हणजे ठिकाण लागल आम्ही प्रेत्नास चुकत नाहीं सावेळ येसे आहे पत्रें लौकर पाठवावी सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना सारांश, बातीची सावधाई बहूत असावी दिवस बहूत कठीण आहेत ईश्वर सर्व पार पाडील परंतु हुशारी असावी कोणेविसीची उपेक्षा नसावी हेच विनंती वारंवार लिहिण्यांत येते रात्रदिवस नेत्र व अंतःकरणाच्या वृती स्वामींकडे आहेत बहूत सावध असावें वारंवार लिहितो म्हणून त्रास न मानावा हे विज्ञापना

टीप—वरील दोन पत्रें बाबुराव वैद्यांचीं दिसतात

३६४

रु. मं ८८ श्री १७७८
फा म १५
पत्र नं ६४

राजश्री नाना स्वामींचे सेवेसी विनती उपरी राजश्री स्थिरकर पुरुषोत्तम व बाबुराव विश्वनाथ यांचे पत्र त्यांस आपले पत्र ऐसीं आलीं त्यांतच चौकशीचा घरोबर. ते सविस्तर वाचून सेवेसी पा आहेत त्यास आलिकडे आपण जलदी करून करावे लिहिले व कळले नाहीं असो जें लिहिले असेल ते समजोनच लिहिलें असेल त्यास आगादर बाबूराव यांणीं यावें मग दस्तऐवजी पत्रें लिहिणें तर त्याहावें यांत सर्व मर्जी ! आपणही सदरहू प्रो केले असेल आणि करवील हे विनती

३६५

रु. मं ८८ श्री १७८५
फा म १२
पत्र मं १

पुरवणी श्रीमंत नाना स्वामींचे सवेसी विज्ञापना ऐसीजे दयाजी नाईक योवपराजर महले प्रकर्णी स्वामींनीं सांगोन पाठविलें तें श्रीमंत साहेबांस त्यांणीं निवेदन केलें त्याप्रसंगीं

श्रीमत(र) बोलले की पुण्याचे प्रसगी मडल्याच्या सनदा नानानी ममतापूर्वक दिल्या व आघटीत गोष्ट घडविली. त्या वेलेस राजश्री तात्यासी आमचे बोलणे जाहाले की ह देणे केवळ ममतेचे व लोभाचे व या सरदाराचे उस्तवारी काही बतीसा लाख रुपयाचे जाहागीरप्रमाणे नाहीं. आसलीयास तात्या, स्पष्ट सागावे व बोलावें. तेव्हा त्यानी उत्तर केलें की, तुम्ही म्हणता त्याचप्रमाणे, काहीं बलात्काराचे नाहीं. बहुता प्रकारे आपले समाधान असावे. ये विशई दुसरा विचार किमपी आपले चितात न यावा. या बोलण्याचे वारवार स्मरण करीत असतात तेव्हा जे घडावे तें सोये निघोन घडावे. स्वामी सर्वज्ञ आहेत तेव्हा याचा विस्तार काये ल्याहावा. व श्रीमत येजमानसाहेब सर्वस्व स्वामींचे भरोसीयावर असेत दुसरा अर्थ किमपी नाहीं. तेव्हा ही दौलत सरदारी रक्षणे व पेचातून काहाडने याचा अगत्य पुरतेपनं असावाच असावा. विशेष विनती ल्याहावी येसे नाहीं. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञःपणा

३६६

रु न ८८	श्री	३० नोव्हेंबर १७८६
फा. न. १५		पौं छ १७ रबिलाखर
पत्र न १०–११		सन १२०० मु॥ नागपूर

राजश्री मल्हारजी नाईक बोरपे व दताजी नाईक तोरडमल गोसावी अखडीत लक्ष्मीअलकृत राजमान्य श्री गणेश महादेव रामराम विनती उपरी येथील कुशल ता॥ मार्गशीर्ष सु॥ ९ रोज पावेतो वर्तमान यथास्थित असे विशेष. तुम्ही पत्र पा॰ ते पावले लिहिले सविस्तर कळो आले केशरी गोंड धुमावाला याणे मडला व छपारे या दोंही तालुक्याच्या दरम्यान लखनादोन व धुमा वगैरे तालुक्याची गावें मारून लुटीतो व कितेक प्रकारें उपद्रव देतो. यामुळे दहशतीनें गावें उजाड होत आहेत म्हणोन बातमी आली. याकरिता त्याचे पारपत्य करणें प्राप्त परंतु बातमी येविसींची लिहावी त्यासारिखे पारपत्य करू म्हणोन लिहिलें त्यास केशरी गोंड धुम्याचा यास राज्याच्या अमलामध्यें जागा होती. आपला अमल जाहल्यापासून त्याजकडील जागा सरकारात ठेविली. त्यास बारा वर्षे होत आलीं. हालीं छपारा व लखनादोन व हरईवाले याच्या जाग्यामध्यें राहून धुम्याचे गाव पाच सात मारिले व जमीदार धरून नेऊन दाड केला व वेपारी यास लखनादोन येथें छेकून च्यार पाचशे रु. घेतले. त्यावर येथून स्वार व प्यादे पाठविले. तेव्हा तो पळोन हरईच्या जाग्यात व छपारेवाले या दोघी जाग्यामध्ये राहातो त्याजवर येथोन स्वार प्यादे पाठविल्यास दोही जाग्यास उपद्रव लागतो. याजकरिता छपारेवाले यास व हरईवाले ठाकूर प्राते सावथाहो गाववाले जमीदार यास ताकीदपत्रं श्रीमत राजश्री सेनासाहेबसुभा यास विनती करून घेऊन पाठवावी. माहादजी जासूद व फिरंगोजी याजबरोबर बिदा करावी. हे इकडील वाकीफगार आहेत याजसमागमे आम्हीही कासीदाची जोडी पाठविली आहे आपले जासूद यावयास दिवसगत लागलीयास कासीदाबरोबर ताकीदपत्रे देऊन रवानगी करावी. गोंडमजकूर याणे दोन महिने बखेडा केला आहे. पाहाडात राहून रात्रीचा येऊन गाव मारून नेतो. त्याचे पारपत्य चागले झाले पाहीजे. शे दोनशे स्वार आपले सरकारचे येऊन गोंडाचे पारपत्य जाहलीयास आम्हाकडून कोणेयेक शब्द नाही. येथून स्वार व प्यादे जाऊन पारपत्य केलें जाईल, परतु आपले जाग्यात खराबी होईल. आणि येविसीचा बोभाट सरकारात जाईल यास्तव ताकीदी घेऊन पाठवाव्या. राजश्री मोरोपतदादा चदेरीच्या मुलकात गेले आहेत. पाचसात हजार स्वार व प्यादे व तोफा समागमे आहेत. दोन तीन गढ्या खालें केल्या. बरोदीयाचे गढीस मोर्चे लाविले आहेत पाच सात रोजात गढी खाली होईल. उपरात तिकडील बदोबस्त करून लौकरच येणार आहेत तुम्ही आपल्याकडील नवल विशेष वर्तमान लिहीत जावे बहूत काय लिहिणें, कृपा लोभ कीजे हे विनंती

३६७

रु न ८८	श्री	मे १७८६
फा न १५		
पत्र न २६		

सेवेसी विज्ञापना. काल सध्याकाल च्यार घटिका दिवसास राजश्री सेनाधुरधर डेरीयातून निघून तोफ येक मार्ग डोंगरात राहिली होती ती चढवावयास गेले होते, ते दोन प्रहर तीन घटिका रात्रपर्यंत तोफा वर चढवून दिल्ही आणिखी दोन घटिका तेथेच लागल्या. तीन प्रहर रात्रीस डेरियास आले. आज प्रात.कालीच स्नान करून मोर्चात गेले तेथे राजश्री भाऊ व राजश्री आपा व राजश्री मखारामपत पानसी येसे आले. त्याणीं याचे मोर्चे पाहिले धुरधरानी भाऊस पुढे काय करावें कसे करावें हें पुसलें,

त्यांणीं उत्तर केले आपण सर्व जाणत आहेत आपल्यास सांगावे लागत नाहीं त्या गोष्टीनें श्रम वगैरे होऊन येईल ही गोष्ट आधी करावी म्हणून माऊन्हीं सांगितले त्याउपर स्नान संध्या करून, निरोप घेऊन त्रिवग माघारे गले पुरंधर चार घटिका दिवसपर्यंत तेथें होते त्या उपरी उभयतां पुत्र व सासा भोजनास लस्करांत डेरीयास आले कालच्या तळावरून आज कूच करून संकराजी घोरपडे यांच्या तळावर येऊन राहिले आहेत मोंगलांचे कूच होऊन सापन्यान्याच्या तळावर राहिले आहेत भोजन करून तृतीय प्रहरीं निद्रा करून उठल्यावर मोंगलाकडे जातात किंवा काय विचार करितात तो पाहून सेवेसी लिहून पाठवीन हे विज्ञापना

३६८

रु. नं ८८ श्री १७८७
फा नं १५
पत्र नं १८

सेवेसी विज्ञापना, राजश्री सेनासाहेबसुभा यांस पुत्र जाहला त्या समई माहूरास श्री देवीच्या दर्शनास मुलास घेऊन जावें असा नवस होता त्याजकरितां माहूरची जागा नबाबाकडे आहे त्याची परवानगी पाहिजे यास्तव या यशवंतराव यांस जाते समई सांगितले होते त्यावरून त्यांणीं नबाबांच्या कानावर घालून किल्लेदारास पत्र पाठऊन दिल्हे देवीच्या दर्शनास यात्रेस त्यास येऊ देणें मुजरत करणें म्हणून व नबाबांनीं येक मध्य माणूस या कामाविसी माहुरास पाठविला आहे त्यावरून देवीचा नवस फेडावया-करितां सौ चिमाबाई राजश्री परसोजी भोसले यांस घेऊन परकड मुना तिथी वगैरे व कन्या गंभी घेऊन निघाली समागमे कारभारी रा भवानी काळोचे पुत्र येशवंतराव पांचशे स्वार व गारदी दिल्हे राजश्री सेनाबहादूर व राजश्री वेंकोजी भोसले यांस दिल्हे. वरकड स्वारीचा सरंजाम हत्ती पालख्या गाड्या डेरे ल्याहिमा मातबरीप्रमाणें दिल्हा आहे छ १२ रोजी निघून नगर बाहेर राहिली आज मार्ग कास गेली आहेत यावयास येक दीड मास लागेल येथें राजश्री मनापुरंधर व राजश्री सेनासाहेबसुभा सानंद व कारभारी सर्व आहेत सेनापुरंधर यांची धाकटी स्त्री सौ कमलजाबाई व कन्या मान्याबाई जाट दाघी आहेत वरकड कुटुंब याजबरोबर घेऊन दिल्हे आहे सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३६९

रु. नं ८८ श्री तारीख १० मे १७८९
फा नं १५
पत्र नं १५

विज्ञापना येसीजे छ २४ रोज बुधवारी प्रातःकाळी या सेनासाहेबसुभा यांणीं स्नान देवपूजा करून स्वारीचे जाणे मुतसद्दीमंडळीसुद्धां माहालीस जाले तेथे स्नान करून थोरले माहाराजांचे समाधीपुढें येक मोहोर ठेऊन पूजा केली गंगेस रुपया ठेऊन व पांच रुपये इनाम खिजमतगारास दिल्हा नंतर तेथील वेदमूर्तीं करून माहागांवी वेदमुर्ती रा सदाशीवभट दिक्षीत यांचे येथे जाणे होऊन स्वल्प प्रकारीं बहुत मागणे जाली तेथून मेजमानी घेऊन केतापुरास चिटणिसांचे येथे जाणे घडून वर्तें घेतली त्याजवर स्वारीचे येणे सत्वर सायंकाळपर्यंत डेरेयास जाले येकादशीची देवपूजा आदी भान जाल्यानंतर जाली फराळ केला यांत नागपुरीहून जासुदाची खबर आली त्यांत वर्तमान होते कीं छ १ रोज वैशाख रविवार तिसरे प्रहरीं चिमाबाई मोहिते इचा काळ जाला ! त्यावरून सेनासाहेबसुभा यांसी अतीशय खेद जाला शोकाचे निवारण केल्याणी खेद शांत न होये मुतसद्याचे न आयकेत तेव्हां रा यशवंत नाना उपाध्ये येऊन बहुत रितीनें समाधान केलें परंतु खेद दूर होईना भान मात्र कायम केले आज आकरावा दिवस आहे येथे भानानें शुध्द जाले प्रसंगी रणसिंग मोहितेही होते रा सामाजी मोहित्याकडे वर्तमान लिहून सातान्यास रवाना केले सारांश सेनासाहेबसुभा फार करून खेदांत आहेत तपसीलवार वृत्त मागाहून सेवेसी लिहिण्यात येईल सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना छ मजकूर मागील प्रहर रात्र राहतां रवाना केलें

टीप—वरील तीन पत्रें मल्हाररावजींचीं

३७०

रु. नं ८८ श्री ता १ सप्टेंबर १७८९
फा नं १५
पत्र नं १९

विज्ञापना नागपुरीहून खबर आली कीं छ २८ बिम्बाजी साबाजी भोसले पाटांत च्यार घटका दुःख होऊन मृत्यु पावले पुणीयाहून ही खबर आकस्मात आली त्याज वरून नबाब वगैरे मंडळी हाहून आदेशा करीत जाते की

सिवाय जादा मूल्य पावला नाही । बगालाचा लता आहे आसो परंतु रघोजी भोसले याची बाब तुटली दोलत भूल जाली म्हणावी ऐसा मजकूर बोलत होते. रघोजी भोसले सेना-साहेबसुभा श्रीमंताचा व आपला निरोप घेऊन पुणीयाहून गेलीयानतर आग्राप येत पत आले नाही. बगाजीपत मलायतखान याजकडे पाठविले होते. त्याशी बोलत नाग-पुरास गेले. विठलपत सुभेदार याम आजा केली की नाडे सात लाख टके खानमजकूर याजपासून वसूल करावे. बगाजीपत याजवरून नाग भले की तुम्ही लिहिन तुरुन्त आमिचा नाही मलायतखान याचा म्हणोन मागती खान-बहादूर याजकडे पतमशागनिले जातील या प्रो वर्तमान आहे. पतमार याजवर इतराजीही आहे ऐसे बाजार-आवाई वर्तमान आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना तेग-जंग यास छ ११ निजामजी मशारनिल्मुलुक याणी आपले घरी ज्याफत केली त्यांचे समागमे शमशिया व जंग आजम व सरबुलदखान व गुलाम इमामखान व चिरंजीव जंग मजकूर याचे यास जवाहीर दागिने व वस्त्र दिल्ही. मशीरमुल्क याचे पुत्राची कन्या आहे. तेगजंग याचे पुत्रास घ्यावी ऐसी वदता आहे निश्चय होईल तेव्हा लग. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३७१

रु. नं. ८८ श्री ६ नोवेंबर १७८९
फा. न. १५
पत्र नं. ३२

विनती यैसी जे. हाजरनीनी मधेस्तास सागून पाठविले की मिस्तर कीनवी इग्रज व रावजीची हाजूरात मुलाकात व्हावी याचा दिवस कोणता तो त्यास पुसून करार करावा. मधेस्तानी आम्हास विचारीले आम्ही जाब दिल्हा की आपण जो ठरावितील तो. त्यावरुन छ ११ माहे सफर शनवार करार केला. त्या प्रों आठ घटका दिवस आला ते समई आम्ही तयार होऊन दरबारास गेलो कीनवी (इग्रज) आला च्यार इसमे गोरे त्याजसमागमे होते ते दरबारात नबाबाचे समक्ष त्या चौघाच्या आमच्या आगास आग भेटणे जाले. नतर आम्ही नबाबाचे उजवे बाजूस बसलों. ते डावे बाजूस बसले. त्यास बसावयाची परवानगी आहे. उभे राहात नाही. बसून टोप्या हातीं घेतात डोईस घालीत नाहींत हे आदब मोठी आहे. उपरात दोन घटका हजरीतीनीं आम्हासीच भाषण केले. दरमीयान काही जवाहीर आणून पाहीले. काही बागाची तयारी ते बाग पाहिले नजरा वगैरे नबे लोक आले गेले त्याचे मुलाजमती या प्रकारे दोन घटका जाल्यानतर त्यास पानदान देऊन रुकसत दिल्हे. इग्रेज नजर काये करितात, इतके दिवसात त्याणी तोफातरीक काये गुजरली, याणी त्यास काये दिल्हे हे समजोन लिहिता. हाजूर उभे राहात नाहींत बसतात. परंतु टोप्या काढून बसतात इतके आधीक. नबाबाली येक घडियाल हेदराबादी कारीगिराकडून (त)यार करविले त्यास किलीने चालू करावयाचे प्रयोजन पडत नाहीं. बगैर किलीचेच घडीयाल चालते ते आणून कीनवीस दिल्हे. अशा तऱ्हेचे घड्याल विलायतेतही अद्याप तयार होत नाही म्हणोन नबाब बोलिले त्यास कीनविनेही रुकार दिल्हा दुसरे लहान घड्याल रुपयायेवढे आणिखी येक इग्रजास दिल्हे. रा छ १७ माहे सफर हे विनती.

३७२

रु. न ८८ श्री १७९०
फा. न १७
पत्र न. ३७

विज्ञपना येसीजे. राजश्री गोविंदराव बापू व गोविदराव भगवत यासी बोलण्यात आणिले की आपला इशारा गेला त्याप्रमाणे फौज गगथडीस रवाना जाली. येसे असता आपली याप्रमाणे बोलणी होतात. मोठ्यास तो वचनीं सभाळावे लागते. जरी येविशईची पत्रे फौजप्रकर्णी नागपूरास गेल्यास आपले चितात काये समजतील हें आपणच आपले चितात समजावे मोहसन आलीची बहि-वाट दरम्यान आणून आद्यापवर बोलतात येक साला निगा करितो. बाकी सन ११९९ची व मागील हैदराबादेस गेल्यावर येक येका माहालातची रुजुवात होऊन आल्या-नतर चौ महिन्यानीं निगा करू. त्यात स्वारीखर्च व माहालातची तसनस जे जाली आसेल तें कुल मजरा घ्यावी येसे आहे यात जीव कोणता रुदवाती होणेयास बाधली वर्षेच गुजरतील. तेव्हा हे होणेच दुरापास्त आहे. निशेचे प्रकारास दिवस घेणे हे यात मात्र आहे याप्रमाणें सेवकानी बोलण्यात आणिले उतर सादर होईल त्याप्रमाणें वर्तणूक घडेल हे विज्ञापना.

३७३

रु. म ८८
फा मं १५ श्री
पत्र म १५-१६ १०९०

विज्ञापना ऐसी जे छ २ जमादिलआखर रोजी राजश्री रघोत्तम पंत फडणीस मध्यस्ताच्या निरोप घेऊन राजश्री गोविंदराव बापू व गोविंदराव भगवंत यांजकडेस आले श्री गंगथडीस रायेजीची फौज पासून आपलेच वसुलाकरिता आली आहे समाप्त तोफा वगैरे समागम आहेत याजमुळे प्रांताची खराबी होऊन यांविषीं तुम्ही रामचंद्रपंतांसी बोलण्यांत आणोन फौज माघार यावी म्हणजे सन १२ हाल साल्चा ऐवज मोहसनअली खानाचे व्यंकटराव गोपाळ यांचे येथेस फैसले हात गेले त्याप्रो ऐवज तुम्हास निशा करून यवज देऊं त्याजवरून मदारनिर्लनी आज्ञाधारकास बोलाऊन नेऊन आमची त्याची समक्षता फक्त माचे उत्तर काये घ्यावे ते सांगा तव्हां आज्ञाधारकांनीं उत्तर केले श्री मदल्य येथें येऊन बीस पत्रें गुजरलें पत्र बरचेवरी येत गेलीं पुण्याहूनही लिहीली आम्ही गंगथडीचे हिशोब मागील बाकियाटीचे सब समजाविले नित्य बोलणी होतात परंतु जागसाल्याचे उलगडे हात नाहीत तेव्हां आपणास जें उचीत तें उत्तर यावें हें बोलण्यांत आणिलें तेव्हां गोविंदरावबापू यांणी रघोत्तमराय यांसी उत्तर केलें जे, तुम्हां या निरोप आणिला तो प्रमाण साल मजकूरचा ऐवज देऊं म्हणतात तरी पेशजीची बाकी कोण्ही द्यावी साल्अखेर आले गुजरल्यात पांच पांच सात सात वर्षे टरयस्त व या खरीव पमुख्यपरी बाकी यामनर फमले हात आहेत यांत पार्मांची आम्ही रहून देना त्याची निशा तुम्ही आमची करावी पुढ मुजाबस्यास बर कममी परल्टी तं आम्ही माघार तुम्हास देऊं येथे पर्टी निशा मान्नावर आम्ही आनले आपण रामचंद्रपंताचे लिहिने तुम्हास करून देऊं, आणि फौज माघार जावी यविशींचें ज लिहिणें ते ऐहू परंतु पाठीची याद येईतर देहून देना याप्रा पक्की निशा करावी माहसनआलीखानाचे फसल सन ११८८ चे साम्येम आदव पांच कमनी येनव बारी निघल त्याची निशा आम्ही तुम्हास देऊं हे मध्यस्तास विचारून उत्तर आगम यमे प्रां पाल्ग गम्यानर निरोप मिळा नंतर मजकूर गहरा समगम प यग घण्यास उत्तम नाही तरी आनग्य देवज निघुन गंगथडीचे पासोन्यात याचा ग्गसा व देन नाहीत सांगा भरून प्राप्त हे विज्ञापना हीर—वरील चार पत्रें इत्यादींची

३७४

रु. म ८८
फा मं १५ श्री
पत्र मं २३।२४।२७ १०९१

सेवेसी विज्ञापना आज्ञापत्राचे उत्तराचे मसुदे करून येथे दाखविले ते पाहून फार बावरे जाले आणि बहुत सफाईची उत्तरें प्रमयुक्त जाली ते सेवेसी पाहाणयास पाठविले आहेत

विज्ञापना ऐसी जे स्वामींनीं छ १४ रमजानचे आज्ञापत्र पाठविलें तें छ ५ सवाली पावले तेथ आज्ञा कीं, तुम्हांस खातेसमई राजश्री सेनासाहेबसुभा यांणी स्वारीस यावे येविसी समक्ष करार आहेत ऐसे सांगोन तुमची रवानगी केली व मागाहूनही दोन चार पत्रें यण्याविसी सरकारची गेली आसतां कार्यामुळे त्यांचें येणे न घडले त्याजवरून तुम्ही फौजेची तोड टराऊन लौकर राजश्री हरीपंततात्याजवळ दाखल होणे फौज च्यार हजार आहे म्हणोन लिहीत गेला त्याजवरून आम्ही खातरजमा मानून राजश्री तात्यांस लिहिलीं वारंवार गेलीं फौज लौकर येऊन पोहोचेल हा शब्द तुमचा लिहिण्यावर हाली सरकारची यातमी आली त्यांत फौज च्यार हजार नाहीं, व अद्याप पर्येत गंगापारही जाली नाहीं हे पाग तुमचे लिहिण्याचे नसावे असा हाली फौज किती कधी जाणार हे तरी खचीत लिहावे म्हणून बहुत शब्द लाऊन आज्ञापत्र आलें तें पावलें त्यास मोठ्या वगणुकम यें कैसे वागावे येविसी शिक्षा स्वामीचीच आहे ते पक्षी कोणतीही गो(ष्टीत) अंतर पडावयाचे नाहीं आम्ही सेवक लोक ते पक्षीं आमची चूक पदोपदीं होणा आहे व स्वामींनी बरदास्त करणें हें स्वामी कडे आहे इतके दिवस करणास केल्यामुळें पायाजवळ मासा निभाव जाला बरदास्त करून सेवकांना सांभाळ करणें ही गोष्ट ईश्वर स्वामीसच बक्षीस केली आहे परंतु मध येऊन साहामहिने जाहले त्यास कोणी बोळखतात कोणी बाळखतही नाहीत, तुमच्याचे उघा च्यार वर्षें पधर्मी फर्मी घ्यावी यामुळें सेप मात्र बोळस थोडीबहूत पुरत पुर्णाबाहून स्वार हाते येथेस आज्ञा जाली ज, मागरी तेच सेनासाहेबसुभा त्यांस आम्हांस भेट नाहीं त्यास हे आपण करण्यातील पाग नपल सयम खातरजमनेच लिहीत गल्य दुसरे आमची माहितगारी चार वर्षे बिलकूल नाहीं माहीत धाराचा माणूस दसाजी नाईक हात आम्ही येय आल्यावर माहीतगारीने त्यानी जो माग लापविला त्याच

पाठविलें व पावलें लिहिला मजकूर कळो आला व सरकार पत्रावरूनही सविस्तर समजलें श्रीमंत मेजमानसाहेबांस पत्र व मसिनस वाचून दाखविलें त्यास आज्ञा हेच जाली की तुम्ही येथें असतानाच जासूदनापूरचा बाबसाल पहला होता याचे उत्तर सरकारांतून कैसे जालें। तुमची रवानगी हे समजान कामने निकडीनें फली या पत्रापूर्वी सुचनाही तुम्हास लिहीली आहे सरकारांतून तुमचे नावे रावश्री बापुरावजी यांजपासी पत्र लेहून दिलें ते तुम्हास पावलेंच असेल सांप्रत तुम्हाकडून येवढा आज्ञा तो कानडे व दुवेजी कडेस श्रीमंतांनी भरणा दिला येवढा मजलीनें कबूल करावा, गरीब गुरीब असाम्या आहेत त्या साम्या त्याच्या पावल्या साडचिठीच्या माध्यात म्हणजे येथें बोलण्यास चांगलें बरकत साहूकारलोक निरोचे दरमीयान उठऊन आले त्याजपासून उगवा व्हावा दोन्ही आप येविसीचे श्रीमंतांनी लिहून तावडतोब पत्राची रवानगी सांडणी स्वारासमागमे मुजरा केली आहे त्यास सरकारआज्ञेप्रो लिहिण्याचा भाव समजोन करणे सरकारपत्रावरून सव समजेल येथून आमके लिहीलें हें मात्र कोणास समजूं नये गरीब गुरीब रयेत सावून देयाची बरकत साहू मागसे निसेची आहेत त येवढा अमल होये तो वरी आग्रहत असावेत जलदी करावी फार काय ल्याहावे बहुत काय लिहीणें हे विनंती

३७७

द. नं ८८ श्री १०९२
फा नं १५
पत्र नं २२

सेवेसी विज्ञापना येसे जे मपीरुलमुल्कबहादूर यांणी रावश्री रामचंद्र दाग भासल्याकडून वकीलीचे कामावर आले आहेत त्यासमवेत गोविंदराव यांजबरोबर यकरंगान येऊन पाल्मऊन, त्यासी सलुक्त करून, त्यांजला गोविंदराव भूप यांजला दरबारात न पाठवितां पतमजकूर यांजला हुजुरचे दरबारांस घेऊन जाऊन, नबाब बेगानअली यांचे समक्ष त्यांजकडून मजकूर बोलविला की, आमच्या पक्षाची पत्रें गुप्ताही लिहीत आहे आणि रावश्री उमयेतां गोविंदराव यांजकडूनही लिहून देवीत आहे त्याजवरून मपीरुलमुल्क बाहादूर यांणी पतमजकूर यांची तारीफ हुजुरांचे रुजू फर्मा की, पतमजकूर बहूत हुशार, दूरंदेश, चाणाक्ष फक्कडगार आहेत बगाजीपत यांजपेक्षां यांची हुशारी आधीक आह्ळान आहे त्याजवरून हजरतींही उत्तर केलें की आतां जो मजकूर नमूद जाला आहे याचा फैसला जाल्या आणि कजिया तुटला म्हणजे यांची दाणाई ध्यानास येईल बाबसाल फडशांत आलीया हुजुरांहून सरफराजीही मजूर आहे त्याजवरून पतमजकूर यांची पत्रें व उभयेतांची पत्रें भोसल्यास जाणार की, आमलदखल करून घ्यावा बाकी निघल त्याची नीशा करून देसात सलाबतखान यांजपासून घ्यावें, येसा मजकूर बातीत आहेत पाहावे मपीरुलमुल्क यांणी येक नवा ठरावीला होता की, मीर पोलादजंग व त्यांजबरोबर आपला योरला पुत्र व मारामल, आपला रिसाला, साहेबीन त्यांस रवाना बरामंत करावे आपल्या पुत्रास वदीस घालावें त्यास नबाबास अर्ज केला त्यास हजरतींही उत्तर केलें की, मीर पोलादअली यांजला मुलास पाठवावे त्यापेक्षां आलीज्याबहादूर यांजला का मुक्रर करू नये आलीज्याबहादूर यांचे नांव घेताच तो मजकूर यांणी साहून दिला आतां पत्रापत्री काये बाबसाल होईल सो पाहावा यांसो येथील बोलण्याचे भाव आहेत मोकतात येक करितात येक चाल आहे हे विज्ञापना

३७८

द. नं ८८ श्री १०९२
फा. नं १५
पत्र नं २१

सेवेसी विज्ञापना येसीज सलाबतखान यांचा व भोसल्यांस पगार लाखाचा हिशेब जाला त्यास बमुलाचे व्याज आतां व्याज मुद्दल हुंडणावळ काय मिळून सवीस लाख रुपये कले आहेत त्या पौणे अकरा लाख रुपये वसूल आतला आहे याजवर सलाबतखान यांजला मोहर करून मागत आहेत त्यास खानमजकूर यांणी मोहर करून दिल्ही नाही याजमुळें खानमजकूर यांचे व भोसल्यांचे अंतर्गत यांजला आले आहे हें वर्तमान मपीरुल(मुल्क) बहादूर यांजला कळलें त्याजवरून खानमजकूर याजवर महरबानगीसी दाम्यपितात हुजुरांतही अर्ज केला की, खानमजकूर हजुरच्या हुकमासिवाये भोसल्याचा हिशेब फडशा न केला त्यांणी हिशेब मनमाने त्याप्रमाणें केला आहे आजपर्यंत खानमजकूर भोसल्यास मिळाला आहे

३८१

रु. म ८८ श्री ता २४ सप्टेंबर १७९१
फा. नं १५
पत्र नं ११

विनंती ऐसी भोसले प्रकर्णी माहमाल पहला ते समयीं पत्र नागपुरास राहून कारपत्र व मुखत्यार माहीतगार आणविला त्याचें जाब आजपाव येत नाहींत यांणीं आम्हासी निकड मोडली कीं दिवस हंगामाचे चालले, आमचा अमल दखल करून द्यावा मुखत्यार आहेत त्यांस मुखत्यारी नाहीं तरी गुमर्ता नये नागपुराहून तों जाब येतनात याची ता निकड कीं, आमल बसउन द्यावा त्यांस उत्तर केलें कीं, उगीच पत्र आम्ही आमलदखलाची कसीं द्यावी आमची तनखा निर्मेत करा मग पत्रें देऊ. तेव्हां खास यांसे गुमास्ते माहीतगारी होती तितक्याची उतरे प्रत्योतरें बोल झाले सेवटी पक्के ठरलें नाहीं परंतु यावर आले हरी येईल भाव चौथा सरकारचा फक्त श्रीमंतांचा ह्याला भोसल्यांनीं घतला त्यांत सरकार ग्यानापासून वसूल पावला असेल ता यजा जाऊन बाकीची सलबतदानाकडून निधा करून देवावी येणेकडून मैवजाचा गुंता वगैरेला राहतां हुजुराकडे मग त्यास राहिलें याचा करार नाहीं हें काम साफ दसरतावच आचले तथापि याचा निर्णये मजारमलाहम सांगतील तस करावें मैशावर आम्यास मागाची गाव भोसल्यांनी वराची चौथाची बाकी राहिली त्याची निधा भाणी फलावर भोसल्यांस आमल दखलाची आम्हीं पत्र देऊ. इतकी विनंती केली असे भोसल्यास सरकारातूनही आज्ञा जावी असे यास्तव भोसल्यांनीं अमलास लाटेल करूं नये येथें खातें हा येक पत्र दुसरा पत्र करारमदारप्रमा परस्परें वर्तावें याची मादी आम्मदिन पानसिदी हे येक तन्ह दाहिन्न येक ठरल्यावर भोसल्यांनीं यावे वैसी सरकारची आज्ञा साफ त्यांस जावी वरकड यावर्षाचे भागदाग व स्वराज्याचे भाहमाल भावदीस त्यांविशीं मुखत्यार त्यांकडून याचा यावर्षीचे रहीने टपाव व फैसल हाहस या आमलदखलास व त्यांस मिळूं नये यविशी निखुण भोसल्यास आज्ञा जावी आमीदी रफइन लिहितां मिस्टन भोसले यांजकडे स्वतर लिहिले जावे आमलदखल पत्राचे जाब आयाप येत नाहीत मुखत्यार पाठविणार तेव्हां पाववावेत परंतु जाब दर त्यांजकडून स्वतर येत असाव गगज परचे(यर) समजत जाइल येथें भोसल्यास नीट पडेल याजकरितां पत्र लवकर जावी रा छ १७ माहे सफर हे विनंती

टीप—वरील पाच पत्र हैदराबादची

३८२

रु. म ८८ श्री १७९५
फा नं १५
पत्र नं १८

पुरवणी श्रीमंत राजश्री नानास्वामींचे सेवेसीं

विनंती विशेष कळवे जेऊर हा गांव नगराजवळ तेथ मोगलाचे ठाणें संनिध नसावे मुत्सद्दी जीनूरचे गांव आहे आहेत त्याचा तनखा टके साडेबावीस हजार आहे व जेऊरचा तनखा आठ हजार आहे त्यास जीनूरचे गावची लावणी मोगलांकडील आमलदार होऊ देत नाहीं व ठाणीही घातली आहेत तेव्हां जेऊरचे मुत्सद्दी विश्वास तेथील लावणी त्यांस करणें सुगम आहे हा गाव आपल्या सरकारचे उपयोगी आहे त्याजवळ ठाणें त्यांचे नसावे मुत्सद्दी मजकूर विनंती लिहिली आहे गांव आम्हांकडे आहे म्हणून असें स्वामींचे ध्यानास येईल त्यास आम्हांकडे गांव असावा असें नाहीं कमावीस कोणाहीकडे सांगावी परंतु सरकारांत असावा नवाबाकडे मुत्सद्दी बहुत आहेत बहुत काय लि॥ लोभ करावा हे विनंती

३८३

रु. म ८८ श्री १७९५
फा नं १५
पत्र नं १७

विज्ञापना जालनापुरची स्वार साहेब देण्याविसी सेना साहेबांची पान पत्र व सरकारचें येक येकून तीन पत्रें व बापूजीबोवी व जालनापुराहून कारकून पाठविले आसतां पत्र मानीत नाही स्वत सोडीत नाही येविशी नारायणराव यास यांस आज्ञा करून निक्षूण पत्रें व सांडणीस्वार देशपा व सरकारचीही पत्र आसावें वामनाजीपंतांचे पत्र व कारकून गए हावे त्यांचें पत्र आलें आहेत या लिही स्वार सर्व समजेल हे विज्ञापना

मुंबईचे बातमीस भोसल्यांशी सिलसिला याजमुळे संशय प्राप्त म्हणेन तुम्ही लिहीलें त्यास ये गोष्टीचे संशयाचे कारण कांहीं नाहीं मासदाण्याचे आदोस्तव पावेतर येऊन फौज जमा करणार परंतु मसलत पुढे आणी माग फौज जमा करणे ठीक नाहीं असे समजोन माघारे जावे नागपुरापुढें जाऊन मुकाम करून फौज जमा करुन बंगाल्यास जावें म्हणोन येथून त्यांस लिहिलें आहे रियाकरपत येऊन घाफतपूवक बोलणे जाहलें असतां मुंबईची बातनी बातव आहे

३८९

ह नं १२ श्री १०८०
का नं ८
पत्र नं १२१

(वरील अर्धे पत्र फाटलें आहे)

(व)र्तमान गणांच कलकत्यिाउपर आपण येजमानाकडे जाऊन वादीनें पत्र आपण वाचून मसून वाचून गणावर्ली त्याणी कल्पना घतली हावी ते निवृत करून चांगले लिहीलें आहे नरा मार्ग आहे तो लिहील आहे म्हणून सव फार करुन उभयतांही संतोष पावले त्याची उत्तरें तपसीलें लिहून सेवेसी प्याजयाकरितां सानकोपंताकडे पाठविली आहेत पत्रे मजकूर वास्तविली तपसीलेकरून मनसबे लिहीलें आहेत प्रवीस जाहस्यावर घ्यानास येतील सरासर १ मुजरस्याराया पाठविली सेनाधुरंधर यांस त प्रविष्ट करी पाहून संतोषेकरून पठन ठेविली नवी एक तन्हा आहे आमेकरून स्मरणपूर्वक पाठविली ती आम्हास सवा घर्डा मीघ आहे म्हणून ठेविली तेव्हां बोलले जे ही सरोसर पाश्यची असे घाडे आग्रामनल नाहीं घाडे सरोसर माण्यची असे आणून द्या तेव्हां उत्तर सिल्लें जे सच्यो घोडा माझ्या पाहाण्यांत येय मवात आमी तर्म नाहींत तथापी वेर्यालच्च घोडे असावे असे मानस आसल्यास आपलें माणे तेय पडेल त्या कामी आपण मजवात आर्स घाडें (तेथ) आसल्यास मिळेल आसल्यापेक्षा घाडे आधीक नाहीं (माउ,पर राजश्री सेनासाहेबसुभा तेथ हात त्याणी सरासर आपल्यास पाठी म्हणून मार्गायली त्या उपर राजश्री ग्सराजी मोवलेही बयलच घाडे पुत्र हाते त्याणी सरासर आरसल्यास पाठी म्हणून मागितली सरोसर येक आली, मागमार उभयतां, येर्नास दिसदीपर्नि येराचे चित्त लीन होते म्हणून तसीच ठेविली मजकूर सागितले जे यक सरोसर आणून दिल्ही तुम्ही, आणी आम्हास उभयतांचे समाधान राखणें, तेव्हां कस करावे ' मी उत्तर केलें जे, ही सरोसर आपल्याजच आली आहे आपण ठेवावी आणीखी आपण म्हणतील तसें घडेल म्हणून सांगितलं त्यावरुन मग उत्तर केले नाहीं घोड्याविसी सेनाधुरंधर याणी पर्यात मजकूर लिहील आहे त्यावरुन निवेदन होईल सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३९०

ह. नं १२ श्री ता १०८१
का नं ८
पत्र नं ४३

सेवेसी विज्ञापना इमामुद्दौला काशीहून निघोन कलकत्यास गेला म्हणून वर्तमान येथें आलें हात व गेला नाहीं काशीतच आहे असेही वर्तमान सावकारी मागसें येत गर्ली त्याचे सांगणे ऐकिलें तैसे सेवेसी लिहित गलों प्रस्तुत वेणीरामाच्या लिहिन्यांत आहे जे इमजाची की बंगाल्याहून आली विस्वा आमानयास पुढें सामोरा च्यार पांच मजली काशीहून गेला होता जाऊन भिवीस घेऊन आला त वर्तमान इकडे गेला तेव्हां गेल्याचे आले फिरोन आला तेव्हां काशीतच आहे म्हणून आले पत्र बातनीचें यार्ये सर तथ्य कळवे आतां पर्शी हें सांधत लिहीलें आहे यावरून जाण्यायेण्याचें समजलें सं सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३९१

ह. नं १२ श्री डिसेंबर १७७४
का नं ८
पत्र नं ४

सेवेसी विज्ञापना कलकत्याहून राजाराम मुकुंद यांची पत्रे सवा महिन्याची आली त्यांत मजकूर त्याणें याणी येथून कलकत्याकडील वर्तमान लिहून पाठवण म्हणून लिा हाते त्यावरुन लिहिला आहे कलकत्यास विलायतेहून तीन इंग्रज साहेब आले आहेत गेन इंग्रज जहाजावरून उतरून कलकत्यांत किल्यांत गेले आहेत वे तथच आहेत येक जहाजावरून उतरत नाहीं वा जहाजावरच आहे

त्याजवळ लखोटा आहे. त्याजवर इमादुदौला याणीच लखोटा फोडून पत्र वाचावें असे लिहीले आहे याजकरिता तो लखोटा कलकत्याचा कारभारी मागत नाहीं. व आले आहेत ते कारभारी याजवळ देत नाहींत. तिवे इग्रज आले आहेत ते उगेच आहेत. कारभारी कारभार करीत आहे. तिघेजण कारभारी यासी काही म्हणत नाहींत याप्रो वर्तमान लिहीले आहे वरकड मजकुर आपण लौकरच निधून हिरदेराम व जानक यासी घेऊन येतो. या प्राती जमीदारानी कासीकडील जमीदाराचे वर्तमान आईकून दगा केला आहे याजकरिता किलेजात आहे त्याचा बंदो-बस्त करून येतो म्हणून वर्तमान आहे. शेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

टीप—वरील चार पत्र मल्हारजींची.

काहीं न होऊन माझे निरंणच घडेल तर ज्यास दिला दम धरून आणीक महीना गवर्नार यां दोनचार वर्षे दाब पन्नीस हजार रुपये नजरेत येतील देईन. निदा नाहीं, येसे हे काम आहे. वरती गजश्रींचे देणे नाहीं इतके उद्योग आणि माहाग. मी धरली तुम्ही सांभाळावे. बहुत काय लिहिणे कृपा लोभ कीजे हे विनंती. आस्ता कारणे धोत्रजोडा बुटदार आहे पावल्याचे उत्तर यावे.

राजश्री रावजी व भाऊ यास कृतानेक नमस्कार विनंती. उपरी राजश्री आपास लिहिले आहे त्याजवरून [illegible] वाजीबा सागता करील हे विनंती.

ल्हिा त्यास ऐवज या हुंड्या पाठविल्या त्याप्रमाणे पावल्या सलाबतजंगाचे प्रकरणीं नबाबास त्याजसंबंधाविषयीं लिहीन त त्यास येविसी तुम्हांकडून लिहिले जावे, दफ्तान ही लिहिण्यांत येईल

पैक्याचा मजकूर जाब करून तुम्हीं लिहिला त्यास पल्याच्या मुन्शी कधीं, ××× पाठविला कधीं, ज्या हुंड्या पाठविल्या त्याचा पुर्ता भरणा अद्यापी नाहीं विसप हसा ऱ्हसरीयास भरणा त्यास निघाला नाहीं तुम्ही करार केल्यावर मुन्शीप्रमाणे येवज यावाच त्याची ही गत किती ल्याहावें ! तिसरे रुपयाचा ऐवज लौकर पाठवावा (पुरंदरे)

३९५

ह मं १२ श्री ता १४ फेब्रुवारी १७८४
फा मं १०
पत्र मं ३।३१५ (पत्र सदाशिव रामाचें)

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना—पत्रदर्शनीं लिहून मागवावें कराव म्हणून बनानी व पत्राचा मजकूर समजल्यावर छ१२ रावलीं प्रात कालीं राजश्री सेनाधुरंधर यांनी भवानी काळो व भवानीपंत मुनसी यांस बोलाऊन आणून सांगितलें जे आम्हास पुण्यास जाणें आहे आमच्या घरच्या स्त्रिया आहेत त्या आम्ही येथेंकडे ठेवतो, व होईल त सुखी राहू, परंतु आम यांविसी संशय पडला आहे आमच्या मागांसी नागपूरकरांनी मनस्वी आचरण केलें यांचें दुःख पुणेकरांस फार होईल आमचे आम्ही जागत आहा परंतु आम्हांविषयी ग्यातरजमा तेथ पुरत नाहीं याजकरिता जाणें जरूर आहे आपण व्यंकाजी भोसले यांस घेऊन जातो नागपुरीं मागें सेनासाहेबसुभा व सेनाबहादूर राहतील भवानी काळो कारभारी आहेत मुनसीस घेऊन आपण पांच हजार फौज घेऊन पुण्यास जातो म्हणून सांगून मार्गशीर्षी मुहूर्त पाहविला तो मुहूर्त फाल्गुन शुद्ध येकादसीस रात्री निघाला अलीकडे निघावयास मुहूर्त नाहीं तेव्हां आपण मुहूर्ताच्या दिवशीं निघून पांच मजलीनीं वर्धेस यावें सारथ फौज घेऊन भवानी काळो यांच्या पुत्रांनी वर्धेस जावें त्यक रावणीस आहेत ते त्याजबरोबर जाऊन स्थान येथें निश्चय करून स्वारीची तयारी करविली आहे पराशर्यांच्या दिवशीं धुरंधर निघतात असें आहे परंतु सौ चिमाबाई आदिकरून म्हणतात जे मुहूर्तानी मुहूर्तापुढें समीप आली असता जाणें उचित नाहीं व

श्रीरामचंद्रजीचें नवरात्र त्यापुढें समीप आलें नऊ दिवस निराहार असतां आगमानी पायांत जोडा घालीत नाहीं असा नियम असता निघणें ठीक नाहीं त्यास उत्तर केलें जे × तुम्हांस कळत नाहीं आम्हास पुण्यास जाऊन फार भारी यांचा संतोष राखणे जरूर आहे तुम्ही कोणी बोलू नये आम्ही करितो हें चांगलें आहे आम्हास पुणेकरांचा दरकार आहे सरकारांची गरज नाहीं पुणेकरांच्या संतोषाकरितां जी नुकसानी नागपूरकरांकडून घडेल ती घडो परंतु आपल्यास जाणें जरूर आहे सांप्रतचा मोठा उपकार केला आहे समांतील ममसबा नबाबाच्या भेटी आपल्याखेरीज होतील याजकरितां भेटीच्या प्रसंगास आपण यावें हा मनसबा योजून फाल्गुन शुद्ध येकादसीस पुण्यास यावयाकरितां निघत आहेत तेथें आल्यावर मोठे उपकार करणार जे, आम्ही आपल्या बरोबर फिसाद ठेऊन आपल्याकरिता आलो हें दाखऊन मंडळे मागावे हा चित्तांतील खुलासा आहे नबाबाच्या भेटी आपल्याखेरीज न घडाव्या या मार्गें येत आहेत परंतु यांच्या प्रकारें स्वामीच्या मनांत संशय आला आहे याजकरिता सनदा आटकल्या तो संशय दूर व्हावा याजकरितां आम्ही सर्व पेच एकीकडे ठेऊन आलों हें आल्यावर पुढें बोलणार याजकरितां जरकरिता मर्जीस आले तर यासमयी भोसले यावयाचें म्हणू नये सनदांची परवानगी देऊन सनदा जसवंतराव यादवराव यादवराव धाव्या व बलवंतराव यादवराव बोलण्यांत यावे जे, धुरंधर यांणी आलमपुरकरांचा इतबार धरू नये त्यांचा बंदोबस्त पुरता सातरजमेचा जाहाला म्हणजे पुढे यावें चिंता नाही आलमपूरकर कामामध्ये आहे त्याची चाल चांगली नाहीं इतक्या होण्यास विलंब काहीं लागलियास लग्नप्रसंगाही उरकून घेऊन वैशाखीं निघून यावें म्हणजे विवाहील मुख्य जाहालियावर दोन महिने येथें निर्वेधपणें राहून पुढील सल्लामसलत जे करणे त्याचा निश्चय करण्यास पुर्तेपणें येईल यापूर्वी आले असते तर मसलतीचे दिवस पुढे राहिले होते आता येण्यास चैत्र मास आरंभ तेव्हां सल्लामसलत ठरून करण्यास दिवस राहिले नाहींत हें साल तर सहज गेल्यात जमा आहे जे सल्लामसलत करणे ती पुढील सालची त्याचा विचार करणे तो जेष्ठ आषाढ मासीं आल्यावर करता येईल अशा रीतीनें सल्लामसलत होत नाहीं मग्येरसाल समीप आले आता चोफेर पाहणी करितील त्या पाहून पुढें मनसबा योजणे तो योजिल्यास नीट पडेल अशी अनुमान देऊन यांचें येणें या समई न होय असें करावें पुढें वैशाखमासीं

लग्न जाहाल्यावर जेष्ठ मासी जरूर यावे म्हणून आमत्रण लाऊन ठेवावे. वराडचा पेच निवारण जाहाल्याविना येणे सला चागली नाहीं हें सागून याचे येणे या समईचे उपकार ठेवण्याचे आहे हे मना करावे, याचे उपकार यासमईचे आपल्याकडे घेऊ नयेत. यासमई आपण न यावे म्हटले असताही नवाबाच्या भेटी होतील याजकरिता हे येतच आहेत. आपण न यावे म्हटलें असता हे आल्यास आपल्याकडे याच्या येण्याचा उपकार नाही. नवाबाच्या व स्वामींच्या भेटी होतील तेव्हा याची गरज काही दिसत नाहीं, याचे व नबाबाचे आतून चागले आहे. नवाबाच्या भेटीसमई हे जवल असल्यास आपल्यास कितीक घरकृत्याच्या अडचणी येतील. हे जवल नसल्यास काही सकोच पडणार नाही. आपण याजखेरीज नवाबाची भेट घेऊन सलामसलत ठरावणे ती ठराऊन घ्यावी हे चागले आहे. याचा उपयोग नवाबाच्या (व आपल्या भेटी) होतील तेव्हा काहीं दिसत नाही. भोसल्यास जरब ठेवावयास जागा पुढे राहील असे आहे याजकरिता हली धुरधरानी सध्या तेथे येऊन काम सरकारचे काही दिसत नाही यास्तव विनती लिहिली आहे. जर करिता धुरधर याचें येणें यासमई उपयोगी पडतें असे असल्यास येतच आहेत परतु उपकार मोठे दाखवितील मिथ्या रूप, खरेपणा काहींच नाही असे आहे. याजकरिता मर्जीस विनती आल्यास सनदा द्यावयाची आज्ञा व्हावी. सनदा देऊन बलवतराव निरोप मागतील तर निरोप द्यावा. निरोपसमई जेष्ठमासी धुरधर यास घेऊन येणे म्हणून सागून ठेवावे व धुरधर यास पत्रही मर्जीस आल्यास लिहून सेवकाकडे पाठवावे जे, वराडातील बखेडा आहे तो खातरजमेने विल्हेस लावावा इतक्यात रिकामे दिवस सापडल्यास लग्नकार्य उरकून घेऊन जेष्ठ मासीं यावयाचे करावें म्हणून पाठवावे. काणे जिवाजीपत याच्या कामाचे बलवतराव याजसमागमे नागपुरास बिदा न करावें, आपल्याजवल ठेऊन घ्यावे पुढे धुरधर आल्यावर मर्जीप्रमाणे जिवाजी पताचा बदोबस्त करून घ्यावा जेष्ठमासी आल्यावर जसी मसलत याच्या डोईवर ठेवणे तसी ठेवावी. जेष्ठमासीं याचे येणें तेथे घडल्यास याजवर जरब पुर्ती राहील. हली मोगलाच्या भेटीकरिता आपण असावे या भावेकरून जाऊन आपला उपकार दाब ठेवणार जे, आम्ही स्वराज्याचा व मोंगलाचा तह होतो त्यावेलेस आपले काम सोडून स्वराज्याकरिता येऊन पोहचावे हा दाब ठेवणार, इतका उपकार याचा घ्यावयायोग्य मसलतही सध्या प्राप्त जाहाली नाही. याजकरिता याचा उपकार न घेऊन आपला उपर याजवर ठेवणे तर जेष्ठ मासी बलाऊन घ्यावे, चारपाच महिने ठेऊन घ्यावे धुरधर यास पत्र पाठविल्याने आपला दस्तायैवज गुततो म्हणून ध्यानात येईल तर पत्र न पाठवावे, बलवतराव याजवल बोलावे ते लिहितील व सरसरीत पत्र लिहावें जे बलवतराव याजवल बोलण्यात आले आहे हे लिहितील त्याजवरून कलेल याप्रो यावे या पत्राची उत्तरे लौकर आलियास कार्यावर पडतील यशवतराव भवानी हैदराबादेस होते ते निरोप घेऊन आले. नवाबानी गुदस्ता बलवतराव भवानीपत मुनसीजवळ **व्यकोजी भोसले यांच्या नांवाचा तैनातजाबता करून दिल्हा परतु जागीर दिल्ही नव्हती. यदा यशवतरांव याजबा जागीर द्यावयाचा करारनामा पाठऊन दिल्हा** आहे तो घेऊन मारनिले आले. **जागीर भद्राचल पालोच म्हणून संस्थान बस्तरच्या सरदेस आहे** तेथें पहिला सस्थानीक पालेगार येलम्या राहात होता नवाबाचा अमल नव्हता. ती जागा जाबितजग याणे मोठ्या हिकमतीने सोडविली त्यापासून जाबितजगाकडेच होती. जाबितजग वारल्यावर येतेशामजग यास निरमलेंतून काढला तेव्हा सारी जागीर नवाबानी घेतली त्याजबा ती जागा नवाबाकडे आली वसुली तीन लक्षपर्यंत आहे पला दूर बहूत आहे ती जागीर नेमली आहे. नवाबाच्या घराचा सिरस्ता कबूलकतबा घ्यावा तेव्हा जागीर द्यावी असा आहे त्यास कबुलात लिहून पाठवावी म्हणजे जागीरीच्या (पुरवणी) श्री सनदा करून पाठवून देऊ म्हणून नवाबाचा निरोप घेऊन आले आहेत. आठ दिवस जाहाले, हा कालवर कबुलात लिहून दिल्ही नाहीं याच्या चितात साबाजी भोसले यास जागीर वराडात दारवे वगैरे माहाल होते ते नवाबानी द्यावे म्हणजे कबुलात लिहून देऊन सनदा आणवाव्या म्हणून मागती पत्रे बगाजीपताकडे पाठविली आहेत उत्तरे आल्यावर कलेल तसे लिहून पाठवीन. हशमतजग याची व विठल बलाल वराडचे सुभेदार याची भेट जाहाली सुदामतप्रो दोहीकडील अमल चालता करावा याप्रो ठराव होऊन मामलनीचे काम चालीस लागले आहे. अलजपुरकराकडील ही मामलनींत बखेडा नाही सुदामत चालीस लागले आहे सिबदी मात्र नेमणुकीपेक्षा जाजती ठेविली आहे टुमाजी कोली याचा भाऊ व लेक चाकरीस ठेविला आहे. कोलीमजकूर गावेल वगैरे याचे किले आहेत त्यास माहित आहे, याजमुलें यास सगय पडला आहे वरकड आलजपुरकराचा गुंता किमपी नाहीं, मिथ्यारूप अडबर करून हे लिहितात,

वस्तरच्या राज्याची राणी व पुत्र येथे आले आहेत येक वर्ष जाहालें, त्यांच्या कारभारीयानी व रामानींनी यांस पराभव केले त्याजवरून राणीने यांसी करार केला जे तीन हिसे तुम्ही राज्य घेऊन चौथाई राज्य आपल्या पुत्रास द्यावें आपले शरण मानून कदाचे आपल्या पुत्रास स्थापना करून द्यावी त्यावरून यांणी मान्य करून गोविंदराव मुकुंदराव सिलेदार नबाबाकडे चाकरीस होता त्यास आपणाकडे आणून वस्तरची मोहीम सांगून रवाना करीत आहेत मल्हारजी जाधव पालीकर यांचा पुतण्या शिवाजी जाधव देशींहून दोनशा स्वारांनिशी आला येक महिना जाहाला त्याची बोली करून गोविंदरावाच्या सैनातीस दिल्हा गोविंदराव यास पनास घोडे सेवती चाकरी दिल्हे व्यंकटराव वगैरे परंतु रामचंद्राच्या वेळेस चाकरीस होता तो कारभारी गोविंदराव बराबरोबर करून दिल्हा आहे याप्रमाणें वर्तमान आहे विनंती लिहिली आहे, मर्जीस आल्यास लिहिल्याप्रमाणें करणार स्वामी समर्थ आहेत बंगाली मलमले गासाम्योनी आणिली आहेत आज्ञा जाहालियास उंची चांगली थानें खरेदी करून पाठवीन उंची मलमले चांगली आहेत बुटेदार जामदान्या व साधी बारीक मलमले आहेत आज्ञा जाहालियास हजार दोन हजारांची मिळतील येविसी आज्ञा व्हावी, हें पत्र आलें असे वर्तमान कोणासही कळूं नये, पत्रजी यांचे सफरी पत्रें दाबेसी पाठविली त्याची यातनी रावसाहेबांस कसी कळली हें कळत नाहीं त्या पत्राचा उघार रावसाहेबांनी धुरंधर यांस लिहिला होता रावसाहेब पन यातनीविसी बहुत खपत असता त्याच्या लिहिण्यांत काय मसलतही असता, याजकरिता विनंती वारंवार पत्री लिहावी लागल्ये दाबेसी भुत होय हे विज्ञापना धुरंधरानी बाळाजीपंत मजलासी मजकूर आणिला जे, हरेक दिवस आम्ही मागणेची वचनास गुंतलो नाही परंतु आता पुण्यास जाणें प्राप्त जाहालें तथा पत्राचाले जागीरदार म्हणवील तर वचनास गुंतावे लागेल हे तुम्हास सांगून ठेवितो पुढील जाण्यावर अलजपुरकर वगैरे यांसी भेटण पडेल तथा त्यांच्या समाधानाप्रमाणे त्यांसी वचनास गुंतले पाहिजे, याचा आमचा इलाज नाहीं म्हणून तयांस मी उत्तर केलें जे आपण वचनास गुंतलीस तर पुर्वील चाल ठेऊनच गुंतावें अन्यथा करून आराम धमार नाहींत याचा उत्तर दिल्यावर भरें जस मनास लाग पाहू, वचनांत संधी ठेऊ म्हणून बोलले आहेत परंतु दरम्यान जागीरदारांसी करणार आहेत यत वरेस येविसीचे गुज आमचाजवळ समजून ठेविले आहे व बल्वंतराव यांस पत्रें धुरंधर यांणी आपल्या लिहून डाकेबराबर पाठविलीं आहेत जे आम्ही फाल्गुन शुध येकादसीस निघून येतो, नानांच्या चितांत संशय आला, आता इकडील आस्ता कशास धरावी, म्हणून पत्रें पाठविली आहेत त्याजसमागमे मोगलाई पत्र मजकूर सांगून लिहून घेतलें आहे. त्यांच्या समाधानाकरितां पत्र दिल्हे आहे राजश्री हरीपंततात्या यांस पत्रें सुतरस्वाराबा काल संध्याकाळीं धुरंधरानी लिहून पाठविली आहेत त्यांत मजकूर आम्ही इकडील मसलत ठेऊन नानांच्या व तुमच्या समाधानाकरिता येत असों याजकरिता तुम्ही क्लेश न करावे तुमची आमचीही भेट जाहाली पाहिजे म्हणून लिहिले आहेत मजकुरचीही मजकूर येविसीच सांगून लिहिविली आहेत सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना

३९६

रु. नं. १२ श्री पुणें १०८६
पु. नं. १
पत्र नं. २५

विज्ञापना भोसल्याकडील पांडुरंगपंत हजार फौज मारगीर गारदी मिळोन आहेत तावडही आल्या आहेत आमचा बंदोबस्त चांगला आहे मोर्चे चांगले आहेत मध्ये मध्ये त्यांची उठावणी होत्ये परंतु हल्लीं मारगिरी कमी त्याची आहे मग याचे कारण काय असेल तें असो आमच्या लोकांचे त्यांच्या लोकांसी त्यांच्या लोकांसी बोलणे होते फार सकळ गळ आहेत परंतु बादामी लांब आहे रणमंडळही डावेकडे लांब आहे आम्ही मध्येच गांवांत उत्तरभागी धार स्वामीसन्मुख या तागावर आहों आमचा पुढे येक कडा आहे त्याखाली सडे रानच आहे परंतु माठे आहे त्याचे पलीकडे तट आहे त्याचे पलीकडे मागती फार दुरूक आहे. त्यापलीकडे मग गावचे तट, गांव आहे घरें चांगली दिसतात हे विज्ञापना रविवार मध्यरात्र हे विज्ञापना पाण्याची फार अडचण पन्हाळी डोंगरावर चालीसपनास आल्यास कांहीं बरे पडेल न्हावयाचा बंदोबस्त आहे त्याप्रो यत्न परंतु पाणी नाहीं बैलावर पखाल येत नाहीं अर्धी पसास येत्ये डोंगरावर भरून येते याजकरिता अधा तम्हने काही तरतूद मात करणेच यश येऊन पाहावेसी जाहली पाहिजे हे विज्ञापना

३९७

रु. नं. ६२ श्री मे १७८६
फा. न ४
पत्र न. ४४७

विज्ञापना. स्वामींनी चिठी पा। ती पावली. भोसले याजकडील तीन तोफा च्यार पाच सेरी असतील त्या उपयोगी पडतील. पांडुरंगपंत यास बलाऊन चांगला बदोबस्त करून सावध असावें म्हणोन आज्ञा. त्यास आज्ञे प्रो भोसले याचे लोक व सरकारचे लोक खबरदारीने आहेत. भोसल्याच्या तोफा दोन घटका रात्रीस आल्या. प्रातःकाली सुरू जाहल्यावर पक समजलें. आम्हाकडील मोर्चातील टपका गोलीच्या सावधगिरी करिता थोडा थोडा चालविला आहे. परंतु रात्र पडल्यापासून किल्यावरून गोली चालत नाहीं. थोडी चालल्ये त्यास किल्यावरील रात्री गोली फार चालवी परंतु का चालत नाहीं याचा भाव समजत नाहीं. काय विचार असेल तो असो. रा. रविवार आवसीची मध्यरात्र सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

३९८

रु. न. ८५ श्री मे १७८६
फा. न. ८
पत्र न. ४४८

विज्ञापना. भोसले याचे पांडुरंगपंत आले. त्याच्या तोफाही आल्या. त्यास उजवे बाजूस नारोपंत सखारामपंत-सुधा सर्वांनी मिलोन जागा नेमून दिल्ही आमचे लोक पाण्याकरिता फार हैराण आहेत. फुटाणे भटाऱ्यास ताकीद केली असल्यास प्रातःकाली येतील तूर्त पाण्याकरिता माणूस फार हैराण होते. भोसल्याकडील पनासपर्यंत पखाल उटावर भरून आल्या. येथे येक दोन टाकी सापडली ती काही उपयोगी पडली. मोर्चे चांगले आहेत नारोपंत सखारामपंतसुधा येक असोन आपलाले मोर्चे राखून सर्वांचा समाचार नारोपंत घेत असतात. प्रातःकाली काही बारगीर पायउतारा फौजसुद्धा यावे म्हणजे या लोकास काहीं विसावा सापडेल. त्याचीही तरतूद नारोपंतानी तात्यास चिठी लिहून करविली आहे. प्रातःकाली निकड करून पाणी हाताखाली घालावे ऐसे आहे. परंतु कसा नेट पडेल ते पाहावें हे विज्ञापना. रविवार मध्यरात्र हे विज्ञापना

३९९

रु. न. ६२ श्री मे १७८६
फा. न. ४
पत्र न. ४४९

विज्ञापना आपले लोक पागा व गाडदी व तोफासुधा हुशारीने मजबुदीने मोर्चे काईम करून आहेत भोसले याचे लोक आजमासे दोन हजार पर्यंत आले त्याची चौकी मुस्तकीम दासण धरून आहे. भोसले याजकडील दोन तोफा आल्या आहेत. आज सुरु जाल्या नाहीत. प्रातःकाली सुरु होतील. रा। रविवार आवसीची सात घटका रात्र सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

४००

रु. न. ६२ श्री मे जून १७८६
फा. नं. ४
पत्र नं. ८६

विज्ञापना. उदैक कूच चहू कोसाचें करितों. तुम्ही सांगितल्याप्रो आज राहिलो. भोसल्यासी बोलावयाचे तें बोलिलो. याउपरीं तुम्हास होईल तेथवर करावें म्हणोन आज्ञा त्यास भोसल्याचे येथे येक प्रहर बसलो होतो पुष्कल बोलणे जालें ते सविस्तर सदाशिवपंताबराबर सांगून पा। आहे. येथे आलो तो स्वामींची चिठी आली की चहू कोसाचें कूच करितो त्यास भाऊचे बोलणें तसे ×× राहिले याजकरिता उद्या ××× मुकाम करून यासी बोलोन ठीक ×× मग जाण्यास गुंता नाहीं. मजला विनंती करा-वयाची आहे. जाणेच त्यापक्षी उदैक विनंती करीन सर्वांची उदासीनता. यात ईश्वर काय घडवील तें खरें. हे विज्ञापना

४०१

रु. न. ६२ श्री जून १७८६
फा. न ९
पत्र न. ३

पुा। विज्ञापना— न गेले आज येथून भोसले कूच करून सुडीस मुकाम जाहाला. खंडोजी भोसले याजब्रा पत्र

हजार फौज व पांच तोफा व साहासे बाग गाप्रो सरजाम ठेवून व कारभारी आनाजी यशवंत व माहादाजीपंत लस्करी फण्णीधाकडील व बखराम गणेश, पाडुरंगपंतांचा भाऊ, आगवित्ता आहे येसे ठेवून गेले कल्यवे भोसले जेउरा वरुन खासा जामार व धुनगमरावर कृष्णा उतरून पण्ट पुरकर मिमा उतरून जावे येसें आहे जंगोरीवरुन भीमराची भेट घऊन पुण्याहून जावे येसे भीमत तात्यांचे बोलणें आहे पडण्याव करें येईल त पाहावे पुढें नागपुराल जलद रमजल जागार येसे आहे नूत वतमान जस आहे तसे लिहिले असे पुढ होइल सं लिहून पाठऊ बहुत काय लिहू हे विज्ञापना या खिन्जराव आजा गोळे यांचे पत्रें त्यांचे घरीं पावत करावे

टीप : वरील सहा पत्र बगामीच्या स्वारीतील

४०२

र. नं. १२ श्री १७९० पूर्वी
फा. नं. १८
प. नं. १०४

सेवेसी विज्ञापना मातुश्री मैनाबाई कैलासवासी जगजीवन परशराम प्रतीनिधी यांची स्त्री, त्यांचे बधू मल्हारराव घाकर धासगुडे यांची घाडी व मसाल्ज व शगीने आहेत त्यास राजश्री आबा चिटणीस याम सांगोन देजावयाची आज्ञा जाहाली पाहीजे

४०३

र. नं. १२ श्री जुलै १७९
फा. न. ८
पत्र न. ८१

साहेबांच सेवसी आज्ञाधारक विधार्थी भास्कर व रामजी भिनाडे चिकमगगार कृतानेक विज्ञापना येसीज साहबी याा यथार्थीम राम याजमगाम सरकारांनून वस्त्रे सिरपाव इत्यादीर य हाती देऊन रवाना फले त्यास मारानिलेसमागम पौ भस्तीरामराव ननीक बाल्यपूर यगयन आले येये यतान मारेनिलेशी पायूचा उत्रय होऊन आर्चीक या * हंडूपारी भिनीय प्रद रात्रीस देवआज्ञा जाहली ईश्वर सतेस उपाये काये येये हर उपाये कले परतु ईश्वरइच्छा पुढे साहेबाचे आस्तच्या माग च्यातकाच्याचे लक्षीत आसो सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना

४०४

र. नं. १२ श्री १ जुलई १७९४
फा. नं. ८
प. नं. १२

(आमचे नांव सेनासाहेब सुभा यांस बाबुराव वैद्य यां बराबर दिल्हे छ ५ जिल्हेज समस तिसैन (मसुदा)

विशेष आपणाकडून राजश्री भीवरपंत व कृष्णराव व बाबुराव आले व आपले अंतःकर्णी वडिलांमागे श्रम साहास करून ज्यांत लौकीक आणि कार्ये करून दाखवावी हा हेतू बहुत आहे त्यांणी सविस्तर मजकूर बोलण्यांत आणिला त्यावरुन सव ध्यानास आले हेही समजले त्यास आपण कार्ये करावयास योग्य लौकिक नवा व्हावा येसे नाहीं सर्व गाष्टी ईश्वरसतेने घडतील व आपण करतील ही खातरजमा नवाबाकडे सरकारचे व आपल्याकडील नीगवडी वगैरे आवसाल होऊन येणे आहेत ते बाजवीच रहने उगवले पाहीजेत याविशीं नवाबा कडील कारभारी यांची व जागीरदारांची ज्याल यक प्रकारची, सरळपणे उलगण करतील येसे नाहीं जाबसाल करून घेतल्याबाचून स्वराज्याच स्वरूप काये आमल घतल्याशिवाये बाकमाल उगवत नाहीत यास्तव आपणाकडील उमयेतां यांसी बोलणें जालें त्याची हकीकत त्याणी आपणास कळवी त्याची उत्तर आपणाकडून आली परतु या चालीचे कुलमरातब ध्यानांत याचे गणान राजश्री भीवरपंत व बाबुराव यांची रवानगी केली ते सविस्तर बोलतील त्यावरून समजल राजश्री कृष्णराव यांस माहीतगारीस येथ ठेविले आहेत इकडील लक्ष आपले नेलतीचे कल्याण व खुमसुरती आयाबी हेंच आहे तैसा योग घडून न आला मावलतता पुढील परस्पराच्या कितेक गोष्टी उभयेतांसी बोलण्यांत आल्या सर्व सांगतील यांचे मनन करून आसावें यथील लक्ष आहे तेच आहे प्रत्ययास येइल तें खरें. (नानांचे अक्षर)

४०५

रु. न ८८ श्री ५ जून १७७४
फा न १४ पौ छ ४ रविलाखर
पत्र न. १९४

सेवेसी विज्ञापना. येथील वर्तमान ता छ २४ रविलावल मु॥ नजिक ब्ऱ्हाणपूर स्वामीचे कृपेकडून यथास्थित असे विशेष. राजश्री साबाजी भोसलें याचा कारभार प्रतिनिधींचे विद्यमाने फडगात आणावा. पूर्वी मुधोजी भोसले याचा प्रतिनिधींचा स्नेह होता त्यास दोघे दोहीकडे जाल्यावर सहजेंच राहिला. इत.पर साबाजीबावाची व प्रतिनिधींची गोडी करणे, तेणेकरून पुढे फौज पाठवण्यास साबाजी-बावाचें प्रतिनिधींचें यैक्य मिळोन उपयोगी पडेल याअान्वये पत्री आज्ञा. (येथून हरिपत याचे हस्ताक्षर) त्यास प्रतिनिधी पुढें गेले साबाजीबावास वराडात जाण्याची निकड याजकरिता जसी सोय पडेल तसे करितों. हे विज्ञापना.

४०६

रु. न. ६२ श्री १७९५
फा. न. ४
पत्र नं. २५०

विज्ञापना. कसवे जालनापूर येथील रयत दलाल वगैरे राजश्री सेनासाहेब याणी शभर आसामी कोठ्यास कैदेत घालून रोज तीन मार देतात यामुळे काहीं मेले असेही आइकतो त्यास हे रयत सुटल्यास कसब्याची आमदानी चालोन चेहलट्टु व जकात सरकारची उत्पन्न होईल. रयतीचा जीव घेतल्याने इतका पैका त्यास मिलावयाचा नाही. माहाल सरकारात आला, वस्ती राहिली पाहिजे यास्तव स्वामींनी कृपा करून रयतीचे प्राणावर नजर देऊन दाहा हाजार रुपये अतस्थ घेऊन सरकारचे पाच रुपये ठराऊन रयतीची बदी खलास होय ते करणार आपण धनी आहेत. मजकडे तेथील काम सागितलें आहे याजकरीता विनती करितों हे विज्ञापना

४०७

रु न. ६२ श्री जानेवारी १७९५
फा. न ९
पत्र न ४७

विज्ञापना. राजश्री रामचद्र दादो याजकडे इस्माईलखान याचे पुत्र सलाबतखान व रामचद्रपत याचे चिरजीवाची पत्रे प्रातःकाली आली. त्यात सलाबतखान याचे स्वाधीन फतेनिषाण नवाबानी केले आणि बोलण्यात आणिलें कीं तुमचे तीर्थरुपाचे स्वाधीन होते तसे तुम्ही सभाळावें. यानी उत्तर केले कीं माझ्यें मस्तक व निशाण बरोबर आहे. चिरजीवाचे पत्रातील मजकूर कीं सेनासाहेब वराडची जप्ती करीत पुण्यास जाणार. बरें निशाअकताला आम्ही रास्तीस राजी असता त्यानी लढाईचा मुकादमा धरिला आहे. जसें बनल तसे करु हा मजकूर आहे. राजश्री रामचद्र दादो याचे मध्यम चिरजीव शामराव काल येथे लस्करातून आले सेनासाहेब याजबरोबर सरजाम फार चागला आहे म्हणून फार तारीफ करीत होते. राजश्री कुशाबाकडील जासूद नो॥ दानाजी म्हणून नवाबाचे लस्करात चोरबातनीस गेला. त्याजकडील पत्र काल आलें त्यात मा॥र जे नवाबाजवळ पन्नास साठाचे पोटात पैदल सुधा फौज आहे. व येकशेतीस तोफा आहेत. फौजेंत खर्चास नाहीं लोक वेदील आहेत. असी बातनी लि॥ आहे सरकारातही असेलच, परतु याजकडें जी गोष्ट आली ती कची समजावी म्हणून विनती लि॥ आहे याचे (भोसले याच्या) बोलण्यात आलें जे नवाबानीं आपले निशाण येका सरदाराचे जिमेस केले तसे सरकारचे निशाण येका मातबर सरदारचे जिमेस खासा स्वारीत असावें. त्याजवरून विनती लि॥ आहे हे विज्ञापना.

टीप—वरील दोन पत्रें खर्ड्यांच्या स्वारीतील.

समाप्त

नामसूची

प

ल

व

स्थलसूची

ख

ग

घ

च

छ

ज

4 *Etched Beads in India*—by M G Dikshit Crown 4to, pp viii + 79 and 19 plates 1949 Rs 10 00 [M 13]

5 *Report of the Excavations at Brahmapuri (in Kolhapur)*—by H D Sankalia and M G Dikshit Crown 4to, pp xvi + 154 + 37 plates 1952 Rs 30 00 [M 15]

6 *Stone Age and Pleistocene Chronology in Gujarat*—by F E Zeuner Crown 4to, pp 46 + 11 plates 1950 Rs 8 00 [M 17]

7 *Phonemics of Old Tamil*—by C R Sankaran Crown 4to, pp vi + 71 + 2 plates 1951 Rs 8 00 [M 18]

8 *Anthropometric Measurements of Maharashtra*—by I Karve and V M Dandekar Crown 4to, pp vi + 134 + 2 maps + 24 plates 1951 Rs 12 00 [M 20]

9 *Nagpur Affairs (Selections from the Menavali Daftar)*—by T. S Shejwalkar Royal 8vo, pp iv + 450 1954 Rs 15 00 [M 25]

10 *Godavari Palæolithic Industry*—by H D Sankalia Demi 4to, pp ii + 59 + 49 figures 1952 Rs 12 00 [M 28]

11 *Kinship Organisation in India*—by Iravati Karve Crown 4to, pp x + 304 1953 Rs 15 00 [M 41]

12 *High-School Students in Poona*—by I P Desai Crown 4to, pp x + 123 1953 Rs 10 00 [M 44]

13 *Report on the Excavations at Nasik and Jorwe*—by H D Sankalia and S B Deo Crown 4to, pp xv + 177 + 135 plates and 94 drawings 1955 Rs 45 00 [M 45]

15 *Naisadhacarita of Śrīharsa*—by K K Handiqui Crown 4to, pp lx + 647 1956 Rs 18 00 [M 53]

16 *Rāmānuja's Vedārthasamgraha*—by J A B Van Buitenen Crown 4to, pp xiv + 316 1956 Rs 20 00 [M 54]

19 *Excavations at Navda Toli and Maheshwar—by* H D Sankalia, B Subbarao and S B Deo Approx pp 350 + 25 half-tone plates + 2 coloured plates + 170 line drawings [M 59]

20 *Jyotisa-Ratna-Mālā of Śrīpati Bhatta*—by M G Panse Crown 4to, pp ii + 271 1957 Rs 12 00 [M 60]

21 *An Outline of Colloquial Kannada*—by William Bright Crown 4to, pp viii + 75 1958 Rs 5 00 [M 64]

DECCAN COLLEGE DISSERTATION SERIES

1 *Historical Grammar of Old Kannada*—(based entirely on the Kannada Inscriptions of the 8th, 9th and 10th centuries A D—by G S Gai Royal 8vo, pp xvi + 232 1946 Rs 15 00 [D 2]

2 *Cultural History from Vāyu Purāna*—by D R Patil Royal 8vo, pp xviii + 348 1946 Rs 15 00 [D 3]

3 *Historical Grammar of Inscriptional Prakrits*—by M A Mehendale Royal 8vo, pp xi + 345 1948 Rs 21 00 [D 5]

4 *Juvenile Delinquency and Destitution in Poona*—by Mrs G N Ruttonsha Demi 8vo, pp 180 Rs 8 00 [D 6]